ชีวิตคือการต่อสู้

ชีวิตคือการต่อสู้ ประวัติและผลงาน พระราชธรรมเจติยาจารย์ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินธโร)

ความหมายปกหน้า

สหพจน์

จุดตรงกลางเล็ก ๆ "สีขาว" ใส
คือศูนย์รวมพลังอันยิ่งใหญ่
เปรียบดั่งเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทร
เติบโตใหญ่ในไพรพนา
แสง "สีฟ้า" ส่องสว่างใส
จุดกำเนิดฤกษ์ดีทวีชัย
"สีแดง" เข้มไซร้นัยว่ามหาพลัง
เริ่มโด่งดังกลางนครอมรเทพ
รุกต่อสู่เขตวิเทศสถาน
ผจญกับมวลเหล่าพญามาร
จึงสู้เพื่ออุดมการณ์อย่างไม่หวั่น
ใช้ขันติธรรมพิชิตโดยพลัน
ด้วยแสง "สีเขียว" นั้นสยบได้ดังใจจินต์
ประสาน "สีฟ้าขาวเขียวแดง" อันแรงฤทธิ์
มารพลันสิ้นฤทธิ์มิผิดผัน
ชีวิตคือการต่อสู้...ต้องมีพลัง
มิหยุดยั้งการต่อสู้...สู้ต่อไป

ชีวิตคือการต่อสู้

พุทธชีวพจน์

การต่อสู้ทั้งหลายแหล่ของแต่ละชีวิตนั้น ไม่เหมือนกับการต่อสู้อย่างมีแผน ซึ่งเขาจะมีการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้า แต่การต่อสู้ชีวิตของแต่ละผู้คนนั้น ต้องเดินหน้าเข้าหาเพื่อแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า ซึ่งไม่ทราบว่ามันจะมาในรูปแบบไหน การต่อสู้มิได้หมายความว่า ชีวิตแต่ละชีวิตนั้น จะพบกับความสำเร็จที่ดีงามทุกชีวิตไป ดังนั้น ความสำเร็จที่ดีงามของชีวิตใดชีวิตหนึ่ง จึงควรค่าแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

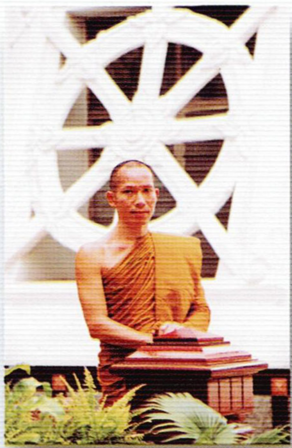
พระราชธรรมเจติยาจารย์
เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล

พระราชธรรมเจติยาจารย์ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร)

ถ้อยแถลง

การเกิดมาของสัตว์โลกไม่ว่ายุคใดสมัยใด เกิดมาเพราะวิบากกรรม จึงทำให้สัตว์โลกทั้งหลาย มีฐานะความเป็นอยู่แตกต่างกันไป ตามวิบากกรรมที่ได้กระทำไว้ ดังพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า *สัตโต วิเสโส และมนุสสะปฏิลาโภ มนุษย์เป็นสัตว์วิเศษ* การได้เกิดมาเป็นมนุษย์เป็นความโชคดีที่สุด เรียกว่า ได้มนุษย์สมบัติ พระอาจารย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตตะเถระ ได้เขียนคติธรรมไว้ว่า “การได้สมบัติใด ๆ ในโลก ไม่ประเสริฐเท่าได้ตน เพราะตัวตนเป็นบ่อเกิดแห่งสมบัติทั้งปวง”

เพราะฉะนั้น การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ จึงประเสริฐที่สุด ผู้รู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ จะไม่นิ่งดูดาย จะพยายามขวนขวายสร้างสรรความดีให้มาก เป็นการเพิ่มพูนสมบัติของความเป็นมนุษย์ให้สูงยิ่งขึ้น ส่วนผู้ไม่รู้คุณค่าของการเกิดมาเป็นมนุษย์ จะปล่อยปละละเลยวันเวลาให้ล่วงไป ๆ ไม่ขวนขวายทำความดี และยังไปทำความชั่วต่าง ๆ นานา ทำให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ลดลง เมื่อความเจ็บป่วยและความตายใกล้มาถึง ได้แต่รำพึงรำพันว่า “โอ้ ชีวิตฉัน เหลืออีกไม่กี่วันแล้วหรือนี่ ฉันจะทำยังไงดี”

ชีวิตคือการต่อสู้อย่าท้อใจ ถ้ายังมีลมหายใจ รีบสร้างความดีเอาไว้ แม้พ่อแม่เลี้ยงลูก ๆ กว่าจะให้เจริญเติบโต ต้องเหนื่อยยากลำบากทั้งกายและใจ จะเสียเงินทองมากสักเท่าไหร่ พ่อแม่ยอมสละให้ได้ หวังเพียงให้ลูก ๆ รู้จักคุณค่าของการเกิดมาเป็นมนุษย์เท่านี้พ่อแม่ก็พอใจแล้ว

เด็กชายวิริยังค์ก็เป็นความหวังของพ่อแม่เช่นเดียวกัน แม้ว่าจะอยู่ต่างจังหวัด มิใช่เป็นผู้ร่ำรวยขั้นเศรษฐี แต่ความเป็นพ่อแม่ย่อมหวังให้ลูกได้ดี จึงอบรมสั่งสอนตามความเหมาะสม ทำให้เด็กชายวิริยังค์มีความมานะอดทนต่อสู้ตั้งแต่เด็ก ๆ ทำงานหนัก ๆ ก็ยังสู้ไหว ทั้งตักน้ำ ตำข้าว ทำนา เลี้ยงวัว ฆ่าปลา ฆ่าไก่ บางวันเหนื่อยจนสลบไป ด้วยใจที่อบรมมาดี จึงมีความเพียรความอดทนสูง โดยท่านเริ่มต้นสร้างตัวเองก่อนให้มีจิตใจมั่นคงและมีสติปัญญาในระดับหนึ่ง ทั้งได้สัญญากับตาปะขาวว่า “จะอุทิศชีวิตนี้ช่วยงานพระศาสนาทั้งสิ้น” เมื่อบรรพชาและอุปสมบทเป็นพระแล้ว จึงทุ่มเททั้งกายและใจ ใช้สติปัญญาแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งงานหนักและเบา ด้วยความรอบคอบ จึงประสพผลสำเร็จในหลาย ๆ อย่าง ท่านได้สร้างถาวรวัตถุให้เป็นสาธารณะประโยชน์ทั้งเล็กและใหญ่โตมากมาย เช่น พระมหาเจดีย์สูงที่สุดในประเทศไทย ทั้งศูนย์เด็กกว่า ๕๐๐ แห่ง มหาวิทยาลัย (นิด้า) โรงพยาบาลโกสุม จ.มหาสารคาม โรงพยาบาลจอมทอง จ.เชียงใหม่ ทั้งสร้างวัดในไทยและต่างประเทศอีกมากมาย และสั่งสอนบุคคลให้ประพฤติดี มีความเพียรมีความอดทนให้รู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ ตั้งแต่เด็ก ๆ จนถึงขั้นมหาวิทยาลัย หลายพันหลายหมื่นคนทั้งในและต่างประเทศ เรียกว่าต่อสู้เพื่องานศาสนามาจนกระทั่งครบ ๘๐ ปี ในวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๓ ซึ่งก็ไม่น่าจะเป็นไปได้ในช่วงอายุของมนุษย์ และมิใช่ทุก ๆ คนจะทำได้ และท่านก็จะดำเนินงานต่อไป เพื่อความสงบสุขแก่มวลมนุษย์

คณะผู้เรียบเรียงและจัดทำหนังสือชีวิตคือการต่อสู้ ได้นำการบันทึกประวัติของพระอาจารย์หลวงพ่อซึ่งบันทึกด้วยตัวของท่านเอง พร้อมทั้งขออนุญาตมาเรียบเรียงและพิมพ์ใหม่ เพราะคิดว่าประวัติพระอาจารย์หลวงพ่อนั้น ควรค่าแก่การศึกษาและเป็นแบบอย่างที่ดี ขอให้ผู้อ่านโปรดอ่านเป็นตอน ๆ ไป จะได้ความรู้มากมาย

ผู้เรียบเรียงและจัดทำ
คณะศิษยานุศิษย์

พระพ่อแม่ครูอาจารย์

"มุทิตาจิต" น้อม บูชา
พระผู้นำวิญญา กล่าวอ้าง
เตือนจิตให้คิดชอบ กอปรกิจ นานา
สมาธิเสริมสร้าง ก่อเกื้อเกิด

"ครบรอบแปดสิบปี" มุนีปราชญ์
พระผู้สั่งสอนศาสน์ เมตตาตั้ง
ย้ำจิตละประมาท สติป้อง
ลมหายใจไม่พลั้ง พลังจิตเพียงพอ

"พระอาจารย์หลวงพ่อ" ก่อเกื้อ
ชี้นำพร่ำช่วยเหลือ เวไนย์
ดังชนกชนนีเอื้อ เลือดเนื้อ ในอก
บอกชี้วิถีไว้ เชื้อชาติพุทธางกูร

"พระเดชพระคุณ" หนุน เสริมส่ง
พุทธศาสน์ธำรงค์ อยู่ยั้ง
ชาติเชื้อชินวงศ์ บุตรพุทธ- โคดม
น้อมนบประนมตั้ง สักการะบูชาถนอม

"พระ" ผู้สัมปยุตพร้อม ปฏิปทา
ทุกอิริยาบทพา ศรัทธามั่น
อุดมมงคลเนื้อนา- บุญโลก
จริยวัตรองค์ท่าน แต่งแล้วแสนงาม

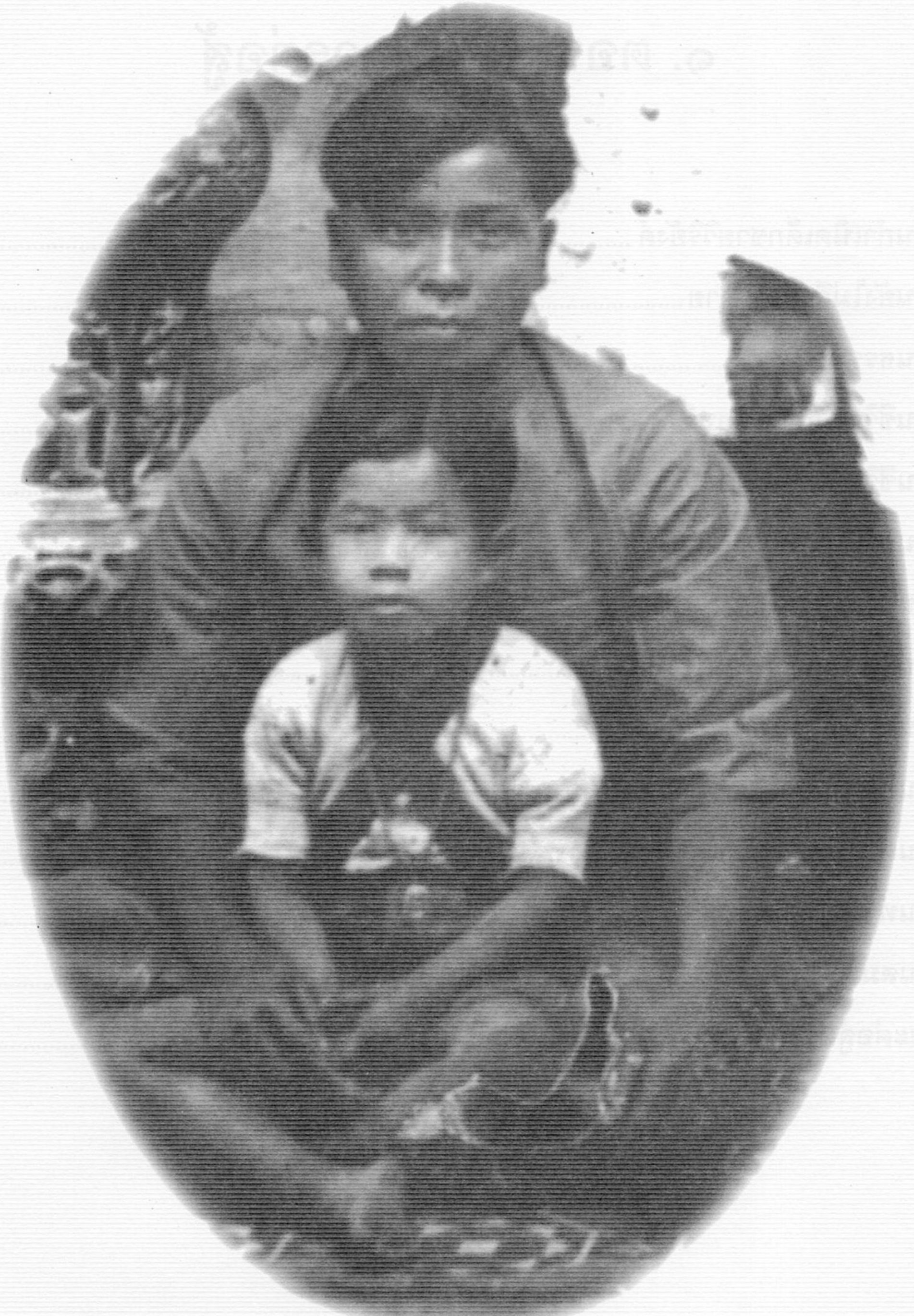
"ราช" อุทิศจิตกายา แน่แท้
เสียสละทั้งกายแล จิตสร้าง
พัฒนาเด็กดูจแม่ ชนกนาถ
ปณิธานสัจจ์ตั้ง เสริมสร้างมวลประชา

"ธรรม" นำหมู่ประชา ถึงสุข
สัจจะธรรมล้ำยุค กาลสมัย
เป็นไปเพื่อขจัดทุกข์ คลายโศก
อริยสัจธรรมส่งให้ หลุดพ้นบ่วงมาร

"เจติยาจารย์" ช่วยแก้ บ่งชี้วิถีทาง
พร่ำสอนสั่งศิษย์หวัง เจริญให้
ปรารถนาพัฒนาทาง พุทธศาสน์
ศิษย์น้อมศิระไหว้ สักการะบูชาคุณ

คณะศิษยานุศิษย์
(พระมหานิพนธ์ ฐิตวีรคุโณ ประพันธ์)
๗ มกราคม ๒๕๔๓

สารบัญ

๑. ตอนเริ่มต้นการต่อสู้

๑. ตอนเริ่มต้นการต่อสู้

๑. ตอนเริ่มต้นการต่อสู้

๑.๑ กำเนิดเด็กชายวิริยังค์

เขาบอกว่าชีวิตคือการต่อสู้ แต่การต่อสู้นั้น จะมีทั้งชัยชนะและพ่ายแพ้ แต่บางครั้งก็เสมอกัน ยังไงๆ เราก็ต้องต่อสู้ แม้จะมีอุปสรรคต่างๆ มาขัดขวาง ทำให้เราต้องยอมแพ้ แต่เราก็จะไม่ยอมแพ้ทุกครั้งเสมอไป เพราะกว่าจะมีชีวิตรอดมาได้ก็ต้องต่อสู้กัน แพ้ก็มีชนะก็มี สุดแล้วแต่กำลังใจและอุบายวิธีของใครจะดี อย่างไรก็ตาม เมื่อเรามาถึงขั้นนี้ก็ถือว่าชนะมากกว่าแพ้ ชีวิตที่แปลว่าการต่อสู้นั้น นับตั้งแต่วินาทีแรกที่เราถือปฏิสนธิในครรภ์มารดา เราก็ได้ต่อสู้มาแล้วตั้งแต่วินาทีแรก ถ้าหากว่าเราสู้ไม่ได้ก็ต้องแท้งไป ไม่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ หรือว่าต่อสู้ได้แต่เวลาคลอดออกมาแล้วก็สิ้นลมหายใจ เรียกว่าสู้ไม่ไหวต้องพ่ายแพ้ไป ใครต่อสู้ได้ก็มีชีวิตอยู่เพื่อต่อสู้กันต่อไป

เพราะฉะนั้น ความจริงวินาทีแรกนั้น ใครว่าไม่มีลมหายใจ เพราะว่าเรื่องของลมนั้น มันจะต้องเคลื่อนไหวอยู่ตลอดระยะเวลา ตั้งแต่วินาทีแรกของการถือปฏิสนธิ เพราะการถือปฏิสนธิของคนนั้นจะต้องมีดวงจิตวิญญาณดวงหนึ่งเข้ามาอาศัย มิฉะนั้นแล้วส่วนผสมของธาตุต่างๆ จะเจริญวัยขึ้นมาไม่ได้ การถือปฏิสนธินั้นจิตก็จะต้องถือปฏิสนธิเริ่มตั้งแต่กลละ คำว่า "กลละ" นั้นเป็นภาษาบาลี ก็แปลว่าน้ำมันหนึ่งหยด น้ำมันหนึ่งหยดนั้น จะมีจิตวิญญาณเข้ามาอาศัย ในขณะนั้นจะเริ่มเกิดความเคลื่อนไหว พอเกิดความเคลื่อนไหวแล้ว จากกลละจะเป็น "อัมพุทะ" คำว่าอัมพุทะนี้จะมีลักษณะเหมือนกันกับน้ำล้างเนื้อแล้วค่อยๆ รวมตัวกันเป็นดังชิ้นเนื้อ เรียกว่า เปสี จากเปสีก็วิวัฒนาการเป็นก้อนเนื้อ แล้วก็ใหญ่ขึ้นทุกวันๆ เรียกว่า ฆนะ จากนั้นก็จะเป็นตุ่มดังหัวหูดขึ้นห้าแห่ง เรียกว่า ปัญจสาขา ซึ่งต่อมาก็จะเป็นศีรษะหนึ่ง มือสอง เท้าสอง จนครบอวัยวะสามสิบสองประการ แล้วค่อยเจริญเติบโตขึ้นตามลำดับ การเคลื่อนไหวต่างๆ นี้มันไม่ใช่ว่าจะมาเคลื่อนไหวตอนที่เป็นรูปร่าง มันเคลื่อนไหวมาตั้งแต่กลละมาแล้ว

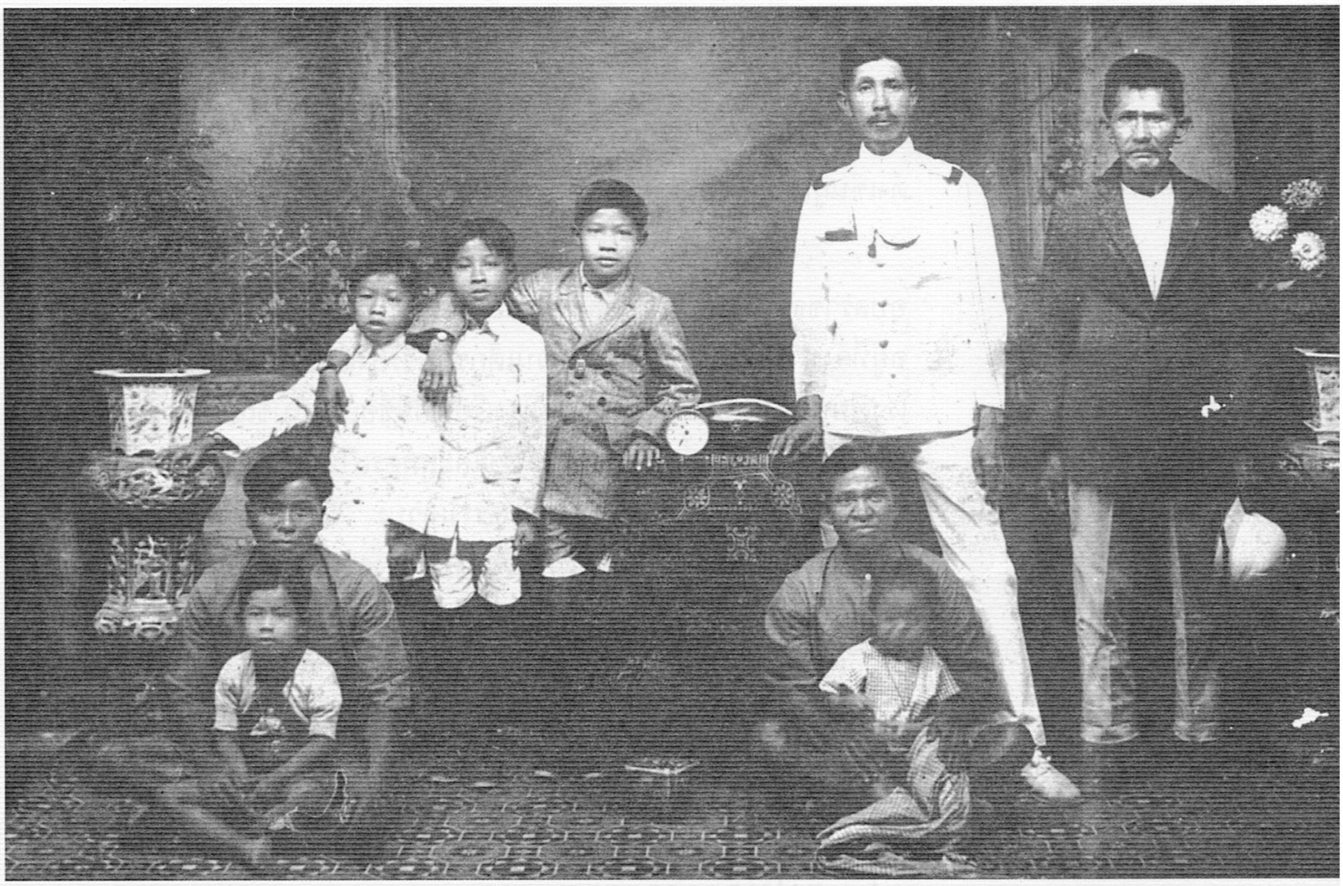
เพราะฉะนั้นชีวิตของคนเราต้องต่อสู้มาตั้งแต่กลละโน้น ถ้าหากว่าถูกขับถ่ายทิ้งไปหรือว่าถูกกินยาแท้งไปหรือว่าถูกทำลายไปด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ก็เป็นอันว่าไม่ได้เกิดเป็นตัวตนอีกต่อไปที่เรายังมีชีวิตอยู่จนมาถึงปัจจุบันนี้ ก็ต่อสู้กันมาเรื่อยๆ ต่อสู้ยังไง ต่อสู้เพื่อลมหายใจ ยังไงเสียลมหายใจนี้มันขาดไม่ได้ จะต้องหายใจตลอดจนถึงปัจจุบัน เพราะฉะนั้นเมื่อมีการต่อสู้มาอย่างนี้แล้ว มาถึงขั้นนี้ก็จำเป็นจะต้องคิดว่า ชีวิตของเรานี่ต่อสู้มาเพื่ออะไร ก็ต่อสู้มาเพื่อประโยชน์ตนและบุคคลอื่น เรียกว่า เมตตา คำว่าเมตตานั้นแปลว่าการเสียสละ คือ เสียสละเพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น การจะ

ทำชีวิตให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ อันดับแรกจะต้องสร้างตัวของเราขึ้นมาเสียก่อน คือสร้างตัวของเรานี้ เขาเรียกว่าเมตตาตน คำว่าเมตตาตนนั้นคือสร้างหลักฐานให้แก่ตัวเราเองเป็นต้นว่า สร้างพื้นฐานแห่งความรู้ มีการศึกษาเล่าเรียนมาตั้งแต่อนุบาล ประถม มัธยม มหาวิทยาลัย อันนี้คือความเมตตาตน ต่อจากนั้นช่วยเหลือครอบครัวและสร้างหลักฐานของชีวิต อันนี้ก็ถือว่าเราได้เมตตาตนแล้ว แต่ในขณะเดียวกันถ้าเรามีสิ่งที่เราจะต้องเสียสละเช่นเรามีความรู้ เรามีความฉลาด เรามีทรัพย์สินเงินทอง เรามีสิ่งของอะไรที่เราจะช่วยผู้อื่นได้ เราก็เสียสละให้สังคมไป แต่การเสียสละนั้นไม่ใช่ว่าเรามีร้อยสละร้อย เรามีร้อยสละสองร้อยยืมเขาอีกหนึ่งร้อยถือว่าไม่ใช่การเสียสละที่ถูกต้อง เพราะการเสียสละที่ถูกต้องนั้นเขาบอกว่า อาจจะต้องแบ่งเป็น 4 ส่วน ส่วนหนึ่งเก็บไว้ใช้ในเมื่อถึงคราวจำเป็น ส่วนหนึ่งเสียภาษี อีกส่วนหนึ่งนั้นบูชาคุณ และอีกส่วนหนึ่งนั้นใช้ตามปกติ อย่างนี้เรียกว่าแบ่งออกเป็น 4 ส่วน แต่การจะเสียสละไม่ใช่เฉพาะทรัพย์สินเงินทอง ถ้าเงินเราไม่มี เราก็ใช้แรงเราช่วยคนอื่นเขา หรือว่าเมื่อเวลาที่เขาขาดผู้ช่วยคิด ถ้าเรามีสติปัญญาเราก็ใช้สติปัญญาช่วยเหลือ การช่วยเหลือด้วยสติปัญญาก็ถือว่าเป็นการเสียสละเหมือนกัน ดังนั้นการต่อสู้ชีวิตก็เพื่อประโยชน์ตนและบุคคลผู้อื่นเป็นการสร้างโลกให้สวยงามและสงบสุขยิ่งขึ้นต่อไป

ณ สถานีรถไฟปากเพรียว (สถานีสระบุรีในปัจจุบัน) จังหวัดสระบุรี อันเป็นดินแดนที่เด็กชายวิริยังค์ บุญฑีย์กุลได้อุบัติบังเกิดขึ้นมาต่อสู้ชีวิตเพื่อความอยู่รอดในโลก ที่ใคร ๆ เขากล่าวกันว่าโลกนี้น่าอยู่ น่าอาศัย เป็นโลกแห่งความศิวิไลซ์ ทำให้ผู้มัวเมาหลงใหล ติดอกติดใจ เมื่อตายจากไปแล้วยังปรารถนากลับมาเกิดใหม่อีก คือการเวียนเกิดเวียนตายหาที่สิ้นสุดมิได้ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเสด็จอุบัติบังเกิดขึ้นมาเพื่อค้นหาทางหลุดพ้นจากโลก เมื่อทรงค้นพบแล้วทรงตรัสบอกทางหลุดพ้นนั้น แก่บุคคลทั้งหลายผู้ไม่มัวเมา ผู้ไม่หลงใหล ผู้ไม่ติดใจในโลก และทรงตรัสเตือนไว้ว่า "โลกนี้เปรียบเหมือนราชรถที่พวกคนเขลาหมกอยู่ แต่ผู้รู้หาข้องอยู่ไม่ และสัตว์ทั้งหลายย่อมเกิดและตายเป็นไปตามกรรม"

ด้วยเหตุดังนี้จะด้วยกรรมเก่าบันดาลหรือด้วยบุญกุศลช่วยเกื้อหนุนทำให้เด็กชายวิริยังค์ ได้มาเกิด เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๔๖๓ ในครอบครัวของนายสถานีรถไฟปากเพรียว คือท่านขุนเพ็ญภาษชนารมณ์ผู้เป็นบิดา และมารดาชื่อ นางมั่น บุญฑีย์กุล ท่านเป็นลูกคนที่ ๕ ในจำนวนพี่น้อง ๗ คน คือ

๑. ด.ญ. กิมลั้ง บุญฑีย์กุล (ชูเวช)
๒. ด.ช. ฑีฆายุ บุญฑีย์กุล
๓. ด.ช. สุชิตัง บุญฑีย์กุล
๔. ด.ช. สัจจัง บุญฑีย์กุล
๕. ด.ช. วิริยังค์ บุญฑีย์กุล (พระราชธรรมเจติยาจารย์)

ต้นตระกูล บุญฑีย์กุล
ขุนเพ็ญภาษชนารมย์ บิดาของพระราชธรรมเจติยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล พร้อมด้วยพี่น้อง

๖. ด.ช. ไชยมนู บุญฑีย์กุล
๗. ด.ญ. สายมณี บุญฑีย์กุล (ศรีทองสุข)

นับตั้งแต่ ด.ช.วิริยังค์เกิดมาก็ต้องต่อสู้ชีวิตเพื่อความอยู่รอด เหมือนดังคนทั้งหลาย มีสุข มีทุกข์ มีหัวเราะ มีร้องไห้ มีเสียใจ มีเศร้าใจ มีรักใคร่ มีโลภ มีโกรธ มีหลงลืมเป็นธรรมดาตามประสาเด็ก ๆ โดยทั่วไป หลังจากบิดารับราชการเป็นนายสถานีรถไฟปากเพรียว จังหวัดสระบุรีนานพอสมควรแล้ว ทางการได้สั่งย้ายมารับตำแหน่งเป็นนายสถานีรถไฟ บ้านใหม่สำโรง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ท่านขุนผู้เป็นบิดาจึงได้ย้ายครอบครัวมาอยู่ที่บ้านใหม่สำโรง ซึ่งถือว่าเป็นความโชคดีของครอบครัวเด็กชายวิริยังค์อย่างยิ่งที่จะได้มาพบพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ ผู้เป็นศิษย์รูปสำคัญของหลวงปู่มั่นที่ผ่านการฝึกปฏิบัติสมาธิมาแล้วทำให้พระอาจารย์กงมากลายเป็นพระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีความสามารถทำหน้าที่เป็นสาวกที่ดีของพระพุทธเจ้าคือ การเผยแพร่ธรรมะแก่สาธุชนทั้งหลายพร้อมกับได้มาสร้างวัดป่าสว่างอารมณ์ ณ บ้านใหม่สำโรง เพราะฉะนั้นพระอาจารย์กงมาท่านจึงได้สั่งสอนตั้งแต่พิธีกรรม การสวดมนต์ไหว้พระ การรักษาศีล การนั่งสมาธิ ทำให้ชาวบ้านได้รับผลแห่งการปฏิบัติมีความสงบสุขใจ ชาวบ้านก็ศรัทธาเลื่อมใสเคารพเชื่อฟังมาปฏิบัติธรรมตามโอกาสที่อำนวย แม้ครอบครัวของเด็กชายวิริยังค์ก็เช่นเดียวกัน พ่อแม่ของเขาก็ทำบุญตักบาตร เข้าวัดฟังธรรม รักษาศีล

นั่งสมาธิในวันพระเป็นประจำ แต่เด็กชายวิริยังค์เป็นเด็กเกินไป เลยไม่สนใจดังเช่นผู้ใหญ่ ชอบเล่นชอบเที่ยวสนุกสนานไม่ต่างจากเด็กทั่วไป

วันหนึ่งบิดาของเขาได้รับคำสั่งให้ย้ายไปปฏิบัติราชการที่จังหวัดอุบลราชธานี ประจำอยู่ที่สถานีรถไฟวารินชำราบ ท่านจึงได้ย้ายครอบครัวไปอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนเด็กชายวิริยังค์พ่อแม่ก็นำไปสมัครเรียน ที่โรงเรียนวัดสุปัฏนาราม ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในขณะนั้น ทำให้เด็กชายวิริยังค์ได้เรียนรู้หลายอย่าง ทั้งกีฬาและสมัครเป็นลูกเสือชาวบ้าน แม้กระทั่งเข้าโบสถ์ฟังธรรมในวันพระหรือวันธรรมสวนะ แต่เด็ก ๆ ทั้งหลายก็ไม่สนใจจะหาทางหลีกเลี่ยงหลบหนีไม่ไปเข้าโบสถ์ฟังธรรม แม้เด็กชายวิริยังค์ก็เช่นเดียวกับเด็กนักเรียนทั้งหลาย พอหลบหนีได้ก็หลบไป ส่วนการสมัครเป็นลูกเสือก็ต้องมีการฝึกหัดทั้งเข้าค่ายพักแรมและการว่ายน้ำ เพื่อให้ลูกเสือได้รู้จักวิธีช่วยเหลือผู้อื่นได้ ซึ่งจะต้องไปฝึกซ้อมว่ายน้ำในแม่น้ำมูลที่อยู่ใกล้โรงเรียนวัดสุปัฏนารามเป็นประจำ

๑.๒ ยังไม่ถึงคราวตาย

ขณะนั้นข้าพเจ้ามีอายุประมาณ ๑๑ ขวบ เป็นปี พ.ศ. ๒๔๗๔ กำลังเป็นเด็กนักเรียน อยู่โรงเรียน วัดสุปัฏนาราม จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อโรงเรียนปิดเทอม ข้าพเจ้าก็ได้ไปอยู่กับบิดามารดา ซึ่งขณะนั้นกำลังทำสวนอยู่ที่บ้านเพียวเพ้า อันตั้งอยู่ข้างฝั่งแม่น้ำมูล ข้าพเจ้าได้สมัครเป็นลูกเสือเหมือนกับเพื่อนนักเรียนหลาย ๆ คน และได้ใช้แม่น้ำมูลเป็นที่ฝึกหัดการว่ายน้ำเพื่อให้เกิดความชำนาญ อยู่มาวันหนึ่งขณะที่ข้าพเจ้ากับเพื่อนเด็ก ๆ ด้วยกันกำลังหัดว่ายน้ำอยู่นั้น ข้าพเจ้าก็ตั้งใจจะให้ชนะเพื่อนเด็กคนอื่น ๆ เพราะความชนะนั้นเป็นนิสัยของข้าพเจ้าอยู่แล้ว ในวันนั้นเองปรากฏการณ์ที่ข้าพเจ้าจะต้องจารึกอยู่ในห้วงหัวใจของข้าพเจ้าอย่างไม่มีวันลืมได้เลย และเป็นความหวาดเสียวอย่างไม่มีอะไรจะมาเปรียบเทียบได้ นั้นคือ ขณะที่ข้าพเจ้ากำลังว่ายน้ำนำเพื่อนไปข้างหน้าไกลออกไป ๆ จนเพื่อนจะกลับเข้าฝั่งกันหมดแล้ว เหลือข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว ว่ายน้ำไปจนถึงเกือบครึ่งแม่น้ำ ขณะนั้นเองปรากฏสัตว์ประหลาดชนิดหนึ่งโผลขึ้นบังหน้าข้าพเจ้าอย่างฉับพลัน สัตว์ประหลาดตัวนั้นใหญ่มาก ยาวประมาณ ๖ เมตร สีดำทั้งตัว มิใช่ดำธรรมดา แต่มีสีเป็นมันเหลื่อม ๆ เป็นประกายวับ ๆ ส่วนด้านหลังของมันเป็นตะโกกเหมือนปลาเป็นหยัก ๆ แต่สีขาว หางของมันเหมือนปลา หัวของมันเหมือนปลาแต่หัวด้วนมากคือหัวสั้นนั่นเอง ส่วนตาของมันลูกกลมใหญ่ประมาณเท่าผลส้ม สีแดงแช้ดทีเดียว

มันเป็นการตกใจสุดขีดของข้าพเจ้า จนถึงกับมือเท้าอ่อนหมดกำลังในทันที ได้จมดิ่งลงไปที่ก้นคลองลงไปกองอยู่กับดินซึ่งแม่น้ำนั้นก็ลึกมากเลย

ทีเดียว ขณะที่ข้าพเจ้าจมลงอยู่ก้นคลองนั้น มันทำให้ข้าพเจ้าหมดความรู้สึกตัวไปขณะหนึ่ง และมันเป็นอันตรายเหลือเกินเพราะอยู่ในน้ำไม่สามารถจะหายใจได้ แต่มันก็เป็นเรื่องอัศจรรย์ในตัวของข้าพเจ้าจนพูดไม่ถูกว่าอะไรที่ทำให้ข้าพเจ้ามีความรู้สึกโดยฉับพลัน มือเท้ากลับแข็งแรงขึ้นมาทันที ข้าพเจ้าใช้เท้ายันดินขึ้นอย่างรวดเร็วจนเจียนจะขาดใจอยู่แล้วในขณะนั้น แต่ก็ยันเท้าอย่างแรงจนพ้นน้ำขึ้นมาได้อย่างอัศจรรย์

ในขณะที่ข้าพเจ้าจมน้ำไปนั้น พวกเด็ก ๆ กับผู้ใหญ่ที่อยู่ฝั่งน้ำนั้นได้มองไปที่สัตว์ประหลาดที่ลอยขวางแม่น้ำอยู่ ทั้งมองเห็นข้าพเจ้าว่ายน้ำเข้าไปหามัน ได้พากันตกใจอย่างมาก พร้อมใจกันตะโกนเรียกข้าพเจ้าเป็นเสียงเดียวกัน ซึ่งทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกตัวแหงนมองสัตว์ประหลาดนั้น เตรียมตัวจะหนีกลับมามือเท้าจึงได้อ่อนลงและจมดิ่งลงไป

พวกเพื่อน ๆ เด็ก ๆ และผู้ใหญ่ที่อยู่บนฝั่งได้มองเห็นสภาพเช่นนั้น ต่างก็ตกใจและเข้าใจว่าข้าพเจ้าจมน้ำตายแล้ว หรือถูกสัตว์ประหลาดนั้นกินไปแล้ว ได้เอะอะโวยวายกันเป็นการใหญ่ บ้านของบิดามารดาของข้าพเจ้าก็อยู่ไม่ไกลจากฝั่งนั้น เมื่อบิดามารดาของข้าพเจ้าได้ยินเสียงเหมือนกับมีเหตุร้ายเกิดขึ้น ท่านทั้ง ๒ มิได้รีรอรีบเดินทั้งวิ่งลงจากเรือนไปที่ฝั่งนั้น เมื่อทราบว่าข้าพเจ้ากำลังจะจมน้ำตายอยู่นั้น ท่านยิ่งเกิดความวุ่นวายร้องให้คนช่วย ท่านทั้งสองก็ยังได้เห็นสัตว์ประหลาดลอยน้ำอยู่ ยิ่งเกิดความกลัวจนตัวสั่น ถึงอย่างนั้นท่านก็รีบหาเรือลากมาให้คนรีบพายไปช่วยข้าพเจ้า

แต่ขณะนั้นข้าพเจ้าพ้นภัยแล้ว กำลังว่ายน้ำอย่างรวดเร็วจนถึงฝั่ง บิดามารดาโผเข้ากอดอุ้มข้าพเจ้าซึ่งกำลังเหนื่อยอยู่ในอ้อมอกของท่านทั้งขู่และปลอบใจ โมโหที่ข้าพเจ้าอวดดีจนจะตาย ดีใจที่ข้าพเจ้ารอดตายมาได้ นี่แหละความรักของบิดามารดา ที่บุตรธิดาควรเทิดทูนบูชาเหนือสิ่งใด

๑.๓ ธรรมกับเด็ก

ความอลเวง ชุลมุนวุ่นวายมาก สำหรับเด็กนักเรียนชั้นประถมในโรงเรียนแห่งหนึ่งที่จังหวัดอุบลราชธานีได้เกิดขึ้นเป็นประจำ ข้าพเจ้าก็เป็นคนหนึ่งที่จะต้องชุลมุนกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน คือต่างคนต่างหาทางออกเพื่อจะพากันหนีโรงเรียน เพราะกลัวคำประกาศว่า "นักเรียนทุกคน ต้องไปฟังเทศน์ที่พระอุโบสถ ถ้าใครไม่ไปจะถูกทำโทษ" พวกเราพากันกลัวจริง ๆ เรื่องการไปฟังเทศน์ โดยต้องไปนั่งมิให้เคลื่อนไหวตลอดระยะเวลาเป็นชั่วโมง ๆ และมันเป็นการอึดอัดในใจที่บอกไม่ถูกเลย ผิดกันกับไปเที่ยววิ่งเล่นตามประสาเด็ก ๆ แม้จะกี่ชั่วโมงก็ดูไม่อึดอัดอะไร?

เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่วัดสุปัฏนาราม ขณะนั้นข้าพเจ้าได้เรียนหนังสือชั้นประถมอยู่ที่โรงเรียนนี้ ในวันนี้ก็เหมือนกับวันพระอื่น ๆ ที่ครูปุ่นเป็นครูประจำชั้น ได้ประกาศว่า "นักเรียนทุกคน ต้องพากันไปฟังเทศน์ที่อุโบสถ ถ้าใครไม่ไปจะถูกทำโทษ" ในวันนี้ก็มีน้อยคนที่จะหนีไปได้ เพราะครูปุ่นแกตาไว คอยจับตามองดูว่าจะมีนักเรียนคนไหนหนีฟังเทศน์บ้าง ถ้าหากแกจับได้แกจะเฆี่ยนด้วยหวายเจ็บมากทีเดียว ถ้าหากหนีโรงเรียนด้วยเหตุอื่นแกเฆี่ยนด้วยไม้ นักเรียนทุกคนในชั้นของแกพากันหวาดเสียวมากในเมื่อแกจับนักเรียนที่หนีการฟังเทศน์มาหวดด้วยหวาย พวกเราจึงไม่ใคร่มีใครขาดการไปฟังเทศน์เหมือนชั้นอื่น ๆ

เป็นเวลาบ่ายโมงของทุก ๆ วันพระ ครูปุ่นแกจะเป็นผู้นำหน้าพาพวกเราเดินเข้าแถวกันเข้าไปในอุโบสถเพื่อฟังธรรมเทศนา วันนี้ขณะที่ครูปุ่นพาพวกเราไปนั้น นักเรียนทุกคนต่างสงบเสงี่ยมเรียบร้อยเดินเข้าไปอย่างระมัดระวัง เมื่อเข้าไปภายในอุโบสถ ครูปุ่นก็เป็นหัวหน้าจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย แล้วก็นำสวดมนต์ พวกเราก็สวดมนต์ตามครูด้วยกันทุกคน เสร็จแล้วก็อาราธนาศีล พวกเราก็รับศีลจากพระกันทุกคน บ้างก็รับได้บ้างก็รับไม่ได้ เสร็จแล้วพระก็เริ่มแสดงพระธรรมเทศนา พวกเราต่างคนต่างเริ่มกระวนกระวายมีการพลิกไปพลิกมาด้วยกิริยาท่าทางต่าง ๆ ฟังแล้วเหมือนไม่ได้ฟังเพราะคล้าย ๆ กับน้ำรดหัวสาก แต่สำคัญอย่างหนึ่งคือพวกเราจะต้องชำเลืองไปดูที่คุณครูปุ่นครูประจำชั้นของพวกเรา ดูแล้วเห็นแกนั่งนิ่งสำรวมมิใยที่นักเรียนทั้งหมดจะทำอย่างไร แกตั้งใจฟังเอาจริง ๆ ทำให้พวกเราเกรงกันขึ้นอีกมาก พระท่านก็แสดงธรรมไปเรื่อย ๆ และพวกเราก็ไม่ทราบ

เหมือนกันว่าพระท่านเทศน์อะไร เราก็นึกแต่คำพูดของครูปุ่นว่าไปฟังเทศน์เอาบุญ เราก็คิดว่าจะเอาบุญกันเท่านั้น แต่ว่าตัวของข้าพเจ้าเองได้ไปฟังเทศน์เช่นนี้หลายครั้ง มีอยู่วันหนึ่ง พระท่านเทศน์ว่า "คนเกิดมานี้เกิดมาจากกรรมใครทำกรรมดีก็มาเกิดที่ดีมีความสุข ใครทำกรรมชั่วไปเกิดในที่ไม่ดีมีความทุกข์" ธรรมข้อนี้เกิดติดใจและเข้าสู่ห้วงหัวใจจดจำแม่นยำไม่ลืมจนกระทั่งบัดนี้ ซึ่งทำให้กลัวบาปขึ้นมามากทีเดียว พอผู้ปกครองใช้ให้ทำบาปบางประการ ก็นึกถึงเทศน์ข้อนี้อยู่เสมอทำให้เกิดความละอายใจ

นี่แหละข้าพเจ้าคิดว่า การแสดงธรรมให้แก่เด็ก แม้จะเป็นการแสดงเหมือนกับไม่ได้ผล แต่ก็ต้องได้ผลเมื่ออาศัยหลายครั้งหลายหนเข้าธรรมนี้จะเข้าสู่หัวใจของเด็กเอง จึงเป็นอันได้ความว่า ให้พยายามพร่ำสอนธรรมให้เด็กเป็นนิจ เด็กมันจะฟังหรือทำเหมือนไม่ฟัง ก็อย่าไปคิดท้อใจมันจะมีสักวันหรือสักครั้งที่จะฝังเข้าสู่ใจเด็ก และหากเป็นเช่นนั้นก็จะฝังลึกจนถึงวันตายทีเดียว

๑.๔ ชีวิตเด็กวัด ตอนที่ ๑

ผู้ปกครอง (บิดา-มารดา) ได้ส่งข้าพเจ้าไปอยู่วัดกลาง (ปัจจุบันชื่อวัดนารายณ์มหาราช) จังหวัดนครราชสีมา เมื่อข้าพเจ้าอายุได้ ๑๑ ปี หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาพออ่านออกเขียนได้ บิดามารดาของข้าพเจ้ารู้จักคุ้นเคยกับท่านอาจารย์ปลัดตาเจ้าอาวาส จึงฝากข้าพเจ้าให้เป็นศิษย์ของท่าน เป็นอันว่าข้าพเจ้าได้เป็นเด็กวัดโดยสมบูรณ์นับแต่วันนั้นเป็นต้นมาฯ

ในวัดกลางนี้มีเด็กวัดประมาณ ๑๐ กว่าคน ซึ่งทุกคนจัดเป็นเด็กใหญ่กว่าข้าพเจ้าเป็นส่วนมาก จะมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับข้าพเจ้าอยู่บ้างก็คือไอ้จุ่นคนเดียวเท่านั้น ข้าพเจ้าเป็นเด็กที่มีนิสัยชอบการประหยัด เรียบร้อยสะอาด เพราะถูกฝึกมาจากผู้ปกครองเป็นอย่างดีมาแล้ว จึงทำให้อาจารย์ปลัดตารักใคร่ข้าพเจ้ามากและข้าพเจ้าก็เป็นเด็กที่ซื่อสัตย์ต่อท่านเป็นลำดับมา

ครั้นอยู่มานานเข้า ข้าพเจ้าก็คุ้นเคยกับเด็กวัดทุก ๆ คน ครั้งแรกเด็กวัดก็เกรงข้าพเจ้า เพราะเป็นเด็กของท่านสมภารวัด แต่ต่อมาความเกรงเหล่านี้ก็ดูเหมือนจะค่อย ๆ เลือนหมดไปทุกที ๆ จึงเกิดมีการกลั่นแกล้งก่อกวนกันขึ้นระหว่างเด็กใหญ่กับเด็กเล็ก ซึ่งสรุปแล้ว เด็กเล็ก ๆ อย่างข้าพเจ้าต้องเสียเปรียบถูกกลั่นแกล้งอยู่วันยังค่ำ เช่น ข้าพเจ้าโดนเด็กใหญ่บังคับให้เลียขี้ไก่, ข้าพเจ้าโดนเด็กใหญ่ขี่คอแล้วให้เดินระยะไกล, ข้าพเจ้าโดนเด็กใหญ่ให้หาบหามของหนักมาจากป่าด้วยความยากลำบาก ส่วนมันเดินลอยชายสบาย, ข้าพเจ้าโดนเด็กใหญ่ใส่ความโดยไม่มีมูลความจริง จนท่านอาจารย์หลงเชื่อลงโทษเฆี่ยนตีจนหลังลาย เมื่อข้าพเจ้าโดนความไม่เป็นธรรม

เกิดขึ้นไม่ทราบว่าจะพึ่งพาใคร เพราะขณะที่ข้าพเจ้าถูกผู้ปกครองนำมามอบตัวนั้น ท่านก็ได้บอกกับท่านอาจารย์ว่า จะเฆี่ยนตีอย่างไรก็นิมนต์ตามสบาย ขอแต่ลูกนัยตาทั้ง ๒ ข้างเหลือไว้ให้ผมเท่านั้นแหละครับ

นี้เองเป็นจุดที่เราจะต้องพึ่งตัวเอง ตามกำลังสติปัญญาเพียงลำพัง ทำให้เกิดความคิดหักเห ข้าพเจ้าก็เริ่มเปลี่ยนแปลงจากความเป็นคนเรียบร้อยละมุนละมัย ตามที่ผู้ปกครองได้ฝึกฝนมา จนเกิดเป็นบุคคลที่แข็งกร้าวขึ้นตามลำดับ เพราะใจของข้าพเจ้าเป็นนิสัยที่ไม่ยอมใครๆ ง่ายๆ อยู่แล้ว หากว่าคิดจะสู้ใครแล้วเป็นถวายหัวเลยทีเดียว

แต่ก่อนๆ มาใครๆ ก็คงทราบว่า ชีวิตเด็กวัดนั้นนอกจากจะอดทนแล้วก็ต้องช่วยตัวเองเป็นหลักสำคัญ มิฉะนั้นก็เป็นเด็กวัดไม่ได้ ก็เมื่อชีวิตของเด็กวัดต้องลำบากยากแค้นแสนลำเค็ญเช่นนี้ ทำไมผู้ปกครองจึงชอบที่จะเอาลูกหลานของตนเข้าไปอยู่วัด ซึ่งทั้งนี้ก็คงจะเป็นเพราะว่าสมัยนั้นเราจะหาแหล่งการศึกษาที่ดีกว่าวัดนั้นยากมาก วัดจึงเป็นแหล่งศึกษาอบรมให้กุลบุตรได้เป็นใหญ่เป็นโตกันมามากต่อมาก ชาวไทยทั้งหลายจึงนิยมให้บุตรหลานของตนเข้าไปอยู่วัด แต่ว่าแม้การอยู่วัดจะเป็นแหล่งให้เกิดความดีงามเป็นมันสมองของชาติและพระพุทธศาสนาก็ตาม ในขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งเพาะสันดานดื้อด้านเลวร้ายไปในตัวอีกเช่นกัน คงไม่ผิดนักที่ท่านได้กล่าวต่อกันมาจนติดปากว่า สิ่งใดมีคุณอนันต์ สิ่งนั้นก็มีโทษอย่างมหันต์

ในวันหนึ่งท่านปลัดตาผู้อาจารย์ของข้าพเจ้าได้พาข้าพเจ้าไปเที่ยวบ้านนอก เพื่อบิณฑบาตข้าวเปลือก ข้าวสาร พริก เกลือ จะได้นำมาไว้เป็นเสบียงกรังแก่พระเณรและเด็กวัด ขณะที่เดินทางไปตามหมู่บ้านต่างๆ ก็ได้พากันแวะพักบ้านละคืนสองคืน วันนั้นท่านอาจารย์ก็พาแวะที่บ้านพลกรัง โดยพักอยู่ที่วัดแห่งหนึ่งเขาจัดให้ท่านพักที่ศาลา ท่านอาจารย์จำวัตร(นอน)บนอาสน์สงฆ์ ข้าพเจ้านอนที่พื้นล่างศาลา ในวันรุ่งขึ้นตอนเช้าพวกชาวบ้านพากันมาทำบุญกันมาก อาหารการกินเหลือหลาย ในเมื่อชาวบ้านเขาทำบุญกลับบ้านหมดแล้ว ยังมีโยมอยู่คนหนึ่งเป็นผู้หญิงอายุราวๆ ๖๐ ปี เป็นแม่บ้านผู้มีอันจะกินอยู่ในละแวกนั้นเอง ยังทำรีรอไม่กลับบ้านหลังจากทำบุญเสร็จแล้ว เขาเกิดมีความสนใจในตัวข้าพเจ้าเป็นพิเศษ ได้เรียกข้าพเจ้าว่า "เจ้าหนู มาหาแม่หน่อยซิ" ข้าพเจ้าก็รีรอลังเลอยู่เป็นชั่วขณะ จึงได้เข้าไปหาแก แกดีใจมากโอบกอดข้าพเจ้าด้วยความรักใคร่ เรียกข้าพเจ้าว่า "ลูกๆ" แล้วก็ชวนข้าพเจ้าให้ไปที่บ้านของแก ข้าพเจ้าบอกว่าไปได้แต่ต้องขออนุญาตจากท่านอาจารย์ผมก่อน โยมแกบอกว่าไม่ต้องหรอก เพราะอาจารย์กับโยมคุ้นเคยกันมาก ข้าพเจ้าก็อิดๆ ออดๆ ไม่ยอมไป เพราะขณะนั้นอาจารย์ปลัดตาท่านกำลังคุยกับท่านสมภารที่วัดนั้นอยู่และท่านก็พักกลางวันอยู่ ไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปลาท่านได้ แต่โยมแกก็ไม่ยอม พูดเกลี้ยกล่อมนำเอาข้าพเจ้าไปบ้านของแกจนได้ เมื่อไปถึงบ้านแล้วแกก็รีบจัดอาหาร

หลาย ๆ อย่างมาให้ข้าพเจ้ารับประทาน ทั้งพูดสัพยอกกับข้าพเจ้า เหมือนกับคนที่เคยเป็นลูกเป็นเต้ากันจริง ๆ เวลาผ่านไป ๆ จนตกเย็น ก่อนจะพาข้าพเจ้ากลับมาที่วัด แกก็ให้สตางค์ข้าพเจ้า ๑ บาท นับว่ามากทีเดียว ในเมื่อขณะนั้นก๋วยเตี๋ยวชามละ ๓ สตางค์ และแกก็ยังตามมาส่งข้าพเจ้าถึงวัด

เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน ซึ่งทำให้โยมคนนี้ต้องเสียใจอย่างสุดซึ้งก็เกิดขึ้น ในเมื่ออาจารย์ปลัดตา ได้เห็นข้าพเจ้ากลับมาในตอนเย็น ซึ่งเหมือนกับหนีไปไม่บอก ท่านเตรียมตอกเส้นใหญ่ ๆ ไว้ ๑ กำมือรอที่จะหวดข้าพเจ้าอยู่แล้ว ท่านก็ไม่รีรอ เสียงตวาดข้าพเจ้ามาแต่ไกลว่า “ไอ้นี่มานี่ ๆ ๆ มา” พอเข้าไปใกล้ ท่านจับข้าพเจ้าหวดด้วยตอกที่ท่านเตรียมไว้อย่างไม่ปรานีไม่ต้องนับว่าตีเข้าไปเท่าไร มิไยที่โยมแกขอร้องบอกขอโทษ ได้โปรดเถิดเจ้าข้า ฉันพาเด็กนี้ไปเอง ขอให้ตีโยมแทนเถอะเจ้าค่ะ โยมแกก็นั่งร้องไห้อย่างน่าสงสารเช่นเดียวกับข้าพเจ้าก็ร้องไห้จนสุดเสียง จนเสียงร้องจะไม่มีอยู่แล้ว หลวงพ่อก็ยังไม่หายโกรธ โธ่เอ๋ยตีเด็กขนาดนี้จนตอกในกำมือ นั้นละเอียดหมดแล้วกางเกงที่ข้าพเจ้านุ่งอยู่ได้ขาดกระจายไปกับเส้นตอก ข้าพเจ้าเองมองเห็นโยมนั้นแกทนดูไม่ได้นั่งหลบฝาร้องไห้อย่างน่าเวทนา ใจของข้าพเจ้ากลับห้าวหาญขึ้นอีกวาระหนึ่ง นึกชังอาจารย์ของข้าพเจ้าขึ้นทันทีกัดฟันทนหยุดร้องและอึ้งไป ในขณะที่อาจารย์ของข้าพเจ้าได้หยุดการเฆี่ยนลง

หลังจากได้อาบน้ำชำระกายเรียบร้อยโยมนั้นก็ได้กลับบ้านไปแล้ว วันหลังต่อมาอาจารย์ก็กลับมาอยู่วัดตามปรกติ ข้าพเจ้าได้กลับนิสัยจากเด็กซื่อมาเป็นเด็กขรึม ซึ่งบางครั้งอาจารย์ก็เกิดความสงสัยว่าข้าพเจ้าจะเสียเด็กเพราะการเรียนมากไปหรืออย่างไร เพราะในขณะนั้นข้าพเจ้ากำลังมุมานะเรียนบาลีไวยากรณ์อย่างหนัก ท่องทั้งกลางวันกลางคืนหวังจะเอามหาให้ได้แต่ความกระเทือนใจในวันนั้นที่บ้านพลกรังยังเป็นลิ่มสลักปักจิตของข้าพเจ้าอย่างลึกซึ้งแน่นหนา จึงทำให้ข้าพเจ้าต้องไปคบคนไม่ดี เป็นเด็กเกเรขึ้นมาในอันดับต่อมา แต่อาจารย์ของข้าพเจ้าก็จับตามอง คอยดุด่าตักเตือนด้วยความหวังดีตลอดมา ข้าพเจ้าเคยเป็นเด็กเชื่อฟัง สอนง่ายในอดีต บัดนี้กลับเป็นเด็กดื้อรั้นเสียแล้ว จึงไม่ค่อยจะเชื่อฟังครูบาอาจารย์เท่าไร

อยู่มาวันหนึ่ง ข้าพเจ้าครุ่นคิดว่าจะต้องพยายามหนีจากที่นี่ไปอย่างไม่มีจุดหมาย แม้จะเป็นเด็กแต่ใจใหญ่คิดจะหนีก็จะหนีให้ได้ และก็มาคิดว่าเราจะต้องมีสตางค์บ้างเราจะได้มีกินในการเดินทาง เมื่อหาอุบายได้แล้วก็เข้าไปบีบนวดให้อาจารย์อย่างดี หลังจากบีบถวายท่านเสร็จแล้ว ก็ออกปากขอเงินท่าน ๆ ถามว่าจะเอาเท่าไร ข้าพเจ้าขอ ๑ บาท ท่านใจดีให้ข้าพเจ้ามา ๑ บาท ๕๐ สตางค์.

ในเย็นวันนั้น ข้าพเจ้าได้วางแผนหนีจากวัดกลางตามประสาเด็ก ๆ เพราะมีเงินอยู่ในตัวแล้ว ข้าพเจ้าได้ทำเป็นเล่นอยู่กับเด็ก ๆ ด้วยกัน

แล้วเด็กเหล่านั้นมันก็พาไปเล่นนอกวัดจนมืดค่ำ เมื่อกลับมาแล้วก็โดนอาจารย์ดุด่าและตีศีรษะอีกหลายที ก็เป็นอันตัดสินใจเด็ดขาด ลักหนีจากวัดในเวลาหัวค่ำ ขอไปกับเด็กรถซึ่งในขณะนั้นมีรถเมล์เก่า ๆ วิ่งอยู่ในเมืองไม่กี่คัน

พวกเด็กก็ดันกันขึ้นรถมันก็ให้ไป เมื่อออกนอกเมืองได้แล้วข้าพเจ้าก็รีบเดินหนีต่อไปอย่างไม่มีจุดหมาย ค่ำไหนนอนนั่น ครั้งแรก ๆ ก็นอนตามกระไดโรงหนัง พอคิดได้ว่า ประเดี๋ยวอาจารย์ตามหาพบ จะโดนตีใหญ่ จึงรีบหนีต่อ ๆ ไป โดยหานอนตามชายทุ่งบ้าง ป่าละเมาะบ้าง เป็นเวลา ๑๐ กว่าวัน เงิน ๑.๕๐ บาทก็หมดเสียแล้ว คิดว่าถ้าเรากลับบ้านก็โดนผู้ปกครองตีแน่ ๆ ถ้ากลับวัดก็โดนอาจารย์ตีไม่นับอีกแน่ ๆ เราอย่ากลับเลย จึงไปตามประสากลัว เกิดอดข้าวขึ้นมา ๒-๓ วันแล้ว ไปเที่ยวหาเก็บเศษอาหารอยู่ตามข้างถนนเป็นเปลือกมะละกอเปลือกแตงโม ยอดอ้อยตามแต่จะได้ มันก็ไม่หายหิวแต่ก็ทนและก็ไม่ทราบจะทนไปถึงไหนและทนได้อย่างไร? ใจนั้นยังไม่คิดกลับบ้าน

อยู่มาวันหนึ่ง ในละแวกนั้นเขามีงานบวชนาคและมีการฉายภาพยนตร์และลิเกกลางแปลง คนก็มาดูกันมาก ข้าพเจ้าก็เข้าไปดูกับเขาด้วยความเพลิดเพลิน แต่ท้องหิวเพราะไม่มีอาหาร แม่ค้าตั้งของต่าง ๆ ขายทำให้หอมฟุ้งเตะจมูกอยู่ทั่วไป แต่ไม่มีสตางค์สักแดงเดียว ก็เลยจำต้องดูหนังไปเพลิน ๆ ก็หายหิวไปได้ชั่วขณะ จนถึงรุ่งแจ้งคืนนั้นข้าพเจ้าไม่ได้นอนเลย เมื่อพวกคนดูและแม่ค้ากลับหมดแล้ว ข้าพเจ้าก็เที่ยวเดินหาเก็บเศษอาหารที่พอจะประทังตายได้ เขี่ยไป ๆ หาไป ๆ เรื่อย ๆ ในขณะที่เขี่ยหาเศษอาหารนั้นเอง มันถึงคราวไม่ตายหรืออย่างไร ข้าพเจ้าแทบจะไม่เชื่อตาของตนเอง เมื่อเหลือบไปมองเห็นสตางค์แดงซึ่งตกอยู่เป็นกองใหญ่ ข้าพเจ้าก็มองดูหน้าหลังไม่เห็นคนแล้วกอบใส่กระเป๋าเต็มแล้วก็ห่อชายผ้าขาวม้า นับว่ามากทีเดียวประมาณกว่า ๑๐ บาท

นี่ก็เป็นการอิ่มเอิบใจ นึกตามประสาเด็กว่าเราไม่ตาย หนีไปได้ต่อไป ณ สถานที่แห่งนี้ ใกล้กับสนามบินของทหาร ข้าพเจ้าไปทำซุ้มนอนอยู่ใกล้ ๆ จอมปลวก ตอนสาย ๆ ข้าพเจ้าก็จะออกมาดูเครื่องบินขึ้น ๆ ลง ๆ ตอนกลางคืนก็จะกลับเข้าไปนอนโดยยังหาจุดหมายที่จะไปต่อไปยังไม่ได้

ทางท่านอาจารย์ของข้าพเจ้าก็เดือดร้อนเป็นการใหญ่ ได้ส่งเด็กวัดออกติดตามหาข้าพเจ้าอย่างพลิกแผ่นดิน ได้ถามข่าวไปทางบ้านว่าหนีกลับบ้านหรือเปล่า? ก็ไม่เห็น เป็นเวลาถึง ๒๐ กว่าวัน พวกเด็กวัดชั้นโต ๆ ไม่เป็นอันเรียนหนังสือกันแล้ว พากันเที่ยวออกติดตามข้าพเจ้าวุ่นวายไปทั้งวัด

ขณะที่เด็กวัดคนหนึ่งเป็นเด็กกว่าเพื่อนชื่อว่าหรั่ง ได้ติดตามไปเห็นข้าพเจ้ากำลังนั่งมองเครื่องบินขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่นั้น มันรีบย่องเข้าไปข้างหลังอย่างที่ข้าพเจ้าไม่รู้ตัว เอาผ้าขาวม้ามัดแขนไขว้หลัง พลางพูดว่า "อ้ายห่า

เอ้ย! กูตามหาแทบตายมึงรีบกลับไป คราวนี้คงโดนตีแตกได้เลือดเอาเกลือทาเชียวละ” ข้าพเจ้าเมื่อถูกจับก็ใจหายคิดหนีต่อไป ก็บอกอ้ายหรั่งว่า “นี่แกไม่ต้องผูกแน่นนัก กันไม่หนีหรอก” มันก็หย่อนให้ แล้วไปว่าจ้างรถเจ๊กมาให้ข้าพเจ้าขึ้นรถเจ๊กแล้วเจ๊กก็ลากไป เจ้าหรั่งตามไปติด ๆ

ในขณะนั้นรถเจ๊กได้วิ่งห่างออกไป ๆ เจ้าหรั่งวิ่งไม่ทัน พอถึงหัวโค้งเป็นป่าละเมาะพอดีผ้าที่มัดข้าพเจ้าหลุด เมื่อได้ทีข้าพเจ้าก็กระโดดลงจากรถวิ่งหนีเข้าป่าไป เจ๊กที่ลากรถร้องลั่นว่า “ไอ๋ย่า! อีหนีเลี้ยว” ไอ้หรั่งโมโหใหญ่รีบวิ่งติดตามแต่ไม่ทัน ข้าพเจ้ารีบวิ่งหนีเข้าไปซุกอยู่ในพุ่มไม้แล้วเอากิ่งไม้ใบไม้คลุมตามตัว ทั้งเจ๊กทั้งเจ้าหรั่งก็ไล่กวดติดตามหา เสียงเจ๊กบอกอยู่ตรงนี้ ๆ เจ้าหรั่งก็ไล่กวดไปเกือบจะเหยียดข้าพเจ้าอยู่แล้ว แต่มันไม่เห็นแล้วมันก็เดินไกลออกไปอีก เที่ยวเวียนไปเวียนมาไม่ยอมไปทางอื่นข้าพเจ้าก็หมอบอยู่ตรงนั้นคิดว่าให้มันไปทางอื่นก่อนแล้วจึงค่อยหนี คราวนี้กลับบ้านแน่คิดอยู่อย่างนั้น

ขณะที่นอนเอากิ่งไม้ใบไม้คลุมอยู่นั้น เจ้ามดมันไต่เข้าไปในรูจมูกข้าพเจ้ารีบขยี้จมูกกลัวจะจาม แต่ทนไม่ไหวเลยจาม ฮัดเช้ย! เสียงดังออกมา เจ้าหรั่งได้ยินรีบวิ่งเข้าตระครุบตัวข้าพเจ้าไว้ได้ คราวนี้มันมัดเสียแน่นแขนแทบหัก เจ๊กก็ลากรถออกวิ่งโทง ๆ เข้าไปที่วัดกลาง (วัดนารายณ์มหาราช) เจ้าหรั่งแก้มัดข้าพเจ้านำตัวเข้าไปถวายอาจารย์ปลัดตา ข้าพเจ้ากราบลงด้วยความกลัว นึกว่าคราวนี้คงจะแย่แน่แล้ว อาจารย์ปลัดตาได้ลุกขึ้นตาเขียวปั้ดเดินตรงรี่มาหาข้าพเจ้า อย่างกับเสือจะกินเนื้อ ทำเอาข้าพเจ้าใจหายไปเลย อาจารย์ได้เข้ามาเขกกระบาลเกือบสิบครั้งอย่างแรง แต่ดูเหมือนไม่ใคร่เจ็บเท่าไร พลางก็ดุข้าพเจ้าอย่างหนัก แล้วก็บอกให้ข้าพเจ้าให้กลับไปพักได้

ข้าพเจ้าก็รอดจากการเฆี่ยนตีไปได้ครั้งนี้ และก็เริ่มเรียนบาลีไวยากรณ์ต่อไป

๑.๕ ชีวิตเด็กวัด ตอนที่ ๒

นับแต่ข้าพเจ้าได้บทเรียนจากการหนี และจากความทุกข์ยากประกอบกับเริ่มมีความรู้สึกว่า ท่านอาจารย์ปลัดตาก็รักข้าพเจ้า ๆ ก็เริ่มกลับตัว และพยายามกระทำดีเลิกคบพวกสารเลว ตั้งตาเรียนบาลีไวยากรณ์กับท่านต่อไป

อย่างไรก็ตาม ท่านอาจารย์ปลัดตาก็ชักไม่ไว้ใจในความดื้อด้านของข้าพเจ้าว่าข้าพเจ้าจะคิดกลับตัวได้อย่างไร ทุก ๆ วันท่านจะให้ใครคนหนึ่งประกบข้าพเจ้าไว้ตลอดเวลากลัวว่าข้าพเจ้าจะหนีอีก ทั้ง ๆ ที่ข้าพเจ้าก็ไม่ได้คิดเช่นนั้น ทำให้อาจารย์กับลูกศิษย์รู้สึกจะไม่สบายใจด้วยกันเพราะบิดาของ

ข้าพเจ้ากับอาจารย์ก็รุ่นราวคราวเดียวกันคุ้นเคยกันเป็นพิเศษหากจะส่งข้าพเจ้ากลับก็เกรงใจ

อยู่มาได้หลายสัปดาห์ อาจารย์ของข้าพเจ้าก็ตัดสินใจส่งข้าพเจ้าออกไปอยู่อำเภอนอกเมือง ห่างไกลจากจังหวัดมาก นั่นคือบ้านสีมุม ในวันนั้นข้าพเจ้าต้องหลั่งน้ำตาอีกครั้งหนึ่ง ที่อาจารย์ได้ทำให้ต้องจากไปโดยวิธีการนี้ เพราะข้าพเจ้าได้คิดตามประสาเด็กว่า เอ! อาจารย์ของเราเห็นทีจะจงเกลียดจงชังเราเสียแน่แล้ว แต่ถึงอย่างไรข้าพเจ้าก็ไม่เกลียดท่าน พอจะสำนึกตัวได้

เมื่อข้าพเจ้าไปอยู่ที่วัดบ้านนอก ท่านอาจารย์ปลัดตาก็ได้ฝากกับสมภารเป็นที่เรียบร้อย ณ วัดนั้นมีพระ ๔-๕ องค์ สามเณร ๒ องค์ เด็กวัด ๗-๘ คน สมภารเมื่อเห็นข้าพเจ้ามาอยู่ด้วย ก็ให้ความอบอุ่นอย่างที่ข้าพเจ้าไม่เคยได้รับมาก่อนเลย โดยให้นอนอยู่ใกล้กับท่าน มีอะไรที่โยมถวายมาก็ให้สิทธิ์ข้าพเจ้าใช้สอยได้ตามต้องการ

ในเมื่อข้าพเจ้ามาอยู่ที่นี่ทุก ๆ อย่างก็มีความสุข แต่ไม่ได้เรียนอะไรเลยมีแต่ท่องสวดมนต์ไปทุก ๆ วันเท่านั้น นอกจากนั้นก็มีเรียนหนังสือวัดคือบท ก-กา-จนถึงแม่เกย ซึ่งข้าพเจ้าก็อ่านเรียนเขียนได้หมดไม่มีเหลือแล้ว สมภารเลยตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นครูสอนพวกเด็กอื่น ๆ ข้าพเจ้าก็ได้กระทำตามคำสั่งของท่านสมภาร โดยตั้งใจสอนเด็ก ๆ เหล่านั้นด้วยความสนใจอย่างยิ่ง จนสมภารเพิ่มความรักใคร่ข้าพเจ้ามากเป็นทวีคูณ

ทุก ๆ วันพวกเราเด็กวัด ตอนบ่าย ๆ จะต้องขึ้นโคกป่าหมายถึงป่าที่อุดมด้วยผักนา ๆ ชนิด เป็นต้นว่า ผักหวาน หน่อไม้ เถากำยาน สลิดต้นเปราะหอม เถาตำลึง เป็นต้น แต่ผักเหล่านี้ชาวบ้านจำนวนมากก็จะพากันไปแสวงหากันอยู่เสมอ ๆ จึงเป็นการเสาะหาลำบากมิใช่ย่อย กว่าจะหามาพอจะได้ฉันกันทั้งพระเณรเด็ก ไปครั้งหนึ่งก็ใช้เวลานานพอสมควร

แต่การไปหาอาหารเช่นนี้ก็ไม่ได้ทำให้เกิดความหนักใจอะไร เพราะเป็นธรรมดาของชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ทั้งได้รับความสนุกเพลิดเพลินไปในตัวด้วย เล่นกันบ้างเก็บผักกันบ้างก็ดูเหมือนจะไม่ทำให้มีความเดือดร้อน

บางครั้งเมื่อพริก-เกลือ-ข้าวสารขาด พวกเราก็ถือบาตรคนละใบออกไปตอนเย็นเข้าไปในบ้านเดินเป็นแถวปากก็พูดว่า “ขอพริก-เกลือ-ข้าวสารตามมีตามเกิดเจ้าข้า” พวกชาวบ้านก็มิได้รังเกียจแต่อย่างใด พากันตักข้าวสารบ้าง พริกบ้าง เกลือบ้างมาใส่บาตรกัน พวกเราเมื่อได้พอแล้วก็กลับวัดเก็บไว้ในครัว ถึงคราวอดอยากขึ้นก็ช่วยกันหุงต้มตามมีตามได้

โยมประจำวัดก็ไม่มี โยมในบ้านเขาจะผลัดกันมาทำกับข้าว หุงข้าวให้ บางคราวโยมติดธุระกันในหน้าทำนา ฝนก็ตกบิณฑบาตก็ไม่พอ ก็เป็นหน้าที่ของพวกเราชาวเด็กวัดจะหุงหาอาหารกัน ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่

ต้องทำกับข้าวกับเขา แต่เรื่องนี้เคยมีฝีมือมาเก่าพอจะเดาทำได้ ก็ช่วยเขาต้มบ้างแกงบ้าง

กาลเวลาล่วงไปนานวันเข้า ความซนของเด็กอันเป็นนิสัยอย่างหนึ่งก็เกิดขึ้น ข้าพเจ้าพาเด็กพรรคพวกไปเที่ยวอาบน้ำกันทุก ๆ วันเป็นการสนุกหลังจากเรียนหนังสือกันเสร็จแล้ว ที่ท่าน้ำนั้นมีต้นมะพร้าวอยู่ ๓-๔ ต้น มันเป็นการเล่นที่เกินเหตุ ข้าพเจ้าได้ขึ้นไปบนยอดมะพร้าวจับใบแล้วโหนตัวลงและปล่อยมือลอยลงมาตกในน้ำเป็นการสนุกอย่างยิ่ง และเด็กอื่นก็เอาอย่างข้าพเจ้าบ้าง ทำกันอย่างนี้มาหลายเพลา จนสมภารรู้เข้าก็แอบมาดูพวกข้าพเจ้ากำลังขึ้นต้นมะพร้าวกระโดดกันอย่างสนุกสนานนั้น แทนที่ท่านสมภารจะเอะอะโวยวาย หรือไล่ตี ท่านกลับนั่งหัวเราะอย่างชอบใจเสียงดังจนพวกเราได้ยินเหลือบไปเห็นท่านสมภาร พวกเรารีบเลิก นุ่งผ้ากลับวัด สมภารท่านก็ไม่ว่าอะไร เดินกลับวัดอย่างอารมณ์เย็น ทั้ง ๆ ที่สมภารมิได้ตักเตือนดุด่าเฆี่ยนตี แต่ข้าพเจ้าก็มาสำนึกตัวได้ว่าเรานี้ผิด หากพลาดพลั้งตกลงมาดินก็หมายถึงตาย ตั้งแต่วันนั้นมาพวกเราก็เลิกขึ้นต้นมะพร้าวกระโดดน้ำ

อะไรทำให้สำนึกผิด เพราะสมภารท่านไปดูนั่นคือการตักเตือนที่สุภาพที่สุด และการตักเตือนเช่นนี้หายากที่สุดที่จะมี อยู่กับสมภารองค์หนึ่ง ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าไม่โดนเฆี่ยนก็ต้องโดนด่า แต่ก็ไม่โดนทั้ง ๒ อย่าง ทำให้ข้าพเจ้านึกรักและเคารพท่านสมภารองค์นี้อย่างสุดซึ้งหัวใจ ทำให้ข้าพเจ้าระวังตัวต่อไปอีกมากไม่กล้าจะทำในสิ่งที่จะก่อความหนักใจให้แก่ท่านสมภารองค์นี้อีกเท่าที่สามัญสำนึกจะเข้าใจได้

วัดตามอำเภอนอก ๆ ในสมัยนั้น การกระทำเครื่องใช้หรืออะไรต่าง ๆ นั้น ทำขึ้นเองเป็นส่วนมาก ทำให้ข้าพเจ้าได้เห็นการกระทำที่ไม่เคยเห็นมาหลายอย่าง เช่น กระดาษ ก็ไปนำเอาเปลือกไม้มาทุบแช่น้ำกรองแล้วเอาน้ำข้นของมันมาเทใส่ผ้าขาวบางโรยลงอย่างบางที่สุด ปล่อยให้น้ำซึมลงจากผ้า เหลือแต่เยื่อไม้ปล่อยให้แห้ง ก็กลับกลายเป็นกระดาษ นำเอามาเป็นสมุดข่อย เขียนภาพนรกสวรรค์ คำสวดอภิธรรม สวดพระมาลัย ถึงคราวจะจารึกคำภีร์เทศน์ พวกเราก็มีสมภารเป็นผู้นำไปตัดใบลาน นำเอามาตากแห้ง ใช้มีดปาดใหญ่เล็กตามต้องการ แล้วก็ใช้เหล็กแหลม ๆ เอามาเขียน (เขาเรียกว่าจารหนังสือ) ข้าพเจ้าเองก็ถูกท่านสมภารหัดจารหนังสือ จนเข้าใจวิธีจารหนังสือเทศน์พอสมควร

สำหรับน้ำมันที่จะใช้จุดตะเกียงเป็นแสงสว่าง ใช้มะพร้าวเอามาเคี่ยวเป็นน้ำมัน นอกจากมะพร้าวก็ไปเที่ยวหาเมล็ดต่าง ๆ ในป่า เช่น หมากแตกเอามาตำแล้วใช้ไม้แบน ๆ สองอันกดกันบีบเอาน้ำมันมาใช้

สำหรับหนังโคหรือกระบือ เมื่อโค-กระบือชาวบ้านตายท่านสมภารก็จะไปขอหนังเอามาทำรองเท้าบ้าง กระเป๋าบ้าง ทำหนังปูนอนบ้าง

วิธีทำใช้ปูนขาวทาหมักพอสมควรแล้วนำมาล้างน้ำ ใช้เปลือกกระโดนแช่ไม่กี่วันก็ใช้ได้ เป็นสีแดงสวย

โดยมากตามวัดต่าง ๆ พอถึงปีจะมีการแข่งพลุตะไล สมภารท่านก็มีความรู้แทบทุกอย่าง ท่านก็พาทำพลุตะไล ข้าพเจ้าก็ได้ช่วยจนเกิดความรู้ว่า การทำดินพลุตะไลไม่ยากนัก ท่านพาไปขนขี้ค้างคาวในถ้ำ แล้วเอามาแช่น้ำกรองแล้วต้มพอแห้งมันก็กลายเป็นดินประสิว จากนั้นไปหาเอาไม้ที่เขาเอาเปลือกมันทำกระดาษ ส่วนแก่นในมันเอามาเผาเป็นถ่านตำผสมกับดินประสิวตอกใส่กระบอกไม้ไผ่ก็เป็นพลุตะไลตามประสงค์

นัยว่าท่านสมภารองค์นี้ทำเก่งชนะเขาแทบทุกปี

ในขณะที่ข้าพเจ้าเป็นเด็กวัดอยู่ที่นี่ ก็เป็นบุญกรรมตามให้เป็นไปหรืออย่างไร มีโยมครอบครัวหนึ่ง เป็นครอบครัวที่ร่ำรวยพอสมควร ได้มาพาข้าพเจ้าไปรู้จักคุ้นเคยกับเด็ก ๆ ในบ้านนั้นอย่างเป็นกันเอง ไม่ทราบว่าแม่บ้านครอบครัวนี้เขามาไว้ใจข้าพเจ้าอย่างจริงใจได้อย่างไร ในวันหนึ่งแม่บ้านได้พาข้าพเจ้าไปในห้องนอน แล้วเปิดเซฟให้ข้าพเจ้าดู ภายในเซ๊ฟนั้นมีทองคำเพชร พลอย เงินจำนวนมาก ซึ่งเกิดมาข้าพเจ้าก็ไม่เคยเห็นของมีค่ามากมายอย่างนี้ ที่ข้าพเจ้าว่าเซ๊ฟนั้น คงไม่ใช่เซ๊ฟอย่างทุกวันนี้ มันเป็นหีบสูงถึงหน้าอกข้าพเจ้า

แม่บ้านเธอรักข้าพเจ้ามาก และเธอก็เป็นผู้ที่ท่านสมภารเกรงใจมากทีเดียว แม่บ้านนี้ได้บอกข้าพเจ้าว่าหนูต้องการอะไรบอกแม่นะ ข้าพเจ้ามาอยู่ที่นี่ไม่เคยอดอยากอะไรเลย ตอนเย็นถ้าที่วัดไม่มีอาหาร ข้าพเจ้าเข้าไปรับประทานที่บ้านนี้ทุกครั้ง ความรักใคร่ของครอบครัวนี้ ทั้งพ่อบ้านแม่บ้าน และเด็ก ๆ จะชอบพอข้าพเจ้าเหมือนหนึ่งลูกหลานพี่น้อง ทำให้ข้าพเจ้าหายคิดถึงบ้าน และคิดว่าจะอยู่ที่นี่จนบวชเรียนตลอดไป

ในปีเดียวกันนี้ ผู้ปกครองของข้าพเจ้าได้มารับข้าพเจ้ากลับบ้านเนื่องด้วยบิดาของข้าพเจ้าบอกว่าการมาอยู่เช่นนี้ทำให้อนาคตมืดมน ข้าพเจ้าได้บอกกับบิดาว่า “ผมจะอยู่ที่นี่ต่อไป และบวช” บิดาไม่ยอมโดยให้เหตุผลว่าการบวชนั้นไม่แน่ถ้าสึกไปกลางคัน ก็จะทำมาหากินไม่ทันเขา ข้าพเจ้าก็จนใจเพราะบิดาบอกว่าจะส่งข้าพเจ้าเข้าไปเรียนต่อที่กรุงเทพฯ ในใจของข้าพเจ้านั้นไม่ชอบที่จะเรียนอย่าง ๆ น้อง ๆ เขาเรียนกัน อยากจะเรียนแต่บาลีอย่างเดียว ครั้นมาคิดถึงอาจารย์ปลัดตา ซึ่งไม่ให้ความยุติธรรมและความเมตตาทั้งลงโทษทารุณเหลือเกิน ก็เกิดความกลัว ไม่อยากจะไปวัดกลาง (วัดนารายณ์มหาราช นครราชสีมา) นั้นอีกต่อไป แต่ถ้าอยู่วัดบ้านสีมุมนี้ก็ไม่ได้เรียนอะไร ก็ตกลงใจกลับบ้านตามความประสงค์ของบิดา

ข้าพเจ้าต้องจำและติดตาติดใจ ตอนที่แม่บ้านและน้อง ๆ ที่ข้าพเจ้านับถือเหมือนมารดาและน้อง ๆ ที่อุปถัมภ์ข้าพเจ้ามาเป็นเวลานาน ตอนที่

ข้าพเจ้าเข้าไปในบ้านของแม่บ้านนั้นเพื่อลากลับ แม่บ้านได้โผเข้ากอดรัดข้าพเจ้าอย่างอัดแน่นพร้อมทั้งสะอึกสะอื้น ขอร้องข้าพเจ้าไม่ให้กลับ ขอให้อยู่บวชเรียนที่วัดนี้ หากอยู่ไม่ได้สึกออกมาจะแบ่งสมบัติให้ จะขอรับรองไม่ให้อดอยากแน่นอน พร้อมกับพี่ ๆ น้อง ๆ ของข้าพเจ้าต่างก็มารุมล้อมเรียกร้องให้ข้าพเจ้าอยู่กับเขาต่อไป ถึงจะจากไปก็อย่าจากตอนนี้เลย ข้าพเจ้าก็อัดอั้นตันใจพูดไม่ออกก็ต้องหลั่งน้ำตาอีกครั้งหนึ่งด้วยความอาลัย เพราะมาคิดว่า พี่น้องเรายังไม่เคยให้ความอบอุ่นเหมือนกับแม่บ้านและพี่ ๆ น้อง ๆ ที่บ้านนี้เลย ทำให้ข้าพเจ้าต้องตัดสินใจลำบากอีกครั้งหนึ่ง แต่เมื่อฟังคำของบิดาแล้ว ก็จำใจลาแม่บ้านและพี่ ๆ น้อง ๆ กลับอย่างที่มีความอาลัยอย่างยิ่ง

๑.๖ ชีวิตเด็กบ้านนอก

มีวัวอยู่ ๒ ตัว ตัวหนึ่งชื่อไอ้ไหม ตัวหนึ่งชื่อ ไอ้เขียว เป็นคู่ทุกข์คู่ยากกับเด็กคนหนึ่ง คือข้าพเจ้าเอง ตอนเช้าจะมีเด็ก ๆ จำนวนมาก ต่างก็ไล่ควายและวัวออกจากคอก เป็นทิวแถว หญิงบ้างชายบ้าง เด็ก ๆ เหล่านี้อายุไม่เกิน ๑๒-๑๓ ปีกันทั้งนั้น ทุกคนถือมีดด้ามยาวปลายมีดป้าน ๆ ใช้แทนเสียมได้ กับได้รับห่อข้าวจากผู้ปกครองห่อด้วยใบตอง ในห่อข้าวก็มีกับข้าวบ้างเล็กน้อย ส่วนมากก็ของแห้ง เป็นน้ำพริกกับปลาร้าสับ ส่วนผักไปหาเองข้างหน้า

ฝูงวัว ควาย เดินกันเป็นทิวแถว พวกเด็กก็เดินขึ้นกันเป็นระยะคอยต้อนวัวควายของตนให้เดินตามกันไป แต่พวกวัวควายมันก็ไม่ดื้อกันเท่าไรเพราะมันรู้ว่าจะพาพวกมันไปหาอาหาร (หญ้า) พวกเราจะเล่นกันไปเดินกันไปตามประสาเด็ก ใช้เวลาประมาณชั่วโมงกว่าก็ถึงทุ่งหญ้ากว้างใหญ่ อันเป็นแหล่งรวมของพวกเลี้ยงวัว ควายที่จะนำมาปล่อยกันไว้ หลายหมู่บ้าน วัวควายจำนวนร้อย

เมื่อฝูงวัวถูกปล่อยเข้าทุ่งหญ้าแล้ว พวกมันก็จะกินหญ้าเพลินไปในทุ่งหญ้านั้นไม่หนีไปไหน ก็เป็นโอกาสของพวกเราเด็กทั้งหลายจะหาวิธีการเล่นกันต่าง ๆ อย่างฉันมิตรและสนุกสนาน ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมอะไร พวกเราจะต้องมีสติอยู่อย่างหนึ่งคือ คอยฟังเกราะหรือโปง ที่ทำด้วยปล้องไม้ไผ่และมีลูกอยู่ข้างใน มัดไว้ที่คอของวัวควายทุกตัว แต่ละลูกของเกราะเสียงมันจะดังออกมาไกลมาก แม้ไม่เห็นตัวก็จะได้ยินเสียงเกราะ แต่ละลูกของเกราะก็ไม่เหมือนกัน เล็กบ้างใหญ่บ้าง เสียงของเกราะจึงไม่เหมือนกัน พวกเราต่างคนก็จำเสียงเกราะของวัว ควายของตนได้ทุกคน จึงไม่ค่อยจะห่วงกันนัก มีห่วงกันอยู่แต่จะหาวิธีเล่นให้สนุกเพลิดเพลินด้วยวิธีการต่าง ๆ เท่านั้น

เมื่อตะวันคล้อย ข้าพเจ้าก็ต้อน**ไอ้ไหม**กับ**ไอ้เขียว**กลับบ้านพร้อมด้วยเพื่อน ๆ แต่ก่อนจะกลับนั้น พวกเราก็จะพากันหาผักต่าง ๆ ที่มีอยู่ในป่า

ติดมือมาเพื่อเป็นอาหารเย็น พอวัวเข้าคอกทุกคนจะไปอาบน้ำตามลำคลอง เสร็จแล้วก็รวมกันรับประทานอาหารเย็น ความเป็นอยู่ของชาวบ้านนอกก็สำเร็จเป็นวันๆ ไปอย่างนี้

เมื่อถึงคราวทำนา เวลาลงนาพวกเด็กโดยมากจะอยู่บ้าน เพราะหน้านี้วัวควายต้องใช้งานเป็นเวลากว่า ๓ เดือน บางคนไม่อยู่บ้านก็ไปอยู่ในท้องนา ปลูกเป็นกระท่อมมุงหญ้าทำเป็นบ้านชั่วคราวพออยู่กันได้ เมื่อถึงหน้านาฤดูทำนา การหาอาหารนั้นก็หากันตามทุ่งนาและลำคลองเป็นกุ้ง ปลา ปู ตามที่หาได้ โดยการดักลอบดักไซ ตกเบ็ด หว่านแห ตามแต่ใครจะถนัดและก็หากันไม่ยากนัก ตอนเช้าพ่อไถนา แม่ดำนา พอตอนบ่าย แม่หุงข้าวรอพ่อไปหาปลา กุ้ง พอข้าวสุกพ่อก็กลับ ได้กุ้งปลามาพอที่จะต้มแกงเป็นอาหารพอเยียวยาอัตภาพ ส่วนพริก มะเขือ ตะไคร้ ข่า ก็ปลูกไว้ใกล้ๆ กระท่อมนา ส่วนเด็กๆ พอจะช่วยหากุ้งหาปลาก็ชวนกันเป็นหมู่ๆ ไปทำพิธีดักลอบดักไซเก็บผักตามประสาพอจะช่วยครอบครัวไปได้วันหนึ่งๆ

เด็กบ้านนอก พอจบประถม ๔ ออกจากโรงเรียนก็ต้องมาตรากตรำทำงานเพื่อเป็นการฝึกตัวต่อไป โดยหัดไถนาดำนา หากินตามรอยของพ่อแม่ต่อไป การจะหาโอกาสไปเรียนต่อเพื่อความก้าวหน้าของชีวิตในการพัฒนานั้นยากมาก เพราะการเป็นชาวนาก็เพียงแต่พอมีพอกินกันไปเท่านั้น พ่อแม่พอที่จะอดทนทำมาหากินไปได้มีลูกหลายคน ก็จะแบ่งไปให้อยู่วัดเป็นศิษย์วัดหวังว่าจะก้าวหน้าในการศึกษาในอนาคต เพราะพ่อแม่รู้ว่า ผู้เข้าไปบวชเรียนเป็นพระเป็นเณร ไปเรียนได้เป็นมหาเปรียญกันมาก ได้ดีทางพระ ได้ดีทางฆราวาสก็มีกับจะเป็นที่พึ่งพาอาศัยกับพวกญาติพี่น้องด้วย พ่อแม่ก็กัดฟันทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว ยกลูกหลานให้อยู่วัดบวชเรียนกันจำนวนมาก

ข้าพเจ้ากับวัวคู่ชีพ ไม่ได้ใช้ให้ทำนาเหมือนคนอื่นเขา ตอนนี้จำเป็นต้องเลี้ยงอย่างโดดเดี่ยว ไม่ใคร่จะมีเพื่อนเล่นเหมือนกับหน้าแล้ง คือฤดูไม่ทำนา ข้าพเจ้าก็พยายามต้อนวัวไปทางโน้นบ้างทางนี้บ้าง วันไหนขี้เกียจก็หาเชือกมาล่ามให้กินหญ้าแล้วก็หาวิธีหนีไปนอนในป่า หลับไปพอตื่นก็มาแก้เชือก ปล่อยวัวคู่ชีพให้หากินพอสมควรก็ไล่เข้าคอกไป

ครั้นเวลานานๆ มา ข้าพเจ้าก็ต้อนวัวคู่ชีพไปหากินตามข้างๆ วัด ซึ่งเป็นวัดที่กำลังสร้างใหม่มีพระภิกษุสามเณรไม่มากนัก วัวของข้าพเจ้าก็ไปเล็มหญ้าตามใกล้ๆ กุฏิ ข้าพเจ้าก็ตามวัวเข้าไปเรื่อยๆ ไป เมื่อหลายวันเข้าพระในวัดท่านก็มาบอกข้าพเจ้าว่าเราไปเลี้ยงไกลๆ ข้าพเจ้าถามพระท่านว่าก็ทำไมครับ ผมขอเลี้ยงใกล้ๆ นี้ไม่ได้หรือ พระบอกว่าอาจารย์ใหญ่ท่านรำคาญ เพราะเสียงเกราะวัวของเธอมันดังหนวกหู ท่านจะทำสมาธิก็ไม่สงบ ข้าพเจ้าตอบว่าถ้าอย่างนั้นผมจะถอดเกราะออกเสีย ค่าที่อยากจะอยู่ใกล้ๆ วัด **เพราะมันเกิดความอบอุ่น** พระก็บอกข้าพเจ้าว่า ถ้าอย่างนั้นก็ให้มาเลี้ยงต่อ

ไปได้ ตั้งแต่นั้นมาข้าพเจ้านำวัวไปเลี้ยงข้าง ๆ วัดเสมอ ๆ แต่ยังไม่ได้รับความสนิทสนมกับพระเณรในวัดเท่าไร เนื่องจากเหมือนกับเราอยู่กันคนละโลก และก็จำได้ว่าสมัยหนึ่งเราเคยเป็นเด็กวัด มีความเคารพพระเณรมีความกลัวท่านมาก

ตามบ้านนอกโดยทั่วไป แม้จะไม่มีเงินฟุ่มเฟือยมากนัก แต่ความเป็นอยู่ก็ไม่ฝืดเคือง เพราะอาหารต่าง ๆ พอจะหาเอาได้ตามป่าเขา เช่นเมื่อถึงคราวหน่อไม้ไผ่รวกมันออกพวกเราก็จะสนุกเฮฮา ไปหาเก็บหน่อไม้ กันเป็นพวก ๆ เท่าที่เป็นเพื่อนสนิทสนมกัน เมื่อเดินไปถึงป่า ก็เข้าเก็บหักเอาหน่อไม้ตามความต้องการ กว่าจะหมดหน้าหน่อไม้พวกเราก็เก็บได้คนละมาก ๆ ข้าพเจ้าเองก็ทำเช่นกับพวกเพื่อน ๆ เก็บได้ก็ใส่กระบุงบ้าง บางทีไม่เอากระบุงไปก็มัดเป็นมัด ๆ แล้วก็หาบกลับบ้าน บิดามารดาก็ทำเป็นหน่อไม้เปรี้ยวบ้าง หน่อไม้ปี๊บบ้าง หน่อไม้แห้งบ้าง เก็บเอาไว้รับประทานเมื่อหมดหน้าหน่อไม้

นอกจากหน่อไม้ก็มีเห็ด พวกเห็ดต่าง ๆ นั้นมันเกิดขึ้นตามป่าไม้เต็ง ไม้รัง เห็ดนานาชนิด เมื่อฝนตกลงมาแผ่นดินชุ่มพอสมควรเห็ดจะเกิดมากตามป่าไม้เหล่านี้ พวกเด็ก ๆ อีกเช่นกันต่างคนต่างพากันไปเก็บได้มากบ้างน้อยบ้าง บางทีมันก็หายาก ข้าพเจ้าได้ไม่มาก พวกเพื่อน ๆ เด็กด้วยกันก็จะแบ่งปันกันให้ผู้ได้น้อย ทำให้พวกเราเกิดความรักใคร่กัน บางทีรักกันมากถึงกับผูกเป็นเกลอกัน

ผู้ปกครองของพวกเรา นอกจากจะทำนาแล้วก็ทำไร่กันอีกด้วย การทำไร่นั้นชาวบ้านก็จะถางป่าตามความต้องการพอแก่กำลังของตน และก็ไม่ห่างกัน เพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยส่วนมากไม่ได้จ้างเพราะเงินหายาก ต่างเอาแรงกัน เมื่อรู้ว่าใครกำลังจะถางไร่เราก็จะไปช่วยเขาจนกว่าไร่เขาจะเสร็จ เมื่อถึงคราวเราจะถางไร่บ้าง เขาก็จะมาช่วยเราจนกว่าไร่เราจะเสร็จ การกระทำเช่นนี้ไม่มีกฎหมายบังคับ ไม่มีตุลาการ ต่างคนต่างไว้ใจกันและกัน และตลอดเวลาก็ไม่เห็นมีใครจะเอาเปรียบใคร ต่างก็ช่วยเหลือกันอย่างนี้ ทำให้เกิดมีความสามัคคีและความเป็นสุขในหมู่บ้านมาก

พวกเราเด็ก ๆ ก็ทำตามผู้ใหญ่ ช่วยพ่อแม่ทำงานเมื่อถึงเวลาถางป่าทำไร่ พวกเราก็จะต้องติดตามไปช่วยถางตามกำลัง หรือช่วยหาบข้าวกับข้าวไปเลี้ยงผู้ใหญ่ ซึ่งทางแม่บ้านก็ช่วยกันทำกับข้าวเพื่อเลี้ยงแขกในยามที่ทำไร่กัน

ครั้นเมื่อผลิตผลจากไร่เกิดขึ้น ซึ่งก็มีแตงโม แตงไทย ฟักทอง ถั่วฝักยาว ถั่วเขียว ข้าวโพด งา พริกขี้หนู พริกหยวก พวกเด็ก ๆ ทั้งหลายก็จะต้องไปนอนเฝ้ากันในไร่ ไม่ใช่กลัวขโมยจะลัก ไม่มีขโมยขโจรเลย ทิ้งไว้ยังไงก็อยู่ยังงั้น ที่พวกเด็ก ๆ ต้องมาเฝ้ากันนั้นแหละข้าพเจ้ากับเด็กทั้งหลาย

ก็อดเล่นตามประสาเด็กไม่ได้ บางทีรวมมาเล่นกันไร่เดียว ปล่อยให้สัตว์ขโมยกินของก็ต้องถูกผู้ปกครองดุด่าว่าเอา แต่พวกเราก็เชื่อฟังผู้ใหญ่ ถึงจะเล่นอะไรกันก็ต้องคอยดูแลไล่นกไล่กาไป

เมื่อผลิตผลเก็บได้พวกเราก็เก็บมารวมที่กระท่อมไร่ แล้วก็หาบจากไร่มาบ้านเพื่อรับประทานบ้างขายบ้าง เวลาหาบออกจากไร่ก็น่าดู เดินตามกันมาเป็นแถวยาวเหยียด พอเหนื่อยที่ตรงไหนก็หยุดคุยกันไปกินแตงกันไป สุดแล้วแต่ใครจะมีเรื่องขำขันก็พูดกันแก้เหนื่อย หายเหนื่อยแล้วก็หาบต่อไปจนถึงบ้านหมดภาระกันไปทอดหนึ่ง

พอถึงบ้านผู้ปกครองจะเลือกหาผลิตผลที่พอจะขายได้ราคาเพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่าย เมื่อเลือกได้แล้วพวกเราเด็ก ๆ ข้าพเจ้าด้วยก็จะต้องหาบด้วยแรงไปขายยังตลาด แต่ไม่ทราบเพราะเหตุใด ข้าพเจ้าหาบแตงบ้าง ข้าวโพด มะเขือ ผลิตผลต่าง ๆ เมื่อไปถึงตลาด ลูกค้าจะมาซื้อข้าพเจ้าเป็นพิเศษหรือเรียกว่าอุดหนุนเป็นพิเศษกว่าใคร ๆ การมาขายนั้นมาตอนเช้ากว่าจะขายหมดก็ตกบ่ายโมงสองโมง ส่วนข้าพเจ้าพอวางหาบไม่ถึงชั่วโมงก็ขายหมดจนพรรคพวกสงสัยว่ามีอะไรดี ข้าพเจ้าบอกว่าไม่มีและไม่ทราบว่าเขาชอบเราได้อย่างไร บางครั้งข้าพเจ้าไม่ได้มา พี่ชายมาแทนก็ขายไม่ออก ขายจนกระทั่งบ่ายแทบจะไม่หมด เมื่อเป็นเช่นนั้น ผู้ปกครองของข้าพเจ้าก็ให้พี่ชายหาบผลิตผลมา ข้าพเจ้าก็หาบมา หาบของข้าพเจ้าหมด พี่ชายตามข้าพเจ้ามาก็ขายไม่ออกเช่นเคยเลยตกหนักที่ข้าพเจ้าต้องรับภาระหาบของมาขายอยู่ตลอดเวลา

พวกเด็ก ๆ ทั้งหลายปีหนึ่ง ๆ จะได้มีการเพลิดเพลินสนุกสนานแบบอิสระกันครั้งหนึ่ง คือ**ฤดูสงกรานต์** บิดามารดา ผู้ปกครองจะปล่อยให้ลูกหลานเล่นกันตามสบายไม่มีการใช้งานใช้การกันละตอนนี้ ก่อนจะถึงสงกรานต์พวกเราก็จะเอาแรงตำข้าว เพื่อเก็บไว้รับประทานตลอดสงกรานต์เนื่องจากในละแวกนี้ไม่มีโรงสี ทุก ๆ สัปดาห์จะต้องตำข้าว เมื่อพวกเราเอาแรงตำข้าวตนพอแล้ว คือพอรับประทานไปเดือนกว่า ๆ แล้วก็จะไปช่วยกันเก็บหลัว (คือไม้ไผ่แห้งที่ลอยมาตามลำแม่น้ำ) เพราะไม่มีไฟฟ้า ไม่มีตะเกียงที่ให้แสงสว่างมาก ๆ พวกเราจะเตรียมหลัวมาไว้เพื่อจุดไฟเพื่อให้แสงสว่าง

พวกเด็ก ๆ ที่เป็นเพื่อนกันในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ นั้น ก็จะมีเป็นคณะ ๆ หรือเรียกว่าเป็นกรุ๊ฟ รวมกันหลายคณะ แต่ละพวกก็จะไปรวมเล่นกัน บางทีพวกอื่นก็จะไปร่วมกับอีกพวกหนึ่งตามอัธยาศัย เมื่อตนเห็นว่าพวกนั้นเขาเล่นสนุกดีจะเล่นกับเขาก็ไม่ขัดข้อง

ทั้งกลางวันและกลางคืน จะมีวิธีการเล่นแปลก ๆ เมื่อตรุษไทย พวกเราเล่น ๑๕ วัน เมื่อสงกรานต์พวกเราเล่น ๓๐ วัน การทำบุญใส่บาตรในวัดชาวบ้านก็ทำอาหารและขนมต่าง ๆ ไปถวายพระเป็นพิเศษ เด็ก ๆ ก็รวยขนม

ไปด้วยตอนนี้ ตามธรรมดาพวกเราไม่ใคร่จะรับประทานขนมกันเท่าไร จะนั้นพอถึงตรุษ สารท สงกรานต์ พวกเราจะดีใจกันมากที่จะได้เล่นและได้รับประทานขนมอร่อย ๆ **วันตรุษชาวบ้านจะทำบุญกัน ๓ วัน วันสงกรานต์จะทำบุญกัน ๗ วัน** ว่าถึงวิธีการเล่นตอนกลางวันนั้น มีการโหนชิงช้า การวิ่งผลัดแข่งขันกัน การเล่นหมากรุก การเล่นวิ่งทางไกล การว่ายน้ำ ดำน้ำ แข่งขันกัน ในระยะนี้ผู้หญิงผู้ชายไม่ถือตัวเหมือนกับระยะอื่น ๆ เล่นกันได้ดุจเพื่อน ๆ จับต้องกันอย่างไรก็ไม่มีใครว่ากัน แต่ก็จะมิได้มีการล่วงเกินกันเกินขอบเขต

ส่วนเวลากลางคืนนั้น หลังจากรับประทานอาหารเย็นแล้วก็จะมีการตีโทน (กลองยาว) หมู่ไหนที่จะเป็นที่รวมก็จะมีการตีโทน ๒-๓ ใบ ดังไปทั่วหมู่บ้าน เด็ก ๆ ก็จะทยอยกันไปจับกลุ่มคุยกันตามประสา บ้างก็มีนิทานตลกมาเล่าสนุกเฮฮา เล่นงูกินหาง เล่นหมากรุกคน เล่นรำด้วยวิธีการต่าง ๆ ใครมีวิธีว่าจะเล่นอะไรก็ตกลงกันในหมู่แล้วก็เอาวิธีการนั้นมาเล่นกันอย่างสนุกสนาน โดยไม่มีเล่ห์กระเท่ห์แง่งอนอะไร หวังเพื่อความเพลิดเพลินไปเท่านั้น ยังมีวิธีหนึ่งซึ่งจะเล่นกันเป็นประจำแทบจะทุกคืน คือการร้องเพลงแก้กันระหว่างหญิงฝ่ายหนึ่งชายฝ่ายหนึ่ง กะประมาณฝ่ายละ ๑๐ ถึง ๑๕ คน นี้เป็นการรับสมัครผู้ที่อาสาจะเข้าต่อสู้กัน

ข้าพเจ้าก็เข้าสมัครต่อสู้กับเขาคนหนึ่งในหมู่ชาย เมื่อสองฝ่ายได้ผู้แข่งขันกันพอแล้ว ก็จะเอาครกตำข้าวมาวางตรงกลางขั้นไว้เพื่อจะให้เป็นเขตรู้ ส่วนพวกที่ไม่ได้แข่งขันก็กลายเป็นกองเชียร์ กองเชียร์ฝ่ายชายก็มีฝ่ายหญิงก็มี ซึ่งกองเชียร์นี้เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ คือ เมื่อไม่เข้าแข่งขันก็เป็นคนดูไม่ดูเปล่าเป็นกองเชียร์ไปในตัว และก็ในการเล่นเช่นนี้พวกเด็ก ๆ ก็มายกเอาข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าอีกตามเคย ฝ่ายหญิงเขาก็มีหัวหน้าแล้วก็ขึ้นต้นด้วยคำว่า

(ฝ่ายชาย) **<u>เอ้อระเหยลอยมาลอยไปถึงดอกจำปี</u>** อันว่าปีนี้เรามาเล่นสงกรานต์ มีสาว ๆ ขาว ๆ สวย ๆ อีกทั้งรวยก็อนันต์ ฉันขอจูบสักทีให้ถึงใจฉัน ๆ จะได้ไหมเอย **<u>เอ้อระเหยลอยมาเอาว่าลอยไป</u>** (ที่ตรงขีดไว้นั้นต้องว่าพร้อมกัน ส่วนตรงไม่ขีดนั้นหัวหน้าว่าคนเดียว แต่ถ้าหัวหน้าจะหมดคำพูดก็จะสะกิดลูกน้องให้ช่วยกัน

(ฝ่ายหญิง) **<u>พวงมาลัยลอยมาเอาว่าลอยไปถึงต้นมะม่วง</u>** อันว่าสงกรานต์มันก็ล่วงมาหลายปี หนุ่ม ๆ พวกนี้ยังไม่เห็นโตใหญ่ จะกอดจะจูบจะลูบจะคลำไม่เห็นสำคัญ เพราะว่าสงกรานต์เราก็ทำกันได้เอย **<u>พวงเอ๋ย พวงมาลัยลอยไปหรือก็ว่าลอยมา</u>**

โดยมากพวกผู้ชายจะพูดลอยไปถึงดอกไม้ต่าง ๆ ฝ่ายพวกผู้หญิงจะพูดลอยไปถึงต้นไม้ต่าง ๆ

ข้าพเจ้ามาคิดถึงการเล่นต่าง ๆ ในงานตรุษสงกรานต์นี้เป็นวิธีที่ดี

มาก ทำให้เกิดความสามัคคีและสนุกสนานกันทั้งได้รับรสนิยม แต่สมัยนี้การเล่นเช่นนี้ของพวกเด็กจะยังเหลืออยู่หรือเปล่าไม่ทราบได้

การเล่นเพลงเช่นนี้เป็นที่ชอบอกชอบใจของพวกเด็ก ๆ มาก โดยส่วนมากเราจะเอาไว้เล่นตอนดึก เพราะจะได้เฮกันครึกครื้น ส่วนตอนหัวค่ำนั้นก็เล่นกันตามธรรมดาไป เนื่องจากกลางคืนเล่นกันดึกมาก ถึงเที่ยงคืนตีหนึ่ง พอเช้าตื่นขึ้นรับประทานอาหารแล้วก็นอนเอาแรง ลุกขึ้นอาหารกลางวันเสร็จก็ไปเที่ยวกันตามนัด ผู้ปกครองก็ไม่ดุด่าว่ากล่าว เพราะเป็นธรรมเนียมที่ทุก ๆ ครอบครัวก็ทำกันอย่างนี้

ยังมีวิธีการเล่นที่แปลกประหลาด และให้ความสนุกครึกครื้นไม่แพ้การเล่นเพลง คือการเล่นเข้าผี วิธีนี้ผู้ใหญ่จะเข้าร่วมด้วย แต่ก็ไม่ทุกครั้งไป ผู้ใหญ่คอยควบคุมเพราะเป็นวิธีการเป็นจริงบ้าง ล้อกันเล่นบ้าง แต่ส่วนมากมักจะเป็นจริง การเข้าผีนั้นมีหลายอย่าง เช่นเข้าผีนางลม เข้าผีนางช้าง เข้าผีนางลมนั้น โดยมากผู้เข้าจะเป็นผู้หญิง เข้าผีนางช้างส่วนมากเป็นผู้ชาย เมื่อจะเข้าผีทุก ๆ อย่าง เขาจะเอาผ้าคลุมตัวผู้จะเข้าอย่างมิดชิด แล้วจะมีคนตีโทนอย่างดังเป็นพิเศษ ๒ ข้างหู พร้อมกับเด็กทุกคนมานั่งล้อมกันแล้วให้เป็นเสียงเดียวกัน ประมาณสักครึ่งชั่วโมง ผีก็จะเข้าคนเต้นไปพูดไป โดยความไม่รู้สึกตัว บางทีก็ถามผีว่าปีนี้ฝนจะแล้งหรือฝนจะดี ผีก็จะบอกให้รู้สึกว่าใกล้ความจริงเหมือนกัน หรือบางทีก็ถามเชิงสัพยอกเป็นที่สนุกและสงัดวังเวงอีกเหมือนกัน

วันหนึ่งข้าพเจ้าเอง ได้อาสาพรรคพวกว่าจะเข้าผีนางช้าง พรรคพวกดีใจใหญ่ จึงเอาผ้าขาวม้ามามัดเป็นงวงเหมือนงวงช้าง แล้วเอามามัดที่หัวของข้าพเจ้า แล้วเอาผ้าคลุมตีโทนให้กันตามพิธีการ เวลาล่วงไปนานกว่าครึ่งชั่วโมง ข้าพเจ้าใจแข็ง ไม่รู้สึกว่าผีเข้า ยังรู้สึกว่าเป็นคนธรรมดา เมื่อข้าพเจ้าเห็นนานเกินไป จึงทำเป็นสั่นโยกไปโยกมาสักครู่ก็กระโดด พรรคพวกเข้าใจว่าผีเข้าจริง ๆ วิ่งหนีกันเป็นจ้าละหวั่น เพราะว่าผีนางช้างนี้เข้าใครแล้วแรงมันเกิดขึ้นผิดปกติ ชนใครเข้ามีหวังเจ็บตัว แต่ทุกคนเข้าใจว่าผีเมื่อเข้าแล้ววิ่งก็ช้า ตาก็หลับ จึงหลอกผีกันวิ่งไปทางโน้นแล้วก็กู่ออกเสียงเดี๋ยวก็วิ่งมาทางนี้แล้วก็กู่ออกเสียง เพื่อหลอกให้ผีวิ่ง ข้าพเจ้าก็วิ่งไล่ พวกก็วิ่งหนีเป็นที่สนุกสนานกันพอสมควรทีเดียว

วิธีที่จะให้ผีออกนั้น ทุกคนจะช่วยกันเรียกชื่อผู้เข้าผี แล้วให้กินน้ำ เพียงไม่ถึงห้านาทีผีก็จะออก

นี่แหละชีวิตของเด็กบ้านนอก เช่นกับพวกข้าพเจ้าจะมีชีวิตเป็นอิสระ ไม่ต้องคลุกคลีกับสิ่งแวดล้อมอันจะเป็นทางไปสู่พวกอันธพาล พวกยาเสพติด พวกแมงดา พวกโกงต่าง ๆ แต่จะพากันอยู่อย่างมีสวัสดิภาพตามประสาบ้านนอก แม้จะไม่เจริญทางวัตถุอันเคล้าไปด้วยสีแสงเครื่องประโลม

โลกต่าง ๆ แต่ก็เจริญด้วยวัฒนธรรมอย่างไทย ๆ มีความสามัคคี มีความเจริญตามประสาบ้านนอกที่พอมีอยู่มีกินกันไปไม่อดอยาก หลังจากพวกเราเป็นผู้ใหญ่กันขึ้นแล้วพวกเรายังรักใคร่ไม่ทอดทิ้งกัน แม้จะผิดใจกันบ้างเวลาเล่นแรงกันไปหน่อย แต่ภายหลังก็รักกันเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

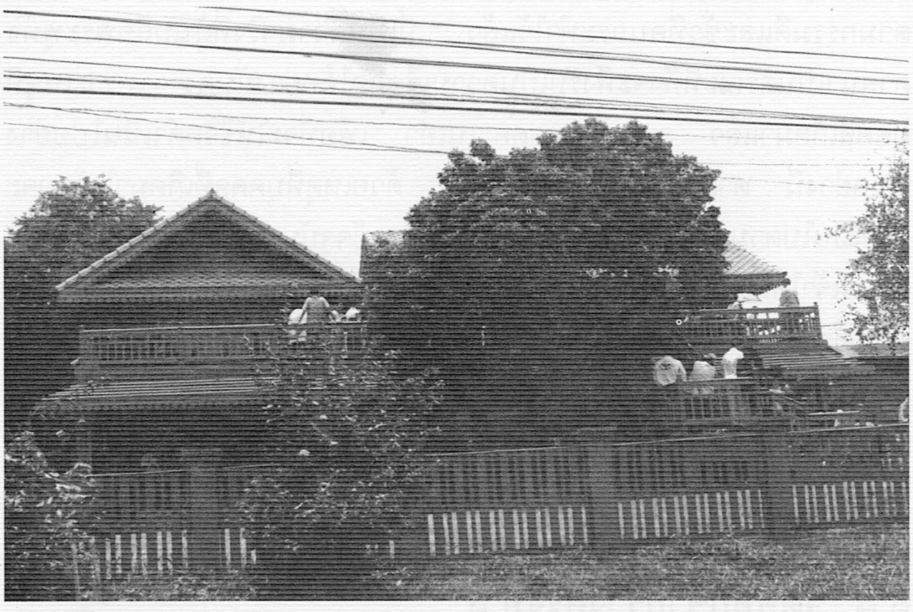
นี่แหละชีวิตบ้านนอกของประเทศไทย

๑.๗ มโนธรรม

เป็นไปได้ไหมว่า การเข้าวัดฟังธรรม จะต้องเป็นคนแก่เท่านั้น เด็ก ๆ ไม่มีโอกาสจะเข้าวัดฟังธรรมได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ความฝังแน่นของพระพุทธศาสนาลงในส่วนลึกของหัวใจคนไทยก็คงจะง่อนแง่นมาก แต่ถ้าเป็นไปได้ เด็ก ๆ ได้เข้าวัดฟังธรรม จะเป็นเพราะเหตุใด ๆ ก็ตาม จะทำให้ส่วนลึกของหัวใจถูกฝังแน่นด้วยพระพุทธศาสนาอย่างไม่มีศาสนาใดมาถอนออกได้ เรื่องนี้หมายถึงตัวข้าพเจ้าเอง ที่กำลังเรียนฝึกซ้อมดนตรีเครื่องสายซอด้วง ซออู้ ขิม ขลุ่ย เป็นที่เพลิดเพลินอย่างยิ่ง พอตกค่ำมาพวกเราพี่ ๆ น้อง ๆ ก็จะมารวมกันเล่นดนตรีซ้อมกันไว้แทบทุกวัน ทั้ง ๆ ที่อีกไม่นานนักบิดาก็จะส่งข้าพเจ้าเข้าไปเรียนหนังสือต่อที่กรุงเทพฯ

ข้าพเจ้าแม้จะเคยเป็นเด็กวัดมาก่อน ก็ไม่สนใจธรรมของพระพุทธศาสนาเท่าไรนัก จนเกิดเบื่อวัดไม่อยากจะไปวัด เพราะการไปวัดสำหรับข้าพเจ้าในขณะนี้ ไม่อยู่ในสำนึก เพียงแต่ผู้ปกครองให้คอยใส่บาตรพระจะมา เท่านี้ก็ลำบากใจอยู่แล้ว จึงทำให้เกิดความไม่อยากไปวัดอยู่ในใจตลอดเวลา

อยู่มาวันหนึ่ง บิดาของข้าพเจ้าชวนลูก ๆ ออกมานั่งตากอากาศอยู่ที่ระเบียงบ้าน บิดาก็ได้คุยเรื่องต่าง ๆ ให้ลูก ๆ ฟังอย่างอารมณ์ดี เป็นที่สนุกสนาน เมื่อคุยไปถึงเรื่องต่าง ๆ พอสมควรแล้ว บิดาก็เอ่ยขึ้นประโยคหนึ่งว่า

บ้านที่อำเภอสีคิ้ว จ.นครราชสีมา

ขุนเพ็ญภาษชนารมย์
โยมบิดาของหลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร

บิดามารดานี้มีคุณต่อลูกมาก ค่าที่ข้าพเจ้ายังไม่ประสา ***ข้าพเจ้าก็กางแขนออกมาวาเต็มเหยียด แล้วก็ถามบิดาว่ามากเท่านี้ได้ไหม*** บิดาพูดว่า ***โอยเท่านี้ยังไม่ได้เสี้ยวในล้านดอก*** บิดาได้เสริมว่า ***คุณบิดามารดานั้นกว้างกว่าแผ่นดินที่เราอาศัยอยู่เสียอีก*** ข้าพเจ้าจึงถามว่า ***ถ้าอย่างนั้นทำยังไงผมจึงจะแทนคุณของบิดามารดาไหวเล่าครับ*** บิดาบอกว่า ***ผู้แทนคุณไหวนั้นต้องบวชเป็นพระภิกษุสามเณรจึงจะแทนคุณบิดามารดาได้*** ข้าพเจ้าพูดว่าทำการแทนบุญคุณอย่างอื่นไม่ได้หรือ หรือว่าจะต้องบวชอย่างเดียว บิดาบอกว่าอย่างอื่นก็ไม่คุ้มกัน การบวชดีกว่าอย่างอื่น ข้าพเจ้าก็จนใจ และก็ไม่คิดว่าจะบวชเพราะใจของข้าพเจ้าขณะนี้ไม่ชอบพระเณรเอาจริง ๆ

คำสอนของพระพุทธศาสนา ได้กล่าวว่าบุญกรรม หรือบาปกรรม หรือว่าบุพเพสันนิวาส ย่อมเป็นเหมือนธรรมลิขิต จำแนกให้บุคคลเป็นไปตามกรรมดีและชั่วที่คนกระทำไว้แล้ว นี้เป็นความจริงที่ผู้นับถือพระพุทธศาสนาเป็นสรณะที่พึ่งจะพึงรับเป็นความเชื่อถือได้อย่างมั่นคง เพราะเหตุที่บุคคลเกิดมาแล้ว จะคิดเอาคาดคะเนเอา เพื่อที่จะให้ชีวิตดำเนินไปอย่างนั้นอย่างนี้ ตามความประสงค์หาได้ไม่ ด้วยเหตุที่บุคคลที่เกิดมาในโลกจะต้องเป็นไปตามกรรมที่ตนกระทำไว้ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตัวอย่างที่ข้าพเจ้าได้รับผลของกรรมที่ผ่านมา บิดาของข้าพเจ้าต้องการจะให้เรียนวิชาชั้นสูงโดยเฉพาะกฎหมายเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปสายนี้ โดยจะส่งข้าพเจ้าไปเรียนที่กรุงเทพฯ แต่ไม่เป็นไปตามที่ท่านต้องการ กลับมีเหตุการณ์เกิดขึ้นกับข้าพเจ้าอย่างไม่คาดฝัน ทำให้จิตใจเปลี่ยนไปอย่างมากไม่อยากจะอยู่ในเพศของฆราวาสอีกต่อไป

๑.๘ จิตออกจากร่างครั้งที่ ๑

อันที่จริง ชีวิตคือการต่อสู้ของข้าพเจ้านี้ ได้มีการต่อสู้อย่างโชกโชนเหลือหลาย แต่อาจจะมีชีวิตของผู้อื่นที่ต่อสู้มากกว่าชีวิตของข้าพเจ้าหรือน้อยกว่า เนื่องด้วยการต่อสู้ของชีวิตแต่ละคนนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็นชีวิตของผู้เด่นดังเสมอไป ในการที่เรียกว่า "ต่อสู้" แต่ชีวิตบางชีวิตนั้นมีค่าควรต่อการศึกษายังมีอยู่มาก แม้ชีวิตเขาจะอยู่เพียงชนบทเล็ก ๆ สักแห่งหนึ่ง แต่ไม่ได้หมายความว่าจะไม่มีการต่อสู้ของชีวิต ทุก ๆ คนมีการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งชีวิตกันทั้งนั้น แต่ว่า "การอยากลองดีกับชีวิตแต่ละชีวิตนั้นไม่ควรเสี่ยง"

เขาว่ากันว่า ชีวิตที่จะสำเร็จผลได้อย่างดีนั้น คือชีวิตที่ถูกจัดระเบียบขึ้นในสมองตนเอง นับแต่เด็กจนเติบใหญ่ แม้บางครั้งเราได้เห็นชีวิตของผู้ใดผู้หนึ่ง กำลังดันทุรังไปอย่างเหลวแหลกซึ่งจะต้องพบกับความหายนะเราจะเตือนหรือทัดทานก็ไม่ได้ เพราะสมองของเขาไม่มีสิ่งทำให้เกิดระเบียบ

ข้าพเจ้านั้นเป็นเด็กชนบท แต่มิได้เป็นเด็กชนบทเหมือนกับเขาอื่น เพราะโยมบิดามีการศึกษาสูงรับราชการมีบรรดาศักดิ์ชื่อขุนเพ็ญภาษชนารมย์ "วิริยังค์" เป็นชื่อที่บิดาได้ตั้งให้แต่กำเนิด การเป็นอยู่ในครอบครัวจึงผิดแผกแตกต่างกว่าครอบครัวอื่น ๆ โดยมีอะไรหลายอย่างที่นำหน้าเขา ดังนั้นบิดาจึงครุ่นคิดอยู่เสมอว่า จะส่งบุตรของตนเข้าไปศึกษาร่ำเรียนในกรุงเทพฯ เพื่ออนาคตของชีวิตจะได้รุ่งโรจน์ตามประสาของผู้อยู่ในโลก

แต่อย่างไรก็ตาม ด.ช.วิริยังค์ ขณะนั้นอายุได้ ๑๒ ปีเศษ ก็ได้ช่วยครอบครัวนี้ตามความสามารถของเด็กจะพึงทำได้ เช่นการตำข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสาร ด้วยครกกระเดื่องเหยียบเอาด้วยแรง การหาอาหารด้วยการเก็บผักเก็บเห็ดหาหน่อไม้ตามป่า หว่านแหหาปลา ตกเบ็ด และวิธีอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นอาหาร ซึ่งมันก็ทำความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก ๆ ในย่านนี้พอสมควรทีเดียว

นอกเหนือจากงานเหล่านี้แล้ว เด็ก ๆ ในย่านนี้มีงานประจำอย่างหนึ่งคือ การเลี้ยงวัว ควาย ทั้งนี้เพื่อนำไว้ใช้งานลากเกวียน ไถนา ขณะที่นำวัว ควายไปเลี้ยงในป่า เด็ก ๆ ก็นำอาหารมีจำพวกผัก และสัตว์ป่าซึ่งมีสมบูรณ์ในป่าดงพงไพรนั้นกลับมาบ้านทำเป็นอาหารมื้อเย็น ตื่นเช้าพวกเราได้พากันนำห่อข้าวจากผู้ปกครองห่อให้แล้วผูกมันไว้ที่เอว อาหารอย่างดีก็ปลาร้าสับพวกเราก็มาหาผักเอาเองในป่าหากินง่าย ๆ ในแต่ละวัน

ดังนั้น แต่ละเช้า เด็ก ๆ ในละแวกนี้ หลังอาหารเช้าแล้วก็จะปล่อยวัว-ควายออกจากคอกเดินตามกันเป็นพรวนทั้งคนทั้งวัวและควาย ช่วยกันต้อนมันไปยังป่าเพื่อหากิน เป็นการสนุกเพลิดเพลินตามประสาเด็กบ้านนอก พวกเรารักกันทนุถนอมน้ำใจกัน มีอะไรแบ่งสรรปันส่วนตามมีตามได้ ภายหลังเมื่อเติบโตขึ้นก็จำกันได้เป็นเพื่อนสนิทสนมตลอดมา

ด.ช.วิริยังค์ ก็ได้เติบโตมาด้วยความเป็นเช่นนี้ จึงไม่แปลกอะไร

ที่จะต้องมีชีวิตเป็นเด็กชนบทเพียบพร้อมไปด้วยเพื่อนฝูงทั้งหญิงและชาย วันและเวลานั้นได้ล่วงไป บอกถึงความมีอายุของแต่ละบุคคลว่ากำลังโตวันโตคืนสำหรับเด็ก สำหรับคนมีอายุก็กำลังแก่เฒ่าพร้อมที่จะร่วงหล่นแก่ตายเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งใคร ๆ ทั้งชอบและไม่ชอบมัน ที่ชอบก็เพราะกำลังจะโตเป็นหนุ่มเป็นสาว ที่ไม่ชอบเพราะกำลังจะแก่ตาย

วันหนึ่ง อันเป็นประวัติศาสตร์ชีวิต ด.ช.วิริยังค์ ที่จะนำชีวิตหนึ่งนี้ต้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างที่เรียกว่า "บุญบันดาล" เพราะการเปลี่ยนแปลงแต่ละอย่างของชีวิตนั้นมันไม่ใช่ง่ายนัก ดังนั้น วันนี้จึงถือว่าเป็นวันเปลี่ยนชีวิตของ ด.ช.วิริยังค์ครั้งสำคัญ

วันนั้น น.ส.ขลิบ ซึ่งเป็นหญิงคนหนึ่งคุ้นเคยกับ ด.ช.วิริยังค์อย่างมาก น.ส.ขลิบเป็นผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างสูง เพราะได้รับการอบรมในทางธรรมจากพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ ผู้ซึ่งกำลังมาสร้างวัดป่าสว่างอารมณ์ บ้านใหม่สำโรง อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ในขณะนั้นเธอจะต้องไปต่อมนต์กับพระอาจารย์กงมาฯ ทุก ๆ คืน คืนนี้เช่นเดียวกับคืนอื่น ๆ เมื่อเธอเสร็จธุรกิจทางบ้านแล้ว เธอก็รีบเดินเพื่อแวะไปที่วัด แต่ว่าวันนี้เธอออกจากบ้านล่าช้าไป พวกเขาไปกันก่อนหมดแล้ว เธอไม่มีเพื่อนไม่กล้าเดินไปวัดคนเดียว เธอจึงแวะไปหา ด.ช.วิริยังค์ ให้ช่วยไปวัดเป็นเพื่อนเดินทางด้วย ด.ช.วิริยังค์ เป็นผู้รู้จักคุณของผู้มีคุณอยู่เสมอ แม้ น.ส.ขลิบก็เช่นเดียวกันเธอเป็นผู้มีบุญคุณต่อด.ช.วิริยังค์มาก เพราะเธอได้เคยช่วยงานช่วยการ เช่นการตำข้าวตักน้ำ งานหนักต่าง ๆ เธอมาช่วยเสมอโดยไม่คิดค่าตอบแทนแต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อเธอมาขอร้องให้ไปส่งที่วัด ด.ช.วิริยังค์ก็ไม่ขัดข้องไปส่งเธอด้วยความเต็มใจ ด.ช.วิริยังค์ เตรียมจุดตะเกียงรั้วเดินตามหลัง น.ส.ขลิบ ไปส่งจนถึงวัด

วันนี้จึงเป็นวันเข้าวัดวันแรกของด.ช.วิริยังค์ ซึ่งไม่คุ้นเคยกับสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐาน ดังนั้นจึงไม่รู้ขนบธรรมเนียม เมื่อเข้าไปถึงศาลาวัดก็เข้าไปนั่งปะปนกับผู้หญิงที่พวกเขากำลังทำพิธีต่อมนต์ ขณะนั้นเองพระอาจารย์กงมาฯ ท่านมองเห็นข้าพเจ้าจึงเรียกและบอกว่า "วิริยังค์ นี่เธอทำไมไปนั่งข้างหลังผู้หญิง เธอนั่งที่นั้นเธอต้องกราบก้นผู้หญิง มาทางนี้เป็นที่นั่งของผู้ชาย" ด.ช.วิริยังค์ต้องตกใจเพราะเราจะต้องไปนั่งใกล้พระอาจารย์ฯ ซึ่งครั้งแรก ด.ช.วิริยังค์ตั้งใจว่าเมื่อมาส่ง น.ส.ขลิบเพื่อนเราแล้วจะรีบกลับบ้านแต่เพราะกลัวผีไม่กล้ากลับคนเดียว เลยต้องมานั่งปนกับผู้หญิง แล้วถูกพระอาจารย์ฯ เรียกให้ไปนั่งต่างหาก

พระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ

ขณะที่ ด.ช.วิ. กำลังนั่งอยู่คนเดียวนั้น ต้องเกิดความลำบากใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้งรำคาญทั้งหงุดหงิดกระวนกระวาย เพราะไม่เคยมานั่งจำกัดเขตอย่างนี้มาก่อนทั้งนึกในใจว่า จะต้องนั่งอย่างนี้ไปอีกนาน เนื่องจากพวกเขาต่อมนต์กันนั้นจะไปเลิกถึงเที่ยงคืน เวลานี้ก็เพียง ๒ ทุ่มเท่านั้น เราจะ

ต้องนั่งเฉยๆ ไปอีกถึง ๔ ชั่วโมง ด.ช.วิ. จึงมานั่งรำพึงและโมโหตัวเองว่าไม่ควรมาเลย และ ด.ช.วิ. ก็นึกในใจว่า "เราจะไม่มาอีกแล้ว ๆ ๆ" จนเหงื่อแตกท่วมตัว

ขณะที่ ด.ช.วิ. กำลังนึกว่า "เราจะไม่มาอีกแล้ว ๆ ๆ" นานเท่าใดไม่ทราบ ปรากฏการณ์อัศจรรย์ได้เกิดขึ้นในใจและอันปรากฏการณ์นี้เอง ที่ทำให้ ด.ช.วิ. ได้เปลี่ยนแปลงชีวิตของเขาโดยสิ้นเชิง เมื่อ ด.ช.วิ. บ่นอยู่ในใจว่า "เราจะไม่มาอีกแล้วๆๆ" นั่นเอง ปรากฏว่าจิตของ ด.ช.วิ. ได้มีอาการประหลาดหายไปเฉยๆ ลืมตัวหมดความรู้สึกโดยฉับพลัน จากนั้นปรากฏว่ามีร่างกายอีกร่างหนึ่ง เดินออกจากร่างกายเดิม ลงจากศาลาเดินไปตามลานวัดจนถึงบริเวณแห่งหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันเป็นที่สร้างอุโบสถ และได้ไปยืนอยู่ที่นั่นขณะนั้นปรากฏว่ามีลมชนิดหนึ่งพัดโชยเข้ามาสู่หัวใจ มันช่างเย็นชุ่มฉ่ำอะไรเช่นนั้น เป็นความสุขที่ไม่เคยมีมาก่อนเลยในชีวิต ด.ช.วิ. ได้อุทานมาในใจของตนเองว่า "คุณของพระพุทธศาสนายังปรากฏอยู่ถึงปัจจุบันนี้หรือ?" ด.ช.วิ. ในร่างพิเศษได้ยืนอยู่อย่างนั้นมีความเยือกเย็นสบายจนไม่สามารถจะบรรยายได้เป็นเวลานาน แล้วก็เดินกลับมายังศาลาที่นั่งอยู่ เขาได้มองไปที่ร่างกายของเขาและนึกว่าเอ...! ทำยังไงเราจึงจะเข้าสู่ร่างกายของเราได้ ทันใดนั้นก็ปรากฏว่ามีความรู้สึกตัวขึ้น ขณะที่รู้สึกตัวครั้งแรก หูนั้นได้ยินพวกหญิงชายทั้งหลายสวดมนต์กันอยู่ใกล้ๆ แต่เหมือนกับเสียงนั้นไกลสุดกู่และเสียงนั้นก็ได้ยินใกล้เข้ามาใกล้เข้ามา จนรู้สึกตัวเต็มที่ ด.ช.วิ. มีความรู้สึกว่าสบายจริงๆ และอัศจรรย์ใจตัวเองจริงๆ ว่า ทำไมถึงดีอย่างนี้ แม้ ด.ช.วิ. จะมีความกลัวท่านอาจารย์กงมาฯ สักเพียงใดก็ตาม เพราะเพิ่งจะเข้าวัดเป็นวันแรกเขาไม่สามารถจะอดใจไว้อยู่

ด.ช.วิ.ได้ขอโอกาสกราบเรียนความเป็นไปที่เกิดขึ้นเมื่อกี้นี้ถวายให้พระอาจารย์กงมาฯ ฟังอย่างละเอียด เมื่อพระอาจารย์กงมาฯ ได้ฟังแล้วถึงกับอุทานออกมาด้วยวาจาว่า "อื้อหือ ด.ช.วิริยังค์นี้เรายังไม่ได้สอนฝึกสมาธิให้เลย ได้เกิดเป็นสมาธิเสียก่อนแล้ว เธอนี้น่าจะมีบุญมาแต่อดีต"

นับแต่วันนั้นเป็นต้นมา ด.ช.วิ. ได้เปลี่ยนนิสัยเก่าโดยสิ้นเชิง เขาได้เริ่มเข้าวัดจำศีลสวดมนต์ภาวนา พอตกเย็นหลังจากเสร็จธุระการงานอาหารเย็นแล้วเขาจะส่งเสียงเจื้อยแจ้วเรียกพวกที่ใฝ่ธรรมให้ไปวัดทุกๆ วัน ซึ่งแต่ก่อนนั้นเขาจะเป็นผู้นำเรียกร้องพรรคพวกไปหาเที่ยวเตร่ตามที่เที่ยวต่างๆ ถ้าคราวใดในละแวกใกล้หรือไกลมีงานมหรสพที่ไหนแล้วเขาเป็นขาดไม่ได้ต้องหาโอกาสไปเที่ยวดูมหรสพอันมีลิเก-ภาพยนตร์อย่างหามรุ่งหามค่ำทีเดียว แม้ผู้ปกครองจะห้ามปรามก็ไม่ยอมฟัง

วันหนึ่งที่บ้านใหม่สำโรง เขามีงานบวชนาค มีมหรสพฉลอง คือ ลิเกคณะที่ ด.ช.วิ. ชอบที่สุดมาแสดงอยู่ไม่ห่างจากบ้านของเขาเท่าไร ผู้ปกครองได้บอกเขาว่า "วิริยังค์-วิริยังค์ทำไมไม่ไปดูลิเก" เขาก็ไม่แยแสและ

ไม่ใฝ่ใจในคำพูดนั้น นอกจากนั้นพวกเพื่อนเก่า ๆ ก็มาชักชวนเขาให้ไปดูลิเกกัน ด.ช.วิ ได้ตอบพวกเพื่อนไปว่า "พวกเราเอ๋ย ลิเก-ภาพยนตร์มันโกหกเป็นสิ่งหลอกลวงทั้งนั้น ทั้งเป็นอบายมุขก่อกวนให้เกิดกิเลส พวกแกจะไปดูมันทำไม เข้าวัดฟังธรรมบำเพ็ญภาวนาจะได้มีความสุขทั้งชาตินี้และชาติหน้า" พวกเพื่อนเมื่อได้ฟังก็พากันหัวเราะเยาะเย้ยเป็นการใหญ่ว่า "วิริยังค์เอ๋ยแกมันจะแก่ธรรมกันไปใหญ่แล้ว ไปเถอะน่าวันนี้สนุกจริงเว้ย" ด.ช.วิ ตอบว่าพวกแกมันบ้าเขาหลอกลวงยังจะไปให้เขาหลอกเอาได้ พวกเพื่อนตอบว่าเฮ้ยวิริยังค์ แกต่างหากบ้า พวกเราไม่บ้า แล้วพวกเพื่อนเหล่านั้นก็เดินจากไปอย่างมีความฉงนสนเท่ห์ ด.ช.วิ. ได้รำพึงในใจว่า เพื่อนเราเขาไม่ทราบความจริง เพราะเหตุไม่ได้ลิ้มรสพระธรรม ตามใจเขาเถอะ เราเอาตัวรอดดีกว่า

จากนั้น ด.ช.วิ. ก็ขาดเพื่อนที่เที่ยวเตร่ กลับมามีแต่เพื่อนแก่ ๆ ที่เข้าวัดฟังธรรม ทุกคนที่เป็นคนจำศีลภาวนาต่างก็พากันยกย่องสรรเสริญ ด.ช.วิ.ว่ามีบุญวาสนาส่งตั้งแต่เด็ก ๆ ให้มีศรัทธามีโอกาสเข้าวัดฟังธรรม น่าแปลกประหลาดใจเป็นอย่างยิ่ง

ครอบครัวของ ด.ช.วิ นั้น หลังจากบิดาได้ลาออกจากราชการแล้ว กลับมามีอาชีพทำไร่ไถนา นานั้นมีมากปีหนึ่งทำข้าวได้เป็นร้อย ๆ เกวียน ส่วนไร่นั้นไปทำในดงใหญ่ห่างจากบ้านประมาณ ๖-๗ กิโลเมตร ที่ไร่ปลูกฟักแฟง แตงโม ข้าวโพด ถั่วงา พริกขี้หนู ฟักทอง เผือก มัน ผลิตผลเหล่านี้จะนำไปขายที่ตลาดอำเภอสีคิ้ว ด.ช.วิ. ได้ช่วยผู้ปกครองทำงานด้วยความขยันขันแข็ง จนเป็นที่รักและชื่นใจของบิดามารดา ขณะนั้นพี่ ๆ น้อง ๆ ไปร่ำเรียนที่กรุงเทพฯ ด.ช.วิ. ต้องทำงานหนักแทนบิดามารดาทุกอย่าง แม้น้องผู้หญิงก็ยังเล็กนักทำอะไรไม่ได้ การงานมีขุดดิน ถางป่า ไถนา ปลูกต้นไม้ ตักน้ำ ตำข้าว ไปหาผักและตกเบ็ดหว่านแหหาปลา แบกฟืน หุงข้าว ทำกับข้าว การงานเหล่านี้ ด.ช.วิ. ทำได้โดยมิพรั่นพรึง ทำทั้งนั้น จนเป็นที่เบาใจและไว้ใจแก่ผู้ปกครองเป็นอย่างยิ่งเพราะเขาเป็นเด็กขยันเอาการเอางาน

หลังจาก ด.ช.วิ. ได้เข้าวัดฟังธรรมแล้ว เขาก็ขยันเหมือนเดิมแปลกแต่เขาไม่ต้องการทำบาปเหมือนก่อน ๆ เสียแล้ว เช่นการไปตกเบ็ด หว่านแหหาปลา ล่าสัตว์ตัดชีวิต เป็นสิ่งที่ ด.ช.วิ กลัวเป็นอย่างยิ่ง เหตุการณ์เช่นนี้ย่อมเป็นที่ไม่พอใจแก่บิดามารดา เพราะว่าบ้านนอกชนบทจะไปหาซื้อก็ยากนอกจากจะไปเที่ยวหาเอาเองตามแม่น้ำลำคลอง จึงเป็นอันว่าบิดามารดาของเขาได้มองเห็นเหตุการณ์เช่นนี้ด้วยความท้อใจ เพราะเหตุ ด.ช.วิ. ไม่ยอมทำบาปเหมือนก่อน

เมื่อมารดาของ ด.ช.วิ. อดรนทนไม่ไหว ในวันหนึ่งจึงเรียกเขามาแล้วพูดจาแกมบังคับว่า "นี่ วิริยังค์ วันนี้ไม่มีอะไรจะกินกันแล้ว แกจงไปหาปลามาเพื่อทำกับข้าวในวันนี้" ด.ช.วิ. ตอบว่า "ผมไม่กล้าทำบาปครับ ผมกลัวจะต้องไปตกนรก" มารดาบอกว่า "เฮ้ย เจ้าวิ. แกกลัวบาปจะเอาอะไร

กินกันเล่า ชาวบ้านชาวเมืองเขาไปทำมาหากินกันทุกคน แกมันเป็นยังไงไป ถึงคราวจำศีลก็ไปจำศีล ถึงคราวไปหาอาหารก็ต้องไป แกจะมาอยู่แบบนี้จะมีอยู่มีกินได้อย่างไร" ด.ช.วิ. ตอบว่า "กินข้าวกับเกลือก็ยังดี" มารดาบอกว่า "เฮ้ย นี่เอ็งจะไปหรือไม่ไป" ด้วยความกลัวเกรงเขาจึงลุกขึ้นเข้าไปที่ห้องครัว จับแหกับข้องใส่ปลาสะพายขึ้นบนบ่า ด้วยความระโหยโรยแรงเดินลงบันได หันหน้ากลับมาดูมารดายิ้มน้อยยิ้มใหญ่ พลางเขาก็คิดในใจว่า "เอ เรานี้จะต้องทำบาปเราเองก็กิน คนอื่นก็กินเหมือนกันแต่เราคือผู้ทำบาป ทุกคนกินกันไม่ได้ทำบาป เราจะทำยังไงดี" นึกไปเดินไปก็ถึงลำคลองที่เรียกชื่อว่าลำตระคลอง อันเป็นที่เคยหาปลาอยู่เสมอ ๆ ทุกครั้งแต่ก่อนเรามาที่นี่ เราไม่เคยคิดอย่างนี้ คิดแต่ว่าที่ไหนแหล่งปลาเราหว่านแห ได้ปลาแยะ ๆ เราดีใจ และพ่อแม่ของเราก็ดีใจที่เราได้ปลามาแยะ และก็แกงบ้างต้มบ้าง อร่อยเหลือหลาย

แต่คราวนี้ ด.ช.วิ. ต้องรันทดใจว่าการกระทำเช่นนี้มันบาปเสียแล้ว มันจะไหวหรือ? ที่เราจะต้องฆ่าชีวิตเขาเพื่อชีวิตเรา ยิ่งคิดยิ่งระย่อท้อใจ เขาได้จับแหขึ้นศอกยืนอยู่ริมฝั่งคลองพร้อมที่จะเหวี่ยงมันลงไปเพื่อจับปลา แต่เกิดระย่อท้อใจถึงกับเข่าทรุด เขาได้นั่งลงกับพื้นดินทั้ง ๆ ที่เตรียมเพื่อจะหว่านแหแต่เหวี่ยงไม่ลง ทันใดนั้นน้ำตาของ ด.ช.วิ. ต้องร่วงพรูลงมาอย่างไม่รู้สึกตัว ตาได้แต่เหม่อลอยความคิดต่าง ๆ ประดังเข้ามาเหมือนฝัน ขณะนั้นเพื่อนของเขากำลังเดินทางมาเห็น ด.ช.วิ. ทำท่าทางแปลก ๆ ก็เข้ามาหาแล้วพูดว่า "วิริยังค์ แกทำไม?" ด.ช.วิ. ตกใจมองไปที่เพื่อนแล้วพูดว่า "กันน่ากลัวจะทำบาปไม่ไหวเสียแล้ว" เพื่อนว่า "เออแปลกเว้ย แต่ก่อนมันหว่านแหเก่งยังกะอะไร เดี๋ยวนี้เหวี่ยงแหไม่ไหว น่ากลัวจะรีบไปสวรรค์นิพพานเสียกระมัง" แล้วเพื่อนคนนั้นก็เดินเลยไปเขาได้กัดฟันลุกขึ้นอีกครั้ง จับแหหว่านลงคลองโดยตั้งใจว่าปลาเอ๋ยปลาอย่ามาเข้าแหข้าเลย เขารีบกระโดดตามแหลงไปแล้วรีบจับตีนแหเลิกขึ้นเพื่อให้ปลามันหนีออกไป เจ้ากรรมปลามันกลับมาติดแหได้ตั้งหลายตัวเหมือนกับแกล้ง เขารีบปลดปลาปล่อยไปไม่ให้มีเหลือ จุดแหลากกลับขึ้นมาแล้วล้างถือแหไปนั่งใต้โคนมะม่วงคิดรำพึงรำพันคนเดียวว่า "เราเห็นจะอยู่ในฆราวาสต่อไปไม่ได้แล้ว ถ้าเราอยู่เป็นฆราวาสก็จะต้องทำบาปเช่นนี้ไม่มีที่สิ้นสุด" พอได้เวลาก็กลับบ้านด้วยข้องใส่ปลาไม่มีปลาสักตัวเดียว เขาโยนแหลงบนระเบียงบ้าน แล้วก็เข้าไปนอนที่หน้าบ้านอย่างอ่อนใจ มารดารีบมาถามว่า "ไหนเล่าปลา?" ด.ช.วิ. น้ำตาร่วงตอบมารดาว่า "ผมทำบาปไม่ไหวแล้วผมจับปลาก็กลัวบาป แม่ครับจะทรมานผมไปถึงไหน?" มารดาได้สำทับว่า "เอ็งกินข้าวเปล่า ๆ ก็แล้วกัน" ว่าแล้วก็เดินหนีไป

และในวันอื่นต่อมาวันนั้นฝนตกใหญ่น้ำหลากมาจากป่าเป็นเวลาน้ำขึ้น เด็ก ๆ ทั้งหลายก็พากันไปตกเบ็ดบ้าง ปักเบ็ดบ้าง ทุก ๆ คนก็มาเรียก

เขาว่า “วิริยังค์ไปตกเบ็ดกันเถอะโว้ย” มารดาได้ยินเข้าก็เรียก ด.ช.วิ. บอกให้เตรียมเบ็ดไปตกเบ็ดกับเขาจะได้ปลามาแกงกินกัน เขาได้ฟังเสียงมารดาบอกเหมือนกับถูกหอกปักอกแน่นอกแน่นใจ ไม่ทราบจะขัดขืนประการใด เขาได้หอบเบ็ดอันเป็นเครื่องมือหาปลาแต่ก่อนเก่า มีเบ็ดประมาณ ๑๐๐ คัน แบกเดินตามเพื่อนไป เด็ก ๆ ทั้งหลายพากันขุดเอาตัวไส้เดือนเกี่ยวเบ็ดเหมือนกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น ด.ช.วิ. ไม่กล้าแม้จะจับไส้เดือนอันเป็นเหยื่อเกาะเบ็ด เขาบอกกับเพื่อน ๆ ว่า “เฮ้ย กันจะตกเบ็ดเปล่า ๆ เว้ย” พวกเพื่อนหัวเราะชอบใจนึกว่าเขาพูดเล่น แต่เป็นจริง เขาได้นำเบ็ดเปล่า ๆ ปราศจากเหยื่อปักลงไปในน้ำหมดทุกคัน รุ่งขึ้นเด็ก ๆ ก็ชวนกันไปกู้เบ็ดที่ปักไว้แต่เมื่อวาน ด.ช.วิ. ก็ไปกับเขา กู้เบ็ดหมดทุกอันไม่มีปลาติดเบ็ดแม้แต่ตัวเดียว เขาดีใจเป็นอย่างยิ่ง แต่ก่อนนั้นเขาตกเบ็ดได้ปลาพวงเบ้อเร่อดีใจเหลือเกินเมื่อได้ปลา คราวนี้เขากลับดีใจเมื่อไม่ได้ปลา แต่ในใจเกรงว่ามารดาจะดุด่าเอา ขณะนั้นพวกเพื่อน ๆ มองเห็นเขาไม่มีปลาสักตัวเดียวก็สงสาร พวกเพื่อน ๆ เหล่านั้นก็รวมกันคนละตัวสองตัวแบ่งให้เขา ด.ช.วิ. ได้ขอร้องเพื่อน ๆ ว่าขอเอาเฉพาะตัวตายแล้ว ตัวเป็นไม่เอา พวกเพื่อน ๆ หัวเราะกันกราวใหญ่ แล้วก็เอาปลาตัวตายมอบให้แก่เขาตามความประสงค์ เขาถือปลากลับบ้าน มารดาเห็นยิ้มแป้นแต่ไกล ด.ช.วิ. พลางนึกในใจว่า “เราจะทำอย่างไร ในเมื่อผู้ปกครองกับเราต้องมีความเห็นเนื่องในการทำบาปและบุญเช่นนี้”

๑.๙ ธรรมจะสู้โลกไหวหรือ?

พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ สามารถชำระล้างจิตใจที่เป็นโมหกิเลสที่แปดเปื้อนใจของปุถุชนให้ขาวสะอาดได้ และสามารถเปลี่ยนใจจากดำเป็นขาวได้ เป็นประโยชน์มหาศาลของผู้ที่ได้รับรสพระธรรม พระธรรมยังความสุขปลาบปลื้มแก่ผู้ได้รับจริง และเป็นรสที่ซาบซึ้งอย่างที่ไม่มีรสใดจะเทียบได้ ข้อนี้เป็นความจริงที่ได้แก่ตัวข้าพเจ้าเอง

ข้าพเจ้าเป็นเด็กชาวบ้านธรรมดา จึงต้องช่วยผู้ปกครองทำมาหากินเท่าที่จะพึงกระทำได้ ข้าพเจ้าต้องไปฆ่าสัตว์โดยไปตกเบ็ด ดักลอบ ดักไซ หว่านแห งมกระบอก เมื่อไปทำเช่นนี้ ได้ปลาก็รู้สึกดีใจมาก ซึ่งแต่ละครั้งจะไปกับเพื่อน ๆ ได้บ้างไม่ได้บ้าง ส่วนมากการแสวงหาปลาฆ่าสัตว์นั้นข้าพเจ้าไม่ใคร่จะได้มากเหมือนเพื่อน ๆ มีแต่เพื่อนจะแบ่งปันให้จึงจะได้มาพอสมควร บางครั้งลุงของข้าพเจ้าพาไปหาจึงจะได้มาก การกระทำเช่นนั้นเป็นที่พอใจของข้าพเจ้าตลอดเวลา

ครั้นเมื่อข้าพเจ้าเข้าวัด ได้รับรสพระธรรมในวันที่ไปวัด ได้รับรสพระธรรมในวันนั้น นับแต่นั้นมาจิตใจของข้าพเจ้าได้เปลี่ยนไปเสียแล้ว ข้าพเจ้ากลัวบาป ไม่กล้าฆ่าสัตว์ แต่ก่อนผู้ปกครองไม่ต้องบอกเมื่อได้เวลาข้าพเจ้าจะไปแสวงหาปลาเอง ครั้นต่อมาข้าพเจ้าแม้จะถูกผู้ปกครองใช้ให้ไป

หาปลา ข้าพเจ้าจะขัดขืนไม่ยอมไป จนกระทั่งผู้ปกครองดุด่าว่า "เอ็งไม่ไปหาปลาจะเอาอะไรกิน" ข้าพเจ้าตอบว่า "ถึงไม่มีกิน กินอะไรก็ได้แต่ผมฆ่าสัตว์ไม่ได้แล้ว"

แม้ข้าพเจ้าจะขัดขืนด้วยประการใดก็ตาม ผู้ปกครองก็บังคับให้ข้าพเจ้าไปเหมือนเดิม ซึ่งข้าพเจ้าเป็นผู้เคยเชื่อฟังผู้ปกครอง แต่ผู้ปกครองไม่รู้ใจของข้าพเจ้า พยายามที่จะใช้อยู่เหมือนเดิม จำใจที่ข้าพเจ้าจะต้องไปฆ่าสัตว์ เมื่อไม่สามารถจะขัดขืนได้ ข้าพเจ้าก็จับเอาแหขึ้นใส่บ่า ดูมันเป็นการขัดหัวใจจริง **ไม่มีใครทราบดอกว่าหัวใจของข้าพเจ้าเหมือนถูกเฉือน คิดว่าเราตายดีกว่าจะฆ่าสัตว์อื่นให้ตาย** จำใจแบกแหไปหาปลาที่แม่น้ำลำคลองที่เราเคยไป

การเดินไปครั้งนี้ก็เหมือนแต่ก่อน ไปคนเดียวไม่ไปกับเพื่อนเมื่อไปถึงลำตระคลอง ข้าพเจ้าได้เตรียมหว่านแหเพื่อให้ได้ปลาแต่ใจไม่เอาเสียแล้ว **กลัวว่าปลาจะเข้ามาติดแห ปลามันจะตายเราจะต้องเป็นบาป บาปที่เป็นของเรา ใครเขาจะมาช่วยเรารับบาป เราจะเป็นบาปแต่ผู้เดียว** คิดไปก็เตรียมหว่านแหลงในแม่น้ำ ก็จำต้องหว่านแหลงไป แต่คิดว่าขออย่าให้ปลามาเข้าแหเลย พอหว่านแหลงไปเจ้ากรรมปลาก็ติดแหเสียหลายตัว ข้าพเจ้าต้องรีบลงไปปลดปลาออกจากแห ให้มันหลุดพ้นจากความตาย ข้าพเจ้ารีบดึงแหกลับ ล้างแหแล้วเอาขึ้นมานั่งเข่าอ่อนอยู่บนฝั่งแม่น้ำ

ข้าพเจ้าเตรียมจะจับแหหว่านลงไปอีก แต่มือเท้าของข้าพเจ้าไม่มีแรงเสียแล้ว คิดในใจว่า **"เราเห็นจะฆ่าสัตว์ต่อไปไม่ได้แน่ เป็นตายอย่างไรเราก็ทำการฆ่าสัตว์ไม่ได้อีกต่อไป เอาเถอะผู้ปกครองจะว่ากล่าวดุด่าอย่างไรก็ตาม เราจะต้องขัดขืนไม่ทำอย่างนี้ ขอให้ผู้ปกครองใช้งานอย่างอื่นเถิด" คิดได้อย่างนี้แล้วก็แบกแหใส่บ่ากลับบ้าน พร้อมกับบอกมารดาของข้าพเจ้าว่าผมไม่สามารถจะฆ่าสัตว์ได้แล้ว แม่จะใช้อะไรผมก็ขอให้ใช้งานอย่างอื่นเถอะ** มารดาข้าพเจ้าทำท่าจะดุด่าทำอาการไม่พอใจเพราะข้าพเจ้าไม่ได้ปลามาวันนั้น แต่คงจะเห็นใจข้าพเจ้าจึงพูดแต่เพียงว่า **"ตามใจเอ็งเถิด"** ข้าพเจ้าก็โล่งใจไปเปราะหนึ่ง

ข้าพเจ้าเป็นคนชอบแต่งตัว ทุก ๆ วันจะต้องมีครีมใส่ผม หวีผมส่องกระจกแต่งแล้วแต่งอีกกว่าจะออกจากบ้านได้ เสื้อผ้าจะต้องเลือกสีสรรให้สวยงาม พยายามหาแต่สิ่งที่จะแต่งตัวให้อะร้าอะหร่าม เท่าที่จะหามาได้ในเวลานั้น จนผู้ปกครองพี่น้องเย้ยกันว่าจะแต่งตัวไปถึงไหน จะให้สวยงามเป็นเทวดาหรือไง แม้ใครจะพูดว่าก็ไม่คำนึงถึง ข้าพเจ้าได้เงินมาจะต้องคิดถึงการแต่งตัวเป็นอันดับแรก ไปตลาดทีไรจะต้องไปดูเครื่องแต่งตัวตามร้านค้าว่ามีอะไรบ้างที่จะทำให้สวยงามได้

ครั้นเมื่อข้าพเจ้าได้รับรสพระธรรมในวันนั้น ธรรมได้สอนให้

ข้าพเจ้าทราบว่า **รูปธรรมเป็นของไม่เที่ยง เกิด แก่ เจ็บ ตาย** เรามีแต่สิ่งปฏิกูลเน่าเปื่อยโสโครก พระธรรมได้เปลี่ยนใจให้ข้าพเจ้าเห็นรูปธรรมว่ามันไม่สวยงามเสียแล้ว นับแต่นั้นมาข้าพเจ้าได้เลิกการแต่งตัว ครีมก็เลิกใส่ผม เวลาตัดผมก็บอกให้ช่างตัดสั้นๆ จะได้ไม่ต้องหวี ข้าพเจ้ากลับเป็นคนปอนปอนไม่ต้องการความสวยงามเหมือนแต่ก่อน ทำให้ผู้ปกครองพี่น้องสงสัยว่า เอ! ทำไมหนอ? **เจ้านี่เคยชอบแต่งตัว บัดนี้ไม่เอาไหนเลย** จนทุกคนเขาเข้าใจว่าข้าพเจ้าเสียสติไปเสียแล้ว มีวันหนึ่งพี่ชายของข้าพเจ้าบอกว่านี่ **"วิ" เธอทำไมทำผมเผ้ารุงรังยังงี้ไม่อายคนอื่นเขาหรือ?** ข้าพเจ้าตอบว่า **"ก็ตัวเราไม่ใช่ตัวคน จะไปแต่งมันทำไม?"** พี่ชายเจ้าหัวเราะเยาะ แต่ก็ไม่ทำให้ข้าพเจ้าต้องเสียใจแต่อย่างใด

วันหนึ่ง ในละแวกบ้านของข้าพเจ้าเขามีงานบวชนาคในงานนี้เขาได้จัดใหญ่โตมีลิเก เพลงโคราช พอกลางคืนก็มีการแสดงลิเกด้วยเรื่องดีๆ เสียงพิณพาทกลองโหมโรงดังสนั่น มารดาของข้าพเจ้าได้บอกข้าพเจ้า นี่เขาเล่นลิเกกันแล้วไม่ไปดูหรือ ข้าพเจ้าตอบว่า **"มหรสพเหล่านี้มันโกหกหลอกลวงทั้งนั้น ผมไม่ไปหรอก"** ทำเอามารดาของข้าพเจ้างงไปเพราะแต่ก่อนนั้นข้าพเจ้าชอบลิเกมาก หากมีงานมีลิเกที่ไหน แม้จะไกลตั้ง ๕-๖ กิโลเมตร ข้าพเจ้าจะต้องไปดูให้ได้ ถ้าไม่ได้ไปจะต้องโกรธไปหลายวัน ถึงจะเหนื่อยยากลำบากเท่าไร ข้าพเจ้าไม่เคยย่อท้อ จะต้องติดตามไปดูลิเก และไปดูทุกครั้งที่เขามีงาน จึงทำให้ผู้ปกครองของข้าพเจ้าต้องแปลกใจและงุนงงไปตามๆ กัน

การใช้งานของผู้ปกครองของข้าพเจ้าในขณะนี้ ส่วนใหญ่ใช้ให้ขับเกวียนลากไม้มาเผาถ่าน เพราะไม้ในไร่เมื่อก่อนทำไร่แล้วไม้ที่ยังไม่ถูกเผามีมาก ข้าพเจ้าก็เต็มใจที่จะทำเช่นนั้น เพราะไม่ต้องไปฆ่าสัตว์ตัดชีวิต แม้มันจะเป็นงานหนักแต่ก็สู้ แต่การไปลากไม้ในป่าครั้งนี้นั้น ข้าพเจ้าก็**ต้องขอค่าตอบแทนจากผู้ปกครอง เพราะข้าพเจ้าต้องการทำบุญใจมันเป็นบุญเสียแล้วในขณะนี้** ค่าตอบแทนที่ข้าพเจ้าขอนั้นเที่ยวละ ๒๕ สตางค์ แต่บิดาของข้าพเจ้าบอกว่าต้องให้ได้เท่านั้นเท่านี้ต้น แต่ละต้นก็เขื่องๆ ทั้งนั้น ต้นเล็กไม่เอา ข้าพเจ้าต้องการเงิน ๒๕ สตางค์แต่ผู้เดียวจึงไม่ยอมให้ใครช่วย ใช้วิธีลากเกวียนเข้าไปใกล้ไม้แล้วยกขึ้นข้างหนึ่งไสเข้าไปในเกวียนได้เต็มเกวียนแล้วไปหาเถาวัลย์มามัดให้แน่น แล้วลากลงมาไว้ที่เตาเผา ข้าพเจ้าทำอยู่เช่นนี้จนบ่าแตกต้องเอาผ้ามารองบ่า แต่ข้าพเจ้าก็เต็มใจ เพราะได้สตางค์และสตางค์ที่ได้มานั้น ไม่ได้เอาไปไหนเลย เอาไป**ทำบุญแก่ผู้ให้แสงสว่างในธรรมแก่ข้าพเจ้า** คือสมภารที่วัดนั้น

หลังจากข้าพเจ้าได้นำไม้ลงจากเกวียนเสร็จ ไปอาบน้ำ รับประทานอาหารเรียบร้อยรับเงินค่าลากไม้จากบิดาแล้ว ข้าพเจ้าจะรีบไปที่ตลาดซื้อ

น้ำขวดบ้าง น้ำตาลบ้างที่ท่านสมภาร และพระลูกวัดจะฉันในเวลาวิกาลได้ แล้วนำไปถวายท่านที่วัด เมื่อถวายท่านฉันแล้ว **มันเป็นการอิ่มใจอย่างบอกไม่ถูก ว่าเราได้สนองคุณท่านที่ท่านได้ให้แสงสว่างแห่งธรรม และเราได้ดื่มรสพระธรรม** ข้าพเจ้าคิดว่าการทำบุญแก่ท่านโดยการทำบุญเท่านี้ยังน้อยเหลือเกิน ครุ่นคิดที่จะทำบุญแก่ท่านทุกวิถีทางในใจของข้าพเจ้าที่เล็งเห็นบุญและที่จะกระทำในต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งนี้ ท่านสมภารผู้เป็นอาจารย์ท่านจะเล็งเห็นหรือไม่ ถ้าท่านเล็งเห็นท่านคงทราบว่าศิษย์ของท่านคนนี้เป็นผู้จงรักภักดีต่อท่านอย่างยิ่ง

วันหนึ่งข้าพเจ้าเดินเข้าไปในวัดคนเดียวแล้วก็ขึ้นไปกราบสามเณรรูปหนึ่งบนกุฏิเล็กๆ เมื่อนั่งลงแล้วสามเณรรูปนั้นได้อธิบายธรรมให้ข้าพเจ้าเข้าใจหลายประการ และประโยคสุดท้ายได้บอกข้าพเจ้าว่า **"การมาวัดนั้นคุณจะได้บุญตั้งแต่ก้าวลงจากบันไดบ้านจนถึงบันไดกุฏิ เพราะว่าคนมีเจตนาดี หวังเพื่อการกุศลจริงๆ ก้าวแต่ละก้าวจึงเชื่อว่าก้าวด้วยบุญทั้งสิ้น" ข้าพเจ้าได้ฟังแล้วทำให้เกิดปิติขึ้นมาในห้วงหัวใจอย่างอิ่มเอิบมาก เพราะเหตุใดข้าพเจ้าจึงได้ความปิติจากสามเณรรูปนี้มาก เนื่องจากสามเณรได้เป็นผู้ทรงคุณธรรมหนักในการปฏิบัติ มีจิตใจได้รับการอบรมมาแล้วด้วยดี มีใจเป็นพลังแห่งความมีคุณธรรมภายใน จึงเป็นเหมือนสกดใจข้าพเจ้าให้นิ่งอยู่ได้พร้อมที่จะรับธรรมจากสามเณรรูปนั้น**

๑.๑๐ บุญบันดาลตอนร่างกายเป็นอัมพาต

ฤดูฝนเป็นเวลาที่น้ำเต็มท้องนา ชาวบ้านได้ไถนา–คราดนา เพื่อดำนาปลูกข้าว ผู้คนจะไปหาปลากันตามท้องนา เวลาที่มีการคราดนาปลาจำนวนมากมีอยู่ตามท้องนานั้น ผู้คนมีตะแกรงไปคอยช้อนจับปลาซึ่งมีปลาอุดมสมบูรณ์ ด.ช.วิ. ก็เป็นผู้ชำนาญในการช้อนปลาเช่นกับคนอื่นๆ มารดาได้บอกเขาว่าได้เวลาช้อนปลาแล้วไปกับชาวบ้านเหล่านั้นซี่ แม้ ด.ช.วิ. จะกลัวการทำบาปมากสักเพียงใดก็ตาม แต่เขากลัวการบ่นว่าของมารดามากกว่าทั้งๆ ที่ฝืนใจเต็มประดา เขาได้จับตะแกรงแล้วก็เดินไปในท้องนา ไปหาปลาด้วยกับผู้คนทั้งปลายในละแวกนั้น คราวนี้ป้าถินในละแวกนั้นซึ่งเป็นป้าแท้ๆ ของเขาก็ไปด้วย ป้าถินได้ช้อนเอาช้อนเอาได้ปลาเต็มข้อง ป้าได้มองไปที่ ด.ช.วิ. แล้วพูดว่า "วิริยังค์ ทำไมไม่ช้อนปลา" "ผมกลัวบาปครับ" เขาตอบ "เออเอ็งมันเป็นคนดีนี่นา มาเอาปลาของป้าไป" แล้วป้าก็แบ่งปลาให้เขา ป้านี้ดีใจหาย กลับมาแล้วมาบอกกับมารดาของเขาว่า "อย่าไปบังคับมันเลย มันทำบาปไม่ได้ มันเป็นคนดีแล้ว จะใช้มันก็ใช้อย่างอื่นเถอะ งานอย่างอื่นมีถมไป วิ.มันไม่กล้าทำบาป อย่าไปขัดใจลูกมากนักเลย" มารดาของ ด.ช.วิ.

ได้สติ ตั้งแต่นั้นมาก็ไม่พยายามเพื่อให้ ด.ช.วิ. ต้องไปฆ่าสัตว์ตัดชีวิต นับว่าเขาได้ผู้ช่วยเหลือให้หายจากความขมขื่นใจในการกระทำบาปไปได้

จากนั้นมาเป็นเวลาแรมปี การงานต่างๆ ด.ช.วิ. ได้กลับเป็นคนขยันกว่าเก่ามาก น้ำใช้–น้ำดื่มต้องไปตักเอาที่คลองหาบมา ทางไกลหลายเส้นเขาไม่เคยปริปากว่าลำบาก เขาจะต้องหาบน้ำมาใส่ตุ่มให้เต็มทุกวัน นอกจากนั้นบิดาของเขาปลูกต้นมะม่วงที่บ้านหลายต้น เขาต้องหาบน้ำมารดต้นมะม่วงวันเว้นวัน ครั้งละหลายๆ หาบ หาบน้ำจนบ่าแตกต้องเอาผ้ามารองบ่า แม้มันจะทารุณแต่เขาคิดว่าไม่เป็นบาป ก็ใช้ความพยายามเท่าที่มีอยู่ทำไปโดยมิได้บ่นว่า นอกจากนั้นยังต้องตำข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสารด้วยแรงเขาใช้เวลากลางคืนไปตำข้าว ตำครั้งหนึ่งก็ใช้รับประทานได้ ๗ วัน เขาพยายามไปช่วยคนอื่นในละแวกบ้านนั้นตำข้าวเอาแรงเพื่อนๆ ไว้ พอเวลาเขาตำบ้างคนที่ช่วยเอาแรงไว้ก็มาช่วยเขาโดยทำนองนี้ก็แก้ความเหน็ดเหนื่อยไปได้บ้าง บางวันบิดามารดาต้องไปทำนาทั้งไถนา คราดนา ดำนา เขาต้องอยู่บ้านทำครัวโดยหุงข้าวทำกับข้าวไว้สำหรับเมื่อบิดามารดาจะกลับมา ด.ช.วิ. ทำได้ทุกอย่างสุดแล้วแต่ผู้ปกครองจะใช้ เขาขออย่างเดียวว่าอย่าให้ต้องทำบาปเท่านั้นก็พอใจแล้ว

ฤดูแล้งเสร็จจากการทำนา ตอนกลางวัน ด.ช.วิ. ต้องไปเลี้ยงวัวควายเหมือนกับเด็กๆ อื่น เช้าไปเย็นกลับ เวลาเช้ามารดาจะห่อข้าวน้ำพริกหรือปลาร้าสับให้ เมื่อได้ห่อข้าวมัดใส่เอวแล้ว พวกเราเด็กๆ จะต้อนวัว ควายเข้าไปสู่ดงตามละเมาะไม้ในป่า เป็นทุ่งหญ้าปล่อยวัว ควายให้กินหญ้าตามทุ่งหญ้าแล้ว พวกเด็กๆ ก็จะพากันแวะเข้าไปในป่าที่อุดมด้วยผักต่างๆ ถ้าเป็นหน้าผักหวานก็เก็บผักหวาน หน้าหน่อไม้ก็เก็บหน่อไม้ หาบหามนำเอามาด้วยกำลังเพื่อให้ผู้ปกครองทำเป็นอาหาร ซึ่งมันก็ทำให้พวกเราได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันรักใคร่กันอย่างมาก ในระหว่างพวกเลี้ยงวัว ควาย เวลารับประทานอาหารก็จะมาร่วมวงกันหมด แก้ห่อข้าววางแล้วต่างก็เฉลี่ยกับข้าวคนละอย่างสองอย่าง กินกันอย่างเอร็ดอร่อยสนุกสนานเพลิดเพลินกันตามประสาเด็กเลี้ยงควาย พอตกเย็นก็ต้อนฝูงวัวควายกลับบ้าน กระทำกันเช่นนี้ตลอดระยะเวลาฤดูแล้ง

มีครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในชีวิตของ ด.ช.วิ. ซึ่งมันเกือบจะทำให้ชีวิตของเขาแทบจะดับวูบและหมดความหมาย แต่ยังดีมีสิ่งหนึ่งแม้จะลึกลับปรากฏเป็นทางให้เห็นว่าบุญยังมี ในวันนั้นเริ่มแต่เช้าเขาได้นำเกวียนไปลากไม้ที่ในไร่มาเผาถ่าน ซึ่งกว่าจะบรรทุกไม้ได้เต็มเล่มเกวียนก็จะต้องใช้แรงมากและเสียเวลาครึ่งค่อนวัน เมื่อเขานำไม้มากองไว้เสร็จแล้วนำวัวเข้าคอกขึ้นไปบนบ้าน มารดาก็บอกเขาว่าน้ำไม่มีจะใช้

ด.ช.วิ. มิได้ปริปากว่ากำลังเหนื่อยมาจากลากไม้ เขาได้รีบนำกระป๋องไปหาบน้ำจากลำตระคลองประมาณ ๑๐ เที่ยวกว่าจะเต็มตุ่ม จากนั้นก็ตั้งวงรับประทานอาหารเย็น หลังจากรับประทานอาหารแล้ว มารดาได้บอกเขาว่าข้าวสารจะหุงในวันรุ่งขึ้นหมดแล้ว แม้มันจะเหนื่อยแทบใจขาด ด.ช.วิ. ก็ไม่ปริปากแต่อย่างใด เขาได้เข้าไปที่ยุ้งข้าวโกยข้าวใส่กระบุงได้ ๒ กระบุง หาบไปที่บ้านนาดี ซึ่งอยู่ไม่ไกลนัก เขาได้เริ่มตำข้าว เป็นการตำด้วยครกกระเดื่องเหยียบเอาด้วยเท้า ครกหนึ่งใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมงจึงจะเสร็จ ด.ช.วิ. ได้ตำข้าวไปกระบุงหนึ่งแล้ว ขณะนั้นเวลาประมาณ ๓ ทุ่มก็ดึกพอควรแต่เขารู้สึกเหนื่อยมาก เขาคิดว่าจะต้องทำให้หมด ๒ กระบุง เพราะจะได้กินนานๆ หลายวัน แม้จะเหนื่อยมากเขาก็อดทนตำกระบุงที่ ๒ ต่อไป มันเป็นเวลาที่ดึกมากแล้วเขารีบตำอย่างรวดเร็ว ภาษาชาวบ้านเรียกว่า "จักกระรัน" คือ เหยียบเร็วๆ ขณะที่เขากำลังเร่งตำข้าวอยู่นั้นเอง ก็เกิดเจ็บท้องน้อยเจ็บมากขึ้นแต่เขาก็ทนตำข้าวต่อไป ทันใดนั้นเขาได้เป็นลมหน้ามืดล้มทั้งยืนนอนแน่นิ่งอยู่ข้างครกตำข้าวนั่นเอง ผู้เห็นเหตุการณ์อยู่ใกล้ๆ คือหลานคนใบ้พูดไม่ได้ ได้รีบวิ่งไปชี้โบ๊ชี้เบ๊อยู่พักใหญ่ ทางน้าๆ เขาจึงรีบมา และได้ช่วยกันอุ้ม ด.ช.วิ. ซึ่งหมดสตินอนอยู่ข้างครกตำข้าว ทั้งๆ ข้าวที่ตำไว้ยังค้างครกอยู่เต็ม ได้พาไปที่บ้านโดยเร็ว เมื่อนำมาถึงบ้านบิดามารดาของเขาตกใจเป็นอย่างมาก ได้ช่วยกันปฐมพยาบาล ทุกวิถีทาง ประมาณชั่วโมงกว่าๆ เขาจึงรู้สึกตัวขึ้น

หลัง ด.ช.วิ. รู้สึกตัวขึ้นแล้ว เขาไม่สามารถจะเคลื่อนไหวร่างกายท่อนล่างทั้งหมดได้เลย เพราะมันเป็นอัมพาตเสียแล้ว เป็นอันว่าเขาไม่สามารถจะช่วยตัวเองได้ ซึ่งมันเป็นการทรมานเหลือหลาย ทั้งการขับถ่ายอุจจาระปัสสาวะก็ทำเองไม่ได้ บิดามารดาได้วิตกกังวลอาจจะต้องเป็นอัมพาตตลอดไปเสียกระมัง ท่านทั้งสองบิดามารดาได้พยายามหาหมอยาและหมอผี รักษากันอย่างเต็มที่ อาการก็มิได้กระเตื้องขึ้น กลับมีอาการหนักลงทุกวัน พี่เขยซึ่งเป็นนายแพทย์แผนปัจจุบันก็หมดปัญญาที่จะรักษา เมื่อได้ตรวจดูแล้วพูดว่าที่สั่งการมันไม่ทำงานเสียแล้วคงหมดหวัง เวลาได้ล่วงเลยไปถึงเดือนแล้วอาการก็ไม่ทุเลา น้ำหนักลดลงผอม ข้อมือเล็กนิดเดียว มีสภาพเหมือนคนตายทั้งเป็น ความหวังที่จะคืนสภาพเดิมนั้นมองไม่เห็นเลย

ขณะนั้นมีคนที่เป็นเพื่อนและพี่น้อง ต่างก็มาพูดรบกวนทารุณหัวใจเขาว่า "วิริยังค์เอ๋ย คราวนี้คงหมดท่าเสียแล้ว ตัวต้องเดือดร้อนคนอื่นเขาใครเล่าจะมาคอยดูแลแกตลอดชีวิต ใครเขาจะเลี้ยง ทำอะไรก็ไม่ได้เป็นอัมพาตวิริยังค์เอ๋ยอันตัวแกย่อมเป็นภาระแก่พ่อแม่ญาติพี่น้อง ทำมาหากินไม่ได้ ตกหนักลำบากแก่ญาติพี่น้อง แย่ละแก" ด.ช.วิ. ต้องเสียใจตัวเองอย่างมากคิดว่า "เมื่อเรามีกำลังวังชา เขาใช้เราได้เราก็เป็นคนดี พอเขาใช้เราไม่ได้เราก็เกียงกว่าหมา เราเป็นคนไร้ที่พึ่งแล้วคราวนี้"

แต่ธรรมะเท่านั้นที่ยังครองใจเขา เพราะ ด.ช.วิ. ได้เคยจำศีลภาวนาได้ผลทางสมาธิภายในใจมาแล้ว ได้ปลอบใจตัวเองว่า "เรานี้ทำอะไรไม่ได้ก็ดีแล้ว จะได้ไม่ต้องทำบาปอีกต่อไป นอนภาวนาอยู่อย่างนี้สบายใจดี จิตก็รวมเป็นสมาธิได้ เขาพยายามนึกถึงธรรมะที่พระอาจารย์กงมาฯ สอนว่า ทุกสิ่งไม่เที่ยงเกิดขึ้นมาแล้วดับไป ถึงเรานอนอยู่อย่างนี้จนตายก็ไม่อนาทรร้อนใจ ไม่มีใครให้อาหารเรากินก็ให้มันตายไปเสียเถิด จิตเมื่อเป็นสมาธิสวรรค์นิพพานเป็นของเราแน่" เมื่อเขาคิดอยู่อย่างนี้ก็ทุเลาความวิตกกังวลไปชั่วขณะ

วันหนึ่งหลังจากเป็นอัมพาตมาได้เดือนเต็มๆ ด.ช.วิ. จึงตั้งจิตอธิษฐานในใจแต่ผู้เดียวว่า "หากว่าชีวิตของข้าพเจ้ายังจะได้เป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา ถ้ามีผู้ใดมารักษาให้ข้าพเจ้าหายเป็นปรกติได้แล้วข้าพเจ้าจะอุทิศชีวิตนี้ให้แก่พระพุทธศาสนาทั้งสิ้น" หลังจากอธิษฐานเช่นนี้ไม่นานเพียง ๗ วันเท่านั้น มีชีผ้าขาวคนหนึ่งเดินทางมาจากทางภาคอีสานเข้าไปที่วัดสว่างอารมณ์ และได้เข้าไปนมัสการท่านพระอาจารย์กงมาฯ แล้วถามโดยไม่รีรอว่า ข่าวว่ามีเด็กเป็นอัมพาตอยู่ที่หมู่บ้านใหม่สำโรง ท่านทราบบ้างไหม? พระอาจารย์กงมาฯตอบทันทีว่าทราบ แล้วบอกว่า เด็กนั้นชื่อวิริยังค์เป็นบุตรท่านขุนเพ็ญภาษชนารมย์ ชีผ้าขาวนั้นได้ลาพระอาจารย์กงมาฯ แล้วก็รีบไปที่บ้านของ ด.ช.วิริยังค์ ตรงขึ้นบันไดแล้วเข้าไปพบบิดามารดาของเขาบอกกับผู้ปกครองว่า "ผมจะรักษาลูกให้เอาไหม?" เอาครับผมต้องการหมอจะเอาราคาค่างวดเท่าไรบอกมาเถิด" บิดามารดาของวิ. ตอบ" ผมไม่เอาค่ารักษา ผมจะมาช่วยเท่านั้น "ชีผ้าขาวตอบและก็ไม่รีรอ ตรงเข้าไปหา ด.ช.วิ แล้วก้มศีรษะพูดที่หูเป็นเชิงกระซิบว่า "หนูๆ หนูอธิษฐานว่า ถ้ามีใครมารักษาอัมพาตให้หายได้จะอุทิศชีวิตให้แก่พระพุทธศาสนาจริงไหม?" ด.ช.วิริยังค์เมื่อได้ฟัง เขาตกใจและสงสัยมากว่า เพราะเหตุใดชีผ้าขาวจึงรู้ความนึกคิดของเรา เพราะเราอธิษฐานในใจคนเดียวไม่บอกใครเลย เขาจึงตอบชีผ้าขาวว่า "ใช่" ชีผ้าขาวจึงบอกเขาว่า "หนูๆ หนูจงพูดดังๆ ให้ลุงฟังอีกครั้งซิลุงจะรักษาให้" ด.ช.วิ. จึงกล่าวเสียงดังฟังชัดว่า "ถ้าผู้ใดมารักษาอัมพาตของข้าพเจ้าให้หายเป็นปรกติ ข้าพเจ้าจะขออุทิศชีวิตนี้ให้แก่พระพุทธศาสนาทั้งสิ้น" "เออดีแล้ว" ชีผ้าขาวพูด จากนั้นชีผ้าขาวก็ขอหัวไพร ๑ หัว ทำน้ำมนต์เป่ามายังร่างกายของ ด.ช.วิ เพียง ๓ ครั้งเท่านั้น และบอกเขาว่าพรุ่งนี้ลุงจะมาบิณฑบาต คอยใส่บาตรให้ลุงนะ แล้วชีผ้าขาวก็เดินกลับไปที่พักที่วัดใต้ต้นมะขาม โดยกางกลดอยู่แบบพระธุดงค์

ชีผ้าขาว

ด.ช.วิ. สงสัยเป็นกำลัง คิดว่า "เราป่วยมาตั้ง ๑ เดือนกว่า ร่างกายท่อนล่างเคลื่อนไหวไม่ได้เลย เหตุไฉนชีผ้าขาวมาเป่าเพียง ๓ ครั้งเท่านั้น และบอกว่าพรุ่งนี้ให้เดินไปใส่บาตร มันจะเป็นไปได้หรือๆ ชีผ้าขาวเป็นเทวดาจำแลงมา หรือว่าเป็นผู้สำเร็จฌาน แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าหากเป็น

ไปได้อย่างชีผ้าขาวพูดก็อาจจะเป็นบุญของเรา" เขาคิดไป ๆ เพลิน ๆ แล้วก็ม่อยหลับ เขามีความสุขในขณะหลับอย่างไม่เคยมีมาก่อน เขาตื่นแต่เช้ามืดตัวเบาไปหมด เขาเคลื่อนไหวร่างกายได้แล้ว ทั้งท่อนบนและท่อนล่าง เขาพยุงตัวลุกขึ้นได้อย่างปรกติ เขารีบเรียกบิดามารดาให้มาดูว่าเขาหายแล้วจริง ๆ อย่างชีผ้าขาวพูดไว้ จัดการใส่บาตรในวันนี้ บิดาเขาดีใจอย่างมากรีบหาไม้ไผ่ทั้งลำมามัดเป็นราวให้จับเดินเพราะกลัวล้ม ด.ช.วิ. ได้ลุกขึ้นจับราวไม้ไผ่ แต่สักครู่ก็ไม่ต้องจับราวไม้ไผ่เดินได้สบาย รุ่งเช้าประมาณ ๗.๐๐ น. ชีผ้าขาวได้ถือบาตรยืนรออยู่หน้าบ้านเขา และมารดาได้ถือขันข้าวลงจากบ้านพยุงเขาเพราะพึ่งหายใหม่กลัวล้ม เมื่อไปถึงที่ชีผ้าขาวยืนอยู่ชีผ้าขาวได้โบกมือให้มารดาของเขากลับไป ให้เขาถือขันข้าวแต่ผู้เดียว และเขาก็ได้ถือขันข้าวยกใส่หัวแล้วเอาทัพพีตักข้าวเพื่อใส่บาตร แต่ชีผ้าขาวได้ปิดบาตรยืนเฉย เขาสงสัยและขอร้องให้ชีผ้าขาวเปิดบาตร ชีผ้าขาวก็ไม่เปิดสักครู่ชีผ้าขาวจึงพูดว่า "วิริยังค์หนู ๆ ลืมสัญญาหรือไม่" "ผมไม่ลืมครับ" เขาตอบ "หนูจงพูดดัง ๆ ให้ลุงฟังอีกที" ชีผ้าขาวพูด เขาจึงพูดอย่างเสียงดังฟังชัดว่า "ถ้าผู้ใดมารักษาข้าพเจ้าให้หายจากอัมพาต ข้าพเจ้าจะขออุทิศชีวิตนี้ให้แก่พระพุทธศาสนาทั้งสิ้น" ชีผ้าขาวบอกว่าดีแล้ว แล้วก็เปิดบาตรให้เขาใส่จนหมดขัน ปิดแล้วเตรียมเดินกลับวัด ก่อนกลับได้หันมาบอกเขาว่า "วิริยังค์เดี๋ยวตอนบ่ายไปพบลุงที่วัดนะ" "ครับ" เขาตอบ

วันนี้เป็นวันที่ ด.ช.วิ. เดินได้ในสภาพปกติ นับแต่นอนในอิริยาบทเดียวเป็นเวลา ๓๗ วัน เป็นวันที่เขาชื่นอกชื่นใจและดีใจอย่างที่สุด เขาจึงรีบเดินไปหาชีผ้าขาวที่วัดตอนบ่ายตามที่นัดไว้ เมื่อไปถึงวัดมองเห็นชีผ้าขาวนั่งอยู่ในกลดใต้ต้นมะขาม เขาได้เข้าไปใกล้แล้วคุกเข่าลงจะกราบ ชีผ้าขาวโบกไม้โบกมือห้ามไม่ให้เขากราบ เขาก็พยายามจะกราบพร้อมกับพูดว่า "ท่านผู้มีพระคุณผมจะกราบไม่ได้หรือ?" ชีผ้าขาวได้ทวงสัญญาเป็นครั้งที่ ๓ ว่า "หนูวิริยังค์หนูลืมสัญญาที่ให้ไว้กับลุงหรือไม่" เขาตอบว่า "ไม่ลืมครับ" ชีผ้าขาวบอกว่า "ถ้าไม่ลืม พูดให้ฟังดัง ๆ ซิ" เขาได้พูดเสียงดังฟังชัดว่า "ถ้าผู้ใดมารักษาอัมพาตของข้าพเจ้าให้หายเป็นปรกติได้ ข้าพเจ้าจะอุทิศชีวิตนี้ให้กับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น" ชีผ้าขาวพูดว่า "ดีแล้ว" และชีผ้าขาวได้ชวนเขาเดินไปที่หลังวัด ขณะนั้นมีควายตัวหนึ่งกำลังเดินมาใกล้ ชีผ้าขาวได้ควักมีดในย่ามฟันฉั่วะหางควายขาดกระเด็น ชีผ้าขาวจับหางควายแล้วชูขึ้นให้ ด.ช.วิ. ดู และชีผ้าขาวก็เป่าลงไปที่หางควายนั้นเอาไปต่อที่โคนหางควายได้ติดตามเดิม เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น และชีผ้าขาวก็หันหน้ามาที่เขาพูดว่า "วิริยังค์ลุงเก่งไหมล่ะ" "โอ้โฮลุงเก่งจัง ผมเชื่อว่าลุงเก่งตั้งแต่ลุงรักษาผมหายแล้วแหละครับ" เขาตอบ จากนั้นชีผ้าขาวก็พาเขากลับมาที่ต้นมะขามนั่งอยู่โดยมิได้พูดอะไรกันมาก สักพักใหญ่ ๆ ชีผ้าขาว

ต้นมะขาม
ที่ชีผ้าขาว
มาปักกลดอยู่

ก็บอกให้เด็กชาย วิ. ขยับเข้าใกล้ ๆ พลางพูดขึ้นมาลอย ๆ ว่า” เรารู้ว่าเธอจะเป็นผู้ทำงานให้แก่พระพุทธศาสนาอย่างใหญ่หลวงต่อไปในอนาคต ซึ่งเป็นบุญญาภินิหารแต่อดีตชาติ เราจึงมารักษาให้เธอ” มานี่แน่ะวิริยังค์เข้ามาใกล้ที่สุดลุงจะบอกคาถาให้ และแล้วตาผ้าขาวก็บอกคาถานั้น เป็นเวลาพักใหญ่ให้เขาท่องให้จำโดยมิให้จดเป็นตัวหนังสือ และกำชับ ด.ช.วิ. ว่าให้เธอจงสวดคาถานี้ทุกวันมิให้ขาดเป็นเวลา ๑๐ ปี จึงจะใช้คาถานี้ได้ ถ้าขาดแม้แต่ ๑ วัน เธอจะต้องตั้งต้นนับ ๑ ใหม่ และคาถานี้จะเป็นเครื่องช่วยงานพระพุทธศาสนาในเวลาคับขัน หรือในเวลาสำคัญที่จะทำการเผยแพร่พระพุทธศาสนา แล้วชีผ้าขาวก็บอกให้เขากลับบ้าน พร้อมทั้งสั่งว่า “วิริยังค์เตรียมอาหารใส่บาตรให้ลุงนะ พรุ่งนี้ลุงจะไปบิณฑบาต” เขาได้ลาชีผ้าขาวกราบงาม ๓ ครั้ง แล้วก็เดินกลับบ้านด้วยความคิดที่แสนจะปลอดโปร่ง โดยคิดว่า “เรานี่หรือจะทำงานใหญ่แก่พระพุทธศาสนา จะเป็นไปได้หรือ แต่ชีผ้าขาวเป็นคนบอก เรื่องต่าง ๆ จะต้องจริง” เขาเดินมาถึงบ้านบอกมารดาให้ช่วยจัดอาหารอย่างดีเพื่อใส่บาตรท่านชีผ้าขาว มารดาจัดอาหารอย่างดีเตรียมไว้รอท่านชีผ้าขาว ๗ โมง ก็แล้ว ๘ โมง ก็แล้ว ด.ช.วิ. สงสัยเป็นอย่างมากรีบเดินไปที่วัดมองไปที่ต้นมะขามไม่เห็นกลดเสียแล้ว ชีผ้าขาวไปเสียแล้ว เขาเสียดายจริง ๆ เขารีบถามพระ เณรในวัดว่า เห็นตาผ้าขาวไปทางไหนบ้าง เณรได้บอกว่าเห็นเดินไปทางรถไฟโน่น เขาได้รีบวิ่งไปที่ทางรถไฟมองดูไม่เห็นแม้แต่หลัง เขารำพึงว่า “ท่านผู้มีพระคุณท่านไปเสียแล้วหนอ” ตั้งแต่วันนั้นจนถึงวันนี้ ข้าพเจ้ามิได้เห็นท่านชีผ้าขาวอีกเลย

๑.๑๑ เป็นพ่อค้าขายแตงโม

หลังจาก ด.ช.วิ. หายเป็นปรกติเหมือนเดิมแล้ว เขาก็เริ่มเข้าไปจำศีลภาวนา โดยเฉพาะกลางคืนเขาจะเข้าไปขลุกอยู่กับพระบ้างเณรบ้างคุยกันแต่เฉพาะธรรมะเท่านั้น มีอยู่คืนหนึ่งเขาได้เข้าไปพบกับสามเณรองค์หนึ่งพอนั่งเท่านั้นสามเณรองค์นั้นได้อธิบายธรรมะให้ฟังจับใจมาก สามเณรได้พูดกับเขาว่าที่เธอมาวัดนี้แม้จะไม่ต้องทำอะไรเลย เพียงแต่ศรัทธามาวัดเท่านั้น ก็เป็นบุญทุกย่างก้าว เธอก้าวมากี่ก้าวจากบ้าน เธอก็ได้บุญทุกก้าวย่าง เขาฟังแล้วปลื้มใจอย่างมาก รู้สึกว่าตนได้บุญมากทุกวัน ๆ

ชาวบ้านแถบนี้ทำนาและทำไร่ หน้าฝนได้ปลูกพืชไร่ต่าง ๆ มีพริกขี้หนูและแตงโมเป็นพืชหลัก เมื่อผลจากพืชไร่มีขึ้น เช่น แตงโมมีผลใหญ่ เด็ก ๆ ทั้งหลายก็จะไปเฝ้าเพื่อไล่กระรอกกระแต พวกลิงที่จะมาขโมยกินพืชไร่ต่าง ๆ ด.ช.วิ. ก็มีหน้าที่เช่นเดียวกับเด็กอื่น ๆ ได้เดินไปเฝ้าไร่ทุก ๆ วัน แต่ขณะนี้เขาได้มีศรัทธาอย่างแรงกล้าในพระพุทธศาสนามาก หลังจากเขาหายจากอัมพาตแล้ว ดังนั้นก่อนจะกลับบ้าน เขาจะต้องไปคอยดูว่า แตงโมง แตงไทย ข้าวโพด แตงร้าน ที่มีอยู่ในไร่ ผลไหนพอจะสุกและใช้รับประทานได้

เขาจะเก็บผลสวย ๆ ไว้ต่างหาก แล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัดอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งพระอาจารย์กงมาฯ สงสัยได้ถามว่า "วิริยังค์บอกป๋าแล้วหรือ?" เขาได้ตอบว่า "ผมไม่ต้องบอก บอกหรือไม่บอกก็ไม่เป็นไรเขาตอบ เพราะสวนไร่นี้ผมก็มีส่วนออกแรงถากถางและทำมัน ขอให้อาจารย์อย่าได้รังเกียจเลย"

ด.ช.วิ. ขณะนี้มีศรัทธาเพิ่มขึ้นทุกวัน ๆ มีแต่คิดจะทำบุญให้มาก เขาได้ครุ่นคิดด้วยกำลังศรัทธา แต่ไม่ทราบจะหาเงินที่ไหนมาไว้สำหรับทำบุญ เขาดีใจมากที่คิดอุบายขึ้นมาได้อย่างหนึ่ง เขาเก็บความคิดนั้นไว้ในใจ แหละแล้วเขาก็ขยันเพิ่มขึ้นอีกมาก แม้เขากลัวว่าจะต้องหักโหมแรงมากไปอาจจะเจ็บป่วยเหมือนเดิมอีก ตามธรรมดาเขาจะหาบแตงโมไปขายที่ตลาดอำเภอสีคิ้วทุกวัน อำเภอสีคิ้วห่างจากบ้านใหม่สำโรง ๘ กิโลเมตร มีชาวบ้านเป็นจำนวนมากที่หาบแตงโมไปขาย ด.ช.วิ. ก็หาบแตงโมไปขายเช่นกับชาวบ้านได้เดินตามกันเป็นแถว หาบไปคุยกันไปทำให้บรรยากาศเพลิดเพลิน ทุก ๆ คนหาบแตงโมออกจากบ้านกันแต่เช้าเพื่อนำไปขายให้ทันเวลาจ่ายตลาด ด.ช.วิ. เป็นเด็กที่น่ารักมาก เมื่อหาบแตงโมไปถึงตลาด คนจะมารุมล้อมกันซื้อพักเดียวหมด แต่คนอื่นที่มาขายต้องตั้งขายกันตั้งครึ่งค่อนวันกว่าจะขายหมด เขาก็รอพรรคพวกกว่าจะขายแตงโมหมดแล้วก็เดินกลับบ้านพร้อมกัน ด.ช.วิ. คิดอุบายที่จะหาเงินเอาไว้ทำบุญได้แล้ว คือยักยอกหรือเรียกว่าขอแบ่ง แต่ไม่บอกผู้ปกครองถือว่าเป็นค่าแรงที่ตนได้ทำขึ้นเอง คือเวลาหาบแตงโมไปขายที่ตลาดสีคิ้ว ทุกครั้งเขาจะแบ่งไว้เป็นของตนเอง ๑๐ สตางค์ เมื่อเขาทำเช่นนี้หลายครั้งเข้า ครั้งแรกเขานำเงินที่ขายแตงโมได้ไปให้ผู้ปกครอง ๆ ก็ไม่สงสัย ต่อมามีเงินไปให้บาทหนึ่งบ้าง ไม่ถึงบาทบ้าง ผู้ปกครองชักสงสัยจึงถามเขาว่า "วิริยังค์ทำไมจึงได้เงินน้อยลงเล่า เอาเงินไปใช้อะไรที่ไหน" เขาตกใจเพราะเขาได้แบ่งเงินไว้เป็นของตนเองเพื่อจะเอาไว้ทำบุญ หากบอกผู้ปกครองไปเรื่องแตกก็จะอด ไม่ได้เงิน หากไม่บอกก็เหมือนโกหก แต่เขาคิดว่านี่ถือเป็นค่าจ้างก็แล้วกัน เขาจึงหาทางแก้ไข แล้วพูดว่า "ผมไปขายแตงโมคนมันมารุมผมเหลือเกิน มารุมซื้อพักเดียวหมด คงนับเงินไม่ทันหรือบางคนอาจจะเอาแตงโมไม่ให้สตางค์ก็ไม่ทราบเหมือนกัน" เมื่อเขาใช้อุบายพูดเช่นนี้สถานการณ์กลับเลวร้ายลงไปใหญ่ ผู้ปกครองจึงใช้ให้พี่ชายติดตามมาคอยดูเวลาขาย แต่พี่ชายเราก็ซื่อดีแท้ ๆ พี่ชายเราเดินมาจะช่วยน้องหาบเพื่อแก้เหนื่อยสักหน่อยก็ไม่มี ปล่อยให้น้องหาบหลังคดหลังโกง อภิโธ่เอ๋ย อุบายนี้เห็นจะแย่กระมังเรา แต่เขาก็มิได้ปริปากพูดอะไรกับพี่ชายเลย ก้มหน้าก้มตาหาบแตงโมไปตามปรกติ วันนี้พี่ชายเราตามมาคอยควบคุมเราจะแบ่งเงินไว้เหมือนทุก ๆ วันไม่ได้ ไม่ทราบจะแก้ไขอย่างไรดี เมื่อ ด.ช.วิ. วางหาบแตงโมงแล้ว เขาก็รีบเดินหนีปล่อยให้พี่ชายนั่งเฝ้าขายแตงโมกับพวกที่ไปด้วยกัน เขาได้หนีไปเล่นตามประสาเด็กกับเพื่อน ๆ ที่รู้จัก

ประมาณครึ่งวัน กะว่าพี่ชายขายแตงโมหมดแล้วก็กลับมา ที่ไหนได้แตงโม ยังขายไม่ได้ ขายได้เพียง ๒๐ สตางค์เท่านั้น เขากลับมาถามพี่ชายว่า "อ้าวทำไมไม่ขายแตงโมเล่า" พี่ชายบอกว่า "เฮ้อมันไม่มีคนมาซื้อเลยเว้ย คนอื่นเขาขายกันเกือบหมดแล้วเราขายได้แค่นี้แหละ" เขาได้พูดกะพี่ชายว่า "งั้นก็กินมันเสียให้หมดสิ" พี่ชายบอกว่า "วิ.วิ. มาขายเองเถอะ พี่จะไป ที่อื่น" ว่าแล้วพี่ชายก็วิ่งอย่างเร็วไปที่หลังที่ว่าการอำเภอ โดยปล่อยให้เขา นั่งขายแตงโม เขาได้เตรียมแตงโมจะนำไปขายที่อื่น เขากำลังวุ่นเก็บแตงโม อยู่นั้น คนมาจากไหนไม่ทราบรีบมาซื้อแตงโมจาก ด.ช.วิ. ซึ่งใช้เวลาไม่ถึง ชั่วโมงแตงโมหมดแล้ว แต่เขาก็แบ่งเก็บสตางค์ไว้ ๑๐ สตางค์ตามเดิม พี่ชาย กลับมามีความสงสัยเป็นกำลัง แตงโมมันหายไปไหนหมด พี่ชายถามเขาว่า สตางค์อยู่ไหน เขายื่นสตางค์ให้พี่ชาย ๘๐ สตางค์ พี่ชายก็ยิ่งสงสัยใหญ่ แล้วพวกเราก็กลับบ้านพร้อมกัน

บิดามารดาของ ด.ช.วิ. ถามพี่ชายว่า "เป็นยังไงกัน" พี่ชายบอก ผู้ปกครองว่าผมก็งง ผมนั่งขายตั้งครึ่งวันไม่มีคนซื้อ ไอ้ วิ. มันขายไม่ถึง ชั่วโมงหมดแล้ว พี่ชายได้ถามพวกที่มาขายพืชผลด้วยกันก็ได้รับคำตอบว่า แปลก ด.ช.วิ. นี่คนรักมันมากจริงๆ ขายของได้หมดทุกๆ ครั้ง บางครั้ง หาบมายังไม่ถึงตลาดมีคนไปดักซื้อหมดก่อน ต่อมาผู้ปกครองแม้จะใช้ให้ พี่ชายไปคอยควบคุมอีกก็เป็นทำนองเดียวกันทุกครั้ง เขารำคาญเหลือหลาย ให้พี่ชายไปคอยควบคุมก็ไม่ได้ช่วยแบ่งเบาการหาบแม้แต่ครั้งเดียว มิหนำซ้ำ ยังต้องเอาสตางค์ไปซื้ออาหารกลางวันเพิ่มขึ้นอีก เขาจึงพูดกับผู้ปกครองว่า "ถ้าไม่ไว้ใจผมแล้ว ผมก็จะให้พี่ชายไปขายเองก็แล้วกัน ผมจะไม่ไปแล้ว เหนื่อยก็เหนื่อย หนักก็หนัก หาเงินมาให้ยังจะมาว่าผมอีก เป็นไปได้หรือ พี่ชายมันจะมาหาบอย่างผม ผมจะไม่ไปขายแตงโมงละ" บิดามารดาเห็นว่า เขาพูดเอาจริง และหากเขาไม่ไปขายแตงโมงก็จะไม่มีใครไปขายให้ ผู้ปกครอง จึงพูดดีๆ กับเขาว่า "เอาเถอะลูก พ่อแม่ไม่ว่าอะไรอก ทำไปตามเดิมเถอะ" เขาดีใจเป็นอย่างยิ่งที่จะได้เงินไว้ทำบุญ เมื่อเขาแบ่งเงินมาเขาจะซ่อนเงินไว้ตรง ข้างลิ้นชัก ซึ่งเป็นโต๊ะเครื่องแป้งที่เขามีสิทธิ์ใช้แต่ผู้เดียว เขาเก็บเงินได้ ๑๑ บาท ซึ่งเขาต้องเดินทางเที่ยวหนึ่งไปกลับ ๑๖ กิโลเมตร เขาต้องเดินถึง ๑๑๐ เที่ยวเท่าหนทางไกลถึง ๑,๗๖๐ กิโลเมตร เท่ากับเดินจากกรุงเทพฯไป จังหวัดเชียงใหม่ และกลับมากรุงเทพฯ มันก็เหลือคุ้ม เงิน ๑๑ บาทกับหนทาง ๑,๗๖๐ กิโลเมตร

๑.๑๒ ทำบุญทอดผ้าป่า

อย่างไรก็ตาม ด.ช. วิ. ก็ยังจำศีลภาวนาอยู่เช่นเดิม วันพระเขา จะขออนุญาตบิดามารดาไปวัดรักษาอุโบสถศีล รับประทานอาหารมื้อเดียว ซึ่งในวัดป่าสว่างอารมย์บ้านใหม่สำโรงนั้น มีเขาเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เป็น

เด็กอายุน้อยที่สุดรักษาอุโบสถ เขาได้คุ้นเคยกับพระเณรทั้งวัดเป็นอย่างดียิ่ง แม้ท่านพระอาจารย์กงมาฯ ก็ให้ความสนิทสนมเป็นพิเศษ ตอนเย็นเขาจะซื้อน้ำมะเน็ด (น้ำอัดลมสมัยนั้นมีลูกแก้วอัดอยู่ในขวดและหายากมาก) ไปถวายท่านอาจารย์กงมาฯ และพระเณรแทบทุกวัน ครั้งนั้นน้ำมะเน็ดขวดละ ๒ สตางค์

ด.ช. วิ. นำเงินมาจากไหน ที่ได้ซื้อของถวายพระเณรทุก ๆ วัน ในครอบครัวของเขานอกจากทำนาทำไร่แล้ว ยังมีการเผาถ่านขาย ไม้ที่จะเผาถ่านต้องไปเข็นบรรทุกเอาด้วยเกวียนนำมาจากไร่ เขาได้เข็นไม้มาเผาถ่านทุก ๆ วัน เตาหนึ่งใช้ไม้ประมาณ ๑๐ เกวียน บิดาได้ใช้ให้เขาเป็นคนเข็นบรรทุกไม้มาเผาถ่าน ถ้าผู้อื่นรับจ้างก็จะได้ค่าจ้างเที่ยวละ ๕๐ สตางค์ เขาได้พยายามจะหาเงินมาทำบุญอยู่แล้ว เขาจึงพูดกับบิดาว่า “ผมขอค่าจ้างเกวียนละ ๒๕ สตางค์เท่านั้น” เขาได้ช่วยบรรทุกไม้มาเผาถ่านอย่างเต็มที่ บิดาถามว่า “วิริยังค์เองจะเอาเงินไปไหน” เขาตอบว่าเอาไปทำบุญ บิดาว่า “เออ วินี่แปลกแท้ ๆ” แล้วบิดาก็ตกลง เขาพยายามทำคนเดียว โดยไม่ต้องให้ใครช่วย ต้องตัดไม้เป็นท่อน ๆ ต้องแบกไม้ขึ้นเกวียนแล้วเอาเถาวัลย์มามัดให้แน่น เขาพยายามเพื่อนำเงินมาทำบุญ แบกไม้ขึ้นเกวียนจนบ่าแตก ต้องเอาผ้ารองบ่า ได้เงินมาก็เอาไปซื้อน้ำตาลบ้าง น้ำมะเน็ดบ้าง ขนมบ้าง และไม้ขีด เทียนไข นำไปถวายพระอาจารย์กงมาและพระที่วัด จนพระอาจารย์กงมาเห็นใจ เอ็นดูเขาเป็นอย่างยิ่ง ได้สอนธรรมะตื้นลึกหนาบาง จนจิตใจของเขานั้นชื่นชมยินดีในธรรมะเป็นอย่างยิ่ง

วันหนึ่ง ด.ช.วิ. ได้เข้าไปถามพระอาจารย์กงมาว่า พระเณรในวัดต้องการอะไรบ้าง พระเณรท่านใช้อะไร พระอาจารย์กงมาฯ ได้บอกเขาว่า พระเณรใช้จีวร-น้ำมันก๊าดสำหรับจุดตะเกียง เทียนไข สบู่-ยาสีฟัน เขาดีใจมากได้นึกถึงเงินที่เก็บไว้แทน เขาจึงถามพระอาจารย์กงมาว่าใช้ผ้าชนิดใด พระอาจารย์กงมาบอกว่า ผ้าขาวตรานกพิลาป ๕ ตัว เป็นผ้าตัดจีวรดีที่สุด เขาถามว่า ๑ พับตัดจีวรได้กี่ตัว ได้รับคำตอบว่า ๔ ตัว เขาลากลับจากวัดแล้วมานัดเพื่อน มี น.ส.ขลิบ และ ด.ช.พันธ์ เพื่อนได้ช่วยบริจาคคนละ ๕๐ สตางค์ รวมเป็นเงิน ๑๒ บาท เขาชวนเพื่อนไปที่ตลาดสีคิ้วเพื่อซื้อของจะนำเอาไปทอดผ้าป่า ซื้อผ้าขาวได้ ๒ พับเป็นเงิน ๘ บาท ซื้อน้ำมันก๊าด ๒ ปี๊บเป็นเงิน ๑ บาท ซื้อสีย้อมผ้ากล่องละ ๕ สตางค์ เทียนไขห่อละ ๓ สตางค์ ไม้ขีด-ยาสีฟัน-สบู่ รวมกันเป็นเงิน ๑๒ บาท เป็นสิ่งของกองใหญ่ ๓ คนไม่สามารถจะหามกันมาไหว จึงโดยสารรถไฟมาที่สถานีบ้านใหม่สำโรง พวกเรา ๓ คน ช่วยกันขนของลงจากรถแล้วขนขึ้นไปบ้าน บิดามารดาเห็นตกใจมาก ถามเขาว่า “วิริยังค์ เฮ้ยแกไปเอาเงินมาจากไหน ซื้อของมากมายอย่างนี้ บอกมา บอกมา ขโมยเงินป๋าหรือเปล่า เขารีบตอบทันทีว่า “ผมไม่ได้ขโมยเงินใคร ผมจะเอาของเหล่านี้ไปทำบุญ ถ้าขโมย

ก็บาปละครับ เงินจำนวนนี้ผมแบ่งเอาวันละ ๑๐ สตางค์ เป็นรางวัลค่าหาบแตงโมที่ผมหาบหนักๆ ทุกวันนั่นแหละครับ" บิดามารดาร้องอ้อ ยังงั้นนี่เล่า แล้วก็แล้วกันไป เขาได้บอกกับบิดามารดาว่า "ผมจะทำบุญทอดผ้าป่า ป๋าและแม่จะไม่ทำบุญกับผมบ้างหรือ? มารดาจึงไปเอาหมอนมาร่วมผ้าป่าด้วย ๑ ใบ

รุ่งขึ้นเขาและเพื่อนๆ ได้ขนของทั้งหมดไปวางไว้ข้างทางที่ท่านพระอาจารย์กงมาออกบิณฑบาต กะว่าขากลับจึงจะนิมนต์ให้ท่านมารับ ป๋าบอกเขาว่าต้องจุดประทัดซิ ตอนพระกลับจะได้รู้ "เขารีบวิ่งไปซื้อประทัดมาตับหนึ่ง เตรียมเพื่อจะจุดเวลาพระอาจารย์กงมาเดินกลับจากบิณฑบาต ขณะที่พระอาจารย์ฯ กลับมาถึง เขาจุดประทัดเสียงดัง พระอาจารย์กงมาตกใจสดุ้ง ร้องว่า "อะไรกันวิริยังค์" เขาได้ออกไปตัดหน้าพระอาจารย์กงมาแล้วนิมนต์ท่านให้มารับผ้าป่า พระอาจารย์กงมายิ้มและสงสัยเป็นอย่างยิ่งว่า "วิริยังค์นี่ช่างเป็นเด็กแปลก มีศรัทธาทำอะไรก็ทำจริง"

๑.๑๓ สมาธินิมิต

การจำศีลภาวนาของ ด.ช.วิ. ในระยะนี้ได้เป็นไปโดยสม่ำเสมอมิได้ขาดตลอดเวลา ทั้งในพรรษาและนอกพรรษา ส่วนพระอาจารย์กงมาจิรปุญฺโญ ท่านก็ขยันในการเทศนาสั่งสอนญาติโยม และบำเพ็ญกัมมัฏฐานภาวนา จนคนในละแวกนี้ได้รับรสพระธรรมเกิดความเย็นใจ สงบใจ แต่ก่อนๆ นั้นบ้านใหม่สำโรงนี้ มีการแตกแยกเป็นก๊กเป็นเหล่า ทะเลาะกันเนืองๆ ไม่สงบ เนื่องจากคนบ้านนี้ได้อพยพมาจากสถานที่ต่างๆ มาตั้งรกรากทำมาหากิน เพราะเป็นถิ่นอันอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้ธรรมชาติ เมื่อพระอาจารย์กงมาฯ ท่านได้โปรยปรายธรรมเข้าสู่จิตใจ ก็ปรากฏว่าทุกคนมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อยู่ด้วยกันด้วยความสงบเรียบร้อยอย่างเป็นสุข

กาลและเวลาล่วงไป อาจจะเป็นเพราะ ด.ช.วิ. มีอินทรีย์แก่กล้าขึ้นตามลำดับ วันหนึ่ง ด.ช. วิ. จำศีลอุโบสถตามปรกติ หลังจากรับศีลฟังธรรมเทศนาตอนเช้าแล้ว ด.ช. วิ. ได้ปลีกตนไปคนเดียว นั่งสมาธิอยู่ในป่าช้าข้างๆ วัด เมื่อนั่งสมาธิไปพอสมควร สมาธินิมิตได้เกิดขึ้นแก่ ด.ช. วิ. อย่างประหลาดมหัศจรรย์ พอจิตรวมเป็นสมาธิก็ปรากฏว่าตัวของเขาได้ลอยไปเหมือนไม่ได้เดิน ลอยไปเรื่อยๆ ขณะที่ลอยไปนั้นได้เห็นเปลวไฟแดงฉานและควันไฟมืดทมึน เขาประสงค์จะดูให้เห็นชัดจึงแวะลงไปได้พบกับชายร่างบึกบึนล่ำสันถือหวายเส้นใหญ่เฆี่ยนคนไม่นุ่งผ้า ด.ช. วิ. ได้ยืนอยู่ข้างหลังชายผู้นั้น ด.ช. วิ. ได้เห็นอย่างถนัดชัดเจนขณะที่ชายผู้นั้นเฆี่ยนลงไปที่ตัวของคนไม่นุ่งผ้าหลายๆ คนที่นอนเรียงรายอยู่ ด.ช. วิ.ได้คิดว่าทำไมคนเหล่านี้จึงไม่วิ่งหนี เห็นแต่ร้องครวญครางเวลาชายผู้นั้นเฆี่ยนลงไปในร่างของคนไม่นุ่งผ้าเหล่านั้น มันรุนแรงเหลือเกิน เนื้อได้หลุดออกมาเป็นชิ้นๆ

กระเด็นหลุดออกมาตามไม้แส้ที่เฆี่ยน คนถูกเฆี่ยนตีได้ร้องครวญครางค่อย ๆ สิ้นใจไปทีละคนสองคนซึ่งไม่นานนักก็ฟื้นคืนมาใหม่แล้วก็โดนเฆี่ยนอีก บ้างก็ถูกต้มทั้งเป็นบ้างก็ยืนบนกองไฟ ส่งเสียงร้องครวญครางระงมไป ด.ช.วิ. ได้ยืนอยู่หลังชายร่างกำยำนั้น เวลาชายผู้นั้นยกแส้ขึ้นหวด ด.ช.วิ. ต้องหลบไปหลบมา จนชายนั้นเหลือบมามองเห็นเขาเข้า ชายผู้นั้นจึงถามว่านี่วิริยังค์ คุณมานี่ได้ยังไง เขาได้ตอบว่า "ไม่ทราบเหมือนกันว่าผมมานี่ได้ยังไง" เขาได้ถามว่า "ท่านคือใคร และที่นี่คือที่ไหน" ชายร่างกำยำจึงตอบว่า "ข้าพเจ้าคือนายนิริยาบาล ที่นี่คือนรกบริเวณสำหรับทำโทษผู้ทำความผิด (ทำบาป) และชายผู้นั้นจึงพูดว่า "นี่วิริยังค์เธอมาที่นี่ก็ดีแล้ว ดูเอาก็แล้วกันว่าผู้ทำความผิดบาปกรรมได้รับโทษแสนสาหัสเพียงใด ถ้าเธอไม่บวชในพระพุทธศาสนา เธอจะต้องทำความผิดเป็นบาปและเธอก็จะต้องถูกลงโทษทรมานแสนสาหัสเช่นนี้แหละ" ชายผู้นั้นพูดแล้วก็ชี้ทางให้เดินไปทางโน้น เขาได้เดินออกจากสถานที่นั้นไป พร้อมกับมีความรู้สึกตัวขึ้นว่าเรากำลังนั่งสมาธิอยู่ ด.ช. วิ. ได้พยายามบำเพ็ญสมาธิต่อไปเพราะบังเกิดความกลัวมากถึงการทำบาปกรรม จิตเขาได้รวมลงเป็นสมาธิอีกครั้งและเกิดความอัศจรรย์ขึ้นมาอีก ปรากฏตัวได้ลอยขึ้นไปบนอากาศเวิ้งว้างแสนสุขสบาย มองเห็นเบื้องหน้าสีเขียวขจีเหมือนกับอยู่ในท่ามกลางบรรยากาศที่สดชื่น ทันใดนั้นเขาได้เหลือบเห็นผู้คนแต่งเนื้อแต่งตัวดี ๆทั้งนั้น เดินเข้ามาในท่ามกลางบรรยากาศนั้น และสถานที่นั้นกลับกลายเป็นภูเขา บ้านเรือน ต้นไม้สะสวยงดงามมากมายมีทั้งหญิงชาย แต่ละคนสวย ๆ ทุก ๆ คน เป็นสถานที่น่ารื่นรมย์เดินไปทางไหนก็ราบรื่น ด.ช. วิ. แปลกใจมากว่า "ที่นี่มันคือที่ไหนกันแน่ ทันใดนั้นพวกผู้คนทั้งหลายเหล่านั้นเหลือบมามองเห็นเขาเข้า พวกเหล่านั้นจึงเรียกชื่อว่า "วิริยังค์ วิริยังค์" นี่เธอมาที่นี่ได้ยังไง คนต้องตายแล้วทำบุญไว้มากจึงจะมาที่นี่ได้ นี่เธอยังไม่ตายเธอมาที่นี่ได้ยังไง ด.ช. วิ. ตอบว่าผมก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าผมมาที่นี่ได้ยังไง แล้วพวกเหล่านั้นเข้ามาห้อมล้อมเขาชวนเดินทางไปที่ต่าง ๆ ในที่นั้น ดูทุก ๆ อย่างแล้วช่างสวยงามอะไรเช่นนั้น ทั้งที่พักอาศัย และหมู่ไม้นานาพรรณ ก้อนหินเย็นสบาย พวกเหล่านั้นบอกว่าถ้าใครมาที่นี้แล้วมีอายุหลายพันปีสบายตลอดไม่ต้องทำอะไร อาหารทิพย์เกิดขึ้นตลอดเวลาที่ต้องการ พลางพูดว่า "วิริยังค์ นี่ถ้าเธอได้บวชในพระพุทธศาสนานี้ เธอจะได้มาอยู่กับพวกเรา" ต่อมา ด.ช. วิ. ก็ได้รู้สึกตัวเมื่อทางศาลาการเปรียญมีการตีฆ้องระฆังดังกังวาลขึ้น เพื่อเป็นสัญญาณว่าบ่าย ๓ โมงแล้วเป็นเวลาฟังพระธรรมเทศนา วันนี้ ด.ช. วิ. มีความสบายใจเหลือเกิน รู้สึกว่าตัวเบาไปหมด มีแต่ปีติปราโมทย์อยู่ในใจอย่างเหลือล้นพ้นประมาณ รีบออกจากสมาธิเดินไปที่ศาลาการเปรียญ เพื่อฟังพระธรรมเทศนาของพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ ต่อไป

วันนั้น ด.ช. วิ. ได้ตั้งใจฟังพระธรรมเทศนาเป็นพิเศษ และพระธรรมเทศนาของพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ ในวันนี้ มันช่างดื่มด่ำในคำ

สอนอะไรเช่นนั้น พระธรรมเทศนาที่พระอาจารย์แสดงไป เหมือนน้ำอำมฤตที่หลั่งไหลเข้าสู่หัวใจอย่างสงบเยือกเย็น พระธรรมเทศนาในวันนั้นเขายังจำได้และฝังลึกลงสู่หัวใจไม่มีวันลืมจนกระทั่งบัดนี้ ในพระธรรมเทศนาความว่า "ร่างกายของมนุษย์ต้องตายไป แต่ใจไม่ตาย ใจจะต้องไปเกิดในนรกสวรรค์ หรือเกิดเป็นสัตว์เดียรัจฉานหรือกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ เพราะฉะนั้นเราจะต้องทรมานกายเพื่อให้ใจของเราไปสู่ที่สุข" นี้เป็นพระธรรมเทศนาที่ดีเหลือเกินสำหรับวิ. ช่างถูกใจอะไรเช่นนั้น

นับแต่วันนั้นเป็นต้นมา จิตใจของ วิ. ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างใหญ่หลวง วิ. ไม่สามารถที่จะนอนร่วมมุ้งกับผู้ปกครองต่อไปได้ ให้รู้สึกอึดอัดไม่สบาย วิ. จึงขออนุญาตมานอนต่างหากอีกห้องหนึ่ง แม้ วิ. จะมานอนอีกห้องหนึ่งก็ไม่สบายรู้สึกรำคาญมาก วิ. จึงออกมานอนที่ระเบียงบ้านพอค่อยยังชั่วหน่อยพอจะนอนได้ เพราะ วิ. ต้องนั่งสมาธิทุกคืน

วันหนึ่ง วิ. ได้อ่านหนังสือพิมพ์ เพราะป๋าได้รับ น.ส.พ.ศรีกรุงเป็นประจำ วิ. ชอบอ่านการ์ตูนเรื่องพระสังข์ทอง วันนั้น วิ. ได้เปิดอ่านหนังสือพิมพ์ตามปรกติ และได้พลิกเข้าไปข้างในพบภาพที่สะดุดใจคือภาพพระพุทธเจ้าปางทรมานกาย เห็นเหลือแต่หนังหุ้มกระดูกและเขาได้เขียนบรรยายไว้ใต้ภาพว่า "พระพุทธเจ้าของเรานั้นกว่าแต่ที่พระองค์จะได้ธรรมมาสอนพวกเรานั้น แทบจะเอาชีวิตไม่รอด" เท่านั้นเอง วิ. น้ำตาร่วงพรูลงจนเปียก น.ส.พ. รีบปิด น.ส.พ. ทันทีแล้ว วิ. ก็รู้สึกสลดใจนึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงมีพระคุณต่อหมู่มวลมนุษยชาติอย่างมิมีอะไรเปรียบปาน

ค่ำคืนวันนั้นหลังจากทำธุระการงานเสร็จแล้ว ทุกคนเข้านอนหมดแล้ว วิ. ได้ตั้งใจนั่งสมาธิอย่างมากกว่าทุกวัน รู้สึกเย็นใจสบายใจมาก วิ. ได้เอนหลังลงนอนด้วยความสบายจากสมาธิเป็นอย่างยิ่ง พอจะหลับเท่านั้นเองปรากฏเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาหา แต่ก่อนจะเห็นองค์นั้น ได้เห็นแสงสว่างพุ่งตรงมา วิ. สงสัยว่าแสงอะไรทำไมสว่างสวยนัก มีทั้งสีแดง-สีเขียว-สีขาว-สีเหลือง เป็นสายรุ้ง วิ. ได้เกิดปีติซาบซ่านทั่วร่างกายขนพองสยองเกล้า ดีใจเหลือจะพรรณา เมื่อแสงนั้นใกล้ ๆ เข้ามาใกล้เข้ามา ยิ่งชัดเจนยิ่งขึ้นจนปรากฏเห็นร่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิ. ได้รีบลุกขึ้นก้มกราบลงยังพระบาทของพระพุทธองค์อย่างปีติเป็นเหลือล้นแล้วก็รู้สึกตัวขึ้น ในคืนนั้น วิ. ได้รับความสบายอย่างที่ไม่เคยได้รับมาก่อนมีความตั้งใจว่า เราจะถวายชีวิตแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอบวชอุทิศแด่พระพุทธองค์ตลอดชีวิตของเขา

จำเดิมแต่วันนั้นเป็นต้นมา วิ.ได้ตั้งสัจจะอธิษฐานศีลอุโบสถเป็นประจำว่า "ข้าพเจ้าจะรักษาศีลอุโบสถมิใช่เฉพาะแต่วันพระเท่านั้น" และก็

ตั้งแต่วันนั้น วิ. ไม่รับทานอาหารในเวลาบ่ายเลย แม้ วิ. จะต้องทำงานเหมือนก่อนก็ตาม การงานมิให้เสีย เพราะกลัวว่าผู้ปกครองจะดุด่าว่าเอาว่าเป็นคนเกียจคร้าน แต่เมื่อไม่รับทานอาหารเวลาวิกาลนั้นก็ทำให้ วิ. ต้องอ่อนกำลังลงไปบ้าง ทำให้ร่างกายผ่ายผอมลงไป

ทางฝ่ายผู้ปกครองก็สงสัยว่าทำไม วิ. มันจึงไม่กินข้าวตอนเย็นดูผอมลง ป๋าได้ถาม วิ. ว่า ทำไม วิ. ไม่กินข้าวตอนเย็น วิ. ตอบว่าผมสมาทานศีล ๘ ตลอดชีวิตแล้ว เอ็งจะไปกันใหญ่แล้วนะวิ ป๋าพูด ทำอะไรเอาแต่พอเหมาะพอดี เองมันทำเกินความจำเป็นแล้วป๋าพร่ำต่อ วิ. ได้ตอบว่า "ผมเห็นธรรมแล้ว ผมจะพยายามปฏิบัติธรรม ขอป๋าอย่าขัดใจผมเลย ป๋าใช้อะไรผม ๆ จะทำทุกอย่างเหมือนเดิม ขอให้ผมได้ปฏิบัติธรรมก็แล้วกัน" ทางฝ่ายผู้ปกครองไม่รู้จะห้ามปราม วิ. อย่างไร ท่านทั้ง ๒ ก็คอยจับตามอง วิ. อย่างฉงนสนเท่ห์เป็นอย่างยิ่ง

กาลเวลาต่อมา วิ. ไม่สามารถจะนอนที่บ้านร่วมกับผู้ปกครองได้อีกแล้ว เพราะ วิ. ไม่สบายเลยที่จะเอนหลังลงนอนที่บ้าน มันให้รู้สึกว่าน่าเบื่อไปหมด วิ. จึงไปขออาศัยนอนกุฏิสามเณรในวัด ทางฝ่ายสามเณรก็ไม่ขัดข้องเพราะพระเณรในวัดสว่างอารมณ์ก็รักใคร่ วิ. ด้วยกันทุก ๆ องค์ วิ. ได้กระทำเช่นนี้ คือ ตอนกลางคืน วิ. จะไปนอนที่วัด ตอนกลางวันจะมาช่วยผู้ปกครองทำงานตามปรกติตลอดเวลา

ทางฝ่ายผู้ปกครอง วิ. โดยเฉพาะอย่างยิ่งป๋าได้ครุ่นคิดถึงความเปลี่ยนแปลงของ วิ. และมองอนาคตว่าจะเอายังไง จึงได้ปรึกษาแม่ของ วิ. ตกลงว่าจะส่ง วิ. เข้าไปเรียนต่อที่กรุงเทพฯ เพราะถ้าปล่อยให้เป็นอย่างนี้แล้ว วิ. จะต้องไปบวชเสียแน่นอน หากบวชไปไม่ตลอดสึกออกมาก็จะลำบากต่อไป ป๋าจึงคิดหาทางที่จะส่ง วิ. เข้าเรียนต่อที่กรุงเทพฯ ต่อไป

กาลเวลาล่วงมา วิ. ได้มาคิดในตัวของตนเองว่า ก็เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างเราไม่สามารถจะอยู่ที่บ้านต่อไปได้แล้ว เราก็ควรจะบวชเสีย เพราะเราเองนั้นไม่ต้องการอะไรในโลกแล้ว เนื่องจากความวุ่นวายของโลกไม่มีที่สิ้นสุด เราจะต้องบวชอย่างแน่แท้ แต่ได้ยินว่าผู้ปกครองจะส่งเข้ามาเรียนที่กรุงเทพฯ ดูมันจะขัดใจเราอย่างมากเสียแล้ว เพราะเราเห็นธรรมแล้วจะไปเรียนเอาอะไร วิ. พยายามครุ่นคิดและพยายามที่จะขออนุญาตผู้ปกครองเพื่อจะได้บวชต่อไป แต่ไม่กล้าเพราะเข้าใจว่าผู้ปกครองคงจะต้องขัดขวางเรา จึงได้แต่คิดหาหนทางที่จะขออนุญาตบวชตลอดเวลา

เวลานี้ วิ. ยังทำงานต่าง ๆ ช่วยผู้ปกครอง โดยเฉพาะการเลี้ยงวัวและควาย การขนไม้เผาถ่าน การขนแตงขนของจากไร่มาที่บ้าน ก็เป็นภาระที่ วิ. จะต้องทำอยู่ทุก ๆ วัน โดยเฉพาะ วิ. แต่ก่อนเป็นคนดุร้าย ไม่ปราณีปราสัย วิ. จะต้องหาโคนไม้รวกไว้คอยตีวัว ควายอย่างเต็มแรง จนวัวผีนไป

ทั้งตัว บางครั้งป๋าต้องมาห้ามไว้ ไม่เท่านั้น วิ. ยังทำปฏักเอาเหล็กแหลมใส่ปลายไม้ เอาไว้แทงวัว ควาย เวลามันไม่เดิน มันเป็นความคึกคะนองสำหรับเด็กเป็นความดุร้ายในใจของ วิ. ในขณะนั้นจะทำอะไรเอาแต่ใจ เวลาเที่ยวเล่น ดูมรหสพก็ไปเที่ยวจริงๆ เวลาทำงานก็ทำจริงๆ แม้จะเป็นเด็กแต่เวลาทำงานยิ่งกว่าผู้ใหญ่ เวลา วิ. ขับเกวียนไปนั้น วิ. จะร้องเพลงไปขับเกวียนอย่างสนุกเพลิดเพลิน พรรคพวกเพื่อนฝูงต่างก็รักชอบ วิ. มาก เวลาไปไหนมาไหนจะไปกันเป็นหมู่ๆ ตามวิสัยของเด็กชนบท เป็นการหาความสนุกคลุกเคล้าไปด้วยการงาน

แต่เมื่อ วิ. ได้มาเข้าวัดฟังธรรมจำศีล มีจิตได้รับการอบรมจากสมาธิแล้ว วิ. ได้กลับนิสัยหมด หมดความเป็นผู้ดุร้าย เวลาไปเลี้ยงวัว-ควายก็ไม่ตี ไล่เอาเพียงแต่เสียง มันจะไปหรือไม่ไปก็ช่าง เวลาขับเกวียนก็ไม่ตีไล่เอาแต่ปาก ถึงเมื่อไรก็เมื่อนั้น เมื่อ วิ. นั่งอยู่บนเกวียน เคยร้องเพลง สนั่นป่า บัดนี้ วิ. กลับมาสวดมนต์ สวดคำพระตลอดทาง บางทีก็สวดว่า

โอ๊โอ้ อนิจจา	สังขาราชาวเราเอ๋ย
อยู่ได้ไม่นานเลย	ต้องขาดดิ้นสิ้นชีวี
เห็นกันอยู่ลัดๆ	แล้วมาตัดช่องน้อยหนี
ทิ้งข้างหลังนั่งโสกี	มิได้มีวันกลับมา
น้อยหรือมัจจุราช	ช่างเกรี้ยวกราดกระไรหนา
อำมหิตปลิดชีวา	ให้ขาดวั๊บ ดับกระเด็น
ล่วงไปกี่วันมี	โอซากผี เน่าพองเหม็น
เนื้ออุ่นกลับมาเย็น	มิได้เป็นเหมือนเช่นเคย
เขามัดรัดอกแน่น	ไม่โกรธแค้นนอนนิ่งเฉย
ใส่โลงไม่ขัดเลย	แล้วแต่ทำตามชอบใจ

พวกเพื่อนๆ เมื่อได้ยิน วิ. ร้องเพลงแต่เป็นธรรมเช่นนั้นก็พากันหัวเราะชอบใจ แล้วว่า วิ. นี้มันจะไปใหญ่เสียแล้ว อะไรๆ มันก็ไม่เหมือนก่อน แต่ก่อนตัดผม หวีผม ใส่น้ำมันเยิ้ม เดี๋ยวนี้ผมเผ้ารุงรังหมด ไม่เคยเห็นมันใส่น้ำมันหวีผมเลย ถึงเวลาตัดผมตัดเสียเกรียนยังกับโกน มีเพื่อนคนหนึ่งพูดว่า "วิริยังค์แกจะบ้าเสียแล้วกระมัง" "ทำไมโว้ย?" วิ. ถาม "ก็แกมันไม่เอาไหนเลย เพลงเคยร้องรักกัน ชอบกัน สวยมากฉันรักเธอเสมอ แต่เดี๋ยวนี้แกร้องเพลง ตาย-ตาย-ตาย คำก็ตายสองคำก็ตาย มันยังไงกันว๊ะ เฮ้ยเองเมื่อก่อนหวีผมแหมโก้ยังกับพระเอก เดี๋ยวนี้แหม ตัดเกรียนยังกับโกน น่ากลัวเพื่อนเราคงจะใกล้บ้าเข้าไปมากแล้ว" วิ. หัวเราะแล้วบอกเพื่อนว่า "เพื่อนเอ๋ย เราเห็นธรรมเสียแล้ว ทุกอย่างมันไม่เที่ยง เกิด-แก่-เจ็บ-ตาย ตายแล้วก็เอาอะไรไปไม่ได้ ความดีคือบุญเท่านั้นที่จะเป็นที่พึ่งของเราได้ เพื่อนมาเข้าวัดฟังธรรมกันเถอะ" "พูดอะไรวะ" เพื่อนคนหนึ่งสอดเข้ามา

“แกจะบ้าก็บ้าคนเดียวเถอะ อย่ามาให้พวกเราบ้าไปอีกเลย” วิ. พูดต่อไปว่า “ไม่ใช่บ้าดอก มันเป็นความจริง ถ้าพวกเพื่อนไม่รู้ความจริงในขณะนี้ อนาคตต่อไปเพื่อนก็จะรู้เองดอก”

บางวัน วิ. ขับเกวียนไป คิดอยากนั่งสมาธิ เอาปลายเชือกที่ดึงวัวมามัดไว้กับข้างกระบะเกวียน แล้วเข้าไปอยู่ในกระบะนั่งสมาธิเสียอย่างงั้นเอง วัวมันก็อาจจะรู้ว่า เจ้าของมันนั่งสมาธิ แทนที่มันจะเดินไปตามทางมันกลับแวะเข้าไปตามป่ากินหญ้ากันเสียเพลินไปเลย ครั้น วิ. ออกจากสมาธิแล้วลืมตามองไปทางซ้ายทางขวา เอ นี่มันที่ไหนกัน หลงทางไปแล้ว ไอ้เจ้าวัวมันก็กินหญ้าเพลินทั้งๆ ที่แอกเกวียนก็ยังคาคอมันอยู่ พอ วิ. รู้ตัวเรียบร้อยแล้วก็ชักเกวียนให้กลับเพื่อหาทางเดินต่อไปยังไร่ นี่ถ้าแต่ก่อนมีหวัง วิ. ตีวัวอย่างไม่นับทีเดียว แต่บัดนี้ วิ. ไม่เป็นอย่างนั้นแล้ว ขับเกวียนตามปรกติเข้าไปที่ไร่ ผู้ปกครองเก็บฟักแฟงแตงโม ผลไม้ที่ปลูกไว้รอๆ วิ. ว่าทำไมวันนี้ วิ. มาช้าผิดปรกติ ตะวันรอนแล้ว ตะวันคล้อยยังมาไม่ถึง ทันใดนั้น วิ. ก็ขับเกวียนไปในไร่ ปลดวัวแล้วก็ขนฟักแฟงแตงโมผลไม้บรรจุใส่เกวียนทันที แม่ วิ. ถาม วิ. ว่า เออ เองมายังไงถึงช้านักเล่าวันนี้ หลงทาง วิ. ตอบ หลงทางแม่ทวนคำ มันจะเป็นไปได้ยังไง มาทุกวันๆ เปล่าครับ วิ. ตอบ ผมนั่งสมาธิมาบนเกวียนจิตมันรวมไม่รู้ตัวไปนาน วัวเลยพาเข้าไปในป่าไหนไม่ทราบ กว่าจะออกมาได้แหมเกือบออกไม่ถูก ป้าเขาได้ยินเข้าเลยพูดว่า “บ่ะ วิริยังค์นี้มันชักจะยังไงๆ เสียแล้ว” แล้วก็ไม่พูดอะไรกันต่อไป แล้ว วิ. ก็ขับเกวียนบรรทุกฟักแฟงแตงโม แตงกวา พริกขี้หนู มีแม่และป้าขับเกวียนมาด้วยถึงบ้านเอาค่ำพอดี

๑.๑๔ ระยะต่อสู้เพื่อการบรรพชา

วันหนึ่งท่านอาจารย์กงมาฯ พูดกับ วิ.ว่า เราจะอบบาตรแต่ไม่มีฟืน การอบบาตรนั้นต้องเอาไม้ไผ่ที่ตายแล้ว วิ.รับปากพระอาจารย์กงมาฯ ว่า “ครับอาจารย์ผมจะอาสาเอาเกวียนไปขนฟืนไม้ไผ่มาถวาย ท่านอาจารย์จะเอามากน้อยเท่าใด” “เกวียนหนึ่งก็พอ” พระอาจารย์กงมาฯบอกวิ. รุ่งขึ้นวิริยังค์กระปรี้กระเปร่าแต่เช้า หุงข้าวทำอาหารรีบกินอย่างเร็ว จะไปเอาไม้ไผ่มาถวายพระอาจารย์ ผู้ปกครองสงสัยว่า วิ. มันทำอะไรของมันวันนี้ มันยิ้มแย้มแจ่มใสยังกับจะได้อะไรดีๆ สักอย่าง ป้าจึงถามว่า วิ. เอ็งเป็นอะไรวันนี้ดูทำท่าดีใจได้อะไรมาหรือ วิ. ตอบว่า “ผมจะเอาเกวียนไปลากฟืนไม้ไผ่มาถวายพระอาจารย์ของผมท่านจะอบบาตรของท่าน” “เท่านั้นหรือ? วิริยังค์” “ครับ” “เออเอ็งนี่ก็ศรัทธาอาจารย์เอาจริงๆ แหมดีใจลิงโลดไปทีเดียว” “ครับ” วิ.ตอบ “ผมจะได้บุญและตอบแทนคุณพระอาจารย์ที่มีต่อผม” “บุญคุณอะไร” ป้าพูด วิ. ตอบว่า “บุญคุณที่พระอาจารย์สอนธรรมให้ผมจนผมรู้ธรรมเห็นธรรมอย่างที่ไม่เคยรู้เคยเห็น” “อ้อ” ป้าอุทานขึ้น

แล้ว วิ. ก็รีบจับวัวตัวหนึ่งชื่อไอ้เขียว ตัวหนึ่งชื่อไอ้ไหม จับวัวมาแล้ว วิ. บอกวัวว่า "ไหมเอ๋ยเขียวเอ๋ย วันนี้เราไปเอาไม้ไผ่มาทำฟืนถวายพระอาจารย์กันเถอะนะ เราจะแบ่งบุญให้ แกจงเดินเร็วๆ นะอย่าอืดอาด" ว่าแล้ว วิ. ก็จับไอ้ไหมไอ้เขียวเทียมเกวียน พร้อมทั้งห่อข้าวมัดเอวเพราะจะต้องฟันไม้ไผ่ทั้งวัน เนื่องจากกอไม้ไผ่ที่ตายแล้วมันยังมีหนามล้อมต้นมันอยู่ต้องถางเสียก่อนจึงจะตัดต้นมันได้ เมื่อเกวียนไปถึงป่า วิ. มองดูกอดีๆ ต้นอ้วนๆ พยายามจะหาต้นสวยๆ ที่สุดจึงจะลงมือตัดด้วยแรงแห่งศรัทธาในพระอาจารย์อย่างล้นหัวใจ วันนั้น วิ. เกิดปีติในใจมาก แม้ว่าจะถางหนามตามเข้าไปตัดไม้ไผ่แสนจะลำบาก เหงื่อไหลย้อยลงยังกับน้ำ วิ. ก็ยังไม่รู้สึกเหนื่อยเลย วิ. ตัดไม้เป็นลำมาวางเป็นทางเดินเข้าไปในกอไผ่เสียก่อน จึงจะตัดลำไม้ไผ่ในกอ ลำเลียงออกมาได้ แต่ วิ. มีศรัทธาเสียอย่างความยากลำบากเหล่านี้ วิ. ไม่กลัวเลย วิ. เลือกตัดเอาลำอ้วนๆ สวยๆ ลำไหนไม่ดี วิ. โยนมันทิ้งไม่เอา เดี๋ยวพระอาจารย์จะไม่ชอบใจ อะไรที่พระอาจารย์ชอบใจเราจะทำให้ทั้งนั้น แม้แต่ชีวิตก็ให้พระอาจารย์ได้ ไม่คิดว่าลำบากอะไรแค่ตัดไม้ไผ่ วิ. บรรจงตัดไม้ไผ่ลำสวยๆ ลำเลียงขึ้นเกวียน วันนี้ใช้เวลาทั้งวันเต็มๆ เพื่อตัดไม้ไผ่ ในตอนกลางวัน วิ.พักกินข้าวที่ได้ห่อข้าวมากินเองซึ่งมันมีเพียงพริกกับปลาร้าสับเท่านั้น แต่ข้าวมื้อนี้ก็อร่อยจริงๆ กินข้าวกับปลาร้า นึกถึงว่าเราได้แทนบุญคุณท่านอาจารย์แล้วรู้สึกตัวว่าเรากำลังทำอะไรที่เป็นที่พอใจทุกๆอย่าง ข้าวมื้อนี้เป็นมื้อแห่งความทรงจำ หลังจากตัดไม้ไผ่บรรทุกจนเต็มเกวียนเรียบร้อยแล้ว ก็ไปหาเถาวัลย์เอามาผูกรัดกันไม้ไผ่ตกหล่น มองดูเรียบร้อยแล้ว วิ. ก็มองหาไอ้ไหมกับไอ้เขียววัวสองตัวคู่พาหนะมันกำลังเล็มหญ้าอยู่ข้างๆ วิ. เรียกไอ้ไหมไอ้เขียว ทั้งสองตัวมันก็ยกหัวชันหูเบิ่งมองมาที่ วิ. เหมือนกับจะพูดอะไร แต่มันทั้ง ๒ ก็ถูกจับเข้ามาเทียมเกวียนลากไม้ไผ่ เพื่อจะไปส่งที่วัดป่าสว่างอารมณ์ บ้านใหม่สำโรง ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ถวายพระอาจารย์ เมื่อเกวียนถึงเทียบเข้าที่ข้างวัด พระอาจารย์กงมาฯ พอรู้ว่า วิ. นำไม้ไผ่มาให้ ท่านกรีบเข้าไปรับบอกพระเณรให้มาช่วยกันเอาลงมาเก็บไว้เพื่อจะได้สุมไฟอบบาตรกันต่อไป พระอาจารย์กงมาฯ เห็นไม้ไผ่แล้วชอบใจถาม วิ.ว่า "เอามาจากไหน" วิ. ตอบว่า "เอามาจากป่าโน้นครับ" "ใครช่วยตัด" พระอาจารย์ถาม "ผมตัดคนเดียวครับ" "แหมมีแต่ต้นสวยๆ ไม้ดีๆ ทั้งนั้น เข้าใจตัดดี เราจะนำไปสุมไฟอบบาตรให้สวย และไม้ไผ่กองนี้จะสุมไฟอบบาตรได้ตั้ง ๔-๕ ใบ อนุโมทนาการกุศลครั้งนี้นะวิริยังค์" พระอาจารย์บอกวิ. วิ.ก้มกราบพระอาจารย์แล้วก็นำเกวียนเปล่ากลับบ้านด้วยความชื่นใจเต็มประดา

ตามธรรมดา วิ. เป็นนักดนตรี หมายถึงเครื่องสายโบราณ ที่มีซอด้วง ซออู้ ขิม หีบเพลง และขลุ่ย วิ. นั้นเป็นหัวหน้าเล่นซอด้วง วิ. มีความสนใจและพอใจเป็นอย่างยิ่งที่จะเล่นมันทุกๆ วัน ตอนเช้า วิ. จะนั่ง

ซ้อมเพลงคนเดียว เดี่ยวซอด้วงด้วยความชำนิชำนาญเป็นอย่างยิ่ง เวลาเดี่ยวเพลง ผู้ปกครองจะพอใจแล้วชื่นชมด้วย เมื่อว่างงาน ทั้งพี่ชายน้องๆ จะร่วมซ้อมเพลงกันอย่างครึกครื้น ทำให้บิดามารดาพลอยรื่นเริงไปด้วย เวลา วิ. เดี่ยวเพลงอยู่คนเดียว มักจะมีมโนภาพเลื่อนลอยคำนึงถึงโลกด้วยความเป็นของตนเอง โลกนี้มันช่างศิวิไลซ์น่าอยู่น่าอาศัย แม้จะเป็นบ้านนอกชนบทแต่ก็บรรเทิงนัก เวลามีงานแต่งงานหรืองานอื่นๆ วิ. จะถูกเชิญให้ไปเดี่ยวเพลงเครื่องสายและร้องเพลงเพื่อความบรรเทิงในงาน จนชาวบ้านละแวกนั้นให้ความเอ็นดูเป็นอย่างดี เพราะการไปเดี่ยวเพลงแต่ละครั้ง วิ. ก็มิได้คิดราคาค่างวดอะไร เพียงแต่ไปทำความเพลิดเพลินด้วยใจรักเท่านั้น กาลและเวลาล่วงไปเมื่อ วิ. ได้เข้าวัดฟังธรรมนั่งสมาธิกัมมัฏฐาน จิตใจของ วิ. ต้องเปลี่ยนไป นับแต่สมาธิเกิดขึ้นในครั้งแรก วิ. ได้มีจิตคิดแต่ธรรมตลอดเวลา ได้ลืมซอด้วงที่เคยเดี่ยวเป็นเพลงอย่างไพเราะนั้นเสียแล้ว วิ. เคยจับมันมาลองเดี่ยวเพลงดู มันไม่มีความบรรเทิงเหมือนก่อนเสียเลย มันเหมือนกับไม้ผุๆ ไม่มีรสชาติ วิ. คิดว่ามันไม่ใช่เรื่องของเราแล้ว เพราะมันเป็นเรื่องทำคนให้หลงทางไปสู่กิเลส เรากำลังจะละกิเลส มันจึงไม่มีความหมายอะไรอีกต่อไป วิ. ได้แขวนซอด้วงเครื่องมือทำความเพลิดเพลินไว้บนเขากวางหน้าระเบียงบ้าน จนแมลงหมาล่าเข้าไปทำรัง และไม่เคยจะจับต้องมันอีกเลย ทำให้ผู้ปกครองและชาวบ้านที่เคยได้ยิน วิ. เดี่ยวเพลงด้วยซอด้วงอันไพเราะเพราะพริ้ง ฉงนสนเท่ห์ว่า วิ. เห็นท่าจะเข้าวัดฟังธรรม เอาธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นใหญ่เสียแล้ว ชาวบ้านต่างก็อาลัยอาวรณ์ว่า เราขาดนักดนตรีที่ดีไปแล้ว วิ. คงจะเดินทางไปสู่สวรรค์นิพพานเสียแล้วแหละ

วันหนึ่งเป็นวันที่ วิ. ต้องกำหนดจดจำเสียใจอย่างสุดซึ้ง เนื่องจากวันนั้นไม่มีกับข้าว ป๋าซึ่งมาจากทำงานได้เรียก วิ. มาแล้วพูดว่า "วิ. วันนี้ไม่มีกับข้าวจะทำยังไง เย็นนี้ต้องหากับข้าวให้ได้นะ" วิ. ถามป๋าว่า "จะไปหากับข้าวที่ไหนครับ" ป๋าบอกว่า "ก็คิดเอาเองซิ" "ผมจะไปคิดหาที่ไหน" ป๋าบอกว่า "ไปเอาไก่ในเล้ามาแกงไปๆ เอามา แกอย่าขัดขืนนะ" ป๋าก็รู้ดีอยู่แล้วว่า วิ. นั้นไม่ยอมฆ่าสัตว์แล้ว ป๋าก็ยังบังคับ เหมือนกับมีอะไรมาปักหัวใจ วิ. วิ. รีบเดินหนีลงไปใต้ถุนบ้านเพื่อหลีกเลี่ยงการฆ่าไก่ วิ. คิดว่าถ้าอย่างแต่ก่อน ไม่เป็นไรเราชำนาญการฆ่าไก่ และก็ได้ฆ่าไก่แกงกินมามากแล้ว ไม่มีอะไรขัดข้อง อยากกินเมื่อไรจับมาฆ่าแกงได้ทันที แต่บัดนี้เรามีจิตใจละอายต่อบาปมากเราจะทำได้อย่างไร หากไม่ทำป๋าก็จะหาเรื่องบ่นเอาดุด่าเอา ขณะที่ วิ. กำลังคิดวนเวียนอยู่ในใจนั้น เสียงป๋าตวาดลงมาจากบนบ้านว่า "วิ. เอ็งรีบจับไก่มาแกงเร็วๆ นะ" มันเป็นสิ่งฝืนใจ วิ. จนบอกไม่ถูก วิ. ต้องรีบเดินไปเล้าไก่จับไก่มาตัวหนึ่ง แล้วก็เอาขึ้นไปบนบ้านเข้าครัวเตรียมถอนขนที่คอ ซึ่งจะต้องใช้มีดปาดคอไก่ ขณะนั้น วิ. ตัวสั่นหมดเหมือนกับจะเป็นลม ไม่ทราบว่ายังไง มือเท้าอ่อนหมด เอามีดปาดไปที่คอไก่เข้าไป

หน่อยเลือดไก่กระฉูดออกมา มีดหลุด ไก่หลุดมือ ไก่วิ่งหนีเพราะมันยังไม่ตาย วิ. รีบกลับออกจากครัวเข้าไปนอนอยู่ที่ระเบียงบ้านอย่างหมดแรง พอบ่ายป้ามาเห็น วิ. นอนอยู่ ถามว่า "แกงไก่เสร็จหรือยัง" วิ. ตอบไปอย่างท้อแท้ว่า "ผมจะปาดคอไก่แล้วมันหลุดมือหนีไปแล้ว" ป้าเห็นได้ทีเลยบอกว่า "วิ. แกฆ่าไก่ไม่ตายมันทรมาน แกยิ่งบาปมากขึ้น" ป้าพูดเท่านั้นเอง ความกลัวบาปจะมาก วิ. รีบลุกขึ้นจับไก่ตัวนั้นทันทีเมื่อจับได้แล้วก็เอามาเข้าครัว วางคอไก่ลงที่เขียงแล้วก็หลับหูหลับตาเชือดทีเดียวไก่ตายเสียแล้ว วิ. ใจหายว๊าบนั่งกระแทกก้นลงตรงนั้นเอง พลางอธิษฐานว่า "เราจะไม่กินไก่ตลอดชีวิต" "ขอให้ครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายในการฆ่าสัตว์ บุญกุศลใดที่ข้าพเจ้าทำแล้วขอส่งไปให้ไก่ตัวนี้ หากวิญญาณอยู่ที่ใดจงอนุโมทนาบุญของข้าพเจ้าเถิด" ว่าแล้วก็ลุกขึ้นเห็นพี่ชายเดินมาจึงเรียก"พี่ ๆ มาทำไก่เถอะ โน่นมันนอนตายอยู่โน้น พี่ ๆ ช่วยฉันด้วยและก็จัดการแกงกินกันเถิดผมจะไม่กินมันอีกต่อไป" แล้วพี่ชายก็นำไก่ไปจัดการ มารดามาถึงก็แกงไก่ตัวนั้น วิ. ไม่มองแกงไก่นั้นเลย วันนั้น วิ. ก็ไม่กินข้าวตอนเย็นอยู่แล้ว แม้แกงไก่เหลือถึงตอนเช้า วิ. ก็ไม่มองมัน วิ. ตั้งใจ จะไม่กินไก่อีกต่อไป วิ. ได้มาคำนึงถึงตัวเองอย่างหนัก คิดว่าถ้าเราอยู่เป็นฆราวาส หรืออยู่กับผู้ปกครอง เราคงหนีบาปไม่พ้น จะต้องทำบาปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แล้วใครจะมาช่วยรับบาปเหล่านี้ เราเองคงจะต้องรับบาปเองอย่างแน่แท้ เราเห็นจะอยู่ร่วมกับพวกเขาที่ไม่รู้ธรรมต่อไปไม่ได้เสียแล้ว ยิ่งคิดก็ยิ่งเศร้าใจเป็นกำลัง

ระหว่างนั้น พระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม พระอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร พร้อมกับพระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ ท่านได้ร่วมงานในการเผยแพร่การสอนกัมมัฏฐานภาวนาอยู่ทั่วไปในเขตนครราชสีมา ท่านได้มาเยี่ยมวัดป่าสว่างอารมณ์อยู่บ่อย ๆ พระอาจารย์กงมาฯ ท่านได้แนะนำให้ วิ. ได้รู้จักพระอาจารย์สำคัญ ๆ เหล่านั้น และพระอาจารย์สำคัญ ๆ เหล่านั้น ก็ให้ความเอ็นดูแก่ วิ. เป็นอย่างมาก ช่วยแนะนำพร่ำสอน เพราะ วิ. ก็ได้เข้าไปนมัสการพระอาจารย์สำคัญ ๆ เหล่านั้นอยู่เสมอ ทำให้ วิ. มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น และหากว่า วิ. ได้ทราบว่าพระอาจารย์เหล่านั้นมา วิ. จะหาเวลาฟังธรรมจากพระอาจารย์เหล่านั้นทุก ๆ ครั้ง

วันหนึ่ง วิ. ได้ไปจำศีลอุโบสถ พระอาจารย์สำคัญเหล่านี้ได้มาประชุมกันและท่านได้สังสรรกันอยู่ที่บนศาลา วิ. ได้นั่งคอยฟังท่านสนทนาธรรมกันอย่างสนอกสนใจ ขณะที่ท่านกำลังสนทนากันนั้นอาจารย์ทั้งหมดมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ทักกันพูดกันด้วยความบรรเทิงในธรรม ท่านได้สนทนากันอยู่หลายชั่วโมง วิ. ก็นั่งฟังอยู่ตลอด วิ. ได้นึกในใจว่า พระอาจารย์เหล่านี้ท่านช่างมีความสนิทสนมกันดีจริง ๆ ท่านช่างมีความสุขจริง ๆ บรรยากาศแจ่มใสจริง ๆ ทำให้ วิ. คิดถึงว่าเราจะต้องบวชและปฏิบัติให้ได้

ธรรมมีความแจ่มใสอย่างนี้บ้าง หากเราไม่บวชโตขึ้นไปข้างหน้าเราจะหาความบรรเทิงในธรรมอย่างนี้ไม่ได้แน่นอน อย่ากระนั้นเลยเรารีบหาทางบวชเสียเถิด วิ. นั่งนึกเพลินไป พระอาจารย์เหล่านั้นก็เลิกกลับไป วิ. ก็เลยนอนมันเสียที่ศาลานั้นเองในคืนนั้น พอตื่นนอนตอนเช้าจึงกลับบ้าน

เมื่อกลับบ้าน ด.ช.วิ. ได้ช่วยงานเหมือนเดิม แต่ผู้ปกครองท่านก็พยายามใช้งานเรามากขึ้น จะเป็นการลองใจหรืออะไรก็สุดที่จะเดาได้ ในท้องนานั้นมีจำพวกหัวตอมาก เวลาไถนาก็ลำบาก บางทีเผลอ ๆ ไถไปถูกตอเข้าไถก็พังไปปีละหลาย ๆ อัน ป๋าได้บอก วิ. ว่า "เอ็งอยู่ว่าง ๆ ไปขุดหัวตอที่ท้องนาเราซี" ป๋าได้พูดเช่นนี้บ่อย ๆ จน วิ. รำคาญ เพราะป๋ารู้ใจ วิ. อยู่แล้วว่าหนักเอาเบาสู้ เมื่อ วิ. คิดว่าการขุดหัวตอเป็นหน้าที่ของ วิ. ก็ตั้งใจจะขุดมันเท่าที่จะทำได้ วิ. ได้ถือจอบขวานเครื่องมือลงไปท้องนา ขุดตอที่มันเกะกะอยู่ ตอแล้วตอเล่า จนไปถึงตอใหญ่ วิ. ตั้งใจว่าตอใหญ่เราขุดไม่ไหวจะทำยังไงดี ก็พอดีป๋ามาดูบอก วิ. ว่า "ตอนี้แหละสำคัญ วิ. เอ๋ยเอามันออกให้ได้" วิ. ถอนใจใหญ่และคิดว่า เอาเถอะตอมันจะใหญ่กว่าตัวเรา ๆ ก็จะขุดมัน เดี๋ยวเขาจะว่าเราเข้าวัดเข้าวาแล้วเป็นคนขี้เกียจไม่เอาไหน จะเสียหายไปถึงครูบาอาจารย์ที่สอนธัมมะธัมโมให้ วิ. ได้ลงมือขุดล้อมตออยู่ ๓ วันกว่าจะรอบ เมื่อมองดูรากแก้วโคนตอแล้ว มันเหมือนเหลือวิสัยของเรา แต่เราก็พยายามแซะทางโน้นทางนี้ จนตัวของ วิ. ลงอยู่ในหลุมตอท่วมพ้นศีรษะ แต่เป็นตอไม้แก่นแข็งมากเมื่อขุดล้อมจนดินยุ่ยหมด ตอนั้นก็ล้มลง วิ. ลุกขึ้นจากหลุมยืนถอนใจใหญ่ว่า เราใช้ความพยายามขุดมันถึง ๓ วันก็สำเร็จ แต่กว่าจะสำเร็จเล่นเอาเหงื่อไหลแล้วไหลอีก เมื่อล้มตอใหญ่สำเร็จแล้วก็ไปรายงานต่อป๋า ป๋าได้มาดูเห็นจริง ก็ยกย่อง วิ. ว่าเป็นเด็กดีมีความเพียร วิ. จึงมาคิดว่า รางวัลที่เราได้รับจากป๋าก็เพียงคำยกย่องเล็กน้อยเท่านี้เอง แต่เราเหนื่อยใจจะขาด มีใครบ้างจะเห็นใจเรา คิดไปก็ยิ่งคิดอยากจะบวชยิ่งขึ้น เราได้กินข้าวหนเดียว ตอนเย็นก็เก็บมะเฟืองข้างบ้านมาคั้นเอาน้ำกิน เมื่อลองกินข้าวตอนเย็นดูก็เจ็บท้องแทบตาย ไม่กินร่างกายมันก็ผ่ายผอมลง เราจะทนต่อไปอย่างนี้หรือ? วิ. ได้ถามตัวเอง ตกนรกขึ้นสวรรค์มันเป็นของตัวเรามิใช่หรือ พ่อแม่พี่น้องเพื่อนจะมาช่วยอะไรเราได้ วิ. ตกลงใจจะขออนุญาตจากผู้ปกครอง และ วิ. คิดว่าควรจะขออนุญาตกับมารดาเป็นการลองเชิงดูก่อน

ตอนเย็นวันหนึ่งเห็นมารดานั่งอยู่ระเบียงเรือน อารมณ์ดีรับประทานหมากนั่งยิ้ม วิ. จึงเข้าไปพูดกับมารดาว่า "แม่ผมจะบวช" มารดาหน้าบึ้งขึ้นทันที แต่มารดาก็ไม่ใจร้าย พูดว่า "เอ้อก็แล้วแต่ป๋าเขา" เท่านี้ วิ. ก็รู้ดีแก่ใจแล้วว่า ยังไงเสียป๋าก็คงไม่อนุญาตเป็นแน่ แต่จะทำอย่างไรดีเล่า ในเวลานั้นเป็นเวลาปิดเทอมใหญ่ ร.ร.ปิดทั่วประเทศ พี่เขย-พี่สาว-พี่ชาย-น้องชาย ก็พากันมาเยี่ยมบิดามารดา ซึ่งก็เป็นการปฏิบัติกันมาอยู่ทุก ๆ ปี

เช่นนี้ เมื่อหยุดเทอมใหญ่ พี่น้องพ่อแม่ก็มารวมสามัคคีกันครั้งหนึ่งในปีหนึ่ง บิดามารดาของ วิ. ได้ปรารถกับพี่ ๆ ที่มาประชุมรวมกันที่บ้านว่า "พวกเรามาช่วยกันห้ามปราม วิ. กันเถอะเพราะ วิ. จะไม่ยอมไปเรียนต่อที่กรุงเทพฯ เสียแล้ว เวลานี้ทุกอย่างพูดอะไร ๆ ก็เอาแต่ธัมมะธัมโมไม่ยอมฟังเสียงใคร เลยไม่รู้จะทำอย่างไรดี"

เมื่อทุกคนได้ฟังคำปรารภเช่นนั้นแล้ว ต่างก็พากันวางอุบายเพื่อให้ วิ. กลับใจไม่บวช โดยพี่เขย (หมอเหล็ง ชูเวช) เป็นคนแรกที่พูดกับ วิ. โดยเรียก วิ. มาแล้วพูดด้วยคำแข็งกร้าวว่า "คนที่จะไปบวชนั้นเป็นคนหมดหนทางหากินแล้ว สิ้นความคิด จึงไปบวช เราไม่ใช่คนสิ้นความคิดเช่นนั้นจะไปบวชทำไม?" วิ. ได้ฟังและได้ตอบอย่างทันควันว่า "ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์หมดหนทางหากินแล้ว หรือสิ้นความคิดแล้วหรือ พระพุทธองค์จึงไปบวช พี่พูดผิดอย่างยิ่ง อย่าพูดเช่นนี้อีกหน" พี่เขยได้ฟังคำตอบลุกขึ้นหนีไปเลย บ่นออกไปว่า "อย่างนี้อย่าพูดกันดีกว่า"

ต่อมาพี่อีกคนหนึ่ง (ชื่อสุชิตัง) วันนั้นเดินไปด้วยกันใต้ต้นมะม่วงลงนั่งคุยกันฉันพี่น้อง พี่สุชิตังได้พูดเชิงขู่ว่า "นี่ วิ. แกจะบวชหรือ?" วิ. ตอบ "ใช่ผมจะบวช" พี่สุชิตังพูดขู่ต่อไปว่า "นี่ วิ. ถ้าแกบวชและบวชอยู่ต่อไปไม่ได้แกอย่ามาพึ่งข้านะ" วิได้ตอบว่า "เออ ผมจะไม่ยอมพึ่งใครทั้งหมด แม้แต่หมามันไม่มีวิชาอะไร เพียงแต่เห่า ๆ เท่านั้นมันยังมีกิน เราก็คงดีกว่าหมาอดก็ให้มันอดไป ฉันจะไม่พึ่งใครหรอก" พี่สุชิตังโมโหใญ่เดินหนีไปเฉย ๆ

ต่อมาพี่อีกคนหนึ่ง (ชื่อสัจจัง) วันนั้นเดินอยู่ที่ระเบียงบ้าน พอสัจจังเห็นเป็นโอกาส ก็เดินเข้าไปใกล้ วิ. แล้วพูดว่า "แกมันโง่ ใครเขาพูดชักจูงไปทางไหนก็เชื่อ ไม่คิดให้ดีเลย แกมันโง่ โง่" วิ. ได้ตอบว่า "นี่พี่สัจจังพี่อย่ามาดูถูกฉันนะ ฉันเห็นอรรถธรรมด้วยตนเอง ไม่มีใครมาชักจูงแม้แต่พระอาจารย์ในวัด ฉันทำสมาธิรู้ในใจตนเอง นี่พี่สัจจังพี่กำลังดูถูกคำสอนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่าดีกว่าอย่าห้ามฉันเลยบาปเปล่า ๆ ไม่สำเร็จดอกคนอย่างพี่นั้นแหละโง่เพราะมัวแต่หลงโลก" เท่านั้นเองพี่สัจจังก็วิ่งลงบันไดหนีไปเลย

ต่อมา วิ. ได้รอจังหวะเป็นเวลาหลายวัน หลังจากพี่น้องกลับไปกันหมดแล้ว ทั้งได้ตั้งใจอย่างเต็มที่รอจังหวะว่าป๋าใจดีเมื่อไรจะต้องขออนุญาตบวชให้ได้ ในวันหนึ่งตอนเย็นพวกเรานั่งรับประทานอาหารพร้อมกันแม้ข้าพเจ้าทำทีเหมือนรับประทานอาหาร จับโน่นจับนี่หัวเราะชอบใจเหมือนกับจะหยอกล้อน้อง เมื่อป๋ากำลังรับประทานอาหารอร่อยยิ้มย่อง วิ. ก็พูดขึ้นกลางสำรับข้าวว่า "ป๋าผมขออนุญาตบวชเถิด" เท่านั้นเองป๋าตาเขียวโยนชามข้าวทิ้ง ตวาด วิ. ว่า "เองไปบวชเองไม่ต้องเรียกข้าว่าพ่อ" แล้วลุกเดินหนีไปไม่รับประทานต่อ วิ. ก็รีบลุกหนีไปนั่งอยู่มุมห้อง พอลับตา

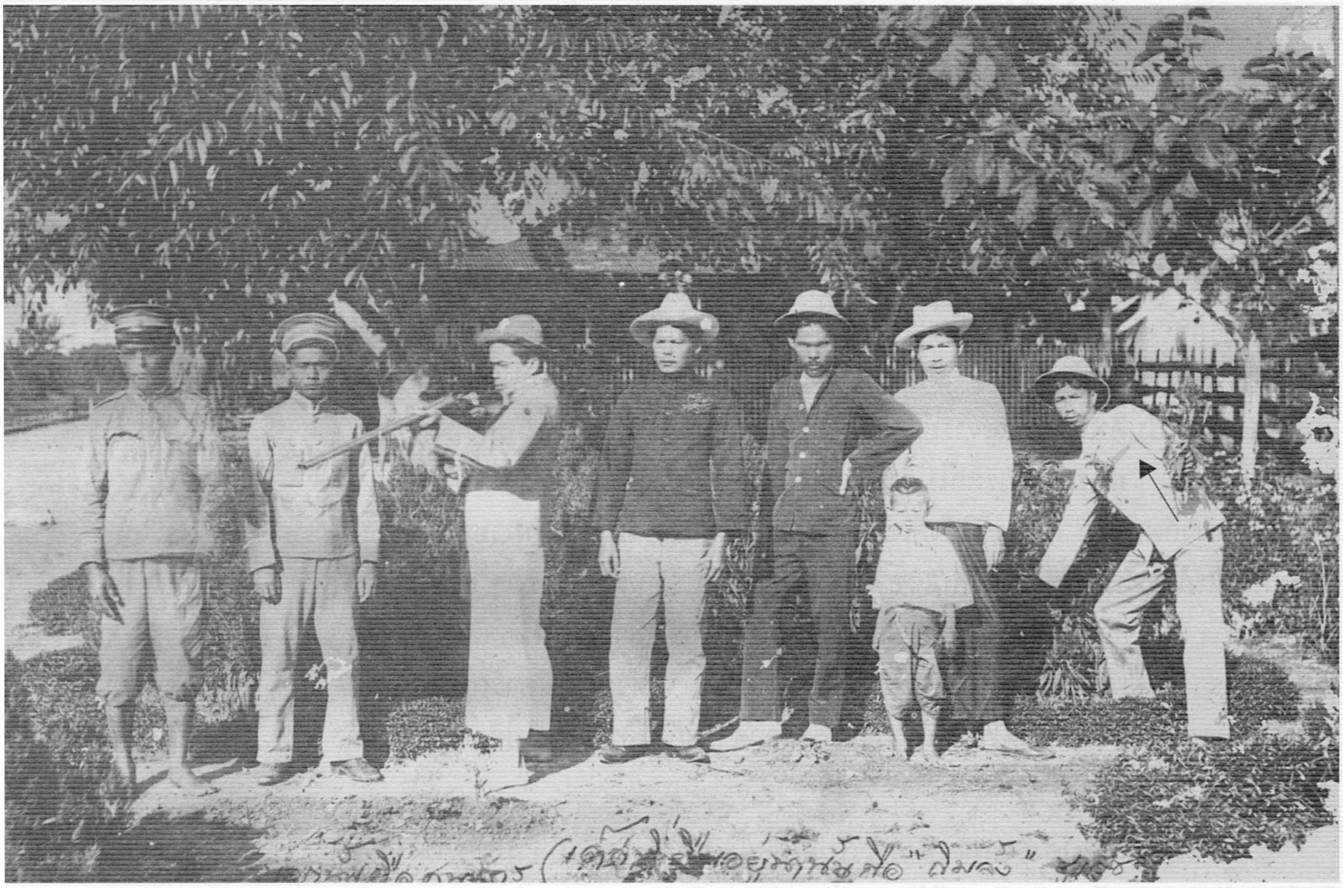
น้ำตาของ วิ. ได้ร่วงพรูลงอาบแก้มอย่างไม่รู้สึกตัวสอึกสอื้นอยู่คนเดียว คิดว่าเราขออนุญาตบวช แต่ป๋ากลับมาตัดพ่อตัดลูก เราผิดหรือ? ยังโกรธเราอย่างไม่มีเยื่อใย เราจะทำยังไงดี จะอยู่ก็ทรมานตัวเอง จะหนีก็กลัวเป็นคนผิดหรืออกตัญญู ทบทวนอยู่ในใจตัดสินใจไม่ถูก" แล้ว วิ. ก็เช็ดน้ำตา ลงบันไดเดินตรงไปที่วัด นำเรื่องขออนุญาตบวชเล่าให้พระอาจารย์กงมาฟัง พระอาจารย์ได้ฟังแล้วถึงกับนิ่งอึ้งคิดไม่ถึงว่าเหตุการณ์จะรุนแรงมากขนาดนี้ วิ. ถามพระอาจารย์ว่า "ผมจะทำยังไงดี" พระอาจารย์ก็พูดว่า "ธรรมดาผู้จะบวชในพระพุทธศาสนานี้ จะต้องได้รับอนุญาตจากบิดามารดาเสียก่อน มิฉะนั้นก็บวชให้ไม่ได้" วิ. ได้ฟังแล้วก็เสียใจเป็นอย่างยิ่ง วิ. ได้ถามพระอาจารย์ว่า ถ้า วิ. จะไม่บวชเณรบวชพระ แต่จะบวชเป็นชีผ้าขาว จะเป็นไรไหม? ที่ผู้ปกครองไม่อนุญาต พระอาจารย์ว่าก็เห็นจะไม่เป็นไร

คืนนั้น วิ. นอนที่วัดสดุ้งทั้งคืน ตื่นเช้า วิ. กลับไปบ้านทำงานตามปรกติ แล้ว วิ. ก็ไปที่ร้านเจ๊กซ้งเอากางเกงสีขาวมา ๒ ตัว บอกเจ๊กซ้งลื้อไปเอาเงินกับป๋านะ เจ๊กซ้งก็ให้ แล้ว วิ. ก็กลับมาบ้านบอกพี่ชายน้องสาวและบอกคนข้างเคียงว่า "วิ. หนีแน่แล้ว เพราะ วิ. ขออนุญาต บิดามารดาไม่อนุญาต วิ. ไม่ได้หนีไปไหน แต่ วิ. หนีเข้าวัด จะหนีไปบวชทั้ง ๆ ที่บิดามารดาไม่อนุญาต เมื่อบวชเป็นพระเณรไม่ได้ เพราะบิดามารดาไม่อนุญาต วิ. ก็จะบวชเป็นชีปะขาวรักษาศีล ๘ ไปตลอดชีวิต วิ. จะไม่กลับมาบ้านอีกแล้ว วิ. จะไม่เป็นฆราวาสธรรมดาอีกแล้ว ขอให้บอกแม่ และป๋าด้วยเถิด วิ. หนีเข้าวัดไปแล้ว" แล้ว วิ. ก็วิ่งสุดแรงเกิดไปถึงวัด เข้าไปไหว้พระอาจารย์กงมาแจ้งความประสงค์ว่า ผมได้หนีผู้ปกครองมาแล้ว ผมจะไม่กลับบ้านอีกแล้ว ผมขอมอบตัวเป็นศิษย์พระอาจารย์ตั้งแต่วันนี้ไป ขอพระอาจารย์จงอย่าได้รังเกียจผมเลย แม้บิดามารดาไม่อนุญาตผมก็ขอไปตายดาบหน้า พระอาจารย์กงมาก็ตอบว่า "เออวิริยังค์เอ๋ย ตั้งแต่เรามีลูกศิษย์มาก็มากมายเรายังไม่เคยเห็นใครมันยิ่งใหญ่เหมือนเธอเลย นี่เธอมันเป็นคนมั่นคงจริง ๆ เอาจริงทุกอย่าง แม้พ่อแม่จะด่าว่าก็ไม่ยอมละความตั้งใจ เราชมน้ำใจของเธอจริง ๆ แม้แต่ตัวเราก็ยังไม่เป็นเหมือนเธอเลย เอาเถอะเราจะช่วยปกป้องรักษาช่วยเธอให้ตลอดจงอยู่ไปเถิดในวัดนี้" แล้วพระอาจารย์ก็ให้สามเณรไปจัดกุฏิให้หลังหนึ่งเป็นพิเศษ

วิ. รู้สึกว่าโล่งใจหมดกังวล. ไม่คิดอะไรถึงการงานถึงบิดามารดานึกถึงแต่ตัวเอง เหมือนกับตัวเองได้บวชแล้ว นั่งสมาธิเดินจงกรม ทำความเพียรเพื่อความสงบใจ มีความรู้สึกว่าตนเป็นที่พึ่งของตน ใครเล่าจะมาเป็นที่พึ่งของเราได้ เราจะไม่ยอมกลับไปเป็นฆราวาสเหมือนเดิมแล้ว เป็นตายอย่างไรก็ไม่กลับแน่ แล้ว วิ. ก็พักอยู่ในวัดอย่างสบายอกสบายใจ

ฝ่ายป๋า พอรู้ว่า วิ. หนีเข้าวัดไปแล้ว โมโหสุดขีดกล่าวคำผรุสวาทต่อพระอาจารย์กงมาอย่างเสียหายว่า พระลาวกาวมาจากไหน

มาล่อลวงลูกเขาให้บวช เขากำลังจะส่งไปเรียนเพื่ออนาคต เป็นพระเป็นเจ้ามาเที่ยวหลอกลวงอย่างนี้ใช้ไม่ได้ ป๋าได้สั่งให้เลิกทำบุญ ไม่ใส่บาตร เกิดความโกลาหลในบ้านเป็นการใหญ่ ป๋าได้อาละวาดลากปืนออกมา ประกาศว่าจะยิงไอ้ วิ. ทิ้งเสียไม่เอาไว้แล้ว พวกโยมที่เข้าวัดฟังธรรมที่สนิทสนมกับป๋าเมื่อเห็นเหตุการณ์จะไปกันใหญ่เช่นนั้น ก็รีบพากันไปที่วัดแจ้งเหตุให้พระอาจารย์กงมาฟัง พระอาจารย์กงมาตกใจมาก เรียก วิ. เข้ามาแล้วบอกว่า วิ. จะเอายังไงควรจะกลับบ้าน ประเดี๋ยวเกิดยิงกันตายในวัดเรื่องจะไปกันใหญ่ วิ. ได้ตอบพระอาจารย์ว่า "ผมไม่กลับเด็ดขาด ผมบอกแล้วว่าผมต้องการจะไปตายดาบหน้า วิ. ได้หันไปพูดกับโยมหลายคนที่มาบอกข่าวว่า "ไปบอกป๋าได้เลยให้มายิงผมเสียให้ตาย ผมไม่กลับบ้านเด็ดขาด ถ้าป๋ายิงผมตายป๋าเองจะต้องไปตกนรก ผมจะได้ไปสวรรค์ ไปเลยโยมไปบอกเลย" ว่าแล้ว วิ. ก็กลับกุฎิไปเดินจงกรมต่อเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น และโยมเหล่านั้นก็มาบอกป๋าตามที่ วิ. พูดมา

ขุนเพ็ญภาษชนารมย์
นายสถานีรถไฟปากเพรียว
และพนักงานรถไฟ

ป๋าได้ฟังยิ่งโกรธเป็นฟืนเป็นไฟ ได้ลากปืนออกมาตอนเช้าทุกวันบอกว่ากูจะฆ่ามันให้หมดในวัดนี้ พวกโยมชาวบ้านต่างก็จับตามอง คอยดูและระวังความเคลื่อนไหวของป๋าอย่างใกล้ชิด ทั้งกลางวันและกลางคืน ทั้งพระเณรในวัดพร้อมกับพระอาจารย์ก็ระแวดระวังกันเป็นพิเศษ เพราะ วิ. คนเดียวก่อความวุ่นวายให้เกิดขึ้น

วันหลังต่อมาป๋าได้วางปืนเพราะคงจะคิดได้ โมโหค่อยเบาลงจึงไปแจ้งตำรวจ เพื่อจะให้ตำรวจมาจับให้กลับบ้าน และส่งข่าวไปที่วัดว่าจะให้ตำรวจจับ จับกระทั่งพระอาจารย์ที่หลอกลวงลูกเขาให้หนีไปบวช เรื่องนี้ได้ก่อความปวดหัวให้แก่ตำรวจเป็นอย่างยิ่ง โยมที่เข้าวัดฟังธรรมก็เดือดร้อนไปด้วย รีบไปบอกพระอาจารย์กงมาว่า ขุนเพ็ญภาษชนารมย์ (ท่านขุน ป๋าของ วิ.) ไปแจ้งความตำรวจ ให้เอาเรื่องพระอาจารย์ ให้พระอาจารย์ส่งลูกคืนมา มิฉะนั้นจะแจ้งตำรวจจับ พระอาจารย์กงมากระอักกระอ่วนใจเหลือหลาย เรียก วิ. มาแล้วบอกว่า เขาจะเอาตำรวจมาจับจะทำยังไง วิ. เลยหันไปบอกโยมหลายคนที่มาบอกว่า "ไปบอกป๋าเลยว่าถึงจับผมไป ถ้าแก้มัดเมื่อไรผมก็จะวิ่งหนีมาวัดทันที อย่าดีกว่า จับผมไม่ได้หรอก" โยมที่มาพากันพูดว่า "ป๋าแกแจ้งจับพระอาจารย์ด้วยเรื่องมันยุ่งกันใหญ่แล้ว" พระอาจารย์กงมาก็ตกใจไม่รู้ว่าจะเอายังไงดี วิ. บอกว่า "ผมมั่นใจแล้ว จะทำยังไง ๆ ผมก็ไม่ยอมกลับบ้าน ขอให้ไปบอกป๋าก็แล้วกันชาตินี้ไม่มีกลับแน่ ๆ" พวกโยมรีบกลับไปบอกกับป๋าของ วิ. ตามที่ วิ. พูดทุกอย่าง และโยมทุกคนก็ขอร้องว่าขอให้ไปถอนแจ้งความเสียเถอะ ทางตำรวจก็กลัวพระอาจารย์กงมาอยู่แล้ว ไม่กล้าจะไปเกี่ยวข้องเพียงถามว่า วิ. ไปวัดด้วยความสมัครใจใช่ไหม ทุกคนก็บอกว่า วิ. เข้าวัดด้วยความสมัครใจ พระอาจารย์ไม่ได้เกี่ยวข้อง ก็เป็นอันว่าทำอะไรพระอาจารย์ไม่ได้ ป๋าก็ถอนแจ้งความเรื่องก็เป็นอันหมดไปตอนหนึ่ง

ต่อจากนั้นป๋าก็กินไม่ได้นอนไม่หลับ มารดา วิ. ต้องปลอบประโลมใจอยู่ตลอดเวลา และก็ได้บอกชาวบ้านที่ป๋านับถือมาพูดปลอบประโลมด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็ไม่สามารถให้ป๋ากลับใจอนุญาตให้ วิ. บวชได้ และป๋าก็ไม่หยุดยั้งเพียงเท่านั้น ได้เรียกให้พี่ชาย วิ. (ชื่อสัจจัง) มาแล้ววางแผนการณ์ที่จะจับเอา วิ. กลับคืนมาบ้านให้ได้ต่อไป ป๋าได้แนะอุบายให้พี่สัจจังเป็นความลับ แล้วในคืนวันหนึ่ง สัจจังได้ถือตะบองอันใหญ่เดินไปที่วัด ตรงรี่ไปยังกุฎิของ วิ. ซึ่งขณะนั้น วิ. กำลังเดินจงกรมอยู่คนเดียว เมื่อสัจจังเข้าไปใกล้แล้วจึงตวาดว่า "วิริยังค์! กลับบ้านเดี๋ยวนี้ ถ้าไม่กลับจะตีให้ตาย" พร้อมกับเงื้อตะบองขึ้น วิ. เฉย ๆ ไม่กลัวพร้อมกับตอบว่า "นี่สัจจัง แกจะตีฉัน ฉันก็ไม่กลัวหรอก แกตีฉันให้ตายตรงนี้ก็ได้ ฉันตายที่นี่ดีกว่าไปตายที่บ้าน ฉันตายฉันก็ได้ไปสวรรค์ แกนั่นแหละจะต้องไปนรก" สัจจังได้ตวาดอีก "วิริยังค์ไปเดี๋ยวนี้ ไปเดี๋ยวนี้ เดี๋ยวซัดเข้าให้ดอก" "ซัดก็ซัดเข้าซีจะต้องมาพูดขู่ทำไม" วิ. ตอบ และก็เดินจงกรมต่อไปโดยไม่แยแสต่อคำตวาดและท่าทางเอาจริงเอาจังกับสัจจังที่กำลังโมโหโกรธาเลยแม้สักนิดเดียว เมื่อสัจจังขู่จนหมดทางที่จะทำอะไรต่อไปแล้ว ก็ทำตามแผนการณ์ของป๋าสั่งมาต่อไป โดยเดินเข้าไปพูดดีดีกับ วิ. แล้วพูดว่า "วิ. แกเอากางเกงเจ๊กมา ป๋าบอกว่าป๋าไม่ได้ให้สตางค์มัน และบอกว่าให้เอาไปคืนเจ๊ก ถ้าไม่คืนเจ๊กมันจะหาว่า

โกงมัน ต้องเอาไปคืนมันในคืนนี้ด้วย" วิ. โมโหมาก วิ่งขึ้นไปบนกุฏิ ฉวยเอากางเกง ๒ ตัวโดยตัวเองนุ่งผ้าขาวโยนให้กับสัจจัง สัจจังวางอุบายไว้แล้วกับป๋า วิ. จึงเสียท่า สัจจังบอกว่า "แกจะต้องเอาไปเอง ฉันไม่เอาไปให้ดอก" วิ. ก็ฉวยเอากางเกง ๒ ตัวเดินไปเพื่อจะเอาไปคืนเจ๊ก สัจจังได้ท่าเพราะเข้าแผนแล้ว ก็เอาไม้กระหนาบหลังเดินไป ต้อนวิริยังค์มิให้ไปบ้านเจ๊กแต่ต้อนขึ้นไปบนบ้าน วิ. คิดในใจว่าเราเสียทีเสียแล้ว เราจะทำอย่างไรดีถึงจะหนีรอดกลับวัดได้อีก วิ. จึงทำดีโดยไม่มีกิริยาขัดขืน ทำหน้าตาเหมือนยอมเขาทุกอย่าง แต่ในใจก็ได้วางแผนไว้เช่นกัน พอเขาเผลอกันเราจะรีบวิ่งหนีทันที แต่ขณะนี้เราอย่าทำให้เขาจับเราได้ พูดกับเขาดีดี เมื่อคิดได้แล้ว วิ. ก็เดินขึ้นเรือนไปอย่างปรกติเหมือนก่อน ๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ขณะนั้นมารดานั่งอยู่ข้างเสาเรือนกินหมากอยู่ ป๋ากำลังนอนพังพาบอ่านหนังสือพิมพ์อยู่ น้องกำลังนั่งอยู่ข้างมารดา สัจจังยืนถือตะบองระวังหลังกันอยู่ทางบันไดที่จะลง เตรียมการเพื่อป้องกันไม่ให้หนีกลับวัดอีก

คุณย่ามั่น บุญฑีย์กุล
โยมมารดาหลวงพ่อวิริยังค์ฯ

มันเป็นเวลาและขณะที่จะเกิดวิกฤตกาลที่จะเกิดกับตัวของเราอย่างน่าหวาดเสียวเป็นที่สุด วิ. ได้ทำหน้าตาเฉย พูดกับมารดาว่า "แม่ทำอะไร" มารดาตอบว่ากินหมาก และถามว่า "วิ. จะไปไหนนั่น" วิ. ตอบว่า "ไม่ไปไหนดอก วิ. กลับมาแล้วและจะกลับมาอยู่บ้านอย่างเก่า" มารดาบอกว่า "ทำไมไม่นั่ง" "เดี๋ยวก็ได้ครับ ผมจะนั่งเพื่อให้สถานการณ์ที่กำลังเลวร้ายกลับดีขึ้น" วิ. จึงหันไปคุยกับน้องสายมณี พูดว่า "น้องสายไม่คิดถึงพี่บ้างหรือ" น้องสาวหัวเราะแล้วพูดว่า "โอ้โหน้องคิดถึงพี่จังเลยพี่ วิ. พี่มาอยู่กับน้องเหมือนอย่างก่อนนะพี่นะ" "เออ ไม่ต้องห่วงดอกพี่จะมาอยู่กับน้อง เล่นกับน้องเหมือนเดิม พี่นี้คิดถึงน้องยังไงเสียก็จะต้องรักน้องเต็มที่" ป๋าอ่านหนังสือพิมพ์อยู่ เงยหน้าขึ้นยิ้มน้อยยิ้มใหญ่ เห็น วิ. คุยกับน้องสายอย่างไม่เคยเห็นภาพนี้มานานแล้ว แต่ วิ. นึกในใจว่าป๋าสำคัญมาก หากลุกมาหาเราเราจะไม่ให้ป๋าเข้าใกล้ตัวเราเป็นอันขาด เพราะเข้าใกล้แล้วเดี๋ยวจะจับเรามัดเราจะหนีไปไม่ได้ สัจจังมันก็คุมอยู่ช่องบันได วิ. ระวังตัวทุกอย่างไม่ให้ใครเข้าใกล้ตัวเป็นอันขาด วิ. คิดว่าเราอยู่ในท่ามกลางอันตรายที่ใหญ่หลวงนักครั้งนี้ วิ. ก็พยายามคุยเล่นกับน้องสายมณี ว่า "น้องสายเวลาไปเล่นน้ำคลองพี่ไม่อยู่น้องไปเล่นกับใคร" น้องสายตอบว่า "ฉันก็ไปกับเพื่อนเหงาเหลือเกิน" ขณะนั้นพอดีสัจจังคงจะเข้าใจว่า วิ. คงไม่ไปไหนแล้ว เพราะคุยกับน้องอย่างเคยมาแต่ก่อน และสัจจังก็ปวดท้องเบา บอกป๋าว่าผมจะไปเบาสักประเดี๋ยว แล้วสัจจังก็เดินไปเบาที่หลังบ้าน "มันเป็นโอกาสดีแก่เราแล้ว" วิ. คิดขึ้น ป๋าได้เงยหัวขึ้นเตรียมตัวจะลุกเข้าประชิดตัว วิ. และพูดว่า "วิ. แกจะไปไหน"

วิ. ถอยไปสองสามก้าวบอกว่า "ผมจะไปบวช" ป๋าว่า "มึงจะไปบวชทำไม" วิ. ตอบว่า "ไปบวชแทนคุณพ่อคุณแม่ซีครับ" ป๋าว่า "แทนคุณแทนแคนอะไรว้ะ" แล้วป๋าก็ลุกขึ้นเพื่อกระโดดเข้าจับ วิ. แต่ช้าไป วิ. กระโดดลงบันไดสองทีเท่านั้นถึงดิน วิ่งอ้าวสุดแรงเกิดทีเดียวถึงวัด ป๋าร้องให้สัจจังรีบวิ่งตามไป แต่ทุกคนไปไม่ทันเสียแล้ว วิ. ได้เข้าไปซุกตัวอยู่ที่ต้นมะขามข้างป่าช้า วิ. ไม่กล้าที่จะอยู่ที่กุฏิเดิมกลัวเขาจะมาจับฉุดกระชากให้กลับบ้าน จนรุ่งเช้าจึงเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้พระอาจารย์ฟัง พระอาจารย์ได้พูดว่า "วิริยังค์เก่งมาก รู้หลบเป็นปีกรู้หลีกเป็นหาง นับว่าใจคอออยู่ในขั้นหนักแน่นยังกะแผ่นหิน เออ วิ. เธอนี่ออกมีความเป็นไปพิศดารน่าดู ถ้าจิตใจเลาะแหละน่ากลัวไม่ต้องได้บวชกันแล้ว ดู ๆ ยังกับประวัติของพระบางองค์ในครั้งพุทธกาลแน่ะ"

ผ่านพ้นไปอีกมรสุมใหญ่ซึ่งทำให้จิตใจยิ่งมีความมานะที่จะนั่งสมาธิให้ยิ่งขึ้นยิ่งขึ้นอย่างไม่ท้อถอย พยายามเจริญเมตตาฌาน ตามคำแนะนำของพระอาจารย์กงมา เพื่อให้จิตใจของป๋าได้บรรเทาเบาบางลงจากความคิดถึงอันเป็นอุปาทานมากมายเหลือล้นนั้น ไหน ๆ เราเกิดมาเป็นพ่อลูกกันแล้ว ก็ควรจะได้มีส่วนแห่งการกุศล อย่าให้จิตใจดันทุรังไม่มีที่สิ้นสุดเลย พระอาจารย์กงมาได้แนะนำวิธีการเจริญเมตตาฌานในขณะที่จิตเป็นสมาธิแก่ วิ. และ วิ. ก็ได้เจริญเมตตาฌานทุก ๆ วันตลอดมา

แต่ทางป๋าก็ยังเศร้าโศกอยู่อย่างไม่มีทางจะคลายลงได้ ยังกล่าวสำทับมากับโยมที่มาจำศีลภาวนาว่า ยังจะต้องตามจับตัวมาคืนให้ได้ไม่วันใดก็วันหนึ่ง และได้โพนทนาว่าพระอาจารย์กงมาอย่างสาดเสียเทเสียไม่หยุดยั้ง จนพระอาจารย์กงมาชักท้อใจเป็นบางครั้ง ถึงกับบ่นกับ วิ. ว่า "กลับบ้านก็กลับเสียเถอะ" แต่ วิ. กลับตอบพระอาจารย์ว่า " เป็นตายยังไงก็ไม่กลับครับ ผมจะไม่กลับครับ ผมจะไม่ยอมกลับครับ" พระอาจารย์กงมาก็จนปัญญาเช่นกัน

กาลเวลาต่อมา วิ. จึงมานั่งคิดคนเดียวว่า ก็เมื่อเหตุการณ์มันเป็นอย่างนี้แล้วต่อไปจะทำยังไง เราต้องหาทางออกให้สวยงามมากกว่านี้ วิ. คิดได้แล้ว เราจะต้องนิมนต์พระอาจารย์ไปกับเราที่บ้าน ไปพูดกันให้เห็นดำเห็นแดงไปเลย ไม่ต้องมาว่ากันแบบผรุสวาทอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จะเกิดบาปกรรมแก่ป๋าไปภายหน้า วิ. จึงขอนิมนต์พระอาจารย์กงมาไปที่บ้านพร้อมกัน พระอาจารย์กงมาท่านก็ดีใจหาย เดินไปบ้านกับ วิ. เพื่อไปเจรจาต่อหน้ากันเสียเลย

แต่พอ วิ. พาพระอาจารย์ขึ้นบันไดมาทางหน้าบ้าน ป๋าพอรู้ว่าพระอาจารย์มาก็หนีไปหลังบ้าน พระอาจารย์กับ วิ. ก็นั่งมองตากันปริบ ๆ ไม่ทราบจะทำยังไง เพราะป๋าหนีไปหลังบ้านเดินไปเฉย ๆ พระอาจารย์กับ วิ. ก็ต้องกลับวัดด้วยความผิดหวังเป็นอย่างยิ่ง วิ. ไม่ละความพยายาม กลางคืนนั่งสมาธิเจริญเมตตาฌาน แล้วรุ่งขึ้นก็ไปกราบเรียนพระอาจารย์ ขอให้

ไปที่บ้านเพื่อพบป้าอีกครั้งเถอะ พระอาจารย์ก็ดีใจหายไปบ้าน วิ. เพื่อพบกับป้าของ วิ. อีก และส่งข่าวไปกับโยมที่มาจำศีลภาวนาว่า วิ. จะพาพระอาจารย์กงมา มาหาเพื่อปรับความเข้าใจกัน แต่อีกแล้วพอขึ้นบันไดหน้าบ้าน ป้าก็ลงบันไดหลังบ้านหนีไปไม่ให้เห็นหน้าอีก ทำเอาพระอาจารย์ต้องเก้อ และแทบจะหมดความพยายาม แล้วก็กลับวัดไปด้วยความหมดหวังเช่นเคย

ครั้นเวลาผ่านมา วิ. ยิ่งทำสมาธิมากเท่าไร วิ. ยิ่งคิดถึงป้ามากขึ้น มาคิดว่าป้าเขาก็หวังดีต่อเรา แต่ความหวังดีนั้นมันเป็นไปทางโลก ป้าไม่รู้หรอกว่าธรรมนั้นมันดีแค่ไหน มันดีกว่าโลกมากเหลือเกิน แต่ป้าหาได้คิดคำนึงไม่ คิดเอาแต่โลกเข้าว่า ในที่สุดป้าเองก็ต้องเศร้าโศก เพราะการที่ต้องพลัดพลาดจากของรักของชอบใจ ทำอย่างไรจึงจะให้ป้าได้มีความคิดถึงธรรม มีธรรมเป็นเครื่องอยู่เช่นกับเราบ้าง วิ. ยิ่งคิดก็ยิ่งอยากจะให้พระอาจารย์ไปเทศน์ให้ป้าฟัง แต่พอพระอาจารย์ไป ป้าก็หนีไปเสีย ป้าเราจะไม่มีบุญวาสนาเสียหรือยังไง

ต่อมา วิ. ได้อุบายขึ้นอย่างหนึ่งได้ว่า เราจะต้องพูดกับคนที่ป้าเคารพนับถือ ขอให้เขาช่วยไปเป็นธรรมทูตช่วยพูดกับป้าให้ด้วย เมื่อคิดได้แล้วจึงไปหาโยมวัดที่คงแก่ธรรม เป็นเพื่อนกับป้าสนิทคุ้นเคยกันมาก วิ. ได้ปรารภกับโยมคนนี้ว่า วิ. จะกลับไปเป็นฆราวาสไม่ได้แล้ว ให้เห็นแก่ วิ. เถิด เพราะ วิ. ปฏิบัติธรรมเห็นธรรม วิ. อยู่บ้านไม่ได้มานานแล้ว วิ. กินข้าวตอนเย็นไม่ได้มานานแล้ว วิ. รักษาศีล ๘ ทุกวันมานานแล้ว วิ. ทำสมาธิจิตสบายได้เห็นธรรมเสียแล้ว พระอาจารย์กงมาไม่ได้มาชวนหรือล่อลวงอะไรเลย วิ. เป็นของ วิ. เอง ขอให้ป้าจงเห็นใจเถิด บัดนี้ วิ. ไม่ได้เป็น วิ. เหมือนคนก่อนแล้ว เพราะธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้กล่อมเกลาจิตใจของ วิ. ให้ซาบซึ้งในธรรมแล้ว ช่วยบอกป้าด้วยเถิด

โยมเหมซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของป้า ก็รับที่จะไปพูดกับป้าให้ซึ่งมันก็ไม่ใช่ง่าย โยมเหมพูด “ป้าของ วิ. นี่เป็นคนใจเด็ดเดี่ยวเหลือเกิน ลองจะทำอะไรแล้วใครห้ามไม่ค่อยไหวเลย เอาเถอะฉันจะไปพูดเผื่อว่าจะทำให้ท่านขุนได้ทราบความจริงอะไรบางประการก็อาจจะเป็นได้ แต่ยังรับรองไม่ได้”

เมื่อโยมเหมรับปากเช่นนั้นแล้ว วันหนึ่งได้โอกาส โยมเหมจึงไปพบป้าที่บ้านตามปรกติ แล้วโยมเหมก็พูดถึงเรื่อง วิ. ที่กำลังจะขอบวช โดยพูดว่า คนเรานี้มันต่างกัน เราจะให้เป็นอย่างใจเราทุกคนไม่ได้หรอก วิ. มันมีใจศรัทธาเสียแล้ว ห้ามมันยาก พระอาจารย์กงมาก็มิได้ชักชวนอะไรหรอก คนเราถ้าลองไม่มีศรัทธา ต่อให้พระอาจารย์กงมาสักสิบอาจารย์ก็ชักชวนไม่ได้หรอก ถ้าชักชวนได้ทุกคนบ้านนี้ก็ชวนกันเต็มวัดเต็มวาไปหมดแล้ว โยมเหมพูดต่อไปว่า “ปล่อยมันสักคนเถอะท่านขุน และวันพรุ่งนี้พระอาจารย์กับ วิ. ก็จะมาหาขอให้ท่านขุนกรุณาต้อนรับท่านด้วยเถอะ” ป้า วิ. รับคำโดย

ดุษฎียภาพว่า "เอาเถอะขอนิมนต์ให้พระอาจารย์มาที่บ้านผมเถิด"

และโยมเหมก็มาที่วัดบอกพระอาจารย์กงมาว่า "พรุ่งนี้ท่านขุนนิมนต์แล้วให้ วิ. ไปด้วย" รุ่งขึ้นพระอาจารย์กงมากับ วิ. หลังจากอาหารเช้าแล้วก็รีบไปที่บ้าน ป๋าได้ออกมายกมือไหว้นิมนต์ ปูเสื่อถวาย วิ. ยกมือไหว้อย่างเคารพนบนอบ ป๋าได้เตรียมนมชงถวายพระอาจารย์ ๆ ดื่มนมแล้วพระอาจารย์ก็ได้อารัมภบทถึงเรื่องของ วิ. ต่อไปว่า "ท่านขุน วิริยังค์นั้นมีบุญ มีวาสนา ทำสมาธิครั้งเดียวก็เกิดจิตสงบอย่างลึกซึ้ง เวลานี้จิตใจของ วิ. นั้น เพียบพร้อมด้วยธรรมซึ่งเด็กขนาดนี้ยากนักจะมีขึ้นได้ อาตมาเองก็สอนธรรมให้เหมือนกันกับสอนคนอื่นโดยทั่วไป มิได้มีอะไรพิเศษ แต่ วิ. นั้นมีบุญวาสนาสามารถจดจำและทำตามจนเกิดผลอย่างอัศจรรย์ น้อยคนนักจะเป็นเช่นวิริยังค์นี้ พันคนหมื่นคนจะหาอย่างนี้สักคนก็แทบไม่ได้ ท่านขุนคนเราเกิดมานั้นวาสนาบารมีต่างกัน พี่น้องกันญาติกันก็เหมือนกันไม่ได้สุดแล้วแต่วาสนาบารมีของใคร จะตกแต่งเอาอย่างที่เรานึกคิดนั้นไม่ได้หรอก วิ. มีพี่น้อง ตั้ง ๗ คนทำไมพี่น้องเหล่านั้นเขาไม่อยากบวช อยากบวชเฉพาะ วิ. คนเดียว นี่แสดงให้เห็นว่า วิ. นั้นมีวาสนาทางนี้ ขอให้ท่านขุนจงอนุญาตให้ วิ. บวชเถิด"

ป๋านั่งฟังพระอาจารย์อธิบายไป ป๋าน้ำตาร่วงพรูเหมือนน้ำ ป๋าสะอึกสะอื้นอยู่พักใหญ่ในที่สุดปากก็พูดออกมาว่า "ป๋าอนุญาตให้วิริยังค์บวชตามความประสงค์ ตามใจลูกเถิด แม้ป๋าจะอาลัยอาวรณ์ ทุกอย่างก็เพราะความหวังดี แต่ลูกจะบวชก็ขอให้บวชไปให้ตลอดเถิด ลูกจะเอาอะไรบ้างในการบวชครั้งนี้ บอกป๋ามาเถิดป๋าจะให้ลูกทุก ๆ อย่าง" พอป๋าพูดออกมาเท่านี้เอง วิ. รู้สึกตัวเบาดีใจจนบอกไม่ถูก เพราะไม่นึกว่าป๋าจะง่ายถึงเพียงนี้ ดีใจจนน้ำตาร่วงแล้ว วิ. ก็พูดว่า "ขอให้ป๋าอนุโมทนากับลูกด้วยในการบวชครั้งนี้" แล้ว วิ. ก็หันหน้าไปทางพระอาจารย์กงมา ยกมือไหว้บอกท่านอาจารย์ให้บอกป๋าด้วยว่า การบวชครั้งนี้ต้องใช้อะไรบ้าง พระอาจารย์ได้บอกถึงอัฏฐบริขารและของต้องใช้ในการธุดงค์ทุกอย่าง เสร็จแล้วพระอาจารย์กับ วิ. ก็ลากลับวัดด้วยความสุขสำราญใจ

รุ่งขึ้นป๋าได้ไปซื้อของที่จะต้องใช้ในการบวช นำไปให้ที่วัดครบทุกอย่างและป๋าก็ขอขมาโทษในการล่วงเกินพระอาจารย์แล้วกลับบ้าน ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมาป๋าก็เริ่มใส่บาตรเหมือนเดิม เวลาป๋าใส่กับข้าว ป๋าจะห่อพิเศษใส่บาตรพระอาจารย์ แล้วสั่งว่า "ขอฝากห่อกับข้าวนี้ไปให้ลูกชายด้วย" พระอาจารย์กงมาได้ฟังคำนี้ท่านยิ้มน้อยยิ้มใหญ่ดีใจมาก กลับมาถึงวัดรีบบอก วิ. ว่า "นี่แน่ะห่ออาหารป๋าของแกฝากมาให้"

๒. ตอนต่อสู้ในช่วงเป็นสามเณร

หน้า

๒. ตอนต่อสู้ในช่วงเป็นสามเณร

๒. ตอนต่อสู้ในช่วงเป็นสามเณร

๒.๑ บรรพชาเป็นสามเณร

ความสุขสบายทุกประการได้เกิดขึ้นแก่ วิ. แล้ว การลำบากยากเข็ญมรสุมแห่งความสุข ผจญภัยทุก ๆ อย่างได้ผ่านพ้นไปด้วยชัยชนะที่งดงามที่สุด วิ. ได้แต่บำเพ็ญกัมมัฏฐานภาวนาทั้งกลางวันและกลงคืน อย่างเข้มงวดกวดขันเองเต็มที่ หมดภาระกังวลทุก ๆ อย่างที่คั่งค้างหัวใจ จิตใจได้บรรลุผลเป็นอย่างดี มีความเป็นสมาธิได้รับความสงบเยือกเย็นเป็นวิหารธรรม

ขณะนี้เป็นเวลากาลเข้าพรรษา ยังไม่มีโอกาสที่จะบรรพชาเป็นสามเณร เพราะการบรรพชานั้นจะต้องเข้าไปจังหวัดจึงจะมีอุปัชฌาย์ พระอาจารย์กงมาจึงให้บวชเป็นชีปะขาว นุ่งขาวห่มขาวรักษาศีล ๘ **วิ. จึงเป็นชีปะขาวในพรรษานั้น ออกพรรษาแล้ว วิ. จึงได้เข้าไปในจังหวัดนครราชสีมาทำการบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดสุทธจินดา มีท่านเจ้าคุณธรรมฐิติเป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อ ๒๒ ตุลาคม ๒๔๗๘ อายุ ๑๖ ปี**

วิ. ได้ใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวถึงอายุ ๑๔ ปี วิ. เริ่มได้รับรสพระธรรมเมื่ออายุ ๑๓ ปี อยู่ด้วยความพยายามที่จะบวชถึงอายุ ๑๔ ปี บวชเป็นชีปะขาวอายุ ๑๕ ปี บรรพชาเป็นสามเณรอายุ ๑๖ ปี

หลังจากบรรพชาแล้ว ส.ณ.วิ. พักอยู่วัดสาลวัน อันเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่การปฏิบัติธรรม ซึ่งมีพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม เป็นหัวหน้าใหญ่ ต่อมาประมาณ ๗ วัน ส.ณ.วิ. ได้เข้าไปนมัสการพระอุปัชฌาย์ เพื่อขอหนังสือสุทธิอันเป็นหนังสือประจำตัวพระภิกษุสามเณร ขณะที่ ส.ณ.วิ. เข้าไปนมัสการพระอุปัชฌาย์นั้นมีพระภิกษุสามเณรไปรอเพื่อจะขอหนังสือสุทธิประมาณ ๑๐ รูป ส.ณ.วิ.เป็นสามเณรที่เล็กกว่าทุกองค์ เมื่อทุกรูปกราบพร้อมกับแสดงความจำนงค์ที่จะขอหนังสือสุทธิ อุปัชฌาย์ได้ตั้งคำถามขึ้นว่า "นี่พวกเธอจะบวชตลอดชีวิตหรือจะสึก" พระภิกษุสามเณรเมื่อถูกถามไปทีละองค์ต่างก็ตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า "แล้วแต่บุญ" อย่างนี้ทุกรูป เมื่อท่านถาม ส.ณ.วิ. ส.ณ.วิ.ได้ตอบว่า "กระผมบวชนี้มิใช่บวชเพื่อจะสึก กระผมบวชเพื่ออยู่ครับ" อุปัชฌาย์ได้ฟัง ส.ณ.วิ.ตอบชอบใจแล้วพูดว่า เณรรูปนี้แปลกกว่าเพื่อน องอาจกล้าหาญ ตอบฉะฉาน บอกว่าที่บวชนี้ไม่ใช่บวชเพื่อสึก บวชเพื่ออยู่ นับว่ามีความตั้งใจมั่นคงดีจึงตอบได้อย่างนี้ เมื่อทุกรูปได้รับหนังสือสุทธิแล้วก็พากันกลับ ส.ณ.วิ.ก็กลับมาที่วัดป่าสว่างอารมณ์

ตามเดิม

ต่อมา ส.ณ.วิ.ได้เดินทางกลับวัดป่าสว่างอารมณ์ แล้วตั้งใจบำเพ็ญสมาธิภาวนาอย่างเข้มงวดกวดขันแก่ตัวเองเป็นอย่างยิ่ง แต่ ส.ณ.วิ. เป็นคนกลัวผีมาก เพราะประสาทอาจจะอ่อน ความกลัวผี ยังปรากฏอยู่ตลอดเวลาที่อยู่ในที่เงียบสงัดเวลากลางคืน และคืนวันหนึ่ง พระอาจารย์กงมาฯ ได้ตักเตือนพระเณรในวัดทุกรูปว่าจงพากันปรารภความเพียรอย่าประมาท เนื่องจากพวกเราเกิดมาแล้วต้องตายชีวิตเป็นของไม่เที่ยง เราทำความเพียรได้มากเท่าไรนั่นคือกำไรของชีวิตที่มีอยู่ เราตายไปทำอะไรก็ไม่ได้ ถ้าเกิดมาอีกไม่ได้พบคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ถึงเราจะมีศรัทธาก็ไม่มีโอกาสที่จะทำสมาธิได้ การทำสมาธิต้องการความวิเวก ยิ่งวิเวกเท่าไรยิ่งทำจิตได้ผลยิ่งเป็นสถานที่น่ากลัวเท่าไรยิ่งเป็นสมาธิง่ายมาก หลังจากที่พระอาจารย์ฯ ให้โอวาทแล้ว พระเณรต่างรูปก็ต่างกลับไปกุฏิของตนเอง ส่วน ส.ณ.วิ. มาคิดว่า เราจะต้องหาวิธีทำสมาธิให้ได้ผลยิ่งขึ้น พระอาจารย์บอกว่า ยิ่งเป็นสถานที่น่ากลัวยิ่งดี ส.ณ.วิ.มาคิดในใจว่า เรากลัวผีมาก หากว่าเราจะเดินเข้าไปในป่าช้าคนเดียว เราอาจจะได้ทั้งวิเวกและน่ากลัว เห็นเป็นผลของสมาธิมาก เราจะต้องลองเดินคนเดียว ในเวลากลางคืนคือคืนนี้ เข้าไปในป่าช้าที่เขาฝังศพผี พอนึกขึ้นมา ส.ณ.วิ.ขนลุกเกลียวเสียวทั้งตัว ไม่กล้าจะย่างก้าวไป แต่ใจหนึ่งก็คิดถึงว่าเราต้องการสมาธิ ความคิดทั้ง ๒ อย่างได้ต่อสู้อย่างหนัก ในที่สุด ส.ณ.วิ.ก็ตัดสินใจเอาทางสมาธิ ส.ณ.วิ.เดินไปคนเดียวมุ่งสู่ป่าช้า พวกเณรเห็น ส.ณ.วิ.เดินไปคนเดียวก็พากันแปลกใจว่า "เอเณรวิริยังค์นี่แปลกกลัวผีน่าดู แต่ทำไมวันนี้จึงกล้าไปคนเดียว" ส.ณ.วิ. ได้เดินอย่างองอาจทั้งกลัวทั้งอยากได้สมาธิ กัดฟันเดินไปคนเดียว เดินไปและเดินไปจนถึงป่าช้าเงียบสงัด มีทางเดินจงกรมอยู่ที่นั้น ส.ณ.วิ.รีบเข้าทางเดินจงกรมทันทีที่ไปถึง ส.ณ.วิ.ก้มหน้าลงอธิษฐานจงกรมแล้วก็เดินไปเดินมาขณะนั้น ส.ณ.วิ.รู้สึกว่ามันเสียวหลัง ๆ แต่ ส.ณ.วิ.ก็กัดฟันสู้ในที่สุดความเสียวหลังก็หายไป ส.ณ.วิ.เดินจงกรมไปมาอย่างสบายหายกลัว ขณะนั้นเองสิ่งไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น ปรากฏว่าเห็นผีตัวสูงเท่ายอดไม้มายืนอยู่ข้างทางเดินจงกรม ส.ณ.วิ.ตกใจมาก คิดจะวิ่งหนีกลับวัด แต่ ส.ณ.วิ.คิดว่าหากวิ่งหนีกลับวัดพวกเณรมันคงหัวเราะเยาะเรา ๆ ก็จะต้องอายพวกเณรมัน แล้วพระอาจารย์ก็จะตำหนิเราว่าเราขี้ขลาดตาขาว ส.ณ.วิ.ไม่ทราบจะตัดสินใจอย่างไร ส.ณ.วิ.จึงกัดฟันเดินจงกรมต่อ ส.ณ.วิ.มองไปที่ผีตัวนั้นเห็นตัวมันสูงขึ้นสูงขึ้น ส.ณ.วิ.กลัวมากกลัวจนตัวมึนหมด แต่ก็ฝืนเดินจงกรมต่อไปแต่ผีนั้นมันก็แสดงตัวของมันสูงใหญ่น่ากลัวยิ่งขึ้นทุกที ส.ณ.วิ.ไม่ทราบจะทำยังไง ทันใดนั้น ส.ณ.วิ.เลยตัดสินใจเดินตรงไปที่ผีมันยืนอยู่ นึกว่าไม่มันก็เราต้องสู้กันให้รู้ดำรู้แดงละวะ ส.ณ.วิ.เดินตรงรี่เข้าไปใกล้ ที่ไหนได้ผีกลับ

เป็นหัวตอไฟไหม้ ส.ณ.วิ.ดีใจและเสียใจพูดกับตัวเองว่า "เรามันตาฝาดกลัวหัวตอได้ เรามันโง่ๆ" แล้ว ส.ณ.วิ.ก็เดินจงกรมต่อไป ตั้งแต่นั้น ส.ณ.วิ.ก็หายกลัวผี เดินจงกรมทำสมาธิที่ป่าช้าคนเดียวได้อย่างสบาย

๒.๒ ฝึกหัดตนอยู่กับพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชีวิตแต่ละชีวิต ซึ่งเป็นเกมมีลีลาที่เข้มข้น และนุ่มนวลควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เป็นเยี่ยงอย่างแก่กุลบุตรผู้เกิดมาในสุดท้ายภายหลัง ซึ่งก็เป็นความจริงเช่นบิดามารดา มักจะพูดถึงความสำเร็จในชีวิตให้แก่บุตรธิดาฟัง และครูบาอาจารย์มักจะพูดถึงความสำเร็จในชีวิตว่า เราได้ทำตนอย่างไร พยายามอย่างไร ล้มลุกคลุกคลานอย่างไร เป็นต้น คำพูดเหล่านี้ก็พูดด้วยความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ศิษย์ฟัง และแล้วบุตรธิดา-ศิษย์ที่ดีก็จะจำเอามาเป็นตัวอย่างแล้วทำตามจนได้ผลสำเร็จในอันดับต่อไป

ซึ่งการต่อสู้ทั้งหลายแหล่ของแต่ละชีวิตนั้น ไม่เหมือนกับการต่อสู้อย่างอื่นๆ ซึ่งเขาจะมีการวางแปลนไว้ก่อนล่วงหน้า แต่การต่อสู้ชีวิตของแต่ละผู้คนนั้น ต้องเดินหน้าเข้าหาเพื่อแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า ซึ่งไม่ทราบว่ามันจะมาอีท่าไหน และชีวิตแต่ละชีวิตนั้น การต่อสู้มิได้หมายความว่าพบความสำเร็จที่ดีงามทุกชีวิตไป ดังนั้นความสำเร็จที่ดีงามของชีวิตใดชีวิตหนึ่งจึงควรค่าแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

แน่นอนสามเณรวิริยังค์ ที่ได้ต่อสู้อย่างสุดยอดในการที่จะให้ได้มาซึ่งการบวช จนแทบจะต้องล้มละลายลงกลางคัน ถึงกับจะต่อสู้ไม่ไหวกว่าจะผ่านพ้นไปแต่ละอย่าง ยิ่งไปกว่านั้นส.ณ.วิ.เขาจะต้องต่อสู้ในการรบราฆ่าฟันกับกิเลสในตัวของเขาต่อไป จนกว่าชีวิตจะดับสิ้นลง

หลังจาก ส.ณ.วิ.ได้บรรพชาแล้วไม่นานนัก ในวันหนึ่งหลังจากฉันภัตตาหารเช้าแล้ว เขาได้ไปบำเพ็ญสมาธิอยู่ในป่าช้าแต่ผู้เดียวครั้นออกจากสมาธิแล้ว ก็ได้มาคำนึงถึงคำอธิฏฐาน-และสัจจะสัญญาที่ให้ไว้กับชีปะขาวผู้ทรงศีล เมื่อครั้งมารักษาโรคอัมพาตจนหายขาดไปแล้ว แหละมีสัจจะ-สัญญาว่าจะอุทิศชีวิตให้แก่พระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ซึ่งสัจจะ-สัญญานี้ได้ฝังลึกในหัวใจของเขาตลอดเวลา เขาคิดว่าการที่จะทำประโยชน์ให้พระพุทธศาสนานั้น เราเองจะต้องปฏิบัติตนในทุกกรณี ที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้และความสามารถ เพราะการทำประโยชน์ให้แก่พระพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องยิ่งใหญ่นัก หากเราไร้สมรรถภาพแล้ว เราจะทำประโยชน์อะไรไม่ได้เลยหรือเราจะเอาเพียงตัวรอดก็ย่อมจะช่วยพระพุทธศาสนาได้ไม่มากสมกับเจตนารมณ์ ดังนั้นเราจึงควรเสียสละความสุขอื่นๆ ส่วนตนเร่งหาความรู้

ความฉลาดประสบการณ์จากคณะสหธรรมิกและครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ไม่ว่าจะต้องมีความลำบากยากเข็ญสักเพียงใด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น หากเราสามารถสร้างสมรรถภาพทั้งในทางด้านจิตใจและด้านความรู้ประสบการณ์ให้ได้มากเท่าไร เราก็จะทำประโยชน์ให้แก่พระพุทธศาสนาได้ตามที่เราให้สัจจะ–สัญญาไว้กับท่านชีปะขาวผู้ทรงศีล ที่รักษาเราให้หายจากโรคอัมพาตจนปรกตินั้นได้

เมื่อ ส.ณ.วิ.บรรพชาเป็นสามเณรประมาณเดือนเศษ พระอาจารย์กงมาฯ มีกิจนิมนต์ไปกรุงเทพฯ ด้วยความเป็นห่วงท่านจึงนำ ส.ณ.วิ.ไปฝากไว้ที่พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ที่วัดป่าศรัทธาราม อ.เมือง จ.นครราชสีมา เป็นวัดป่าที่อยู่ใกล้กองทหารและก็เป็นการฝึกฝนตนอีกครั้งหนึ่งกับพระอาจารย์ฝั้นฯ ของ ส.ณ.วิ.

วันหนึ่ง ส.ณ.วิ.ก็ต้องแปลกใจ เพราะเห็นแมวตัวหนึ่งเป็นตัวผู้สีขาวแดงใหญ่ เดินจงกรมตามพระอาจารย์ฝั้นฯ หลังจากท่านจงกรมเสร็จ ส.ณ.วิ.ได้เข้าไปคอยฟังโอวาท เสร็จแล้วทำการบีบนวดถวาย ส.ณ.วิ.ได้ถามว่า "ทำไมแมวมันจึงเดินตามท่านอาจารย์" ท่านอาจารย์ตอบว่า "สอนมัน" "สอนมัน" ส.ณ.วิ.ทวนคำ สอนแมวไม่ใช่ของง่าย ไม่เหมือนสุนัข ถ้าเป็นสุนัข ส.ณ.วิ.จะไม่สงสัย ส.ณ.วิ.จึงถามต่อไปว่า "ทำไมท่านอาจารย์จึงสอนแมวได้" ท่านตอบว่า "เอาใจสอนมัน" เป็นอันว่า ส.ณ.วิ.เข้าใจ

วันหนึ่ง ส.ณ.วิ.คิดว่า พระอาจารย์ฝั้นฯ นี้ จะเก่งเท่ากับพระอาจารย์ของข้าพเจ้าหรือเปล่าหนอ แต่เห็นฝึกแมวได้ ชักเชื่อว่าเก่งพอควรทีเดียว ส.ณ.วิ.นี้เป็นผู้ที่ได้ฝึกจิตมาพอสมควรแล้ว และตั้งใจว่าจะศึกษาไปให้มากที่สุด ดังนั้นเมื่อได้มาอยู่กับพระอาจารย์ฝั้นฯ ส.ณ.วิ.ก็พยายามที่จะเข้าใกล้ชิดให้มากที่สุด จึงได้ขอเข้าทำการบีบนวดถวายท่านๆ ก็ให้โอกาส เป็นอันว่าข้าพเจ้าได้อยู่ใกล้ชิดสมความตั้งใจ แม้จะเป็นระยะอันสั้นข้าพเจ้าก็พยายามศึกษาอย่างเต็มที่

อยู่มาวันหนึ่ง มันเป็นเวลาดึกแล้ว มี ส.ณ.วิ.อยู่เพียงผู้เดียวที่คอยปฏิบัติท่าน เพราะสามเณรอื่นพากันขี้เกียจ กลับไปนอนหมด สำหรับ ส.ณ.วิ.นั้นเป็นผู้มาใหม่ รู้สึกว่าท่านจะเกรงใจบางอย่าง หรือท่านอาจจะเข้าใจในตัวท่านว่า เราฝึกศิษย์ไม่ดีพอจึงทำให้ศิษย์ของท่านไม่เอาใจใส่ท่าน อาจจะเข้าใจว่าสู้ศิษย์ของท่านอาจารย์กงมาฯ เช่นกับ ส.ณ.วิ.ไม่ได้ ครั้นจะให้ ส.ณ.วิ.ไปตามพวกเณรเหล่านั้นมา ก็รู้สึกว่ายิ่งจะเป็นการเสียหายต่อท่านมากขึ้น ขณะนั้น ส.ณ.วิ.จำต้องแปลกใจเหลือหลายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเห็นสามเณรของท่านองค์หนึ่ง เดินขึ้นบันไดมาโดยอาการมึนงง ตาก็ลืมนิดๆ เดินตรงรี่เข้ามาหา ส.ณ.วิ.แล้วมองไปที่อาจารย์ฝั้นฯ เห็นท่านยิ้มน้อยยิ้มใหญ่ แล้วสามเณรรูปนั้น ก็เดินไปที่กระติกน้ำร้อน จัดการชงชาพร้อมทั้งยกถวาย

ท่านอาจารย์ฝั้นฯ ก็รับ รับแล้วก็ฉัน ส.ณ.วิ.ยิ่งงงยิ่งขึ้นเมื่อสามเณรรูปนั้นขณะที่ทำงานทุกอย่างตาก็ลืมนิดๆ บางทีตาลืมขึ้นมามากแต่ก็ไม่มองอะไร ส.ณ.วิ.สังเกตดูตาช่างไม่มีแววเอาเลย เอ นี่มันยังไงกัน หลังจากสามเณรทำทุกอย่างเกี่ยวกับถวายน้ำชาและเก็บกาน้ำถวายชาล้างเรียบร้อยแล้ว สามเณรรูปนั้นก็ทำตาปรือๆ เดินกลับกุฏิไป ท่านอาจารย์ฝั้นฯ ก็เอนหลังลงให้ ส.ณ.วิ.บีบนวดต่อไป ส.ณ.วิ.ทนไม่ไหวที่เห็นอากัปกิริยาของสามเณรรูปนั้นทำแปลก ยังกับไม่มีชีวิตจิตใจ จึงถามท่านอาจารย์ฝั้นฯ ว่า "ท่านอาจารย์ทำยังไง เณรจึงทำท่าทางเหมือนไม่มีจิตใจอย่างนั้น" ท่านตอบว่า "มันอยากขี้เกียจ ต้องทรมานมันมั่ง" "ทรมาน" ส.ณ.วิ.ทวนคำ "หมายความว่า ท่านอาจารย์สะกดจิตอย่างนั้นหรือ" ส.ณ.วิ.ถาม "ใช่" แล้วท่านก็ไม่พูดอะไรปล่อยให้ ส.ณ.วิ.บีบนวดจนเกือบเที่ยงคืน เมื่อท่านอนุญาตให้กลับแล้ว ส.ณ.วิ.ได้ไปที่กุฏิสามเณรรูปนั้นด้วยความสงสัยอยากรู้ พอเปิดประตูเข้าไปสามเณรรูปนั้นหลับเงียบ ส.ณ.วิ.คิดว่าไม่รบกวนละ พรุ่งนี้จะถามแต่เช้าทีเดียว รุ่งเช้า ส.ณ.วิ.รีบลุกขึ้นเข้าไปรออยู่หน้ากุฏิสามเณรรูปนั้น พอเห็นหน้า ส.ณ.วิ.ถามทันทีว่า "เมื่อคืนนี้ทำไมเณรจึงทำสะลึมสะลือแล้วเดินไปชงชาถวายท่านอาจารย์ แล้วอยู่ๆ ก็กลับเฉยๆ อย่างนั้นเณรทำไมทำอย่างนั้น"

สามเณรรูปนั้นตอบว่า "อะไรกัน ผมไม่ได้ไปกุฏิท่านอาจารย์นา ผมก็นอนอยู่นี่ทั้งคืน" ส.ณ.วิ.ยืนยันอีกครั้งบอกว่า "ผมเห็นเณรทุกอิริยาบถ เณรจริงๆ ที่ไป ผมยังยิ้มกับท่านอาจารย์เลย" สามเณรรูปนั้นยืนงง และพูดว่า "ผมไม่ได้ไป" แล้วสามเณรรูปนั้นก็ผละจาก ส.ณ.วิ.ไปบิณฑบาตร ส.ณ.วิ.ชักงงใหญ่ นี่มันอะไรกัน ส.ณ.วิ.รำพึงในใจว่า พลังจิตนี้สามารถบังคับคนนอนหลับเดินมารับใช้และบังคับให้กลับไปนอน แหละคนถูกบังคับก็ไม่รู้สึกตัว มันแปลกแท้ๆ

นี่มันปรากฏแก่สายตาของข้าพเจ้าจึงจำเป็นต้องเชื่อ ต้องเชื่อ ๑๐๐% ถ้าใครมาเล่าให้ข้าพเจ้าฟังข้าพเจ้าจะไม่เชื่อเด็ดขาด แต่นี่เห็นตำตายังไงข้าพเจ้าขอบันทึกไว้ในความทรงจำคือวันแรม ๓ ค่ำ เดือน ๑๑ พ.ศ. ๒๔๗๘ เวลา ๒๑.๓๐ น. เป็นวันที่ข้าพเจ้าเกิดความเลื่อมใสท่านอาจารย์ฝั้น อาจาโร เพราะเหตุแห่งปาฏิหาริย์ ซึ่งมันก็ยังไม่ทำให้ใจของ ส.ณ.วิ.เชื่อว่าจะดีกว่าอาจารย์ของข้าพเจ้า แต่ทำเอา ส.ณ.วิ.ต้องเชื่อเอามากทีเดียว

ในตอนเช้าตีสาม (๐๓.๐๐) เป็นเวลาที่ผู้ปฏิบัติหัดตนอยู่กับพระอาจารย์ จะต้องปลุกตัวเองตื่นขึ้นนั่งสมาธิ และ ส.ณ.วิ.แม้จะบวชใหม่แต่ก็พยายามที่จะปลุกตัวเองเสมอเพื่อความก้าวหน้าของการปฏิบัติ และก็รู้ตัวดีที่เราเองก็ต้องลำบากหนักหนากว่าจะได้มาบวชกับเขา จึงทำให้ ส.ณ.วิ.มุมานะอยู่ตลอดเวลา ถึงอย่างนั้นเจ้ากิเลสตัวการมันก็คอยเล่นงานเราตลอดเวลา จึงทำให้การปลุกตัวเองให้ตื่นตอนตีสามนั้นต้องเสียไป โดยไม่ยอมตื่น

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร
กำลังบิณฑบาต

เป็นบางวัน

ในคืนวันหนึ่ง ส.ณ.วิ.กำลังนอนเพลิน เวลาก็เลยตีสามไปแล้ว ท่านอาจารย์ฝั้นฯท่านทราบได้ยังไง ท่านเอาไม้เท้าเคาะฝากุฏิที่ข้าพเจ้ากำลังนอนเพลินอยู่ ทำให้ข้าพเจ้าต้องตกใจสุดขีด ลุกขึ้นโดยพลัน พลางคิดว่า "เราผิด–เราผิด" ต้องขอบใจพระอาจารย์ฝั้นฯ อย่างยิ่งที่ท่านได้มาปลุกเรา ดีใจเพราะรับคำเตือนที่มีค่าที่สุด

วันหนึ่งตอนประมาณหนึ่งทุ่ม ส.ณ.วิ.ได้ยินเสียงเรียกชื่อว่า "วิริยังค์ๆ ๆ มานี่เร็ว" ขณะนั้น ส.ณ.วิ.กำลังเดินจงกรมอยู่ ส.ณ.วิ.คิดว่าคงมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น ส.ณ.วิ.รีบออกจากจงกรม ตรงไปที่ท่านอาจารย์ฝั้นฯ เมื่อไปถึงท่านได้ชี้ไปที่นกตัวหนึ่ง (นกเค้า) กำลังนอนดิ้นพราดๆ อยู่ ท่านบอกให้ ส.ณ.วิ.รีบไปช่วยมัน ส.ณ.วิ.รีบจับนกตัวนั้นขึ้นมาเป่าก้นมัน เพื่อให้ฟื้น แต่ยิ่งเป่ามันก็ยิ่งตัวอ่อนลงๆ จนตาย ส.ณ.วิ.ถามท่านอาจารย์ว่านกมันเป็นไร? ท่านตอบว่า "เราเพ่งจิตใส่มันเพราะมันร้องหนวกหูไม่หยุด แต่เพ่งแรงไปหน่อยมันเลยตาย" ส.ณ.วิ.ซักงงอีกแล้ว "พระอาจารย์เพ่งนกตาย พลังจิตท่านแรงจริงๆ " ส.ณ.วิ.ได้เดินกลับแล้วโยนนกนั้นทิ้งเข้าป่าไป แล้วมาคิดว่า "เอนี่ยังไงกัน มันเป็นความจริงหรือที่นกตายเพราะท่านอาจารย์เพ่งจิตหรือมีตัวอะไรกัดมันกระมัง แต่มาคิดถึงตอนท่านสะกดจิตเณรมารับใช้คืนนั้น เลยเชื่อสนิทใจ คิดว่าท่านคงไม่โกหกเราและจะมาโกหกเราเอาประโยชน์อะไรกัน ส.ณ.วิ.คิดต่อไปอีกว่า พระอาจารย์ฝั้นฯ นี่เก่งจริง ทำเอาเราอัศจรรย์ใจหลายหนแล้ว"

เมื่อปรากฏการณ์ได้ประจักษ์แก่ ส.ณ.วิ.หลายหนเช่นนี้ ส.ณ.วิ. ก็สนใจเป็นพิเศษ พยายามทบทวนถึงการปฏิบัติจิตของตนว่าเราควรจะได้ศึกษาอิทธิวิธีอย่างของท่านอาจารย์ฝั้นฯบ้าง ท่านคงเล็งเห็นประโยชน์อันจะเกิดกับเราหลายประการ มิฉะนั้นทำไมอาจารย์ใหญ่ ๆ องค์อื่นท่านจึงไม่นำเราไปฝากฝัง ท่านอาจารย์กงมาฯ คงจะให้เราได้ศึกษาอะไร ๆ ที่พิเศษ ๆ เพราะท่านอาจารย์กงมาฯ คงจะเห็นอุปนิสัยวาสนาของเรา ซึ่งอาจจะได้รับความรู้อะไรหลาย ๆ อย่างจากพระอาจารย์ฝั้นฯ ได้เป็นแน่

เมื่อ ส.ณ.วิ.ได้คิดเช่นนี้แล้ว ก็เริ่มตั้งใจฟังโอวาทของท่านอาจารย์ฝั้นฯ และพยายามหาโอกาสศึกษาอย่างใกล้ชิด โดยยอมตนลงเป็นผู้อุปัฏฐาก ท่านนับแต่ล้างบาตร ปูที่นอน ตักน้ำถวายสรง บีบนวดอย่างที่ไม่มีอะไรแข็งกระด้างเลยในใจและกิริยาภายนอก ถือเสมือนหนึ่งว่าเป็นอาจารย์ของตน แม้พระอาจารย์ฝั้นฯ ท่านก็ให้โอกาสแก่ ส.ณ.วิ.ทุกประการ ในเวลาอันไม่นานนัก ส.ณ.วิ.ก็สนิทสนมกับท่านในฐานะศิษย์และอาจารย์

วันหนึ่งเป็นวันพระ มีโยมมาจำศีลอุโบสถประมาณ ๒๐-๓๐ คน โดยมากเป็นคุณหญิงคุณนายที่มาจากกรมทหาร บ่าย ๓ โมงวันนั้นท่านอาจารย์ฝั้นฯ ได้เทศน์โดยปรกติ ส.ณ.วิ.ได้นั่งฟังเทศน์ของท่านอย่างใจจดใจจ่อในวันนี้ ท่านได้แสดงว่า "คนเรานี้สำคัญอยู่ที่ใจ ถ้าใจดีแล้ว อะไร ๆ ก็ดีหมด ลูกก็ดี ภรรยาก็ดี สามีก็ดี บ้านก็ดี ของใช้ก็ดี ถ้าใจไม่ดีแล้ว ลูกก็ไม่ดี ภรรยาก็ไม่ดี สามีก็ไม่ดี ของใช้ก็ไม่ดี ทำอย่างไรใจของเราจึงจะดี พุทโธเข้าซิ พุทโธเข้า ภาวนาเข้า ทำจิตให้เป็นสมาธิเข้า ใจมันดีเอง ถ้าเราฝึกใจได้แล้ว จะทำอะไรก็ได้ เวลาเราจะตายก็ไม่หลงตายไปสู่สุคติแน่นอน จิตเต อสังกิลิฏเฐ สุคติ ปฏิกังขา จิตไม่เศร้าหมอง สุคติเป็นที่หวังได้ จิตเตสังกิลิฏเฐ ทุคติ ปฏิกังขา เมื่อจิตเศร้าหมองแล้ว ทุคติเป็นที่หวังได้ ท่านได้ยกตัวอย่าง "เช่นอาตมานี้ หนังสือก็เรียนไม่ได้มาก เขียนก็ไม่เก่ง อ่านก็ไม่ได้เท่าไร แต่อาตมาฝึกจิตให้มากและได้ที่ อาตมาเทศน์ก็ได้ไม่ต้องดูหนังสือ ทำอะไรก็ได้"

วันหนึ่งหลังจาก ส.ณ.วิ.ได้บีบนวดถวายท่านเป็นเวลากว่า ๒ ชั่วโมง ท่านได้ลุกขึ้น ส.ณ.วิ.ได้รีบกราบท่านแล้วขอโอกาสเรียนวิธีการฝึกพลานุภาพของจิตกับท่าน ส.ณ.วิ.ได้ท้าวความจากพระธรรมเทศนาของท่านในคำที่ว่า "ถ้าเราฝึกจิต จะทำอะไรก็ได้" "กระผมมีความประสงค์จะทำจิตให้เกิดพลานุภาพเหมือนท่านอาจารย์ ผมจะทำอย่างไร ขอความกรุณาอาจารย์ช่วยแนะนำให้กระผมด้วย" ท่านอาจารย์ฝั้นฯ ท่านดุเอาว่า "นี่แน่ะเณร! เธอยังเป็นผู้ฝึกหัดใหม่ จะมาคิดทำจิตให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้โดยเฉพาะพลานุภาพนั้น เดี๋ยวจะเกิดฟุ้งซ่านกันใหญ่จะเสียผลอันแท้จริง" ส.ณ.วิ.ได้กราบเรียนท่านว่า "กระผมมีความประสงค์ เพื่อความจริงในพระพุทธศาสนาและรับรองว่า กระผมจะไม่สึกและจะปฏิบัติไปจนตาย แต่

กระผมอัศจรรย์ที่ท่านอาจารย์ได้แสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้ กระผมใคร่อยากรู้หนทางบ้าง ว่าวิธีทำจะทำอย่างไร"

ท่านอาจารย์ฝั้นฯ ได้บอกว่า "อย่าเลยเณร เรื่องนี้มันเกิดขึ้นเฉพาะตัวใครตัวมัน จะเอาอย่างกันไม่ได้หรอก" ส.ณ.วิ.ไม่ลดละความพยายามถามท่านต่อไปว่า "เวลาท่านอาจารย์จะใช้พลังจิตนั้นท่านอาจารย์ได้กำหนดจิตอย่างไร?"

ท่านอาจารย์ตอบว่า "จิตที่จะเกิดพลังได้ ก็ต่อเมื่อได้อบรมเป็นสมาธิครั้งแล้วครั้งเล่า จนเกิดกระแสจิต หากว่าผู้ใดมีกระแสจิตแก่กล้า อันกระแสจิตนี้เองที่จะทำอะไรได้" ส.ณ.วิ.ได้ถามอีกว่า "ท่านอาจารย์กว่าจะทำได้เช่นกับสะกดจิตสามเณรมารับใช้ในคืนนั้น กระผมเห็นกับตา ท่านอาจารย์ได้ฝึกมากี่ปีครับ"

ท่านอาจารย์ฝั้นฯ บอกว่า "ตั้งแต่เราฝึกมานี้ ๑๐ กว่าปี แต่เณรเอ๋ย อย่าคิดทำอย่างเราเลย เดี๋ยวจะเกิดฟุ้งซ่านเปล่า ๆ " ส.ณ.วิ.เรียนท่านว่า "กระผมจะพยายามมิให้จิตฟุ้งซ่าน แต่พยายามจะสร้างกระแสจิตให้แก่กล้าเท่านั้น" พระอาจารย์ฝั้นฯ ท่านสำทับว่า "หากเณรจะทำจริง ๆ เราขอเตือนว่า อันว่ากระแสจิตนี้หากว่ามันจะเป็นขึ้นมาจริง ๆ นอกเหนือจากทำให้เกิดพลานุภาพแล้ว ต้องดำเนินจิตเข้าสู่วิปัสสนา จึงจะถูกตามคำสอนของพระพุทธเจ้า"

ส.ณ.วิ.ดีใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ฟังคำอธิบายเป็นครั้งแรกที่ว่าให้ทำจิตจนเกิดกระแสจิต ส.ณ.วิกราบลาท่านในคืนนั้น และได้คำนึงถึงอุบายนั้นอยู่ตลอดเวลา

ส.ณ.วิ.ได้อยู่กับท่านเป็นเวลา ๔ เดือนเศษ ได้คุ้นเคยกับพระองค์หนึ่งชื่อว่าพระพุทฒา (ภายหลังท่านได้เป็นสมภารอยู่ที่วัดเขาพระบาทภูพานคำ เขื่อนอุบลรัตน์ เป็นเจ้าคุณเจ้าอาวาสอยู่ที่วัดเขื่อนอุบลรัตน์ อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น)

ส.ณ.วิ.ควรจะทบทวนอีกตอนหนึ่งเมื่อได้เดินธุดงค์ไปในที่ต่าง ๆ แล้ว ส.ณ.วิ.ได้พบกับพระอาจารย์ฝั้นฯ อีกครั้งที่จังหวัดสกลนคร ระหว่างนั้นพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระยังมีชีวิตอยู่ และอยู่ด้วยกันกับท่านบนภูเขาดอยธรรมเจดีย์ ขณะที่บิณฑบาต กำลังเดินไปตามไหล่เขา มีนกฝูงหนึ่งบินฉวัดเฉวียนอยู่บนอากาศ ท่านอาจารย์ฝั้นฯ ท่านพูดว่า นั่นนกอะไรกัน พอดีท่านเหยียดมือออก นกได้ตกลงที่มือของท่าน ส.ณ.วิ.ระลึกถึงเมื่อคราวที่ท่านให้ช่วยชีวิตนกเมื่ออยู่วัดศรัทธารามทันที ส.ณ.วิ.นึกว่านกตัวนี้ต้องตายอีกละกระมัง ส.ณ.วิ.รีบเดินเข้าไปเพื่อจะจับนกที่มือของท่าน มันช่างเชื่องอะไรเช่นนั้น แต่มันไม่ตาย ส.ณ.วิ.พูดกับท่านอาจารย์ฝั้นฯ ว่า "นกไม่ตาย ผมนึกว่าจะตายเหมือนคราวก่อนเสียแล้ว" ท่านอาจารย์ฝั้นฯ

ตอบว่า "เดี๋ยวนี้เราคำนวณกะจิตให้พอดีได้แล้ว มันไม่ตายหรอกวิริยังค์" ครู่เดียวนกตัวนั้นมันก็บินขึ้นไปบนอากาศ ปะปนกับหมู่นกทั้งหลาย ทำเอา ส.ณ.วิ.อัศจรรย์ใจเป็นหนักหนาที่ว่าท่านมีพลานุภาพของใจเป็นอย่างดี และท่านก็ได้พยายามลำดับพลานุภาพใจของท่านให้เหมาะสมได้ และ ส.ณ.วิ. แปลกใจที่ท่านทำอิทธิในขณะที่ ส.ณ.วิ.มาพบกับท่านครั้งนี้อีก พร้อมมีพระเณรเดินตามกันมาหลายองค์แปลกใจ เพราะเหตุใด ท่านประสงค์อะไร จึงทำให้ ส.ณ.วิ.เห็นเป็นขวัญตาอีก

ภายหลัง ส.ณ. วิ. ได้มีโอกาสอยู่กับพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ จึงเล่าเรื่องพระอาจารย์ฝั้นฯ ที่ทำอิทธิต่าง ๆ ที่ ส.ณ.วิ.ได้เห็นมาถวายท่านฟัง ท่านอาจารย์มั่นฯ จึงพูดว่า "สำหรับท่านฝั้นนั้นนับเป็นพระเถระมีพลังจิตสูงองค์หนึ่ง แต่เป็นวิชาที่เป็นอดีตบุญได้เคยสร้างพลังจิตนี้มาก่อน ท่านฝั้นจึงเป็นผู้มีความสามารถในทางที่จะรวบรวมจิตของผู้อื่น หมายความว่าช่วยผู้อื่น ได้ในทางจิตเช่นช่วยให้จิตสงบ ขณะที่ผู้อื่นกำลังฟุ้งซ่านหรือขณะที่ใคร ๆ นั่งใกล้ท่าน จะได้รับความเย็นใจด้วยพลานุภาพของจิต

ส.ณ.วิ.ได้ถามว่า "มีศิษย์ของพระอาจารย์องค์ใดบ้างที่ทำจิตได้ขนาดท่านอาจารย์ฝั้นฯ?" ท่านตอบว่า "มีมากองค์ แต่ว่ามีพลานุภาพไปคนละแนว" ส.ณ.วิ.ถามต่อไปว่า "แนวไหนบ้างที่ศิษย์ของพระอาจารย์ได้ดำเนินอยู่" ท่านบอกว่า "ก็แนวฤทธิ์ แนวปัญญา และอย่างอื่น ๆ อันที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น"

ส.ณ.วิ.ยังสงสัยว่า ระหว่างอาจารย์ ส.ณ.วิ.(พระอาจารย์กงมาฯ) กับพระอาจารย์ฝั้นฯ ใครจะเก่งกว่ากัน เป็นปัญหาอยู่ในใจของ ส.ณ.วิ. มานานแล้ว โอกาสนี้จึงเป็นโอกาสดีที่จะได้ถามพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ ส.ณ.วิ.ถามท่านตรง ๆ ว่า "ท่านอาจารย์ฝั้นฯ กับ พระอาจารย์กงมาฯ ทั้ง ๒ องค์นี้ องค์ไหนเก่งกว่ากัน" พระอาจารย์มั่นฯ ท่านยิ้มและพูดว่า "วิริยังค์เธอคงคิดว่าอาจารย์ของเธอเก่งกว่าละซี" ส.ณ.วิ.นึกในใจว่า "ใช่" ท่านพูดต่อไปว่า "ท่านฝั้นเก่งทางฤทธิ์ ท่านกงมาเก่งทางปัญญา เหมือนกับพระโมคคัลลานะเก่งทางฤทธิ์ พระสารีบุตรเก่งทางปัญญา แต่พระโมคคัลลานะ นั้นไม่มีลูกศิษย์มากเหมือนพระสารีบุตร ปรากฏว่าพระสารีบุตรมีลูกศิษย์ที่เป็นพระอรหันต์มาก"

ก็นับว่า ส.ณ.วิ.ได้ความกระจ่างแจ้งขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งว่า สำหรับผู้ที่จะพึงทำประโยชน์แก่พระพุทธศาสนานั้นย่อมมีแตกต่างกัน และต่างก็มีความดีคนละอย่างในองค์ของแต่ละท่านนั้นย่อมมีความดีอย่างใดอย่างหนึ่ง

อันที่จริงการอยู่กับพระอาจารย์ฝั้นฯ ในระหว่าง ๓-๔ เดือนนี้ เป็นการได้รับประโยชน์อย่างมากสำหรับ ส.ณ.วิ.ทั้งยังได้พบสิ่งประหลาดมหัศจรรย์ พร้อมกับศึกษาปรจิตวิชาไปในตัวด้วย นับว่าเป็นพื้นฐานต่อมา

ได้เป็นอย่างดี

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๗๘ ท่านอาจารย์กงมาฯ ท่านได้กลับจากกรุงเทพฯ และได้เลยมาที่วัดป่าศรัทธาราม เพื่อมารับ ส.ณ.วิ.กลับไปวัดป่าสว่างอารมณ์ เมื่อท่านอาจารย์ทั้ง ๒ ได้พบกัน พระอาจารย์ฝั้นฯ ได้เอ่ยขึ้นว่า "แหมกงมาฯ ได้ลูกศิษย์ดีนี่ อยู่กับผมมาหลายเดือนตั้งใจปฏิบัติไม่ขาด ต่อไปภายหน้าเณรวิริยังค์นี้จะต้องได้ดิบได้ดี เพราะเป็นคนเข้าใจปฏิบัติครูบาอาจารย์ อธิบายธรรมต่าง ๆ เข้าใจง่าย ไม่ดื้อรั้น ใช้อะไรเท่าไรไม่เคยมีบ่นว่าเหนื่อย ท่าทางเข้าทีดี" ส.ณ.วิ.ได้ฟังก็รู้สึกขนลุก ทำไมท่านอาจารย์ฝั้นฯ มายกย่องเราต่อหน้าพระอาจารย์ของเราและตัวเรา แต่ ส.ณ.วิ.ก็นั่งก้มหน้าทำเหมือนไม่เข้าใจหรือไม่เอาใจใส่ที่ผู้ใหญ่เขาพูดกัน พระอาจารย์กงมาฯ ตอบพระอาจารย์ฝั้นฯ ว่า "เณรวิริยังค์เป็นคนดีเพราะศรัทธาแก่กล้ามาก กว่าเธอจะได้บวชนั้นต่อสู้เหลือหลาย ถ้าเป็นเด็กอื่นคงจะไม่ได้มาบวชอย่างนี้ดอก" ตอนบ่ายวันนั้นพระอาจารย์กงมาฯ ก็พา ส.ณ.วิ. กลับไปวัดป่าสว่างอารมณ์โดยทางรถไฟ

๒.๓ เริ่มต้นฝึกออกธุดงค์ พ.ศ. ๒๔๗๙

พระอาจารย์กงมาฯ ท่านบ่นว่า "เรามาอยู่ที่บ้านใหม่สำโรงนี้ เอาภาระธุระสอนพระภิกษุสามเณรและญาติโยมมากเป็นพิเศษถึง ๓ ปีแล้ว ในทุก ๆ ปีก็จะไปธุดงค์เมื่อเวลาออกพรรษา และไปไม่ได้เท่าไรก็กลับวัด เพราะเป็นห่วงการแนะนำสั่งสอนจะขาดจังหวะ เราจึงได้ธุดงค์น้อยไป ทำให้การพิจารณาอะไรอันเป็นภายในไม่กระจ่างแจ้งเหมือนแต่ก่อน"

หลังจากท่านบ่นอยู่อย่างนี้บ่อย ๆ ปีนี้ พ.ศ. ๒๔๗๙ ท่านก็ปรารภกับภิกษุสามเณรและญาติโยมว่า "เราเห็นจะเข้าป่าธุดงค์ให้หนัก อาจจะไม่มาจำพรรษาที่นี่" ทำเอาพระภิกษุสามเณรและญาติโยมงงไปตาม ๆ กัน

วันหนึ่งหลังสวดมนต์ไหว้พระตามปรกติ มีเฉพาะพระภิกษุสามเณรประชุมกันอยู่ที่ศาลา ท่านได้กล่าวถึงความเอาจริงเอาจังกับการฝึกหัดการบำเพ็ญสมาธิภาวนา พร้อมกับได้เล่าถึงความเป็นไปของท่านพระเถระในอดีตว่า ในครั้งศาสนาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระนามว่า กัสสปะ มีพระภิกษุ ๔ องค์ เป็นสหายกัน ต่างองค์ต่างก็มุ่งมั่นเพื่อความพ้นจากกิเลส เมื่อท่านทั้ง ๔ อยู่รวมกับหมู่คณะ ไม่ได้รับความสงบเป็นที่พอใจ จึงนัดกันออกธุดงค์เข้าไปสู่ป่าลึกที่สุดเท่าที่จะลึกได้ ท่านทั้ง ๔ จึงได้พบภูเขาลูกหนึ่งสูงชันมาก และท่านก็ได้ปรารภกันว่าพวกเราหาหนทางขึ้นไปบนหน้าผาโน่น เมื่อขึ้นไปอยู่บนโน้นแล้วก็ไม่ต้องลงมา พวกเรายอมเสียสละชีวิต ทุกองค์ไม่ขัดข้อง ท่านทั้ง ๔ จึงจัดไม้พะองใช้ทำเป็นบันไดไต่ขึ้นไปบนหน้าผาของภูเขาลูกนั้น จากนั้นทั้ง ๔ องค์ก็เริ่มปรารภความเพียร

อย่างเอาจริงเอาจัง พร้อมกันนั้นเพื่อเป็นการเสียสละชีวิตอย่างยิ่ง ท่านได้ผลักไม้พะองที่เป็นบันไดให้ตกลงที่ดินเสียเพื่อไม่ให้ขึ้นลงได้อีก เมื่ออาทิตย์แรกล่วงไปองค์หนึ่งก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เหาะไปบิณฑบาตรมาเลี้ยง ๓ องค์ ทั้ง ๓ องค์ไม่ฉันยอมตาย ต่อมาอีกองค์หนึ่งก็ได้สำเร็จพระอนาคามี ไปบิณฑบาตรมาเลี้ยง ๒ องค์ แม้ ๒ องค์ก็ไม่ยอมฉันจะยอมตาย และทั้ง ๒ องค์ก็ตายสิ้นชีวิตบนหน้าผานั่นเอง ใน ๒ องค์นั้น องค์ ๑ ได้มาเกิดเป็นพระกุมารกัสสปะและอีกองค์ ๑ ได้มาเกิดเป็นพระพาหิยะ ในศาสนาของพระพุทธเจ้าของเรานี้ และทั้ง ๒ องค์ก็สำเร็จพระอรหันต์สมความปรารถนา

อยู่มาวันหนึ่งท่านพระอาจารย์กงมาฯ ท่านก็ประกาศออกมาเฉยๆ ว่า “เราจะไปธุดงค์ละ ใครไม่กลัวตายก็ไปกับเรา ถ้าใครกลัวตายอย่าไป เราเพียงคนเดียวก็จะไป” ส.ณ.วิ.รีบตอบสนองท่านทันทีว่า “กระผมจะไป” “จริงหรือ” พระอาจารย์กงมาฯ สวนคำ ส.ณ.วิ.ยืนยันว่า “จริงครับ” “ถ้าอย่างนั้นเตรียมตัวอีก ๓ วันเราจะออกเดินธุดงค์”

เป็นอันว่าทุกอย่างเรียบร้อยภายในเวลาไม่กี่ชั่วโมง เพราะพวกเราไม่มีอะไรจะมาผูกพันธ์และก็ไม่มีสมบัติอะไร มีแต่กลดกับบาตรเท่านั้น เมื่อพร้อมแล้วก็มีสามเณรเที่ยงเพื่อน ส.ณ.วิ.อีก ๑ องค์ นายเทียมฆราวาสอีก ๑ พระสังข์อีกหนึ่ง เดินเท้าออกจากวัดป่าบ้านใหม่สำโรง (วัดสว่างอารมณ์) อย่างไม่มีจุดหมายปลายทางค่ำไหนนอนนั่น

วันนั้นเดินทางถึงหมู่บ้านหนึ่งชื่อบ้านหนองหญ้าขาว พักในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร รุ่งเช้าท่านอาจารย์ท่านชี้ว่าโน่นแน่ ภูเขาใหญ่สูงป่าทึบพวกเราจะเข้าไปในป่านั้น ส.ณ.วิ.รู้สึกดีใจที่จะได้เข้าบุกป่ากัน จะได้รับความวิเวกยิ่งขึ้น เป็นอันว่าพวกเราใช้เวลาเดินค่อนวันก็เข้าป่าดงดิบ ไม่มีบ้านคนมีแต่ต้นไม้ใหญ่ๆ และภูเขาสูงตระหง่าน ส.ณ.วิ.นึกในใจว่ายังไงเสียวันนี้ท่านพระอาจารย์คงจะพาเราเดินทั้งวันอีกเป็นแน่ ก้มหน้าเดินตามหลังท่านไปอย่างไม่คิดอะไรทั้งนั้น พระอาจารย์หันมาบอกพระสังข์ว่า “หยุดตรงนี้แหละ” เป็นป่าหินลาด เหมือนเทคอนกรีต เป็นบริเวณกว้างมีธารน้ำเล็ก ๆ อยู่ข้าง ๆ นับว่าวันนี้เดินไม่เท่าไรเพียง ๖ ชั่วโมงเท่านั้น ไม่เหนื่อยนัก ส.ณ.วิ.ได้สังเกตดูโดยรอบบริเวณ ไม่เห็นมีหมู่บ้านคนเลยเป็นป่าแท้ ๆ คิดว่าพรุ่งนี้เราจะฉันอาหารกันที่ไหนเพราะไม่มีบ้านคนเลย ก็พอดีพระอาจารย์ท่านสั่งการบอกแก่ผู้ที่มาทุก ๆ องค์ว่า ให้ไปจัดสถานที่พัก ให้ห่างกันชั่วกู่ (หมายความว่าสุดเสียงเรียกกันไม่ได้ยิน) ส่วน ส.ณ.วิ.ได้เดินไปที่ตีนภูเขาลูกหนึ่งไกลจากพระอาจารย์พอสมควร จัดแจงกางกลดเอาผ้าอาบน้ำปูนอนตีนบาตรเป็นหมอน เมื่อเวลายังไม่มืด ส.ณ.วิ.รีบกลับมาช่วยจัดบริเวณแผ้วถางพอสมควรถวายพระอาจารย์กงมาฯ ส.ณ.วิ.รีบไปจัดการตัดไม้แห้งมาก่อไฟแล้วต้มน้ำ มื้อนี้ยังมีน้ำตาลทรายขาวที่ติดมือมาบ้าง หลังจากต้มน้ำแล้ว เอาใบไม้กำลังราช

สีห์เผาไฟใส่เข้ากับน้ำเดือด ครู่หนึ่งนำเอามารินถวายพระอาจารย์พร้อมกับน้ำตาลหน่อยหนึ่ง ส.ณ.วิ. เณรเทียง พระสังข์ ลุงเทียม ร่วมวงกันฉันน้ำร้อนแก้ความกระหายไปได้มื้อหนึ่ง

หลังจากฉันน้ำร้อนกันเสร็จแล้ว พระอาจารย์ก็เริ่มอบรมพวกเราซึ่งขณะนั้นกำลังรอฟังโอวาทอยู่อย่างตั้งใจ เป็นคำแรกที่ออกจากปากของพระอาจารย์ว่า "เหนื่อยน่าดูสองวันเต็ม แต่ว่าเราทุกคนอย่าประมาท จงพยายามนั่งสมาธิให้มาก สวดกรณียะเมตตาสูตร แล้วทุกองค์จะปลอดภัย เอ้าทุกองค์กลับที่ได้"

ส.ณ.วิ.เห็นทุกองค์กลับกันแล้ว แต่ด้วยความเคยชินที่ได้เวลาบีบนวดถวาย ส.ณ. วิ. จึงรอจะบีบนวดถวายก่อนกลับ พระอาจารย์บอกว่า "วิริยังค์กลับได้ กลับไปเถอะมันจวนมืดแล้ว วันนี้ไม่บีบ เธอจงกลับไปก่อนมืด เดี๋ยวจะเกิดอันตราย" ส.ณ.วิ.ได้ฟังท่านอนุญาตให้กลับแล้ว รีบกราบพระอาจารย์ รีบกลับอย่างเร็ว นึกถึงคำพระอาจารย์พูดถึงอันตราย ก็ตกใจว่าอันตรายอะไรกันหนอ แต่พอเดินมากลางทางคนเดียว รู้สึกหวิว ๆ ใจยังไงพิกลเหมือนกัน เพราะทางเดินนั้นมีแต่หลุมลึกบ้างตื้นบ้าง บางแห่งต้องปีนป่ายเพราะมันเป็นไหล่เขา เออนี่ถ้ามันมืดคงพลัดตกหลุมคงเป็นอันตรายเหล่านี้เองที่พระอาจารย์ให้เรามาก่อนมืด

ครั้นถึงที่พักพระอาทิตย์คล้อยลับภูเขา มองดูสลัว ๆ บรรยากาศทำไมมันจึงเปลี่ยนจิตใจคนได้ ส.ณ.วิ.ต้องตลึงงันเนื่องจากความสลัวที่ค่อย ๆ มืดลงนั้น มันทำใจของ ส.ณ.วิ.เกิดความหวาดกลัวขึ้นมาอย่างฉับพลัน และเพิ่มความกลัวมากขึ้น จนเสียวซ่าขนศีรษะลุกชัน ส.ณ.วิ.พยายามจะมองดูความสวยงามของธรรมชาติป่าไม้สีเขียวขจี สูงต่ำเป็นวิวที่น่าทัศนาอะไรเช่นนั้น แต่ ส.ณ.วิ.ไม่อาจจะใช้ความพยายามบังคับจิตใจตนเองให้ทนดูวิวทิวทัศน์เหล่านี้ได้อีกต่อไป เพราะความกลัวประดังกันเข้ามาสู่หัวใจของ ส.ณ.วิ. อย่างหนักอึ้ง คิดว่าจะวิ่งกลับไปอยู่ใกล้ ๆ กับพระอาจารย์ของเรา แต่ก็ไม่กล้าเพราะเราได้รับคำมั่นสัญญากับท่านไว้แล้วว่า "ผมไม่กลัวตาย" แต่ทำไมเราจึงกลัวมากอย่างนี้ ทั้ง ๆ ที่คิดจะไปอยู่กับเณรเทียง กลัวมันจะเย้ยเอาว่าเรานี้ดีแต่พูด ถึงคราวจริงแท้ก็คือคนขี้ขลาด ก็ไม่กล้าไป ส.ณ.วิ. เห็นบรรยากาศมืดมิดโดยทั่วไปแล้วความกลัวยิ่งทวีคูณ จึงรีบมุดเข้ามุ้งกลดไปและรีบสวดกรณียะเมตตาสูตร จากนั้นก็นั่งสมาธิต่อไป แหมจิตรวมเป็นสมาธิเร็วจริง นึกพุทโธแค่ไม่กี่เที่ยว จิตรวมเป็นสมาธิสบายหายกลัวเหมือนปลิดทิ้ง พยายามนั่งให้จิตเป็นสมาธิให้นานที่สุดและสบายมาก เขาจึงคิดว่า "การธุดงค์ไปในที่เปลี่ยว ๆ ได้ประโยชน์อย่างนี้เอง"

พอดึกหน่อยเห็นว่านั่งสมาธินานแล้วจึงเอนตัวลงนอน เท่านั้นเองความกลัวมันกลับมาหาเราในทันทีประดังเข้ามากันใหญ่เหมือนเดิม ต้อง

ลุกขึ้นมานั่งสมาธิอีก จนถึงใกล้สว่าง ขณะนั้นเกิดปวดท้องเบาขึ้นมา เตรียมจะออกจากกลดไปถ่ายเบา แต่มือไม่กล้าเปิดมุ้งกลดเพราะความกลัว มือหนักไปหมดเปิดไม่ได้ ไม่กล้าออกไปข้างนอกเลยแม้จะปวดเบาก็อดเอา แล้วก็นั่งสวดมนต์จนสว่าง

พอพระอาทิตย์ขึ้นเท่านั้นเอง ความกลัวที่ได้กลัวอยู่เมื่อคืนนี้มันหายไปไหนหมดไม่รู้ ส.ณ.วิ.จึงมาคิดได้ว่า แท้จริงคนเรานี้กลัวความมืดมากกว่า จะไปกลัวอะไร ดูซิข้าพเจ้ากลัวแทบแย่เมื่อกลางคืน แต่พอเป็นกลางวัน ความกลัวมันหายของมันทั้งๆ ที่อยู่ที่เดิมนี่เอง ทำให้ ส.ณ.วิ. เข้าใจตัวเองขึ้นอย่างมาก

เช้าขึ้นพวกเราไปประชุมกันที่กลดของพระอาจารย์กงมาฯ คำแรกที่พวกเราได้ยินจากพระอาจารย์ก็คือว่า “พวกเราวันนี้ไม่มีอาหาร ไม่ต้องฉันจะอดไปกี่วันยังไม่รู้ จนกว่าจะพบบ้านคน” ส.ณ.วิ.ได้ฟังแล้วรู้สึกว่าเราจะต้องทำศึกหนักแล้ว ทั้งเดินทางทั้งวันทั้งจะต้องอดอาหาร เห็นทีจะต้องสู้กันอย่างหนักแหละคราวนี้ เรายังไม่เคยอดอาหารเป็นวันๆ เลย ไม่รู้ว่ามันจะหิวสักแค่ไหน จากนั้นพระอาจารย์ก็ถามทุกๆ คนว่า เมื่อคืนนี้ใครได้ยินเสียงอะไรบ้าง ส.ณ.เที่ยงตอบว่า “ผมได้ยินเสียงหง่าวๆ ๆ-หึ่มๆ ๆ-และได้ยินเสียง แปร๊ดๆ ๆ ๆ เหมือนแผ่นดินสะเทือนไปเลย ส.ณ. วิ. ก็ได้ยินเหมือนเณรเที่ยงเหมือนกัน แต่ก็ไม่รู้ว่ามันเป็นเสียงอะไร ท่านอาจารย์บอกพวกเราว่า เสียงหง่าวๆ ๆ เหมือนแมวใหญ่นั่นคือเสียงเสือโคร่ง เสียงแปร๊ดๆ ๆ นั่นคือเสียงช้าง ส.ณ.วิ.เพิ่งจะรู้ว่าเป็นเสียงเสือเสียงช้างเดี๋ยวนี้เอง มีความตกใจกลัวขึ้นทันทีที่พระอาจารย์บอก ตอนได้ยินเมื่อคืนไม่กลัวเพราะไม่รู้ว่ามันเป็นเสียงอะไร ส.ณ.วิ.นึกในใจว่าขณะนี้เราได้อยู่ในท่ามกลางดงช้างดงเสือเสียแล้วหรือนี่ รู้สึกตัวว่าเห็นทีจะหนักใจเสียแล้ว ครั้งแรกบอกพระอาจารย์ว่า “เราไม่กลัวตาย” เอาเข้าจริงกลับต้องอยู่ในท่ามกลางอันตราย ซึ่งก็คือเราจะต้องกลัวตายนั่นเอง แต่ก็ปลงตก เพราะไหนๆ เราก็มาแล้วและเราก็จะต้องฝึกหัดปฏิบัติจิตเพื่อความพ้นจากกิเลสจะมาห่วงใยอาลัยกับชีวิตทำไม ส.ณ.วิ.นึกปลอบใจตัวเอง

ทันใดนั้นพระอาจารย์กงมาฯ ก็ประกาศบอกว่า เช้านี้ไม่มีอาหารพวกเราฉันน้ำแก้หิว แล้วรีบเดินทางต่อไปเดี๋ยวนี้เลย ทุกองค์เตรียมตัวพร้อมอยู่แล้วจึงรีบแบกกลดสพายบาตรเดินทางผ่าดง ข้ามภูเขาต่อไปอย่างไม่มีจุดหมาย ในระยะทางตอนนี้เป็นดงดิบเสียแล้ว (ดงดิบหมายความว่าป่าทึบ) ต้นไม้ใหญ่ๆ เหลือเกินเป็นต้นตั้งสลอนตรงเหมือนลำเทียนมองไม่เห็นพระอาทิตย์เอาเชียวแหละ มีแต่ทางช้างเดิน พวกเราต้องเดินตามทางช้าง เพราะช้างมันชำนาญทาง เมื่อเราเดินตามทางช้างจะไม่ผิดแลจะต้องไปเจอหมู่บ้านจนได้ ถ้าไม่เดินไปตามทางช้าง เราก็เดินไม่ไหวเพราะจะต้องถางทางซึ่งมันก็ทำไม่ได้

พระอาจารย์บอกพวกเราว่าถ้าเห็นตัวมันแล้ว ใครๆ อย่ามองมันเชียวนา (ตัวมันหมายถึงตัวช้าง) ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้เดินของเราไปเรื่อยๆ ถ้าขืนมองไปที่มันแล้วอาจจะเป็นอันตราย ส.ณ. วิ. ภาวนาในใจว่า "ขออย่าให้ได้เห็นตัวมันเลย กลัวจะอดมองมันไม่ได้เดี๋ยวจะแย่เท่านั้น" แต่ที่ไหนได้เดินไปครึ่งวันเจอเสียแล้ว ช้างตั้งฝูง ทีแรก ส.ณ. วิ. นึกว่าเป็นควายเห็นตัวดำๆ แต่ไกลมันกำลังหากินกันอยู่ ส.ณ. วิ. เห็นลูกช้างตัวหนึ่งน่ารักมาก สวยมากหากินใบไม้ข้างแม่มัน พอพวกเราเดินไปก็ใกล้ตัวมันเข้าทุกที ส.ณ. วิ. บอกพระอาจารย์ว่าพาพวกผมเดินหลีกทางไปทางอื่นไม่ได้หรือ พระอาจารย์บอกว่า ไม่มีทางไปเณรหยุดอย่าพูดและอย่าออกเสียงเป็นอันขาด ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ แต่ ส.ณ. วิ. ชักเสียว คิดว่า "หากมันวิ่งไล่เรามาจะทำอีท่าไหนดี" แต่ก็ไม่คิดดีกว่า เอาพระอาจารย์เป็นที่พึ่งเถอะ แล้วก็เดินตามหลังท่านไปก็ใกล้ตัวช้างเข้าไปทุกทีๆ

ช้างฝูงหนึ่งมันกำลังใช้งวงของมันรูดใบไม้กินอย่างเพลิดเพลิน มันคงไม่รู้หรอกว่าขณะนี้มีมนุษย์หมู่หนึ่งกำลังเดินผ่านพวกมัน ส.ณ.วิ. พยายามทำตามที่พระอาจารย์สั่ง ส.ณ.วิ.สังเกตเห็นพระอาจารย์ท่านเดินสำรวมเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ส.ณ.วิ.อุ่นใจที่ได้เดินอยู่ตรงกลาง แม้ว่า ส.ณ.วิ.จะระวังสำรวมเพียงใดแต่ก็ยังเห็นฝูงช้างอยู่นั่นเอง พวกเราเดินย่ำใบไม้ดังกรอบแกรบเพราะไม่มีทางเลือก เสียงนี้คงได้ยินไปถึงพวกมัน และพวกมันก็หยุดการหากินทันที หูของมันผึ่งทุกตัว ส.ณ. วิ. เสียวไส้เป็นที่สุดและพยายามไม่มองทำเหมือนพระอาจารย์ คือ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น คิดว่าแม้ลมหายใจของพวกเราเบาแทบจะไม่มี และพวกเราก็ได้ผ่านฝูงช้างไปด้วยดีไม่มีอะไรเกิดขึ้น โล่งใจไปที ส.ณ. วิ. เดินไปพลางคิดไปพลางว่า "เราหนอบอกพระอาจารย์ว่าจะไม่กลัวตาย มันเป็นคำพูดที่ยังไม่พบอันตรายที่จะเกิดขึ้น พูดน่ะมันพูดได้แต่พอมาพบของจริงเข้าแล้วควรจะสำนึกว่า ไม่น่าจะพูดอวดเก่งเลยนะเรา"

มันเป็นกลางดงป่าไม้ทึบสารพัดนานาพันธุ์สุดแสนจะพรรณาน่ารื่นรมย์ดีจริงๆ พระอาจารย์กงมาฯ สั่งว่าเราหยุดพักนอนกันตรงนี้ เป็นที่ทราบว่าเมื่อพระอาจารย์สั่ง พวกเราก็ต้องหาที่นอนพักกันและก็ต้องอยู่ห่างกัน พวกเรากำลังอยู่กลางดงใหญ่ ยังไม่ทราบเหมือนกันว่าจะพ้นดงนี้เมื่อไร แต่เป็นที่แปลกอย่างหนึ่งเมื่อพบว่า มีน้ำลำคลองเล็กๆ มีก้อนหินระเกะระกะ พระอาจารย์ก็จะพาพวกเราพัก ถือว่าแหล่งน้ำมีความสำคัญ นานๆ จึงจะเจอ พระอาทิตย์ใกล้จะตกดินแล้วถือว่าจวนจะค่ำ พวกเราไม่มีนาฬิกาเอาพระอาทิตย์และไก่ขันเป็นนาฬิกา เมื่อจัดที่นอนถวายพระอาจารย์เรียบร้อยแล้วพวกเราก็ไปหาสถานที่เหมาะๆ เพื่อพักผ่อนและนั่งสมาธิกันต่อไป ก่อนจะกลับที่พักพระอาจารย์ได้เรียกพวกเรามาอบรมแนะนำวิธีกำหนดทำกรรมฐานกันก่อน วันนี้ท่านได้แนะนำว่า "นี่พวกเราขณะนี้ก็ได้รับความวิเวกสงบสงัด

เป็นอย่างดีแล้ว อย่าพากันขี้เกียจพยายามทำความเพียรอย่าเห็นแก่นอน จิตนี้ต้องให้อยู่กับตัวหมายความว่ากำหนดกายคตาอยู่เสมอ เมื่อจิตรวมเป็นสมาธิแล้วจงพิจารณาถึงความตายให้เห็นร่างกายของเรานี้เป็นธาตุทั้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม และให้ละลายกายคือให้พิจารณาให้เห็นเป็นสภาพอันเดียวคือธาตุ โดยใช้กระแสจิตลบล้างอุปาทาน เมื่อพิจารณาเห็นจริงเป็นปัจจักขสิทธิ์แล้ว ความยึดมั่นในสังขารมันจะค่อย ๆ คลายลงไป จากนั้นจิตนี้ก็สว่างมากขึ้น

พวกเราน้อมรับโอวาทของท่านแล้ว ต่างก็แยกย้ายกันไปอยู่ที่ของตน ส.ณ. วิ. เองก็ได้พยายามทำความเพียรอย่างเต็มที่ ดูรู้สึกว่ามันช่างได้รับผลในทางจิตใจดีจริง ๆ เพราะทุกอย่างมันเงียบเสียยิ่งกว่าเงียบ ทำให้คิดถึงว่าไม่เสียทีเลยที่อุตส่าห์บากบั่นเดินทางเหน็ดเหนื่อย เพราะเมื่อนั่งสมาธิแล้วผลปรากฏขึ้นอย่างบอกไม่ถูกเกิดขึ้นโดยพลัน ส.ณ. วิ. คิดในใจว่า เราอยู่วัดมองเห็นโน่นนี่ ฟังเสียงโน่นนี่ เห็นอะไรต่อมิอะไร เวลานั่งสมาธิต้องแก้อารมณ์เสียนานกว่าจะหมด กว่าจิตจะรวมเป็นสมาธิ แต่เมื่ออยู่ในกลางป่าใหญ่เช่นนี้ ไม่ต้องเสียเวลาเหมือนอยู่ที่วัดจึงคิดว่าดีจริง ๆ

เมื่อพ้นจากดงพญาเย็นแต่อยู่ตอนหางดงนั้นเป็นแหล่งที่พวกมหาโจรทั้งหลายพากันมาส้องสุมกันอยู่จำนวนมาก ท่านอาจารย์กงมาฯ ก็พาพวกเราพักอยู่กับพวกโจรเหล่านั้น เมื่อเราพักกันเรียบร้อยแล้ว พวกโจรประมาณ ๒๐ คนได้เข้ามาล้อมพวกเรา ในมือมีทั้งดาบและปืนน่าสะพึงกลัว

ท่านอาจารย์กงมาฯ เคยเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า พวกโจรดงพญาเย็นนี้ร้ายกาจนัก มันจับพระธุดงค์ฆ่าเสียมากต่อมากแล้ว คราวหนึ่งมีพระธุดงค์จำนวน ๙ รูป ธุดงค์มาเจอพวกโจรเขาใหญ่ดงพญาเย็นนี้ มันจับเอาไว้หมด ค้นดูย่ามว่าจะมีเงินไหม พระธุดงค์ทั้ง ๙ รูปไม่มีเงินแม้แต่สตางค์แดงเดียวพวกโจรก็โกรธ จึงจับเอาพระชนกัน ชนค่อย ๆ ก็ไม่ยอม ชนจนหัวได้เลือด แต่มีอีกหนึ่งรูปไม่มีคู่เลยให้ชนหัวคันนา โจรชอบใจหัวเราะกันพระรูปไม่มีคู่เดือดดาลในใจนักจึงค่อย ๆ คลานไปจนถึงปืนที่โจรวางไว้ คว้าปืนยิงโจรตายไป พวกโจรก็หนีเตลิดไป

ข้าพเจ้านึกถึงที่ท่านเล่ามาให้ข้าพเจ้าฟังแล้วก็ให้เสียวว่าเราจะโดนอีท่าไหนหนอ จากนั้นท่านอาจารย์กงมาฯ ท่านก็เริ่มอธิบายธรรมต่าง ๆ ให้พวกโจรมันฟัง แต่มันก็หาได้เคารพอาจารย์แต่อย่างใดไม่ พวกมันนั่งยอง ๆ เอาปลายดาบปักลงที่ดินวางท่าทางน่ากลัว ข้าพเจ้าก็นั่งรับใช้ท่านอาจารย์ข้าง ๆ นั้นนั่นเอง ท่านอาจารย์ก็ไม่ยอมลดธรรมเทศนาอธิบายเรื่อย ๆ ไป ข้าพเจ้าจำได้ตอนหนึ่งว่า “พวกเธอเอ๋ย แม้พวกเธอจะมาหาทรัพย์ ตลอดถึงการผิดศีลของพวกเธอนั้น ก็เพื่อเลี้ยงชีวิตนี้เท่านั้น แต่ชีวิตนี้ก็ไม่ใช่ของพวกเธอ มันจะสิ้นกันไม่รู้วันไหน เป็นเช่นนี้ทุกคน พวกเธอฆ่าเขา ถึงจะฆ่าหรือไม่ฆ่า เขาก็จะต้องตาย เธอก็เหมือนกัน มีความดีเท่านั้นที่ใคร ๆ ฆ่า

ไม่ตาย อย่างเรานี้จะตายเมื่อไรก็ไม่อนาทรร้อนใจ เพราะความดีเราทำมามากแล้ว" ข้าพเจ้าแทบจะไม่เชื่อในสายตาของข้าพเจ้าเลยทีเดียว ในขณะนั้นพวกโจรทั้งหมดพากันวางมีดวางปืนหมด น้อมตัวลงกราบอาจารย์ของข้าพเจ้าอย่างอ่อนน้อม ข้าพเจ้าโล่งใจไปถนัดและพอใจที่พวกโจรมันยอมแล้ว หัวหน้าโจรชื่อนายอุง เป็นคนล่ำสันมาก คลานเข้ามาหาอาจารย์ขอฝากตัวเป็นลูกศิษย์ อีกครั้งเหมือนกันที่ข้าพเจ้าไม่ยอมเชื่อสายตาของข้าพเจ้าว่าทำไมโจรจะยอมเป็นลูกศิษย์อาจารย์ของข้าพเจ้า ทำไมช่างง่ายดายอะไรอย่างนี้ และก็เป็นจริงเช่นนั้นท่านอาจารย์กงมาท่านก็บัญชาให้พระที่ไปกับท่านโกนผมเสียเลย บวชเป็นตาผ้าขาวติดตามท่านไป

เดี๋ยวนี้หัวหน้าโจรได้กลายเป็นผู้ทรงศีลไปเสียแล้ว มันจะเป็นไปได้หรือท่านผู้อ่านทั้งหลาย เพียงชั่วโมงเดียวเท่านั้นโจรทั้งคณะมายอมแพ้อาจารย์ของข้าพเจ้า มันเป็นไปแล้วแหละท่านทั้งหลาย ต่อมาเมื่อมหาโจรอุงมาเป็นตาผ้าขาวอุงแล้วก็สนิทสนมกันกับข้าพเจ้าอย่างยิ่ง

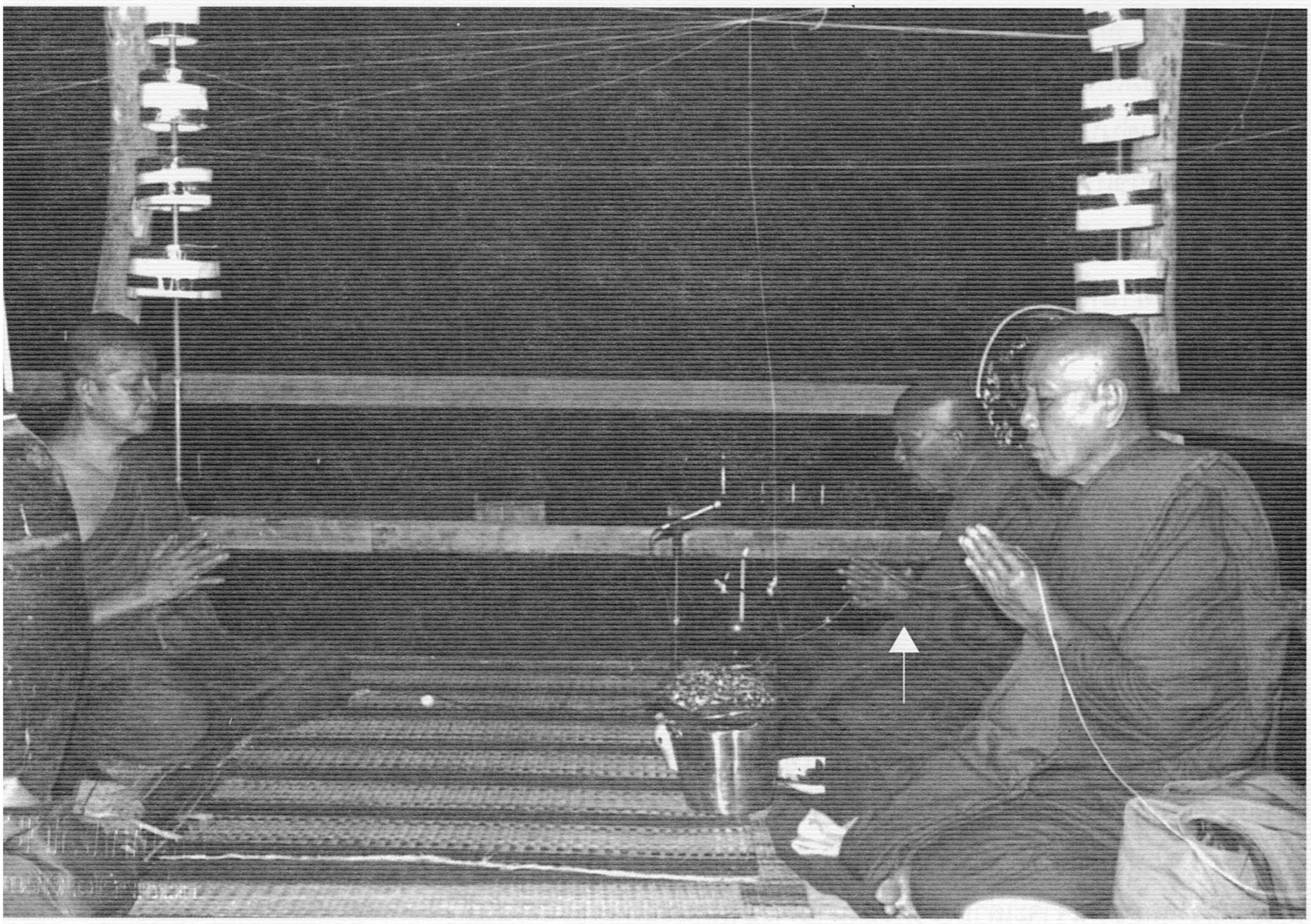
ข้าพเจ้าแม้ขณะนั้นอายุเพียง ๑๕ ปี เป็นสามเณรถึงจะยังไม่เจนต่อโลกมากนัก แต่สามัญสำนึกของข้าพเจ้าได้บอกตัวเองว่า น่าอัศจรรย์ น่าอัศจรรย์ที่อาจารย์ได้สอนคนที่จะต้องฆ่าคนอีกมากให้หยุดจากการกระทำบาปเช่นนี้ ข้าพเจ้าในสามัญสำนึกก็ต้องยอมรับแล้วว่าอาจารย์ของข้าพเจ้านี้เก่งมาก ข้าพเจ้านึกชมอยู่ในใจแม้กระทั่งบัดนี้ข้าพเจ้าก็ยังจะไม่ยอมลืมต่อเหตุการณ์ในวันนั้นได้เลย นี่ถ้าหากว่าอาจารย์ของข้าพเจ้าเกิดทรมานโจรไม่สำเร็จ พวกเราก็จะถูกพวกมันบังคับให้เอาหัวชนกัน เมื่อไป ๕ องค์ ข้าพเจ้าซิจะถูกมันบังคับให้ชนหัวคันนา ข้าพเจ้าจะกล้าหรือที่จะยิงมัน คงไม่กล้าแน่ แต่อย่าคิดดีกว่าเพราะท่านอาจารย์ของข้าพเจ้าได้ทรมานมหาโจรสำเร็จแล้ว และข้าพเจ้าจะเล่าประวัติของนายโจรอุงนี้ต่อขอให้ติดตามต่อไป

๒.๔ ธุดงค์อยู่ในถ้ำเขาภูคา จ.นครสวรรค์

รู้สึกว่าเงียบจริง ๆ ถ้ำนี้ไม่สูงนักจากพื้นดิน วันนี้เป็นวันเข้าอยู่ในถ้ำหาความเพียร เป็นวันแรกของชีวิตการเดินธุดงค์ รู้สึกว่าบรรยากาศผิดแผกแตกต่างกับป่าไม้มากทีเดียว ทำจิตได้ดีเพราะมีความรู้สึกว่า ถ้ำได้เป็นฝาผนังปิดกั้นอารมณ์ ขณะที่อยู่ในถ้ำนี้ พระอาจารย์ได้ให้พวกเราทำทางเดินจงกรม เพื่อให้มีการเปลี่ยนอิริยาบท จากนั่งมาเป็นการเดิน แม้จะเดินก็ให้เป็นสมาธิเพราะเดินจงกรมนั้นถือว่าเป็นการทำสมาธิไปด้วย เมื่อพวกเราทำการขุดปรับพื้นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ ให้เสมอราบเรียบนั้นได้พบสิ่งต่าง ๆ อันเป็นวัตถุโบราณมาก เช่น ตุ้มหูทองคำ เบ้าหลอมทอง กระโหลกศีรษะคน จึงประมาณได้ว่าถ้ำนี้เป็นถ้ำโบราณ คงจะเป็นสถานที่ของคนเก่าแก่

พระอาจารย์ฯ ได้พาพวกเราอยู่ที่นี่เป็นเวลานาน เพราะเป็นสถาน

ที่เหมาะแก่การทำความเพียรมากยิ่งกว่าที่อื่นๆ ที่ได้พบเห็นมา ส.ณ. วิ. จึงถือโอกาสท่องพระปาฏิโมกข์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะเตรียมการเป็นพระภิกษุปาฏิโมกข์ต่อไป ส.ณ. วิ. ใช้เวลา ๑๕ วันก็ท่องจบ และก็จำไว้ได้ตลอดถึงเป็นพระภิกษุ นับว่าความจำของเราใช้ได้

พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ กำลังสวดมนต์

พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ ได้ธุดงค์มาพบกันที่ถ้ำนี้ ท่านก็ได้ถือโอกาสอยู่ร่วมการทำความเพียรด้วยกัน ณ ที่นี้ และท่านทั้ง ๒ คือพระอาจารย์อ่อนและพระอาจารย์กงมา ก็ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ในทางปฏิบัติทางด้านจิตใจอยู่เสมอ ส.ณ. วิ. ก็ได้ฟังท่านสนทนาธรรมปฏิบัติ ทำให้ ส.ณ. วิ. ได้รับความรู้ชั้นสูงหลายๆ อย่าง แม้จิตของ ส.ณ. วิ. ยังต่ำคือยังทำไม่ถึงขั้นที่ท่านสนทนากัน แต่ก็พยายามจดจำคำสนทนาของท่านพระอาจารย์ทั้ง ๒ ไว้ ณ ที่นี้เผื่อว่า อาจจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านตามสมควร

๒๕ เมษายน ๒๔๗๙ ณ ถ้ำเขาภูคา อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์

พระอาจารย์กงมา “การทำสมาธิทำไมเราจะต้องธุดงค์ด้วยครับ”

พระอาจารย์อ่อน “การธุดงค์เพื่อความแก่กล้า แต่สมาธิทำได้ทุกโอกาสทุกสถานที่”

พระอาจารย์กงมา "การพิจารณากาย ใช้ได้เฉพาะคนหรือทั่วไป"

พระอาจารย์อ่อน "ใช้ได้ทั่วไป มิฉะนั้นเวลาบวชต้องให้กรรมฐาน ๕ ถ้าไม่ทั่วไปจะทำกฎข้อนี้ไว้ทำไม"

พระอาจารย์กงมา "เขาว่า ผู้พิจารณากาย คือ ราคะจริต"

พระอาจารย์อ่อน "โธ่ ก็ใครเล่าไม่มีราคะ"

พระอาจารย์กงมา "จิตเพียงไร ชื่อว่าควรแก่วิปัสสนา"

พระอาจารย์อ่อน "จิตเป็นอุปาจาระสมาธิ"

พระอาจารย์กงมา "อย่างไรชื่ออุปจาระสมาธิ"

พระอาจารย์อ่อน "จิตที่สามารถเข้าสมาธิได้เสมอเวลาต้องการ และเมื่อเข้าอยู่ในสมาธิแล้วทำงานได้"

พระอาจารย์กงมา "หมายความอย่างไร ทำงานได้"

พระอาจารย์อ่อน "คือเพ่งกระจาย และตั้งขึ้น"

พระอาจารย์กงมา "มีบางคนว่า สุขวิปัสสโก พระอรหันต์ผู้วิปัสสนาล้วน โดยไม่ต้องมีสมถะ หมายถึง ไม่มีจิตเป็นสมาธิก็บรรลุได้"

พระอาจารย์อ่อน "นั่นผิดองค์มรรคเป็นความเข้าใจผิดของเขา แม้จะปฏิบัติเช่นไรก็ตาม ถ้าผิดองค์มรรคจะบรรลุไม่ได้ องค์มรรคข้อที่ ๘ ว่า สัมมาสมาธิหมายถึง ฌาน ๔"

การฟังธรรมที่ท่านผู้สนทนากัน ได้ทำให้ ส.ณ. วิ. ได้ความรู้วิเศษ แม้จะเป็นบันทึกย่อ แต่ทำให้มีประโยชน์ จึงนำมาให้ผู้อ่านได้อ่านบ้าง

ชาวบ้านเขาภูคา มีความยินดีที่พวกเราได้มาพักที่นี้ เขาได้มาถวายอาหารกันแทบทุกวัน แต่พระอาจารย์ก็ได้ห้ามเขามิให้มาในเวลาอื่นๆ เพื่อจะได้ไม่ต้องกังวล ชาวบ้านเขาก็ทราบ แม้แต่อาหารเขาก็ห่อใส่บาตรโดยไม่ต้องมารบกวนพระถึงถ้ำเพียงแต่วันพระเขาจึงมากันบ้าง เพื่อฟังธรรมและสมาทานศีล

พระอาจารย์ ได้พาพวกเราพักทำความเพียรอยู่ ณ ที่นี้ ตั้งใจว่าจะอยู่จำพรรษาในถ้ำนี้สำหรับปีนี้ แต่เมื่ออยู่ไปถึงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๗๙ พระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม ได้โทรเลขด่วนให้กลับนครราชสีมา พระอาจารย์จึงพาพวกเรากลับ ส.ณ. วิ. รู้สึกเสียดายเป็นอย่างยิ่ง เพราะ ส.ณ. วิ. ได้รับความสงบใจอย่างดียิ่งในสถานที่นี้ ซึ่งเป็นที่ทำให้ ส.ณ. วิ. ได้รับสิ่งซึ่งประหลาดมหัศจรรย์ในการบำเพ็ญสมณะธรรมอย่างสูง แต่เมื่อพระอาจารย์พากลับก็ต้องกลับไป เป็นเวลากระทันหัน จึงต้องโดยสารรถไฟ กลับไปถึงนครราชสีมาวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พระอาจารย์สิงห์ฯ ได้บัญชาให้พระอาจารย์มาอยู่โปรดชาวบ้านใหม่สำโรง ซึ่งเป็นบ้านเดิมของ ส.ณ. วิ.

๒.๕ มหาโจรอุง

มหาโจรอุง ซึ่งบัดนี้ได้กลายเป็นตาผ้าขาวอุงไปแล้วนั้น ก็ได้ติดตามพระอาจารย์มาจำพรรษาร่วมอยู่ที่วัดนี้ เธอตั้งใจจะปฏิบัติกัมมัฏฐานอย่างเต็มความสามารถและก็เป็นผล ทำให้จิตใจของเธอได้รับความสงบและเยือกเย็นเป็นอย่างยิ่ง การทำความเพียรของเธอนั้นทำอย่างยิ่ง บางครั้งนั่งสมาธิตลอดคืนยันรุ่ง บางครั้งเมื่อสมาธิได้ผลเธอจะอดอาหาร ๒ วัน ๓ วัน เป็นการทรมานตน ข้าพเจ้าได้ถามเธอว่า ตอนเป็นโจรได้ฆ่าคนไปแล้วกี่คน เธอบอกว่า ๙ คน นับเป็นบาปกรรมอย่างยิ่ง แต่อาศัยธรรมของพระอาจารย์กงมาฯ ที่ได้พร่ำสอนอยู่เนืองนิจ ทำให้เธอได้รับผลจากคำสอนเป็นอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าถามเธอเรื่องการปล้นฆ่าทีไรเป็นได้เรื่องทุกที เธอบอกว่าเมื่อได้เล่าเรื่องความหลัง ในเวลาบำเพ็ญสมาธิจะแลเห็นในนิมิตว่า มีตำรวจนับไม่ถ้วนมารุมล้อมจะฆ่าเอาเสียให้ได้ มันเป็นนิมิตที่คอยมาหลอกหลอนตัวเองอยู่เสมอ เธอได้เล่าต่อไปว่า มีคราวหนึ่งเขาจับผมได้ เขาประชาทัณฑ์จนผมสลบไป พวกเขานึกว่าผมตายแล้ว จึงหามเอาผมไปโยนทิ้งในป่าแห่งหนึ่ง พอกลางดึกน้ำค้างตกถูกตัวผม ผมได้รู้สึกตัวและได้ฟื้นขึ้น พวกชาวบ้านรู้ว่าผมฟื้นไม่ตาย พวกเขายิ่งกลัวกันใหญ่ อกสั่นขวัญแขวน ผมเองมารู้สึกตัวตอนฟื้นชีพว่าคนเราเกิดแล้วต้องตายแน่ เรามาประพฤติตัวเป็นมหาโจรอยู่เช่นนี้ ก็คงจะได้รับบาปกรรมอันใหญ่หลวงต่อไปเป็นแน่ แต่แม้จะได้คิดเช่นนี้ก็ตาม สัญชาตญาณของความเป็นโจรของผมก็ไม่สิ้นไป ต้องคุมสมัครพรรคพวกเข้าปล้นสดมภ์เขาเหมือนเดิม แต่คราวนี้ผมได้ตั้งใจไว้ว่าจะไม่ฆ่าใครอีกต่อไป เหมือนกับบุญปางหลังมาช่วยผม อีกไม่ช้าไม่นานนัก ก็พอดีมาพบกับ***ท่านอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ*** พร้อมกับเมื่อมองเห็นท่านครั้งแรกก็อัศจรรย์ใจแล้วครับ ให้เกิดความเลื่อมใสในองค์ท่านตั้งแต่ยังไม่ได้ฟังธรรมจากท่าน อาจถึงคราวหมดบาปกรรมแล้ว พอได้ฟังธรรมจากท่านเท่านั้นก็เกิดความสลดลงอย่างไม่น่าเชื่อ จิตของผมเหมือนกับถูกชโลมด้วยน้ำอมฤต กลายเป็นจิตที่ให้อภัยทุกสิ่งทุกอย่าง ละตัวออกจากพวกมหาโจรทั้งหลาย ผมเองก็พยายามเกลี้ยกล่อมลูกน้องให้ตามผมมาบวช แต่มันไม่ตามมา ผมเลยปล่อย แต่ในที่สุดลูกน้องของผมทั้งหมดมันก็เลิกเป็นโจรเข้ามาอยู่ในบ้านทำมาหากินตามปกติ ผมเองจึงบวชเป็นตาผ้าขาว ผมรู้ตัวผมดีว่าทำบาปกรรมไว้มาก ผมจึงขอสละชีวิตเพื่อการทำสมาธิอย่างยิ่งยวด

ตาผ้าขาวอุงได้อยู่ปฏิบัติกับท่านอาจารย์กงมาฯ อยู่เป็นเวลาหลายปี เป็นผู้เคร่งครัดอยู่ในพระธรรมวินัยเป็นอย่างยิ่งจนวาระสุดท้ายของชีวิตในวันหนึ่ง ตาผ้าขาวอุงนั่งสมาธิอยู่ภายในกลดเป็นเวลา ๒ วันไม่ออกมา ตามธรรมดาจะออกมารับประทานอาหารพร้อมพระ ในวันนั้นไม่ออก พระภิกษุสามเณรก็สงสัย แต่บางครั้งตาผ้าขาวอุงจะอดอาหารถึง ๕-๗ วันก็มี จึง

ทำให้ไม่มีใครสนใจเท่าใดนัก แม้ว่าจะไม่ออกจากกลดตั้งหลายวัน วันนั้นพวกเรานึกสงสัยมากกว่าทุกวัน จึงพากันเข้าไปเพื่อจะเปิดดูว่าตาผ้าขาวอุงทำอะไรอยู่ข้างใน แต่โดยส่วนมากท่านอาจารย์ท่านห้าม เพราะเป็นเวลาที่เขานั่งสมาธิอยู่ เราไปทำให้เสียสมาธิของคนอื่น จึงทำให้เกิดความลังเลที่จะเปิดกลดของตาผ้าขาวอุง ครั้นเมื่อเห็นว่าไม่มีการเคลื่อนไหวเป็นเวลานานผิดปกติ พวกเราจึงตัดสินใจเปิดกลด เมื่อเปิดกลดแล้วทุก ๆ คนที่เห็นก็ต้องตกตะลึง เพราะตาผ้าขาวอุงไม่มีลมหายใจเสียแล้ว แต่ว่ายังคงนั่งสมาธิอยู่ตามปกติไม่ล้ม พวกเราจับตัวดูเย็นหมด แข็งที่อเป็นท่อนไม้ แต่ว่าคราวนั้นอยู่กันในป่า เป็นวัดป่าเรื่องก็ไม่เป็นข่าวโกลาหล ซึ่งถ้าเป็นอย่างปัจจุบันนี้เข้าใจว่าจะเป็นข่าวอีกทึกครึกโครมอย่างมหาศาลทีเดียว น่ากลัวว่าพวกที่นับถือเรื่องโชคลางจะพากันแตกตื่นไปหากันใหญ่ แต่ว่าขณะนั้นเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ในที่สุดท่านอาจารย์ก็ได้พาญาติโยมพระภิกษุสามเณรทำฌาปนกิจศพตามมีตามได้ จนกระทั่งเหลืออยู่แต่เถ้าถ่านเท่านั้น

๒.๖ จิตออกจากร่างครั้งที่ ๒

การเดินธุดงค์กับพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ ครั้งนี้นับว่าเป็นการสาธิตธุดงค์ เป็นบทเรียนที่มีค่าสูงยิ่งสำหรับ ส.ณ. วิ. ได้รับความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงหรือแก่นแท้ของพระธุดงค์ ทำให้ทราบถึงหลักการธุดงค์อันเป็นพื้นฐาน อันจะเป็นแนวทางให้ธุดงค์ในทางที่ถูกต้องโดยตนของตนเองต่อไป

เมื่อ ส.ณ. วิ. จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าสว่างอารมณ์ก็เป็นวัดที่สงบสงัดสมควรแก่การบำเพ็ญสมณธรรมเป็นอย่างดี ส.ณ. วิ. ถือโอกาสชักชวนโยมบิดาและโยมมารดาให้เข้าวัดฟังธรรมจำศีลภาวนา แล้วก็เป็นผลสำเร็จเมื่อโยมทั้งสองเกิดสนใจในการบำเพ็ญสมาธิ ถึงกับโยมบิดานั่งสมาธิได้ผลนั่งได้ครั้งละ ๔–๕ ชั่วโมง ได้รับความเย็นใจมาก ทำให้ ส.ณ. วิ. ดีใจมากที่โปรดโยมบิดาได้สำเร็จ นับเป็นการทดแทนบุญคุณต่อท่านที่มีพระคุณต่อตนอย่างไม่มีอะไรจะมีค่าสูงเท่านี้

ในปีนี้เอง ส.ณ. วิ. เป็นไข้มาลาเรียที่ติดมาจากการเดินธุดงค์ จับไข้สั่นวันเว้นวัน ถึงกับเข่าอ่อนเดินไม่ไหว แม้จะพยายามแข็งใจ แต่ก็ทรุดลงทุกวัน ๆ จนถึงกับลุกไม่ขึ้น นอนจับไข้อยู่เป็นเดือน ๆ แต่ไม่ได้ทำให้ใจของ ส.ณ. วิ. ต้องท้อถอย แม้ทุกขเวทนาจะเกิดขึ้นมากสักเพียงใด สำหรับโยมบิดายังไม่ละความพยายามที่จะให้ ส.ณ. วิ. ลาสิกขาไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ วันหนึ่งโยมบิดาซึ่งมานอนเฝ้าดูแล ส.ณ. วิ. อยู่ที่วัดเป็นประจำ ได้มากระซิบที่หูว่า "เณร สึกเถอะไปเรียนที่กรุงเทพฯ ต่อไปจะได้มีวิชาไว้รักษาตนเองไม่ต้องไปพึ่งใคร" ส.ณ. วิ. ตอบว่า "อาตมาไม่สึก ไม่สึกด้วยประการทั้งปวง

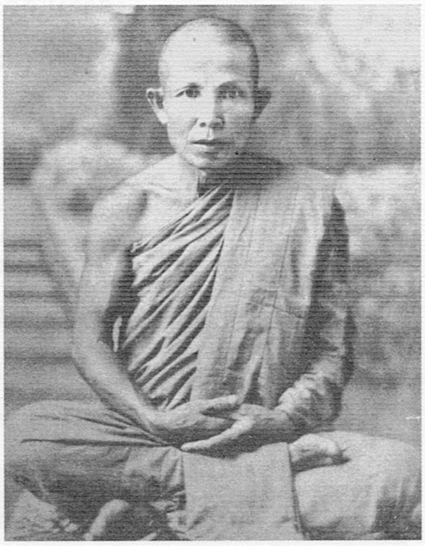
ไม่ว่ากรณีใด ขอตายในผ้าเหลือง" โยมบิดาโมโหมาก บอกว่า "ถ้าอย่างนั้นเลิกกัน โยมจะไม่ดูแลต่อไปอีก" ส.ณ. วิ. ตอบยืนยันอีกครั้งว่า "ขอตายในผ้าเหลือง" เท่านั้นแหละ โยมบิดาโมโหจัด ไม่พูดจาอะไรลุกขึ้นเตรียมเก็บที่นอนหมอนมุ้งกลับบ้านไป แต่พอตอนกลางคืนคงหายโมโห หอบที่นอนหมอนมุ้งกลับมานอนเฝ้า ส.ณ. วิ. ต่อไป ไข้มาลาเรียได้กำเริบมากขึ้นจนถึงมาลาเรียขึ้นสมอง รู้สึกว่าปวดศีร์ษะแทบระเบิด หลายวันต่อมายิ่งหนักขึ้นวันหนึ่งปวดศีรษะเหมือนมันลั่นดังเปรี๊ยะปร๊ะจนทนไม่ไหว เจ็บเหลือเกินเหมือนกับศีรษะระเบิดออกเป็นเสี่ยง ๆ จนทนไม่ไหว พลันจิตวิญญาณก็ลอยออกจากร่างกาย ชีพจรถอนหมด ตัวเย็น จิตของ ส.ณ. วิ.ได้ออกจากร่างเสียแล้ว...คำสุดท้ายที่ ส.ณ.วิ.ได้ยินเป็นคำพูดของพระอาจารย์กงมาฯ ว่า "เสียทีแล้วตายแล้ว" ขณะนั้นจิตวิญญาณของ ส.ณ. วิ. ก็ลอยออกจากร่างแต่มีความสว่างมีความสบายมาก จิตวิญญาณได้ลอยไปในอากาศเหมือนเหาะได้ ผ่านบ้านเมืองต้นไม้ไปเรื่อย ๆ เห็นหมดทุกอย่างแม้แต่คนเดินไปมาขวักไขว่ มองดูทะลุหลังคาบ้าน เห็นหมดกระทั่งปลาที่ว่ายในแม่น้ำก็เห็นหมด ดูร่างกายจิตของเราก็เหมือนเรามีชีวิตไม่ตายร่างกายก็เหมือนเดิม ต่างแต่ว่าไม่ใช่จีวร แต่เป็นเครื่องประดับมีเสื้ออาภรณ์บาง ๆ สวมใส่และอ่อนนุ่มสบาย แต่ตัวเบาเหาะได้ไปได้ตามใจนึก นึกในใจว่าเราสบายแท้ รู้สึกเป็นแสงสว่างออกจากร่างกายของเรา สำหรับตามองเห็นทุกอย่างเหมือนตาทิพย์ มันช่างสบายอะไรเช่นนั้นจนไม่มีคิดถึงใคร ๆ ทั้งสิ้น ความเย็นใจจากสมาธิที่เคยฝึกปรือมา ก็มารวมให้ความสุขแก่เราทั้งหมด

คิดว่า "เราสบายแล้ว ไม่ต้องทำอะไรเป็นความสบายจริง" กระทั่งมาถึงเกาะ ๆ หนึ่ง ซึ่งเป็นเกาะสวยงามมากกลางทะเล บนเกาะมีผู้คนล้วนแต่สวย ๆ ทั้งหญิงและชาย ส่วนมากเป็นหญิง ทุกคนได้มาห้อมล้อม ส.ณ.วิ.แสดงความยินดี ต่างเจรจาปราศัยด้วยถ้อยคำอันไพเราะชักชวน ส.ณ.วิ.ให้อยู่ด้วย ส.ณ.วิ.ก็ยินดีที่จะอยู่กับเขา พวกเขาได้เลี้ยงอาหารเอร็ดอร่อยหอมฟุ้ง รู้สึกว่าไม่มีอะไรทุกข์ร้อน ทันใดนั้นก็ได้ยินเสียงพระอาจารย์กงมาฯ เรียก ส.ณ.วิ.เป็นเสียงดังว่า "วิริยังค์มาเร็ว วิริยังค์มาเร็ว" ส.ณ.วิ.ได้บอกแก่ผู้คนที่กำลังห้อมล้อมว่า พระอาจารย์เรียกหาแล้ว จะต้องลาพวกท่านทั้งหลายไปก่อน ปรากฏว่าพวกเขามีความเสียดายอย่างยิ่ง ไม่อยากจะให้ ส.ณ.วิ.กลับเลย แต่ ส.ณ.วิ.บอกเขาว่า พระอาจารย์เรียกแล้วไม่กลับไม่ได้ ทันใดนั้นปรากฏว่าจิตของ ส.ณ.วิ.ได้ลอยเหาะไปในอากาศมองดูข้างล่างเห็นผู้คนเดินกันขวักไขว่ และสบายมากทั้งจิตนี้ก็ผ่องใส มีแสงสว่างออกจากจิต จนมาถึงศาลาเห็นตัวของตนนอนอยู่ มีความรู้สึกว่าเราจะเข้าสู่ร่างของเราได้อย่างไร ก็รู้สึกว่าเข้าสู่ร่างทันที รู้สึกตัวครั้งแรกได้ยินพระอาจารย์พูดว่า "กลับมาแล้ว" "ฟื้นแล้ว" เพราะถูกอิฐเผาไฟนาบที่เท้า ส.ณ.วิ.สดุ้งแล้วร้องขึ้นว่า "โอ๊ย" ส.ณ.วิ.ฟื้นแล้ว ทุกคนพร้อมทั้งโยมบิดา

มารดาต่างก็ดีใจยิ้มแย้มแจ่มใสหัวเราะกันทุกคน จากนั้นพอหายลิ้นแข็ง ส.ณ.วิ.ได้เล่าถึงจิตที่ออกจากร่าง และสิ่งที่พบเห็นให้อาจารย์ฟัง ท่านยิ้มด้วยความชอบใจที่เราฟื้นมีชีวิตอย่างเดิม

๒.๗ ประวัติพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ

ในพรรษานี้หลังจากผู้เขียนหายดีแล้ว พระอาจารย์ได้รับจดหมาย จาก*พระอาจารย์ลี ธมฺมธโร* ที่เป็นคู่นาค และเป็นสหพรหมจรรย์ ผู้ซึ่งได้ไปทำประโยชน์อยู่ที่จังหวัดจันทบุรี ในขณะนั้นได้มีผู้เลื่อมใสในพระธรรมเทศนาของท่านมาก ท่านได้ไปอยู่จันทบุรีองค์เดียว ไม่มีใครช่วยในด้านการเผยแพร่ธรรมกัมมัฏฐาน จึงได้มีจดหมายมาถึงท่านอาจารย์กงมาฯ ขอให้ไปช่วยในการเผยแพร่ธรรมดังกล่าวแล้ว หลังจากท่านอาจารย์กงมาฯ ได้รับจดหมายแล้ว ก็นำไปปรึกษา*ท่านอาจารย์สิงห์* ก็ได้รับอนุญาตให้ไปจันทบุรี ข้าพเจ้าหลังจากที่กลับจากธุดงค์ในครั้งนั้นแล้ว ก็เป็นไข้มาเลเรียจับไข้อยู่วันเว้นวัน จนถึงขึ้นสมองและสลบไป ข้าพเจ้าไม่รู้ตัวเลยในขณะนั้น เหมือนกับจิตวิญญาณไปเสวยความสุขอยู่ในสถานที่ใดที่หนึ่งประมาณ ๓๐ นาที จึงฟื้นคืนมา พอหายยังไม่ดีเท่าไร ท่านอาจารย์กงมาฯ ก็ตัดสินใจเดินทางไปจันทบุรี แต่ได้ไปพักอยู่ที่กรุงเทพฯ ก่อน นางถม ลิปิพันธ์ เลื่อมใสในท่านอาจารย์ ได้ถวายค่าโดยสารเรือไปจันทบุรีองค์ละ ๕ บาท ไป ๕ องค์ ด้วยกัน

พระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ
พระอาจารย์องค์แรก
ของหลวงพ่อวิริยังค์

ตอนนี้ข้าพเจ้าขอพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่าง *ท่านอาจารย์กงมาฯ* และ*ท่านอาจารย์ลี* ไว้ ณ ที่นี้ก่อน

ย้อนกล่าวตอนต้นของ *ท่านอาจารย์กงมาฯ* เพื่อให้ข้อความต่อเนื่องกัน เมื่อท่านเป็นฆราวาส เป็นพ่อค้าขายโค กระบือ และเป็นหัวหน้าได้นำกระบือเข้ามาขายทางภาคกลางทุก ๆ ปี จนฐานะของท่านมั่นคง และได้แต่งงานกับหญิงในบ้านของท่าน คือบ้านโคก ต่อมาเมื่อภรรยาตั้งครรภ์และได้คลอดบุตร ภรรยาได้ตายขณะคลอดทำให้ท่านเกิดความสังเวชสลดใจและเศร้าโศกเป็นอย่างยิ่ง จึงได้คิดที่จะสละโลกีย์ทั้งมวล ได้ไปลาบิดามารดาและญาติ ก็ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี เมื่อบวชแล้วท่านก็ได้ไปอยู่ที่วัดตองโขบ แต่วัดนั้นเขาไม่ได้ปฏิบัติกัมมัฏฐานกัน เมื่ออยู่ไปไม่ได้ผลทางใจท่านก็พยายามสืบหาครูบาอาจารย์ ได้ข่าวว่า **"อาจารย์วานคำ"** เป็นอาจารย์ที่มีชื่อเสียงอยู่ไม่ไกลนัก จึงไปขอพักอาศัยอยู่ด้วย อาจารย์วานคำก็ได้ให้ความรักใคร่แก่ท่านเป็นพิเศษ ได้สอนให้ทำสมาธิตามวิธีของท่านอยู่ประมาณ ๑๐ เดือน ก็มีบางสิ่งบางอย่างที่ท่านไม่พอใจ คือตอนค่ำ ๆ พระจะต้องไป

ถอนหญ้าถางป่า ตัดต้นไม้ อาจารย์วานคำบอกว่า เราทำอย่างนี้มันก็ผิดวินัยอยู่ แต่จำต้องทำ ภายหลังอาจารย์กงมาทราบว่าผิดวินัยก็ไม่อยากจะทำแต่ก็จำต้องทำด้วยความเกรงใจ

อยู่มาวันหนึ่ง ท่านอาจารย์กงมาฯ ท่านก็ได้ทราบข่าวว่า มีตาผ้าขาวคนหนึ่งธุดงค์มาปักกลดอยู่ใกล้ๆ แถวๆ นั้น มีผู้คนไปฟังเทศน์กันมาก เกิดความสนใจขึ้น เมื่อได้โอกาสจึงได้ไปหาตาผ้าขาวคนนั้น เมื่อได้พบก็เกิดความเลื่อมใส เพราะเห็นกิริยามารยาท ประกอบกับมีราศีผ่องใส จึงได้ถามว่า ท่านมาจากสำนักไหน ตาผ้าขาวบอกว่ามาจากสำนัก ***ท่านอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต*** ถามว่าอยู่กับท่านมากี่ปี ตาผ้าขาวตอบว่า ๓ ปี และตาผ้าขาวได้อธิบายถึงวิธีทำกัมมัฏฐานแบบของท่านอาจารย์มั่นฯ ให้ฟัง ก็เกิดความเลื่อมใสอย่างจริงจังขึ้น ถามว่าเวลานี้ท่านอาจารย์มั่นฯ อยู่ที่ไหน? ตอบว่าอยู่ที่บ้านสามผง ดงพะเนาว์ อ.วานรนิวาส และท่านอาจารย์กงมาก็ตั้งใจจะไปหา *ท่านอาจารย์มั่นฯ* ให้ได้ และได้ลาตาผ้าขาวคนนั้นกลับวัด มาขอลาท่านอาจารย์วานคำ ไม่ได้รับอนุญาตแม้จะพากเพียรขออนุญาตตั้งหลายครั้ง พออยู่มาวันหนึ่งอาจารย์วานคำมีธุระไปฟากภู (ข้างหนึ่งของภูพาน) เป็นโอกาสของท่านอาจารย์กงมาฯ จึงได้ชวนพระบุญมี เป็นเพื่อนองค์หนึ่ง แล้วก็พากันหนีออกจากวัดนั้นไป เดินทางเป็นเวลา ๒ วัน ก็ถึงที่ที่ *ท่านอาจารย์มั่นฯ* อยู่ ขณะไปถึง *ท่านอาจารย์มั่นฯ* กำลังให้โอวาทแก่พระภิกษุสามเณรอยู่ ณ ที่ศาลากำมะลอมุงหญ้าคาหลังเล็กๆ ท่านอาจารย์กงมาฯ รู้สึกว่าเมื่อได้มาเห็นภาพเช่นนั้นเข้า ให้ตื่นเต้นระทึกใจ เหมือนกับว่ามีปีติตกอยู่ในมโนรมณ์ ตัวชาไปหมด จึงนั่งรอพักอยู่ในที่แห่งหนึ่งใต้โคนไม้ เมื่อท่านอาจารย์มั่นฯ เสร็จจากการให้โอวาทแล้ว ทั้งสองก็ได้เข้าไปนมัสการขอฝากตัวเป็นศิษย์กับท่านอาจารย์มั่นฯ

ท่านอาจารย์มั่นฯ ได้ให้พระไปพาขึ้นมา โดยบอกว่า นั่นพระแขกมาแล้ว และทั้งสองมีความตั้งใจองค์หนึ่ง อีกองค์หนึ่งเพียงแต่ตามมาเท่านั้น และเมื่อท่านอาจารย์กงมาฯ นั่งแล้ว *ท่านอาจารย์มั่นฯ* ก็ให้กัมมัฏฐานเลยทีเดียว โดยไม่ต้องรอกาลเวลา และก็บอกให้ไปอยู่ที่กุฏิหลังหนึ่งที่เปลี่ยวที่สุด

๒.๘ พระอาจารย์กงมาพบพระอาจารย์มั่นฯรับโอวาทครั้งแรก

เมื่อท่านได้รับโอวาทครั้งแรกของ *ท่านอาจารย์มั่นฯ* แล้ว ก็ทำให้ซาบซึ้งอย่างยิ่ง เริ่มต้นเร่งความเพียรอย่างเต็มความสามารถ ท่านได้พักในกระต๊อบเล็กหลังหนึ่งอยู่ในป่า ณ ดงพระเนาว์นี้เป็นดงใหญ่เต็มไปด้วยสิงห์สาราสัตว์ดุร้ายต่างๆ แต่เป็นที่สงบวิเวกเป็นอย่างยิ่ง ขณะที่ท่านกำลังเร่งความเพียรอยู่นั้น ท่านเล่าว่า ณ ที่แห่งนี้เป็นดงมาเลเรีย ถ้าผู้ใดอยู่โดยไม่ระมัดระวังแล้ว มีหวังเป็นไข้มาเลเรียตาย หลังจากได้บำเพ็ญความเพียรมา

เป็นลำดับโดยอุบายวิธีของ*ท่านอาจารย์มั่นฯ* ทำให้เกิดสมาธิ ปิติเยือกเย็นใจลึกซึ้งเพิ่มขึ้นทุก ๆ วัน ความเปลี่ยนแปลงไปในทางได้ผลของการบำเพ็ญจิตไม่อยู่คงที่คือดำเนินเข้าไปหาความยิ่งใหญ่โดยไม่หยุดยั้ง ท่านจะเข้าไปปรึกษาไต่ถามท่านอาจารย์มั่นทุก ๆ วันมิได้ขาด เนื่องด้วยความเป็นไปของสมาธิได้เป็นไปอย่างรวดเร็ว *ท่านอาจารย์มั่นฯ* ก็ได้แก้ไขให้เกิดศรัทธาอย่างไม่มีลดละ ทำให้ท่านมุมานะบากบั่นอย่างไม่คิดชีวิต

วันหนึ่งท่านไปนั่งสมาธิอยู่ใต้โคนต้นไม้ พอจะพลบค่ำยุงได้มากันใหญ่ แต่พอดีกับท่านกำลังได้รับความรู้ทางในแจ่มแจ้งน่าอัศจรรย์ จึงไม่ลุกจากที่นั่ง ได้นั่งสมาธิต่อไป ยุงได้มารุมกัดท่านอย่างมหาศาล และยุงที่นี้เป็นยุงอันตรายทั้งนั้น เพราะมันมีเชื้อมาเลเรียเท่านั้น ท่านก็ไม่คำนึงถึงเลยคำนึงถึงความรู้แจ้งเห็นจริงที่กำลังจะได้อยู่ในขณะนั้น ท่านเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่าเราได้ยอมสละแล้วซึ่งชีวิตนี้ เราต้องการรู้แจ้งเห็นจริงในธรรมอันท่านอาจารย์มั่นฯ ได้แนะนำให้ ในการนั่งครั้งนี้ถือว่าเป็นครั้งพิเศษมาก เพราะมันเกิดความสว่างอย่างไม่มีอะไรปิดบัง เราลืมตาก็ไม่สว่างเท่า ดูมันทะลุปรุโปร่งไปหมด ภูเขาป่าไม้ไม่มีอะไรมาขวางกั้นได้เลย และมันเป็นครั้งแรกที่เกิดขึ้นแก่เราแม้จะพิจารณากายสังขารก็แจ้งกระจ่างไปหมด จะนับกระดูกกี่ท่อนก็ได้ เกิดความสังเวชสลดจิตยิ่งนัก หวลคิดไปถึงคุณของท่านอาจารย์ว่าเหลือล้นพ้นประมาณ คิดว่าเราถ้าไม่ได้พบท่านอาจารย์มั่น เหตุไฉนเราจะได้เป็นเช่นนี้หนอ ท่านได้นั่งสมาธิจนรุ่งสว่าง พอออกจากสมาธิ ปรากฏว่าเลือดของยุงที่กัดท่านหยดเต็มผ้านิสีทนะ (ผ้าปูนั่ง) เต็มไปหมด พอท่านลุกขึ้นมาตัวเบา แม้จะรู้อยู่แก่ใจว่ายุงเหล่านี้มีพิษสงร้ายนัก แต่ท่านก็ไม่อนาทรร้อนใจ เพราะที่ท่านได้รับธรรมนั้นวิเศษนักแล้ว แต่ท่านก็หาได้จับไข้หรือเป็นมาเลเรียเลย นับเป็นสิ่งอัศจรรย์อยู่มากทีเดียว

ความเป็นมาในวันนี้ ท่านได้นำไปเล่าถวาย *ท่านอาจารย์มั่นฯ* ได้รับการยกย่องสรรเสริญในท่ามกลางพระสงฆ์ทั้งหลายที่มาประชุมกัน และได้พูดว่า "ท่านกงมา นี้สำคัญนัก แม้จะเป็นพระที่มาใหม่แต่บารมีแก่กล้ามากทำความเพียรหาตัวจับยาก สู้เสียสละให้ยุงกินได้ตลอดคืน ควรจะเป็นตัวอย่างแก่ผู้ตั้งใจปฏิบัติทั้งหลาย" และ*ท่านอาจารย์มั่นฯ* ก็ได้แสดงถึงมหาสติปัฏฐานโดยเฉพาะ *กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน* ให้ท่านฟังอย่างแจ่มแจ้ง

ท่านเล่าให้ข้าพเจ้าฟังต่อไปว่า เมื่อเราอยู่ที่สามผงดงพะเนาว์นี้การทำความเพียรได้บำเพ็ญทั้งกลางคืนและกลางวัน มีการพักหลับนอนในเวลากลางคืนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนตอนกลางวันเราจะเอนหลังลงนอนไม่ได้เลย แม้ว่าเราต้องการจะเอนหลังพักผ่อนบ้าง เพราะความเหน็ดเหนื่อยแต่พอเอนหลังลงเท่านั้น จะมีอีกาตัวหนึ่งบินโฉบมาจับที่หลังคากระต๊อบของท่าน แล้วใช้จงอยปากสับตรงกลางหลังคาเสียงดังทันที ถ้าท่านไม่ลุกขึ้น

มันก็จะสับอยู่อย่างนั้น พอท่านลุกขึ้นมันก็จะหยุด เป็นอยู่อย่างนี้มาหลายเวลาทีเดียว จนท่านไม่กล้าจะพักจำวัดเวลากลางวัน

ท่านได้เล่าเหตุการณ์ตอนนี้ต่อไปอีกว่า มีคราวหนึ่งที่ท่านต้องหนักใจอย่างยิ่ง คือ *ท่านอาจารย์มั่นฯ* ใช้ให้ท่องพระปาฏิโมกข์ให้ได้เสียก่อนจึงจะญัตติเป็น *พระธรรมยุต* เหมือนกับ*ท่านอาจารย์มั่นฯ* เพราะท่านบวชเป็นพระมหานิกายอยู่ก่อน ค่าที่มีความเลื่อมใสอย่างยิ่ง และต้องการที่จะเป็นศิษย์ที่แท้จริงของท่านอาจารย์มั่นฯ เราจึงต้องพยายามอย่างยิ่ง ที่จะท่องพระปาฏิโมกข์ให้ได้ ซึ่งเป็นการขัดข้องเหลือเกินเนื่องจากเราอ่านหนังสือเขียนหนังสือไทยไม่ได้มาก ถึงได้ก็ไม่ชำนาญที่จะอ่านถึงหนังสือพระปาฏิโมกข์ แม้จะเป็นเรื่องยากแสนยากนักสำหรับตัวเรา ก็ถือว่าแม้แต่การปฏิบัติจิตใจที่ว่ายากนักเราก็ยังได้พยายามจนได้รับผลมาแล้ว จะมาย่อท้อต่อการท่องพระปาฏิโมกข์นี้เสียทำไม เราจึงพยายามทั้งกลางวันกลางคืนเช่นกัน แกะหนังสือไปทีละตัวถึงกับขอให้พระอื่นที่อ่านหนังสือได้ช่วยต่อให้ เราพยายามอยู่หลายเดือน ในที่สุดก็สำเร็จให้แก่เราจนได้ เป็นอันว่าเราท่องพระปาฏิ-โมกข์จบอยู่ที่บ้านสามผงดงพะเนาว์นี้เอง

แม้การอยู่ร่วมกับ ท่านอาจารย์มั่นฯ เป็นเวลานานเป็นปีๆ นั้น เป็นการอยู่อย่างมีความหมายจริงๆ วันและคืนที่ล่วงไปไม่เคยให้เสียประโยชน์แม้แต่กระเบียดนิ้วเดียว เราจะไต่ถามความเป็นไปอย่างไรในจิตที่กำลังดำเนิน ท่านจะแก้ไขให้อย่างแจ่มแจ้ง และท่านยังรู้จักความก้าวหน้าถอยหลังของจิตของเราเสียอีก บอกล่วงหน้าให้ได้เลยในกาลบางครั้ง ทำให้เราเกิดความอัศจรรย์ใจเป็นอย่างยิ่ง คราวใดที่เราเคร่งครัดการทำความเพียรเกินควร ท่านก็จะทัดทานแนะนำให้ผ่อนลงมา คราวใดเราชักจะหย่อนไป ท่านก็จะเตือนให้ทำหนักขึ้น และบางคราวบางเดือน สมควรที่ให้ไปห่างจากท่าน ท่านก็จะบอกชี้ทางให้ออกไปว่า ไป ณ ที่ถ้ำนั้น ภูเขาลูกนั้น ป่านั้นเพื่อความวิเวกยิ่งขึ้น เราก็จะไปตามคำสั่งของท่าน ทำการปรารภความเพียรในที่ไปนั้น เกิดความรู้แจ้งเห็นจริงยิ่งชัดเจนในความสามารถของท่านอย่างไม่มีอะไรจะมาเปรียบปาน ครั้นได้กาลเวลาท่านก็เรียกให้กลับเพื่อความที่จะแนะนำต่อเรา รู้สึกว่าเมื่อกลับมาจากการไปวิเวกแล้ว มาถึงท่านจะแสดงธรรมวิจิตรจริงๆ ให้ซาบซึ้งอย่างยิ่ง คล้ายกับท่านได้รู้ล่วงหน้าความเป็นไปต่างๆ ที่เราได้กระทำมา นี้ก็ทำให้เราอัศจรรย์ใจอย่างยิ่งอีกเช่นกัน การกระทำเช่นนี้มิใช่ว่าจะแนะนำให้แก่เราแต่ผู้เดียว ทุกๆ องค์ที่อยู่กับท่านๆ ก็จะแนะนำเช่นเดียวกัน

ท่านอาจารย์กงมาท่านก็พยายามเล่าเรื่องต่างๆ ของท่านในอดีตให้ข้าพเจ้าฟังต่อไปอีกว่า ครั้งหนึ่งที่เราได้อยู่กับท่านอาจารย์มั่นผ่านมาเป็นเวลา ๒ ปีเศษ ได้พบเห็นเหตุการณ์ต่างๆ เช่นพระภิกษุสามเณรที่มาอยู่กับท่านทุกๆ องค์ต่างก็สนใจในธรรมอย่างแท้จริง มิได้มีองค์ใดเลยที่ย่อหย่อน

และทุก ๆ องค์ต่างได้ผลทางใจกันทั้งนั้น เพราะเมื่อผู้ใดมีอะไรเกิดขึ้นจากการบำเพ็ญจิตแล้ว ก็จะนำมาเล่าถวายท่านฟัง และในเวลาที่ประชุมกันฟังทำให้รู้สึกขนพองสยองเกล้าเอาทีเดียว เมื่อได้ยินแต่ละองค์พูดถึงความจริงที่ตนได้รับ บางองค์ก็พูดเหมือนเรากำลังเป็นอยู่แล้วแหละท่านก็แก้ไขให้องค์นั้นเราเองพลอยถูกแก้ไขไปในตัวเสร็จ บางองค์พูดขึ้นลึกซึ้งเหลือที่เราจะรู้ได้ ก็ทำให้เราอยากรู้อยากเห็น ต่างองค์ก็ต่างไม่สงสัยซึ่งกันและกันว่าคำพูดเหล่านั้นจะไม่จริง ทำให้เรานี้นึกย้อนหลังไปถึงอดีตว่า แม้ครั้งพระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ก็คงจะเป็นเช่นนี้เอง เลยทำให้เหมือนกับว่าเรากำลังอยู่ต่อหน้าพระพักตร์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังงั้นแหละ ถึงอย่างไรก็ตามเราเองเลื่อมใสยิ่งทั้งท่านและพระภิกษุสามเณรที่อยู่กับท่าน เพราะเหตุที่เห็นการปฏิบัติและปฏิปทาน่าเลื่อมใส และที่ได้เปล่งวาจาแห่งความจริงที่เกิดขึ้นในจิตของแต่ละท่าน

ในระยะต่อมาท่านอาจารย์มั่นท่านจะเดินทางกลับไปจังหวัดอุบล ทั้งนี้เพื่อจะส่งมารดาของท่านกลับไปบ้านด้วย หลังจากที่ท่านได้นำมารดาของท่านมาบวชชีแล้วแนะนำการปฏิบัติให้จนเป็นที่พอใจแล้ว จึงได้นัดพระภิกษุที่ติดตามปฏิบัติอยู่กับท่าน เพื่อจะได้เดินทางกลับไปทางจังหวัดอุบล

การเดินทางไปจังหวัดอุบลราชธานีอันเป็นถิ่นบ้านเกิดเมืองนอนของท่านในครั้งนี้ ถือว่าเป็นครั้งสำคัญครั้งหนึ่งเพราะบรรดาศิษยานุศิษย์ทั้งใหญ่และเล็กก็ได้เตรียมที่จะเดินทางติดตามท่านในครั้งนี้แทบทั้งนั้น การจัดการเดินทางโดยการเดินแบบเดินธุดงค์ แต่การธุดงค์นั้นเพื่อให้เป็นประโยชน์ด้วย ท่านจึงจัดเป็นคณะ ๆ ละ ๓ รูป ๔ รูปบ้าง ท่านเองเป็นหัวหน้าเดินทางไปก่อน เมื่อคณะที่ ๒ ไปก็จะพักที่เดิม คณะที่ ๓-๔ ก็จะพักที่เดิมนั้น ทั้งนี้เพื่อจะได้สอนญาติโยมตามรายทาง ด้วยการสอนนั้นก็เน้นหนักไปในทางกัมมัฏฐาน และการถึงพระไตรสรณาคมน์ ที่ให้ละการนับถือภูติผีปีศาจต่าง ๆ นา ๆ เป็นการทดลองคณะศิษย์ไปในตัวด้วยว่า องค์ใดจะมีฝีมือในการเผยแพร่ธรรม ในการเดินทางนั้นพอถึงวันอุโบสถ ก็จะนัดทำปาฏิโมกข์ หลังจากนั้นแล้วก็จะแยกย้ายกันไปตามที่กำหนดหมาย

การเดินธุดงค์แบบนี้ท่านบอกว่าเป็นการโปรดสัตว์ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่พุทธบริษัททั้งหลาย และก็เป็นจริงเช่นนั้นแต่ละแห่งที่ท่านกำหนดพักนั้น ตามหมู่บ้านประชาชนได้เกิดความเลื่อมใสยิ่งในพระคณะกัมมัฏฐานนี้เป็นอย่างดีและต่างก็รู้ผิดชอบในพระธรรมวินัยขึ้นมาก ตามสถานที่เป็นที่พักธุดงค์ในกาลครั้งนั้น ได้กลับกลายมาเป็นวัดของคณะกัมมัฏฐานเป็นส่วนใหญ่ในภายหลัง โดยญาติโยมทั้งหลายที่ได้รับรสพระธรรมได้พากันร่วมอกร่วมใจกันจัดการให้เป็นวัดขึ้น โดยเฉพาะให้เป็นวัดพระภิกษุสามเณรฉันมื้อเดียว ฉันในบาตร บำเพ็ญสมาธิกัมมัฏฐาน

ในครั้งนี้เอง พระอาจารย์กงมาฯ ได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า พระอาจารย์ลี ธมฺมธโร เป็นพระมหานิกายอยู่วัดบ้านอำเภอม่วงสามสิบ ขณะที่เราได้พักอยู่ในป่าแห่งหนึ่งใกล้หมู่บ้านวัดนี้ ท่านอาจารย์ลีก็ได้กิตติศัพท์ว่ามีพระกัมมัฏฐานมาพักอยู่ในที่ใกล้ ๆ แห่งนี้ เห็นจะมีของดี ๆ แจกเป็นแน่ กับไม่ใคร่เคยได้ยินมานานแล้ว ค่าที่อยากจะพบ ในค่ำคืนวันหนึ่งท่านอาจารย์ลีฯ จึงได้ไปหาเรา ณ ที่เราพักรุกขมูลอยู่ในป่านั้น

๒.๙ พระอาจารย์ลี ธมฺมธโร พบท่านพระอาจารย์กงมาฯ

ท่านอาจารย์กงมาเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่าเมื่อท่านได้เดินธุดงค์ตามท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ เพื่อไปส่งมารดาของท่านที่บวชชีไปอยู่จังหวัดอุบลนั้น ท่านได้แวะพักที่บ้านของท่านอาจารย์ลีฯ ขณะนั้นท่านบวชเป็นภิกษุอยู่ที่วัดบ้าน เมื่อท่านอาจารย์ลีทราบข่าวว่ามีพระธุดงค์มาพักที่ป่าช้า ก็เกิดความสนใจขึ้น จึงได้มาพบพระอาจารย์กงมาฯ ซึ่งมีมารยาทที่น่าเลื่อมใส ผิดกับภิกษุอื่น ๆ ที่เคยเห็นมา ทำให้เกิดความเลื่อมใสในใจเป็นอย่างยิ่ง ครั้นเมื่อได้เข้าไปนมัสการไต่ถามถึงธรรมต่าง ๆ ก็ให้เกิดความเลื่อมใสยิ่งขึ้น โดยเฉพาะท่านอาจารย์กงมาฯ ท่านได้อธิบายธรรมที่ท่านได้รับการปฏิบัติทางใจมาจากท่านอาจารย์มั่นฯ และการปฏิบัติที่ผ่านมาแล้ว ยิ่งทำให้ท่านอาจารย์ลีเกิดความสนใจเป็นพิเศษ ท่านอาจารย์กงมาได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ครั้งแรกที่เราได้แสดงธรรมให้แก่ท่านอาจารย์ลีนั้น เราได้แสดงถึงข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณากายให้เกิดอริยสัจจธรรมตามแนวของท่านอาจารย์มั่นฯ จึงทำให้ท่านอาจารย์ลีที่กำลังฟังนั้น นั่งนิ่งเหมือนกับถูกสะกดจิตทีเดียว จากคืนวันนั้นก็ทำให้ท่านอาจารย์ลีได้ตัดสินใจที่จะไปธุดงค์กับท่านอาจารย์กงมา โดยการเดินติดตามท่านอาจารย์มั่นไปจนถึงจังหวัดอุบล เมื่อไปถึงจังหวัดอุบลพักอยู่วัดบูรพาราม พอดีกับท่านเจ้าคุณปัญญาพิศาลเถระ (หนู) อดีตเจ้าอาวาสวัดปทุมวนารามขึ้นมาจากกรุงเทพฯ พักอยู่ที่วัดเลียบ จังหวัดอุบลราชธานี และท่านเจ้าคุณปัญญาฯ นี้ ได้เป็นเพื่อสหธัมมิกกับพระอาจารย์มั่นฯ จึงขอให้เป็นอุปัชฌาย์ญัตติบวชใหม่ให้ท่านอาจารย์กงมาและท่านอาจารย์ลี โดยพระอาจารย์กงมาเป็นนาคขวา พระอาจารย์ลีเป็นนาคซ้าย เพราะเหตุนั้นท่านทั้งสองจึงได้มีการสนิทสนม และเคารพนับถือซึ่งกันและกันตลอดเวลา

๒.๑๐ ตามพระอาจารย์กงมาฯ ไปเผยแผ่ธรรมที่ จ.จันทบุรี

ขณะที่ผู้เขียนเป็นสามเณร และได้ติดตามพระอาจารย์กงมาฯ เป็นศิษย์ก้นกุฏิ ก็ได้เห็นท่านทั้งสองปรึกษาธรรมและกิจการพระศาสนาอยู่เสมอ ๆ ดังนั้นเมื่อท่านพระอาจารย์ลีได้ไปเผยแพร่ข้อปฏิบัติธรรมทางจันทบุรี มีประชาชนให้ความสนใจมาก และมีความเลื่อมใสในข้อปฏิบัติของกัมมัฏฐาน

กว้างขวางขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงได้มีจดหมายไปอาราธนาท่านพระอาจารย์กงมาฯ ซึ่งขณะนั้นจำพรรษาอยู่ที่บ้านใหม่สำโรง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา อันเป็นบ้านเดิมของผู้เขียน ท่านอาจารย์กงมาก็มีความยินดีที่จะมาร่วมงานการเผยแพร่พุทธธรรมข้อปฏิบัติ จึงได้เดินทางมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ ซึ่งข้าพเจ้าเป็นสามเณรได้ติดตามท่านมาด้วย การเดินทางครั้งนั้นได้โดยสารเรือทะเลมา ชื่อเรือภาณุรังสี นับว่าเป็นการเห็นทะเลครั้งแรกของผู้เขียน เป็นการ อัศจรรย์ดีเหมือนกันเมื่อได้เห็นความกว้างขวางของทะเล เรือทะเลใช้เวลาวันกับคืนก็ถึงจังหวัดจันทบุรี พระอาจารย์ก็พาผู้เขียนออกธุดงค์เดินไปทางอำเภอท่าใหม่ ตำบลนายายอาม เป็นป่าดงใหญ่ไม่มีทางรถยนต์ มีบ้างก็กระท่อนกระแท่น พักแรมเรื่อยไปค่ำไหนนอนนั่นที่ไหนสงบเป็นสัปปายะก็อยู่นาน เพื่อทำความเพียรแสวงหาความสงบตามวิถีทางของธุดงค์ อันเป็นการขัดเกลากิเลสตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

เมื่อมาถึงตำบลนายายอาม พระอาจารย์บอกว่าที่นี่เป็นสัปปายะจึงเตรียมที่จะอยู่ให้นาน พระอาจารย์ได้แนะนำพวกเราว่าการธุดงค์นั้นควรจะธุดงค์หน้าแล้ง หมายถึงฤดูไม่มีฝน ถ้าเป็นฤดูฝนก็ควรอยู่เป็นหลักแหล่งแต่มิได้หมายความว่า เมื่ออยู่เป็นหลักแหล่งแล้วจะไม่มีธุดงค์ เราก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับอยู่ป่าเช่นกัน เพราะการปฏิบัติสมาธิกัมมัฏฐานนั้นไม่ควรจะให้ขาดตอน ต้องดำเนินการปฏิบัติอย่างติดต่อไม่ขาดระยะ ผลจึงจะเกิดเป็นการมั่นคงของจิต อันจะเป็นพลังต่อไป

พ.ศ. ๒๔๗๙ พระอาจารย์ก็พาพวกเราธุดงค์อยู่ที่นายายอาม ซึ่งนับเป็นถิ่นทุรกันดารพอสมควร เมื่ออยู่ฉลองศรัทธาญาติโยมแถวนี้พอสมควรแล้ว ก็เดินธุดงค์ไปเรื่อย ๆ จนได้ไปพักอยู่ที่วัดคลองกุ้ง ที่ท่านอาจารย์ลี ธมฺมธโร สร้างวัดอยู่ที่นี่

๒.๑๑ กำเนิดวัดทรายงาม

อยู่มาวันหนึ่ง คณะอุบาสกอุบาสิกาบ้านหนองบัว อ.เมือง จ.จันทบุรี ได้มีศรัทธาต้องการพระอาจารย์สอนปฏิบัติสมาธิภาวนา ได้ข่าวว่าพระอาจารย์กงมาฯ จิรปุญฺโญ มาพักอยู่ที่วัดคลองกุ้ง จึงชักชวนกันมาเพื่อนิมนต์พระอาจารย์กงมา ในวันนั้นพวกเขาได้ไปกราบพระอาจารย์ฯ แล้วขอนิมนต์ พระอาจารย์ฯ ได้บอกเขาว่าให้กลับไปก่อน เสี่ยงความฝัน ถ้าฝันดีก็ให้มารับ ถ้าฝันไม่ดีก็อย่ามารับเลย ขณะนั้นนายเสี่ยนหัวหน้าอุบาสกก็กล่าวว่า ก่อนมาพวกผมฝันดีแล้ว พระอาจารย์ถามว่าฝันอย่างไร นายเสี่ยนได้เล่าว่า ในคณะที่มานั้น นายหลวน รักวงศ์ ได้ฝันไปก่อนหน้านี้ ๓ วันว่า ฝันได้ช้างเผือกสองเชือก พร้อมทั้งแม่และลูก เป็นช้างสวยงามมากนายหลวนเข้าใจว่าฝันนี้คงให้โชค อาจจะถูกล็อตเตอรี่รางวัลที่ ๑ แต่พวก

ผมได้พบท่านอาจารย์ พวกผมมีโชคยิ่งกว่าถูกล็อตเตอรี่รางวัลที่ ๑ เสียอีก แหละพวกเขากล่าวเสริมว่า พวกผมฝันแม่นมาก เพราะจะได้พระอาจารย์เท่ากับช้างเผือก ได้สามเณรวิริยังค์เท่ากับลูกช้างเผือกสมใจจริง ๆ ดังนั้น พระอาจารย์ก็รับนิมนต์ คณะชาวบ้านหนองบัว นัดวันที่จะไป

เมื่อถึงเวลานัด คณะชาวบ้านหนองบัวเอาเรือมารับ สามเณรวิริยังค์พร้อมพระอาจารย์ฯ ก็ได้เดินทางไปโดยเรือแจว ไปถึงบ้านหนองบัว พระอาจารย์ก็ได้พักที่ป่าช้า ต่อมาสร้างเป็นวัดของหมู่บ้านหนองบัวให้ชื่อว่า วัดทรายงาม

ในหมู่บ้านหนองบัวนั้นมีชาวบ้านที่ศรัทธาในการปฏิบัติกรรมฐานกันอย่างมาก พระอาจารย์ฯ ได้ใช้ความพยายามสั่งสอนการปฏิบัติกรรมฐานภาวนาอย่างเต็มที่ ประกอบกับชาวบ้านสนใจในการศึกษาปริยัติธรรมมาก่อน บางพวกเรียนจบอภิธรรม บางพวกเรียนจบวิสุทธิมรรค บางพวกเรียนจบนักธรรมบาลี ซึ่งก็นับว่าเป็นแหล่งนักปราชญ์ทางปริยัติธรรม จนมีชื่อเสียงแสดงว่าชาวบ้านละแวกนี้คงแก่เรียนมากทีเดียว

พระอาจารย์ก็หนักใจพอสมควร ในเมื่อมาอยู่แล้วจะถอนกลับไปก็กระไรอยู่ ใช่ว่าพระอาจารย์ฯ จะกลัวพวกเขาก็หาไม่ แต่พวกเขาถือมานะทิฏฐิมากก็บำเพ็ญจิตทางสมาธิลำบาก เพราะติดสัญญา พระอาจารย์ได้เคยพูดกับสามเณรวิริยังค์ว่า เวลานี้เราขี่เสือเสียแล้วจะลงก็ไม่ได้ ข้าพเจ้าก็เลยถามว่าใครเป็นเสือ ก็พวกเรียนปริยัติมาก ๆ นี่แหละเป็นเสือ ข้าพเจ้ายิ่งสงสัย ก็เขาเรียนปริยัติมากเขาอาจจะเป็นคนดี เพราะคำสอนในพระพุทธศาสนาเขารู้กันพอสมควรแล้ว พระอาจารย์ตอบว่ามันก็ดีอย่างเสือนั่นแหละ ข้าพเจ้ายังไม่หายกังขา ถามท่านต่อไปว่า ดีอย่างเสือมันดีอย่างไรครับ พระอาจารย์ตอบว่า เสือธรรมดามันไม่ทิ้งลาย คนเรียนปริยัติมีทิฏฐิเป็นลาย มีสัญญาเป็นลาย มีฐานันดรเป็นลาย มันก็เอาสิ่งเหล่านี้คอยแว้งกัดเราเมื่อเราเผลอ คอยดูไปซิเณร

เป็นอันว่าพระอาจารย์ถือเอาการสอนกรรมฐานภาวนาให้แก่ชาวบ้านหนองบัวเป็นใหญ่ ข้าพเจ้าสังเกตดูรู้ว่าท่านระวังและเอาใจใส่มาก จนถึงกับห่างการดูแลและอบรมตัวเรามากขึ้น จนตัวเราต้องใช้ความพยายามในตัวเราเอง ข้าพเจ้าจึงถือโอกาสลาพระอาจารย์ไปธุดงค์โดยลำพัง ในโอกาสแห่งการออกพรรษา ข้าพเจ้าได้ธุดงค์ไปรอบหมด เขาสระบาปมีบ้านพริ้ว-บ้านคาครูด-บ้านเกวียนหัก-บ้านใกล้อำเภอขลุง-บ้านกงษีไร่-บ้านซึ้ง-บ้านตกพรหม-บ้านตกชี-บ้านหนองวา-บ้านอีปาด-บ้านตกปก-บ้านร้อยรู-บ้านหนองปลาไหล-บ้านวังสรพปรด-ไปจังหวัดตราด-บ้านวังพิน-บ้านหนองสโทน-บ้านแหลมงอบ-บ้านเกาะช้าง-ขึ้นไปจังหวัดระยอง-ทางบ้านกล่ำ-บ้านแกลง-เกาะแสมสาร-บ้านเขาดินเนินสมบูรณ์-บ้านเตาปูน-รู้สึก

ว่าระหว่างจังหวัดระยอง–จันทบุรี–ตราดไปทั่วหมด เป็นแหล่งธุดงค์เพื่อความสงบวิเวกได้เป็นอย่างดีในขณะนั้น เนื่องจากยังเป็นป่าดงกว้างขวางใหญ่โต ยังเป็นถิ่นทุรกันดารพอสมควร ทางรถยนต์ยังไม่มี

๒.๑๒ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ วัดบวรนิเวศน์ ทรงเสด็จมาสืบข้อเท็จจริง

พระอาจารย์ของข้าพเจ้า นอกจากท่านจะใช้ความพยายามแนะนำพร่ำสอนชาวบ้านหนองบัวแล้ว ชาวบ้านเกิดความเลื่อมใสก็ได้ถวายปัจจัยมาก ท่านก็ให้เขาสร้างกุฏิ ศาลามั่นคงถาวรขึ้น ทั้งนี้ย่อมเป็นสิ่งอันพอสมควรทีเดียว แต่ผลของการแนะนำข้อปฏิบัตินั้นก็ค่อย ๆ ปรากฏโฉมหน้าออกมาเรื่อย ๆ เพราะเหตุชาวบ้านหนองบัวถูกพระอาจารย์ของข้าพเจ้าต่อสู้จนชนะ หมายความว่าชนะโดยการปฏิบัติธรรมให้เป็นตัวอย่าง คำพูดนั้นพูดกันแต่น้อยปฏิบัติให้มาก อย่างไรก็ตามพวกถือมานะทิฏฐิก็ยังมีอยู่ พวกที่ยังไม่ลดละความพยายาม คือพยายามจะจับผิดพระอาจารย์ให้ได้ จึงร่วมกันกับพระภิกษุบางองค์ที่คงแก่เรียน มีฐานันดรนำเรื่องต่าง ๆ ไปฟ้องสมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์หลายครั้งและก็หลายหน จนสมเด็จฯ ท่านคงจะรำคาญ หรือต้องการจะทราบความจริงของพระคณะกัมมัฏฐานสายพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตเถระ เพราะสมเด็จฯ ก็ได้ทราบเกียรติคุณนี้มานานแล้ว ยังไม่เคยทราบข้อเท็จจริง หากจะปรักปรำเอาความผิดตามที่ชาวบ้านหนองบัวบางพวกและพระฐานันดรบางรูปกล่าวหา ก็จะเสียผู้ใหญ่ อาจจะเสียรูปแห่งการปกครองได้ เพราะสมเด็จฯคงจะมองกาลไกลว่า พระที่ปฏิบัติดีนั้นหายาก และที่จะมีความสามารถก็หายาก หากทำงานผิดพลาดจะเสียโอกาสทั้งฝ่ายปกครองและฝ่ายผู้ประสงค์ดี หากทำถูกต้องอาจจะเป็นกำลังที่ยิ่งใหญ่ต่อไปภายหน้า เมื่อสมเด็จฯ ได้คิดเช่นนี้แล้ว พระองค์จึงทรงละความลำบาก แม้จะต้องทรงลำบากฉันใด ก็มิทรงเห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบากนั้นเลย ได้เดินทางจากกรุงเทพฯ ไปพร้อมกับพระมหาศาสนโสภณ (ป.๙) โดยสารเรือไฟจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดจันทบุรี (เพราะไม่มีทางรถยนต์)

มิได้มีใครคาดหมายมาก่อนว่า สมเด็จพระสังฆราชเจ้าจะเสด็จมาโดยพระองค์เอง ต่างก็ได้ทำพิธีต้อนรับกันเป็นการใหญ่ ตั้งแต่ทางจังหวัดจันทบุรีและวัดต่าง ๆ ในเมือง พระอาจารย์ของข้าพเจ้าเฉย ๆ แม้จะได้ข่าวว่า

สมเด็จฯ เสด็จ เพราะไม่นึกว่าสมเด็จพระสังฆราชจะเสด็จมาที่วัดทรายงาม แม้สมเด็จฯ เองก็มิได้ทรงปรารภว่าจะมาวัดทรายงามแต่อย่างใด ปล่อยให้ข้าราชการ พระฐานันดรศักดิ์ต้อนรับกันจ้าละหวั่นอยู่ที่ตัวเมืองจันทบุรี อยู่ๆ วันหนึ่งสมเด็จฯ ก็ทรงตรัสว่า เราจะไปวัดทรายงามเดี๋ยวนี้ ทำเอาข้าราชการพระฐานันดรศักดิ์ตกใจ จะจัดเรือถวายให้ สมเด็จฯ ก็ไม่เอา ทรงรับสั่งว่าจะเดินไปเดี๋ยวนี้ แล้วก็ให้คนนำทาง ทรงเสด็จเดินในเวลานั้นบ่ายแล้ว ม้าเร็วรีบแจวอ้าวนำเรื่องไปบอกกับพระอาจารย์ของสามเณรวิ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าเดินเร็วเหมือนกัน ม้าเร็วมาส่งข่าวไม่ถึงชั่วโมงก็เสด็จถึงแล้ว ทางวัดทรายงามก็มิทันได้ตั้งตัว สมเด็จฯ เสด็จถึงเสียแล้ว สามเณรวิริยังค์พร้อมพระอาจารย์ พระ ๑๐ กว่ารูป ฆราวาสสี่ห้าคนเดินออกไปรับเสด็จทันตรงทุ่งนาห่างวัดไม่ถึง ๑๐ เส้น สมเด็จฯ ทรงดุเอาว่า "ออกมารับทำไม" แล้วทรงรับสั่งว่า "เราจะพักที่นี่ไม่มีกำหนด" ทำเอาพระอาจารย์งง ส.ณ.วิก็งง ข้าราชการพระฐานันดรศักดิ์ก็งง แหละแล้วพระอาจารย์ก็ได้จัดกุฏิถวายให้พักตามพระอัธยาศัย แล้วก็ให้สามเณรวิริยังค์เป็นผู้อุปัฏฐากดูแลอย่างใกล้ชิด

ผู้ที่ไปฟ้องสมเด็จพระสังฆราชเจ้าครั้งนี้มี ๕ ข้อด้วยกัน คือ

๑. พระอาจารย์กงมา พาพระบิณฑบาตรสะพายบาตรเหมือนมหานิกาย เป็นการแตกคอกจากธรรมเนียมธรรมยุต

๒. พระอาจารย์กงมา เมื่อโยมถวายสังฆทานต้องอุปโลกน์ มิฉะนั้นจะไม่ฉัน เป็นการงมงาย เพราะเขาถวายพระภิกษุแล้วไม่ต้องอุปโลกน์

๓. พระอาจารย์กงมา เทศนาแปลหนังสือไม่เป็น ผิดๆ ถูกๆ ซึ่งเป็นการไม่เหมาะแก่ที่จะเป็นผู้นำ

๔. พระอาจารย์กงมาไปธุดงค์ ทำน้ำมนต์ ยาเสน่ห์ ของขลัง แนะนำแต่ทางโลกีย์ ซึ่งผิดระเบียบพระธุดงค์

๕. พระอาจารย์กงมา ทำอุโบสถไม่มีพัทธสีมา

เมื่อสมเด็จพระสังฆราชเจ้าเสด็จไปนั้น ทรงเสด็จไปในสภาพพระธรรมดา มิให้ใครหรือพระรูปใดรู้ว่าพระองค์จะมาสอบสวนในเรื่องต่างๆ ที่มีคนไปฟ้อง และทรงปฏิบัติเหมือนพระที่วัดทรายงามทุกประการ เช่น ฉันหนเดียว ฉันในบาตร สวดมนต์ที่ศาลา เวลาพูดจาก็มิให้พูดด้วยราชาศัพท์ ให้ทำทุกอย่างเป็นกันเอง แล้วทรงพูดว่าเรามาเยี่ยม "กงมา" และประสงค์จะมาเรียนกรรมฐานด้วย ให้ช่วยสอนให้ ทำเอาพระอาจารย์ของ ส.ณ.วิกำลังงงยิ่งงงใหญ่ พระอาจารย์บ่นกับสามเณรวิว่า **"นี่เราจะสอนหนังสือสังฆราชแล้วหรือ?"** ทำเอาสามเณรวิก็สงสัยว่า สมเด็จพระสังฆราชควรจะเรียกหรือสั่งให้พระอาจารย์เข้าไปอยู่ที่วัดบวรนิเวศน์ กรุงเทพฯ แล้วให้สอนกรรมฐานให้ก็ได้ ทำไมพระองค์จะต้องถ่อร่างมาถึงพวกเรา แต่สามเณรวิก็ถือว่าเป็นเกียรติแด่พระอาจารย์ใหญ่หลวงนักครั้งนี้ ภายหลังถึงทราบว่า สมเด็จพระสังฆราชทรง

เสด็จมาสอบสวนข้อเท็จจริงตามที่มีผู้กล่าวหาพระอาจารย์กงมาฯ

เช้าวันแรกสมเด็จพระสังฆราชตื่นบรรทมแต่เช้า ทรงถือบาตรออกจากกุฏิมารอพระที่วัดทรายงามจะออกบิณฑบาตร และทุก ๆ องค์ก็ออกบิณฑบาตรเป็นปรกติเดินตามกันเป็นแถว แล้วทุกองค์ก็หยุดเมื่อเห็นสมเด็จฯ ยืนอยู่ข้างหน้า แล้วสมเด็จฯก็เดินออกมาตรวจดูพระทุก ๆ รูปที่กำลังสะพายบาตร เอาบาตรไว้ข้างหน้าคลุมผ้าอย่างมีปริมณฑล ข้าพเจ้ากำลังยืนอยู่ท้ายแถว สงสัยว่าสมเด็จฯท่านมายืนดูพวกเราทำไม ทันใดนั้นสมเด็จฯ ก็ทรงตรัสว่า "เออพวกเธอทำไมถึงไม่ได้จับบาตรเหมือนพระธรรมยุตทั่วไป แต่สพายไว้ข้างหน้าเช่นนี้ ก็เหมือนกับอุ้ม เหมือนกันไม่ผิดแน่" ข้าพเจ้าสงสัยมากทำไมสมเด็จฯ ทรงตรัสเช่นนี้ แต่ก็ทำเอาข้าพเจ้าดีใจมาก เพราะคำว่าไม่ผิดแน่ แต่ก็สงสัยอยู่ครามครัน

อีกสองสามวันผ่านไป วันหนึ่งข้าพเจ้าก็ได้เข้าไปอยู่ใกล้ชิดและคอยถวายการรับใช้สมเด็จฯตามปกติ สมเด็จฯ ไม่ยอมให้พูดราชาศัพท์ ข้าพเจ้าก็รู้จักราชาศัพท์ งู งู ปลา ปลา ท่านบอกว่า "เฮ้ยเณร หูกันดังอู้ยังกะรถไฟ" ข้าพเจ้าก็ไม่เข้าใจมาถามพระอาจารย์ว่า สมเด็จฯ บอกว่า หูท่านดังอู้ยังกะรถไฟ พระอาจารย์บอกว่านั่นแหละ สมเด็จฯ ลมขึ้นคงจะลมขึ้นเพราะฉันหนเดียวเหมือนกับพวกเรา เนื่องจากท่านไม่เคย "เณรพรุ่งนี้นำอาหารเพลไปถวายท่านนะ" พระอาจารย์ของสามเณรวิกำชับ รุ่งขึ้นหลังจากทรงเสวยภัตตาหารเช้าแล้ว ข้าพเจ้าก็ให้โยมจัดภัตตาหารเพลนำเข้าไปถวายสมเด็จฯ ทรงเห็นพร้อมกับบอกว่าเอากลับไป อยู่ที่ไหนก็ต้องทำตามระเบียบเขาที่นั่นถึงจะถูก พร้อมกับบอกว่า "เฮ้ยท้องกันไม่ใช่ท้องอิฐูนี่" แม้วันต่อมาข้าพเจ้าก็ให้โยมนำภัตตาหารเพลไปถวายพระองค์ไม่ทรงฉันและสำทับว่าอย่าทำมาอีก

วันหลังต่อมา มีโยมอาราธนาไปฉันในบ้านกันหมดวัด สมเด็จฯ ก็ทรงรับอาราธนา เมื่อเขาจัดสำรับเสร็จโยมก็ถวายเป็นสังฆทาน พระอาจารย์กงมาฯ ลุกขึ้นขอโอกาสทำพิธีอุปโลกน์ สมเด็จฯ ก็ทรงอนุญาต หลังจากทรงเสวยเสร็จกลับวัดแล้ว ทรงปรารภว่า "กงมาทำถูก" อันที่จริงการถวายสังฆทานนั้น เขาอุทิศสงฆ์มิได้หมายความว่า พระสงฆ์ที่อยู่ต่อหน้าเขาเท่านั้น เขาหมายถึงหมู่สงฆ์มีอริยสงฆ์เป็นต้น การอุปโลกน์ก็ทำเพื่อขอจากหมู่สงฆ์นั้นเป็นพิธีโบราณกาล "กงมาทำถูก" พระองค์ทรงย้ำอีกครั้ง ส.ณ.วิ.ผู้นั่งฟังก็มีความมั่นใจและเข้าใจมากขึ้นถึงพิธีกรรมตอนนี้

หลังจากสมเด็จฯ ประทับอยู่ ๕ วัน พระอาจารย์กงมา ได้ขอโอกาสป่าวร้องชาวบ้านให้มาฟังธรรมเทศนาของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า พระองค์ทรงให้โอกาสแล้ว พระอาจารย์ก็ได้ให้คนป่าวร้องประชาชนมาฟังเทศน์ ของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า เมื่อชาวบ้านหนองบัวได้ฟังคำป่าวร้องเช่นนี้ก็

เกิดความสนใจ เพราะมิเคยฟังเทศน์สมเด็จพระสังฆราชเลยตั้งแต่เกิดมา จึงพากันมาเต็มแน่นขนัดที่ศาลา ล้นหลามนั่งกับดินมากมายเป็นพิเศษ เมื่อประชาชนพร้อมแล้ว พระอาจารย์ฯ ก็ได้ไปทูลอาราธนาให้สมเด็จฯ ลงมาประทานธรรมเทศนา สมเด็จฯ อ้างว่าไม่สบาย ให้ "กงมา" เทศน์และห้ามองค์อื่นเทศน์โดยเด็ดขาด พระอาจารย์ฯ สุดที่จะขัดรับสั่ง จำเป็นต้องกลับมาแสดงพระธรรมเทศนาแทนสมเด็จพระสังฆราช ทั้งๆ ที่ไม่ได้คิดมาก่อน สมเด็จฯ ทรงไล่ให้ ส.ณ. วิ. ผู้ปฏิบัติท่านอยู่และพระทุกๆ องค์ที่มากับท่านให้ไปฟังเทศน์ที่ศาลาให้หมด เหลือท่านไว้องค์เดียว ส.ณ. วิ. ก็สุดจะเป็นห่วงกลัวว่าท่านต้องประสงค์ประการใด ไม่มีใครคอยรับใช้ แต่ถูกบังคับ ส.ณ. วิ. ก็ต้องมานั่งฟังเทศน์ที่ศาลา วันนี้พระอาจารย์ฯ แสดงธรรมแจ่มแจ้งดีแท้แปลหนังสือฉะฉาน มีความตอนหนึ่งว่า ***การปฏิบัติจิตนี้ถ้ายังหลงปริยัติอยู่จิตจะไม่เป็นสมาธิ เพราะปริยัติเหมือนตัวหนังสือ แต่สมาธิเหมือนของจริง ท่านเปรียบว่า กวาง คือ ก-ว-า-ง กับตัวกวางจริงนั้นมันผิดกันไกลนัก เพราะกวางจริงมันมีเขา มีขา มีตัว ฉะนั้นถ้าจะมาหลงอยู่ที่ตัว ก-ว-า-ง อย่างเดียวก็รู้กวางตัวจริงไม่ได้ เช่นคนจะทำญาณให้เกิดขึ้น เขารู้ว่าปฐมฌานมีองค์ ๕ คือ วิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคะตา ถ้าผู้บำเพ็ญสมาธิจะมานั่งท่องวิตก-นี่วิจารณ์-นั่นปิติ-โน่นสุข-นี่เอกัคคะตา ถ้ามัวมานั่งนับอยู่อย่างนี้ตลอดชาติก็ไม่ได้ฌาน แต่ผู้บำเพ็ญสมาธิจะต้องมาบริกรรมพุทโธๆ จนติด ตัดอารมณ์ภายนอกได้แล้ว ไม่นึกคิดไปทางอื่น แน่วแน่อยู่ที่พุทโธอันเดียว เลิกคิดไปตามอารมณ์ต่างๆ แล้วจิตนี้ก็จะเป็นฌาน ที่ว่า ฌานมีองค์ ๕ ก็ต่อเมื่อจิตละจากปริยัติคือองค์ ๕ ของฌานที่จำมาแล้ว ที่เป็นฌานก็เพราะความเป็นหนึ่งของจิต***

ส.ณ. วิ. ขณะนี้ฟังพระอาจารย์แสดงธรรม เกิดปวดท้องเบาอย่างแรงจนทนไม่ไหว ต้องลุกขึ้นมาเดินลงศาลาเพื่อเข้าป่า (เพราะมีป่าละเมาะอยู่ข้างศาลา) เพื่อหาที่เบา ข้าพเจ้าต้องตกใจสุดขีดเพราะพบสมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงประทับนั่งอยู่กับดินทราย ฟังเทศน์พระอาจารย์กงมาอย่างใจจดใจจ่อ ข้าพเจ้าร้อง "โอ๊ะๆ ๆ สมเด็จฯ" พระองค์ทรงห้ามข้าพเจ้าว่า "เณร จุ๊ จุ๊ จุ๊ อย่าเอะอะไป รีบกลับเร็ว" ข้าพเจ้าถ่ายเบาแล้วรีบขึ้นบนศาลาฟังเทศน์พระอาจารย์ต่อไป คราวนี้ใจไม่ดี เพราะทราบแล้วว่าพระอาจารย์ฯ กำลังเทศน์ให้สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฟัง จะเป็นอย่างไรหนอ ขออย่าพูดเล่นอย่าผิด ขอให้ดีที่สุด ระวังมากๆ เถิด นี่เป็นความคิดของ ส.ณ.วิ.กำลังฟังเทศน์หลังพบสมเด็จฯ กำลังนั่งฟังอยู่ จิตใจไม่สบายเหมือนธรรมดาเสียแล้ว รุ่งเช้าสมเด็จพระสังฆราชเจ้าตื่นบรรทมแต่เช้า เสด็จมาที่ลานวัดพร้อมกับท่านมหาปลอด ป.๙ มีพระฐานันดรศักดิ์และพระอื่นยืนเรียงรายอยู่ ทรงรับสั่งขึ้นมาลอยๆ ท่ามกลางคณะสงฆ์ว่า "เฮ้ย กงมาเทศน์เก่งมาก เก่งกว่า

เปรียญ ๙ ประโยคเสียอีก เทศน์อย่างนี้ เปรียญ ๙ ประโยคก็สู้ไม่ได้” ส.ณ.วิ. ยืนฟังอยู่ก็พลอยดีใจไปด้วย ครั้งแรกนึกว่าพระอาจารย์คงโดนแล้ว เพราะพระอาจารย์เพิ่งทราบว่าสมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงฟังเทศน์ก็ต่อเมื่อข้าพเจ้าไปเล่าให้ฟัง พระอาจารย์ถึงตลึงและบอกข้าพเจ้าว่า “เราแพ้รู้สมเด็จพระสังฆราชเจ้าเสียแล้ว”

วันนั้นพอดีเป็นวันอุโบสถ แม้พระฐานันดรศักดิ์ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จะมาทูลอาราธนาให้พระองค์ไปลงอุโบสถที่วัดในเมือง พระองค์ก็ไม่ทรงเสด็จ และทรงรับสั่งว่าจะทำปาฏิโมกข์ที่นี้ รู้สึกว่าวันนั้นเป็นวันครูบาสังข์สวดปาฏิโมกข์ ก่อนจะลงอุโบสถ สมเด็จฯ ทรงถามพระอาจารย์ว่า “กงมาเธอใช้สีมาอะไรกันลงอุโบสถ” พระอาจารย์ว่า “สัตตะพันตรสีมา” คือไกลจากเขตบ้าน ๔๙ วา ทรงให้พระวัดจากเขตบ้านถึงอุปจารอุโบสถเกินกว่า ๔๙ วา ทรงรับสั่ง “กงมานี้มีความรู้” ทรงอนุญาตให้พระสวดปาฏิโมกข์ต่อไป แต่ครูบาสังข์ไม่ซ้อมมาให้ดี สวดตะกุกตะกัก โดนสมเด็จพระสังฆราชดุเอาเลยหลงใหญ่ ใช้เวลากว่าชั่วโมงจึงจบ ภายหลังปรากฏว่าสมเด็จได้บอกไปยังพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม ผู้รับเป็นหัวหน้าคณะกรรมฐานแทนพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ครั้งนั้นให้ซ้อมปาฏิโมกข์ พระอาจารย์สิงห์จึงตั้งกรรมการซ้อมปาฏิโมกข์กันเป็นการใหญ่ ปรากฏว่าพระอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล ซึ่งเป็นน้องชายท่านอาจารย์สิงห์ ออกจากวัดบวรนิเวศน์เป็นผู้ชำนาญทางสวดปาฏิโมกข์ พระอาจารย์สิงห์จึงตั้งให้สอนปาฏิโมกข์ฝึกปาฏิโมกข์ จนปรากฏว่ามีพระปาฏิโมกข์ดีเกิดขึ้นหลายองค์ แม้ ส.ณ.วิ.ก็ได้ไปฝึกปาฏิโมกข์กับพระอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล

สมเด็จกรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงพำนักอยู่หลายวัน วันหนึ่งจึงชวนพระอาจารย์กงมาไปเที่ยวธุดงค์ บอกว่า “กงมา เธอเคยไปเที่ยวธุดงค์ที่ไหน พาเราไปหน่อยได้ไหม” พระอาจารย์กงมาสงสัย และเกิดความเคารพในสมเด็จฯ อย่างสูง คิดว่า “เอ อยู่ดีๆ ยังไงจึงจะให้เราพาไปธุดงค์ จะห้ามก็ไม่ดี ครั้นจะไปก็เป็นห่วงว่าจะต้องไปนอนกับดิน ใต้โคนไม้ อาหารอาจจะไม่ดี แต่ว่าเมื่อพระองค์จะหัดตัดกิเลสก็จำเป็น ไปก็ไป” พระอาจารย์จึงจัดกลดมุ้งบริขารของพระธุดงค์ถวายสมเด็จฯ และบอกให้ ส.ณ.วิ.ไปด้วยกัน วันนี้เป็นวันพิเศษแปลกประหลาด สมเด็จพระสังฆราชเจ้าไปธุดงค์กับพวกเรา พอจัดบริขารเสร็จแล้วสมเด็จฯ ก็แบกกลดตะพายบาตร ตะพายย่าม เช่นกับพระอาจารย์กงมาฯ และ ส.ณ.วิ. ส.ณ.วิ.จะไปขอแบกกลดแทนก็ไม่ให้ ขอตะพายบาตรให้ก็ไม่ให้ ขอตะพายย่ามให้ก็ไม่ให้ และทรงรับสั่งว่า “เฮ้ยวันนี้กันเป็นพระธุดงค์” ว่าแล้วก็ให้พระอาจารย์กงมาฯ เดินก่อน และสำทับพระอาจารย์กงมาว่า “นี่กงมาเธออย่าพูดว่ากันเป็นสมเด็จพระสังฆราชนะ ถ้าใครถามก็บอกว่ากันเป็นหลวงตาก็แล้วกัน แล้วหันมาที่ ส.ณ.วิ.บอกว่า “เณร-เณร อย่าเรียกกันว่าสมเด็จฯ

เป็นอันขาด ให้เรียกกันว่าหลวงตา” เป็นอันว่าพระอาจารย์กงมาเดินก่อน สมเด็จฯ เดินตามพระอาจารย์กงมา ส.ณ.วิ.เดินตามหลัง มันเป็นบรรยากาศที่ไม่เคยมีมาในกาลก่อน และจะหาบรรยากาศแบบนี้อีกเห็นจะไม่มีอีกแล้ว ส.ณ.วิ.เดินไปคิดว่า “โอ้โฮ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงถ่อมพระองค์ละหมดทุกอย่าง หวังเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสเดินธุดงค์กับพวกเรา

พระอาจารย์ได้นำสมเด็จฯ เดินไปหลายกิโลเมตรตามทางที่เคยไปธุดงค์ ค่ำไหนนอนนั่น พระองค์กางกลดไม่เป็น ส.ณ.วิ.ไปกางถวาย ท่านทรงยืนดูข้าพเจ้าอย่างพินิจพิเคราะห์ ข้าพเจ้าเอาผ้าอาบน้ำฝนปูแทนเสื่อ เอาตีนบาตรตั้งเอาผ้าทับถวายแทนหมอน ทรงบรรทมกับดินตามปกติ เมื่อญาติโยมทราบว่าพระอาจารย์ฯ ธุดงค์ เขาก็มาหาพระอาจารย์เป็นจำนวนมากบ้างน้อยบ้าง พระอาจารย์ฯ ก็พาพวกเขาเหล่านั้นนั่งสมาธิ อธิบายธรรมตามสมควรแล้วเขาก็ลากลับ เช่นนี้ตลอดมา สมเด็จฯ ก็ทรงนั่งรองจากพระอาจารย์ ทรงสังเกตญาติโยมที่มา ก็เห็นมานั่งสมาธิกันทั้งนั้น และมาอย่างเคารพนบนอบ กลับอย่างมีระเบียบ ตอนเช้าพระอาจารย์ก็นำสมเด็จฯ บิณฑบาตรตามบ้าน ส.ณ.วิ.เดินตามหลังเช่นนี้ทุกวัน ส.ณ.วิ.รู้สึกว่าสมเด็จฯ ทำได้อย่างสนิทสนมยังกับพระองค์เคยธุดงค์มาแล้ว และทรงอดทนเป็นอย่างดีเยี่ยมมาก วันหนึ่งหลังจากเดินทางมาหลายกิโลเห็นจะทรงเหนื่อยพอสมควร หลังจาก ส.ณ.วิ.ได้กางกลดปูที่นอนถวายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ประมาณเที่ยงคืนเศษ ๆ ฝนได้ตกลงมาเสียยกใหญ่ ส.ณ.วิ.รีบเข้าไปที่กลดของสมเด็จฯ และบอกว่าจะขอช่วยเก็บของ หรือช่วยบางอย่างเท่าที่จะช่วยได้ แต่ถูกปฏิเสธ เพราะท่านต้องการจะช่วยพระองค์เอง ส.ณ.วิ.ก็จนใจและกลับมาที่กลดของตน

รุ่งเช้าสมเด็จฯ ทรงสั่น เพราะผ้าจีวรและข้าวของใช้เปียกหมด ส.ณ.วิ รีบเข้าไปจัดการช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ข้าพเจ้าก่อไฟเพื่อถวายเสด็จฯ ได้ผิง บิดผ้าจีวรขึงสายระเดียง นำผ้าที่เปียกออกผึ่ง สมเด็จฯ ผิงไปได้รับความอุ่น ได้บอกขอบใจสามเณรวิริยังค์ ส.ณ. วิได้เห็นภาพของสมเด็จฯ กำลังนั่งผิงไฟซึ่งมีแต่สบงและอังสะชุ่ม ๆ รู้สึกสงสารอย่างจับใจ ส.ณ.วิ. พยายามจะช่วยพระองค์ทุก ๆ อย่างเท่าที่จะทำได้ แต่สมเด็จฯ กลับสดชื่นไม่แสดงถึงความหดหู่ใจแต่อย่างใด แสดงว่าพระองค์มีใจเข้มแข็งมากน่าอัศจรรย์แท้ สมเด็จฯ ทรงสุขสบายในกุฏิใหญ่โตที่วัดบวรนิเวศน์วิหาร แต่ทรงมานั่งทุกข์ทรมานหนาวเหน็บผิงไฟไม่มีใครดูแล มีเพียงเราและพระอาจารย์ ซึ่งเป็นการแปลกที่สุด ขณะนั้นพระอาจารย์กงมาได้เข้ามาดูแลสมเด็จฯ ด้วย สมเด็จฯ ซักสงสัยว่าเอพวกเธอไม่เห็นมีใครเปียกปอนจากฝนตก มีอะไรป้องกันหรือทั้ง ๆ ที่กลดก็มีเหมือนกัน แต่กันฝนไม่ได้ สมเด็จฯ จึงรับสั่งถามพระอาจารย์กงมาว่า “กงมาทำไมเธอจึงไม่เปียก” “กระผมมีคาถากันฝนครับ” พระอาจารย์กงมาตอบ “เอ กงมามีคาถากันฝน” สมเด็จทวนคำ เมื่อธุดงค์

ได้พอสมควรแล้ว พระอาจารย์ก็ได้นำสมเด็จฯ กลับวัดทรายงาม ส.ณ.วิ. กลัวว่าสมเด็จฯ จะป่วยเพราะอายุมากแล้ว แต่พอกลับถึงวัดทรายงาม พระองค์กลับกระปรี้กระเปร่าสบายและสดชื่น เป็นสิ่งน่าอัศจรรย์ แต่สมเด็จฯ ยังไม่หายสงสัยว่าทำไมพวกเรามีคาถากันฝนได้ แต่ไม่ยักบอกพระองค์ท่าน ปล่อยให้พระองค์ท่านเปียก วันหนึ่งขณะที่ ส.ณ.วิ.เข้าเฝ้าปฏิบัติอยู่นั้น สมเด็จฯ จึงเรียก ส.ณ.วิ. ว่า "วิริยังค์มานั่งที่นี่" ส.ณ.วิ.รีบเข้าไปกราบ สมเด็จฯ ได้รับสั่งกับข้าพเจ้าว่า "วิริยังค์ เธอจงบอกคาถากันฝนให้เราทีได้ไหม" ข้าพเจ้าตอบว่า "กระหม่อมบอกถวายไม่ได้ครับ" "ทำไมละเณร" สมเด็จฯ ถาม ส.ณ.วิ. กราบทูลว่า พระอาจารย์ห้ามไม่ให้บอก "เออน่า จงบอกคาถานั้นแก่เราเดี๋ยวนี้" สมเด็จฯ รับสั่งเชิงบังคับ ส.ณ.วิ.จึงบอกความจริงแก่สมเด็จฯ ว่า "บาตรคือคาถากันฝน" "เฮ้ย บาตรเป็นคาถากันฝนได้ยังไง" สมเด็จฯ ทวนคำ "ได้ครับ" ส.ณ.วิ.กราบทูลและอธิบายว่า "เมื่อฝนตกก็เอาผ้าจีวรสบงผ้าที่ต้องการใช้ใส่ลงในบาตร แล้วเอาฝาบาตรปิด ฝนก็ตกเข้าไปในบาตรไม่ได้ เวลาฝนหยุดก็เอาออกมาใช้ ผ้าก็ไม่เปียกนี่คือคาถากันฝนครับ" สมเด็จฯ ทรงอุทานว่า "อ้อ ๆ ๆ บ๊ะแล้วกัน เราเพิ่งจะได้คาถากันฝนกับเณรเดี๋ยวนี้เอง กงมาช่างไม่บอกกันได้" แล้วก็ทรงพระสรวลเสียนาน

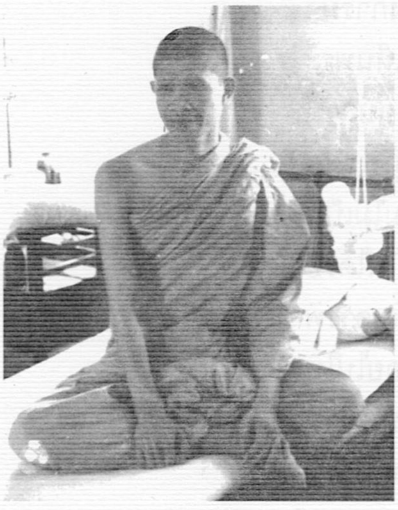
ประมาณการมาพักอยู่ที่วัดทรายงามกว่า ๑๕ วัน เมื่อมาทราบภายหลังว่า สมเด็จกรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ทรงเสด็จมาเพื่อสอบสวนหาความจริงจากพฤติการณ์ของ พระอาจารย์ กงมา จิรปุญโญ พระอาจารย์ในคณะกรรมฐาน สายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งเป็นการสอบสวนที่พระองค์ต้องลงทุนด้วยกำลังความสามารถ และมีพระประสงค์ทราบข้อเท็จจริง ไม่เฉพาะแต่บุคคลมาทูลฟ้องแล้วเชื่อไปเลย ซึ่งจะทำให้เสียประโยชน์อย่างใหญ่หลวงในวิธีการปกครอง แต่พระองค์ทรงกระทำเช่นนั้นนอกจากจะรู้ความจริงแล้ว ยังมีผลต่อการปกครองเป็นอย่างยิ่ง เป็นการดำเนินการถูกต้องที่สุด ผู้อยู่ภายใต้การปกครอง เช่น พระอาจารย์กงมา และข้าพเจ้าเมื่อทราบข้อเท็จจริงภายหลังก็มีความรักและเคารพพระองค์สูงขึ้น ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจช่วยงานพระพุทธศาสนาเท่าที่พระองค์จะสั่งการมา การกระทำของสมเด็จฯ ครั้งนี้ได้ผลระยะยาวจริง ๆ ทุกปีข้าพเจ้าจะเห็นพระอาจารย์นำผลไม้เมืองจันทบุรีไปถวายที่กรุงเทพฯ ซึ่งการกระทำการสอบสวนข้อเท็จจริงเกิดขึ้นจากพระเลขาบ้าง พระผู้อยู่ใกล้ชิดบ้าง พระผู้ประจบสอพลอบ้าง รู้มางู ๆ ปลา ๆ ก็เพ็ดทูลบอกกล่าวฟ้องไป จึงเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น ผู้ใหญ่ผู้ปกครองก็ได้รับการดูถูกดูแคลน ผู้อยู่ใต้ปกครองก็ไม่ได้รับความเป็นธรรมทั้ง ๆ ที่ช่วยอย่างสูงสุด กลับไม่ได้รับการดูแล ก็ไม่รักเคารพพระผู้ใหญ่ เพราะปกครองไม่ดี เอาแต่ถือตัวว่าใหญ่ แล้วก็มองผู้น้อยไปในทางต่ำเกินไป เสียการปกครองหมด เสียบุคคลากรที่มีความสามารถช่วยงานพระศาสนา เพราะเหตุแห่งความไม่รอบคอบ หากว่าพระเถระ มหาเถระทั้ง

หลายจะพึงดำเนินงานตามแนวของสมเด็จกรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ที่ทรงสอบสวนพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ ดังที่ข้าพเจ้าได้บันทึกเล่ามานี้ พระพุทธศาสนาในประเทศไทยจะสูงขึ้นและสูงขึ้น เพราะความที่ผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้การปกครอง เข้าใจซึ่งกันและกัน ด้วยประการฉะนี้

เป็นอันว่าทุก ๆ ข้อที่มีพวกฆราวาสและพระฐานันดรศักดิ์น่าเชื่อถือได้ทั้งนั้น มาเพ็ดทูลฟ้องต่อพระองค์ แต่พระองค์ก็ทรงแสวงหาความจริงด้วยการเสียสละอย่างสูง ได้พบความจริงที่แน่แท้ด้วยความพยายามอย่างลึกซึ้งด้วยพระองค์เอง โดยการเข้าสัมผัสกับข้อเท็จจริงทุก ๆ ข้อ แม้จะมีผู้มาเพ็ดทูลอย่างไรก็ไม่มีทางเชื่อต่อไปอีกแล้ว ได้ผลการปกครองและแก่พระพุทธศาสนาระยะยาวอย่างแท้จริง พระอาจารย์กงมาฯ ได้สั่งกับข้าพเจ้าว่าเธอจงรักและเคารพสมเด็จกรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราชอย่างมากและอย่างสูงสุด คำสั่งนี้แม้พระอาจารย์ของข้าพเจ้าจะมิได้สั่งข้าพเจ้าเองก็จารึกอยู่ในความทรงจำ สามารถที่จะสละชีวิตถวายพระองค์ท่านด้วยความเต็มใจ เพียงแต่กระซิบเท่านั้น จะให้ข้าพเจ้าทำอะไรที่พระองค์ท่านประสงค์ ข้าพเจ้าจะพลีชีพถวายท่านอย่างไม่มีความขัดข้องเลย ส่วนพระเถระที่แสดงอำนาจบาทใหญ่แก่ข้าพเจ้านั้น อย่าว่าแต่จะสั่งงานให้ข้าพเจ้าทำและก็ไม่อยากจะทำแล้วยังกราบไม่ลงอีกด้วย ด้วยเหตุอย่างนี้ข้าพเจ้าจึงใคร่ขออำนาจแห่งสัจจธรรม จงดลบันดาลให้ท่านพระเถระในวงการพระพุทธศาสนาบังเกิดพระมหาเถระผู้ทรงคุณวุฒิและคุณธรรมเช่นกันด้วยกับสมเด็จกรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้ามาก ๆ องค์ทุกยุคทุกสมัยด้วยเถิด

๒.๑๓ สามเณรวิริยังค์ทำความเพียร ไม่นอนเป็นเวลา ๓ ปี

เมื่อการจำพรรษาผ่านมา ๒ ปี พระอาจารย์ก็ได้มีการสร้างวัดทรายงามด้วยวัสดุก่อสร้างมากขึ้น ส่วนตัวของข้าพเจ้าก็มิได้เกี่ยวข้องในการก่อสร้างนั้น พยายามทำแต่ความเพียร โดยความตั้งใจอย่างแน่วแน่ เพราะการบวชของข้าพเจ้านั้น ได้มีความปรารถนาที่จะให้ได้รับผลการปฏิบัติอย่างสูง สิ่งใดเป็นกังวลข้าพเจ้าจะพยายามหลีกเลี่ยงจากมัน ขณะนี้ข้าพเจ้าอายุ ๑๗ ปี การปฏิบัติที่ผ่านมาทั้งอยู่ในป่าภูเขาถ้ำและหมู่บ้านกับด้วยเพื่อสหธรรมมิกในวัดอาราม ข้าพเจ้าพยายามครุ่นคิดอยู่ในตัวเองว่าความเพียรของเราที่ผ่านมายังไม่เข้าขั้นอุกฤษฎ์อย่างที่พระอาจารย์เคยเล่าว่า ท่านได้ทำความเพียรอย่างสูง และได้ผลและพระอาจารย์ได้พูดอยู่บ่อย ๆ ว่า อันตัวเธอทำความเพียรแค่นี้มันยังไม่ได้เสี้ยวในส่วนร้อยของพวกเราที่เคยทำมาแต่ก่อนหรอก

คำนี้มันฝังใจข้าพเจ้าอยู่ตลอดเวลา ว่าเราควรจะทำให้เท่ากับท่านหรือยิ่งกว่าจึงจะสมใจเรา การงานต่าง ๆ พระอาจารย์ก็บอกกับเราแล้วว่า ไม่ต้องกังวลกับท่าน ให้หาทางทำความเพียรเอาตัวรอดเถิดเณร ดังนั้นจึงเป็นโอกาสแก่ข้าพเจ้าอย่างมากแม้โอกาสจะให้กับข้าพเจ้า แต่เจ้ามารภัยมันก็ไม่ยอมจะให้โอกาส พวกมารมันปะดังเกิดขึ้นในใจเนื่องด้วยความหนุ่มแน่นหรือเรียกว่าแตกเนื้อหนุ่ม กิเลสมารได้เกิดขึ้นกับใจแทบรับมันไม่ไหว การต่อสู้กับกิเลสตอนแตกเนื้อหนุ่มนี้น่าดู ดีไม่ดีจะแพ้มันเอา ตามคำนวณในใจของข้าพเจ้าแม้ว่าจะได้สละชีวิตแล้วว่าจะไม่สึก นั่นมันเป็นคำพูดที่กำลังศรัทธาอย่างกล้าแข็ง เมื่อมาถึงเวลานี้อาการเหล่านี้มันเกิดขึ้นมากับเราแล้ว ถ้าไม่แน่จริงคงจะต้องเสียทีแก่มารเป็นแน่ มารมันคงแนะนำให้เราสึก (ลาสิกขา) และหากเราเชื่อมันก็คือ เราต้องพ่ายแพ้ หากความเพียรของเราเพียงเท่านี้ถึงแม้ว่า จะพยุงจิตใจให้ผ่านพ้นไปได้ก็คงจะผ่านพ้นไปด้วยอันตรายอยู่ไม่น้อยเลย เพราะเท่าที่สังเกตดูในตัวของข้าพเจ้าขณะนี้ เวลานั่งสมาธิแต่ละครั้งดูเหมือนว่าจะต้องใช้กำลังต่อสู้กันพอสมควร ไม่ง่ายเหมือนก่อน พอปรารถจะนั่งสมาธิ ขี้มูกขี้ลายไหลออกมาทันที พอคิดว่าเลิกไม่ทำแล้วสมาธิขี้มูกขี้ลายมันหายไปเองโดยอัตโนมัติอย่างนี้ทุกครั้งไป จึงเป็นว่าขณะนี้ข้าพเจ้าถูกมารรุกหนัก

ดังนั้นอยู่มาวันหนึ่ง ข้าพเจ้าได้คิดและคิดอย่างหนักว่า "เราบวชด้วยศรัทธา ต่อสู้กว่าจะได้บวชไม่ใช่ง่าย เราจะมัวต่อสู้ด้วยการไม่แน่นอนเช่นนี้จะควรหรือ?" เมื่อคิดเช่นนี้แล้วจึงเดินขึ้นกุฏิ เป็นกุฏิอยู่องค์เดียวต่ำ ๆ เล็ก ๆ พอเข้าไปเตรียมจะนั่งสมาธิ ทั้งขี้มูกขี้ลายไหลออกมายืดยาดเหมือนแกล้ง พอข้าพเจ้าเลิกสมาธิ ขี้มูกขี้ลายหายเหมือนปลิดทิ้ง เมื่อเหตุเกิดขึ้นครั้งนี้ ข้าพเจ้าจึงบอกตัวเองว่า ขอให้มันเกิดเพียงครั้งนี้ครั้งเดียวและเป็นครั้งสุดท้าย พร้อมกับกราบพระลงบนหัวนอนพร้อมกับตั้งใจอย่างแน่วแน่ อธิษฐานเป็นเสียงดังคนเดียวว่า "ถ้ากูไม่ตายมึงต้องตาย ถ้ามึงไม่ตายกูต้องตาย อย่างนี้ ๓ ครั้งแล้วตั้งสัจจะอธิษฐานต่อไปว่า นับแต่นี้ไปข้าพเจ้าจะไม่นอน ถ้าได้ผลทางใจอย่างพอใจเมื่อไรเมื่อนั้นจึงจะนอน ต่อแต่นี้ไป ๓ ปี เป็นกำหนดการที่ไม่นอน และสำทับตัวเองว่า มึงไม่ตายกูตายหมายความว่าเราแพ้ ถ้ากูไม่ตายมึงต้องตาย หมายความว่าเราชนะ" นับตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไป ข้าพเจ้าไม่นอน ใช้เวลาทำความเพียร นั่งสมาธิ-เดินจงกรม รู้สึกว่าเวลามีให้แก่เรามากเพราะตัดการนอนออกไป หมดห่วงที่จะคิดว่าพักผ่อนนอน นั่งสมาธิ ๙ ชั่วโมง ๑๐ ชั่วโมงเป็นของธรรมดา เดินจงกรม ๙ ชั่วโมง ๑๐ ชั่วโมงก็เป็นของธรรมดา จึงทำให้คิดได้ว่าโอกาสที่เราจะชนะมากขึ้นแล้ว และคิดได้อีกว่าเป็นโชคของเราจริง ๆ ที่ตัดสินใจไม่นอนเช่นนี้ แต่ว่า ธรรมดาของสังขารร่างกาย มันเป็นธรรมชาติที่จะต้องพักผ่อนนอนหลับ ร่างกายจึงเป็นคนโดยปรกติ แต่บัดนี้ข้าพเจ้าได้ทำการขัดธรรมชาติ

จึงทำให้ร่างกายอ่อนเพลียลงตามลำดับ ๆ แทบจะต้องเสียสัจจะอธิษฐานหลายครั้ง แต่ก็รอดพ้นได้ด้วยความเข้มแข็งทางใจ พร้อมผลของวิปัสสนาได้ปรากฏออกมาในตอนต้น ข้าพเจ้าต้องต่อสู้กับความง่วงเหงาหาวนอน เพลียถึงกับนั่งสมาธิทีไรเป็นถูกถินมิทธะครอบงำ หลับสัปหงก จนปรากฏแก่คนอื่นเพราะพอนั่งความเพลียที่ไม่ได้นอน จึงสัปหงก บางครั้งข้าพเจ้าต้องหันหน้าเข้าต้นเสา พอสัปหงกหัวก็ถูกเสา เจ็บไปแรก ๆ ก็ระวังดี แต่พอนานเข้าก็ไม่กลัวเจ็บ ข้าพเจ้าเห็นว่าเจ็บไม่จริงก็หันหัวเข้าเหลี่ยมเสา เพื่อให้หัวถูกเหลี่ยมเสาเจ็บกว่าเก่า ถึงอย่างนั้นก็ไม่กลัวเจ็บ ข้าพเจ้าได้เอาตะปูตีเข้าต้นเสาแล้วนั่งหันหัวใส่ตะปู มันก็ไม่กลัว ง่วงหนักเข้าก็สัปหงกใส่หัวตะปูจนได้เลือด เวลาเดินไปบิณฑบาตรถ้ายืนรอรับบาตรนานเข้าก็ยืนหลับ แต่เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นในระยปีแรก ๆ ปีที่ ๒ ต่อมาข้าพเจ้าได้แก้ไขตัวข้าพเจ้าได้สำเร็จ ด้วยการทำสติให้แก่กล้าทั้งกลางวันและกลางคืน ข้าพเจ้าได้ลดอาหารลงโดยไม่ฉันให้อิ่ม และลดอาหารบำรุงเช่น เนื้อ-ปลา เป็นต้น พยายามฉันแต่ข้าวกับเกลือ และมีผัก-น้ำพริก จนรู้สึกว่าร่างกายนี้ผอมลงร่างกายเพรียวลม พระภิกษุสามเณรที่เป็นเพื่อนสหธรรมมิกต่างก็ทักกันเป็นการใหญ่ว่า "วิริยังค์ผอมไปมากจะทรมานไปถึงไหน"

พระอาจารย์ของข้าพเจ้า คงจะรอดูข้าพเจ้ามานานพอสมควรแล้ว เมื่อข้าพเจ้าไม่นอนผ่านมาปีหนึ่ง ญาติโยมที่รู้จักกับพระอาจารย์ก็ไปขอร้องบอกพระอาจารย์ว่า ขอให้เณรวิริยังค์เพลาความเพียรลงบ้างเถิด พระอาจารย์ของข้าพเจ้าก็คงจะรอดูความจริงของข้าพเจ้าว่าจะไปได้สักกี่น้ำ ไม่ช้าก็คงจะลดความเพียรลงมาเอง แต่ที่ไหนได้แม้จะรอดูข้าพเจ้ามาเป็นปีที่ ๒ ก็ยังไม่มีวี่แววว่าข้าพเจ้าจะลดความเพียร มีแต่เร่งความเพียรอย่างเป็นบ้าเป็นหลัง วันหนึ่งพระอาจารย์กงมา ได้บอกข้าพเจ้าหลังจากบีบนวดถวายแล้วว่า "วิริยังค์เธอมันจะทำความเพียรมากไปแล้วนะ" ข้าพเจ้าต้องการอยากจะฟังคำพูดคำนี้ออกจากปากพระอาจารย์ฯ มานานแล้ว พึ่งจะได้ฟังคำพูดที่ท่านพูดว่า "มากไป" ยังกับเป็นการส่งเสริมศรัทธาให้แก่ข้าพเจ้าจากคำพูดของพระอาจารย์ฯ ข้าพเจ้ายังไม่นอนเหมือนเดิม เนื่องจากข้าพเจ้าได้ผลทางใจสูงขึ้นตามลำดับ ไม่เสียใจเลยที่ไม่ได้นอนมาเป็นเวลานานถึงขนาดนี้ จะนอนหรือไม่นอนไม่เห็นสำคัญอะไร ข้าพเจ้าได้ศึกษาการปฏิบัติทางใจจากพระอาจารย์ของข้าพเจ้าทุก ๆ ประการที่ท่านบอก ข้าพเจ้าทำได้ แม้จะบอกระยะจิตขนาดไหน ข้าพเจ้าทำได้ขนาดนั้น จนในที่สุดวันหนึ่งข้าพเจ้าพูดธรรมกับพระอาจารย์ของข้าพเจ้าตั้งแต่หัวค่ำถึงสว่าง วันนั้นพูดจนหมดเปลือกเหมือนกับพูดเพียงไม่ถึงชั่วโมง และวันนั้นพระอาจารย์ก็ได้พูดขึ้นว่า "วิริยังค์ภูมิจิตเสมอเราแล้ว" นี่เป็นวันที่ข้าพเจ้าภูมิใจเป็นที่สุดที่ข้าพเจ้าสามารถบำเพ็ญจิตจนได้ความรู้จากพระอาจารย์ของข้าพเจ้าจนหมดเป็นวันที่ข้าพเจ้าจะได้เปลื้องสัจจะอธิษฐานที่ข้าพเจ้าได้ให้ไว้กับตัวของข้าพเจ้า

เองว่า จะไม่นอนอย่างน้อย ๓ ปี ข้าพเจ้าชนะแล้ว และชนะแล้วคือการชนะตัวเอง อายุ ๑๗ ปี ๑๘ ปี ๑๙ ปี ๓ ปีเต็มที่ข้าพเจ้าไม่ได้นอน กาลเวลาผ่านไปด้วยธรรมชีวิตล้วนๆ ได้รับธรรมจากพระอาจารย์ของข้าพเจ้าอย่างไม่เหลืออย่างภาคภูมิใจเป็นที่สุด และแม้พระอาจารย์จะบอกว่า ภูมิจิตเท่าเรามิได้หมายความว่า ท่านยกย่องสรรเสริญ แต่มันเป็นความจริงเกิดขึ้นภายในอย่างที่มิมีใครจะล่วงรู้ ซึ่งจะรู้ได้เฉพาะศิษย์กับพระอาจารย์เท่านั้น

เป็นอันว่า จังหวัดจันทบุรีในขณะนั้นได้มีผู้สร้างบุคคลให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ๒ รูป คือ พระอาจารย์ลี และพระอาจารย์กงมา ได้ช่วยกันเผยแพร่ธัมมะปฏิบัติกว้างขวางออกไปทุกอำเภอ และหลายๆ ตำบล อันเป็นผลงานปรากฏจนถึงทุกวันนี้ คือ ปรากฏว่ามีวัดที่เป็นวัดปฏิบัติอยู่แทบทุกอำเภอ เช่น วัดคลองกุ้ง วัดเขาแก้ว วัดเขาน้อย-ท่าแฉลบ วัดยางระโหง วัดเขากระแจะ วัดทรายงาม วัดดำรงธรรม วัดมณีคีรีวงศ์ วัดสถาพรวัฒนา วัดสามัคคีคุณาวาส (วัดสถานีทดลองพริ้ว) ฯลฯ นี้คือผลงานของพระอาจารย์ทั้งสอง และนี้เป็นทางด้านวัตถุ ส่วนทางด้านธรรม คือทำให้เกิดพระที่เป็นสมภารให้แก่วัดต่างๆ ซึ่งกำเนิดมาจากวัดทรายงาม หนองบัวไปเป็นสมภาร มีพระครูสุทธิธรรมรังสี (เจี๊ยะจุนโท) พระครูญาณวิโรจน์ (ทุม) พระอาจารย์ถวิล พระมหาเข้ม พระอาจารย์สันติ สนฺติปาโล เป็นต้น ส่วนทางอุบาสกอุบาสิกาก็ได้รับรสพระธรรมตกทอดมาจนถึงลูกหลาน ก็ได้มาเข้าวัดฟังธรรม และปฏิบัติจนเป็นหลักฐานในทางใจได้รับผลสืบต่อมาจากบิดามารดา จนปรากฏว่ายังมีการปฏิบัติธรรมกันเป็นอย่างดีทุกๆ วัด ที่เป็นวัดเกิดขึ้นจากการดำเนินงานของศิษย์ท่านอาจารย์ทั้งสอง

๓. ตอนต่อสู้ในช่วงเป็นพระภิกษุ

หน้า

๓. ตอนต่อสู้ในช่วงเป็นพระภิกษุ

๓. ตอนต่อสู้ในช่วงเป็นพระภิกษุ

๓.๑ ทราบข่าวพระอาจารย์มั่นกลับจากเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๔

ในปีนี้ท่านอาจารย์กงมาท่านได้ทราบข่าวว่า ท่านอาจารย์มั่น ภูริทตฺตเถระ ได้กลับจากเชียงใหม่ หลังจากที่ได้อยู่เป็นเวลานานถึง ๑๒ ปี เพราะท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จูม พันธุโล) ไปนิมนต์ให้มาโปรดญาติโยมทางจังหวัดอุดรธานี และท่านได้อยู่ที่จังหวัดนี้ ๓ ปี แล้วจึงไปจังหวัดสกลนคร ได้ไปพักอยู่ที่ป่าแห่งหนึ่งใกล้กับบ้านโคก ตำบลตองโขบ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร อันเป็นบ้านเกิดของท่านอาจารย์กงมา พระอาจารย์กงมาเมื่อได้ทราบข่าวเช่นนี้ ก็มิได้รอช้า ไม่คิดถึงวัดวาอารามที่ท่านได้สร้างด้วยทุนทรัพย์มหาศาล และญาติโยมที่ได้ปฏิบัติธรรมอยู่กับท่าน ทุก ๆ อย่างล้วนแต่เป็นสิ่งน่าจะต้องผูกพันมากมาย เช่น วัตถุก่อสร้างที่น่ารื่นรมย์ ญาติโยมที่นอบน้อมเลื่อมใสมากมาย แต่ท่านไม่ได้คิดเอาสิ่งเหล่านี้มาเป็นสิ่งที่ขัดขวางหรือเป็นอุปาทานเลย เมื่อถึงเวลาที่จะไปนมัสการท่านอาจารย์มั่นฯแล้ว ท่านก็จะต้องไป ขณะนั้น ข้าพเจ้าผู้เขียนกำลังธุดงค์อยู่อำเภอขลุง กำลังเทศนาสั่งสอนญาติโยมอยู่ ท่านอาจารย์กงมาก็ให้พระไปบอกว่า ให้รีบมา และจะได้เดินทางไปหาท่านอาจารย์มั่นฯ ด้วยกัน ข้าพเจ้าก็มิได้สะทกสะท้าน เพราะเรามีสมบัติอยู่แต่เพียงบาตรใบเดียว และมีจีวรครองอยู่ผืนเดียวเท่านั้น เมื่อมาถึงวัดทรายงามไม่นานเท่าไร พระอาจารย์กงมาได้จัดเตรียมการอุปสมบทให้ข้าพเจ้าอย่างง่าย ๆ ณ วัดทรายงาม (อุทกสีมากลางทะเล) บ้านหนองบัว อ.เมือง จ.จันทบุรี โดยพระปัญญาพิศาลเถระ (หนู) เจ้าอาวาสวัดปทุมวนาราม กทม. เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ เป็นพระกรรมวาจา พระมหาทองสุข สุจิตฺโต เป็นพระอนุสาวพาจารย์ หลังจากอุปสมบทแล้ว ก็จึงได้เริ่มออกเดินทาง เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๘๔ มันเป็นระยะเวลาพอดีเอาเสียจริง ๆ เพราะปีที่มาอยู่จังหวัดจันทบุรี วัดทรายงามเป็นวัดแรกก็เดือนเมษายน เวลาจะจากไปก็เดือนเมษายน ท่านอาจารย์ได้บอกลาชาวบ้านหนองบัว ในครั้งนั้นทำให้ญาติโยม อุบาสก อุบาสิกา ได้พากันเศร้าโศกร้องไห้เป็นการใหญ่ ต่างก็พากันเสียดายท่านอาจารย์กงมา และข้าพเจ้าผู้เขียน เนื่องจากขณะที่อยู่ ณ ที่นั้นเป็นเวลา ๕ ปี ก็ได้ทำประโยชน์ทั้งทางด้านวัตถุ และทางด้านจิตใจอย่างมากมาย เป็นอันว่าพวกเราไม่มีการคิดถึงเหตุการณ์เหล่านี้เท่าใดนัก ท่านอาจารย์กงมาท่านว่า เราไม่ต้องกังวล เรารีบเดินทางไปเถิด

ได้เริ่มเดินทางโดยเท้า ธุดงค์ออกจากวัดทรายงาม วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๔๘๔ เวลา ๑๐.๒๐ น. ไปสู่อำเภอมะขาม อันเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี ท่านอาจารย์กงมาได้พูดกับข้าพเจ้าว่า เราตัวเปล่า ๆ

หมดภาระสบายจริง และได้พักอยู่อำเภอมะขามนี้ ๑ คืน ข้าพเจ้าถามท่านว่า ก็อยู่ที่วัดทรายงามมีที่นอนหมอนมุ้ง น้ำอ้อย น้ำตาล น้ำหวาน น้ำอัดลม อาหารทุกอย่างอุดมสมบูรณ์ แต่เวลานี้เรานอนบนดิน ไม่มีแม้แต่น้ำตาลสักก้อน ทำไมท่านอาจารย์จึงว่าสบาย ท่านอาจารย์พูดว่า วิริยังค์ นั่นมันเป็นอาหารภายนอก บัดนี้เรามาได้อาหารภายใน คือการละอุปาทาน ไม่ต้องเป็นสมภารให้มันหนักอึ้ง เราแม้จะนอนกับดินกินกับหญ้า แต่อิ่มด้วยธรรมปิติแล้ว ท่านได้กล่าวอย่างนี้กับข้าพเจ้า ในขณะที่ข้าพเจ้ากำลังถวายการนวดให้แก่ท่านในค่ำคืนวันนั้น

๓.๒ พระอาจารย์กงมาฯ กับพระวิริยังค์ฯ เดินธุดงค์

การเดินธุดงค์ในกาลครั้งนี้ของท่าน *พระอาจารย์กงมา* กับ *พระวิริยังค์* เป็นไปด้วยการมีความหมายเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการปลดภาระจากการก่อสร้างวัดและการผูกพันการสั่งสอนประชาชน พร้อมกับการถือเขาถือเราในการยึดกุลปลิโพธ

ข้าพเจ้าผู้เขียนหวนระลึกไปถึงในกาลครั้งนั้น ยังรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่มีเพียงครั้งเดียวในชีวิตของการเดินธุดงค์มหาวิบาก แม้จะมีการเดินอยู่ตลอดเวลาอันยาวนานแต่ก็ไม่เหมือนครั้งนี้ จะเป็นเพราะเหตุใดผู้เขียนเข้าใจในภายหลังว่า *พระอาจารย์กงมา* ท่านต้องการทรมานตัวของท่านและข้าพเจ้าผู้เขียนไปด้วย เพราะการเดินธุดงค์ครั้งนี้จุดมุ่งหมายมีอยู่ ๒ ประการ ประการที่ ๑ ต้องการทรมานกิเลส เมื่อพบที่สงบดีก็จะพักภาวนาอยู่หลายวัน เพื่อเพิ่มพูนพลังจิต ประการที่ ๒ เพื่อไปพบพระ *พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตเถระ* อันเป็นจุดประสงค์แท้จริง

จากอำเภอมะขาม ท่านก็เดินด้วยเท้า ข้าพเจ้าก็เดินด้วยเท้าไปตามทางเกวียนบ้าง ทางเท้าบ้าง แดดร้อนจ้า เมื่อเดินออกทุ่งแต่เป็นทุ่งหญ้า ท่านรู้สึกจะเหนื่อยมาก จึงพาข้าพเจ้าแวะที่ร่มไม้แห่งหนึ่ง และขอฉันน้ำ ข้าพเจ้าถวายท่าน ๑ แก้ว น้ำนี้ข้าพเจ้าสะพายมันมาจากอำเภอมะขามโดยใส่กระติก ข้าพเจ้าเองก็ไม่กล้าฉันในระหว่างเดินทางเพราะกลัวน้ำจะหมด หลังจากท่านได้ฉันน้ำแล้วท่านบ่นออกมาว่า “แหมร่างกายนี้มันคอยจะหาเรื่องอยู่เรื่อยทีเดียว” ข้าพเจ้าถามท่านว่า “หาเรื่องอะไรครับ” “ก็หาเรื่องจะกลับไปนอนบนเตียงที่วัดน่ะซี และไปไหนมาไหนก็มีรถยนต์เรือไฟ แต่เราจะไม่ยอมเชื่อมัน แม้จะลำบากเท่าไรก็ทรมานมันต่อไป” พอหายเหนื่อยท่านก็พาข้าพเจ้าเดินต่อไป คราวนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าท่านต้องแบกกลดสะพายบาตร ของในบาตรก็หนัก ข้าพเจ้าจึงเอาผ้ามุ้งกลดมาพันเข้ากับตัวแล้วเอาสายระเดียงรัดให้แน่น จึงเอากลดและบาตรของท่านมาสะพายและแบกไป ทำให้ข้าพเจ้าต้องแบกสัมภาระหนักอีกเท่าตัว สำหรับข้าพเจ้าไม่

เป็นไรเพราะขณะนั้นกำลังหนุ่มน้อย อายุ ๒๒ ปีเท่านั้น จึงไม่รู้จักคำว่าเหนื่อยและด้วยความเคารพและศรัทธาในตัวอาจารย์ของข้าพเจ้าอย่างสุดซึ้ง จึงทำให้ไม่มีความสะทกสะท้านอะไรเลยในตัว และต้องการจะสนองคุณของครูบาอาจารย์อย่างยิ่ง

เป็นเวลาค่ำลงแล้ว เห็นหมู่บ้านเล็กๆ บ้านหนึ่งมีประมาณ ๕ หลังคาเรือน ท่านได้พาแวะพักที่นั้นโดยยึดโรงฟางที่เขาเก็บเอาไว้เลี้ยงโคกระบือ แม้จะเป็นการเดินที่เหน็ดเหนื่อยแต่ท่านก็ยังพาข้าพเจ้านั่งสมาธิอยู่ตลอดเวลา ท่านบอกว่าเหนื่อยก็จริงแต่พอนั่งสมาธิแล้วก็หายเหนื่อย ตอนนี้มีชาวบ้านมาหาท่านอยู่ ๒-๓ คน ตื่นเช้าเขาถวายอาหารบิณฑบาตแล้วก็เดินต่อไป

ถึงกิ่งอำเภอพญากำพุด อันเป็นกิ่งอำเภอทุรกันดารเหลือเกิน เพราะรถยนต์มาไม่ได้ เดินมาถึงที่นี่ก็ค่ำแล้ว ก็แวะพักที่ใต้โคนต้นไม้ พอที่จะเป็นสถานที่ทำความเพียรสงบสงัด ข้าพเจ้ากางกลดปูที่นอนกับดินเพียงแต่เอาผ้าอาบน้ำปูถวาย ใช้เท้าบาตรเป็นหมอนตามมีตามได้ และคอยนั่งเฝ้าปฏิบัติท่านตลอดเวลา ท่านก็ให้โอวาทแก่ข้าพเจ้าเช่นเคยโดยบอกว่า "วิริยังค์ อันการที่จะหาเรื่องกังวลใส่ตัวเองนั้นมันไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง และควรจะพิจารณาในเมื่อเห็นหญิงสาวให้เห็นเป็นสิ่งปฏิกูลน่าเกลียดและพึงพิจารณามิให้มันเข้ามาอยู่ในใจว่าเป็นของสวยงาม ทั้งตัวเราและตัวเขา"

หลังจากนั้นท่านก็พักผ่อนจนรุ่งสว่างแล้วออกบิณฑบาต มีแต่ชาวเขมรทั้งนั้น เขาเห็นพวกเราเข้าไปบิณฑบาต ตะโกนกันทั่วไปให้ใส่บาตรว่า "ลูกสงฆ์โม๊กเฮย" ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าเขาพูดว่าอะไร บัดเดี๋ยวใจก็ปรากฏว่ามีคนมาใส่บาตรกันเต็มไปหมด แต่ไม่มีใครใส่กับข้าวเลย กลับจากบิณฑบาตแล้วมีคนนำกับข้าวมาคนเดียว แกงถ้วยเล็กๆ แต่ข้าวอร่อยมากเป็นข้าวจ้าวแต่เหนียวหอม ก็เลยต้องเอาน้ำฉันไปกับข้าวพอเป็นยาปรมัตถ์

ฉันเสร็จแล้วก็เดินต่อไปทั้งวัน นั่งพักบ้างเดินบ้าง ตอนนี้ท่านก็ค่อยแข็งแรงขึ้น ไปจนไปถึงบ้านโอลำเจียก มาถึงนี่มีพระสมภารมาขอให้ท่านไปพักในวัดของเขา แม้*ท่านอาจารย์กงมา* ท่านจะไม่อยากจะไป แต่ท่านสมภารอ้อนวอนอยู่นาน ท่านได้ตกลงเข้าไปพักในวัดนั้น เขาได้จัดแจงตกแต่งที่หลับที่นอนให้อย่างดี ต้อนรับอย่างเต็มอกเต็มใจ เพราะสมภารวัดนี้ท่านรู้ดีว่า *ท่านอาจารย์กงมา* เป็นอาจารย์ที่มีชื่อเสียงมาก พอค่ำลงข้าพเจ้าก็เข้าปฏิบัติท่านตามปรกติ ท่านบอกว่าดูเถิดเราจะหนีวัด ยังไงถึงเข้ามาวัดอีก ข้าพเจ้าได้พูดว่าเขามีศรัทธาก็ฉลองเขาหน่อย ท่านตอบว่า

เพราะฉลองศรัทธานี้แหละมันทำให้ธุดงค์ต้องเสียหาย

รุ่งเช้ามันเป็นภาพประทับใจข้าพเจ้าอย่างบอกไม่ถูก ข้าพเจ้าแทบไม่เชื่อในสายตาของข้าพเจ้าเอาจริง ๆ โดยที่ข้าพเจ้าเห็นสมภารที่วัดนี้ขึ้นอยู่บนยอดต้นมะพร้าว กำลังปลิดผลมะพร้าวอ่อนหย่อนลงมากองพะเนิน และท่านสมภารได้ลงมาเฉาะมะพร้าวเอง แล้วให้ข้าพเจ้าถวาย *ท่านอาจารย์กงมา* ไม่ทราบว่ายังไงท่านทำอาการขยะแขยง ข้าพเจ้าพยายามข่มจิตใจในขณะนั้น ท่านก็คงข่มเช่นกัน แล้วพวกเราก็ฉันน้ำมะพร้าวอ่อนในวันนั้นอย่างเต็มที่ สมภารดีใจมากและต้องการจะให้พวกเราอยู่ต่อไปให้หลาย ๆ วัน แต่ท่านก็บอกว่ามันเป็นการผิดวัตถุประสงค์ พวกเราก็ต้องลาสมภารนั้นไปหลังจากฉันเสร็จแล้ว สมภารนั้นรู้สึกอาลัยอาวรณ์พวกเรามาก แต่จะทำอย่างไรได้ ท่านและข้าพเจ้าเดินธุดงค์ต่อ และท่านก็พูดว่าดูเถอะพระท้องถิ่นนี้ช่างไม่รู้วินัยกันเลย ศรัทธาดีแท้ ๆ เลื่อมใสแท้ ๆ แต่ทำผิด ดูซิขึ้นต้นมะพร้าว ยังปลิดมะพร้าวเอง ผิดวินัยทั้งนั้น แต่ไม่รู้จะบอกเขาอย่างไร เราก็เป็นพระแขกก็ต้องปล่อยตามเรื่องไป

๓.๓ เข้าเขตเขมร (บ่อไพลิน)

การเดินทางวันนี้โดยความประสงค์จะให้ถึงบ่อไพลิน อันเป็นแดนเขมร ซึ่งขณะนั้นเป็นของไทยอันเป็นผลของการรบสงครามอินโดจีน พวกเราจึงเดินทางเข้าไปไม่ต้องมีพาสปอร์ต ระยะทางจากบ้านโอลำเจียกไปถึงบ่อไพลินประมาณ ๓๐-๔๐ กิโลเมตร ถึง ๑๐๐๐ กว่าเส้น ท่านบอกว่าวันนี้เราจะต้องเดินให้ถึง ก็ต้องพยายามและก็ได้รับความเหน็ดเหนื่อยมาหลายวันแล้วก็เหนื่อยกันต่อไป เพราะช่วงนี้ยาวมาก

ขณะนั้นดูสถานที่เดินทางไป ยังมีร่องรอยของสงครามอินโดจีน คือ มีสนามเพลาะลวดหนามอยู่เรียงราย ตกเย็นประมาณ ๑๘.๐๐ น. ก็ถึงหมู่บ้านขุดพลอย แต่ไม่ใช่บ่อไพลิน อยู่ในเขตอำเภอไพลิน เป็นเวลาค่ำแล้วก็แวะเข้าพักในวัด ทุก ๆ วัดเป็นวัดแบบพม่า แต่พวกนี้เป็นกุหล่าหรือไทยใหญ่ เมื่อสงครามอินโดจีน พวกกุหล่าเหล่านี้อพยพเข้าไปอยู่ในประเทศไทยที่จังหวัดจันทบุรีเป็นส่วนมาก ข้าพเจ้าผู้เขียนได้เคยจัดอาหารหรือวัตถุต่าง ๆ ไปช่วยเป็นจำนวนมาก จนรู้จักกับพวกกุหล่าเหล่านี้เป็นอย่างดี แต่ที่นี่มีหมู่บ้านเล็กน้อย ตามวัดต่าง ๆ นั้นเวลานี้ไม่มีพระสักองค์เดียว ร้างหมด ตามวัดถูกตัดต้นมะพร้าวเอามาทำหลุมเพลาะเพื่อสงคราม ตามวัดต่าง ๆ ก็เป็นที่พักของพวกทหารฝรั่งเศส แต่ขณะนี้ไม่มีเสียแล้วเพราะฝรั่งเศสแพ้สงครามไป

ท่านอาจารย์กงมา จึงพาข้าพเจ้าพักอยู่ที่นี่ ๑ คืน ภายในวัดและบนกุฏิข้าวของเสียหายมาก เหลือแต่ความอ้างว้าง และพวกค้างคาวมาอยู่จับ

กันเต็มไปหมด มีแต่ขี้ค้างคาว พวกเราต้องเข้าปัดกวาดกันหลายชั่วโมงจึงจะเข้าพักได้ พวกชาวบ้านพอทราบว่าพวกเรามาก็ดีใจ เพราะไม่มีพระมาให้ทำบุญมานานแล้ว พระของเขาได้หนีกลับไปประเทศพม่าหมด

ตอนเช้า *ท่านอาจารย์กงมา* ก็พาข้าพเจ้าไปบิณฑบาต ทุกคนออกมาใส่บาตรกันอย่างอุ่นหนาฝาคั่ง เขาเรียกพระว่า "เจ้าบุญ" เรียกสามเณรว่า "เจ้าสร้าง" พระเรียกโยมผู้ชายว่า "ตะก้า" โยมผู้หญิงว่า "ตะก้าม้า" เทศน์เขาว่า "ฮอติยา" วันนี้พวกเขาพากันดีใจมากที่ได้พบพระมาบิณฑบาต ในตอนกลางวันเขาพากันมาทำความสะอาดลานวัดจนเป็นที่น่าดู แต่ท่านอาจารย์ก็อยู่ให้เขาเพียง ๒ วันเท่านั้น แล้วก็เดินทางไปบ่อไพลิน ใช้เวลาเพียง ๑ ชั่วโมง คณะญาติโยมชาวกุหล่าก็ขอให้พักอยู่อีก ท่านอาจารย์ก็ไม่ขัดข้อง แต่ก็เหมือนเดิม วัดใหญ่ ๆ ไม่มีพระสักองค์เดียว ท่านอาจารย์ก็พาข้าพเจ้าพักอยู่ที่นี้อีก โดยพวกกุหล่าทั้งหลายได้พากันมาทำความสะอาดสถานที่ ขนขี้ค้างคาวกันเป็นเวลาตั้งหลายชั่วโมง เป็นที่เรียบร้อย แล้วก็พักในวัดนี้ *ท่านอาจารย์กงมา* พาข้าพเจ้าพักอยู่ที่นี้เป็นเวลา ๑๐ วัน ตามคำเรียกร้องของชาวกุหล่า

ในขณะที่พวกเราอยู่นี้ ท่านอาจารย์ได้ถามประวัติว่า แต่ครั้งแรก ๆ ที่จะมาอยู่ที่นี้นั้น อยู่ที่ไหนมาก่อน พวกชาวกุหล่าจึงได้เล่าประวัติของชาวกุหล่าที่มาอยู่อำเภอบ่อไพลินให้พวกเราฟัง ข้าพเจ้าผู้เขียนซึ่งนั่งฟังอยู่ด้วยจึงได้จดจำประวัติบ่อไพลินมาเล่าดังนี้

๓.๔ ประวัติบ่อไพลิน

ไพลิน-เป็นชื่อพลอย เป็นพลอยที่มีค่ามาก เทียบเท่ามรกตมีสีเขียว เขาเล่าให้ฟังว่า ครั้งแรกพวกเขานำเอาผ้ามาขาย แต่เดิมเป็นที่อยู่ของชาวเขมร เขาเอาผ้ามาขายเป็นเวลาหลายปี มีหลายพวกด้วยกันจนเป็นที่ชินหูว่า กุหล่าขายผ้าเหมือนแขกขายผ้าบ้านเรา ในวันหนึ่งมีคณะกุหล่าขายผ้านำเอาผ้าไปขายแล้วก็ขอพักอยู่ในบ้านกับชาวเขมร ชาวเขมรได้เอาหมากพลูบุหรี่มาเลี้ยงเป็นการต้อนรับ ขณะนั้นชาวกุหล่าได้เหลือบไปเห็นหินเป็นก้อน ๆ สีเขียววางอยู่ในเชี่ยนหมากจึงหยิบมาดูก็รู้ ได้ทันทีว่าเป็นพลอยที่มีค่ามาก จึงพูดกับชาวเขมรว่า "อันหินอย่างนี้มีที่ไหนบ้าง" ชาวเขมรบอกว่ามีถมไป กุหล่าจึงบอกว่าถ้าอย่างนั้นก็ขอให้หามาให้ที เราจะให้ผ้าทั้งหมดที่เอามา เขมรดีใจใหญ่ไปขนพลอยไพลินมาแลกกับผ้าซึ่งมีอยู่เท่าไร ชาวกุหล่าก็ให้เป็นรางวัลแก่เขมรหมด ชาวกุหล่าได้พลอยไพลินจำนวนมากกลับบ้านแล้วขายพลอยเหล่านั้นหมดจนได้เป็นเศรษฐี อยู่ที่มะละแหม่ง จนปัจจุบันนี้ ครั้นชาวกุหล่ารู้เหตุเช่นนี้ก็มากันเป็นการใหญ่ มาขุดพลอยจนร่ำรวย หมู่แล้วหมู่เล่า แล้วก็กลับไป แล้วหมู่ใหม่ก็มาจนถึงปัจจุบัน จึงพากันมาตั้งรกรากอยู่

กันอย่างหนาแน่น นี้เป็นประวัติของหมู่บ้านนี้

ข้าพเจ้าได้สังเกตดูชาวบ้านกุหล่าเป็นคนมีฐานะดีทั้งนั้น ชาวเขมรฐานะต่ำต้อยมากทั้งนี้เนื่องจากอะไรไม่ทราบ

เมื่อเขาเล่าประวัติจบ ตอนค่ำ *ท่านอาจารย์กงมา* ได้พูดกับข้าพเจ้าว่า "ดูเอาเถิดคนฉลาดและคนไม่ฉลาดต่างกันอย่างนี้ แม้แต่ผู้ที่จะปฏิบัติพระพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกัน ชาวบ้านกุหล่านี้เป็นตัวอย่างได้เป็นอย่างดี เปรียบเหมือนความดีของพระพุทธศาสนานั้นมีอยู่ในตัวของเราทุกคน แต่ไม่รู้จักหาวิธีทำให้มีประโยชน์เกิดขึ้น โดยขาดปัญญาเช่นเดียวกับพวกเขมรที่เอาพลอยอย่างดีแลกแต่เสื้อผ้าเท่านั้นเอง คนมีปัญญาก็สามารถปฏิบัติตัวของเราให้เห็นอัตถะธรรมได้ ตัวเธอจงเข้าใจเถอะ ถ้าทำตัวโง่ก็มีของดีเสียเปล่าไม่ได้ประโยชน์อะไร นั่งเฝ้านอนเฝ้าศาสนาแต่ไม่ได้ประโยชน์อะไร ส่วนผู้มีปัญญาย่อมหาประโยชน์จากตัวของเราได้เหมือนเรื่องของประวัติบ่อไพลินชาวเขมรกับชาวกุหล่านั้นเอง วิริยังค์ เธอจงเปรียบเทียบเอาเองเถิด" ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งในข้อเปรียบเทียบมาก

ครั้งนี้เป็นการเดินธุดงค์ทุรกันดารไกลเป็นพิเศษครั้งหนึ่งในชีวิตของ *พระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ* กับข้าพเจ้าซึ่งมีความวิเวก และทั้งทัศนศึกษา เฉพาะอย่างยิ่งได้ความอดทนเป็นพิเศษ

ขณะที่พวกเราธุดงค์รอนแรมมาจากจังหวัดจันทบุรีจนถึงบ่อไพลินอันเป็นที่อยู่ของชาวกุหล่า (ไทยใหญ่) ก็ทำให้อ่อนเพลีย เหน็ดเหนื่อยพอสมควร ท่านอาจารย์จึงพาข้าพเจ้าพักอยู่หลายวัน ประกอบกับชาวกุหล่ากำลังว้าเหว่ เพราะไม่มีพระสงฆ์อยู่เลยแม้แต่วัดเดียว เป็นวัดร้างไปหมด เมื่อท่านอาจารย์พักอยู่เขาก็มาทำบุญกันมาก ไปบิณฑบาตเขามาใส่บาตร เมื่อใส่บาตรแล้วจะไม่ให้เหลือ คดข้าวมาเท่าไรต้องใส่ให้หมด ข้าพเจ้าบาตรเต็มแล้วปิดฝาบาตร เขาไม่ยอม เพราะเขาถือว่าถ้าเหลือกลับจะรับประทานไม่ได้เป็นเปรตบาป จึงเป็นธรรมเนียมที่น่าสนใจ เวลานั้นวัดที่อยู่รกรุงรัง พวกเขาได้มาทำความสะอาดทั้งภายในและลานวัด ข้าพเจ้าดูแล้วรู้สึกว่าเขาศรัทธากันจริง และชาวกุหล่าก็ขอนิมนต์ให้ท่านอาจารย์และข้าพเจ้าอยู่เป็นประจำต่อไป โดยให้หัวหน้าชาวบ้านมาอ้อนวอนอยู่ทุก ๆ วัน ค่ำวันหนึ่งข้าพเจ้าได้เข้าไปถวายนวดแด่ท่านอาจารย์ ซึ่งข้าพเจ้าต้องปฏิบัติเป็นกิจวัตร ในค่ำวันนี้ท่านได้ปรารภกับข้าพเจ้าอย่างน่าฟังและน่าสลดใจว่า "*วิริยังค์* เอ๋ย เราพยายามหนีความขัดข้องจากวัดทรายงาม ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีมาแล้ว

เราจะมาหาห่วงที่นี่อีกหรือ มันเป็นการไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง อันการเป็นสมภารนั้นคือ การหนักอกทุกประการ ถ่วงความเจริญในการปฏิบัติธรรมเพื่อให้ยิ่ง อย่าเลย เรามาพากันออกจากที่นี่วันพรุ่งนี้เถอะ" ข้าพเจ้าได้ทัดทานท่านไว้ว่า "ท่านอาจารย์ครับ ผมเห็นเขาศรัทธาดีจริง ๆ อ่อนน้อม ใคร่ต่อการปฏิบัติ ท่านอาจารย์แนะเขาอย่างไรเขาก็ไม่ขัดข้องเลย อยู่โปรดเขาไปอีกสักพักหนึ่งเถิด" ท่านขู่ข้าพเจ้าว่า "*วิริยังค์* ตัวเธอยังอ่อนต่อความเป็นสงฆ์นักเห็นความดีของเขาเพียงเท่านี้ก็หลง นี่คือเหยื่อล่อให้พวกเราติดกับละ อย่าอยู่เลยพรุ่งนี้เราไปเถอะ" ข้าพเจ้าจึงขอพูดทัดทานท่านเป็นครั้งสุดท้ายว่า "กระผมเห็นว่าควรอยู่ต่อพอปลูกศรัทธาให้เขารู้ทางการบำเพ็ญสมาธิพอสมควรไหน ๆ ท่านอาจารย์ก็ได้ผ่านมาทางนี้แล้ว กระผมคิดว่าในอนาคตคงจะมิได้มาตลอดชีวิตก็ได้" ตกลงท่านก็เชื่อข้าพเจ้าอยู่ฝึกฝนสมาธิให้พวกกุหล่าทั้งหญิงและชาย แต่เป็นที่น่าประหลาดใจว่าพวกกุหล่าเหล่านี้ทำจิตใจได้ง่ายมากอยู่เพียง ๒ อาทิตย์เท่านั้นจิตรวมกันได้ทุกคน เมื่อพวกเราต้องอำลาเขาไปก็เกิดความเสียใจมาก ถึงกับร้องห่มร้องไห้ เป็นบรรยากาศที่ตรึงตราตรึงใจ ถึงหยดน้ำตาอันบริสุทธิ์ของพวกชาวพุทธผู้เลื่อมใส ข้าพเจ้ายังจำภาพนั้นแม้มันจะล่วงเลยมาหลายสิบปีก็ไม่มีเลือนรางเลย

การเดินทางได้เดินต่อมาจนถึงชานเมืองพระตะบอง เป็นหมู่บ้านใหญ่พอสมควร คราวนี้ถึงเมืองเขมรจริง ๆ แล้ว พูดไทยไม่รู้เรื่องเลยท่านอาจารย์พาข้าพเจ้าไปพักที่วัดแห่งหนึ่ง เข้าไปหาสมภารในวัดนั้น เมื่อไปกราบท่านต่างก็มองตากันไปมาเพราะพูดไม่รู้เรื่องกัน ท่านอาจารย์บอกว่า "ขอพักสัก ๒-๓ คืนเถิด" เขาพยักหน้าเอาน้ำชามาเลี้ยงแล้วก็นั่งต่อไป แม้ท่านอาจารย์จะพูดว่า "ขอพักที่นี่" ตั้ง ๒ ครั้ง ๓ ครั้ง เขาก็ยิ่งเอาน้ำชามาเลี้ยงเป็นการใหญ่ นี่แหละเป็นการอึดอัดเรื่องภาษาเป็นครั้งแรก เขาก็อึดเราก็อัด นั่งจนแข้งขาเหน็ดเหนื่อยอ่อนใจ ข้าพเจ้ารู้สึกเกรงใจสมภารเขามากทีเดียวตั้งแต่เช้าถึงบ่ายโมงถึง ๔ โมงเย็น พูดไม่รู้เรื่องกัน ก็พอดีครู ร.ร.ของวัดไปจากประเทศไทยสอนหนังสือไทย พอดีเลิก เขารู้ว่าพระมาจากประเทศไทยเขาก็รีบมาหา พูดให้ครูนั้นรู้เรื่องว่าจะพักอยู่นี่สัก ๒-๓ วัน เพียง ๕ นาทีเท่านั้นเอง สมภารก็ให้คนจัดห้องรับรองให้เป็นอย่างดี ข้าพเจ้านึกในใจว่าภาษานี้สำคัญแท้ มันเป็นความจำเป็นเหลือเกินที่จะต้องรู้ภาษาหลาย ๆ ภาษาท่านอาจารย์พาข้าพเจ้าพักอยู่ในวัดนี้ แล้วตอนเช้าออกบิณฑบาต ชาวเขมรมาใส่บาตร เขาไม่เคยเห็นบาตรใหญ่และสวยอย่างนี้มาก่อน ต่างก็มาดูบาตรและจับดูกันเป็นการใหญ่ แล้วพูดว่า "ละอ้อละออ" แปลว่าสวยจริง ๆ เราได้คุ้นเคยกับพระเณรเขมรในวัดนั้นอย่างเป็นกันเอง แม้จะไม่รู้จักภาษาซึ่งกันและกัน แต่ใจก็เป็นพระภิกษุสามเณรอย่างเดียวกัน ทำให้เกิดวิสาสะได้อย่างน่าประหลาดใจทีเดียว

อยู่ได้สองวันสามวันก็เข้าไปในเมืองพระตะบอง พักอยู่วัดธรรม

ยุต ตอนเข้าไปในวัดนั้นพวกเราขึ้นรถ ๓ ล้อเข้าไป พระในวัดมองตาแข็ง เพราะพระธรรมยุตที่เมืองเขมรเขาไม่ขึ้น ๓ ล้อ เขาไม่ต้อนรับเรา อาจารย์บอกเขาว่าเป็นพระธรรมยุต เขาไม่เชื่อเพราะพวกเราขึ้นรถ ๓ ล้อ เข้าไปพักอยู่ที่ศาลาเขาให้โยมเอาเงินมาถวาย เพื่อลองเชิงดู ท่านอาจารย์ก็ไม่รับ เขาก็ชักสงสัยใหญ่ ต่อมาอยู่อีกหลายวันจนเป็นที่เข้าใจกันแล้ว สมภารเป็นอัมพาตใส่รถมาสนทนาด้วย ก็พอดีมีคนไทยที่เป็นพ่อค้าและเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่รู้จักกับท่านอาจารย์ที่ประเทศไทยไปหาและอุปการะด้วยอาหาร เพราะไปอยู่ที่นั่นเขาไม่ดูแลเลย ฉันข้าวเปล่า ๆ มาหลายวัน

จากพระตะบองก็เดินทางมุ่งจะออกจากเขมรเข้าไปทางอรัญ-ประเทศ แต่ต้องผ่านมงคลบุรีและศรีโสภณเป็นลำดับ แล้วก็พักอยู่จังหวัดศรีโสภณ ที่นั่นได้คณะตำรวจที่ไปจากประเทศไทย และชาวเขมรอุปถัมภ์ทำให้อยู่สบาย

อันการเข้าไปประเทศเขมรครั้งนี้ เป็นการเข้าไปชมประเทศมากกว่ามิได้ถือเป็นการเดินธุดงค์เท่าไรนัก และเป็นขณะที่ประเทศไทยได้ ๔ จังหวัดในเขมรมาครอบครองอันเป็นผลมาจากสงครามอินโดจีนเป็นการชั่วคราว

๓.๕ ออกจากแดนเขมร

เมื่อออกจากเขตแดนเขมรก็เข้าสู่เขตอรัญประเทศ เริ่มการเดินธุดงค์แสวงหาที่สงบ จักบำเพ็ญกัมมัฏฐานกันต่อไป เดินไปได้ไปพบศาลาร้างมีอยู่ ๒-๓ หลังข้าง ๆ ป่า ท่านอาจารย์ก็ตกลงใจยึดเอาที่นี้เป็นที่พัก พอเข้าไปถึงก็ได้กลิ่นไม่สู้ดี ท่านก็พาเข้าไปจนขึ้นข้างบนจึงเห็นอุจจาระญี่ปุ่นเพราะเป็นค่ายญี่ปุ่นพึ่งจะออกไป พวกเราต้องช่วยกันล้างอุจจาระเหล่านั้นหมดก็พักภาวนาอยู่ที่นี่ถือเอาว่าเป็นสุญญาคาร

ค่ำคืนวันนี้ ข้าพเจ้าก็ถวายการนวดแด่พระอาจารย์ของข้าพเจ้าตามปรกติ ข้าพเจ้าใคร่ขอกล่าวเตือนบรรดาศิษย์ทั้งหลายของพระอาจารย์ทั้งหลายว่า การปฏิบัติอาจารย์โดยการนวดเฟ้นนี้เราควรจะทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าเราไม่กลัวอาจารย์จนเกินไปแล้ว เราจะได้ถามอรรถปัญหาและได้รับการแนะนำเป็นพิเศษ

แม้ในวันนี้อีกเช่นเดียวกัน ข้าพเจ้าก็ได้รับความรู้ขึ้นมาอีกอย่างหนึ่งว่า ของสกปรกอย่าดูถูก ของดีย่อมมาจากของสกปรก พระอริยะเจ้าถ้าไม่ได้รับรสของสกปรกแล้ว ท่านจะเป็นพระอริยะเจ้าไปไม่ได้เลย *ท่านอาจารย์กงมา* ท่านได้เสริมขึ้นอีกว่าเรานอนบนกองอุจจาระ เวลานี้ยังไม่เท่าอยู่ในท้องเรา และเราก็ต้องน้อมเข้ามาเป็นธรรมส่วนตัวของเราว่า อย่าหลงสวยหลงงาม เพราะเขาทั้งหลายโง่ เอาน้ำอบมาประอุจจาระกันอยู่ทุกวันนี้มิใช่หรือ *วิริยังค์* ถ้าตัวเขาหอมแล้วจะเอาน้ำอบมาประตัวเขาทำไม วิริยังค์

เอ๋ย นี่แหละคนเราถึงว่าเป็นโมหะ จงรู้ให้ดี ทำเอาข้าพเจ้ามีจิตลึกซึ้งดื่มด่ำหอมชื่นในรสพระธรรมของอาจารย์ขึ้นมาแทนอุจจาระที่ส่งกลิ่นตุ ๆ ขึ้นมาทันทีเชียวท่านเอ๋ย.

ในเมื่ออยู่ที่อรัญประเทศ นอนอยู่กับกลิ่นอุจจาระของญี่ปุ่นแต่กลับได้รับรสพระธรรมจากอาจารย์ของข้าพเจ้า ก็เป็นอันเรียบร้อยไป ๑ คืน รุ่งเช้าบิณฑบาตในตลาด ได้ข้าวกับขนมถ้วย ๒-๓ อัน ฉันกันพอประทังชีวิต แล้วก็เดินธุดงค์กันต่อไป

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมงเศษก็ถึงบ้านหนองแวง ได้พบวัดร้างอยู่วัดหนึ่ง ท่านอาจารย์เห็นสงบดี ก็พาผู้เขียนพักอยู่ที่วัดนี้ และพักกันหลายวัน ญาติโยมทั้งหลายก็พากันมาส่งอาหาร ในละแวกนี้ก็ได้น้ำพริกเป็นพื้น แต่ก็สบายใจดี เราอยู่กัน ๓ วัน ท่านอาจารย์ก็พาข้าพเจ้าเดินธุดงค์ต่อ ตอนนี้มีความประสงค์ที่จะเดินตัดตรงขึ้นจังหวัดนครราชสีมา วันนี้ถือเป็นวันที่เดินทางระยะยาวมากถึง ๔๘ กิโลเมตร ใช้เวลาเดิน ๑๐ ชั่วโมง ซึ่งเป็นทางทุรกันดารมาก ระหว่างทางหาน้ำฉันไม่มีเลย แต่อาจารย์บอกว่า ถ้าจะให้เดินทนอย่าฉันน้ำ ข้าพเจ้าก็เชื่อ แต่มันกระหายมาก คอแห้งผาก เนื่องจากระยะทางเดินนั้นไม่ใคร่จะมีต้นไม้ใหญ่และเป็นทางหินกรวดตลอด ข้าพเจ้าต้องฉันน้ำในกระติกที่ตะพายไป ในระยะไม่ถึงครึ่งวันความจริงได้ปรากฏขึ้นแก่ข้าพเจ้าแล้ว ปรากฏว่าเท้าหนักไปหมด เดินอืดลง แต่ก่อนทุกครั้งข้าพเจ้าเดินสบายมาก อาจารย์ได้หันมามองข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้าคิดอุทานอยู่ในใจว่าไม่อยากจะเดินต่อไป อาจารย์จึงพาแวะพักที่โคนต้นไม้แห่งหนึ่ง แล้วท่านก็ถามว่าน้ำอยู่ไหน "กระผมฉันหมดแล้ว" ข้าพเจ้าตอบ "นั่นน่ะซี เห็นหน้าตาบอกว่าล้าเพราะน้ำกระติกนี่เอง" ท่านอาจารย์พูด "แล้วเราเวลานี้กำลังหิวจะทำอย่างไร" ข้าพเจ้าจึงรีบออกไปเดินหาน้ำตามบริเวณนั้นโดยทั่ว ๆ ก็ได้พบหนองน้ำเล็ก ๆ แห่งหนึ่งเป็นปลักควายอุจจาระควายเต็มทั้งหนอง แต่มันนอนก้นหมดน้ำข้างบนใสดี รีบกลับมาบอกอาจารย์ว่าน้ำมีแต่เป็นปลักควาย มีอุจจาระเต็มไปหมด ท่านบอกว่าไม่เป็นอะไรเอามาเถอะ ข้าพเจ้าคิดในใจว่า อย่างไรเสียท่านอาจารย์คงหิวเอามาก ๆ ทีเดียว นึกติตัวเองว่าดื่มน้ำในกระติกคนเดียวหมด ไม่น่าเลยแล้วทำให้ล้าด้วย แล้วข้าพเจ้าก็นำเอาธรรมการก ไปกรองน้ำเอาที่หนองปลักควายนั้นด้วยความบรรจงกรองกลัวอุจจาระควาย ที่เป็นตะกอนจะฟุ้งขึ้น ได้น้ำแล้วรีบนำมาถวายรู้สึกกลิ่นตุ ๆ ท่านอาจารย์ก็ฉันอย่างสบาย ข้าพเจ้าถามท่านว่า เป็นอย่างไรบ้างครับ "หอมดี วิริยังค์" ท่านตอบ "เออ วิริยังค์รู้ไหมว่า ขี้ควายมันเป็นยาเย็น" ท่านพูดเสริมขึ้นอีก ทำเอาข้าพเจ้าอยากจะดื่มน้ำปลักควายอีกแล้ว ข้าพเจ้าจึงกลับไปที่ปลักควาย แล้วกรองน้ำขี้ควายนั้นดื่มไป ๑ แก้ว แต่ก็พยายามนึกถึงคำอาจารย์ว่าหอม ก็ทำให้หายอุปทานไปมาก แล้วก็รู้สึกจริง ๆ ว่าหายหิวน้ำ ข้าพเจ้าเดินกลับมาหลังจากดื่มน้ำขี้ควายแล้ว อาจารย์มองข้าพเจ้าแล้วหัวเราะ

ท่านก็ได้พาข้าพเจ้าเดินต่อไป เพราะวันนี้ต้องเดิน ๔๘ กิโลเมตร ได้ถึงบ้านตาดโตน บ้านนี้เป็นชาวเขมรต่ำ ถึงนั่นประมาณ ๒ ทุ่ม รู้สึกว่าท่านอาจารย์เหน็ดเหนื่อย มาก ข้าพเจ้ารีบจัดกางกลดถวายท่านในรุกขมูลใต้โคนต้นไม้อันเป็นป่าโปร่ง ใช้ผ้าอาบน้ำปูกับพื้นดิน ตีนบาตรเป็นหมอนเรียบร้อยภายใน ๑๐ นาที ในที่ใกล้มีน้ำ ที่เขาขุดเป็นบ่อ ข้าพเจ้ารีบไปตักน้ำเพื่อถวายท่านสรง แต่ไม่มีภาชนะจะนำมา จึงต้องอาราธนาท่านไปข้างบ่อน้ำแล้ว ข้าพเจ้าก็ตักถวายท่านสรงเสร็จแล้ว แทนที่ท่านจะพักกลับพาข้าพเจ้านั่งสมาธิต่อไป ท่านบอกว่าเหนื่อยๆ นั่งสมาธิดี ก็จริงอย่างท่านว่าพอนั่งก็รวมเลยเพราะเหนื่อยมาก ถ้าจิตไม่รวมคงจะแย่หน่อยทีเดียว หลังจากนั่งสมาธิแล้วแทนที่จะหลับนอนกัน ท่านกลับแสดงธรรมอบรมข้าพเจ้าต่อไปอีกว่า "*วิริยังค์* การที่เราต้องการอยากจะพ้นทุกข์เราต้องเข้าหาทุกข์ ถ้าเรากลัวทุกข์เราก็พ้นทุกข์ไม่ได้ การที่เราจะเข้าหาทุกข์อย่างขณะนี้แหละ นอนดิน เดินไกล เราก็จะพอมองเห็น และเมื่อจิตเป็นสมาธิแล้วก็พิจารณากาย เพราะกายคือตัวทุกข์ เพราะคนเราจะหลงก็เพราะมีกาย หลงกายซึ่งกันและกันนี่เอง กายคนเราถ้าลอกหนังออกเสียแล้วใครเล่าจะหลงกัน ก็เกลียดเท่านั้นเอง เวลาจิตเป็นสมาธิแล้วก็ให้พิจารณาอย่างนี้จะทำให้รู้แจ้งเห็นจริงเป็นสัจจธรรมได้"

วันนั้นรู้สึกว่าถูกทรมานเป็นพิเศษหลังจากจำวัดตื่นขึ้นแล้ว ชาวบ้านจึงพากันมาเห็น ต่างก็ส่งเสียงกันตะเบ็งเซ็งแซ่ ได้เวลาท่านอาจารย์ก็พาข้าพเจ้าออกบิณฑบาต ชาวบ้านเขาก็ใส่บาตรให้แต่ข้าวเปล่าๆ และมีน้ำอ้อยงบสี่ห้าอัน เข้าใจว่าเขาคงเข้าใจว่าพระธุดงค์ไม่ฉันของคาว มีเนื้อสัตว์ เป็นต้น กลับจากบิณฑบาต นั่งฉันกันใต้โคนต้นไม้ ไม่มีใครมาดูแลหรือส่งอาหารเพิ่มเติมเลย ก็ได้ฉันข้าวกับน้ำอ้อย ดูเอาเถิดเดินมาเหนื่อยแทบแย่ เช้ายังได้ฉันข้าวเปล่าๆ ข้าพเจ้าต้องเอาน้ำฉันเพื่อกันติดคอเวลากลืนคำข้าว แต่ก็เป็นสุขใจดี

๓.๖ เดินข้ามเขตดงพญาเย็น

เราพักกันเพียงคืนนั้น พอฉันเสร็จก็เดินต่อไป พอไปถึงด่านตรวจโค กระบือ เจ้าหน้าที่อยู่นั่นเขามาถามพวกเราว่าจะไปไหน ท่านอาจารย์บอกว่าจะไปนครราชสีมา เขาบอกว่าวันนี้ข้ามไม่ไหวหรอกครับ ขึ้นภูเขานี้หนทางตั้ง ๙๐๐ เส้น (๓๕ ก.ม.) และขึ้นสูงด้วย ขอนิมนต์พักอยู่ที่นี่ก่อนเถอะครับ ท่านอาจารย์ก็รู้สึกเหนื่อยอยู่แล้วก็รับอาราธนา เขาจัดบ้านว่างเปล่าให้ห้องหนึ่ง เป็นกระท่อมมุงหญ้าคาฝาไม้ไผ่ พวกเราพักกันตามสบาย ท่านอาจารย์ก็เลยพาข้าพเจ้าพักเสีย ๒ วัน เพื่อเอากำลัง และก็ได้พาพวกนายด่านนั่งสมาธิเป็นประโยชน์อีกประการหนึ่งด้วย

เมื่อหลังจากพักเอาแรง ๒ วัน ท่านก็ได้พาข้าพเจ้าเดินต่อไป คราว

นี้ขึ้นเขาอันเป็นเทือกเขาดงพญาเย็นสูงชัน ใช้เวลาเริ่ม ๘.๐๐ น. เช้าออกเดินทางข้ามภูเขา สำเร็จ ๑ ทุ่มเศษ พอตะวันตกดินก็ข้ามเขาพ้นพอดี คราวนี้เหนื่อยจริงๆ แล้วข้าพเจ้าล้าเอาทีเดียว เพราะการขึ้นเขาไม่ใช่เล่น ใครยังไม่เคยลองขึ้นภูเขาก็ขอให้ลองกันบ้างเถิด จะได้รู้รสชาติของมันว่าเหนื่อยขนาดไหน หายใจแทบไม่ออกและคราวนี้ไม่ใช่เล่น ทั้งสูงทั้งชัน ทั้งถูกบังคับว่าจะต้องเดินข้ามในวันเดียวเสียด้วย แต่ขณะที่ขึ้นภูเขาท่านอาจารย์ก็แนะนำให้กำหนดจิต อย่าปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านเป็นอันขาด ข้าพเจ้าทำตามท่านก็พอประทังความเหนื่อยลงไปบ้าง นับเป็นครั้งสำคัญในชีวิตของข้าพเจ้า ในการเดินทางขึ้นเขาคราวนี้ ได้รับความรู้และความจริงอะไรหลายประการ แทบจะขาดใจในบางครั้ง แต่ว่าพอพ้นจากภูเขาผ่านไปได้แล้ว มันช่างหายเหนื่อยเหมือนปลิดทิ้ง

แต่ว่าท่านอาจารย์ได้จับไข้เสียแล้ว ในวันรุ่งขึ้นข้าพเจ้าต้องพยาบาลท่านอย่างดีที่สุดเท่าที่จะหาสถานที่กำบังได้ ตรงนี้มีหมู่บ้านเล็กๆ อยู่แห่งหนึ่ง ข้าพเจ้าก็รีบไปเที่ยวหาฟางมาซึ่งมีอยู่ข้างบ้าน ขอญาติโยมเขานำมาปูลาดลงแล้วเอาผ้าอาบน้ำปูเพื่อไม่ให้ถูกดินแข็ง กางกลดถวายท่านแล้วข้าพเจ้านั่งเฝ้าดู ท่านกำลังจับไข้สั่นไปหมด ข้าพเจ้าหมดหนทางไม่ทราบจะทำอย่างไร หยูกยาก็มิได้เตรียมกันมาเลย ก็ได้แต่นั่งดูท่านอาจารย์ของข้าพเจ้าจับสั่นอย่างรันทดใจ บางครั้งข้าพเจ้าต้องกดร่างกายท่านไว้ เพราะการจับไข้ครั้งนี้เป็นเอามาก แต่ท่านก็บอกข้าพเจ้าว่าไม่เป็นไรหรอกวิริยังค์เราก็ใช้การพิจารณาภายในด้วยตัวเอง เพียงพักเดียวเท่านั้น ท่านก็เหงื่อไหลออกมาโทรมกายหายจากการจับสั่น ทำให้ข้าพเจ้าหายใจโล่งออกมาด้วยความสบายใจ

รุ่งขึ้นก็ได้เดินกันต่อไปทั้งๆ ที่ท่านก็ยังงงๆ อยู่ แต่ก็อาศัยกำลังใจของท่านสูง ทำเหมือนกับว่าไม่เป็นอะไรอย่างนั้นเอง ตอนนี้ถึงที่ราบสูงแล้ว พวกเราเดินธุดงค์กันไปตามทุ่งบ้างป่าบ้าง ก็เป็นป่าไม้ไม่ใหญ่อะไรนัก เป็นทุ่งก็ไม่กว้างเท่าไร พวกเราเดินวันนี้ใช้เวลา ๘ ชั่วโมงก็ถึงบ้านกุดโบสถ์ ในบริเวณนี้มีแต่ทุ่งนาทั้งนั้น มีวัดอยู่วัดหนึ่งกลางทุ่งนา เมื่อไม่เห็นต้นไม้ที่จะรุกขมูลกัน ท่านอาจารย์ก็พาเข้าวัด เห็นมีพระอยู่ ๒ องค์ สงบดีก็เลยพักอยู่ที่นี่ ๑ คืน ท่านอาจารย์ยังหายไข้ไม่ดีเท่าไร แต่ก็พอค่อยยังชั่ว ทั้งๆ ที่เดินตากแดดมาตั้ง ๘ ชั่วโมง ข้าพเจ้ารู้สึกสงสารท่านอาจารย์มาก แต่ดูถึงหน้าตาของท่านบอกว่าไม่เกรงกลัวอะไรทั้งสิ้น ยังปกติเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

ในค่ำคืนวันนี้ข้าพเจ้าจัดการกางกลดปูที่นอนตามมีตามได้ แล้วก็ถวายการนวดให้ท่านตามปรกติ การนวดวันนี้ข้าพเจ้าต้องนวดนานเป็นพิเศษ แม้ว่าข้าพเจ้าเองก็จะต้องเหนื่อยมากเหมือนกัน ในการเดินทางหามรุ่งหามค่ำ แต่ก็ไม่เป็นอะไรเพราะยังหนุ่มแน่น หยุดสักพักก็หายเหนื่อย ท่านปรารภกับข้าพเจ้าวันนี้ว่า "ทุกขเวทนาที่เกิดขึ้น มันทำจิตของคนให้หดหู่ ย่อท้อต่อกิจการของตนที่กำลังเร่งทำ อันเราก็เช่นเดียวกัน เมื่อทุกขเวทนาเกิดขึ้นครั้งนี้

ก็เป็นการลองดีกับผู้ได้บำเพ็ญความเพียรมาแล้วในอดีตอย่างเข้มแข็ง การต่อสู้ทุกขเวทนาครั้งนี้เราจึงได้เห็นคุณค่าของการบำเพ็ญความเพียรมาแล้วในอดีตว่าได้เป็นเครื่องหนุนกำลังอย่างดีเยี่ยม อย่างไรก็ตามถึงจะมีกำลังความเพียรมามาก แต่ก็ไม่วายที่จะมีบางขณะของจิตที่ทำให้เกิดท้อ ๆ ขึ้นมา แต่นั่นมันเป็นเพียงขณะจิตหรือเรียกจิตตุบาต จึงไม่มีความสำคัญแก่เราเลย” ข้าพเจ้าฟังแล้วก็สบายใจ เพราะอาจารย์ของข้าพเจ้ามิได้มีความทุกข์ใจเลย แม้จะมีโรคภัยเบียดเบียน.

๓.๗ ผจญภัยในถ้ำวัวแดง

ข้าพเจ้าเคยได้ยินคนเฒ่าคนแก่โบราณเล่ามาว่า ถ้ำวัวแดงนี้มีความศักดิ์สิทธิ์มาก และมีลายแทงที่นี่ด้วย คนเดินทางผ่านโดยยานพาหนะใด ๆ ถ้าไม่ทำความเคารพแล้วก็จะมีอันเป็นไปทุกราย อนึ่งผู้จะเรียนวิชาอาคมทางไสยศาสตร์ทุกคน ถ้าจะให้เก่งจริงต้องมาผจญกับความศักดิ์สิทธิ์ของถ้ำวัวแดงเสียก่อน แต่ผู้เฒ่าผู้แก่ก็พากันเกรงขามถ้ำนี้กันนัก ไม่ค่อยจะมีใครมากล้ำกรายกันทีเดียว

รุ่งขึ้นหลังจากที่พักอยู่ที่วัดกุดโบสถ์ในตอนเช้าวันนั้น ท่านอาจารย์ก็ได้บอกข้าพเจ้าว่า วันนี้เราจะต้องเดินทางไปถ้ำวัวแดง “ถ้ำวัวแดง” ข้าพเจ้าทวนคำอย่างงุนงง “เออก็ถ้ำวัวแดงนี่น่ากลัวนักหรือ? วิริยังค์” ท่านอาจารย์ถาม “มันเป็นเรื่องนิยายหรือจริงไม่ทราบครับ เพราะผมได้ยินว่ามันศักดิ์สิทธิ์เหลือเกิน แต่ผมไม่กลัวหรอกครับ เพราะมีอาจารย์ไปด้วย” ข้าพเจ้าตอบ “เราต้องเดินให้ถึงในวันเดียว” ท่านอาจารย์พูดแล้วพวกเราก็เดินธุดงค์ต่อไปค่อย ๆ ลึกเข้าไปก็เป็นดงหนาเข้าไปทุกที ๆ เริ่มทำให้ข้าพเจ้าเกิดสามัญสำนึกว่าใกล้แล้ว แต่ที่ไหนได้ต้องใช้เวลาอีกหลายชั่วโมง เป็นป่าเป็นภูเขาเริ่มขึ้นแล้ว มันคือถิ่นเสือ ข้าพเจ้าเห็นรอยของเสือขวักไขว่ไปหมด จึงมาคิดว่าเราจะได้ผจญอะไร ๆ สักอย่างเป็นแน่ แต่จนแล้วจนรอดก็ไม่ได้เจอตัว เจอแต่รอยเดินขึ้นเรื่อย ๆ ไป คือขึ้นภูเขา บัดนี้เป็นเวลาบ่าย ๕ โมงเย็นแล้ว พวกเรายังเดินย่ำต๊อกกันอยู่ระหว่างเขาลูกหนึ่งไปยังอีกลูกหนึ่งเรื่อยไป ตะวันจวนจะลับปลายไม้แล้วทำไมยังไม่ถึงอีก ข้าพเจ้าต้องรำพึงรำพันอยู่ในใจ จะค่ำเสียกลางป่าเขานี่เสียหรือยังไง เอ้าเป็นอะไรเป็นกัน อาจารย์เราอยู่ข้างหน้าไม่เห็นต้องกังวลอะไรนี่นา อาจารย์หันหน้ามามองข้าพเจ้าแล้วบอก “โน่นยังไงวิริยังค์ มองเห็นถ้ำวัวแดงแล้ว” “ช่างชื่นใจอะไรเช่นนั้น” ข้าพเจ้าคิด และเหมือนกับความเหนื่อยที่คร่ำเคร่งมาหายหมด เป็นเวลาพลบค่ำพอดีถึงถ้ำวัวแดง

ท่านอาจารย์ก็ขึ้นบนศาลา เอ้ะ ถ้ำทำไมจึงมีสิ่งก่อสร้างไว้หลายอย่าง มีทั้งศาลา กุฏิที่พัก แต่ไม่มีพระภิกษุสามเณร ไม่มีใครเลย ข้าพเจ้ากับ

อาจารย์ขึ้นบนศาลาเป็นอันดับแรกเพราะเหนื่อยมาหลายเพลาแล้ว

อันดับแรกข้าพเจ้าวางบริขารทุกอย่างและกางกลด จัดปูที่นอนถวายท่านอาจารย์ จากนั้นก็รีบแสวงหาแหล่งน้ำก่อนอื่น ลงเดินไปคนเดียวเที่ยวดูโดยรอบ ก็ไม่เห็นมีวี่แววว่าจะมีแหล่งน้ำ เวลาก็ชักจะดึกเข้าทุกทีๆ จนต้องเดินไปอีกมุมหนึ่งของบริเวณ มองเห็นแต่ตุ่มน้ำตั้งอยู่ ๔-๕ ใบ เข้าไปเปิดดูข้าพเจ้าต้องเอะใจขึ้นมาว่าทำไมน้ำจึงเต็มโอ่งหมดทุกใบ ทั้งดีใจทั้งสงสัยว่าใครหนอตักน้ำมาไว้ที่นี่ ยังกับจะรู้ว่าเรามาวันนี้ ทำให้มึนงงไปหมด ข้าพเจ้ารีบกลับไปที่ศาลา นิมนต์ท่านอาจารย์มาที่ตุ่มน้ำเพื่อสรงน้ำ หลังจากนั้นแล้วข้าพเจ้าก็สรงน้ำเป็นที่เรียบร้อย ท่านอาจารย์บอกกับข้าพเจ้าว่า คุณไม่ต้องห่วงเราหรอก จงไปหาที่วิเวกให้เหมาะสมห่างจากเรา ก็เป็นอันว่าข้าพเจ้าได้แบกกลดออกไปในเวลากลางคืน หาดูที่เหมาะๆ มีความรู้สึกว่าเสียวๆ บ้างเพราะไม่เคยชินกับสถานที่ แต่เห็นกุฏิหลังหนึ่งพอเบาใจ จึงแวะขึ้นไปอยู่พักกุฏินั้นเป็นกุฏิกั้นฝาด้วยใบไม้ พื้นฟากเป็นกุฏิเก่าๆ อยู่ในสภาพจะพังมิพังแหล่ แต่ก็ยังดี ข้าพเจ้าใช้มันเป็นที่พักในเวลาค่ำคืนนี้ และนั่งสมาธิรู้สึกว่าดีเป็นพิเศษ เพราะจะเป็นความหวาดเสียวหรืออุปาทานเก่าๆ ก็ไม่ทราบเพราะมาถึงกลางคืนยังไม่ทราบข้อเท็จจริง แต่ก็ได้ผลแก่ตนในคืนนี้คือจิตสงบสบายดี ตอนเช้าข้าพเจ้าจะต้องปฏิบัติอาจารย์อันเป็นกิจวัตรประจำวัน คือไปคอยดูว่าท่านจะลุกขึ้นออกจากสมาธิหรือยัง เมื่อท่านออกแล้วจะต้องเข้าไปถวายน้ำล้างหน้า ไม้สีฟัน เก็บที่นอน นำบาตรมาเพื่อการบิณฑบาต

ตอนเช้าข้าพเจ้าก็บำเพ็ญกิจวัตรตามปกติ แต่ปรากฏว่าท่านอาจารย์ลุกไม่ขึ้น ข้าพเจ้าเข้าไปใกล้แล้วถามว่า ท่านอาจารย์เป็นอะไรครับ? ท่านตอบว่า "ยอกหมดทั้งตัวเลยวิริยังค์" ข้าพเจ้าเตรียมจะนวดถวายท่าน ท่านบอกว่าไม่ต้อง และพอเวลาผ่านไปสัก ๒๐ นาที ท่านก็พยายามจะลุกขึ้นจนสามารถพยุงตัวลุกขึ้นมาได้ และบอกข้าพเจ้าว่าเราจะไปบิณฑบาต "จะไปยังไงไหวครับท่านอาจารย์" ข้าพเจ้าพูดขึ้น ท่านอาจารย์บอกว่า "ไปเถิดถ้าเราไม่ไปเธอจะไปคนเดียวได้ยังไง บ้านห่างจากนี้อีกไกล ต้องผ่านดงเดี๋ยวเกิดหลงเข้าป่าเข้าดงไปจะลำบาก"

มันเป็นภาพที่ข้าพเจ้าต้องจดจำไว้ในใจตลอดชีวิตทีเดียวว่า ท่านอาจารย์มีความเพียรมีความอดทนเป็นยอด ท่านได้พาข้าพเจ้าเดินลัดเลาะไปด้วยความสันทัดของท่านที่ทราบถึงภูมิประเทศว่า แห่งใดควรจะมีหมู่บ้าน แม้ในขณะนั้นมองดูตามสองข้างทางก็ยังไม่มีวี่แววว่าจะมีหมู่บ้านแต่อย่างไรเพราะเป็นป่าดงทึบไปหมด มีรอยสัตว์ป่าต่างๆ เดินผ่านทางเดินเป็นระยะแม้ท่านอาจารย์จะเจ็บยอกทั้งตัวแต่ท่านก็เดินเหมือนกับไม่เป็นไร เราได้เดินผ่านดงไปด้วยความสงบอย่างยิ่ง ท่านเดินหน้าข้าพเจ้าเดินตามหลัง นึกถึงภาพในอดีตหายากแท้ที่จะมาคิดเป็นจินตนิยายอะไรสักเรื่องก็คงไม่เหมือนเป็นแน่ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเดินไปบิณฑบาตอย่างไม่มีจุดหมายเป็นอย่างนี้

เองเป็นครั้งแรกในชีวิต

ในที่สุดท่านอาจารย์ก็ชี้ไปข้างหน้าว่า โน้นยังไงหมู่บ้าน มองไปข้างหน้ามีทุ่งนากว้างพอสมควร แล้วถัดไปก็มีหมู่บ้านซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่พอสมควร เมื่อเดินข้ามทุ่งนาไปแล้วถึงหมู่บ้านประมาณว่าสักหนึ่งชั่วโมงเศษจากการเดินมาจากถ้ำวัวแดง

ชาวบ้านพอเห็นพวกเราเข้ามาบิณฑบาตตอนเช้า เขาพากันดีอกดีใจกันใหญ่เพราะนาน ๆ จะมีพระมาอยู่ที่ถ้ำ ส่วนที่บ้านก็ไม่มีวัด ชาวบ้านพากันป่าวร้องกันสักพักเดียวเท่านั้น ก็ถือข้าวมาใส่บาตรกันเต็มไปหมด เขาถามว่า ท่านอาจารย์มาแต่เมื่อไร? พวกผมไม่ทราบกันเลย "มาถึงค่ำวานนี้" ท่านอาจารย์ตอบ โยมบอกว่าเมื่อวันก่อนก็มีพระมาคณะหนึ่งพึ่งจะกลับไป ข้าพเจ้านึกขึ้นมาได้ในทันทีทันใดนั้นเองว่า "อ้อ น้ำถึงได้เต็มโอ่งไปหมด นึกว่ามีเทวดามาตักให้เสียแล้ว"

หลังจากรับบิณฑบาตเรียบร้อยแล้วพวกเราก็เดินกลับไปที่ถ้ำ โดยพวกญาติโยมนำอาหารตามไปด้วยประมาณ ๖-๗ คน มีอาหารตามมีตามได้ ในระหว่างทางท่านอาจารย์ให้ข้าพเจ้าเก็บผักไปด้วย ก็มียอดแต้วยอดกระโดน ครั้นถึงที่พักแล้วญาติโยมก็จัดอาหารถวายมีน้ำพริกอย่างว่าจริง ๆ ท่านอาจารย์คงทายใจเขาถูกจึงให้ผู้เขียนเก็บผักตามมา มีแกงก็เป็นแกงป่าน้ำดำ ๆ และอื่น ๆ ดูก็ไม่น่าจะอร่อย แต่ว่าอาหารมื้อนี้อร่อยเป็นพิเศษ ไม่ทราบว่าทำไมรสชาติมันถึงอกถึงใจอะไรอย่างนี้ ดีจริง ๆ ข้าพเจ้ามาคิดได้ว่า อ้ออันความหิวนี้เองทำให้อร่อย เป็นอันว่าท่านอาจารย์และข้าพเจ้าได้พักอยู่ที่ถ้ำวัวแดงนี้ โดยมีญาติโยมมาส่งอาหารตามศรัทธาที่เขาจะพึงทำได้ตลอดเวลาที่พักอยู่

ท่านอาจารย์กลับยอกเอวหนักขึ้น ท่านบอกว่าไปไม่ไหวแล้ววิริยังค์เอ๋ย ยอกแบบนี้เหมือนเข็มแทงเรา คงจะต้องอยู่ที่นี่จนกว่าอาการยอกจะหาย ข้าพเจ้ากลับดีใจเมื่อได้ฟังท่านอาจารย์พูดเช่นนั้น เพราะจะได้อยู่ทำความเพียรให้ถึงอกถึงใจ ในสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์เช่นนี้ เป็นอันว่าพวกเราต้องอยู่ที่ถ้ำนี้ถึงเดือนเศษ

นับว่าเป็นการพักแรมนานที่สุดในการเดินธุดงค์มาราธอนในครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้เลื่อนจากการอยู่บนกุฏิสัพพะรังเคนั้นไปอยู่ที่ตัวถ้ำวัวแดงเลยทีเดียว ชาวบ้านบอกว่าเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อเขาเห็นข้าพเจ้าไปอยู่ที่นั้น โยมก็ได้ห้ามปรามต่าง ๆ นานาว่า อย่าเลยท่านไม่ดีแน่ แต่ข้าพเจ้าไม่ยอมเชื่อ แม้จะเป็นอย่างไรก็ไม่กลัวทั้งสิ้น ข้าพเจ้าคิดว่าไหน ๆ มาถ้ำวัวแดงทั้งที นอนมันใต้ท้องวัวแดงเลยเป็นไง? ข้าพเจ้าจึงเข้าไปในถ้ำซึ่งเป็นถ้ำไม่ใหญ่โตอะไรนัก มีวัวแดงอยู่ในถ้ำเป็นหินแกะสลัก บนหลังวัวแดงมีกษัตริย์ ๑ องค์ มีมเหสี ๔ คน นั่งอยู่บนหลังวัวแดงตัวเดียวนั้น ซึ่งก็ล้วนแกะสลักด้วยหินทั้งสิ้น

สวยงามมาก ฝีมือดีเยี่ยมทีเดียว ข้าพเจ้ามองดูรอบ ๆ วัวแดง เป็นพื้นเสมอ นั่งนอนสบาย แต่ข้าพเจ้าเสียดายมาก คือพวกนักหาทรัพย์ในดินสินในน้ำและลายแทงต่าง ๆ พากันมาเจาะท้องวัวแดง ขุดลงไปตรงพื้นที่วัวแดงเหยียบเป็นรูเป็นหลุม แม้แต่บริเวณอันเป็นหินก้อนใหญ่ ๆ เท่าบ้าน เขาก็เจาะกันทะลุไปหมด เขาเล่าให้ฟังว่าพวกคนที่มาเจาะมาทำลายนั้น โดยมากกลับไปตายกันเสียเป็นส่วนใหญ่

ในค่ำคืนหนึ่งที่ข้าพเจ้านอนพักอยู่ที่ถ้ำวัวแดงนั้น บังเกิดความประหลาดใจขึ้นในตอนดึก หลังจากบำเพ็ญสมาธิผ่านไปแล้ว คือปรากฏเหมือนหินทั้งถ้ำนั้นกำลังจะทรุดลงเสียงลั่นดังกึกก้อง แต่พอข้าพเจ้าลุกขึ้นหมายจะฟังให้ชัด เสียงนั้นก็หายไป พอจะหลับก็เกิดเสียงนั้นขึ้นมาอีก จึงทำให้ใจหายรู้สึกว่าจะโดนลองดีเสียละกระมัง แต่ข้าพเจ้าไม่ยอมกลัว ทำใจกล้าแต่เสียงนั้นมันจะคอยมาหลอนเอาตอนเคลิ้มทุกที ขณะที่ตื่นจริง ๆ ทำไมไม่มีเสียง จะมีเสียงเอาตอนจะหลับ อย่างไรเสียต้องมีเหตุเป็นแน่แท้ ข้าพเจ้าเลยตั้งใจเอาเสียเลยว่า ค่ำนี้เราจะไม่นอนละจะต้องทำสมาธิตลอดสว่างเลย

ขณะที่ข้าพเจ้าตั้งใจจะนั่งตลอดสว่างอย่างนั้น ทุกอย่างที่ปรากฏขึ้นก็หายไปหมดและกลับกลายปรากฏในสมาธิแทน เห็นเป็นเหมือนกับเทวบุตรและเทวดา เป็นคนที่รู้สึกจะแปลกกว่าคนธรรมดา ข้าพเจ้าก็เลยเข้าใจเอาว่าคงเป็นพวกเทวดา ต่างก็มานั่งล้อมรอบอยู่ตามบริเวณนั้น เพียงแต่เดินกันไปมา รู้สึกว่าขณะนั้นมีความสบายดีมาก จนไม่ทราบว่าสว่างเสียแต่เมื่อไร

ข้าพเจ้าได้นำเอาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น มาเล่าถวายอาจารย์ ท่านก็หัวเราะแล้วพูดว่า "นั่นแหละ เธออยากประมาท เขาก็มาเตือนละซิ" "เขาหมายความว่าอะไรครับ" ข้าพเจ้าถาม "ก็พวกเทพเจ้านั่นแหละ" ท่านตอบ "เทพเจ้า ๆ" ข้าพเจ้าคำนึงอยู่ในใจว่า มันจะเป็นไปได้หรือที่เราได้พบได้เห็นสิ่งแปลกประหลาด ท่านอาจารย์ได้สำทับข้าพเจ้าว่า "เธออย่าประมาทจงพยายามเร่งความเพียรอย่างเต็มความสามารถ" นั่นมันเป็นความประสงค์ของผู้เขียนอยู่แล้ว

เป็นเวลาเดือนหนึ่ง อาการยอกของท่านอาจารย์ก็ค่อยทุเลาลงเป็นลำดับ จนหายเป็นปกติ ท่านอาจารย์ก็บอกว่า "แม้ว่าเราหายแล้วก็จะต้องอยู่ทำความเพียรในที่นี่ต่อไปอีกสักระยะหนึ่ง" ข้าพเจ้าก็พอใจด้วยเป็นอย่างยิ่ง

ในวันหนึ่งที่ท่านอาจารย์สบายดี ข้าพเจ้าได้ถามท่านว่า "การปฏิบัติธรรมนี้มีความจำเป็นด้วยหรือที่เราจะต้องมาทรมานอด ๆ อยาก ๆ ทุลักทุเลเดินหามรุ่งหามค่ำ การพักอยู่อย่างวัดทรายงาม กระผมก็ทำความเพียรได้อย่างมาก" ท่านตอบว่า "การอยู่ในที่เดียวจำเจ มันก็ทำให้เรามีจิตอ่อนไม่เข้มแข็ง และทำให้เกิดความเคยชิน เป็นการทำให้ย่อหย่อนต่อความ

พยายาม ยิ่งกว่านั้นถ้าเป็นครูอาจารย์ก็จะเพิ่มภาระที่จะสั่งสอน และกิจการที่จะต้องเกี่ยวข้องอีกมาก การที่เราได้ออกวิเวกอยู่ตามป่าเขาลำเนาไพรนั้นมันเป็นสิ่งทำให้จิตใจแข็งแกร่งขึ้น มีความกระตือรือล้นขึ้นมาเองตามธรรมชาติ”

เป็นอันว่า เวลาเดือนเศษพวกเราอยู่ที่ถ้ำวัวแดง โดยเฉพาะข้าพเจ้าได้ผลจากสถานที่แห่งนี้เป็นพิเศษ อันเป็นสิ่งจารึกอยู่ในความทรงจำไว้อย่างมาก ยากที่จะเขียนบรรยายออกมาให้หมดสิ้น ท่านอาจารย์บอกข้าพเจ้าว่าเรามาเดินทางกันต่อไปเพื่อตามหาท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระให้พบ เพราะเวลานี้ข่าวว่าท่านอยู่จังหวัดสกลนคร ฯ

๓.๘ พระวิริยังค์ฯ ใกล้พบกับพระอาจารย์มั่น ฯ

พระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ **ผู้ซึ่งได้นำพระวิริยังค์ ซึ่งขณะนั้นยังเป็นพระภิกษุหนุ่ม อายุได้ ๒๒ ปี อุปสมบทได้หนึ่งพรรษา เดินธุดงค์ครั้งสำคัญเพื่อตามหาพระอาจารย์มั่นฯ ผู้เป็นพระปรมาจารย์ของคณะกัมมัฏฐาน การเดินธุดงค์ด้วยเท้าจากจังหวัดจันทบุรี จนถึงจังหวัดนครราชสีมานั้น นับว่าไม่ใช่ใกล้ แต่ระหว่างทางที่ผ่านมาก็ย่อมแสดงให้เห็นว่า สมัยนั้นเป็นป่าใหญ่ และเป็นสถานที่วิเวกของผู้สนใจในธรรมได้เป็นอย่างดี**

จากถ้ำวัวแดง ท่านอาจารย์ได้พาข้าพเจ้าเดินทางต่อไป คราวนี้ไม่เป็นป่าใหญ่เป็นทุ่งนาและมีป่าไม้เต็ง-ไม้รัง-ไม้แดงเป็นระยะ ๆ ไป ไม่มีอะไรจะทำให้เกิดความหวาดเสียวเหมือนที่ผ่านมา เพราะท่านอาจารย์ได้มุ่งตรงเพื่อตัดทางให้ถึงพระอาจารย์มั่นฯ ให้เร็วเข้า จึงไม่มุ่งเข้าหาป่าใหญ่ เดินลัดเข้าหาตัวอำเภอกระโทก ก็ถึงในวันเดียว พักอยู่ที่วัดนี้ตามอัธยาศัย เปลี่ยนจากธุดงค์นอนกับดินกับหญ้ามาจำวัดกันบนกุฏิที่เขาจัดไว้ให้ ซึ่งก็ทำให้บรรยากาศทั้งหลายเปลี่ยนไป โดยการพบหมู่คณะผู้ปฏิบัติธรรมมาด้วยกันแล้วก็ไต่ถามถึงการปฏิบัติว่าได้ผลอย่างไร ไปธุดงค์กันที่ไหน เป็นการสังสรรค์ภายในหมู่คณะ ซึ่งก็ได้ผลไปอีกอย่างหนึ่ง

ในขณะนี้สงครามโลกครั้งที่สองยังไม่สงบ การจะไปไหนมาไหนจะต้องมีการระมัดระวัง และขณะที่มาถึงนครราชสีมานั้น ก็เป็นเวลาที่ทางฝ่ายสัมพันธมิตรกำลังทิ้งระเบิดสถานีรถไฟจังหวัดนครราชสีมา

หลังจากพวกเราได้พบปะสังสรรค์กับหมู่คณะที่จากกันไปนานแล้วก็ออกเดินทางจากอำเภอกระโทกเข้าสู่ตัวเมืองนครราชสีมา พักที่วัดป่าสาลวัน อันเป็นวัดใหญ่ของคณะกัมมัฏฐานในจังหวัดนี้ แทบเป็นวัดร้างเพราะมีพระภิกษุสามเณรไม่กี่องค์ เนื่องจากวัดนี้อยู่ใกล้สถานีรถไฟ จึงได้ถูกลูกหลง (ลูกระเบิด) เข้าให้หลายลูก พระภิกษุ สามเณรจึงต้องอพยพไปอยู่ที่อื่นกัน

เสียเป็นส่วนมาก ท่านอาจารย์กงมาบอกกับผู้เขียนว่านี่แหละดูเอาเถิดเมื่อสงครามเกิดขึ้นก่อความทุกข์ยากให้แก่คนทุกชั้นแม้กระทั่งพวกเราฝ่ายพระสงฆ์ซึ่งก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสงครามก็ยังพลอยลำบากไปกับเขาด้วย ชื่อว่าสงครามนี้ไม่ดีเลย แต่มนุษย์ก็ชอบทำสงครามทุกยุคทุกสมัย

ตื่นขึ้นตอนเช้า ท่านอาจารย์ก็พาข้าพเจ้าเข้าไปบิณฑบาตตามหมู่บ้านที่เคยไปแต่ก่อนๆ รู้สึกหงอยเหงามาก เพราะญาติโยมอพยพไปที่อื่นๆ ยังกลับกันไม่หมด มองไปทางใดเห็นแต่หลุมลูกระเบิด บางหลุมเก่าขังน้ำจนเกิดผักบุ้งเต็ม มันมีอยู่ภาพหนึ่ง ซึ่งเป็นภาพที่น่าหวาดเสียวก็คือ มี ๒ คนถูกสะเก็ดระเบิดเลือดอาบตัวแดงไปหมด เขายังมีชีวิตอยู่ได้วิ่งกระเสือกกระสนเข้ามาที่วัดนี้ แต่การวิ่งของเขาวิ่งโดยความกลัวหรืออย่างไรไม่ทราบ วิ่งอย่างไม่มองหน้า-หลัง ตรงรี่ขึ้นศาลาการเปรียญ เลือดไหลแดงฉานเขาตรงเข้ากราบพระประธานแล้วสิ้นใจที่ตรงนั้นเอง มันช่างเป็นภาพที่น่าปลงธรรมสังเวชอะไรเช่นนั้น

ท่านอาจารย์บอกกับผู้เขียนว่า เราควรจะรีบเดินทางต่อไปดีกว่าเพื่อพบกับพระอาจารย์มั่นฯ ตามความตั้งใจของพวกเรา ท่านอาจารย์ก็รีบไปสืบว่ามีรถไฟไปทางจังหวัดอุดรหรือเปล่า เพื่อเป็นการย่นระยะทางและย่นเวลา เพราะถ้าใช้เวลาเดินจะต้องเป็นเดือนๆ อีก เวลาก็จะใกล้เข้าพรรษามาแล้วอาจจะไม่ทันกาล

เมื่อทราบว่ามีรถไฟวิ่งไปอุดรเป็นบางวันท่านอาจารย์ก็คอยวันนั้นได้พาข้าพเจ้าขึ้นรถไฟ ซึ่งสภาพในขณะนั้นก็แย่มาก เพราะรถไฟถูกลูกระเบิดเค้เก้ไปเยอะแต่ก็ต้องทนเอา แม้จะต้องยืนบ้างนั่งบ้างไปวันเดียวก็ถึงจังหวัดอุดรธานี ได้พาไปพักที่วัดป่าบ้านจิก

ณ ที่จังหวัดอุดรนี้สงบเหมือนกับไม่มีสงคราม ผู้คนมิได้อพยพหนีภัยแต่อย่างใด เมื่อมาถึงวัดนี้ก็ได้พบ คุณนายทิพย์ผู้เป็นเจ้าของวัดป่าบ้านจิก ซึ่งก็เป็นวัดป่าเช่นเดียวกับวัดป่าทั้งหลาย โดยมีกุฏิพระภิกษุสามเณรอยู่รูปละหลัง เพื่อบำเพ็ญสมณธรรม มีศาลาการเปรียญเป็นที่ประชุมพระภิกษุสามเณรในเวลาบางครั้งบางคราวที่จะได้มีการอบรมสมาธิและชี้แจงข้อธรรมที่ปฏิบัติมา

วันหนึ่ง คุณนายทิพย์และคณะอุบาสิกาหลายคน ได้มาสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์กงมา ต่างก็ได้ถามถึงเรื่องการปฏิบัติทางจิตใจหลายอย่าง ท่านอาจารย์ได้อธิบายไปตามความรู้ของท่าน แต่คุณนายทิพย์ยังไม่พอใจ เพราะเธอแก่ปริยัติมาก เมื่อพูดถึงวิธีการเข้าฌานว่าจะเข้าอย่างไร ขอให้ท่านอาจารย์เข้าให้พวกดิฉันดูบ้างซี ท่านอาจารย์กงมาถูกถามเช่นนี้เข้า ท่านจึงหาวิธีแก้ลำด้วยหนามยอกเอาหนามบ่ง จึงได้บอกว่าจะเข้าฌานให้ดูก็ด๊าย! ให้คุณนายจัดหามะม่วงอกร่องกับข้าวเหนียวมูลมาให้มากหน่อย ไม่ว่าแต่

อาตมาดอก เข้าฌานได้ทุกคน ถ้ารับประทานมันให้อิ่ม เข้าฌานมันจะยาก อะไร คณะคุณนายชอบใจกันเป็นการใหญ่

เมื่อพักอยู่จังหวัดอุดรธานีประมาณ ๑ อาทิตย์ก็เดินทางต่อไป จังหวัดสกลนครอันเป็นจุดหมายปลายทาง และเป็นจุดประสงค์อย่างยิ่งใน การเดินธุดงค์อันแสนจะทุรกันดารในครั้งนี้

ข้าพเจ้ามีจิตใจเบิกบานผิดกว่าการเดินทางไปที่ไหน ๆ ทั้งหมดในวัน นี้เพราะมาถึงจังหวัดสกลนคร ทั้งทราบว่าท่านอาจารย์มั่นฯ ได้มาพักอยู่ใน จังหวัดนี้ แต่ท่านอาจารย์ยังไม่พาผู้เขียนไปถึงท่านอาจารย์มั่นฯ เพียงแต่พัก เอาแรงกันที่วัดสุทธาวาสในตัวจังหวัดเสียหลายวัน ทำให้ข้าพเจ้าทุรนทุราย มิใช่น้อย ที่มาใกล้แล้วไม่รีบไป และท่านได้เล่าถึงความเป็นไปต่าง ๆ ของท่าน อาจารย์มั่นฯ ซึ่งอาจารย์ของข้าพเจ้าได้ว่าไว้อย่างนี้ คือ

๑. ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านรู้จักใจคน จะนึกจะคิดอะไรทราบหมด

๒. ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านดุยิ่งกว่าใคร ๆ ทั้งนั้น

๓. ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านเทศนาในธรรมปฏิบัติยอดกว่าใคร ๆ ทั้งนั้น

๔. ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านปฏิบัติตัวของท่านเป็นตัวอย่างแก่ศิษย์ อย่างเยี่ยมยอด

๕. ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านจะต้องไล่พระที่อยู่กับท่าน ถ้าหากทำ ผิด แม้แต่ความผิดนั้นไม่มากแต่เป็นเหตุให้เสื่อมเสีย

นี่ก็เป็นความทรงจำของผู้เขียนที่จะต้องท่องไว้ในใจไม่ให้ลืม ทั้ง กลัว ทั้งต้องการที่จะพบทั้ง ๆ ที่ยังไปไม่ถึง เป็นการเตรียมตัวเตรียมใจยิ่งกว่าครั้ง ใด ๆ ของผู้เขียนอย่างยิ่ง ดูเป็นเรื่องใหญ่จริง ๆ คราวนี้ ข้าพเจ้าได้ถามท่าน อาจารย์ว่าเมื่อไรจึงจะเดินทางไปพบท่านอาจารย์มั่นฯ กันเสียที ได้รับ คำตอบว่ารอก่อน กี่วันท่านก็ไม่บอก ก็จำต้องอยู่ที่วัดสุทธาวาสนี้ไปเรื่อย ๆ ข้าพเจ้าคิดในใจว่า ท่านอาจารย์ก็คงจะตระเตรียมอะไร ๆ ของท่านบ้างเป็นแน่ เพราะท่านได้จากท่านอาจารย์มั่นฯ ไป ๑๐ กว่าปี ก็คงจะร้อน ๆ หนาว ๆ เหมือนกัน เอาเถอะ แม้จะรอหลายวันก็เป็นการรอที่ใกล้ความหมายกัน แล้ว!!!

ณ วัดสุทธาวาสนี้เป็นที่ท่านอาจารย์มั่นฯ ได้มามรณภาพ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ จึงเป็นวัดประวัติศาสตร์ที่สำคัญวัดหนึ่ง และเป็นสถานที่ ประชุมของพระคณะกัมมัฏฐาน ที่นับเนื่องด้วยความเป็นศิษย์ของท่าน อาจารย์มั่นฯ ทุก ๆปี ของวันมาฆะบูชา

ข้าพเจ้ามาพักที่นี่ได้ถามญาติโยมทั้งหลายที่อยู่ในละแวกนี้ ก็ ทราบว่าเป็นวัดที่ท่านอาจารย์เสาร์ ผู้เป็นอาจารย์ของท่านอาจารย์มั่นฯ

มาสร้างไว้ เป็นวัดป่าไกลจากตัวเมือง ๒ กิโลเมตร จึงเป็นวัดที่สงบสงัดมาก แต่บัดนี้ก็มีบ้านคนตลอดจนถึงที่ทำการของรัฐบาล เช่น ศาลากลางจังหวัดก็มาตั้งอยู่ใกล้ ๆ จึงทำให้กลายเป็นวัดกลางเมืองไปในปัจจุบัน

ท่านอาจารย์กงมาได้บอกผู้เขียนว่า หนทางจากวัดสุทธาวาสนี้ไปที่บ้านโคก ต.ตองโขบ อ.เมือง จ.สกลนคร เป็นหนทางไกลถึง ๕๐๐ เส้น ๒๐ กิโลเมตร ต้องเดินไปไม่มีทางรถยนต์ เป็นบ้านเกิดของท่านอาจารย์กงมา ซึ่งเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าเอง ท่านว่าเป็นโชคดีอะไรเช่นนี้ ท่านอาจารย์มั่นฯ ได้มาพักที่บ้านของเราเท่ากับว่าเราได้โปรดญาติเราพร้อมกับอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิสูง ถ้าเราไม่มาจากจันทบุรี เราจะเป็นคนเสียหายมาก จะพลาดโอกาสที่งดงามอย่างยิ่ง แต่เป็นการดีและประจวบเหมาะเอาเสียจริง ๆ ที่เรื่องต่าง ๆ มาผสมผเสได้อย่างนี้ ซึ่งท่านอาจารย์มั่นฯ จะต้องรักเรามากจึงมารอเราที่บ้านของเราเอง เราไม่เหนื่อยเลยที่ต้องตรากตรำมาอย่างลำบากนี้ การเดินทางของเราจึงมีผลอย่างล้นค่าที่สุดในชีวิต ผู้เขียนได้ฟังอาจารย์ของผู้เขียนรำพึงรำพันอยู่เช่นนี้ช่างถูกอกถูกใจผู้เขียนเสียจริง ๆ แต่ข้าพเจ้ากลับคิดว่าการที่จะได้พบท่านอาจารย์มั่นฯ ในครั้งนี้ เป็นสิ่งที่เหลือจะพรรณาถึงความซาบซึ้งตรึงใจ คล้ายกับจะพึงได้เห็นพระอรหันต์ก็ปานกัน นึกไปก็กระหยิ่มในใจอยากจะพบหน้าท่านอาจารย์มั่นฯ เสียโดยพลัน วันและเวลาช่างยาวนานเสียเหลือเกินมากกว่าที่ข้าพเจ้าเดินทางมาเป็นเวลา ๓ เดือนเศษเสียอีก กับช่วง ๕ วันที่อยู่วัดสุทธาวาส เหมือนกับจะถ่วงเวลาหิวกระหายให้เยิ่นเย้อ

ข้าพเจ้าดีใจอีกครั้งหนึ่งเมื่อเช้าวันนั้น อันถือว่าเป็นวันพิเศษคือเป็นวันอาจารย์กับศิษย์กำลังจะเดินทางไป ซึ่งจะต้องได้ถึงที่ท่านอาจารย์มั่นฯ พักอยู่ใช้เวลา ๕ ชั่วโมง ขณะที่เดินไปลูกศิษย์อาจารย์มิได้พูดกันถึงเรื่องอะไรเลย ต่างก้มหน้าเดินเอา ๆ อย่างไม่คิดถึงความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ส่วนข้าพเจ้านั้นมิได้ก้มหน้าเปล่า ๆ มีการวาดมโนภาพอยู่ในใจอย่างไม่เคยมีมาในกาลก่อนว่า ท่านอาจารย์คงจะมีร่างกายสูงใหญ่ สถานที่อยู่จะต้องกว้างขวางร่มรื่น มีพระผู้ทรงคุณวุฒิอยู่กับท่านห้อมล้อมคอยฟังธรรมจากท่านเป็นอันมาก พระภิกษุสามเณรที่อยู่นั้นคงจะอยู่ด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง แต่คงจะได้รับประโยชน์มากมายเหลือล้น บริเวณลานวัดคงจะเรียบร้อยทุกอย่าง ไม่มียักเยื่อรกรุงรัง ผู้ที่มาฟังท่านอาจารย์มั่นฯ เทศนาคงจะได้รับรสพระธรรมที่ยิ่งใหญ่ ยิ่งวาดมโนภาพ ก็ยิ่งคิดไปถึงครั้งพระพุทธเจ้าเมื่อพระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ ในเมื่อถึงกาลออกพรรษาจะมีพระภิกษุสามเณรมาจากทิศต่าง ๆ เข้ามาเฝ้าเพื่อทูลถามอรรถปัญหาต่าง ๆ และก็ได้รับประโยชน์มหาศาล บัดนี้ท่านอาจารย์มั่นฯ ก็ได้มีพระภิกษุสามเณรมาจากทิศต่าง ๆ ดูแต่เรากับอาจารย์ก็กำลังมา ข่าวว่ามีพระภิกษุสามเณรมาจากที่ต่าง ๆ ก่อนเราก็มี กำลังจะมาตอนหลังเราก็มี ดูก็จะเป็นการพิลึกกึกกืออยู่ไม่น้อย ดูก็จะ

เหมือนครั้งพุทธกาลเสียละกระมัง คิดไปคิดมา เอ....นี่จะคิดมากไปเสียแล้ว ทำไมจะนำเอาอาจารย์มั่นฯผู้เป็นเพียงพระสาวกมาเปรียบเทียบกับพระพุทธเจ้า ไม่ควรแท้ถ้าไม่เปรียบอย่างนี้จะไปเปรียบอย่างไรถึงจะดี ก็ควรจะเปรียบกับสาวกบางองค์ แต่เราก็ไม่รู้ประวัติพระสาวกเหล่านั้น

๓.๙ พระวิริยังค์พบกับพระอาจารย์มั่นฯ แล้ว

มโนภาพที่ข้าพเจ้ากำลังวาดไปๆ อยู่นั้นได้หยุดสดุดลง เมื่อพระอาจารย์ของข้าพเจ้าบอกว่าถึงแล้ววิริยังค์ โน่นยังไงบ้านโคกอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของเรา และนี่ยังไงทางเข้าไปวัดป่าที่ท่านอาจารย์มั่นฯ พักอยู่ เหมือนกับตัวลอยคล้ายจะเหาะเสียแล้วเรา ดูให้มีนซู่ซ่าไปตามร่างกายคล้ายกับเกิดปีติในสมาธิอย่างไรก็อย่างนั้น ยิ่งใกล้เข้าไปก็ยิ่งเหมือนกับตกอยู่ในห้วงแห่งความปลื้มปีติอย่างไม่เคยมีมาก่อนเลย

ข้าพเจ้าต้องยอมรับว่าศรัทธาที่เกิดขึ้นจากศิษย์กับอาจารย์นี้ เป็นเรื่องมหัศจรรย์เหลือหลายได้แก่ตัวของข้าพเจ้า ขณะที่กำลังจะเหยียบย่างเข้าไปในบริเวณที่พักของท่านอาจารย์มั่นฯ เป็นความเชื่อตั้งแต่ยังไม่เห็นตัวท่าน เป็นธรรมตั้งแต่ยังไม่เห็นตัวท่าน เป็นความซาบซึ้งตั้งแต่ยังไม่เห็นตัวท่าน หวนระลึกถึงพระสาวกบางท่านเข้ามานมัสการพระพุทธเจ้า ยังมิทันได้เห็นพระพักตร์ของพระพุทธองค์ แม้เพียงนั่งอยู่ข้างหน้าพระคันธกุฎีเท่านั้น กำหนดจิตดูน้ำที่ตกจากชายคาเป็นนิมิตว่า น้ำตกลงมาแล้วก็หายไปเป็นฟองขึ้นแล้วก็หายไป ไม่ตั้งอยู่ได้นาน สังขารทั้งหลายก็เป็นเช่นเดียวกัน เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ท่านพระสาวกรูปนั้นก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ก่อนแต่ที่จะพบพระพักตร์ของพระพุทธองค์ นี่ข้าพเจ้าก็จะเป็นเช่นนั้นหรืออย่างไร แม้ขณะที่กำลังจะก้าวย่างเข้าสู่ลานวัดที่พักก็ทำให้เกิดอาการผิดปกติ ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ยากจะพูดออกมาว่าเป็นอย่างไร

ถึงแล้ว!!! การรอคอยของผู้เขียนได้บรรลุจุดที่หมายอย่างสมบูรณ์ในเมื่อเข้าถึงที่พักและข้าพเจ้าต้องตกตะลึงนิดหน่อย เมื่อเห็นท่านอาจารย์มั่นฯ เป็นครั้งแรกของชีวิต ซึ่งท่านได้นั่งอยู่ที่ศาลาหลังเล็ก ชี้มือมายังอาจารย์ของข้าพเจ้าและผู้เขียน สั่งให้พระภิกษุรูปหนึ่งและสามเณรให้รีบมารับบริขาร ที่ผู้เขียนกับอาจารย์กำลังตะพายบาตร แบกกลด ความนึกความคิดไปต่างๆ นานาหายจากจิตไปแล้วโดยสิ้นเชิง กลับมาเป็นความเลื่อมใส ขณะที่มาถึงเป็นเวลาบ่าย ๕ โมงเย็นแล้ว และท่านอาจารย์มั่นฯ ได้สั่งให้พระเณรจัดบริขารนำไปที่กุฎีซึ่งได้จัดไว้เป็นอย่างดีล่วงหน้าแล้ว และพระอาจารย์ข้าพเจ้าได้พาผู้เขียนซึ่งขณะนี้ตัวเบาจริงๆ เพราะบริขารที่ถูกตะพายมาถึง ๕๐๐ เส้น ได้ถูกปลดออกไปแล้ว เข้าไปกราบนมัสการท่านอาจารย์มั่นฯ บนศาลาเล็กซึ่งมุงด้วยหญ้าคา ประโยคแรกและน้ำเสียงครั้งแรกที่เป็นคำพูด

ของท่านอาจารย์มั่นฯ ที่เข้าสู่โสตประสาทของข้าพเจ้าฯ ยังจำได้และจำได้แม่นยำ เพราะเป็นคำที่ซาบซึ้งอะไรเช่นนั้น "เออ เจ้าลูกศิษย์อาจารย์เหนื่อยแท้บ่อ" หมายความว่า "เหนื่อยมากนักหรือ" ท่านอาจารย์กงมาได้ตอบว่า "ไม่เหนื่อยเท่าไรพอทนได้" ท่านอาจารย์มั่นฯ ได้ให้พวกเราไปสรงน้ำ มีพระภิกษุสามเณรได้จัดน้ำร้อนน้ำเย็นไว้พร้อมคอยรับพวกเรา ผู้เขียนสรงน้ำไปพลางคิดไปพลางว่า ข้อวัตรปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรที่อยู่กับพระอาจารย์มั่นฯ นี้ช่างเรียบร้อยและรู้ทุก ๆ อย่างยิ่งกว่าผู้ที่อยู่ในถิ่นเจริญที่ได้ศึกษาสูงเสียอีก แม้ว่าที่นี่จะเป็นบ้านนอกอยู่ในป่าดง ดูแค่ลานวัด แม้จะมีต้นไม้ปกคลุมอยู่หนาแน่น แต่ภายใต้ต้นไม้ที่เป็นลานจะถูกกวาดเตียนเรียบ ไม่มีใบไม้รกรุงรัง โอ่งน้ำทุกแห่งวางอย่างมีระเบียบ กระทั่งฝาปิดโอ่ง ขันตักน้ำแม้จะเป็นกระบวยซึ่งทำด้วยกะลามะพร้าว แต่ก็สะอาดเรียบร้อย โอ่งถูกขัดทั้งข้างนอกข้างในสะอาดสะอ้าน หลังจากสรงน้ำเสร็จแล้วเข้าไปที่กุฏิที่จัดไว้แล้ว แม้จะเป็นกุฏิมุงหญ้าคาแต่สะอาดจริง ๆ แม้แต่ผ้าเช็ดเท้ายังพับเป็นระเบียบแทบไม่กล้าเหยียบลงไปเลย เมื่อเข้าห้องยิ่งดูเป็นระเบียบ เพราะบริขารต่าง ๆ ถูกจัดไว้เรียบร้อย แม้กระทั่งบาตรตั้งแล้วเปิดฝา เพื่อไม่ให้อับและเหม็นกลิ่น ทั้งนี้เห็นจะเป็นเพราะภิกษุสามเณรทั้งหลายได้ถูกอบรมการปฏิบัติข้อวัตรต่าง ๆ อย่างดียิ่ง จึงเป็นอันว่าวัฒนธรรมของพระนี้มีอยู่แม้กระทั่งในป่าเขา ในท้องถิ่นป่าดงที่ห่างไกลความเจริญ เมื่อผู้เขียนได้กลับออกจากกุฏิมองไปโดยทั่ววัดเห็นพระ เณรทุกรูป ต่างก็เข้าที่เดินจงกรมอยู่ตามกุฏิของตน เพราะกุฏิแต่ละหลังจะมีทางเดินจงกรมทุกหลัง ขณะนั้นบรรยากาศโดยทั่วบริเวณช่างสงบเอาจริง ๆ แต่ละรูปต่างก็มุ่งหวังเพื่อพระนิพพานโดยแท้ แม้จะมองไปที่กุฏิอาจารย์มั่นฯ ก็เห็นท่านกำลังเดินจงกรมอยู่เช่นเดียวกัน ข้าพเจ้าก็เลยเข้าทางจงกรมต่อไป แม้จะเดินทางมาถึง ๒๐ กว่า ก.ม.แล้ว แทนที่จะพักกันวันนั้น แต่เมื่อเห็นทุก ๆ รูปเขาเข้าที่จงกรมหมดแล้วก็ต้องเข้ากับเขาต่อไป แต่ก็ไม่เห็นว่าจะเหน็ดเหนื่อยเลย เพราะขณะนี้มีปีติอยู่ในตัวแล้วและเป็นความสำเร็จในชีวิตของความเป็นพระอย่างที่จะต้องจารึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ของตนเอง ด้วยความหนักแน่นของจิตใจขณะนี้ ดูเหมือนไม่มีอะไรจะมาเปรียบเทียบได้

หลังจากเดินจงกรมเสร็จ พอท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านขึ้นกุฏิ พระภิกษุสามเณรก็หยุดจงกรม คอยสังเกตดูว่าท่านจะเข้าห้องเลย หรือท่านจะนั่งอยู่ข้างนอก ถ้าหากท่านนั่งอยู่ข้างนอก พระภิกษุสามเณรทั้งหลายก็จะรีบขึ้นตามไป เพื่อจะได้ฟังธรรมจากท่าน วันนั้นท่านได้มานั่งข้างนอก พระภิกษุสามเณรทั้งหลายก็ทยอยกันขึ้นไปที่กุฏิของท่าน ข้าพเจ้ามองเห็นอาจารย์กงมาผู้เป็นอาจารย์ของข้าพเจ้ากำลังเดินขึ้นไป ผู้เขียนก็เดินตามขึ้นไปบ้าง เป็นอันว่าการเดินทางแม้จะเหน็ดเหนื่อยก็ไม่ต้องคำนึงถึง ขึ้นไปเพื่อฟังธรรมจากท่านอาจารย์มั่นฯ ซึ่งมันเป็นการรอคอยที่ออกจะนานพอดู ความตั้งใจก็ตั้งอย่างเที่ยงมั่นอยู่แล้ว

เมื่อทุก ๆ รูปนั่งอยู่ในความสงบ ต่างก็ดูเหมือนจะพยายามสำรวจใจกันอย่างเต็มที่ เพราะเท่าที่สังเกตดู ทุก ๆ ท่านอยู่ในลักษณะเตรียมพร้อม หมายถึงพร้อมจะรับธรรมโดยอาการสงบเสงี่ยมสำรวมระวังแม้กระทั่งการเดินและการนั่ง น่าเลื่อมใสจริง ๆ ทำให้ผู้เขียนก็ต้องเตรียมพร้อมเช่นเดียวกัน ซึ่งครั้งนี้เป็นครั้งแรกของการพบท่านอาจารย์มั่นฯ ซึ่งก็ได้รับแต่คำเล่าลือว่า ท่านมีความหนักแน่นในธรรมวินัย และมีพละกำลังจิตน่าเกรงขาม

แต่ท่านกลับมีกิริยามารยาทที่อ่อนน้อมละมุนละมัย ทักทายปราศรัยกับอาจารย์ของข้าพเจ้าอย่างเป็นกันเอง คล้ายกับท่านได้คุ้นเคยกันมาตั้งเป็นสิบ ๆ ปี ทำให้ผู้เขียนคลายความตึงเครียดไปตั้งเยอะ จึงค่อยพอหายใจโล่งไปได้ เมื่อเห็นท่านคุยไปและยิ้มย่องผ่องใสเหมือนธรรมดา หลังจากท่านถามสารทุกข์สุขดิบกับอาจารย์ของข้าพเจ้าแล้ว ก็หันมาถามผู้เขียนว่าได้มาพร้อมกันหรือ และมากันยังไง ผู้เขียนก็ตอบว่า “ครับ! มากับอาจารย์ของกระผมเดินทางมาโดยเท้าตลอดเป็นระยะหลายร้อยกิโลเมตร” ท่านยิ้มแล้วก็ไม่พูดอะไรต่อไป ท่านหันหน้าไปทางภิกษุสามเณรทั้งหลายแล้วท่านก็เริ่มแสดงธรรมตั้งแต่เวลา ๒๐.๐๐ น. โดยประมาณถึงเวลา ๒๔.๐๐ น. เป็นการแสดงธรรมอย่างละเอียดอ่อน ในเนื้อความแห่ง**ธัมมจักกัปปวัตนสูตร** ซึ่งผู้เขียนยังไม่เคยฟังวิธีการอธิบายอย่างนี้มาก่อนเลย ตลอดเวลา ๔ ชั่วโมงเต็ม ซึ่งเป็นเวลามิใช่น้อยเลยสำหรับการแสดงธรรมซึ่งท่านพูดอยู่ตลอดไม่มีเวลาหยุด ท่านแสดงพอสรุปได้ว่า

มัชฌิมา ทางกลาง หมายถึงอะไร หมายถึงความพอดี ของพอดีนั้นมีความสำคัญ ถ้าทุกสิ่งทุกอย่างขาดความพอดี ใช้ไม่ได้ ไม้ที่จะตัดเป็นบ้านขาดความพอดีก็เป็นบ้านไม่ได้ จีวร เสื้อผ้า ตัดยาวไปสั้นไปก็ใช้ไม่ได้ อาหารมากไปก็ไม่ได้ น้อยไปก็ไม่ได้ ความเพียรมากไปก็ไม่ดี น้อยไปก็ไม่ได้ มัชฌิมา ทางกลางคือ ขจัดสิ่งที่ไม่พอดี ให้พอดีนั่นเอง กามสุขัลลิกานุโยค คือการปฏิบัติตกไปในทางรัก อัตตกิลมัตถานุโยค คือ ตกไปในทางชัง นี่คือการไม่พอดี ทำสมาธิหลงไปในทางสุขก็ตกไปในทางรัก ทำสมาธิไม่ดีในบางคราวเศร้าใจ ตกไปในทางชัง การขจัดเสียซึ่งส่วนทั้งสองนั้นคือการเดินเข้าสู่อริยะมรรค การถึงอริยะมรรค นั่นคือ การถึงต้นบัญญัติ การถึงต้นบัญญัติ คือการถึง “พุทธะ” ยาขนานนี้เองเป็นยาขนานแรกที่ท่านอาจารย์มั่นฯ ส่งให้ข้าพเจ้าฉัน มันช่างเป็นขนานที่หนักเอาการ แต่เป็นธรรมที่ซาบซึ้งตรึงใจเป็นที่สุด แม้ผู้เขียนและอาจารย์ของข้าพเจ้าจะได้เดินทางมาเหน็ดเหนื่อยมากสักเพียงไหน แต่ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านก็มิได้คำนึงถึงเหตุการณ์เหล่านั้น เอาธรรมเป็นใหญ่ ร่างกายช่างมัน ทรมานมัน นี่เป็นคำพูดของท่าน แต่เราทั้ง ๒ ก็ได้ถูกทรมานแล้วอย่างไม่ต้องมีการหลีกเลี่ยงได้ แต่การถูกทรมานในครั้งนี้เป็นการทำโดยความเต็มใจทั้ง ๒ ฝ่าย คือผู้ถูกทรมานก็ไม่ย่นย่อ ผู้ทรมานก็ไม่ท้อถอย ก็เลยเข้ากันได้ เป็นอันว่าได้ต่อสู้กับกิเลสอย่างได้ผลคุ้มค่าเป็นที่สุด

๓.๑๐ พระอาจารย์มั่นเรียกพระวิริยังค์ไปอุปัฏฐากอย่างใกล้ชิด

มิใช่เท่านั้นสำหรับตัวผู้เขียน ในเมื่อเวลาเสร็จจากการแสดงธรรมในค่ำคืนวันนั้น ทุกองค์ต่างก็รีบทยอยกลับ ผู้เขียนก็เตรียมจะกลับอยู่แล้ว แต่ท่านอาจารย์มั่นฯ ได้เรียกให้ผู้เขียนหยุดก่อน ให้ทุกองค์กลับแล้วให้ข้าพเจ้าเก็บย่ามและของใช้เข้าในห้องของท่าน ท่านได้เอนหลังลงแล้วก็ให้ผู้เขียนบีบนวดเป็นกิจวัตรอย่างหนึ่ง สำหรับพระกัมมัฏฐานผู้เป็นศิษย์ถือว่าการถวายการนวดนั้นเป็นกิจวัตรประจำ

วันนี้ท่านได้ให้โอกาสแก่ผู้เขียน ซึ่งผู้เขียนถือว่าเป็นลาภอันประเสริฐแล้วที่ท่านอาจารย์มั่นฯ ได้ให้โอกาสนี้แก่เรา เพราะยากนักที่ท่านจะให้โอกาสแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ข้าพเจ้าแม้จะเหน็ดเหนื่อยจากการเดินทางและฟังธรรมตลอดระยะเวลาแต่เช้าถึงเที่ยงคืน ผู้เขียนก็ไม่คำนึงถึง คำนึงแต่ว่าเรานี้ไม่เสียทีแล้ว ที่ได้มาพบท่านผู้ประเสริฐ จะพยายามเพื่อแสวงหาความรู้จากท่านให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ จะไม่คำนึงถึงการเหน็ดเหนื่อยแต่ประการใดทั้งสิ้น

วันนี้เป็นวันแรกของการบีบนวดถวายท่านอาจารย์มั่นฯ ซึ่งผู้เขียนเองมีความกลัวและหวาดเสียวอย่างยิ่งแล้ว แต่กลับมาถูกเรียกให้บีบนวด ซึ่งเป็นการใกล้ชิดอย่างที่สุด ทำให้ผู้เขียนยิ่งต้องระวังตัวมาก จนถึงกับภาวนากำหนดจิตให้รวมสงบอยู่กับที่ ขณะที่มือกำลังเคลื่อนไหวไปมาในการถวายการบีบนวดนั้น

แม้ท่านอาจารย์มั่นฯ เมื่อหลังจากเอนตัวนอน ท่านพูดเพียงคำเดียวว่า "บีบได้แล้ว" เท่านั้นเอง ท่านก็ไม่พูดอะไรอีกต่อไป ผู้เขียนก็กำหนดจิตเอาจริง ๆ และเอาจริงเอาจัง ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์และแปลกใจเอาเหลือเกินว่า เรากลัวแสนที่จะกลัวท่าน กลับต้องมาจับตัวของท่าน เป็นเรื่องเหมือนกับจับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนทั้งเคารพอย่างสูง และกลัวอย่างสูงด้วย

แต่พอบีบไปและกำหนดจิตทำสมาธิไปในตัว ประกอบกับผู้เขียนได้เคยอบรมจิตนี้มาก่อน ๘ ปีแล้ว จึงทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเข้าสู่ภาวะความเป็นปกติในเวลาไม่ช้านัก

ค่ำคืนวันนี้ นับเป็นคืนประวัติศาสตร์ของผู้เขียน ซึ่งจะต้องจดจำตลอดชีวิต เพราะแม้จะต้องเดินทางมาอย่างเหน็ดเหนื่อยทั้งยังต้องมาฟังเทศน์ตั้งครึ่งคืน และยังต้องถวายการนวดอยู่ในขณะนี้ เวลาก็ดึกเข้ามาทุกที ๆ ท่านอาจารย์ก็ยังไม่อนุญาตให้กลับไปพักผ่อน ผู้เขียนทนอย่างเต็มเหนี่ยว คิดในใจว่า เราก็ได้พยายามที่จะมาพบท่านผู้ทรงคุณวุฒิถึงปานนี้ และได้พบแล้ว ทั้งได้รับใช้อย่างรวดเร็ว จะไปกลัวอะไรกับการเหน็ดเหนื่อยแค่นี้ ผู้เขียนไม่นอนตลอด ๓ ปีก็เคยผ่านมาแล้ว จึงไม่เห็นมีอะไรจะทำให้ผู้เขียนจะต้องหนักใจในการกระทำครั้งนี้

เวลา ตี ๑ - ตี ๒ - ตี ๓ ผ่านไปๆ ก็ยังไม่เห็นทีท่าว่าท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านจะลุกขึ้นมาและอนุญาตให้กลับ เป็นธรรมเนียมของพระกัมมัฏฐานเมื่อถวายการนวดแก่พระอาจารย์ เมื่อท่านยังไม่อนุญาตให้กลับก็กลับไม่ได้ต้องถวายการนวดตลอด ผู้เขียนก็เช่นเดียวกัน (แต่เวลาก็ใกล้แจ้งเข้ามาทุกขณะแล้ว ผ้าครองจะขาดๆ) แต่พระภิกษุจะปราศจากผ้า ๓ ผืน ก่อนอรุณขึ้นไม่ได้จะเป็นอาบัติ ผู้เขียนนึกอยู่ในใจ ๒-๓ ครั้ง ท่านอาจารย์ก็รีบลุกขึ้นพลันยังกับจะรู้ใจผู้เขียนเอาทีเดียว แล้วข้าพเจ้าก็รีบหาไม้สีฟันน้ำล้างหน้า กระโถน ถวายท่าน เมื่อท่านรับและล้างหน้าเสร็จแล้ว ท่านก็พูดกับผู้เขียนว่า "เราได้นิมิตดี คือปรากฏในนิมิตว่า ได้รองเท้าใหม่คู่หนึ่ง รองเท้าคู่นี้แปลกไม่มีแหว่งเว้าตรงกลาง เหมือนกับรองเท้าทั่วๆ ไป เออ วิริยังค์ กลับได้" ผู้เขียนกราบ ๓ ครั้ง แล้วก็รีบกลับกุฏิ สว่างได้อรุณพอดี

เป็นอันว่าผู้เขียน ได้ถูกท่านทรมานตั้งแต่วันแรกพบ ถือว่าเป็นโชคดีแก่ข้าพเจ้าอย่างยิ่ง ท่านคงเห็นว่าผู้เขียนตั้งใจยิ่งใหญ่เหลือเกิน แล้วก็เลยฉลองความศรัทธาเสียให้เต็มที่ พอเช้าขึ้นแทนที่ข้าพเจ้าจะอ่อนเพลียหรือเหน็ดเหนื่อย กลับกระปรี้กระเปร่าสดชื่นเอาจริง เหมือนกับคนได้ของอันถูกใจ และได้สมใจ และได้มากเสียด้วย

แต่อะไรก็ไม่ว่าหรอก ปัญหาที่ท่านได้ตั้งให้ข้าพเจ้านั่นซี หนักกว่าอะไร? ก็รองเท้าคู่นั้นนั่นเองมันหมายความว่าอย่างไร ท่านเองก็ไม่อธิบายขยายความให้กระจ่างแจ้งเลย คงให้ผู้เขียนต้องขบปัญหานี้เองนานทีเดียว จนกระทั่งบัดนี้ก็ยังไม่แน่ใจว่า ความคิดของข้าพเจ้าจะถูกต้อง

เป็นอันว่าข้าพเจ้าได้อยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯ สมความปรารถนา และนับเป็นโชคอันมหาศาล ที่พระผู้ปฏิบัติท่านอาจารย์มั่นฯ มาก่อน ได้หลีกทางให้ผู้เขียนได้เข้ารับหน้าที่เป็นอุปัฏฐากอย่างที่ไม่ต้องมีพิธีรีตรองอะไร เพราะเป็นที่ทราบในความประสงค์ของท่านอาจารย์แล้ว นี่แหละที่ข้าพเจ้ายังได้รับความภาคภูมิใจหนักหนาที่อยู่ได้กับท่านและใกล้ชิดเป็นกรณีพิเศษ

วันหนึ่งพระอาจารย์กงมาผู้เป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าได้เตือนผู้เขียนขณะที่มีโอกาสเข้าไปกราบไหว้ท่านตามเวลาปรกติ ท่านเตือนว่า "การอยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯ และได้เป็นผู้อุปัฏฐากนี้ ต้องถือว่าเป็นบุญอย่างยิ่งของเธอแล้ว เพราะผู้จะเป็นอุปัฏฐากท่านอาจารย์มั่นฯ นี้ ต้องเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยกิริยามรรยาท ต้อนรับแขกเป็น เคารพพระเถรานุเถระที่จะเข้ามาศึกษาปฏิบัติธรรมกับท่าน มีสติระวังในขณะที่ปฏิบัติกิจวัตรโดยรอบคอบและสะอาด ตื่นก่อน นอนทีหลัง ฯลฯ" เมื่อรู้ความจริงต่างๆ ของการปฏิบัติอาจาริยวัตรโดยรอบคอบแล้ว เธอจะได้ความรู้พิเศษ และได้ความชำนาญตลอดถึงอัตถปัญหา ก็ถามท่านได้ตามความสามารถของตน จึงเป็นโอกาสอันงดงามที่สุดในชีวิตพรหมจรรย์ของเธอ

ข้าพเจ้าฟังด้วยความปลาบปลื้มใจ น้ำตาได้ซึมซาบออกมาโดยไม่รู้ตัวกับปีตินึกในใจว่า ทุกสิ่งทุกอย่างประกอบเข้ากันโดยอัตโตมัติ เพราะอาจารย์มั่นฯ ก็ให้โอกาส อาจารย์ของข้าพเจ้าก็ให้โอกาส ตัวของผู้เขียนเองก็ให้โอกาสแก่ตัวเอง เป็นอันว่าไม่มีอะไรจะมาขัดข้องในการแสวงหาธรรมชั้นสูงกันต่อไปอีกแล้ว

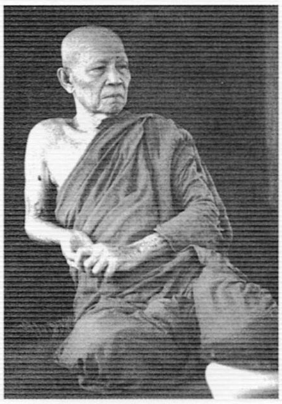
เมื่อถึงกาลเข้าพรรษา ก็เป็นธรรมดาที่จะต้องมีพิธีการที่จะเตรียมการต่างๆ ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านได้ใช้ให้ข้าพเจ้าจัดการทำไม้กราด ความจริงไม้กราดที่จะต้องกวาดวัดนั้นก็มีอยู่ปรกติแล้ว แต่ท่านให้จัดเป็นพิเศษหามาไว้ให้พร้อม โดยไม่ต้องทำตลอด ๓ เดือน นี้ก็เป็นเครื่องสะกิดใจข้าพเจ้าอย่างยิ่งในเรื่องของการรักษาความสะอาดทั้งบริเวณวัดและที่อยู่อาศัย ตลอดจนเครื่องใช้ ท่านเป็นผู้มีความสะอาดอย่างยิ่ง แม้กระทั่งห้องส้วม ต้องเช็ดถูให้สะอาดจริงๆ ทั้งๆ ที่ส้วมนั้นมิใช่ส้วมซึม เป็นส้วมหลุม ท่านได้ดุท่านอาจารย์ของข้าพเจ้าว่า "กงมา นี่เธอทำไมไม่รักษาความสะอาด ปล่อยให้ส้วมรกยังกับป่าเสือ"

ผู้เขียนต้องตกใจอย่างยิ่ง! ในวันนั้นท่านเดินไปทางกุฏิของท่านอาจารย์กงมา ได้เห็นต้นหญ้าเกิดขึ้นรอบห้องส้วม ซึ่งเข้าใจว่าท่านอาจารย์ของข้าพเจ้าคงลืมไปหลายวัน ปล่อยให้หญ้าขึ้นโดยรอบ แท้จริงท่านก็ให้สามเณรถากหญ้าโดยรอบอยู่เสมอ ผู้เขียนจำได้คำว่า "ส้วมรกยังกับป่าเสือ" จากปากคำของท่านอาจารย์มั่นฯ ตกใจมาก และท่านยังถามข้าพเจ้าว่า "อยู่ด้วยกันที่จันทบุรีส้วมก็รกอย่างนี้หรือ?" ผู้เขียนได้แก้ตัวแทนอาจารย์ของข้าพเจ้าว่า "ที่จันทบุรี ส้วมอยู่กลางวัด กวาดทุกวัน"

ในกาลจำพรรษาปีนี้ก็เป็นเรื่องพิเศษสำหรับข้าพเจ้าอย่างยิ่ง เพราะเป็นการจำพรรษากับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งทำให้จิตใจเกิดความระมัดระวังอย่างสำคัญอยู่ ผู้เขียนจำได้ว่าขณะนั้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยังไม่สงบ จึงทำให้ผ้าจีวรของใช้ต่างๆ ขาดแคลนมาก แม้กระทั่งไม้ขีดไฟก็ไม่มีใช้ ต้องใช้เหล็กไฟ ตะบันไฟ เวลาจะจุดบุหรี่กันแต่ละครั้งก็ต้องตีเหล็กไฟเอา แม้จีวรก็ใช้ผ้าทอเองหนามาก

แต่ว่าท่านอาจารย์ท่านเป็นผู้มีบุญญาภินิหารมาก สิ่งของแม้จะหายาก แต่ก็ยังพอมีใช้ไม่ถึงกับขาดแคลนนัก ผู้เขียนต้องอัศจรรย์มากทั้งๆ ที่ท่านก็มิได้ทำอะไรให้เป็นของขลังและเพื่อโอ้อวดคุณภาพตลอดทั้งโฆษณาอะไรเลย แต่ประชาชนต่างก็ทราบเกียรติคุณของท่านอย่างกว้างขวางรวดเร็วในเมื่อท่านจะพักอยู่ที่ไหน จึงทำให้ไม่ขาดแคลนเครื่องใช้อันเป็นไปตามอัตตภาพ

๓.๑๑ พระวิริยังค์ฯ พระมหาบัวฯ ถูกให้เทศน์ต่อหน้าท่าน

มันเป็นความจำที่ข้าพเจ้าจะต้องจำจนกระทั่งบัดนี้ ที่ผู้เขียนกับพระอาจารย์มหาบัว ญาณสัมปันโน ในวันหนึ่ง ญาติโยมทั้งหลายมาประชุมกันที่ศาลา ศาลานั้นท่านอาจารย์มั่นฯ ให้กั้นห้องแล้วท่านก็จำวัดอยู่ที่นั่น ขณะที่ญาติโยมประชุมกันด้วยเทศกาลอันใดอันหนึ่ง ในเมื่อทำศาสนกิจส่วนอื่นเสร็จแล้ว ถึงเวลาเทศน์ท่านอาจารย์ได้สั่งให้ผู้เขียนกับอาจารย์มหาบัวเทศน์ให้โยมฟังคนละกัณฑ์ เมื่อท่านสั่งแล้วท่านก็เข้าห้องไป ผู้เขียนกับอาจารย์มหาบัว ก็มองหน้ากันว่าจะทำอย่างไร ข้าพเจ้าก็กลัว อาจารย์มหาบัวก็กลัว กลัวอะไร? ไม่ได้กลัวโยมหรอก แต่กลัวท่านอาจารย์มั่น

ใจของผู้เขียนรู้สึกจะเต้นแรงเป็นพิเศษ ผู้เขียนไม่เคยกลัวเรื่องเทศน์ให้โยมฟัง เพราะผู้เขียนเป็นนักเทศน์มาตั้งแต่เป็นสามเณรอายุเพียง ๑๗ ก็เริ่มเป็นนักเทศน์แล้ว บัดนี้อายุ ๒๒ ปี ผ่านการเทศน์มาไม่ใช่น้อย

แต่ท่านจะมาให้เทศน์ต่อหน้าท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เราจะต้องมาศึกษาธรรมปฏิบัติกับท่าน ท่านก็เป็นที่น่าเกรงขามอย่างยิ่งแล้ว ทำไมพระเถระผู้มีอาวุโสสูงตั้งเยอะแยะท่านไม่สั่งให้เทศน์ ทำไม? จึงมาสั่งให้เราผู้เป็นภิกษุใหม่เทศน์ ยิ่งคิดยิ่งไม่สบายใจจะเทศน์ออกหรือนี่

ส่วนอาจารย์มหาบัว ผู้เขียนก็ทายใจถูกเหมือนกันว่า ใจของอาจารย์มหาบัวก็กำลังระทึกหวั่นไหวอยู่อย่างหนัก และก็ถูกให้เทศน์ก่อนเพราะอาวุโสกว่าผู้เขียน ทำท่าทำทางเหมือนจะปวดหนักปวดเบายังไงพิกล ผู้เขียนก็นึกขำในใจอยู่ ทั้งขำทั้งกลัวระคนกันไป ข้าพเจ้าก็ยังรู้จักกับอาจารย์มหาบัวใหม่ ๆ ไม่ทราบว่าเคยเทศน์หรือเปล่า หรือเป็นนักเทศน์มาเก่งแล้ว ก็ทำให้หนักใจแทนอยู่

เมื่อต่างคนต่างก็มองหน้ามองตากันไปมาพอสมควร เวลาอันระทึกใจก็มาถึงนั่น คือเสียง "พรหมมาจะโลกา" อาราธนาเทศน์ โยมเขาอาราธนาแล้ว ผู้เขียนบอกท่านอาจารย์มหาบัว แต่ดูรู้สึกว่าท่านมีความมั่นใจอยู่ไม่น้อยทีเดียว ได้ก้าวขึ้นธรรมมาสน์ยังไง ๆ พิกลเหมือนกับจะอุทธรณ์อะไรออกมาจากใจสักอย่างยังงั้นแหละ แต่จะไปอุทธรณ์กับใคร เมื่อขึ้นธรรมมาสน์ท่านก็หลับหูหลับตาเทศน์อย่างน้ำไหลไฟดับไปเหมือนกัน แสดงว่าเจนเวทีมาพอสมควรทีเดียว แต่เวทีนี้เป็นเวทีอันตรายเหลือหลาย ท่านคงจะคิดอย่างนั้นเอง เมื่อท่านใช้วาทะแห่งการแสดงธรรมอย่างไพเราะและอึดอัดระคนกัน เป็นอันว่าจบธรรมเทศนาไปได้อย่างสบาย

เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้ ทำเอาผู้เขียนต้องหัวใจเต้น มันเป็นทีของเราแล้ว พร้อมกันนั้นท่านมหาบัวก็ชำเลืองมายังข้าพเจ้า ท่านคงจะคิดในใจว่า ถึงทีวิริยังค์มั่งละน่า และคงจะคิดต่อไปว่า ดูท่าทางของวิริยังค์จะ

เอายังไง จะไปไหวหรือไม่ไหว เพราะต่างก็ยังไม่รู้ความสามารถของกันและกัน ท่านมหาบัวนั่งเรียบร้อยแล้ว โยมก็อาราธนาต่อ ขอให้ "ยาคูไทย" เทศน์ต่อไปเถอะ ญาติโยมแถวนี้เขาเรียกผู้เขียนว่า "ยาคูไทย" ซึ่งแปลว่าพระไทย

เป็นอันว่าผู้เขียนก็ขึ้นธรรมาสน์ในอันดับต่อมา พอขึ้นธรรมาสน์แล้วรู้สึกตัวลอย ๆ พิกลเหมือนกัน เพราะท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านนั่งอยู่ข้างหลัง เราเป็นภิกษุหนุ่ม นับว่าอ่อนพรรษากว่าใคร ๆ ทั้งหมดที่มารวมกันอยู่นี้ ก็ทำให้หวาดเสียวซู่ซ่าไปหมด ผู้เขียนพยายามกำหนดใจมิให้หวั่นไหว แต่มันก็หยุดได้เป็นพัก ๆ อาศัยชำนาญธรรมาสน์เท่านั้นที่ทำให้ทุก ๆ อย่างเรียบร้อยในเวลาอันเร็วพลัน แต่เข้าใจว่าคงจะมีหลายองค์จับพิรุธได้ ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็สามารถแสดงธรรมไปได้ตามประสาของผู้ประหม่า และหวาดเสียวเป็นที่สุด พอเทศน์เพลิน ๆ ไปก็ไม่เป็นไร พอนึกถึงท่านอาจารย์มั่นฯ นั่งอยู่ข้างหลังสะดุ้งทุกที แต่ก็เอาตัวรอดปลอดภัยไปได้ นับเป็นธรรมเทศนาประวัติศาสตร์ของผู้เขียนจริง ๆ ยี่สิบเก้าปีแล้วยังคงจำเหตุการณ์ในวันนั้นได้เป็นอย่างดี ไม่ทราบว่าจะเขียนพรรณนาเหตุอย่างไรจึงจะถูกต้องกับความเป็นจริง

และก็เป็นเรื่องแปลกประหลาดในอนาคตกาลต่อมา ผู้เขียนกับอาจารย์มหาบัวจะต้องเทศน์คู่กันเสมอ ๆ มา เช่น งานศพอาจารย์มหาทองสุข พระครูอุดมธรรมคุณ งานศพท่านอาจารย์ชม ที่หนองหลวง อ.สว่างแดนดิน งานพิธีของท่านอาจารย์ฝั้น อาจาโร ที่วัดป่าอุดมสมพร อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร จะต้องถูกให้เทศน์ด้วยกันทุกครั้ง เมื่ออาจารย์มหาบัวเทศน์ ผู้เขียนก็ต้องเทศน์ คล้ายกับท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ ท่านจะรู้กาลอนาคตว่าพระสององค์นี้จะต้องเทศน์ร่วมกัน

ในฤดูกาลพรรษานี้ ผู้เขียนพึ่งจะบวชเป็นพระภิกษุพรรษาที่ ๒ รู้สึกว่าเป็นพรรษาที่อิ่มเอิบด้วยธรรมอย่างยิ่ง ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านแสดงธรรมแทบทุกวัน แต่ละครั้งของท่านแสดงธรรมดุจจิ้มหรือจี้ลงในหัวใจของผู้เขียนอย่างลึกซึ้งสุดพรรณา ทำให้ผู้เขียนระลึกถึงบุญวาสนาบารมีของตนเองว่า "บุญจริง ๆ หนอที่ได้มาพบอาจารย์ผู้ทรงคุณธรรม และแสดงธรรมที่ซาบซึ้งจริง ๆ" จะมีอะไรเล่ามาเปรียบเทียบได้ถึงความดีงามของการให้ทานธรรมของท่านอาจารย์มั่นฯ

การปฏิบัติกิจวัตรด้วยการอุปัฏฐาก โดยการใกล้ชิดนั้น นับแต่การปูที่นอน กางกลด ซักผ้า เทกระโถน ล้างบาตร รับบาตร ปูอาสนะ หั่นผัก ตำหมาก มวนบุหรี่ ชงชา นั่งคอยรับใช้ ถวายน้ำบ้วนปาก ไม้สีฟัน จนถึงการบีบนวด ผู้เขียนได้บรรจงปฏิบัติท่านด้วยเคารพเป็นอย่างสูงสุด พยายามทำให้ดีที่สุด แต่ก็ไม่วายที่จะเกิดความบกพร่องขึ้น เพราะท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านเป็นคนละเอียดและสะอาดมาก บางครั้งล้างกระโถนไม่สะอาด ท่านก็ดุ

เอา กระโถนยุคนั้นทำด้วยกระบอกไม้ไผ่ ถ้าไม่พยายามเอาขี้เถ้าแช่จริงๆ แล้ว จะมีกลิ่น แม้จะมีกระโถนเคลือบล้างง่ายๆ ท่านก็ไม่ใช้ ซึ่งเป็นการฝึกฝนผู้ที่จะอุปัฏฐากท่านไปในตัวเสร็จ แม้แต่ผ้าปูที่นอน ซึ่งการเย็บผ้าตะเข็บข้างบน ข้างล่างเหมือนกัน ถ้าไม่สังเกตจริงๆ จะไม่ทราบเลย ผู้เขียนไม่สังเกตเอาหัวกลับท้าย เอาท้ายกลับหัว ถูกดุเอาหลายครั้งจนจำได้ กลดที่แขวนจำวัด กลดนั้นมันกลมใครจะจำได้ว่าข้างไหนเป็นหัวนอน ข้างไหนเป็นปลายเท้า ผู้เขียนก็จะโดนดุอีก เพราะกางกลับไปข้างบ้างเอาหัวไปเท้าบ้าง นึกว่าไม่เป็นไรจนถึงกับต้องเอาเครื่องหมายไปหมายไว้ที่กลดจนจำได้จึงไม่โดนดุ ท่านพูดเสมอๆ ว่า "ก็เมื่องานภายนอกหยาบๆ อย่างนี้ยังทำไม่ได้ ทำไมจิตเป็นของละเอียดจึงจะบำเพ็ญฝึกหัดได้" ทำเอาผู้เขียนสะดุ้งทุกครั้งจึงเป็นอันว่าผู้เขียนต้องพยายามทำทุกอย่างให้ดีที่สุด เพื่อถวายความเคารพและทดแทนคุณานุคุณของท่าน ก็มิใช่ผู้เขียนจะผูกขาดการปฏิบัติท่านอาจารย์มั่นฯ แต่ผู้เดียว ทุกๆ รูปที่อยู่ด้วยก็ช่วยกันเท่าที่โอกาสจะให้ และทุกๆ รูปก็ต้องการเช่นเดียวกับข้าพเจ้า ศรัทธาด้วยตนเองที่จะถวายการอุปัฏฐากท่านโดยเฉพาะท่านได้เอ็นดูผู้เขียนเป็นกรณีพิเศษ ไม่ทราบว่าเป็นเหตุผลอะไร ท่านเคยพูดว่า "วิริยังค์ธาตุถูกกัน เวลาบีบนวดถวาย"

เมื่อกาลพรรษาผ่านไปอย่างได้ผลในทางการบำเพ็ญ โดยไม่หยุดยั้งเหมือนประหนึ่งว่า ๓ เดือนนั้นเป็น ๓ วันไปทีเดียว

ส่วนพระอาจารย์กงมา อาจารย์ของข้าพเจ้า ท่านก็หาวิธีที่จะวางรากฐานในบริเวณสถานที่แห่งนี้ให้เป็นการถาวรสมกับท่านอาจารย์มั่นฯ ได้มาพักอยู่ที่นี่ถึง ๒ พรรษา ท่านได้จัดการที่ดินให้เป็นบริเวณกว้างขวางหลายสิบไร่ให้เป็นวัดขึ้น จัดการก่อสร้างกุฏิศาลาให้ใหญ่โต และถาวรขึ้นมาอย่างรวดเร็ว

ท่านอาจารย์กงมาได้พูดกับผู้เขียนว่า วิริยังค์ เราจะต้องทำที่แห่งนี้ให้เป็นสถานที่บำเพ็ญวิปัสสนาเป็นการถาวรแก่ละแวกบ้านของเรา ให้สมกับท่านอาจารย์มั่นฯ ผู้เป็นปรมาจารย์ได้มาพักอยู่ในสถานที่แห่งนี้ ผู้เขียนได้ตอบท่านว่า จะไม่เป็นการรบกวนความสงบของท่านอาจารย์มั่นฯ ไปหรือ เพราะว่าท่านไม่ต้องการจะให้มีการก่อสร้างที่ถาวรจะเป็นกังวล ท่านอาจารย์ของข้าพเจ้าบอกว่าไม่เป็นเช่นนั้นดอก แม้แต่พระพุทธเจ้า ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีก็ยังสร้างคันธกุฎีถวายราคาตั้งหลายล้าน

๓.๑๒ พระวิริยังค์เขียนมุตโตทัย

หลังจากปวารณาออกพรรษาแล้ว (พ.ศ. ๒๔๘๔) ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านก็ได้ไปพักที่บ้านนามน ไม่ไกลจากบ้านโคกเท่าไรนัก ประมาณสี่กิโลเมตร แต่เวลาไปครั้งนี้ ทั้งๆ ที่ข้าพเจ้าปฏิบัติท่านอย่างใกล้ชิด ท่านก็ไม่

ให้ข้าพเจ้าไปกับท่าน ทั้งๆ ที่ข้าพเจ้าเชื่อร้อยเปอร์เซ็นที่ข้าพเจ้าจะต้องติดตามท่านไปทุกหนทุกแห่ง ในครั้งนี้ท่านได้บอกรูปนั้นบ้างรูปนี้บ้างให้ไปกับท่าน แต่ข้าพเจ้าท่านไม่บอกกลับเฉยเสีย แม้ข้าพเจ้าเรียนท่านว่าจะขอตามไปด้วยท่านก็ไม่ให้ไป

ทำเอาผู้เขียนต้องงงเป็นอย่างยิ่งว่า ทำไมท่านจึงไม่ให้ข้าพเจ้าไปกับท่าน ทั้งๆ ที่ข้าพเจ้าก็เป็นผู้ปฏิบัติอุปัฏฐากท่านทุกอย่างในขณะนั้น หลังจากท่านได้เดินทางออกจากบ้านโคกไปแล้ว ข้าพเจ้าสังเกตดูมันให้หงอยเหงาไปหมด ดูเหมือนใบไม้จะเหี่ยวแห้ง แผ่นดินแห้งแล้งไปทีเดียว ข้าพเจ้าทนไม่ไหวต้องติดตามไปหาท่านที่วัดป่าบ้านนามน และก็ไม่ได้นำเอาบริขารไปด้วย จึงไปเป็นเพียงอาคันตุกะเท่านั้น เมื่อกราบท่านเสร็จแล้วก็ปฏิบัติเหมือนกับปฏิบัติอยู่เดิม ได้กระทำทุกอย่าง ได้เวลาเย็นผู้เขียนก็ลาท่านกลับ ตอนกราบลาจะลุกท่านได้ถามว่า วิริยังค์ ลากงมาแล้วหรือ (หมายความว่า ข้าพเจ้าได้ลาท่านอาจารย์กงมา จิรปุญโญ ซึ่งเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าแล้วหรือ?) เท่านี้ผู้เขียนก็ทราบแน่ใจแล้วว่าท่านต้องการให้อาจารย์ของข้าพเจ้าอนุญาตเสียก่อน ท่านไม่ต้องการที่จะนำเอาลูกศิษย์ใครไปโดยพละการ ในเมื่ออาจารย์ของเขาไม่เต็มใจหรือไม่อนุญาต ซึ่งด้วยเหตุเช่นตัวของข้าพเจ้านี้ ท่านจะทำอย่างไรก็ได้เพราะฝากกายถวายชีวิตแล้ว แม้แต่อาจารย์ของข้าพเจ้าท่านจะทำอย่างไรก็ได้ แต่ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านก็ไม่ก้าวก่ายระหว่างศิษย์ผู้มีพันธะกับอาจารย์ จึงทำให้เป็นที่น่าเคารพบูชายิ่ง

ข้าพเจ้ารู้ความจริงแล้วดีใจยิ่งนักและเสียใจยิ่งนัก ในเมื่อมารู้ว่าตัวเรานี่โง่จัด ควรจะได้ร่ำลาอาจารย์ของข้าพเจ้าเสียแต่วันท่านอาจารย์มั่นฯ เดินทางออกจากวัดไปก็จะดี ข้าพเจ้าเดินทางกลับมาพลางเกาศีรษะพลางนึกว่า แหม! เรานี้โง่จัดๆ ทำให้ท่านอาจารย์มั่นฯ เตือน แต่ก็นึกต่อไปว่าท่านให้ความรักใคร่เอ็นดูข้าพเจ้าเป็นพิเศษ จึงได้ให้นัยแก่ผู้เขียน ซึ่งผู้เขียนก็ยังจำได้และจารึกอยู่ในใจว่า ท่านก็คงประสงค์จะทรมานและฝึกสอน หรือต่อเติมความรู้ให้ผู้เขียนด้วยความเมตตาปรานีแน่นอน

จึงเป็นอันว่าผู้เขียนได้กลับไปลาพระอาจารย์กงมา ท่านก็อนุญาตให้ผู้เขียนไปอยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯ ตามความประสงค์ สมใจผู้เขียนเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาอยู่กับท่านอีกวาระหนึ่ง และก็เพิ่มความตั้งใจแก่ผู้เขียนอย่างยิ่งในอันที่จะพยายามบำเพ็ญความเพียร ปฏิบัติทางใจให้หนัก เพราะมาคิดว่าการจะหาครูบาอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิสูงเช่นนี้ ยากนัก แม้หมดชีวิตหนึ่งๆ หรือหลายชาติอาจจะไม่ได้พบก็เป็นได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงทุ่มเททุกๆ อย่างทั้งกำลังกายและกำลังใจศึกษา และปฏิบัติอย่างไม่หยุดยั้ง

ผลก็ปรากฏขึ้นอย่างมหัศจรรย์เช่นกัน เพราะได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระอาจารย์มั่นฯ แล้วไพเราะเสียจริงๆ ทำให้ผู้เขียนนั่งกัมมัฏฐานได้รับ

ความสงบใจตามที่ได้มาฟังธรรมของท่าน ซึ่งธรรมเทศนานั้นได้เกิดรสชาติที่ซาบซึ้งหาอะไรเปรียบไม่ได้อีกแล้ว ผู้เขียนคิดในใจว่า ทำไมจึงดีอย่างนี้ มันสุดแสนจะพรรณา ทำให้ผู้เขียนระลึกถึงคนอื่นๆ ต่อไปว่า เราจำเป็นที่จะต้องบันทึกธรรมเทศนาของท่านอาจารย์มั่นฯ ให้ได้ เพราะถ้าเราไม่บันทึก ต่อไปธรรมเทศนาอันวิเศษนี้ก็จะหายสูญไปอย่างน่าเสียดาย และธรรมเทศนาเช่นนี้จะพึงแสดงได้ก็แต่ท่านอาจารย์มั่นฯ เท่านั้น รูปอื่นถึงแสดงก็ไม่เหมือน จึงทำให้ผู้เขียนได้พยายามอย่างยิ่งที่จะเขียนบันทึกธรรมเทศนาของท่านให้ได้ และก็เป็นผลสำเร็จขึ้นเป็นอันดับแรก เพราะยังไม่เคยมีใครบันทึกธรรมเทศนาของท่านเลย

เป็นที่น่าสังเกต ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านไม่เคยยอมให้ใครบันทึกธรรมเทศนาของท่านโดยเป็นหนังสือเลย มีแต่จำกันใส่ใจเท่านั้น ถ้าใครจะบันทึกด้วยหนังสือจะต้องถูกท่านดุและประนามเอาทีเดียว แต่ผู้เขียนขโมยเขียนและยอมทุกสิ่งทุกอย่างเพราะรักและชอบและเลื่อมใสสุดหัวใจแล้ว ท่านจะดุด่าประณาม ผู้เขียนยอมทุกอย่าง ขออย่างเดียวให้ได้บันทึกธรรมเทศนาเพื่อประโยชน์แก่คนอื่นต่อไปภายหลังที่ไม่ได้ฟังจากท่าน แต่ได้อ่านในหนังสือเล่มนี้ ส่วนพระภิกษุสามเณรที่ไปอยู่กับท่านต่างก็กลัวเช่นนี้ จึงไม่มีใครกล้าจะเขียนธรรมเทศนาของท่าน จึงเป็นอันว่าผู้เขียนได้กล้าเสี่ยงอันตรายครั้งสำคัญทีเดียวในการบันทึกธรรมเทศนา

เรื่องนี้เกิดความสำเร็จแก่ผู้เขียนอย่างเต็มภาคภูมิ คือตลอดพรรษานี้ ผู้เขียนได้บันทึกธรรมเทศนาตลอดไตรมาส ซึ่งก็สำเร็จขึ้นเป็นเล่มในชื่อ **“หนังสือ มุตโตทัย”**

หลังจากผู้เขียนได้บันทึกธรรมเทศนาของท่านแล้ว ก็พยายามทำเป็นความลับไว้ตลอดเวลา วิธีการที่ผู้เขียนทำสำเร็จนั้นคือ เมื่อเวลาท่านแสดงธรรม พยายามกำหนดไว้ในใจอย่างมั่นคง เพราะขณะนั้นความจำของผู้เขียนยังอยู่ในการใช้ได้ เมื่อท่านแสดงธรรมจบแล้วผู้เขียนยังต้องมีหน้าที่ถวายการนวดอีกไม่ต่ำกว่า ๒ ชั่วโมง เมื่อถวายการนวดเสร็จแล้ว ก็รีบกลับที่พักจับปากการีบเขียนธรรมเทศนาของท่าน ก่อนความจำนั้นจะเลือนลางไป ตอนนี้ผู้เขียนจะบอกอะไรให้สักอย่าง ว่าเป็นเรื่องน่าคิดหนักหนา ตอนนั้นอยู่ในระหว่างสงคราม ปากกา-ดินสอดำ-น้ำหมึกไม่ต้องหา ไม่มีใช้ เผอิญผู้เขียนมีปากกาอยู่ ๑ ด้ามติดตัวไป น้ำหมึกไม่มี ผู้เขียนต้องคิดตำราทำน้ำหมึกขึ้นใช้โดยเอาผลสมอไทย ผลมะเหลื่อม ผลมะขามป้อม เอามาตำแช่น้ำ แล้วเอาเหล็กที่มีสนิมมากเช่นผาลไถนาแช่ลงไปด้วย เมื่อแช่ ๒-๓ วันได้ที่แล้ว เอามากรองด้วยผ้าบางจนใสแล้วก็เอาเขม่าติดก้นหม้อสีดำใส่เข้าไปคนจนเข้ากันดีแล้วกรองอีก คราวนี้ก็เอามาใช้ได้ผล ข้าพเจ้าได้ใช้มันจนเขียนได้เป็นเล่ม แต่เวลาเขียนมันจะไม่แห้งทันที ต้องรอนานกว่าจะแห้ง

ข้าพเจ้าได้ทำอยู่อย่างนี้ คือฟังเทศน์เสร็จแล้วถวายการนวดต่อ ครั้นเสร็จแล้วก็กลับมาเขียนหนังสือ ทำอย่างนี้ตลอดเวลา ๓ เดือน การแสดงธรรมของท่านมิได้แสดงทุก ๆ คืน ในที่สุดข้าพเจ้าก็ทำงานเสร็จสมกับคำปณิธานที่ได้ตั้งไว้ และก็พยายามกำความลับไว้ มิได้แพร่งพรายให้ผู้ใดทราบถึงการกระทำของข้าพเจ้าเลยแม้แต่คนเดียว

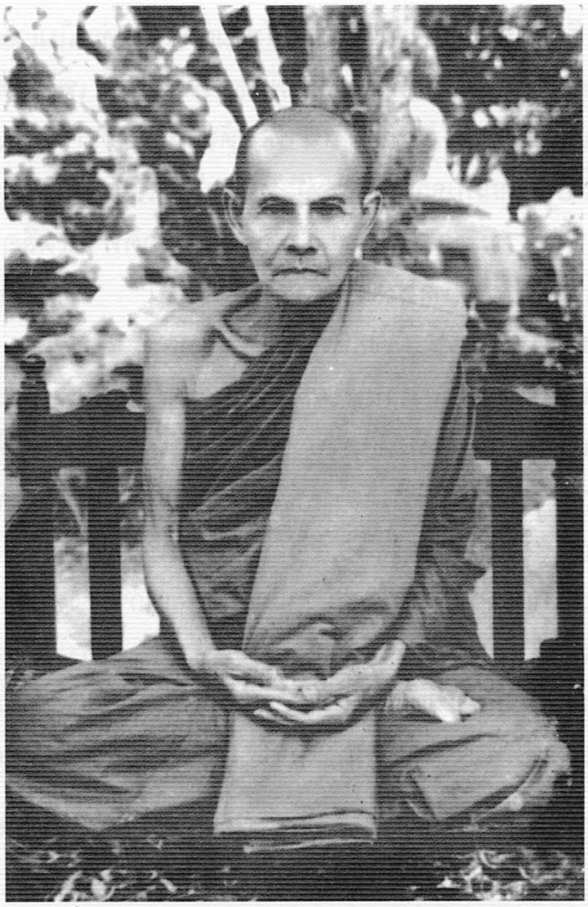
เรื่องความสนิทสนมของผู้เขียนกับท่านอาจารย์มั่นฯ ก็นับวันแต่จะสนิทยิ่งขึ้น ท่านได้ให้พรพิเศษ เมตตาพิเศษ แนะนำพิเศษ จนผู้เขียนหายความหวาดกลัวเหมือนอย่างแต่ก่อน

อยู่มาวันหนึ่งผู้เขียนคิดว่า ก็ธรรมเทศนาที่เราเขียนแล้วนั้นจะปิดเป็นความลับไว้ทำไม เปิดเผยถวายท่านเสียดีกว่า ท่านจะกินเลือดกินเนื้อเราก็ให้รู้ไป จึงเป็นอันว่าผู้เขียนได้นำเอาเนื้อความอ่านเล่าถวาย ท่านจึงเอ๊ะใจขึ้นว่า "นี่วิริยังค์ คุณไปเขียนแต่เมื่อไร" จากนั้นท่านก็ไม่ว่าอะไรและท่านก็ยอมรับว่าการบันทึกนี้ถูกต้อง โล่งอกโล่งใจข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง นึกว่ายังไงเสียคงโดนด่าหลายกระบุง แต่ท่านกลับให้ความร่วมมืออย่างน่าอัศจรรย์

หนังสือมุตโตทัยนั้น แม้จะมีเนื้อความไม่มากนัก แต่บรรจุถ้อยคำเป็นคำสอนที่ดีมากจริง ๆ ได้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ตั้งแต่ต้นจนบัดนี้ปรากฏว่าได้พิมพ์ไปแล้วหลายหมื่นฉบับ และก็ยังไม่จืดจะต้องมีการพิมพ์ต่อไปอีกมาก

ข้าพเจ้าถือว่าเป็นงานชิ้นสำคัญที่ทำได้สำเร็จในขั้นแรกของชีวิต เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ง่ายนัก ทั้งเป็นการเสี่ยงอันตรายต่อการขับไล่ของท่านอาจารย์มั่นฯ อย่างยิ่ง เพราะถ้าทำผิดแล้วมีอย่างเดียวคือการไล่ออก นับเป็นสิ่งน่าสพึงกลัวเป็นอย่างยิ่ง

ในพรรษานี้ ข้าพเจ้าได้รับบทเรียนเป็นพิเศษมากมายพอดู วันหนึ่งฝนตกใหญ่ ผู้เขียนก็รีบเข้าห้องนอน เพราะครึ้มฟ้าน่าจะนอนมาก แต่พอเอนหลังลงหน่อยเท่านั้น ด้วยความเป็นห่วงจึงแง้มหน้าต่างมองไปที่กุฏิของท่านอาจารย์มั่นฯ ข้าพเจ้าต้องตกใจมาก เพราะท่านผลัดผ้าอาบออกสรงน้ำฝนและรองน้ำฝนใส่โอ่งอยู่องค์เดียว ผู้เขียนรู้สึกตัวว่าเราผิดแล้ว ที่ทำท่าจะนอน แต่ท่านอาจารย์กำลังรองน้ำฝนอยู่ ผู้เขียนรีบผลัดผ้าอาบโดยพลัน ลงจากกุฏิยังกับจะวิ่ง รีบเข้าไปช่วยท่านรองน้ำฝน ผู้เขียนพูดกับท่านว่า ท่านอาจารย์จะลงมาทำไมเดี๋ยวจะไม่สบาย ท่านตอบว่า "วิริยังค์อยู่ใต้ฟ้าต้องกลัวฝนด้วยหรือ การอาบน้ำฝนเป็นยาอายุวัฒนะรู้ไหม?" "เป็นยายังไงครับ?" ผู้เขียนถาม "ก็น้ำฝนมันบริสุทธิ์ดี เหงื่อไคลก็ออกดีมากกว่าน้ำธรรมดา อาบแล้วเบาตัว" ท่านตอบ เมื่อรองน้ำถวายการถูหลัง บิดผ้าอาบตากเรียบร้อย ท่านก็เข้าห้องจำวัดไป ผู้เขียนกลับกุฏิแล้วก็มานึกถึงว่า น้ำฝนเป็นยา น้ำฝนเป็นยา ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านบอก ทำเอาข้าพเจ้าพยายามที่จะอาบน้ำฝนให้มากเพื่อจะได้เป็นยา จนกระทั่งบัดนี้

วันหนึ่งขณะที่ผู้เขียนถวายการปฏิบัติท่านอยู่ตามปรกติเวลากลางวัน เพราะหลังจากฉันเสร็จ ท่านเดินจงกรมเสร็จ ท่านเข้าห้อง เวลาบ่ายโมงท่านจะออกมานั่งข้างนอก ผู้เขียนก็จะต้องเตรียมน้ำสำหรับชงชา ชาก็เป็นชาเชียงใหม่ และเตรียมหมากพลูปูนยาไว้สำหรับตำหมากถวายท่านพร้อมทั้งบุหรี่อันเป็นยาสูบที่ชาวบ้านเขาปลูกกัน วันนี้ก็เช่นเดียวกับทุก ๆ วันผู้เขียนได้ทำเช่นนั้น หลังจากทุกอย่างเสร็จเรียบร้อย ก็ได้มวนบุหรี่ถวายท่าน พอท่านสูบควันบุหรี่ก็ออกมากระทบกับจมูกของผู้เขียน วันนี้เป็นอย่างไรไม่ทราบเกิดเหม็นควันบุหรี่ยิ่งกว่าทุกวัน จนอดไม่ไหวจึงได้พูดว่า "แหมบุหรี่นี่เหม็นจริง" เท่านั้นเอง ผู้เขียนก็ต้องถูกดุว่า "นี่วิริยังค์ การยกโทษผู้อื่นนั้นไม่สมควรอย่างยิ่ง" ว่าแล้วท่านก็มวนบุหรี่ขึ้นตัวหนึ่งเบ้อเริ่มให้ผู้เขียนบอกว่าเอาสูบเสียเดี๋ยวนี้ "เมื่อสูบแล้วก็จะได้ไม่ยกโทษผู้อื่น" ทำเอาข้าพเจ้างงไป ต้องสูบบุหรี่แล้วก็สำลัก ท่านก็หัวเราะชอบใจ ผู้เขียนได้คิดเรื่องนี้ไว้เป็นการบ้านอยู่ตลอดเวลาว่า การที่ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านแนะนำพร่ำสอนบุคคลนี้ ท่านสอนโดยทุกวิธี แม้แต่สูบบุหรี่ ทำเอาผู้เขียนต้องจดจำตลอดชีวิตว่า การที่จะยกโทษคนอื่นนั้นย่อมไม่มีประโยชน์อะไร เพราะคนเราต่างก็มีความสามารถไปคนละอย่าง เมื่อเขาทำไม่เหมือนเรา ๆ จะว่าเขาไม่ดีไม่ควร และควรจะมองคุณประโยชน์ของแต่ละบุคคล ซึ่งคน ๆ หนึ่งมิใช่ว่าจะเสียไปหมด และก็มิใช่ดีไปหมด ถ้าบุคคลผู้ฉลาดแล้วแม้ดินที่ตรงไหนก็เอามาทำประโยชน์ได้ ถ้าเราจะไม่ยกโทษว่าดินมันต่ำทราม

อีกวันหนึ่งขณะที่ผู้เขียนกำลังหั่นผักถวายท่านในเวลาภัตตาหารเช้า ตามปรกติท่านจะต้องฉันผักทุกวัน แต่ฟันของท่านไม่ดี เพราะต้องใช้ฟันเทียม จึงต้องหั่นผักให้ละเอียด ผู้เขียนมีหน้าที่จะต้องหั่นผักทุกวัน ในเมื่อท่านเลือกดูแล้วว่าผักนี้เป็นที่ถูกกับธาตุของท่าน ในวันนั้นผู้เขียนได้หั่นผักเป็นพิเศษ คือหั่นให้หยาบ ๆ เพราะทุก ๆ วันหั่นละเอียด พอดีท่านเหลือบมองเห็นก็ได้ถามผู้เขียนว่า "วิริยังค์ทำไมจึงหั่นหยาบนักวันนี้" "มันอร่อยดีครับ หั่นละเอียดแล้วมันไม่อร่อย" ผู้เขียนตอบ "นี่แหละหนาเขาว่า อวดเขี้ยวก็คือหมา อวดงาก็คือช้าง" ท่านอาจารย์ท่านว่า ในขณะที่พระภิกษุสามเณรเต็มศาลาขณะที่เตรียมจะฉันภัตตาหารเช้า ทำเอาผู้เขียนสะดุ้งเฮือก เป็นอันว่าท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านสอนคนทุกขณะเวลา อันการพูดของท่านว่า "อวดเขี้ยวคือหมา อวดงาคือช้าง" ท่านได้เปรียบเทียบคนที่โอ้อวด หมายความว่าไปเที่ยวอวดตัวต่อใคร ๆ ว่าข้าพเจ้านี้เก่งอย่างนั้นเก่งอย่างนี้ ต้องการที่จะมีชื่อเสียงโด่งดัง เลยหาวิธีการอวดด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ เท่าที่ตัวบุคคลนั้นจะหาได้ เป็นเหตุให้เกิดความเชื่อถือที่ผิด ๆ เกิดขึ้นแก่ปวงชนเป็นอันมาก โดยเหตุก็เพียงเพื่อต้องการหาชื่อเสียงความโด่งดังให้แก่ตัวเอง

ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านเปรียบคนพวกนี้เหมือนกันกับสัตว์เดียรัจฉาน ตามที่ท่านได้ว่าผู้เขียนท่ามกลางพระภิกษุสามเณรขณะที่ผู้เขียนยังไม่ทันตั้งตัวเลย เพียงผู้เขียนมีเจตนาที่จะให้ท่านได้ฉันอร่อยสักวันหนึ่งเท่านั้น แต่ท่านก็ถือโอกาสตักเตือนเป็นการสั่งสอนที่แนบเนียนที่สุด และได้ผลที่สุด เฉพาะตัวผู้เขียนต้องจดจำจนวันตายและเพื่อนสหธัมมิกที่รวมอยู่กับผู้เขียนก็ได้สติระลึกอยู่อย่างแนบแน่นในจิตใจ เท่าที่ผู้เขียนจำได้มีพระเถระที่อยู่ร่วมด้วยวันนั้น คือ พระอาจารย์หลุย พระอาจารย์มหาบัว พระอาจารย์เนตร พระอาจารย์เนียม นอกนั้นก็ลืมเลือนลางไปเสียแล้วรวมประมาณ ๒๐ กว่ารูป

๓.๑๓ พักวัดร้างเสี่ยงบารมี ให้กับพระวิริยังค์

การจำพรรษาที่บ้านนามนก็เป็นไปอย่างเรียบร้อยที่สุด และได้ผลทางใจมากที่สุด ทั้งผลเกิดจากประสบการณ์ใหม่ ๆ อันเป็นผลที่ได้อย่างคาดไม่ถึงเป็นผลทางปกครองและผลทางเผยแพร่ธรรม ผู้เขียนจึงมาคิดถึงความเป็นอัจฉริยะของท่านอาจารย์มั่นฯ มิใช่ว่าจะเยินยอท่านจนเกินความจริง แต่ท่านเป็นอัจฉริยะจริง ๆ เพราะผู้เขียนก็ชอบตรงไปตรงมาอยู่แล้ว คนจะมาพูดเกินความจริง หรืออ้อมค้อมไม่ชอบ การอยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯ ในพรรษานี้ จึงเป็นการศึกษาทั้งธรรมและศึกษาทั้งตัวของท่านอาจารย์ด้วย มีอะไรแปลก ๆ ใหม่ ๆ ให้พวกเราได้ศึกษาอยู่ตลอดเวลา ทุก ๆ รูปที่มาอยู่กับท่านต่างก็ต้องพูดเป็นเสียงเดียวกันหมด ถึงความสามารถทั้งภายนอกภายใน นี่ก็เป็นปัจจัตตัง รู้เฉพาะตัว ๆ ของ

ผู้ที่อยู่ร่วมกับท่าน ผู้ที่ไม่ได้อยู่ร่วมกับท่านหรือเพียงแต่ได้ยินได้ฟัง ได้อ่านเรื่องราวของท่าน ย่อมจะไม่เป็นปัจจัตตัง บางทีก็เกิดความสงสัย แต่บางคนก็เลื่อมใส จึงเป็นของยากที่จะอธิบายให้เข้าใจได้

ออกพรรษาแล้ว จะมีการตัดเย็บจีวรให้แก่องค์ที่ขาดแคลน เพราะต่างก็ช่วยกันตัดเย็บด้วยมือ กว่าจะเสร็จแต่ละตัวก็ใช้เวลาหลายวัน ตามปรกติแล้ว ของที่ได้จากกฐิน ผ้าป่า ของที่เขามาถวายท่านก็จะถูกแจกออกไปแก่พระภิกษุสามเณรทั้งหลายโดยทั่วกัน

หลังจากได้ทำกิจกรรมมีการแจกจีวรและทำจีวรเสร็จแล้ว ท่านปรารภที่จะออกไปจากวัดป่าบ้านนามน เพื่อความสงบตามอัธยาศัย ในที่ไม่ไกลจากวัดป่านามนนี้เท่าไรนัก มีบ้านหนึ่งชื่อบ้านนาสีนวน อยู่ใกล้เขาภูพาน บ้านนี้มีวัดร้างอยู่วัดหนึ่งไม่ไกลจากบ้าน มีกุฏิหลังเดียว ท่านได้เลือกเอาวัดร้างนี้เป็นที่พัก ได้ออกจากวัดป่าบ้านนามนกับผู้เขียนและมีพระติดตาม ๒ รูป ตาผ้าขาว ๑ คน

การมาอยู่วัดบ้านนาสีนวนนี้ถือว่าเป็นการพักผ่อนของท่าน ตามธรรมดาท่านก็พักผ่อนอยู่แล้วไม่ว่าอยู่ที่ไหน แต่การอยู่ในหมู่บ้านใหญ่ พระภิกษุสามเณรก็จะมาพักเพื่อศึกษามาก เป็นการกังวลในการดูแลแนะนำสั่งสอน เมื่อมาอยู่บ้านนาสีนวน พระภิกษุ สามเณรมาอยู่มากไม่ได้ เพราะเป็นบ้านเล็ก จึงถือว่าเป็นการพักผ่อน ในกาลบางครั้งพระภิกษุสามเณรผู้อยู่โดยรอบไม่ไกลนัก ก็ถือโอกาสเข้ามานมัสการเพื่อรับโอวาทจากท่านเป็นครั้งคราว

ณ โอกาสนี้เองเป็นโอกาสที่เหมาะที่สุดสำหรับผู้เขียน เวลาว่างมาก นับเป็นโชคในชีวิตครั้งสำคัญครั้งหนึ่งที่ผู้เขียนได้มาอยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯ ผู้เขียนมิได้ทิ้งโอกาสอันมีค่านี้ให้เสียไปเลย พยายามไต่ถามประวัติความเป็นมาของท่านอย่างละเอียด ความรู้พิเศษต่าง ๆ ที่ได้จากสถานที่นี้มากจริง ๆ และทั้งยังได้ความคุ้นเคยสนิทสนมกับท่านอย่างที่ใคร ๆ จะได้โอกาสยากนัก

วันหนึ่งก่อนจะออกไปบิณฑบาตตอนเช้า หลังจากถวายการครองจีวรให้ท่านเสร็จแล้ว ขณะที่ผู้เขียนเตรียมคลี่สังฆาฏิซ้อนกับจีวร ท่านได้เหลือบมองเห็น สังฆาฏิของผู้เขียนแตกตะเข็บหลายแห่ง และผู้เขียนเย็บชุนเอาไว้ ท่านถามว่า สังฆาฏิขาดแล้วใช่ไหม "ยังไม่ขาดเป็นแต่เพียงแตกตะเข็บครับผม" ผู้เขียนตอบ "นั่นแหละมันขาดแล้ววิริยังค์ เออ วิริยังค์ ถ้าคุณเป็นผู้มีบุญได้ทำไว้แต่ปางก่อน พรุ่งนี้คงจะมีใครสักคนนำผ้ามาถวาย เราจะตัดสังฆาฏิให้" ท่านอาจารย์ท่านพูด ทำเอาผู้เขียนขนลุกขนพอง ไม่นึกเลยว่าท่านจะพูดกับข้าพเจ้าอย่างนี้

ต่อจากนั้นข้าพเจ้าก็นำบาตรของตัวเองและของท่านอาจารย์ออกเดินไปรอท่านที่ริมละแวกบ้าน เมื่อท่านเดินมาถึงก็ถวายบาตรแก่ท่าน แล้วก็เดินตามหลังท่านไปบิณฑบาตในหมู่บ้านนั้น อันความคิดที่จะต้องคิดติดอยู่

ในใจขณะนี้คือ คำพูดของท่านอาจารย์บอกว่า "ถ้าเธอมีบุญ พรุ่งนี้ก็จะมีคนนำผ้ามาถวาย" ทำให้ใจของผู้เขียนต้องกังวลหนักขึ้นว่า ท่านอาจารย์จะเอาตัวเราเสี่ยงบารมีเสียแล้ว นี่ถ้าหากไม่ได้ผ้าไม่มีใครมาถวาย เราอาจจะต้องเป็นคนอาภัพ จนถึงกับท่านไม่อาจจะรับเอาเราเป็นศิษย์ของท่านก็เป็นได้ ขณะนี้เราก็พึ่งจะมาอยู่กับท่านเพียงปีเศษเท่านั้น ท่านจะเอาเราเสี่ยงบุญบารมีเพื่อให้ได้ผ้ามาทำผ้าสังฆาฏิ เห็นทีจะแย่เสียละกระมังคราวนี้ และขณะนี้เป็นระยะเวลาของสงคราม (สงครามโลกครั้งที่ ๒) ยังไม่สงบผ้าที่จะใช้ หายากจริง ๆ กว่าจะได้แต่ละผืนนานนัก ชาวบ้านต้องนุ่งผ้าขาดหน้าขาดหลัง เด็กนักเรียนไปโรงเรียนไม่มีเสื้อใส่ แม้จะมีบ้างก็ปะหน้าปะหลัง พระภิกษุสามเณรตามวัดต่าง ๆ จะได้จีวรแต่ละตัวนั้นนานเต็มทีกว่าจะมีผู้มาถวายบางรูปก็ใช้จีวรเก่า ๆ และขาดแล้วขาดอีก ต้องปะชุนเช่นเดียวกันกับเรา

เมื่อเราก็มาถูกท่านอาจารย์เสี่ยงบารมีด้วยผ้าสังฆาฏิ ๑ ผืน ดูก็เป็นเรื่องใหญ่มิใช่เป็นเรื่องเล็กเลย (ถ้าเป็นขณะนี้ ๒๕๑๕ คงไม่ต้องนึกให้ลำบาก) ท่านอาจารย์ท่านพูดทิ้งคำไว้แต่ตอนเช้าแล้วท่านก็มิได้เอ่ยถึงคำนั้นอีกเลย หลังจากบิณฑบาตกลับมาแล้วก็เตรียมจัดอาหารถวายท่านเช่นวันที่ผ่าน ๆ ไป ฉันเช้าเสร็จแล้วก็ทำกิจวัตรประจำวันจนกระทั่งค่ำก็ทำหน้าที่บีบนวดถวายท่านตามปกติ ต่อจากนั้นก็มานั่งคิดว่า "ยังไงเสียเราคงจะต้องได้รับผลแห่งความจริงที่ว่าเราจะเป็นผู้มีบุญ–หรือเป็นคนบาป ก็จะต้องรู้กันในวันพรุ่งนี้แน่นอน" เลยทำให้ผู้เขียนทำความเพียรนั่งสมาธิกัมมัฏฐานเป็นการใหญ่ ไม่ต้องหลับนอนกันละ ก็รู้สึกว่าได้ผล หันกลับไปคิดถึงท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านได้ทรมานคนเพื่อเป็นคนดีทุกวิถีทาง ทุกอย่างที่ท่านออกอุบายแต่ละครั้งได้ผลเกินคาด ครั้งนี้ก็เช่นเดียวกันกับที่แล้วมา ทำให้บังเกิดผลจากอุบายวิธีของการทรมานนี้ได้ผลอย่างสุขุมลุ่มลึก ในขณะทำสมาธิมีผลทางภายในได้เกิดขึ้นแก่ผู้เขียนอย่างเยือกเย็นสว่างไสวสบายผ่องใสยากที่จะพูดทีเดียว นี้เกิดจากอุบายวิธีอันชาญฉลาดของท่านอาจารย์มั่นฯ

รุ่งขึ้นเวลาบ่ายโมง เสียงคนหลายคนทั้งแบกทั้งหามทัพพะสัมภาระตีเกราะ เคาะไม้ ได้ยินมาแต่ไกล ผู้เขียนกำลังเดินจงกรมอยู่ใต้ต้นไม้ไม่ห่างจากกุฏิเท่าใดนัก ได้ยินเสียงก็สงสัย รีบออกมาคอยดู ซึ่งขณะเดียวกันท่านอาจารย์ก็เปิดประตูออกมา ก็พอดีกระบวนผู้คนได้มาหยุดอยู่ที่ริมวัด เอาของวางไว้เรียบร้อย มีหัวหน้าคนหนึ่งเข้ามาหาท่านอาจารย์ นิมนต์ให้ไปชักบังสุกุลท่านก็เดินตามเขาไป แต่ผู้เขียนไม่ไปเพียงแต่จัดที่ต้อนรับเขาอยู่ที่กุฏิ

ในไม่ช้าพวกเขาก็พากันนำเอาของมากองไว้ที่ชานกุฏิ ผู้เขียนไม่สนใจของอื่นนอกจากผ้า จะมีหรือไม่หนอผ้าที่จะทำสังฆาฏิได้ พอมองเห็นผ้าขาวเท่านั้น ผู้เขียนก็ต้องอุทานขึ้นมาในใจว่า "โอ ผ้าทำสังฆาฏิมีแล้ว

นี่ยังไง” แต่นึกยิ้มอยู่ในใจไม่พูดอะไรเลย ท่านอาจารย์เหลือบมองมายังข้าพเจ้ายังกับจะพูดอะไรสักอย่างแต่ท่านก็ไม่พูด หลังจากท่านได้ให้พรโยมและโยมกลับกันหมดแล้ว ก็สั่งให้เณร-ตาผ้าขาวเก็บของอื่นๆ ไป ส่วนผ้าขาวท่านสั่งให้ผู้เขียนเก็บมาดูจึงเห็นว่าเป็นผ้าบางเนื้อดี พอที่จะตัดได้สังฆาฏิผืน ๑ อย่างสบาย ท่านจึงพูดว่า “เอ้าผู้มีบุญเอาผ้านี้ไปตัดสังฆาฏิเสีย” เป็นคำพูดที่สั้นๆ ฝังใจน่าดู

ข้าพเจ้าไม่ใช่นักเขียนนักประพันธ์ ถ้าเป็นนักเขียนนักประพันธ์คงจะพรรณนาของจริงได้กว้างขวางและแนบเนียนกว่านี้มาก แต่นี่ก็เอาเพียงความเข้าใจก็ดีแล้ว ข้าพเจ้าก็พอใจแล้วที่ยังเขียนได้ถึงเพียงนี้

ผู้เขียนจะดีใจหรือปิติหรือถูกอาจารย์ยกยอหรืออะไร ก็พูดไม่ถูกอีกเหมือนกันในเหตุการณ์เกิดขึ้นในครั้งนี้ ทำเอาผู้เขียนต้องยิ้มข้างในอยู่หลายวัน แต่ก็ไม่ประมาทในการที่จะพยายามเพื่อการปฏิบัติจิตอย่างไม่ให้เวลาล่วงเลยไปเปล่าๆ ขณะที่เรามาอยู่กับท่านผู้ประเสริฐแล้วจะมัวประมาทอยู่ไม่ได้เป็นอันขาด เพราะการได้อาจารย์เช่นนี้ยากนักที่จะมีบุญได้อยู่กับท่าน ข้าพเจ้าหมายถึงว่ามีบุญอยู่กับท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ยิ้มก็เพราะได้อยู่ปฏิบัตินั่นเอง แต่ว่าอยู่กับผู้หวังดีต่อเรานั้น แม้จะถูกโขกถูกสับก็ยินดีรับเสมอ บางครั้งถูกยกยอเช่นคราวนี้ บางครั้งถูกโขกสับเช่นคราวก่อน แต่เราก็ยินดีให้ท่านทำเช่นนั้น เพื่อความเจริญก้าวหน้าแห่งการปฏิบัติของเรา พร้อมเสมอที่จะให้ท่านทำทุกอย่างเพื่อความเจริญก้าวหน้า

ขณะที่มาอยู่ที่วัดร้าง (บ้านนาสีนวน) นี้เป็นเวลาหลายวันต่อมา ผู้เขียนชอบเล่าความฝันให้ท่านฟังบ่อยๆ เพราะความฝันนั้นแปลกๆ เนื่องจากอยู่ในที่สงบสบาย ซึ่งบางครั้งก็เห็นพระสาวกแต่ครั้งพุทธกาล มีพระอานนท์บ้าง พระกัสสปบ้าง พระเรวัตตะบ้าง หรือบางครั้งก็ฝันเห็นพระพุทธเจ้าเลย ซึ่งก็ต้องเล่าถวายท่านฟังทุกคราว

วันหนึ่งขณะที่ผู้เขียนเล่าความฝันให้ท่านฟังนั้น เข้าใจว่าท่านคงรำคาญ หรืออาจจะแนะนำผู้เขียนว่าเรื่องฝันนั้นเป็นเรื่องไร้สาระ ท่านจึงว่า “เอ้อฝันหยังบู๋ ฝันป่นฝันปี้ คืนนี้ฝันว่าได้สี่แม่ยาย” เป็นอันว่าท่านได้ทั้งดุทั้งด่าอย่างลึกซึ้ง และเป็นการแนะนำผู้เขียนอย่างมิได้มีวันลืมอีกครั้งหนึ่ง แม้คำนี้จะเป็นคำหยาบ ผู้เขียนไม่น่าจะนำมาลงไว้ ณ ที่นี้เลย แต่ก็ไม่ทราบจะเอาคำอะไรมาพูดมาแปลให้ถูก ถ้าเอาคำอื่นมาลงกลัวจะผิดสำนวน เสียรสชาติไป ผู้เขียนก็ไม่ขอแปลด้วยสุดแล้วแต่ผู้อ่านจะแปลเอาเองก็แล้วกัน

แต่จะอย่างไรก็ตาม เป็นคำสอนที่แนบแน่นที่สุดสำหรับผู้เขียน เพราะความฝันนี้เป็นเรื่องลุ่มหลงกันมานานแสนนานแล้ว ถึงกับมีตำหรับตำราทายความฝันกันทีเดียว แต่ท่านอาจารย์ท่านก็พูดไว้เป็นคำแปลบางตอนว่า เป็นเรื่องไร้สาระ ถ้าใครลุ่มหลงอยู่ในความฝันจะทำให้เป็นคนโง่เง่า ทั้งนี้

ก็หมายความได้หลายอย่างว่า ผู้หลงในความฝันเท่ากับยอมตัวลงอยู่ใต้ลม ๆ แล้ง ๆ อันนี้คงจะเป็นคติสำหรับผู้หลงละเมอเพ้อฝันซึ่งไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะให้มีขึ้นแก่ผู้อบรมจิตดีแล้ว แต่ว่าในขณะที่จิตบริสุทธิ์ อารมณ์ต่าง ๆไม่ค่อยหนาแน่น การฝันนั้นกลายเป็นนิมิต คำว่านิมิต คือเครื่องหมาย เครื่องแสดงปริศนา ทำให้เกิดความจริงบางประการขึ้นได้ ซึ่งในวันต่อมา ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านได้เล่าให้ผู้เขียนฟังว่า เมื่อพระนางเจ้าสิริมหามายาสุบินนิมิตก็ดี เมื่อพระพุทธองค์สุบินนิมิตในตอนก่อนจะตรัสรู้ก็ดี นี้เป็นนิมิตไม่ใช่ละเมอเพ้อฝัน ก็เป็นอันว่าผู้เขียนได้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องนี้อีกมากทีเดียว

วันหนึ่งข้าพเจ้านั่งสมาธิอยู่โคนไม้ใกล้ ๆ กับกุฎิของท่าน ได้รำพึงในใจว่าอันการอยู่ร่วมกับปราชญ์นี่ เป็นผลประโยชน์มากจริง ๆ เป็นผลทุกตารางนิ้วเลยทีเดียว สมกับคำว่า **ปัณฑิตานัญจะเสวนา** การคบหาบัณฑิต **เอตัมมังคละมุตตะมัง** เป็นมงคลอันอุดมสูงสุด ผู้เขียนมาซาบซึ้งถึงมงคลคาถา ข้อนี้อย่างยิ่งในเมื่อมาอยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯ ในครั้งนี้

ความรำพึงของผู้เขียน ได้เป็นไปอย่างความบริสุทธิ์ใจ และได้มีความกระตือรือร้นต่อความเพียรเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำให้มากขึ้นจากการได้รับธรรมเทศนาของท่าน

แม้ว่าจะอยู่กันเพียงรูปหนึ่งสองรูปท่านก็แสดงธรรมให้ฟัง โดยการให้โอวาทแนะนำตื้นลึกหนาบางของข้อปฏิบัติต่าง ๆ ถ้าหากว่าเราถามถึงธรรมโดยความบริสุทธิ์ใจแล้ว ท่านจะอธิบายให้หายสงสัยได้อย่างมหัศจรรย์ทีเดียว

๓.๑๔ พระวิริยังค์พยาบาลพระอาจารย์มั่นฯ ป่วย

ในวันหนึ่งเหตุการณ์มิได้คาดฝันว่าเหตุเช่นนี้จะเกิดขึ้น เพราะเหตุแห่งการป่วยของท่านอาจารย์มั่นฯ เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน

เสียงร้องเรียกของท่านดังออกมาจากห้องข้างใน ซึ่งถูกลงกลอนประตูหมดแล้ว ขณะนั้นท่านลุกขึ้นไม่ได้ เนื่องจากเป็นไข้มาเลเรียทำให้ขาทั้งสองหมดแรงไม่มีแรงยัน เมื่อผู้เขียนกำลังทำกิจวัตรอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ข้างนอก ได้ยินคำว่า "วิริยังค์ เฮาลุกบ่ได้" ยิ่งทำให้ตกใจยิ่งขึ้น ผู้เขียนวิ่งวนรอบกุฎิสองรอบสามรอบ จะหาวิธีเข้ากุฎิให้ได้ แต่ก็หมดปัญญาเพราะกลอนโบราณหนาแน่นเหลือเกิน

ทันใดนั้นความคิดได้เกิดขึ้นแก่ผู้เขียนว่าหน้าต่างคงจะไม่ได้ใส่สลักอาจจะมีสักช่อง ผู้เขียนจึงใช้ไม้พาดแล้วขึ้นไปตามช่องหน้าต่าง ก็ไปถูกหน้าต่างหนึ่งไม่ได้ใส่กลอนเพียงงับไว้เท่านั้น ก็ดึงออกเปิดได้ แหม! โล่งใจจริง

ผู้เขียนรีบปีนหน้าต่างเข้าไปในห้องทันที ซึ่งขณะนั้นท่านอาจารย์

มั่นฯ กำลังนอนอยู่ ท่านเรียกบอกให้เข้าไปเร็วเพราะท่านปวดท้องเบาอยู่ ผู้เขียนเข้าไปพยุงท่านให้ลุกขึ้นนั่งแล้วท่านก็เบาได้ตามความประสงค์ แล้วก็พยุงให้ท่านได้กลับมานอนตามเดิม

ผู้เขียนได้ถามท่านว่า ท่านอาจารย์ครับท่านอาจารย์ได้เป็นอะไรไป ท่านตอบว่า มันจับไข้ตั้งแต่บ่ายโมง หนาวแท้ๆ เลยเอาผ้ามาห่มเท่าไรก็ไม่หายหนาว พอสร่างไข้ขามันก็อ่อนหมดยกไม่ขึ้นเอาเลย

เป็นอันว่า วันรุ่งขึ้นท่านไปบิณฑบาตไม่ได้ และฉันอาหารหนักไม่ได้ ผู้เขียนต้องไปจัดแจงให้ตาผ้าขาวบ็องๆ นั้นต้มข้าวต้ม และก็มีอาหารข้าวต้มถวายท่านจนกระทั่งหายจากไข้ แต่ก็ยังไม่ปรกติ

ในระยะนี้ท่านได้อนุญาตผู้เขียนเข้าไปจำวัดในห้องเดียวกับท่าน ตามปรกติแล้วท่านจะไม่ให้ใครเข้าไปจำวัดในห้องเดียวกับท่านเป็นอันขาด คราวนี้ท่านเห็นใจผู้เขียนว่าเอาใจใส่ปฏิบัติอย่างจริงใจ จึงให้เข้าไปจำวัดในห้องเดียวกับท่าน ทั้งนี้ผู้เขียนก็ประสงค์เช่นนั้นเพราะไม่แน่ใจว่า ไข้จะจับท่านอีกเมื่อไร ถ้าหากจับไข้อีกจะได้หาทางแก้ไขทัน ไม่ต้องวิ่งหาทางปีนหน้าต่างกันอีก

ข้าพเจ้าต้องอัศจรรย์มากทีเดียว ในขณะที่ได้เข้าไปอยู่ในห้องเดียวกับท่าน คือเห็นท่านตื่นตอนตีสาม (๐๓.๐๐ น.) ทุกวันเลยทีเดียว ผู้เขียนก็ได้ตั้งใจและคอยระวังอยู่ จึงตื่นพอดีกับท่าน เพื่อคอยปฏิบัติในขณะที่ท่านตื่นขึ้นล้างหน้า

ต่อจากนั้นก็นั่งกัมมัฏฐานไปจนตลอดแจ้ง ผู้เขียนคิดว่า ท่านก็กำลังป่วยยังไม่หายสนิท แต่ทำไมจึงยังบำเพ็ญกัมมัฏฐาน พักเพียงสี่ห้าชั่วโมงเท่านั้นและยิ่งคิดหนักต่อไปว่า ก็ในเมื่อท่านได้บำเพ็ญมาอย่างหนักแล้วและรู้ธรรมเห็นธรรมตามสมควรแล้ว เหตุใฉน? ท่านยังมิละความเพียรของท่านเลย อันที่จริงท่านไม่ต้องทำก็เห็นจะไม่เป็นไร เพราะท่านทำมามากพอแล้ว

ซึ่งในวันหนึ่งผู้เขียนอดไม่ได้ต้องถามท่านว่า "ท่านอาจารย์ครับ ขณะนี้ท่านอาจารย์ก็ไม่ค่อยสบาย ควรจะได้พักผ่อนให้มากกว่านี้ จะทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น" แต่แล้วก็ได้รับคำตอบว่า "ก็ยิ่งไม่สบาย คนเรามันใกล้ตาย ก็ต้องยิ่งทำความเพียรโดยความไม่ประมาท แม้เราจะเป็นผู้ได้รับการฝึกฝนมามากแล้ว แต่ก็ต้องทำและยิ่งมีความรู้สึกภายในว่าต้องทำให้มาก เช่นเดียวกับเศรษฐี แม้จะมีทรัพย์มาก ก็ยิ่งต้องทำมาก วิริยังค์ สมาธิมันเป็นเพียงสังขารไม่เที่ยงหรอก ความจริงแห่งสัจธรรมจึงจะเป็นของเที่ยง และการกระทำความเพียรนี้ยังชื่อว่าทำเป็นตัวอย่างแก่ศิษย์ทั้งหลายด้วย" ทำเอาผู้เขียนขนลุก ปิติซู่ซ่าไปหมด ทั้งคิดว่าท่านแม้จะมีคุณธรรมสูง ท่านก็มิได้เอาตัวรอดแต่ผู้เดียว ยังต้องทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อบุคคลอื่นอย่างน่าสรรเสริญ

การอยู่ร่วมในห้องเดียวกับท่านในคราวนี้จึงนับว่าได้รับความสนิทสนม และใกล้ชิดอย่างยิ่ง และได้รับใช้ท่านอย่างเต็มที่สมกับความปรารถนาของผู้เขียนเป็นหนักหนา ทุก ๆ คืนที่อยู่ในห้องนี้ เหมือนอยู่ในถ้ำป่าเขาที่เปลี่ยววิเวก เพราะนอกจากการบีบนวดถวาย และไต่ถามอัตถะปัญหาต่าง ๆ แล้ว นอกนั้นก็เป็นเวลาทำความเพียร

มันไม่มีคราวใดอีกแล้ว ที่ผู้เขียนจะพึงระวังสติเหมือนคราวนี้ เพราะถ้าเราขาดสติหมายถึงต้องถูกดุหรือถูกประนามอย่างใดอย่างหนึ่ง และผู้เขียนรู้สึกอบอุ่นเอาจริง ๆ และผลแห่งความเพียรปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างรวดเร็วน่าแปลกใจตัวเองเสียเหลือเกิน มิใช่ผู้เขียนจะกล่าวเกินความจริง สิทธิอันนี้จะไม่มีศิษย์ของท่านรูปใดจะพึงได้เลย แม้แต่อาจารย์มหาบัวต้องการจะเข้าไปอยู่กับท่าน ตอนผู้เขียนออกมาแล้ว ท่านก็ไม่ยอมให้อยู่ต้องหอบกลดมุ้งออกวันนั้นเอง สิทธิอันนี้จึงเป็นสิ่งที่ผู้เขียนภูมิใจเป็นหนักหนา

เพราะเหตุใด? ท่านอาจารย์มั่นฯ จึงให้ผู้เขียนได้จำวัดอยู่ในห้องเดียวกับท่านและผู้อื่นมิให้เข้าเกี่ยวข้องตลอดเวลาเดือนเศษ ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะเล่าเหตุการณ์ในห้องอันพิสดาร ดุจถ้ำแห่งธรรมอันประเสริฐนี้ให้ผู้อ่านได้ฟังอย่างพิสดาร เพราะถ้าไม่ได้เขียนตอนนี้แล้ว ผู้เขียนเห็นจะต้องเลิกเขียนหนังสือธรรมเอาเสียเลย หรือจะต้องทำให้ผู้เขียนข้องใจตัวเองตลอดชีวิตเอาทีเดียว

พูดถึงการเดิน ผู้เขียนต้องหัดเดินใหม่เอาทีเดียวเมื่อเข้ามาอยู่ในห้องนี้ เพราะวันหนึ่งผู้เขียนปวดท้องเบาต้องออกจากห้องตอนตีสี่ (๐๔.๐๐ น.) แม้จะค่อย ๆ ย่องอย่างเบาแล้ว พอรุ่งขึ้นท่านได้พูดว่า วิริยังค์ทำไมจึงเดินแรงนักเมื่อคืนนี้ เวลาที่ใคร ๆ เขากำลังนั่งสมาธิอยู่ ต้องระวังซี อย่าเดินแรงทำสมาธิของผู้อื่นให้เสียไป บาปเท่ากับฆ่าช้างทั้งตัวเชียวนา

ผู้เขียนตกใจเพราะว่าเราก็ถือว่าเดินเบาเต็มที่แล้ว เสียงยังลอดเข้าหาท่านได้อีก วันหน้าต่อมา ปัญหาที่ยังแก้ไม่ตกคือการเดินเสียงดัง ในที่สุดก็มาแก้เอาได้ตอนที่ใช้ปลายเท้าลงก่อน ไม่เหยียบทีเดียวหมดฝ่าเท้าจึงเบาจนท่านไม่ต้องบ่นอีกต่อไป

เรื่องของการรักษาความสงบ ในขณะที่ผู้ใดนั่งสมาธินั้น ท่านได้ถือเอาเป็นเรื่องสำคัญมาก แม้แต่ตัวของท่านเอง ขณะที่ผู้เขียนกำลังนั่งสมาธิเพลินอยู่ ไม่ทราบว่าท่านได้ออกจากห้องไปเมื่อไร ผู้เขียนไม่มีความรู้สึกมีเสียงกุก ๆ กัก ๆ อะไรเลย ทั้ง ๆ ที่ท่านก็ต้องถอดกลอนออกข้างนอกดูเหมือนว่าวันนั้นท่านออกไปเดินจงกรมแต่เช้ามืด

และคืนวันหนึ่ง ผู้เขียนถวายการนวดแก่ท่านเสร็จแล้ว ในห้องนี้ประมาณ ๒๓.๐๐น. เห็นจะได้ ผู้เขียนตั้งใจว่าจะนั่งสมาธิเสียตลอดคืนนี้เลย

ไม่ต้องนอนละเรา แล้วก็เริ่มนั่งสมาธิ ครั้งแรก ๆ การพิจารณาก็ปลอดโปร่งดี แต่พอดึกเข้าก็เลยนั่งหลับเพลินไปเลย ไม่ทราบเข้าฌานอะไรกัน หรือไม่มีฌาน เป็นการนั่งหลับ นั่งไปเรื่อย ๆ ไปโดยไม่รู้ตัว และก็ขณะนั้นเองอาจจะเป็นเวลาตีหนึ่ง (๐๑.๐๐ น.) หรือตีสอง (๐๒.๐๐ น.) ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านเดินไปที่มุ้งกลดผู้เขียน ทำเสียงบอกให้รู้ว่านั่นกำลังหลงอยู่ จนผู้เขียนต้องตกใจสะดุ้งขึ้นและท่านก็พูดว่า การบำเพ็ญสมาธิเอาแต่เพียงเป็นบาทของวิปัสสนา คือการพิจารณาก็พอแล้ว ส่วนการจะอยู่ในวิหารธรรมนั้นก็ให้กำหนดรู้ แล้วท่านก็พูดต่อไปว่า การหลงฌานมากไปนั้นจะทำให้ตกไปสู่โมหะ การพิจารณาวิปัสสนามากไปนั้นจะตกไปสู่ความฟุ้งซ่าน จึงควรทำแต่พอดีพอเหมาะที่จะให้ผลอย่าให้มากนัก อย่าให้น้อยนัก ถ้าน้อยนักเป็นเหตุให้ไม่รู้จักพอเป็นการเนิ่นช้า แต่การควบคุมสติให้มั่นคง เป็นการดีที่สุด แล้วท่านก็เดินกลับไป

ผู้เขียนรู้สึกปลาบปลื้มอะไรเช่นนั้น ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านมาสอนการปฏิบัติให้เราถึงในมุ้ง ดูแล้วเป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ใจจริง ๆ และหวนระลึกถึงว่าท่านอาจารย์มั่นฯนี้ สมกับเป็นพระปรมาจารย์ที่แท้จริง ได้เป็นห่วงศิษย์ที่จะหลงทาง และพยายามหาหนทางให้ โดยมิได้คิดว่าจะให้ลูกศิษย์ไปหา ไปหาลูกศิษย์เสียเอง ทั้งท่านก็รู้ทุกวาระจิตที่จะพึงแนะนำแก้ไข ดูเอาเถิด ผู้เขียนนั่งอยู่ในมุ้งท่านทราบได้อย่างไรว่าผู้เขียนกำลังหลงทางและมิใช่เพียงครั้งเดียวเท่านี้ ในขณะที่ผู้เขียนพักอยู่ห้องเดียวกับท่าน นับได้หลายครั้งทีเดียวที่ท่านได้เดินมาถึงมุ้งกลดของผู้เขียนในเมื่อผู้เขียนต้องหลงทางเรื่องของสมาธิ

เหตุการณ์เช่นนี้แหละทำให้ศิษย์ต้องนับถือเคารพอาจารย์อย่างไม่มีอะไรเปรียบปาน ผู้เขียนแม้จะเป็นพระผู้น้อย แต่ท่านก็มิได้คิดว่าจะเป็นผู้น้อยหรือผู้ใหญ่ เมื่อเห็นว่าควรอนุเคราะห์โดยเป็นธรรมสงเคราะห์แล้วท่านก็กระทำทุกอย่างเพื่อการนั้น

ในขณะที่อยู่ ณ ที่นี้ก็เป็นเวลาของการป่วยของท่านด้วย ถึงอย่างนั้นดูเหมือนว่าท่านจะไม่ค่อยคำนึงถึงการป่วยของท่านเท่าใดนัก แม้ว่าผู้เขียนจะไม่ต้องเข้ามานอนเฝ้าก็คงจะไม่เป็นไร เพราะท่านก็สละแล้วทุก ๆ อย่าง ผู้เขียนเข้าใจว่า ท่านต้องการจะทรมานผู้เขียนมากกว่า จึงให้มานอนร่วมห้องกับท่าน และก็เป็นความจริงที่ในความรู้สึกของผู้เขียนว่าได้ถูกทรมานอย่างหนักหน่วงทีเดียว เพราะเหตุใด? เพราะว่าทุกขณะลมหายใจเข้าออกนั้นต้องระวัง ทุก ๆ ครั้งของการบำเพ็ญกัมมัฏฐานก็ต้องระวัง กลัวความผิดพลาด เมื่อความผิดพลาดเกิดขึ้นก็ได้รับการตักเตือนทันท่วงทีไม่ต้องรอให้เสียเวลา ซึ่งจะต้องไปตักเตือนกันเมื่อเลิกจากสมาธิแล้ว ทันทีที่เหตุการณ์เกิดขึ้น

ท่านก็มีโอกาสได้ชี้แจง ผลที่เกิดขึ้นก็รวดเร็วยิ่งขึ้น ผู้เขียนมาคำนึงว่า เวลาทำไมจึงมีค่าเหลือเกินเช่นนี้ ไม่มีเสียประโยชน์ไปเลย แล้วทำไมจึงจะไม่ให้ผู้เขียนภาคภูมิใจอย่างยิ่งนี้ได้

เวลาที่ดีที่สุดนั้นคือ เวลาถวายการล้างหน้าเสร็จแล้ว ประมาณตีสาม (๐๓.๐๐ น.) เศษ ท่านให้โอกาสถามถึงการปฏิบัติที่ผ่านมา และท่านก็แก้ไขให้อย่างแจ่มแจ้ง ถ้าเราไม่ถามท่าน ๆ ก็จะตั้งปัญหาขึ้นแล้วก็แก้ไขให้เราอย่างดีที่สุด นับเป็นโอกาสดีหรือจะเรียกว่าเป็นกุศลที่ได้บำเพ็ญมาแต่กาลก่อนก็เห็นจะได้ จึงมาประสบโอกาสเช่นนี้ ซึ่งก็มิได้นึกคิดมาก่อนเลยว่าจะได้รับการเมตตาเป็นกรณีพิเศษเช่นนี้เลย และผู้เขียนก็มิได้ให้โอกาสนี้จะต้องสูญเสียไปเปล่าเลย พยายามที่จะทำโอกาสนี้ให้ตัวเองมากที่สุด แต่ว่าในเวลาเช่นนี้คือก่อนจะแจ้ง ปัญหากระจุกกระจิกท่านไม่ให้ถาม ให้ถามแต่ส่วนของข้อปฏิบัติทางจิตใจชั้นละเอียด ส่วนปัญหาเรื่องของคณะ หรืออาจารย์รูปต่าง ๆ ว่า ใครเป็นอย่างไร มีปฏิปทาได้ปฏิบัติผ่านมาได้ผลอย่างไรท่านเหล่านั้นมีนิสัยอย่างไร? ตอนนี้ท่านให้ถามตอนก่อนจะบีบนวดถวายท่านเป็นตอนค่ำหรือตอนบ่ายโมงระหว่างถวายน้ำชา และน้ำดื่มอื่น ๆ เป็นต้น

๓.๑๕ พระวิริยังค์เดินธุดงค์กับพระอาจารย์มั่นฯ ๒ ต่อ ๒

ระยะใดเล่าจะสำคัญอย่างยิ่งยวด และปลื้มใจได้ความรู้ประสบการณ์แห่งของจริงเท่ากับครั้งนี้ไม่มีแล้ว ในชีวิตของผู้เขียน มันเป็นปรากฏการณ์ที่มีความจริงเป็นหลักฐาน เพราะเหตุคือการเดินธุดงค์กับพระอาจารย์มั่นฯ เพียง ๒ ต่อ ๒ ซึ่งก็มีบุรุษบ้อง ๆ อยู่คนเดียวเท่านั้นที่ติดตามไป ผู้เขียนจะต้องจารึกเป็นประวัติศาสตร์ทางใจไว้อย่างมิมีการเลือนลาง ทั้งนี้ เพราะความเมตตาปรานีของท่านอาจารย์มั่นฯ มีแก่ผู้เขียนเป็นกรณีพิเศษนั่นเอง เป็นการให้การศึกษากับความเป็นจริง แม้ผู้เขียนจะได้เคยเดินธุดงค์มาแล้วอย่างโชกโชนกับพระอาจารย์กงมาเป็นระยะเวลาถึง ๘ ปีก็ตาม แต่นั่นก็เป็นการฝึกฝนในเบื้องต้นซึ่งมิได้เหมือนกับครั้งนี้ เพราะเป็นการฝึกกับพระปรมาจารย์ที่ผู้เขียนนับถืออย่างสุดยอด

พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นปีที่จะมีการถวายพระราชทานเพลิงศพของพระอาจารย์เสาร์ กันตสีลเถระ ซึ่งเป็นพระอาจารย์ของพระอาจารย์มั่นฯ มาแต่เดิม ข่าวได้ถูกส่งมาจากจังหวัดอุบลราชธานี โดยแม่ชีพวงว่า ให้ท่านขึ้นเครื่องบินไปที่จังหวัดอุบลฯ แม่ชีพวงได้ซื้อตั๋วเครื่องบินถวายแล้ว

ขณะนั้นผู้เขียนก็ยังอยู่วัดร้างนี้กับพระอาจารย์มั่นฯ ตามปรกติ เมื่อได้รับข่าวอย่างนั้นแล้ว ท่านได้บอกกับผู้เขียนว่า "จะไปขี่มันเฮ็ดหยัง ขาเฮามี" ท่านได้พูดว่าเดินไปก็ได้ เราเคยเดินไปตั้งหลายครั้งแล้วที่จะไปอุบลฯจึงเป็นที่ทราบกันทั่วไประหว่างพระเถรานุเถระที่มาอยู่เพื่อการศึกษาธรรม

กับท่านจำนวนมาก เมื่อทราบว่าพระอาจารย์มั่นฯ จะไปในงานพระราชทานเพลิงศพของพระอาจารย์เสาร์ ก็จัดแจงเพื่อติดตามไปกันทั้งหมดจึงต้องเป็นขบวนใหญ่มิใช่ธรรมดา

แต่ด้วยเหตุผลอย่างไร? ท่านอาจารย์มั่นฯ จึงให้ผู้เขียนเพียงผู้เดียวติดตามท่านและเป็นการเดินเท้าธุดงค์จากบ้านนามนไปถึงพระธาตุพนมเป็นหนทางประมาณ ๕๐ กว่ากิโลเมตร ส่วนพระเถรานุเถระทั้งหลายก็ติดตามไปภายหลัง

เมื่อท่านกำหนดวันเป็นที่แน่นอนแล้ว ได้ออกเดินเท้าจากบ้านนามน โดยมีผู้เขียนติดตามกับฆราวาสอายุกลางคนไปด้วย การเดินทางครั้งนี้จึงเป็นที่พอใจของผู้เขียนอย่างบอกไม่ถูก นับเป็นบุญแท้ ๆ ทีเดียว

ขณะที่เดินไปนั้นท่านอาจารย์มั่นฯ เดินไปข้างหน้า ผู้เขียนเดินตามหลัง รู้สึกว่าท่านยังแข็งแรงมาก ขณะนั้นท่านอายุประมาณ ๗๔ ปีแล้ว ดูการเดินของท่านยังกระฉับกระเฉง ในขณะที่ผู้เขียนอายุ ๒๓ ปี รู้สึกว่าเป็นการแตกต่างกันมาก ประหนึ่งปู่กับหลานเอาทีเดียว เหนื่อยแล้ว แสงแดด ก็กล้ามาก ร้อนจัด เป็นกลางทุ่ง เขาเรียกทุ่งนี้ว่า ทุ่งจำปานาแก เป็นทุ่งกว้างมาก ต้องใช้เวลาเดินหลายชั่วโมง คนแถบนี้กลัวกันนักเมื่อจะเดินข้ามทุ่งนี้

มีต้นไม้อยู่ต้นหนึ่ง มีร่มเงาพอสมควร ท่านบอกว่าแวะเข้าไปพักที่นี่ก่อนเถอะ ผู้เขียนรีบเดินไปก่อนไปจัดที่ นำเอาอาสนะไปปูถวายให้ท่านนั่งสบาย ถวายน้ำดื่มเรียบร้อยแล้ว ท่านก็พูดว่า "วิริยังค์ เหนื่อยบ่" "ไม่เหนื่อยเลยครับ" ผู้เขียนตอบ "ดีแล้ว" ท่านว่า "แต่การที่เธอมากับเรานี้มีความรู้สึกอย่างไร" "เป็นโชคชีวิตของกระผมที่สุดแล้วครับ" ผู้เขียนตอบ "เวลาเดินเธอตั้งใจอย่างไร?" ท่านถาม "กระผมตั้งสติไว้ทุกระยะเลยครับ เพราะรู้ว่าได้เดินมากับท่านที่ทรงคุณธรรม" "เออดี" ท่านว่า แล้วท่านเล่าว่า "ทุ่งจำปานาแกนี้เป็นอู่ข้าวอู่น้ำของคนในละแวกนี้และนาแถบนี้ไม่ค่อยจะเสีย ดีทุก ๆ ปี แต่ระยะที่พวกเรามา เขาเก็บเกี่ยวกันหมดแล้ว ดูแต่ซังข้าวเป็นไร ซังใหญ่ ๆ ทั้งนั้น แสดงว่าข้าวงามมากปีนี้" ทำให้ผู้เขียนคิดในใจว่าท่านอาจารย์นอกจากท่านจะมีความรู้ในธรรมแล้ว งานชาวบ้านท่านก็ทราบเหมือนกัน แสดงว่าแม้ท่านจะอยู่ที่ไหน ท่านต้องศึกษาความเป็นอยู่ของท้องถิ่นนั้น ๆ มิใช่แต่จะก้มหน้าก้มตาสอนแต่การปฏิบัติธรรมอย่างเดียว

ขณะผู้เขียน (ขออภัย) ได้ขออนุญาตเข้าป่าละเมาะเพื่อถ่ายอุจจาระ เมื่อเสร็จกิจแล้วกลับออกมา ทุกๆ ระยะที่ผู้เขียนเข้าไปถ่ายอุจจาระและกลับ หาได้พ้นสายตาของท่านไม่ เมื่อกลับมานั่งอยู่ใต้โคนไม้นั้นแล้ว ท่านจึงพูดว่า "ทำไมไม่เอาน้ำไปชำระ" "ที่นี่เป็นป่าหาน้ำยากครับผม" ผู้เขียนตอบ "นี่แหละถือว่าผิดวินัย" ท่านพูดและได้พูดต่อไปว่า "การรักษาพระวินัยนั้นสำคัญ บุคคลจะม่าถือเลศนัยอย่างนั้นอย่างนี้แล้วพากันปฏิบัติหลีกเลี่ยงพระวินัยหาควรไม่" "ในที่นี้เป็นที่ทุรกันดารควรจะได้รับการยกเว้นพระวินัยข้อนี้ครับผม" ผู้เขียนตอบ "ไม่มีการยกเว้น ในเมื่ออยู่ในความสามารถ" ท่านพูด และพูดต่อไปว่า "ทั้งที่ลับและที่แจ้งก็ต้องรักษาพระธรรมวินัย ถ้าผู้ใดมาหาวิธีหลีกเลี่ยงพระธรรมวินัยแม้เล็กน้อย ผู้นั้นชื่อว่าทำลายตนเอง" ทำเอาผู้เขียนเสียวหลังขึ้นมาเลยนี่ ก็นับว่าท่านอาจารย์มั่นฯ ได้สอนผู้เขียนทุกระยะเลยทีเดียว เหตุเช่นนี้ผู้เขียนนึกในใจว่าบุญของเราแท้ๆ ที่ได้พระอาจารย์ผู้รับผิดชอบในตัวของเรา แม้แต่ในเวลาถ่ายอุจจาระ ท่านยังไม่ทอดทิ้ง ยังดูแลตลอดทุกอิริยาบท ถ้ามีอาจารย์อย่างนี้แล้วไม่ได้ดีก็ไม่รู้จะไปได้ดีอย่างไรอีกแล้ว

ต่อจากนั้นก็ออกจากร่มไม้ เดินเข้าหนทางกันต่อไป มันเป็นทางที่ไม่ค่อยเปลี่ยวเท่าไรนัก และขณะนี้ศิษย์กับอาจารย์ก็กำลังเดินอยู่ในเขตของอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม หนทางนี้เป็นทางสัญจรของประชาชนแต่ก็ไม่มากนัก นานๆ จะพบคนและหมู่บ้านเป็นระยะ ถ้าผู้เขียนหวนระลึกถึงทางที่เดินผ่านภูเขาดงพญาเย็นมาแล้ว การเดินทางผ่านเข้าอำเภอนาแกนี้ก็ไม่มีความหมายแต่อย่างใด แต่ความหมายที่สำคัญที่สุดคือการเดินไป ๒ ต่อ ๒ กับพระอาจารย์มั่นฯ ซึ่งท่านจะทำความหมายให้แก่ผู้เขียนตลอดชีวิต และเมื่อเดินไปท่านก็ถามอะไรหลายอย่าง ซึ่งจะเขียนให้หมดดูจะเลอะไป

บางครั้งท่านก็ถามว่า "วิริยังค์ ทำไมจึงมาบวช" ผู้เขียนก็ตอบว่า "เพราะภาวนาเห็นทุกข์!" "ใครสอนให้ครั้งแรก? ไม่มีใครครับ!" "ทำยังไงจึงเป็นสมาธิ? เป็นขึ้นมาเองครับผม!" "เป็นขึ้นมาได้อย่างไร? วันหนึ่งเพื่อนกระผมชวนไปวัดทั้งๆ ที่กระผมไม่อยากไป และวัดนี้ท่านอาจารย์กงมาเป็นสมภารอยู่ กระผมได้เข้าไปแล้ว ไม่ทราบขนบธรรมเนียมนั่งปนผู้หญิงอยู่ อาจารย์กงมาได้เรียกมานั่งอีกข้างหนึ่งใกล้ๆ ท่าน ขณะนั้นกระผมต้องเหงื่อแตกเพราะอึดอัดใจ เพื่อนของกระผมอ่านหนังสือไม่ออกจึงไปต่อมนต์ด้วยการกล่าวทีละคำกับพระอาจารย์กงมา ต้องอยู่ถึงเที่ยงคืน กระผมก็กลับบ้านคนเดียวไม่ได้เพราะกลัวผี จำเป็นต้องอยู่ อยู่ไปนั่งไป นึกในใจอย่างเดียวว่า "ตั้งแต่นี้ต่อไปไม่มาอีกแล้วๆ" อย่างนี้ ไม่ช้าเท่าไรปรากฏว่าตัวของกระผมหายไปเลย เบาไปหมด ขณะนั้นปรากฏว่ากระผมมี ๒ ตัว กระผมตัวหนึ่งได้เดินออกจากร่างเดิมแล้วเดินลงศาลานั้น ขณะนั้นมองไปโดยรอบทิศไม่เห็นใครเลยแม้แต่อาจารย์ คงเห็นแต่ร่างของกระผมนั่งอยู่

เมื่อเดินไป ได้ออกไปที่ลานวัดทางด้านตะวันออกแล้วก็ไปยืนอยู่ที่นั้น ขณะนั้นมีลมชนิดหนึ่งพัดหวิวเข้ามาสู่หัวใจ รู้สึกเย็นเอาจริง ๆ สบายบอกไม่ถูกในขณะนั้น ถึงกับอุทานออกมาเองว่า "คุณของพระพุทธศาสนา มีถึงเพียงนี้เทียวหรือ?"

"ต่อจากนั้นปรากฏว่าเดินกลับมาที่เดิม และขึ้นศาลาหลังนั้น มองไปโดยรอบไม่เห็นใครแม้แต่เพื่อนของผม คงมองเห็นแต่ร่างของผมนั่งอยู่ ผมมานึกว่า "เอ! ทำไมเราจะเข้าร่างเราได้หนอ?" ทันใดนั้นผมก็รู้สึกตัว แต่เมื่อรู้สึกตัวขั้นแรกนั้นได้ยินเสียงก่อน เป็นเสียงของเพื่อนผมและพรรคพวกกำลังท่องสวดมนต์ แต่ปรากฏเหมือนไกลลิบสุดกู่ แล้วเสียงนั้นก็ค่อย ๆ ใกล้เข้า ๆ จนรู้สึกปรกติ ก็พอดีเป็นเวลาเขาเลิกกันเที่ยงคืน"

"กระผมอดไม่ไหว แม้จะกลัวท่านอาจารย์กงมา เพราะเพิ่งจะเข้าวัดวันนี้เอง แต่กระผมก็ต้องถามท่านอาจารย์กงมาว่า กระผมเป็นอะไรไปจึงดีอย่างนี้ และก็เล่าความเป็นจริงนั้นถวาย ท่านอาจารย์กงมาถึงตะลึงว่า "เอ เด็กนี่เรายังไม่สอนสมาธิให้เลย ทำไมมันจึงเกิดได้เร็วนัก" ท่านจึงบอกกระผมว่า ดีแล้ว เธอเรายังไม่ได้หัดสมาธิให้เลย เป็นขึ้นมาก่อนแล้ว และจงพยายามทำต่อไปเถิด"

นี่แหละครับ ผู้เขียนเล่าถวายท่านอาจารย์ฯ ท่านอาจารย์มั่นฯ ก็ได้พูดว่า "มันแม่นแล้ว เธอมีความเป็นต่าง ๆ มีบารมีพอสมควร มิฉะนั้น จะได้บวชหรือ?"

วันนี้ ๒ ศิษย์อาจารย์ก็เดินไปถึงบ้านนาโศรก อ.นาแก มีวัดป่าอยู่วัดหนึ่ง และที่แห่งนี้เมื่อหลายปีมาแล้วท่านเคยมาพักแต่ไม่เป็นวัด ท่านได้พาผู้เขียนเข้ามาพักอยู่วัดนี้ และก็เป็นความดีใจของสมภารเป็นอย่างยิ่ง กุลีกุจอจัดการสถานที่พัก ทั้งญาติโยมเมื่อทราบข่าวก็พากันมานมัสการเป็นการใหญ่ แม้ว่าท่านจะเหนื่อยจากการเดินทาง ท่านก็ยังแสดงธรรม และมีธรรมกถาต่าง ๆ แก่ญาติโยมที่มาเยี่ยมกันจนดึกดื่น

ในตอนเช้าวันรุ่งขึ้นมีศรัทธาญาติโยมทั้งหลายทำบุญถวายอาหารบิณฑบาต ผู้เขียนยังจำได้ว่า ได้ฉันน้ำมะพร้าวอ่อนอร่อยมาก หลังจากฉันภัตตาหารเช้าแล้ว สองศิษย์อาจารย์ก็เดินทางกันต่อไป โดยมีโยมบ๊อง ๆ คนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือบริขารและเป็นกปิยะการกไปในตัวด้วย

ขณะนี้กำลังเดินผ่านอำเภอนาแก จ.นครพนม ท่านอาจารย์ได้พูดว่าระหว่างธาตุนารายณ์เจงเวงกับพระธาตุพนมนี้ เป็นเขตแดนติดต่อของสองจังหวัด ได้แก่จังหวัดสกลนครและจังหวัดนครพนม เป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านในภาคนี้มีความเชื่อกันว่านาไร่แถบนี้ไม่ค่อยจะเสียหาย ด้วยการแล้งน้ำหรือด้วยการน้ำท่วม ทำให้ชาวบ้านแถบนี้มีความเป็นอยู่ไม่แร้นแค้นนัก

ตามที่ผู้เขียนมักจะสังเกตคำพูดของท่านอาจารย์อยู่เสมอ ๆ

เพราะมิใช่แต่ฟังเท่านั้นจะต้องจดจำที่สำคัญ ๆ เอาไว้เล่าให้คนอื่นหรือศิษย์ของเราฟังต่อไป

ครั้งนี้ก็เช่นเดียวกันนอกจากท่านจะพูดถึงเรื่องคนในย่านนี้แล้ว ท่านก็พูดต่อไปอีกว่า "คนแถว ๆ นี้สนใจในธรรมดีพอสมควร ดูแต่เราพักกันอยู่ที่ไหนจะมีคนถือขันดอกไม้มาขึ้นธรรม หมายความว่ามาเรียนกัมมัฏฐานนั่นเอง แต่คณะอาจารย์ก็มีหลายพวก จึงทำให้เขาต้องเรียนกันหลายวิธี ทำให้เกิดความไขว้เขวกันมาก" ผู้เขียนได้เรียนท่านว่า "เราจะมารวมกันสอนกัมมัฏฐานแบบเดียวกันเสียทั้งประเทศไทยจะไม่ดีหรือ เพราะจะได้ไม่ไขว้เขว และได้ผลอย่างประเสริฐด้วย" ท่านตอบว่า "มันเป็นไปไม่ได้ดอก เพราะอาจารย์กัมมัฏฐานแต่ละองค์ก็มิใช่หมดกิเลส นำเอาแต่ความเห็นของตนพยายามข่มผู้อื่นด้วยการสอนไปตามความเข้าใจของตัวเอง โดยไม่คำนึงถึงความจริง ถ้าจะไปเอาแบบคนอื่น ก็กลัวว่าจะเสียเกียรติอะไรเสียอย่างนั้น ซึ่งเป็นทางเสียหายมาก"

การเดินธุดงค์ครั้งนี้แม้จะไม่มาราธอน เหมือนกับที่ท่านอาจารย์กงมาพาเดินจากจังหวัดจันทบุรีถึงจังหวัดสกลนครก็ตาม แต่ก็เป็นการเดินธุดงค์แบบสาธิต ก็เพราะเดินธุดงค์ไปแล้วได้ฝึกฝนจิตใจ ทั้งได้รับความรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นจากการเดินธุดงค์ครั้งนี้อย่างมากมาย ทำให้ผู้เขียนคิดว่าในชีวิตความเป็นพระภิกษุสามเณรของเรานี้มันช่างมีการต่อสู้อย่างหนักหน่วงเอาจริง ๆ แต่ว่าเป็นการต่อสู้แบบนักรบที่ยืนหยัดอยู่บนอุดมคติ จึงทำให้การต่อสู้นี้มีรสชาดขึ้นอย่างบอกไม่ถูก ว่าถึงผลของการดำเนินไปของชีวิตดูเป็นผลที่เกิดขึ้นอย่างน่าพอใจ จะอย่างไรก็ตาม ขณะนี้ผู้เขียนกำลังเดินตามหลังพระอาจารย์มั่นฯ ผู้เป็นปรมาจารย์ทางกัมมัฏฐานอยู่ การเดินก็ใกล้ที่จะถึงองค์พระธาตุพนมเข้าไปทุกขณะ พระอาทิตย์กำลังจะคล้อยลงทุกที ๆ

ท่านอาจารย์มั่นฯ จึงหันหน้ามาทางผู้เขียน แล้วพูดว่า "วิริยังค์ เรานอนกันที่นี่สักคืนเถอะ" "จะจำวัดตรงไหนดีครับ" ผู้เขียนถาม "โน่นยังไงกระต๊อบนาเขา เข้าไปดูซิว่ามันร้างหรือเปล่า?" ท่านตอบ ผู้เขียนก็รีบเดินเข้าไปที่กระต๊อบนั้น เมื่อสังเกตดูแล้วไม่มีใคร เพราะเขาทิ้งให้ร้างไว้ ผู้เขียนมารายงานให้ท่านทราบแล้ว ก็จัดแจงขนบริขารเข้าไปที่กระท่อมนาหลังนั้น จัดการปัดกวาดทำความสะอาด กางมุ้งกางกลดของท่านเสร็จแล้ว ผู้เขียนก็รีบจัดการหาน้ำเพื่อถวายให้ท่านสรง

ขณะนั้นก็เป็นเวลาจวนค่ำแล้ว ท่านใช้ให้ผู้เขียนกับอุบาสกคนบ๊อง ๆ นั้นไปจัดทางเดินจงกรม ทำให้ผู้เขียนอุทานในใจว่า "นี่ท่านเดินมาตั้ง ๒๐ กว่ากิโลเมตร ทำไมหนอจะต้องมาเดินจงกรมอีก มันจะมิเกินไปหรือ?" แต่เมื่อถูกคำสั่งแล้วก็ต้องทำตาม แม้จะเป็นเวลาจวนมืด รีบเร่งเต็มที่ครึ่งชั่วโมงทุกอย่างเรียบร้อย ทันทีที่ทางเรียบร้อยท่านก็เข้าทางเดินจงกรม ผู้เขียน

ยังคิดอิดโรยอยู่ในใจว่าจะเดินหรือไม่เดินหนอจงกรมนี่! ในที่สุดตัดสินใจว่าต้องเดิน ก็ท่านแก่กว่าเรา เราแค่อายุ ๒๓ ตกลงเดิน ผู้เขียนนึกว่าท่านก็คงเดินสักประเดี๋ยว ที่ไหนได้นานพอดู ทำเอาผู้เขียนเดินจงกรมตัวเบาไปเลย จึงทำให้ได้ความคิดอย่างหนึ่งว่า "ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านสอนเรา เพื่อให้เรานำเอาตัวอย่างนี้ไปใช้ เพราะการชำระจิตด้วยการเดินจงกรมนั้นโมหะครอบงำยาก การเดินมาหนื่อยๆ แล้วนั่งสมาธิ โมหะครอบงำได้เร็ว เนื่องจากเหน็ดเหนื่อย" ข้อนี้ผู้เขียนยังจดจำจนบัดนี้ถึงอย่างนั้นก็ไม่วายจะขี้เกียจเดินจงกรม แต่เมื่อนึกถึงตอนธุดงค์กับท่านอาจารย์มั่นฯ แล้วขยันทุกที

หลังจากเดินจงกรมแล้ว ผู้เขียนก็รีบขึ้นไปจัดน้ำชาไว้คอยท่าน ท่านก็ได้ขึ้นไปบนกระท่อมนาแล้วก็นั่งที่อาสนะที่ข้าพเจ้าได้จัดถวาย ตอนนี้รู้สึกว่าเงียบดีปราศจากคนที่จะเข้ามารบกวน มีอยู่คนเดียวก็บ๊องๆ ไม่ใคร่เต็มบาท และแกก็ไม่มายุ่งอะไรกับเราและอาจารย์ แกก็ไปนั่งอยู่ห่างๆ มิได้สนใจอะไรกับพวกเราเลย แกเพียงคิดว่าจะแบกจะหาบเมื่อถึงเวลาเดินทางเมื่อไรเท่านั้น

ก็เป็นโอกาสดีของผู้เขียนที่จะได้เรียนถามถึงธรรมต่างๆ และข้อปฏิบัติอันที่ข้องใจ วิสาสะอย่างเป็นกันเอง แต่ก็อีกนั่นแหละ โดยส่วนมากท่านจะอธิบายเสียก่อนเราจะถามเสมอ ในเมื่อเราคิดอยากจะรู้อะไรต่างๆ เช่นคราวนี้ท่านพูดขึ้นว่า "วิริยังค์ คุณเคยเห็นไหมที่นักปฏิบัติกัมมัฏฐานหรือพวกที่ทำสมาธิภาวนาคุยอวดตัวอวดตน ถือมานะทิฐิว่าดีกว่าผู้อื่นเข้าใจตัวเองผิด ทำสมาธิเพื่อโอ้อวด แข่งดี ทำสมาธิเพื่ออุบายกโลบายต่างๆ นานา" ผู้เขียนตอบว่า "เคยเห็นครับ รู้สึกว่าพวกเราก็มี" ท่านพูดว่า "ก็นั่นซี ทำอย่างไรจึงจะรู้ถึงว่าไม่เอาจริงเอาจัง ทำสมาธิเพื่อกโลบาย" ท่านได้อธิบายต่อไปว่า ผู้มีความหวังความเป็นใหญ่ หวังเพื่อปฏิบัติโดยต้องการจะให้คนแห่แหนกันเข้ามา เป็นการออกอุบายเพื่อหาเหตุเหล่านี้ ย่อมไม่บริสุทธิ์ทั้งตนและผู้อื่น

เมื่อเวลาดึกเข้ามาแล้วท่านก็เอนหลัง ผู้เขียนก็ทำหน้าที่นวดตามปรกติ รุ่งเช้าออกบิณฑบาต สองรูปผู้เขียนและท่านอาจารย์มั่นฯ ซึ่งก็เป็นบรรยากาศ หาได้ยากในชีวิตของการมาอยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯ ของข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง คิดแล้วคิดอีกในใจของผู้เขียนถึงความเมตตากรุณาของท่านที่มีต่อผู้เขียน ซึ่งมันทำให้เกิดความอุ่นใจและซึ้งใจอย่างบอกไม่ถูก ในบรรยากาศและความกรุณาปราณีของท่านในเพราะเหตุนี้

มีหมู่บ้านอยู่บ้านหนึ่งชื่อบ้านต้อง ไม่ใหญ่นัก พวกเราเข้าไปบิณฑบาตในหมู่บ้านนี้ ก็ไม่มีการแตกตื่นอะไร เพราะพวกเขาก็ไม่ทราบว่าท่านอาจารย์มั่นฯ จะมีอะไรพิเศษ พวกเราก็เข้าไปบิณฑบาตอย่างพระธรรมดาใส่บาตรกันตามปรกติได้อาหารมาพอสมควรแล้วก็กลับมา อาหารก็นิดหน่อยพอฉันกับฆราวาสหนึ่งคน ไม่เหลือ เป็นอันว่าหมดวันไป

หลังจากฉันเสร็จวันนั้น ท่านก็พาออกเดินทางต่อไป เพื่อไปที่พระธาตุพนมคราวนี้เดินตามทางรถยนต์เป็นทางลูกรัง ใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมงเศษก็ถึงพระธาตุพนม ท่านได้พาแวะพักที่วัดอ้อมแก้ว ซึ่งเป็นวัดที่ท่านอาจารย์เสาร์มาสร้างเอาไว้ไม่ไกลจากพระธาตุพนมเท่าไรนัก เป็นวัดสงบสงัดดีวัดหนึ่ง

วันหนึ่งท่านได้พาผู้เขียนไปนมัสการพระธาตุพนม ซึ่งไม่ไกลนักจากวัดนี้เป็นเวลาเย็นเดินสบาย ขณะที่กำลังไหว้นมัสการพระธาตุพนมนั้น ท่านได้พูดว่า เราเองแหละที่มาสถาปนาพระธาตุพนมแห่งนี้หลายสิบปีมาแล้ว ในสมัยที่เรามาครั้งนั้นยังไม่มีใครสนใจ มีแต่เถาวัลย์ปกคลุมอยู่ และท่านได้พูดเสริมต่อไปว่า ที่นี้เป็นที่บรรจุพระอุรังคธาตุ ผู้เขียนถามท่านว่า "อุรังคธาตุคือธาตุอะไร" "ก็ธาตุส่วนหน้าอกยังไงเล่า!" ท่านตอบ "และใครเป็นผู้นำพระบรมธาตุนี้มา" "พระมหากัสสป" ท่านว่าตามนิทานว่าอย่างนั้น ผู้เขียนได้ถามท่านว่า "ที่นี้จะชื่อว่าเป็นพระบรมธาตุจริงหรือไม่" "ก็จริงซิ มิฉะนั้นเราจะมาจัดการสถาปนาขึ้นหรือ?" ท่านตอบ ก็ทำให้ผู้เขียนมั่นใจขึ้นมากในเมื่อได้รับคำตอบยืนยันเช่นนี้

อยู่ที่วัดอ้อมแก้วนี้เป็นเวลาหลายวัน มีแม่ชีคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติทางธรรมใจดีมาก ผู้เขียนลืมชื่อเสียแล้ว เป็นคนมีฐานะดี ได้มาส่งอาหารเป็นประจำทุกวันและเธอก็ดีใจมากที่ท่านอาจารย์มั่นฯ ได้มาพักอยู่ที่วัดนี้ เพราะเธอก็ถือว่าวัดนี้เป็นของเธออยู่แล้ว

ผู้เขียนได้รับความอิ่มใจ และปิติในใจอีกครั้งกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน ได้เกิดขึ้นแก่ผู้เขียน วันนั้นเป็นเวลาบ่ายแล้ว ขณะนั้นท่านก็กำลังให้ผู้เขียนบีบนวดถวายเป็นประจำ เมื่อนวดเสร็จ ท่านได้เอามือจับฟันของท่านดึงออกมายื่นให้ผู้เขียน แล้วพูดว่า "วิริยังค์ จะเอาไหม?" ผู้เขียนรีบรับทันทีว่า "เอาครับ" รีบยกมือประนมเข้าไปรับเอาฟันซี่นั้นมาอย่างปิติยินดีเป็นอย่างยิ่งยวด และขณะที่ดึงฟันซี่นี้ออก เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นในปากของท่าน เลือดแม้แต่หยดเดียวก็ไม่มี เป็นฟันหลุดออกมาแท้ๆ และตั้งแต่บัดนั้น จนท่านมรณภาพก็ไม่ปรากฏว่ามีฟันหลุดออกมาอีกเลยแม้แต่ซี่เดียว จึงเป็นลาภอันประเสริฐของผู้เขียน ที่ได้มีโชคได้รับมูลมรดกคือฟันซี่นี้

มิใช่คิดว่าจะเป็นการหลงวัตถุภายนอก โดยการไม่ใฝ่ใจในธรรม ซึ่งเป็นความประสงค์ในการมาอยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นครั้งนี้ก็เท่ากับรางวัลอันเป็นอนุสติ เพราะความระลึกถึงในส่วนของธาตุขันธ์อันนับเนื่องมาจากตัวของท่านผู้บริสุทธิ์ ผู้เขียนยังเก็บฟันของท่านไว้จนถึงทุกวันนี้ เป็นการระลึกถึงว่าสมัยหนึ่งเราได้อยู่ปฏิบัติธรรมกับท่านผู้ทรงคุณวุฒิประการหนึ่งก็ทำให้ระลึกถึงวาจา อันเป็นคำพูดอย่างลึกซึ้งของธรรมทั้งหลาย ที่ท่านได้เลือกคัดจัดสรรมาให้เราได้ฟังกันนั้น มันยังฝังลึกอยู่ในส่วนลึกของหัวใจ

พวกเราอย่างหนักแน่น ว่าถึงผู้ที่ได้รับคุณธรรมตามเป็นจริง

ถึงแม้ว่า ฟันซี่นี้ของท่านจะพูดไม่ได้อีกแล้ว เพราะไม่มีวิญญาณ แต่ฟันซี่นี้ก็ยังมีผู้เขียนเป็นผู้ระลึกถึงคำพูดอันเป็นธรรมวิจิตรของท่านอยู่ผู้หนึ่ง ทั้งยังเป็นผู้พูดแทนท่านอีกด้วย ผู้เขียนต้องยอมรับอย่างเปิดอกว่า ธรรมเทศนาที่ผู้เขียนใช้สอนพุทธบริษัทอยู่ทุกวันนี้ ก็คือได้จำมาจากขี้ฟันของท่านอาจารย์มั่นฯ มานั้นเอง ฟันซี่นี้จึงมาทำอนุสติสำคัญนักแก่ผู้เขียน แม้ธรรมต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้เกิดขึ้นจากปรีชาของตนเองก็มิใช่ไม่มี มีเหมือนกัน และก็ได้ใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างมหาศาลจากต้นคลังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นเอง

ครั้งหนึ่งผู้เขียนได้ไปประเทศซีลอน (ศรีลังกา) ได้มีโอกาสไปที่จังหวัดแคนดี้ อันเป็นที่ประดิษฐานพระเขี้ยวแก้ว ผู้เขียนได้เข้าไปชมพระเขี้ยวแก้วครั้งนี้โดยการบังเอิญที่สุด ขณะที่ผู้เขียนเดินเข้าไปที่ปราสาทอันเป็นที่ประดิษฐานพระเขี้ยวแก้วนั้น ก็พอดีพระสังฆราชของลังกาประเทศนี้ได้เข้ามาพอดี มันเป็นวันพิเศษที่พระสังฆราชเสด็จมา ผู้เขียนก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าพระองค์นี้เป็นพระสังฆราช ผู้เขียนก็เดินตามท่านไป มีพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ยืนรับอยู่สองฟากทางเข้า ผู้เขียนก็ชักเอะใจว่าพระองค์นั้นคงเป็นพระสำคัญ แต่ไหน ๆ เราก็เดินตามท่านมาแล้วจะเอะอะไปอย่างไร ตกกระไดพลอยโจนเถอะ เดินตามท่านเข้าไปโดยมิได้มีใครแม้แต่คนเดียวตามเข้าไปเลย มีแต่เจ้าหน้าที่ไขกุญแจเปิดประตูเข้าไปเป็นลำดับ ถึง ห้า หก ชั้น

ข้าพเจ้าต้องตกใจ และทึ่งใจอย่างยิ่งเมื่อเข้าไปถึงที่บรรจุพระเขี้ยวแก้ว เพราะภายในห้องนั้นมันช่างงดงามอะไรเช่นนี้ และมีเครื่องทองเครื่องเพชรมากมายหลายอย่างเป็นมูลค่าเห็นจะไม่ต้องประมาณกันแล้ว

พระสังฆราชกับผู้เขียนยืนเคียงกัน มีทหารยืนยามถือหอกปลายปืนอารักขา ๒ คน พระสังฆราชกับผู้เขียนพูดไม่รู้ภาษากัน ท่านได้ยื่นดอกไม้มาให้ผู้เขียน ๒ กำมือ เพื่อทำพิธีบูชา ข้าพเจ้ารับดอกไม้นั้นอย่างอ่อนน้อมเป็นพิเศษ พระสังฆราชยิ้ม แล้วท่านก็โปรยดอกไม้ลงที่แท่นบูชา ข้าพเจ้าก็โปรยดอกไม้ลงที่แท่นบูชาเหมือนกัน ท่านประนมมือกล่าวคำบูชา ข้าพเจ้าก็ประนมมือกล่าวคำบูชา ประมาณ ๑๐ นาที

เวลาอันระทึกใจของผู้เขียนได้เกิดขึ้นแล้วในขณะนี้คือ พระสังฆราชเปิดผอบครอบพระเขี้ยวแก้ว แล้วสรงน้ำ ผู้เขียนได้เห็นอย่างถนัดชัดเจน ปลื้มใจอีกแล้ว ว่าถึงใจของผู้เขียน นึกไม่เสียทีที่ข้ามน้ำข้ามทะเลมาจากประเทศไทย ได้เห็นพระเขี้ยวแก้ว นัยว่าเป็นที่หวงแหนของชาวลังกาเหลือเกิน เก็บงำกันอย่างดี กลัวหาย ใคร ๆ ที่ไปจากต่างแดนยากนักจะเข้าชมถึงที่เช่นนี้ได้ ผู้เขียนนึกในใจว่า แหม! เราได้เข้าถึงหัวใจชาวลังกาแล้ว ได้เข้าชมถึงที่

ขณะที่เปิดผอบครอบพระเขี้ยวแก้วนั้น เป็นประกายวาบแวบสีเขียว ไม่ใหญ่เท่าไรนัก เพียงเท่านิ้วมือเท่านั้นเอง แต่เป็นธรรมชาติที่สวยงามจริงๆ ไม่ทราบว่าผู้เขียนจะพรรณนาอย่างไรถึงจะถูก พูดได้แต่เพียงว่างามๆๆ และของประดับในสถานที่นั้นมีค่ายิ่งเท่านั้นเอง

ผู้เขียนได้เดินตามหลังพระสังฆราชกลับออกมา พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ยังยืนเป็นแถวรอรับกันอยู่ มองมาที่ผู้เขียนเป็นสายตาเดียวกัน คงนึกว่าเรานี้แปลกแท้ๆ อยู่ๆ ก็มาตามเสด็จพระสังฆราชลังกาได้ ตัวเบาแทบจะลอยอยู่แล้ว คนนำเที่ยวที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยลังกาเป็นผู้พาผู้เขียนไป ถึงกับตกตะลึง ยืนคอยผู้เขียนอยู่ข้างนอก พอผู้เขียน กลับมา กระโดดเข้าจูดมือเป็นการใหญ่ บอกข้าพเจ้าว่า "ทำไมคุณจึงเข้าไปได้ ผมรีบเดินตามไปจะให้คุณกลับ ผมตามไม่ทัน และทหารก็ไม่ให้ผมตามเข้าไป ผมกลัวตำรวจจะจับคุณไปเรื่องจะยุ่งกันใหญ่ ผมรับรองมาจากสถานทูตไทย จะให้ความปลอดภัยแก่คุณ แหม ผมรออยู่ข้างนอกด้วยความไม่สบายใจเลย" หมดเรื่องสำคัญไปเรื่องหนึ่ง ที่ผู้เขียนแทรกบทเข้ามา จึงต้องขออภัยผู้อ่านด้วย แล้วก็จะวกเข้าเรื่องที่ติดตามท่านอาจารย์มั่นฯ ต่อไป

๓.๑๖ ไปเตรียมจัดงานศพพระอาจารย์เสาร์ฯ

ณ วัดอ้อมแก้วนี้ หลังจากผู้เขียนได้รับฟันอันเป็นรางวัลจากท่านอาจารย์มั่นฯ ในวันนั้นแล้ว ท่านก็ได้เล่าถึงความเป็นไปต่างๆ ของพระอาจารย์เสาร์ กันตสีลเถระ ให้ผู้เขียนฟังอย่างละเอียด ทำให้ผู้เขียนได้รู้จักกับความเป็นจริงของท่านอาจารย์เสาร์ผู้เป็นอาจารย์ของท่านหลายประการ ที่ผู้เขียนสะดุดใจอยู่อย่างหนึ่งคือ ท่านว่า "พระอาจารย์เสาร์นี้ วาจาท่านศักดิ์สิทธิ์มาก การแสดงธรรมก็ไม่แสดงมาก คือวันหนึ่งศาลาการเปรียญของวัดชำรุดมานาน วันนั้นท่านขึ้นแสดงธรรม บอกกับโยมทั้งหลายว่า ศาลาเต็มทีแล้ว สร้างกันให้ดีเสียเถิด" เพียงเท่านี้ศาลานั้นก็ถูกสร้างขึ้นสำเร็จอย่างรวดเร็ว หรือบางครั้งมีพระดื้ออยู่กับท่าน ท่านบอกว่า "อย่าดื้อเลย" เพียงเท่านี้พระนั้นก็ไม่ดื้อตลอดชีวิต แต่ว่าท่านอาจารย์เสาร์นี้นานๆ ท่านจึงจะพูด จึงทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ในการพูดมาก

ต่อจากพระธาตุพนมนี้ก็จะมีการเดินทางไปจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นที่พระราชทานเพลิงศพ อุบาสกได้มาขอปวารณาปัจจัยค่ารถ ให้ขึ้นรถยนต์ไปที่จังหวัดอุบล ผู้เขียนก็นึกในใจว่า ท่านจะขึ้นรถหรือจะพาเดินเท้าอีกหนอ? ในคราวนี้

เช้าวันนั้นหลังจากบิณฑบาตมาแล้ว ท่านก็ได้บอกผู้เขียนว่า เวลาถวายพระราชทานเพลิงศพของพระอาจารย์เสาร์ใกล้เข้ามาแล้ว เราจะเดิน

ก็คงไม่ทัน ต้องขึ้นรถยนต์โดยสารไป ซึ่งทำให้ผู้เขียนดีใจและแป้วใจ ที่ดีใจก็จะได้ไม่ต้องเหนื่อย ถึงเร็ว ที่แป้วใจก็คือ เราควรจะได้ธุดงค์กับท่านอีกสักพักใหญ่ แต่แล้วก็ไม่มีโอกาสและก็หมดโอกาสเพียงเท่านี้ มาคิดอีกทีท่านก็สงเคราะห์เราเท่านี้จะไปเอาอะไรกับท่านอีกเล่า ขณะนี้ท่านอายุก็ ๗๔ แล้ว หนทางจากนครพนมถึงอุบลนับเป็นร้อย ๆ กิโลเมตร

เมื่อได้เวลาของวันเดินทาง ท่านก็พาข้าพเจ้าขึ้นรถโดยสารออกจากอำเภอพระธาตุพนม เป็นถนนลูกรังตั้งแต่เช้าถึงจังหวัดอุบลราชธานีตอนเย็น และพักที่วัดเลียบ

ที่วัดเลียบนี้เอง ท่านเล่าว่า ท่านอยู่ที่นี้มานาน ทำความเพียรทางสมาธิได้ผลมาก พร้อมกับบอกผู้เขียนว่าท่านอาจารย์เสาร์ กันตศีลเถระอยู่ที่นี้เป็นสิบ ๆ ปี เพราะในขณะนั้นสงบดีมาก และท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (พันธุโล จูม) อดีตเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี ก็มาเป็นสามเณรอยู่กับเราที่วัดนี้เอง ก็นับว่าวัดเลียบนี้เป็นที่อยู่ของพระมหาเถระผู้ใหญ่หลายองค์ แม้ขณะที่ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านบำเพ็ญความเพียรได้เกิดนิมิตในสมาธิในขั้นแรกก็คือวัดเลียบนี้เอง

ผู้เขียนได้เดินดูรอบ ๆ บริเวณ ก็รู้สึกว่ามีความเป็นสัปปายะหลายประการน่าที่จะเป็นแหล่งทำความเพียรของผู้หวังความสงบได้เป็นอย่างดี เมื่อประชาชนได้ทราบข่าวว่าท่านอาจารย์มั่นฯ มาพักอยู่ที่วัดเลียบนี้ ก็ได้พากันมานมัสการท่านมาก และมากขึ้นทุกวัน มีอยู่วันหนึ่งเมื่อญาติโยมมาหลายคนก็อาราธนาท่านอาจารย์มั่นฯ แสดงพระธรรมเทศนา ท่านก็ไม่ขัดข้อง ผู้เขียนก็ถือโอกาสนั่งฟังอย่างจดจ่อเพราะยังไม่เคยเห็นท่านแสดงธรรมแก่ญาติโยมมากอย่างนี้สักที มีแต่แสดงธรรมแก่พระภิกษุ สามเณร

เริ่มการแสดงธรรมเทศนา ท่านได้แสดงว่าบุคคลผู้ประพฤติตัวไม่ดีในพุทธพจน์ว่า **ทุวิชาโนปราภโว** ผู้รู้ชั่วทำตัวฉิบหาย เช่น เล่นไพ่ กินเหล้า ท่านแสดงว่าสุรา นารี กีฬาบัตร เที่ยวผู้หญิง พวกนี้พากันล่มหลวง หมายความว่า เมื่อตัวไม่ทำงานยังใช้เวลาเล่นโดยไม่มีประโยชน์ เสียเงินภาษีอากรของรัฐก็ขาดไป ตั้งตัวของตนเป็นภัยต่อสังคม อย่างนี้เรียกว่าล่มหลวง ถ้าทำกันมากขึ้นก็เป็นภาระหนักแก่หลวง คือ รัฐบาล ที่ว่าวันล่มหลวง วันฟู วันจม ตามตำราหมอดูนั้น มันบ่แม่นดอกท่านว่า วันไม่ได้ล่มหลวง วันไม่ฟู ไม่จม ตัวคนนี้ต่างหากที่ฟู ที่จม ที่ล่มหลวง

ขณะที่ผู้เขียนฟังท่านอยู่นั้น ก็คิดในใจว่าท่านอาจารย์มั่นฯ ที่ท่านแสดงธรรมนี้ช่างมีคำคมน่าฟังจริง เราก็พึ่งจะรู้ว่า วันล่มหลวงนั้น ที่แท้ก็คือคนทำความชั่วล่มทั้งตัวทั้งที่รัฐบาลวันนี้เอง และมาเข้าใจว่า ท่านอาจารย์มั่นฯ มิได้สนับสนุนการเป็นหมอดู หรือการดูหมอโชคชาตาราศีต่าง ๆ

ต่อมาสองสามวันท่านได้พาผู้เขียนไปพักที่วัดบูรพาราม อันเป็น

สถานที่ถวายพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์เสาร์ ที่นี้เองได้มีพระเถรานุเถระบรรดาที่เป็นศิษย์ของพระอาจารย์เสาร์และพระอาจารย์มั่นฯได้มาประชุมกันมาก แต่แม้จะมีพระภิกษุสามเณรมากนับจำนวนหลายร้อยรูป ดูเหตุการณ์ต่าง ๆ เหมือนกับไม่มีพระเณรเลย น่าที่จะลำบากแก่เจ้าภาพผู้ทำการต้อนรับ ด้วยสถานที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ นี่ไม่มีการลำบากอะไรเท่าไรนัก เพราะแต่ละรูปที่ท่านมากัน ถือเหมือนกับมาสนองพระคุณของครูบาอาจารย์ ไม่ต้องการให้ผู้ใดมาลำบากด้วย เมื่อมาถึงท่านก็จะเข้าไปดูต้นไม้ป่าไม้หลังวัด จัดแจงกางกลดทำที่นอนโดยไม่มีผ้าปูนอน เอาตีนบาตรเป็นหมอน พักกันไปทั่วบริเวณหลังวัด และต่างก็รับผิดชอบตัวเอง ทั้งน้ำใช้น้ำฉัน มีเครื่องใส่น้ำพร้อมสรรพ์นำมาเองแบบธุดงค์มา จึงไม่ทำความรำคาญเดือดร้อนให้แก่ผู้เป็นเจ้าภาพจัดงาน มีแต่มาช่วยทำงานกันอย่างจริงจัง ไม่ต้องบอกต้องวาน เห็นว่าตรงไหนควรทำอะไรแล้ว ท่านได้ช่วยกันทำทุกอย่าง น่าปลื้มใจ ผู้เขียนได้ออกอุทานอยู่ในใจ และท่านเหล่านี้ก็มิได้หวังประโยชน์จากงานศพ ถึงจะนิมนต์หรือไม่ไม่สำคัญ

ในงานศพของพระอาจารย์เสาร์ในคราวนี้ ผู้เขียนได้มีโอกาสพบกับพระอาจารย์ใหญ่ ๆ หลายรูปด้วยกัน นับเป็นบุญตาเป็นอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าได้เกิดความเลื่อมใสในใจอย่างประหลาด เพราะแต่ละรูปนั้นมีความสง่า และเหมือนกับซ่อนความลึกลับแห่งความดีอะไร ๆ มากทีเดียว

เมื่องานพระราชทานเพลิงศพใกล้เข้ามา ท่านพระเถระผู้ใหญ่บรรดาที่เป็นศิษย์ของท่านอาจารย์ทั้งสอง ก็ยิ่งทยอยกันเข้ามามากมายจำนวนหลายร้อยรูป ดูก็เป็นการประชุมพิเศษ ทุก ๆ รูปที่เข้ามาต่างก็มีความเคารพพระอาจารย์มั่นฯ เป็นพิเศษ โดยเฉพาะตอนกลางคืน เวลาว่าง จะมารวมประชุมขอฟังโอวาทพิเศษ และพระอาจารย์มั่นฯ ก็ได้แสดงธรรมให้แก่ท่านเหล่านั้น ดูเหมือนจะไม่ใช่งานศพ เหมือนกับจะประชุม สังคายนาธรรม หรือเป็นแหล่งอบรมธรรมชั้นพระปรมาจารย์ไปทีเดียว

นี่เองทำให้ผู้เขียนมารำลึกถึงงานพระราชทานเพลิงศพครั้งนี้ว่าการทำศพให้เป็นประโยชน์และก็เป็นประโยชน์จริง ๆ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไรมากเป็นการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิแลกเปลี่ยนปรับปรุงความคิดเห็น ในการปฏิบัติธรรม เอาเพียงศพเป็นเหตุเท่านั้น แต่ถือว่าการประชุมมีความสำคัญกว่า แม้คำพูดและคำให้โอวาทของพระอาจารย์มั่นฯ ที่ท่านแสดงออกมานั้นมีข้อความเน้นหนักไปในทางให้รักษาข้อปฏิบัติปฏิปทาเดิมทั้งสิ้น และแสดงเพื่อให้อาจหาญเชื่อมั่นในข้อปฏิบัติที่ได้กระทำมาแล้วนั้นถูกต้องแล้ว

นี่เองผู้เขียนเห็นว่าการทำศพที่มีประโยชน์เพราะการจะมาประชุมเช่นนี้ นานนักจะมีการประชุมกันขึ้นได้ เพราะแต่ละรูปนั้นมิใช่อยู่ที่เดียวกัน ต่างรูปต่างก็ไปอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ และเป็นถิ่นธุรกันดาร ในถ้ำภูเขาเป็นส่วนมาก การที่จะติดต่อพบกันได้จึงลำบากมาก ครั้งนี้ถือเอาศพของพระ

อาจารย์เสาร์ฯ เป็นเหตุได้มาประชุม อันเป็นมหาสันนิบาต นับว่าเป็นบุญตาของผู้พบเห็นจริง ๆ

บรรยากาศตอนหนึ่ง ผู้ที่เขียนต้องจดจำและซาบซึ้งในใจ คือในวันนั้นเป็นรายการแสดงธรรม โดยพระอาจารย์มั่นฯ ณ ศาลาวัดบูรพา เมื่อพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ทราบข่าว ได้พากันมาประชุมในวันนั้นพอสมควร ผิดคาดที่ผู้เขียนคิดว่า ชาวเมืองอุบลคงจะหลามไหลมาฟังธรรมเทศนาของพระอาจารย์มั่นฯ ส่วนพระภิกษุสามเณรนั้นก็อยู่ประจำอยู่แล้ว จึงมากไปด้วยพระเณรที่ตั้งใจฟังธรรม

พระธรรมเทศนา แสดงผ่านไมโครโฟนเครื่องขยายเสียง เสียงพระธรรมเทศนาจึงดังไปทั่วบริเวณวัด ทุก ๆ คนที่อยู่ในบริเวณนี้ถ้าตั้งใจฟังก็ได้ยินหมด การแสดงธรรมเทศนาในวันนี้ ใช้เวลาประมาณเกือบ ๒ ชั่วโมง นานพอดูทีเดียว

การแสดงธรรมเทศนาในวันนี้ส่วนใหญ่เป็นการแสดงธรรม การปฏิบัติกรรมฐานโดยตรงและปรมัตถนัย เพราะพอเริ่มต้นท่านก็แสดงว่าธรรมนั้นอย่าพึงเข้าใจว่าอยู่ที่ไหน อยู่ในตัวของเรานี้เอง ที่ว่าอยู่ในคัมภีร์ใบลานนั้นไม่ใช่ เพราะนั่นเพียงใบไม้เขาเอามาจารึก ว่าอยู่ในวัดก็ไม่ใช่นั่นคือที่อยู่ของหมู่สงฆ์ ว่าอยู่บนอากาศ ป่าไม้ ก็ไม่ใช่ ถ้าอย่างนั้นอยู่ที่ไหน? ก็อยู่ในตัวของคนเรานี้เอง รูปธรรม นามธรรมอยู่ไหนเล่า? นั่นแหละคือธรรม ในตัวของเรานี้มีหมด พระโสดา พระสกิทาคา พระอนาคา พระอรหันต์ ก็อยู่ในตัวของเรา พระธรรม ๘๔๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ก็อยู่ในตัวของเรา เมื่อใครต้องการปฏิบัติพระพุทธศาสนา ก็มาปฏิบัติในตัวเรา ท่านได้กล่าวคาถาว่า **อัคคัง ฐานัง มนุสเสสุ มัคคสัตตะ วิสุทธิยา** มนุษย์เป็นผู้ประเสริฐ สามารถทำให้แจ้งได้ซึ่งมรรคผลนิพพาน

จากนั้นท่านก็อธิบายถึง ผู้ปฏิบัติที่หลงอยู่ในสมถะ คือหลงอยู่ในฌาน ท่านว่าสมาธิหัวตอ หมายความว่า มันไม่งอกเงยขึ้น เพราะมันหลงแต่ความสุข โดยมากไม่รู้หนทางที่แน่นอน จึงถือเอาความสุขของฌานเป็นใหญ่เพราะสบายดี แต่ไม่พ้นทุกข์

และท่านก็อธิบายว่า การดำเนินมหาสติปัฏฐานมีกายานุปัสสนา–สติปัฏฐานเป็นต้น พิจารณาถึงอนิจจลักษณะ คือ ลักษณะที่ไม่แน่นอน ทุกขลักษณะ คือ ลักษณะของความทุกข์ อนัตตลักษณะ คือ ลักษณะที่ไม่มีตัวตนให้เห็นจริงขึ้นภายในจิตนั้น จิตนั้นก็จะดำเนินเข้าสู่อริยสัจจ์ เข้าสู่องค์มรรคในที่สุด

ผู้เขียนได้ฟังแล้วจับใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะได้ผ่านการฟังธรรมเทศนาแบบนี้มาตลอดพรรษาที่แล้ว ที่ได้มาพบและจำพรรษาอยู่กับท่าน

แต่ข้าพเจ้าสังเกตดูผู้ฟังบางท่านชักงง ๆ อย่างไรไม่ทราบ คงจะไม่ใคร่จะเข้าใจเท่าไร เป็นอันว่าธรรมเทศนาผ่านไป ๒ กัณฑ์ตั้งแต่ท่านได้เยี่ยมเข้ามาจังหวัดอุบล และถือได้ว่าเป็นการมาครั้งสุดท้ายของท่านอาจารย์มั่นฯ

ข้าพเจ้ายังแปลกใจหนักหนาว่า ทำไมชาวจังหวัดอุบลในครั้งนั้นจึงไม่มีความกระตือรือร้น ในอันที่จะเข้ามานมัสการไต่ถามอรรถธรรมหรือข้อปฏิบัติในทางด้านจิตใจกับท่านอาจารย์ใหญ่มั่น ฯ เพราะทุกหนทุกแห่งที่ท่านไปผู้คนจะหลามไหลไปนมัสการ ทำบุญทานต่าง ๆ ตลอดถึงขอฟังธรรมเทศนาและทุก ๆ คนก็ได้รับการโปรดปรานธรรมเทศนา หรือสัมโมทนียกถาพอใจไปตาม ๆ กัน

ในขณะนี้การกำหนดพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์เสาร์ก็ใกล้เข้ามาทุกขณะ พระเถระผู้ใหญ่ทุกฝ่ายก็ได้หลั่งไหลเข้ามามากขึ้น

พระเถระผู้ใหญ่รูปหนึ่ง เป็นเจ้าอาวาสวัดสระปทุมกรุงเทพมหานครเป็นนักปฏิบัติในอดีต ร่วมกับท่านอาจารย์มั่นฯ ธุดงค์ร่วมกัน แต่ถูกแต่งตั้งเป็นสมภารวัดสระปทุม เลยหยุดการธุดงค์แค่นั้น ท่านผู้นั้นคือ เจ้าคุณปัญญาพิศาลเถระ (หนู) เป็นอุปัชฌาย์ของผู้เขียนเอง

ท่านเจ้าคุณรูปนี้เมื่อมาถึง ได้ขอสิทธิพิเศษเข้าไปในห้อง แล้วไม่มีใครเข้าไปด้วย ได้สนทนากับพระอาจารย์มั่นฯ เป็นเวลากว่า ๒ ชั่วโมงทำเอาผู้เขียนชักจะสงสัยท่านได้สนทนาเรื่องอะไรกัน ถึงได้นานอย่างนี้

ข้าพเจ้าเกิดความสนใจขึ้นภายหลังจึงได้ถามท่านอาจารย์มั่นฯ ว่าท่านเจ้าคุณอุปัชฌาย์พูดเรื่องอะไรกับท่านอาจารย์ ได้รับคำบอกเล่าว่าท่านได้ถามเรื่องการปฏิบัติทางใจ แม้ท่านจะไม่ได้ออกธุดงค์ อยู่ที่กรุงเทพฯ วัดสระปทุม ท่านก็บำเพ็ญกัมมัฏฐานอยู่ทุก ๆ วัน การปฏิบัติจิตนั้นก็ได้รับผลเป็นที่น่าพอใจ ที่ได้ถามกันอยู่นานนั้นคือการเคลียถึงการปฏิบัติที่ผ่านมาเป็นอย่างไร การปฏิบัติจิตที่ได้นั้นเป็นทางที่ถูกต้องหรือไม่ เป็นอันผู้เขียนหมดความสงสัย

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร พระเถระผู้ใหญ่อีกรูปหนึ่ง ก็ได้มาประชุมและประชุมพิเศษคือมาร่วมฉันกับพระอาจารย์มั่นฯ ที่กุฏิทุกวันนอกจากนั้นยังได้วิสาสะกับท่านอาจารย์มั่นฯ อย่างใกล้ชิด

ในระยะนี้พระอาจารย์ฝั้น อยู่วัดป่าศรัทธารามในจังหวัดนคร–ราชสีมา ได้จากพระอาจารย์มั่นฯ ไปเป็นเวลานานแล้ว เมื่อได้มาพบกับท่านอาจารย์มั่นฯ ก็ทำให้ท่านได้ธรรมสากัจฉา คือการสนทนาธรรม อันเป็นส่วนแห่งการปฏิบัติเป็นพิเศษ ผู้เขียนเข้าใจว่าท่านต้องมีการแนะนำที่พิเศษจริง ๆ เพราะหลังจากงานศพนี้แล้วท่านอาจารย์ฝั้นก็ได้จากจังหวัดนครราชสีมามาอยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯ ที่จังหวัดสกลนคร โดยทิ้งจังหวัดนครราชสีมา

ซึ่งท่านก็อยู่เป็นเวลาร่วม ๒๐ ปี

ในขณะนั้น พระอาจารย์ใหญ่ๆ หรือพระเถระผู้ใหญ่ของฝ่ายกัมมัฏฐาน อันนับเนื่องด้วยความเป็นศิษย์ของพระอาจารย์มั่นฯ ต่างก็ได้ทยอยกันเข้ามาอยู่ให้ใกล้กับท่านอาจารย์มั่นฯ เป็นส่วนมาก ทั้งนี้ก็เป็นความประสงค์ของพระอาจารย์มั่นฯ เหมือนกันเพราะท่านต้องการจะปรับปรุงข้อปฏิบัติปฏิปทาหลายประการ เนื่องจากท่านได้จากศิษย์ทางภาคอีสาน ไปอยู่ภาคเหนือเป็นเวลา ๑๒ ปี

ในงานพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์เสาร์ คราวนี้จึงเป็นการประชุมศิษย์ทั้งผู้ใหญ่และผู้น้อย ของพระอาจารย์เสาร์และพระอาจารย์มั่นฯ และเป็นโอกาสอันสำคัญของท่านทั้งหลายที่จะได้ฟังธรรมเทศนาอันเป็นที่วิจิตรลึกซึ้งของพระอาจารย์มั่นฯ ด้วย

วันหนึ่งเป็นวันอุโบสถ พระเถรานุเถระมาในงานประชุมกันเพื่อทำอุโบสถสังฆกรรม วันนั้นประชุมกันเต็มโบสถ์ ผู้เขียนไม่เคยเห็นหน้ามาก่อนมาก ทำให้คิดว่าลูกศิษย์พระอาจารย์เสาร์-พระอาจารย์มั่นฯ มีมากแต่ละท่าน ทรงคุณวุฒิน่าเกรงขาม ก็พอดีท่านอาจารย์มั่นฯ ได้สั่งให้ผู้เขียนสวดปาฏิโมกข์ในวันนี้ ผู้เขียนไม่ขัดข้อง เพราะการสวดปาฏิโมกข์ผู้เขียนถือว่าเป็นกุศลอันประเสริฐ ตั้งใจท่องปาฏิโมกข์ตั้งแต่บวชเป็นสามเณรปีแรก และได้ไปฝึกวิธีสวดกับพระอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล น้องชายพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม ขณะนั้นท่านอยู่ที่วัดป่าทรงคุณ จังหวัดปราจีนบุรี

ผู้เขียนรับบัญชาสวดปาฏิโมกข์ ในวันนั้นก็รู้สึกครั่นคร้ามไม่น้อยเลย เพราะแต่ละรูปที่ประชุมใหญ่โตกันทั้งนั้น แต่การสวดของผู้เขียนก็เป็นไปตามปรกติและสวดได้ดีเป็นพิเศษ ตั้งแต่ต้นจนจบไม่ติดขัดเลย มีเพียงสองครั้งเท่านั้นที่ถูกทักขึ้น

เมื่อจบปาฏิโมกข์ เป็นโอกาสที่จะได้ฟังโอวาทของพระเถระผู้เป็นหัวหน้า นี้เป็นธรรมเนียมของคณะกรรมฐาน ครั้งนี้พระอาจารย์มั่นฯ เป็นพระเถระผู้เป็นหัวหน้าและพระเถรานุเถระเหล่านั้นก็ตั้งใจอยู่แล้วว่า ต้องการจะฟังโอวาทจากท่านอาจารย์มั่นฯ

เป็นอันสมใจแก่พระเถรานุเถระทั้งปวงในวันนั้น พระอาจารย์มั่นฯ ได้ให้โอวาทเป็นใจความว่า ข้อปฏิบัติจะให้การปฏิบัติก้าวหน้านั้น ต้องเป็นไปทั้งภายนอกและภายใน ภายนอกนั้น คือความวิเวก หาที่วิเวกปราศจากสิ่งรบกวนต่างๆ ที่อยู่ในป่า ถ้ำ เป็นต้นอย่าไปโฆษณาหาให้คนมาพบหรือวุ่นวายให้มาก อย่าเอาความวิเวกเป็นการอวดอ้าง เมื่อจะอยู่วิเวกอย่าหาเครื่องกังวล เช่นการก่อสร้างอะไรต่างๆ ให้คนหลั่งไหลเข้ามาอย่าอยู่เป็นที่ เพราะการอยู่เป็นที่ทำความกังวล

การปฏิบัติภายนอกอีกข้อคือ ข้อปฏิบัติธุดงค์ฯ อันเป็นเครื่องขัดเกลากิเลสที่พระพุทธองค์แสดงไว้ ๑๓ ข้อ เลือกถือเอาที่เหมาะแก่อัธยาศัย เช่นการฉันในบาตร การฉันหนเดียว การบิณฑบาต การถือผ้าเฉพาะสามผืน การอยู่ป่า การอยู่โคนต้นไม้ การเยี่ยมป่าช้า เป็นต้น เหล่านี้ชื่อว่าเป็นข้อปฏิบัติภายนอกที่จะต้องทำ เพราะเป็นอุปกรณ์เพื่อให้เกิดการขัดเกลากิเลส และถ้าหากไม่ทำ ก็จะเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าหรือเกิดความสงบได้ยาก ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติทางใจเจริญงอกงาม

ภายในนั้น ได้แก่การดำเนินจิต ต้องดำเนินทั้งสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน ความสงบของใจ โดยการฝึกตามอัธยาศัย ทำจิตให้ปราศจากอารมณ์ มีความตั้งมั่นอยู่ได้ มีสติเป็นเครื่องควบคุมอยู่ มีความเยือกเย็นสบาย นั่งนานก็ไม่เหนื่อย การฝึกที่เป็นเช่นนี้เรียกว่าสมถกัมมัฏฐาน พึงเข้าใจว่าสมถะนี้ถ้าผู้ใดมาติดอยู่จะทำให้เกิดความงมงายได้ เช่นพวกฤาษีชีไพรสมัยครั้งพุทธกาล มัวแต่หลงอยู่ในฌานเป็นรูปฌานอรูปฌาน เข้าใจว่าตนได้บรรลุพระนิพพานแต่หาได้บรรลุไม่ เพราะเพียงแค่สมถะเท่านั้นจะบรรลุไม่ได้

ในตอนนี้พระอาจารย์มั่นฯ ท่านได้ย้ำถึงวิปัสสนาอย่างหนักหน่วง ท่านได้แสดงต่อไปว่า การพิจารณาตามความเป็นจริง คือการไม่อยู่นิ่งของใจที่ได้รับการอบรมจนแข็งแกร่งด้วยสมถะแล้ว ยกจิตขึ้นพิจารณา ตามอย่างของท่านปัญจวัคคีย์ คือพิจารณารูป-เวทนา-สัญญา-สังขาร-วิญญาณ อันเป็นนามรูป ว่าไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตนจนเกิดนิพพิทาญาณความเบื่อหน่าย สามารถดำเนินจิตเข้าสู่อริยสัจจธรรมจนรู้แจ้งเห็นจริงได้

นับเป็นการแสดงธรรมให้โอวาทแก่พระภิกษุสามเณรที่ทำปาฏิโมกข์เสร็จในวันนั้นให้เกิดความเข้าใจอะไรหลายอย่าง ซึ่งผู้เขียนได้บันทึกไว้แต่เพียงเนื้อความเล็กน้อยเท่านั้น สังเกตเห็นพระเถรานุเถระที่ประชุมกันพออกพอใจเป็นอย่างยิ่ง

๓.๑๗ ไปพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์เสาร์ฯ

ความกตัญญู กตเวที ย่อมแสดงออกซึ่งน้ำใจของสัตบุรุษมาแล้วทุกยุคทุกสมัย พระอาจารย์มั่นฯ แม้ท่านจะได้ธุดงค์ฝ่าป่าดงพงพี บำเพ็ญตบะธรรมมาแล้วอย่างหนักจนเกิดผลทางใจ แนะนำศิษยานุศิษย์อย่างกว้างขวางและได้รับผลอย่างสูงแล้ว

ท่านก็ยังได้พยายามเดินทางไปเพื่อจะถวายพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์เสาร์ ผู้เป็นพระอาจารย์ของท่าน แม้การเดินทางครั้งนี้จะลำบากสักเพียงใด ซึ่งน่าจะเป็นตัวอย่างอันดีแก่พวกเรา ซึ่งบางท่านอาจคิดว่างานศพไม่สำคัญ เพราะงานศพนั้นเป็นการแสดงถึง กตัญญูกตเวทีได้อย่างดี

ข้าพเจ้าได้อยู่อุปัฏฐากท่านอาจารย์มั่นฯ ที่งานพระราชทานเพลิงศพของพระอาจารย์เสาร์ ครั้งนี้ได้พบกับพระเถรานุเถระเป็นจำนวนมาก และท่านเหล่านั้นก็ได้แสดงออกซึ่งความอดทนอย่างยิ่ง ในการมาร่วมงานคราวนี้ เพราะในงานไม่มีการต้อนรับ หรือการเลี้ยงดูพิเศษอันใด ทุก ๆ องค์ที่มาช่วยตัวเองทั้งนั้น ทั้งการฉันและที่อยู่ ต่างก็เข้าหาโคนต้นไม้ตามมีตามได้ ข้าพเจ้าได้ตระเวนดูทั่วไป ท่านใช้เชิงบาตรเป็นหมอนหนุนศีรษะ ใช้ผ้าอาบน้ำฝนปูนอน ภาชนะใส่น้ำของท่านมีกระติกที่ทำเองติดตัวมาทุกท่าน กลดเป็นกุฏิ ท่านได้กางกลด มีมุ้งในตัว

เมื่อถึงคราวจะต้องช่วยงาน ท่านก็จะออกจากกลดมาที่ทำงาน เมื่อถึงคราวสวดมนต์ หรือเทศน์ เป็นต้น ทุก ๆ องค์ก็ทราบดีว่าจะทำอะไร ท่านก็ออกมาตามกำหนดการที่ไม่ต้องมีตัวหนังสือไปนิมนต์

ข้าพเจ้าหวนระลึกถึงงานที่เป็นกันเองเช่นนี้ ก็อัศจรรย์ใจอยู่มาก พระเถรานุเถระเหล่านี้มาด้วยศรัทธา ไม่ต้องนิมนต์ ถือว่าเป็นงานอาจารย์ของตนก็มาด้วยความจงรักภักดี โดยเหตุนี้ทางเจ้าภาพหรือผู้จัดงานจึงไม่มีการหนักใจอยู่เลย เพราะไม่ต้องลงทุน ค่าพาหนะของพระ และค่าเลี้ยงดู ค่าถวายปัจจัยสี่ ซึ่งถ้าหากงานใหญ่ ๆ มีพระจำนวนถึงสี่ห้าร้อยอย่างนี้จะต้องมีการใช้จ่ายหลายหมื่นบาท แต่งานนี้ไม่ต้องใช้จ่ายเลย จึงน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่พุทธศาสนิกชนผู้บำเพ็ญกุศลอุทิศแก่ผู้ที่ล่วงลับ เพราะบางรายมีถึงคนตายขายคนเป็น แต่บางรายกลับเอาคนตายขายกิน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นพระผู้ตายมีชื่อเสียง คนนับถือมาก ก็ใช้ศพนั้นเป็นนากินกันอยู่ไม่รู้จบ ดู ๆ แล้วก็เป็นเรื่องที่น่าเอน็จอนาถใจ ตายแล้วก็ยังจะมาทำอะไรต่อมิอะไรอีก จนเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น

อยู่มาวันหนึ่ง มีพระอาจารย์รูปหนึ่งเข้ามาถามถึงข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการเดินธุดงค์ว่า จะปฏิบัติด้วยวิธีใดจึงจะเป็นการถูกต้อง พระอาจารย์รูปนั้นได้เน้นว่า ผมเห็นพระธุดงค์ที่ไปปักกลดตามที่ชุมนุมชน หรือธุดงค์ไปไหว้พระเจดีย์ พระพุทธบาท บางกลดถึงกับเขียนประกาศติดไว้ที่มุ้งกลดว่ามีของดีใครต้องการให้มารับ

พระอาจารย์มั่นฯ ได้ให้คำตอบและอธิบายเรื่องนี้ให้พระรูปนั้นฟังอย่างแจ่มแจ้ง โดยใจความว่า การธุดงค์นั้นมุ่งหมายเพื่อถ่ายถอนกิเลสกำจัดกิเลส การที่ออกธุดงค์โดยการโฆษณาหรือประกาศโฆษณาว่าจะออกไปทางโน้นทางนี้ โดยต้องการว่าจะให้คนไปหามาก ๆ นั้นไม่ชื่อว่าเป็นการถูกต้อง ธุดงค์ก็แปลว่าเครื่องกำจัดความอยาก มีการฉันหนเดียว ฉันในบาตรไม่มีภาชนะอื่น การบิณฑบาต การอยู่โคนต้นไม้ การอยู่ป่า การปฏิบัติอย่างนี้ชื่อว่าเป็นธุดงค์ เช่นการฉันหนเดียวเป็นการตัดความอยากที่จะต้องการฉันอย่างโน้นอย่างนี้ เมื่อฉันแล้วก็แล้วกัน ในวันนั้นตัดการกังวล

ทั้งปวง หรือเช่นการฉันในบาตร ก็ไม่ต้องคิดถึงรสชาด หรือต้องหาภาชนะให้เป็นการกังวล ที่จะคิดว่าจะแบ่งกับข้าว และข้าวไว้ต่างกันเพื่อหารสชาดแปลก ๆ ต่าง ๆ รวมกันหมดในบาตรเป็นการขจัดความอยากอย่างหนึ่ง หรือเช่นการไปอยู่ในป่าที่ไกลจากบ้านพอควร หรือในถ้ำภูเขานี้ก็เป็นการหาสถานที่บำเพ็ญกัมมัฏฐาน แสวงหาความสงบเพื่อบำเพ็ญสมณธรรม การแสวงหาแหล่งที่เป็นป่า ภูเขาถ้ำนี้ต้องหาสถานที่เป็นสัปปายะ เหมาะแก่การบำเพ็ญสมณกิจ สมณธรรมจริง อย่าไปหาถ้ำภูเขาที่ประชาชนไปกันมากเป็นการผิด และไม่เป็นการดำเนินธุดงค์ หรือจะไปแสวงหาแหล่งที่เป็นภูเขา ถ้ำ ที่เป็นแหล่งเหมาะแก่การที่ประชาชนจะไปให้มาก และอยู่นาน ๆ จนประชาชนรู้จักแล้วก็จัดการก่อสร้างถาวรวัตถุให้เป็นที่จูงใจนักท่องเที่ยว มิหนำซ้ำยังมีการชักชวนประชาชนให้มาดูมาชม เขาไม่มาก็ไปหาเขา เขามาก็ต้อนรับด้วยวิธีการต่าง ๆ จนประชาชนติดใจ ชักชวนกันมา พระธุดงค์เหล่านั้นกลับดีใจว่าประชาชนขึ้นตัวมาก ไม่พยายามที่จะคิดหนีหรือไม่หาวิเวกทางอื่นอีก บางแห่งทำสถานที่ไออ่ายิ่งกว่าในบ้านในเมืองเขาเสียอีกอย่างนี้

เมื่อพระอาจารย์มั่นฯ ได้พรรณนาถึงความเป็นเช่นนี้เกี่ยวกับการธุดงค์ ท่านจึงให้หลีกจากความเป็นดังกล่าวเสีย เมื่ออยู่นานจะเป็นการเคยชินแล้วก็พยายามหาหนทางไปทางอื่น เมื่อรู้ว่ามีคนมามาก ก็รีบหลีกเลี่ยงไปเสีย การธุดงค์จึงจะถูก และเป็นไปเพื่อการขัดเกลากิเลสได้จริง เมื่อจะอยู่ที่ใดอันเป็นแหล่งของการวิเวกสงบสงัดแล้ว ก็พึงอยู่ที่นั่นแล้วบำเพ็ญประโยชน์แก่ตน ยิ่งสงบเท่าใดยิ่งดี ยิ่งปราศจากผู้คนเท่าไรยิ่งดี ยิ่งอยู่ในดงสัตว์ร้ายเท่าไรยิ่งดี และพยายามอย่าอยู่แห่งเดียว เปลี่ยนที่อยู่เสมอ ๆ เพื่อแก้ความเคยชินต่อสถานที่ ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านเตือนหนักเตือนหนาว่าอย่าเอาการอยู่ป่า อยู่บนภูเขา อยู่ในถ้ำ เป็นเครื่องมือโฆษณาเป็นอันขาด เพราะการทำเช่นนั้นเป็นการทำให้คนแตกตื่น เพราะคนชอบแตกตื่นกันอยู่แล้ว พอเห็นของแปลกเข้า ก็เลยแตกตื่นกันใหญ่ หากทำเช่นนั้นถือว่าเป็นการปลอมแปลงการถือธุดงค์ จะไม่ได้รับผลจากการรักษาปฏิบัติธุดงค์ตามความมุ่งหมาย

เมื่อพระราชทานเพลิงศพท่านพระอาจารย์เสาร์ได้ผ่านไปด้วยดีเป็นไปด้วยความเรียบร้อยทุกประการ หลังจากนั้น พระเถรานุเถระทั้งหมดก็จะมาร่วมประชุมกันเพื่อถวายสักการะแก่พระอาจารย์มั่นฯ ซึ่งขณะนั้นท่านเป็นพระผู้ใหญ่และเป็นประธานการถวายสักการะ คณะพระผู้ปฏิบัติถือว่าเป็นการทำวัตร เพราะนานแล้วไม่ได้พบกับท่านอาจารย์มั่นฯ เมื่อได้มีโอกาสมาพบเช่นนี้ จึงถือโอกาสทำวัตรท่านพร้อมกัน นี้จึงเป็นธรรมเนียมของพระกัมมัฏฐานสายนี้ คือเมื่อพบกับพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิเคารพนับถือแล้วจะต้องถวายสักการะ ในโอกาสที่ถวายสักการะ พระเถระองค์นั้นก็จะถือโอกาสให้โอวาทเป็นทำนองตักเตือนเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมต่าง ๆ นับว่าเป็น

วิธีการที่เหมาะสมดีมาก

แม้ขณะนี้ พระเถรานุเถระก็ได้มาทำวัตรท่านอาจารย์มั่นฯ กันอย่างพร้อมเพรียง ข้าพเจ้าได้เห็นภาพที่น่าเลื่อมใสจริงๆ เพราะพระเถระที่มาประชุมกันนั้นส่วนมากเป็นพระผู้ใหญ่กันทั้งนั้น เป็นชั้นพระอาจารย์ ขณะนั้นผู้เขียนอายุเพียง ๒๓ ปีเท่านั้น เมื่อมาเห็นพระเถระชั้นผู้ใหญ่ที่เคร่งครัด และเป็นอาจารย์นักปฏิบัติธรรมอยู่แล้ว ก็ยิ่งทำให้ผู้เขียนดื่มด่ำในความลึกล้ำเลื่อมใสยิ่งขึ้น ภาพเหตุการณ์ของวันนี้มันน่าจะบันทึกไว้ด้วยการถ่ายทำภาพยนตร์หรือด้วยภาพนิ่ง หรือด้วยภาพวาดอย่างใดอย่างหนึ่งจริงๆ แต่ภาพนี้ก็ปรากฏเป็นเพียงมโนภาพของผู้เขียนเท่านั้น เป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง แต่ถึงจะเป็นมโนภาพของผู้เขียนก็ยังดีอยู่ ที่ยังมีการถ่ายทอดออกมาจากใจมาเขียนให้ผู้อ่านทั้งหลายมาช่วยกันวาดมโนภาพเอาเอง ก็อาจจะทำให้เกิดความเลื่อมใสขึ้นมาได้บ้าง ผู้เขียนจึงขอบันทึกความจำนำลงมาเป็นหลักฐานไว้กับหนังสือเล่มนี้

เป็นคำเตือนขั้นสุดท้ายของพระอาจารย์มั่นฯ แก่บรรดา พระเถรา นุเถระศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย ที่มาร่วมประชุมหลังจากการพระราชทานเพลิงศพเป็นไปโดยความเรียบร้อยแล้ว และจะได้มีการอำลาจากกันไปคนละทิศคนละทางซึ่งอาจจะได้พบกันยากนักเมื่อไม่มีเหตุ

ขณะที่ประชุมกราบลา ท่านได้เตือนว่า “ทุกรูปทุกองค์ อย่าพากันประมาทเลย จงพากันคิดว่าการมาทำศพนั้น คือการสอนตัวของเราเอง นำเอาศพเป็นสักขีพยานว่าความตายเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้” ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านเสริมว่า “ปัจจุบันบางคนพากันเข้าใจผิดว่า เวลาคนตายนิมนต์พระมาสวดอภิธรรม มาติกา บังสุกุล เข้าใจผิดว่าสวดให้คนตาย บางคนก็ไปเคาะโลงบอกว่าพระสวดแล้ว นี่เป็นการเข้าใจผิดอย่างมาก ความจริงนั้นการสวดของพระขณะที่มีศพ ท่านต้องการให้ผู้ฟังปลงธรรมสังเวช คือเอาคนตายเป็นสักขีพยานว่านี่ยังไงศพ จะได้นึกถึงตัวของเราว่าจะต้องตาย ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านได้เล่าเรื่องบุพกรรมของท่านพระยศกุลบุตร ว่าในอดีตชาติท่านพระยศกับสหายทั้ง ๕๔ คน ได้พร้อมใจกันบำเพ็ญกุศลเกี่ยวกับงานศพเมื่อมีการตายโดยไม่มีญาติ (หรือเรียกกันว่าผีไม่มีญาติ) ท่านกับสหายจะไปตามเก็บเอาศพมาทำฌาปนกิจให้หมด โดยไม่คิดมูลค่าแต่อย่างใด

อยู่มาวันหนึ่งมีหญิงคนหนึ่งได้ตายลงโดยฉับพลันด้วยโรคปัจจุบัน เนื้อหนัง มังสายังเอี่ยมลออออยู่ ท่านพร้อมกับสหายเมื่อทราบข่าวก็รีบไปนำศพนั้นมา ทุกๆ คนก็ได้เห็นศพตายใหม่ๆ ยังไม่มีส่วนอวัยวะบกพร่อง ต่างคนก็พูดว่า “แหมศพนี้ยังดูสดใส” แล้วจึงนำร่างหญิงนั้นไปสู่ป่าช้าวางลงบนเชิงตะกอน เตรียมการฌาปนกิจ เมื่อติดไฟๆ ได้ลุกขึ้น เผาผลาญร่างของหญิงนั้นดำเป็นตอตะโก ทุกส่วนกำลังถูกไฟเผาผลาญ ขาดวิ่นลง

อย่างน่าอนาจ ท่านพระยศกุลบุตรในชาตินั้น ได้เห็นภาพที่ได้เปลี่ยนจากเอี่ยมลออมาเป็นสภาพดำเป็นตอตะโก ได้ปลงธรรมสังเวช เกิดความสลดใจได้เห็นธรรม แล้วท่านก็บอกสหาย ๆ ก็ได้มาดูเกิดสลดใจได้เห็นธรรมเช่นเดียวกัน

ด้วยบุพกรรมที่ท่านได้ทำในอดีตชาติเช่นนี้เอง เป็นปัจจัยให้ท่านมาบังเกิดเป็นเศรษฐี ชื่อว่ายศกุลบุตร เมื่อท่านได้เสวยอารมณ์ชมสมบัติแล้ว เมื่อบุญบารมีปัจจัยในอดีตแก่กล้าขึ้น วันหนึ่งท่านจึงลุกขึ้นกลางดึกเดินออกจากห้อง เห็นนางบำเรอหลับไหลหลงละเมอด้วยอาการกิริยาต่าง ๆ ท่านก็เกิดสังเวชสลดจิต คิดว่านี้คือป่าช้าผีดิบ ไม่เป็นที่เจริญใจเจริญตาเหมือนก่อน จึงคิดเบื่อหน่าย ออกอุทานในใจว่า ที่นี่ขัดข้อง ที่นี่วุ่นวาย ๆ ๆ แล้วก็เดินลงจากปราสาท หนีออกจากบ้านบ่นไปคนเดียว เดินไปจนถึงป่าอิสิปตน-มฤคทายวัน ที่พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ พระพุทธองค์ทรงได้ยินทางทิพยโสต จึงได้ทรงเรียกยศกุลบุตรว่า “ที่นี่ไม่ขัดข้อง ที่นี่ไม่วุ่นวาย จงมาเถิดเราจะแสดงธรรมแก่เธอ” เมื่อยศกุลบุตรได้ยินเข้าแล้ว จึงรีบเดินเข้าไปตามเสียงนั้น แล้วก็ได้ฟังธรรม ภายหลังได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ แล้วบวชในพระพุทธศาสนา สหายทั้ง ๕๔ คน เมื่อได้ทราบว่าพระยศกุลบุตรบวชแล้วก็มาคิดว่าธรรมวินัยที่ยศกุลบุตรบวชคงไม่เลว จึงได้ชวนกันมาพบกับพระยศแล้วพระยศก็พาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงแสดงธรรมให้ฟัง สหายทั้ง ๕๔ ก็ได้บรรลุพระอรหันต์ แล้วบวชในพระพุทธศาสนา

ท่านอาจารย์มั่นฯ ท่านเล่าจบแล้วก็ย้ำว่าการที่บุคคลมาทำงานศพนั้น ต้องมาปลงธรรมสังเวช จึงจะได้ผล มิใช่จะมาทำงานศพด้วยความสนุกสนาน หรือด้วยเพียงธรรมเนียมหรือด้วยเสียไม่ได้หรือด้วยการเห็นผิด ต้องกระทำเช่นกับพระยศกุลบุตรกับสหายในอดีตชาติเมื่อท่านได้ทำการเผาศพอย่างนั้นแล้ว ผลที่ได้รับจึงเป็นผลใหญ่

นี้ก็เป็นคำสอนคำเตือนขั้นสุดท้ายในงานศพของพระอาจารย์เสาร์ และก็เป็นคำเตือนที่น่าฟังมาก ผู้เขียนจึงบันทึกเพื่อให้ทราบถึงความจริงบางประการ หรือนโยบายการแนะนำธรรมานุธรรมของท่านพระอาจารย์มั่นให้ผู้ที่ไม่เคยเห็นท่านหรือไม่เคยได้ยิน จะได้มีความเข้าใจบ้างตามสมควร

พระอาจารย์มั่นฯ ได้เดินทางกลับมาจากจังหวัดอุบล หลังจากงานพระราชทานเพลิงศพเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยทางรถยนต์กลับไปจังหวัดสกลนคร และพักจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าบ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

บ้านนี้เป็นบ้านเดิมของพระอาจารย์เนียม ซึ่งพระอาจารย์องค์นี้คุ้นเคยกับผู้เขียนเป็นกรณีพิเศษ เพราะตอนก่อนจะไปงานพระราชทานเพลิงศพพระอาจารย์เสาร์นั้น ได้พักอยู่ด้วยกันกับผู้เขียน อยู่กับพระอาจารย์มั่นที่บ้านนาสีนวล

พระอาจารย์เนียมนี้ เป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของท่านพระอาจารย์มั่นฯ มาก ด้วยเหตุนี้กระมั่ง พระอาจารย์หลังจากอยู่บ้านโคกอันเป็นบ้านเดิมของท่านอาจารย์กงมาซึ่งท่านก็ได้ไว้เนื้อเชื่อใจ แล้วท่านก็ได้มาอยู่วัดป่าบ้านนามน เท่ากับฉลองศรัทธาให้กับท่านอาจารย์เนียมเป็นครั้งสุดท้าย

ปรากฏว่าท่านอาจารย์เนียมนี้ท่านอ่านหนังสือไม่ออกเลย ที่ท่านออกปฏิบัติกับพระอาจารย์มั่นฯ ด้วยการหวังการพ้นทุกข์จริง ๆ

๓.๑๘ พระอาจารย์มั่นฯ จำพรรษาที่วัดป่าบ้านนามน

พระอาจารย์มั่นฯ ได้จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าบ้านโคก เป็นบ้านของพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ อาจารย์องค์แรกของผู้เขียน และเป็นบ้านเกิดของท่าน ต่อมาได้มาจำพรรษาอยู่ที่บ้านนามน ต.ตองโขบ อ.เมือง จ.สกลนคร อันเป็นบ้านเกิดของพระอาจารย์เนียม

ดูจะเป็นการเอาใจท่านทั้งสองมิใช่น้อยเลย เพราะการจำพรรษาแต่ละครั้งก็มีคนมานิมนต์มากแห่ง แต่ท่านก็ไม่ไป

ในฐานะผู้เขียนเป็นชั้นศิษย์ ยังมองเห็นความอัศจรรย์อยู่มากที่ท่านอาจารย์มั่นฯ มาจำพรรษาที่ป่าใกล้บ้านทั้ง ๒ แห่งนี้ เพราะมองดูสถานที่แล้ว ก็ไม่ใช่เป็นป่าใหญ่หรือที่ดีอะไรนัก แต่เพราะท่านมีความประสงค์จะให้พระอาจารย์ของข้าพเจ้า (พระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ) กลับจากจังหวัดจันทบุรี เพราะท่านต้องการจะให้มาเพื่อหาความวิเวกยิ่ง ๆ ขึ้น และจะได้ปรับปรุงการปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักของการปฏิบัติกัมมัฏฐานต่อไป

และท่านคงเล็งเห็นประโยชน์อะไรอีกมากในการจำพรรษา ๒ แห่งนี้เป็นเวลา ๓ ปี ผู้เขียนในฐานะเป็นศิษย์ติดตามจึงพลอยมาได้รับผลประโยชน์ในคราวนี้อย่างดียิ่ง เพราะเมื่อเข้ามาแล้วก็ได้รับตำแหน่งเป็นพระอุปัฏฐากเลย จึงเป็นโอกาสอย่างยิ่งที่จะได้ทราบการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด

วัดป่าบ้านนามนเป็นสถานที่สงบพอสมควร อยู่ไม่ไกลจากเทือกเขาภูพาน ขณะที่พระอาจารย์มั่นฯ นำพระภิกษุสามเณรจำพรรษาอยู่นั้น ไม่มีกุฏิถาวร มีแต่กุฏิชั่วคราว หลังคามุงด้วยหญ้าคา และท่านก็ไม่ใคร่จะยอมให้ใครทำถาวรวัตถุเลย เมื่อจะยกกุฏิก็ทำเป็นการชั่วคราวทั้งนั้น

เมื่อท่านจำพรรษาอยู่ที่นี้ พระภิกษุสามเณรก็พยายามที่จะมาอยู่กับท่านมาก จึงจำเป็นต้องจัดเสนาสนะเพิ่มขึ้น การจัดเสนาสนะก็เป็นการจัดชั่วคราว พื้นฟากหลังคามุงหญ้าคา

ผู้เขียนจึงขอกล่าวถึงประวัติของพระอาจารย์เนียม ไว้ในที่นี้เพื่อเป็นบันทึกชีวะประวัติของท่านไว้ แม้ว่าท่านจะมรณภาพไปแล้ว แต่ท่านก็

ทำคุณประโยชน์ไว้ในพระพุทธศาสนา ทั้งแก่ตัวท่านและผู้อื่นมิใช่น้อย

ท่านอาจารย์เนียมได้อุปสมบทหลังจากมีภรรยาแล้ว มีความเบื่อหน่ายฆราวาส ท่านมิได้เรียนหนังสือมาก่อนเลย หมายความว่าอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เอาเลย แต่ว่าเมื่อท่านบวชแล้วท่านได้ติดตามพระอาจารย์มั่นฯ ได้เรียนกัมมัฏฐานกับท่าน แล้วก็พยายามปฏิบัติอย่างอุกฤษฎ์ทีเดียว ทั้งสนใจในการไต่ถามการปฏิบัติจนได้รับผลเป็นที่น่าพอใจ ท่านอาจารย์เนียมเคยพูดกับผู้เขียนถึงการที่ท่านปฏิบัติอยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯ ตื้นลึกหนาบาง ท่านได้บอกเคล็ดลับการปฏิบัติอยู่กับท่านอาจารย์มั่นฯหลายอย่าง ในฐานะเคยอยู่กับท่านมาก่อน ทำให้ผู้เขียนเข้าใจความจริงอะไรหลาย ๆอย่างซึ่งเป็นประโยชน์เหลือเกิน

ความจริงเคล็ดลับนี้มีความสำคัญนัก ไม่ว่าจะทำอะไรถ้าไม่ทราบความจริงของเคล็ดลับแล้ว จะทำให้เกิดความล่าช้าหรือความลำบากโดยใช่เหตุ และอันเคล็ดลับนี้เอง ที่อาจารย์สมัยก่อนเก็บงำซ่อนเงื่อนไขเอาไว้สำหรับดัดสันดานลูกศิษย์ เช่นวิชาอาคมอะไรต่าง ๆ ให้แก่ศิษย์ก็ไม่สอนหมด เหลือตอนสำคัญเอาไว้ เผื่อลูกศิษย์มันคิดล้างครู ลูกไม่รู้คุณพ่อ มันจะได้เอาไว้ดัดสันดาน การกระทำอะไรต่าง ๆ แม้ในปัจจุบันที่พวกประเทศด้อยพัฒนา ทั้งหลายไปร่ำเรียนวิชาการสมัยใหม่ทุก ๆสาขาอันเป็นวิชาการสำคัญ ผู้เขียนเข้าใจว่าเคล็ดลับของประเทศที่เจริญแล้ว เขาได้เก็บเอาไว้อย่างมิดชิด แล้วเราก็ว่าได้สำเร็จปริญญาอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ยังมีสิ่งที่เรายังไม่รู้เคล็ดลับที่สำคัญ จึงทำให้เจริญขึ้นยาก กว่าจะจับเคล็ดลับได้ก็ต้องอาศัยเวลานาน

แม้การที่ผู้เขียนได้ทราบเคล็ดลับ ในการอยู่กับพระอาจารย์มั่นฯ จากพระอาจารย์เนียมนี้เอง ที่ทำให้ผู้เขียนได้รับประโยชน์อย่างรวดเร็ว กับทั้งกันความผิดพลาดต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ทำไมพระอาจารย์เนียมจึงให้ความสนิทสนมแก่ผู้เขียนมากและในเวลาอันรวดเร็วนี้ น่าแปลกใจ จึงทำให้ผู้เขียนเข้าใจความจริงอะไรหลายอย่างที่ทำให้ได้ไต่ถามและได้การปฏิบัติทางใจแก่พระอาจารย์มั่นฯ ได้มากเป็นที่พอใจยิ่ง

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ พระอาจารย์เนียม ก็ได้ธุดงค์ไปถึงจังหวัดนครราชสีมาพร้อมกับพระอาจารย์อีกหลายองค์ มีพระอาจารย์สิงห์ เป็นหัวหน้า มีคนสำคัญอยู่คนหนึ่งคือหลวงชาญ ได้ไปฟังเทศน์จากพระอาจารย์เนียม เกิดความเลื่อมใสในคณะกัมมัฏฐานอย่างยิ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า ท่านอาจารย์เนียมท่านอ่านหนังสือไม่ออก ท่านนำเอาธรรมมาแสดงแด่หลวงชาญได้อย่างไร นี้ก็น่าคิด แต่ผู้ที่ได้ปฏิบัติธรรมจนเกิดธรรมภายในได้แล้ว ก็เห็นเป็นของธรรมดา ปรากฏต่อมาว่า หลวงชาญเกิดความเลื่อมใส ถวายที่ของตนให้สร้างวัด จนปรากฏชื่อ วัดป่าสาลวัน จนกระทั่งเดี๋ยวนี้

ขณะที่ท่านอยู่กับพระอาจาย์มั่นฯ ได้ใช้ให้เป็นผู้คอยแก้พระภิกษุ–

สามเณรที่หลงวิปัสสนูปกิเลส เพราะบางองค์ที่บำเพ็ญความเพียรอย่างหนัก เกิดความเข้าใจผิด หลงตัวว่าได้สำเร็จพระอรหันต์ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้สำเร็จเพราะอำนาจของวิปัสสนูฯ ทำให้เข้าใจไปเช่นนั้น เนื่องจากเป็นสิ่งมหัศจรรย์มาก ขณะที่เกิดวิปัสสนูปกิเลสนั้น มีทั้งความสว่างผ่องใส ลึกซึ้งยังกับหมดกิเลส ซึ่งแต่ละรูปที่หลงนั้นย่อมมั่นหมายในตัวเองมาก ยากที่จะแก้ไขได้ หากไม่มีวิธีการแก้ จะติดไปนานมากทีเดียว

การเป็นเช่นนี้เกิดขึ้นแก่รูปใด พระอาจารย์เนียมเป็นผู้หนึ่งที่จะต้องถูกอาจารย์มั่นฯ ใช้ให้ไปแก้ไขเพื่อให้ท่านเหล่านั้นกลับใจ ดำเนินไปในทางที่ถูก การแก้ผู้บังเกิดวิปัสสนูปกิเลสนี้ มิใช่ง่ายเลย เพราะความเข้าใจผิดของผู้เป็นนั้นลึกซึ้งมาก เพราะฉะนั้นผู้ที่จะไปแก้เขานั้นจะต้องมีกำลังจิตมากทีเดียว หากแต่จะใช้เพียงวาทะถ้อยคำ ก็ยากนักที่จะแก้ได้ พระอาจารย์เนียมจึงเป็นผู้หนึ่งที่มีพลังจิตที่พอจะแก้ได้ จึงนับว่าท่านเป็นศิษย์คนสำคัญของพระอาจารย์มั่นฯ รูปหนึ่งซึ่งใคร ๆ ไม่เคยกล่าวขวัญถึงเลย แต่กับผู้เขียนสนิทสนมกันมาก

พระอาจารย์เนียมได้มรณภาพที่บ้านหนองผือ ต.นาใน อ.พรรณานิคม ที่ท่านพระอาจารย์มั่นจำพรรษาอยู่ ๕ ปีนั้นเอง ท่านป่วยด้วยไข้มาเลเรีย หลังจากท่านมรณภาพแล้ว ท่านอาจารย์ก็ให้ก่อเชิงตะกอนด้วยท่อนไม้ทำฌาปนกิจศพอย่างมิต้องมีพิธีรีตองอะไร ซึ่งพระอาจารย์มั่นฯ ท่านได้ทำฌาปนกิจศพแก่พระภิกษุ สามเณรที่มรณภาพกับท่านเช่นนี้โดยปรกติ เพราะได้เคยพูดไว้เสมอว่าซากอสุภะ ร่างกายที่ตายนั้น ควรแก่การที่จะพึงพิจารณาให้เป็นสักขีพยานในการปลงธรรมสังเวชเท่านั้น ส่วนการบำเพ็ญกุศลที่จะพึงอุทิศผลไปให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วนั้น ไม่จำเป็นจะต้องมีร่างกายที่สิ้นลมแล้วจะมาเป็นผู้คอยรับส่วนกุศล

ผู้เขียนได้มารำลึกถึงคุณานุคุณของท่านอาจารย์เนียมมาก แม้จะเป็นการอยู่ร่วมกันชั่วขณะไม่นานนัก แต่ผู้เขียนได้ทราบความเป็นมาของพระอาจารย์มั่นฯ จากท่านมากเกินความคาดหมาย ทั้งยังให้คติธรรมที่ท่านเข้าใจด้วยตัวท่านเองอีกมาก จะอย่างไรก็ตามผู้เขียนก็ได้ถือว่าท่านพระอาจารย์เนียมเป็นพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิสูงผู้หนึ่ง

มีอยู่วันหนึ่ง หมู่บ้านที่อยู่ไม่ไกลจากบ้านนามนนี้เท่าไรนัก เกิดมีการลือว่าผีปอบกำลังอาละวาดและมีผีป่าเข้าผสมมีการตายกันไม่เว้นแต่ละวัน ชาวบ้านได้มีความเชื่อว่าผีอาละวาดจริง ต่างก็พากันครั่นคร้ามหวาดเสียวกลัวกันเป็นการใหญ่ พวกชาวบ้านได้ส่งตัวแทนมาที่ท่านอาจารย์มั่นฯ ขอให้ไปไล่ผีให้พวกเขาด้วย เมื่อตัวแทนชาวบ้านนั้นมีอยู่ ๓-๔ คนมากราบพระอาจารย์แล้ว ก็เล่าถึงถึงเหตุเภทภัยที่พวกเขากำลังได้รับอยู่ให้ท่านฟัง

เมื่อท่านได้ฟังแล้ว จึงบัญชาให้ผู้เขียนไปจัดการแก้ไขพวกผีปอบ

อันที่จริงผู้เขียนก็เคยจัดการเรื่องผี ๆ มาหลายครั้งแล้ว มาคราวนี้ท่านอาจารย์มั่นฯ มาใช้ให้ไปจัดการ ทั้ง ๆ ที่พระเถระอื่น ๆ ที่มีความสามารถในทางนี้ตั้งหลายรูป ทำไมท่านจึงไม่ใช้ให้ไปจัดการ แต่กลับมาให้ผู้เขียน ซึ่งขณะนั้นเป็นพระผู้น้อย มีพรรษาเพียง ๓ พรรษาเท่านั้น ก็คงจะเป็นการทดลองความสามารถหรือดูใจว่าเราจะเชื่อฟังและยอมปฏิบัติตามหรือไม่ ก็สุดที่จะเดา แต่ขณะนั้นผู้เขียนก็เป็นผู้คอยดูแลอุปัฏฐากท่านตลอดเวลา ก็เป็นห่วงว่าจะได้ใครมาแทนการอุปัฏฐาก สำหรับผู้ใคร่อุปัฏฐากก็มีมาก เพราะใคร ๆ ก็อยากอยู่ใกล้ชิดตัวท่าน แต่โอกาสไม่ให้เท่านั้น

เป็นอันว่าผู้เขียนเดินทางไปเพื่อจัดการกับผี ได้สามเณรไปเป็นเพื่อนหนึ่งรูป ไปพักอยู่ที่ป่าใกล้ ๆ บ้านนั้น มีพวกญาติโยมมาแผ้วถางที่อยู่เป็นเนินปลวกพอที่จะพักชั่วคราวได้ เมื่อพักอยู่ตกกลางคืนได้มีประชาชนพากันมามากมาย ผู้เขียนสังเกตดูชาวบ้านที่มานั้นดูตื่น ๆ คล้าย ๆ จะตกใจเพราะทุกคนเกรงกลัวผี ถึงมันไม่กินเรา มันอาจจะกินลูกเรา เขาคงคิดว่าอาจารย์รูปนี้จะสู้ผีไหวหรือไม่ เพราะดูแล้วก็ยังหนุ่มเด็กอยู่เลย ถ้าสู้ไม่ไหวพวกเราอาจจะถูกผีรุกพวกเราหนักยิ่งขึ้น แต่เขาก็ดูจะมั่นใจว่านี่เป็นศิษย์ของพระอาจารย์มั่นฯ คงจะมีความสามารถจัดการกับผีได้ ท่านจึงส่งมา

ในค่ำคืนวันนั้นผู้เขียนได้แสดงธรรมให้ชาวบ้านฟัง และให้เขารับพระไตรสรณคม แนะนำความเชื่อถือผิดต่าง ๆ พอสมควรแล้วเขาก็พากันกลับบ้าน ตอนจะกลับผู้เขียนได้เตือนพวกโยมว่า “โยมคืนนี้อาตมาจะไล่ผีที่มีอยู่หมู่บ้านนี้ จะเป็นผีปอบหรือผีอะไรจะไล่ออกให้หมด และขอให้ทุกคนจงบำเพ็ญภาวนาอย่างที่อาตมาสอนไว้โดยทั่วกัน และในคืนนี้ใครมีประสบ-การณ์อย่างไร ให้มาบอกอาตมาในวันพรุ่งนี้”

เป็นสิ่งที่น่าประหลาดใจ เมื่อวันรุ่งขึ้นพวกประชาชนในหมู่บ้านนี้ได้มาเล่าความฝันและเหตุการณ์ต่าง ๆที่เกิดขึ้นให้ผู้เขียนฟังว่า เมื่อคืนนี้สุนัขมันเห่าหอนกันตลอดคืนทำเอาชาวบ้านนอนไม่ใคร่หลับกันทีเดียว ต่างก็เข้าใจว่าอาจารย์ได้ใช้วิชาอาคมปราบผีแน่นอนแล้ว และเขาก็เล่าความฝันของโยมหลายคนที่ปรากฏการณ์เช่นเดียวกัน เขาฝันว่าพวกผีนับจำนวนร้อยพากันหอบลูกจูงหลาน มีหน้าตาลักษณะต่าง ๆกันเดินออกจากหมู่บ้านนี้ไปพลางก็พูดกันว่าอยู่ไม่ได้แล้วโว้ย ร้อนเหลือเกิน พวกกูก็อยู่กันมานานแล้วไม่เคยถูกใครบังอาจมารังควานเลย คราวนี้กูสู้ไม่ไหว ดูท่าทางของพวกผีบอกว่าเดินหนีกันอย่างรีบร้อน และในความฝันเขาบอกว่า เวลาเดิน ๆ ถอยหลัง มิได้เดินไปข้างหน้าเหมือนคนเรา

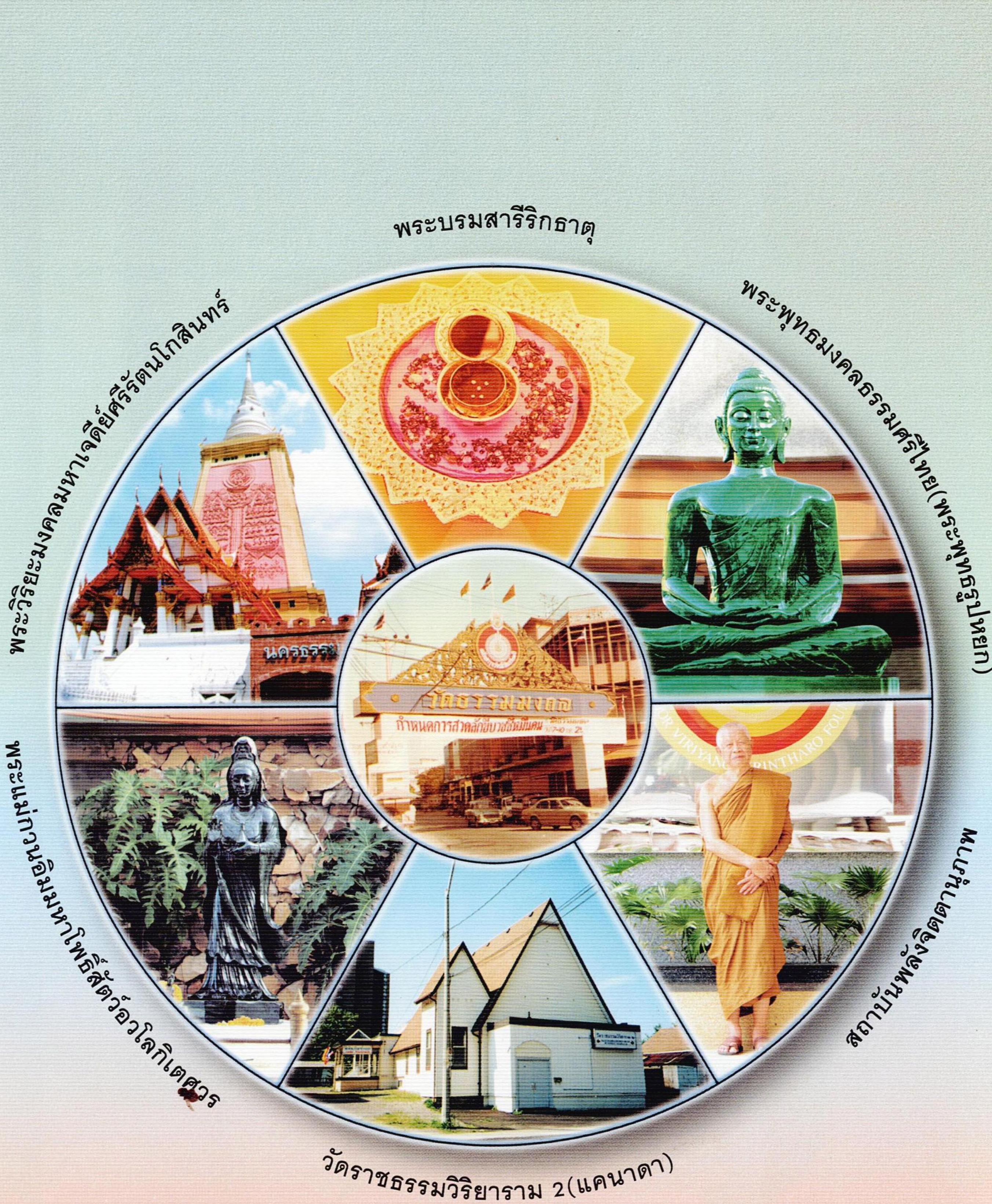
มันเป็นการได้ผลรวดเร็วเกินคาด ทำให้จิตใจของชาวบ้านนี้เกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้เขียนมากทีเดียว และเขาทั้งหลายก็เชื่อแน่ว่า พวกผีมันไปกันจริง ๆ โดยอาศัยความเชื่อมั่นนี้ ทำให้หมู่บ้านเกิดความสงบเงียบ

ได้รับความสุขสบายอย่างยิ่ง เพียงชั่ววันเดียวบรรยากาศที่เคยคุกรุ่นด้วยความหวาดเสียวและหวาดระแวงด้วยความกลัวผี ก็หายไปจากหมู่บ้านนี้ยังกะปลิดทิ้ง

ในครั้งนั้นปรากฏว่า ชาวบ้านที่อยู่กันเป็นหมู่ ๆ ใกล้เคียง ได้ร่ำลือกันว่าผีออกจากบ้านนี้แล้ว มันกำลังบ่ายโฉมหน้าไปโน้น หมายความว่าจะต้องผ่านหมู่บ้านใกล้เคียงเหล่านั้น ต่างก็ตกใจ นึกว่าคงจะมาอยู่กับพวกเรากระมัง พากันมายังผู้เขียนเป็นการใหญ่ ผู้เขียนก็พานั่งสมาธิและแสดงธรรมให้เขาฟัง แต่พวกเขาได้พูดว่าขอให้ท่านช่วยส่งพวกผีให้พ้นหมู่บ้านของพวกผมด้วยเถิด ผู้เขียนเห็นเป็นโอกาสดี เลยบอกว่าต้องมาฟังเทศน์ทำสมาธิภาวนารักษาศีล พวกเขาเหล่านั้นก็ทำตามทุกอย่าง ซึ่งขณะนั้นจะให้เขาทำอะไรก็ยอม เป็นการให้พวกเขาได้รับธรรมจากผู้เขียนมากทีเดียว จึงนับว่าได้ประโยชน์ไม่น้อยเลย และในเวลาอันรวดเร็วด้วย เมื่อได้ทำพิธีต่าง ๆ เป็นการไล่ผีที่พวกเขาเข้าใจผิดจนรู้เหตุผลในเรื่องนี้ดีแล้ว อยู่กับเขาประมาณอาทิตย์เศษ เรื่องความวุ่นวายของ "ผีปอบ" ได้สงบลง เป็นความยินดีปรีดาของชาวบ้าน หายความหวาดผวาแล้ว ผู้เขียนก็ลาพวกเขากลับมาที่บ้านนามน เพื่อพบกับพระอาจารย์มั่นฯ เข้าประจำหน้าที่เป็นอุปัฏฐากตามเดิม เมื่อพบพระอาจารย์ในวันนั้น ท่านได้ถามว่า "วิริยังค์ได้แก้มิจฉาทิฏฐิสำเร็จหรือไม่" ผู้เขียนตอบอย่างภาคภูมิว่า "ได้แก้สำเร็จแล้วทุกประการ" ท่านได้พูดเสริมต่อไปว่า "นี้แหละคือประโยชน์และพระภิกษุสามเณรผู้บวชมาแล้วในพระพุทธศาสนา นอกจากจะทำประโยชน์แก่ตนแล้ว ก็ควรจะได้ทำประโยชน์ผู้อื่นต่อไปจึงจะเป็นการเชิดชูไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา บางคนเขาว่าพวกเราอยู่ในป่าบ้านนอกบ้านนา เอาแต่ความสุขส่วนตัว ได้รู้ธรรมเห็นธรรมแล้วก็หลบตัวซ่อนอยู่ในป่าเขา ไม่ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ความจริงแล้วพวกเราก็ทำประโยชน์ส่วนรวมกันแล้วทุกรูป เพราะชาวบ้านนอกบ้านนาที่ยังต้องการผู้เข้าใจในธรรมทั้งส่วนหยาบและละเอียดมาสอนเขา หากพวกเราไม่มาแนะนำในทางที่ถูกอันเป็นส่วนหยาบและละเอียดแล้ว ก็จะหลงเข้าใจผิดกันอีกมาก นี้แหละคือการทำประโยชน์แก่คนบ้านนอกบ้านนา จะคอยให้เจ้าฟ้าเจ้าคุณผู้ทรงความรู้ในกรุงในถิ่นที่เจริญมาสอนนั้นเห็นจะไม่ไหว เพียงแต่ท่านเดินทางเท้าสักหนึ่งกิโลสองกิโล ก็ไม่เอาแล้ว พวกเราจึงได้ชื่อว่าได้มีส่วนช่วยทำประโยชน์แก่ผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง ที่ใครอื่นเขามองไม่ใคร่เห็น" ผู้เขียนนั่งฟังท่านอธิบายก็ซาบซึ้งใจเป็นหนักหนา และเข้าใจอะไร ๆ หลายอย่างเกี่ยวกับส่วนตัวและส่วนรวม

๔. ตอนเริ่มสร้างผลงาน

หน้า

๔. ตอนเริ่มสร้างผลงาน

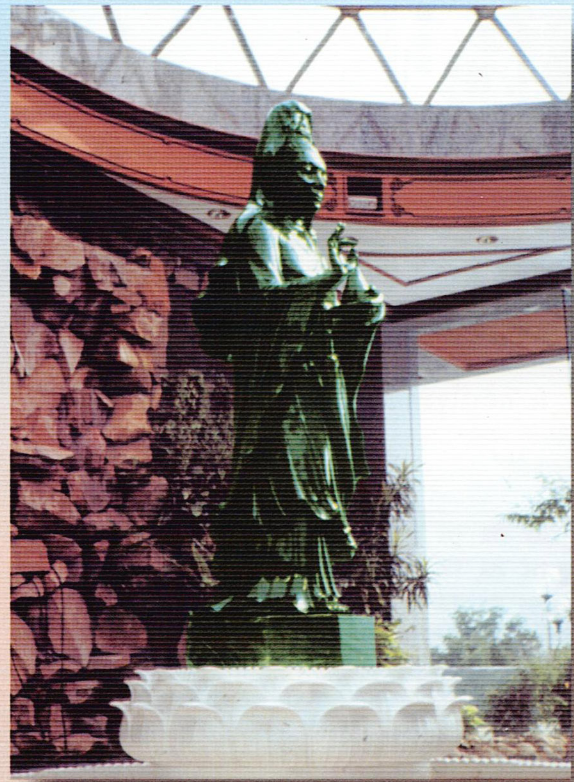

ล้นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์ พร้อมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
เสด็จ ณ วัดธรรมมงคล พ.ศ. ๒๕๑๒

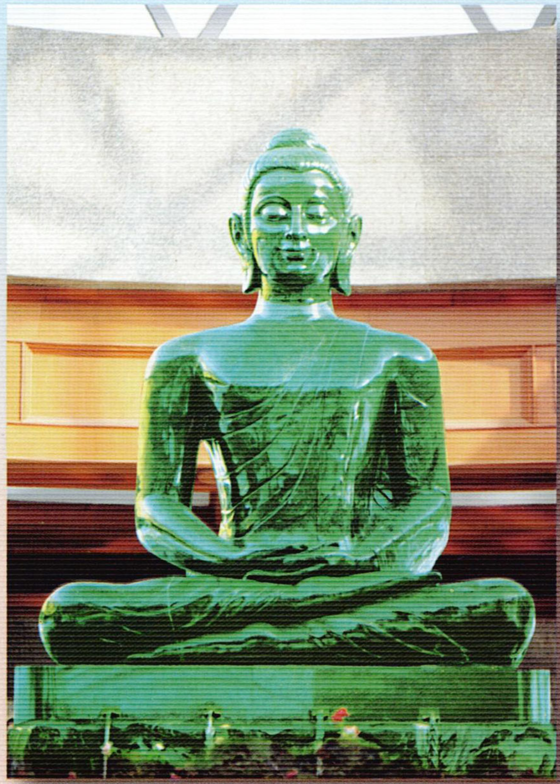
ผลงานใหญ่ๆ ที่ได้สร้างไว้

๑. พระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ศรีรัตนโกสินทร์

๒. พระแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

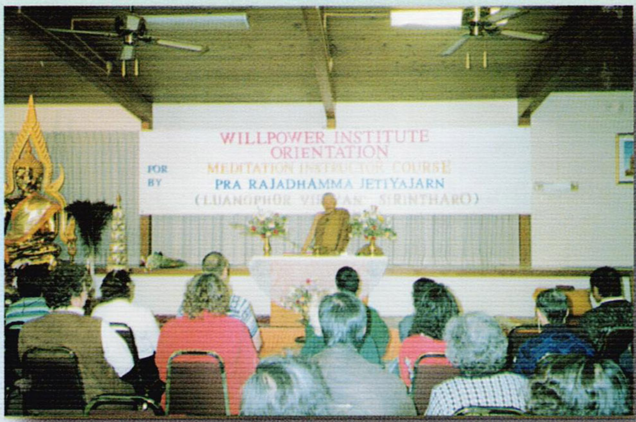
๓. พระพุทธมงคลธรรมศรีไทย

๔. สถาบันพลังจิตตานุภาพ

๕. สร้างหลักสูตรครูสมาธิในประเทศไทย

๖. สร้างหลักสูตรครูสมาธิในประเทศแคนาดา

๗. สร้างวัดไทยในประเทศแคนาดา

๘. สร้างสถาบันนิด้า จ.นครราชสีมา

๙. สร้างโรงพยาบาลโกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม

๑๐. สร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๔. ตอนเริ่มสร้างผลงาน

๔.๑ เริ่มสร้างวัด

ข้าพเจ้าระหว่างอยู่กับพระอาจารย์มั่นฯ แม้จะเป็นผู้อยู่ใกล้ชิด แต่ระหว่างเวลาใดเวลาหนึ่งก็ต้องหาทางไปแสวงหาความวิเวกส่วนตัว แม้พระอาจารย์มั่นก็สนับสนุนเช่นนั้นทุก ๆ องค์ที่อยู่กับท่าน แต่สำหรับพระวิริยังค์ท่านจะกำชับเป็นพิเศษ หรือเรียกว่าให้งานพิเศษทุกคราวไป ในครั้งนี้ก็เช่นเดียวกัน ท่านได้สั่งว่า โดยรอบบ้านโคกบ้านนามนนี้มีพวกนับถือผี เข้าใจว่าผีเฝ้าหวงแหน เธอจงไปแก้ไขให้เขาได้ทราบถึงความจริงของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เธอจงไปแก้ไขชาวบ้านห้วยแคน ต.หนองเหียน อ.เมือง จ.สกลนคร เพราะที่นั่นชาวบ้านเป็นชาวเขาเรียกว่า "พวกซ่ง" เป็นบ้านที่สกปรกนับถือผีสาง เธอจงไปแก้ไขให้สำเร็จ หากสำเร็จเราจะไปพักที่บ้านนั่นฉลองศรัทธา

การชำระความผิด หรือแก้ไขเรื่องการนับถือผิด ๆ เช่นการถือผีนี้ พระวิริยังค์ได้เคยชำระแก้ไขให้แก่ชาวพุทธเป็นอันมาก ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ดังนั้นครั้งนี้พระวิริยังค์ก็แบกกลดตะพายบาตรเดินธุดงค์เพื่อแสวงหาความสงบวิเวกตามปรกติ และเมื่อช่วยกำจัดผีรอบ ๆ แถวที่พระอาจารย์มั่นฯ อยู่ คือรอบ ๆ บ้านโคกบ้านนามน จนเรียบร้อยและพระวิริยังค์ก็เข้ามารายงานท่านทุกระยะ

โดยไม่มีเจตนา ที่จะสร้างวัดขึ้น เพราะรู้อยู่แก่ใจว่า จะเป็นการสร้างความกังวลให้แก่ตัวเอง ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ถึงเวลาอันสมควร ขณะนี้พระวิริยังค์อายุ ๒๔ ปี พระวิริยังค์หลังจากชำระความถือผิดของบุคคลที่ยังศึกษาพระพุทธศาสนาขั้นต่ำอยู่จนสำเร็จโดยรอบ ๆ ที่พระอาจารย์มั่นฯ อยู่นั้นแล้ว ก็มุ่งหน้าขึ้นเขาภูพาน อันเป็นจุดหมายเพื่อความวิเวก ในการอบรมจิตเพื่อจะได้มารับพระธรรมจากพระอาจารย์มั่นฯ ในกาลต่อไป ค่ำไหนนอนนั่น ไม่กี่วันนักก็เดินทางมาถึงบ้านห้วยแคน บริเวณเป็นป่าใหญ่ เป็นชายภูเขา ร่มรื่นสมควรที่จะอยู่วิเวกทำสมาธิให้ยิ่งในที่นี้ แต่พอทราบว่าบ้านนี้ชื่อบ้านห้วยแคน ข้าพเจ้าก็ระลึกถึงคำสั่งของพระอาจารย์มั่นฯ ในทันทีที่ได้สั่งข้าพเจ้าไว้ จึงจำต้องอยู่ที่บ้านนี้ให้นานพอสมควร การอยู่ที่ไหนนาน ๆ ก็จำเป็นต้องสร้างเสนาสนะขึ้น เมื่อมีเสนาสนะก็กลายเป็นวัดไปด้วยประการฉะนี้

๔.๑.๑ สร้างวัดที่ ๑ วัดบ้านห้วยแคน พ.ศ. ๒๔๘๖

เช้าวันหนึ่งข้าพเจ้าเข้าไปบิณฑบาตในบ้านห้วยแคน แล้วถามเขาว่าในบริเวณบ้านแถว ๆ นี้มีป่าไหนบ้างที่มีผีดุที่สุด พวกชาวบ้านบอกว่าใน

ป่าโน้นแหละมีหนองชื่อหนองแวง ผีดุที่สุดป่านี้ ใครจะถางก็ไม่ได้ เพราะผีจะโกรธแล้วทำร้ายเอา ชาวบ้านเล่าให้ฟังว่ามีคนมาถางป่านี้ตายไปหลายคนแล้ว พระวิริยังค์จึงบอกชาวบ้านว่า อาตมาจะไปอยู่ที่นั่น ชาวบ้านได้ห้ามปรามข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าก็ไม่ยอมฟัง ยกกลดไปตั้งที่ป่านั้นในวันนั้นเอง ที่นี้เป็นที่สงบสมควรแก่การบำเพ็ญสมาธิอย่างยิ่ง รุ่งเช้าข้าพเจ้าไปบิณฑบาต พบชาวบ้าน และบอกกล่าวชาวบ้านว่าอาตมาได้จับผีไว้หมดแล้ว ชาวบ้านตกใจ แต่ข้าพเจ้าคิดในใจว่า จะต้องทำประโยชน์จากการเชื่อถือนี้ให้มากที่สุด เพราะชาวบ้านแถวนี้ไกลความเจริญ พวกผู้ชายมีการเล่นการพนันกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น เล่นโบกเป็นต้น ส่วนผู้หญิงก็มีหน้าที่นำของในป่ามีขี้ใต้ที่เอาน้ำมันจากต้นยางทำเป็นเชื้อไฟไปแลกข้าว อยู่กันไปมีชีวิตอย่างคนป่าโดยแท้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะเป็นโรคคุดทะราด มองดูน่าเกลียดมาก บ้านเรือนมุงหลังคาด้วยใบไม้ รั่วแล้วรั่วอีก ภายใต้ถุนบ้านมีแต่เศษขยะ บริเวณสกปรกรกรุงรัง แม้แต่ผ้าผ่อนที่นุ่งกันก็ขาดกะรุ่งกะริ่ง ไม่ใคร่จะได้ซัก นับว่าเป็นชาวป่าชาวเขาจริง ๆ

ข้าพเจ้าจึงเริ่มหาประโยชน์จากความเชื่อถือ อันดับแรกข้าพเจ้าบอกชาวบ้านว่า ทุกหลังคาเรือน (มีประมาณ ๓๗ หลังคาเรือน) ต้องทำความสะอาด มิฉะนั้นผีมันจะมาทำร้าย ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนทำความสะอาด โดยจัดหาไม้กวาดทำด้วยก้านไม้ไผ่ กวาดกันทุกบ้านเรือน รุ่งขึ้นพระวิริยังค์ได้ออกบิณฑบาต แทบไม่เชื่อในสายตาว่าที่พระวิริยังค์พูดไปเมื่อวานนี้ได้ผลออกมาน่าชื่นชม เป็นอันว่าเขายอมรับว่าผีถูกข้าพเจ้าจับไว้จริง วันต่อมาข้าพเจ้าประกาศแก่ชาวบ้านว่า นับต่อแต่นี้ไปห้ามผู้หนึ่งผู้ใดเล่นการพนันโดยเด็ดขาด หากว่าผู้ใดเล่นจะปล่อยผีให้มากินมันผู้นั้น การประกาศนี้ได้ผลอีกเป็นครั้งที่สอง เพราะบรรดาแม่บ้านทั้งหลายได้มารายงานว่า พวกผู้ชายพากันเอาโบกและเครื่องมือเล่นการพนันเผาไฟทั้งหมด พระวิริยังค์ได้ยินเช่นนั้นถึงกับอุทานในใจว่า "ได้ผล" ต่อมาพระวิริยังค์พิจารณาดูว่าอันโรคคุดทะราดนี้น่าเกลียดจริง ยังกับโรคขี้เรื้อนกุดถัง ทุก ๆ ครอบครัวจะเป็นกันทั้งนั้น บ้างก็เป็นที่ปาก บ้างก็เป็นที่หน้า บ้างก็เป็นที่เท้ากะปูดกะปาดกันไปหมด โรคนี้รักษาหายได้ แต่เราจะทำอย่างไรจึงจะช่วยเขาได้ พระวิริยังค์นำเรื่องนี้เข้าไปที่จังหวัดสกลนคร ปรึกษากับหมอที่สุขศาลา หมอเขาได้ให้ยามามากพอสมควร และมันเป็นเวลาสงครามโลกครั้งที่สอง ยังไม่สงบจึงหายายาก เมื่อได้ยามาแล้ว พระวิริยังค์ก็ป่าวร้องให้ชาวบ้านมาประชุมกันที่ป่าที่พระวิริยังค์อยู่ ชาวบ้านมาพร้อมกันแล้ว ข้าพเจ้าก็เตรียมทำน้ำพระพุทธมนต์เศกต่อหน้าชาวบ้านทั้งหมดที่มานั่งประชุม แล้วบอกว่าบัดนี้อาตมาจะรักษาโรคคุดทะราด มันมีผีแทรกแซงอยู่กับโรคด้วย ขอให้ทุกคนรักษา อาตมาจะไล่ผีให้มันออกไป โดยให้ดื่มน้ำมนต์และยานี้ ยาแก้โรคคุดทะราดที่ทางสุขศาลาให้มา ก็ได้จัดการให้ทุกคนที่เป็นได้ดื่มโดยทั่วถึง

ตามพิกัดอัตราที่สุขศาลากำหนดให้ และเป็นที่น่าอัศจรรย์ เพียงไม่กี่เพลา โรคคุดทะราดได้หายไปจากบ้านห้วยแคนนี้โดยสิ้นเชิง ทำให้ชาวบ้านเชื่อถือข้าพเจ้าเพิ่มขึ้นอีกมาก ข้าพเจ้าอาศัยความเชื่อนั้นแก้ไขสำเร็จผลสมเจตนา

ต่อมาข้าพเจ้าได้พิจารณาเห็นว่า ป่าที่ผีมันรักษาไว้นี้กว้างขวางมาก มีเนื้อที่ไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ ถึง ๔๐๐ ไร่ เป็นป่าที่มีที่ดินดำแดงอันเป็นที่เพาะปลูกทำมาหากินได้อย่างดียิ่ง สมควรที่จะให้ชาวบ้านนี้ทำการถากถางเพาะปลูกต่อไป จะได้ทำให้เศรษฐกิจชาวบ้านซึ่งลำบากมาก มีข้าวไม่ใคร่จะพอกิน ไม่มีเงินใช้ อยู่กันอย่างยากจนข้นแค้นเป็นที่สุด ถ้าชาวบ้านอื่นเขารู้ว่าเป็นชาวบ้านห้วยแคนมา เขาจะดูถูกยังกับคนต่ำช้า เพราะความยากจน อยู่มาวันหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงประกาศว่า ให้ชาวบ้านถางป่านี้ทำไร่ ชาวบ้านตกใจมากเมื่อได้ยินประกาศนี้ เพราะกลัวว่าพระวิริยังค์จะสู้กับผีไม่ได้ คราวนี้เห็นจะต้องตายกันหมดบ้านเป็นแน่ ชาวบ้านได้เกิดความลังเลกันเป็นที่ยิ่ง แต่พระวิริยังค์ก็ประกาศซ้ำอีกอย่างหนักแน่น พร้อมกับเรียกผู้ใหญ่บ้านมา พร้อมนี้พระวิริยังค์ก็ได้แบ่งสันปันส่วนว่าครอบครัวนี้ได้ตอนนี้ ครอบครัวนี้ได้ตอนนั้น แบ่งเสร็จ ข้าพเจ้าสั่งให้ลงมือดำเนินงาน ทุกคนวันแรกยังไปลงมือไม่กี่คน ต่อมาอีก ๒-๓ วัน พระวิริยังค์ประกาศว่า ถ้าใครไม่เอาจะให้คนอื่นต่อไป เท่านั้นเองทุกคนมาถางป่ากันพรึบ ป่านี้ได้ถูกถางเรียบร้อยลงภายในไม่กี่วัน เมื่อทุกอย่างเรียบร้อย พระวิริยังค์ได้ไปขอพันธุ์อ้อยมาจากที่อื่น ๆ หลายแห่งเอามาแจกให้ เป็นอันว่าทุกคนปลูกอ้อยกันเต็มหมด เพราะดินดีและไม่เคยปลูกต้นไม้มาก่อน จึงทำให้อ้อยงามเป็นพิเศษ ลำโต ๆ พระวิริยังค์ได้บอกชาวบ้านว่า "เห็นไหมล่ะผีมันไปแล้วอ้อยงามน่าดู" ชาวบ้านชอบใจกันเป็นการใหญ่ พระวิริยังค์ได้หาวิธีที่จะทำอ้อยให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด จึงไปเรียนวิธีทำอ้อยงบจนชำนาญแล้วมาแนะนำให้ชาวบ้านช่วยกันหีบอ้อย โดยใช้แรงคนช่วยกัน ในที่สุดบ้านห้วยแคนกลับกลายเป็นแหล่งน้ำอ้อยที่ใหญ่แห่งหนึ่ง ซึ่งในขณะนี้ไม่มีน้ำตาลเพราะเป็นเวลาสงคราม ผู้คนภายนอกจึงหลั่งไหลมาซื้อน้ำอ้อยงบกันเป็นการใหญ่ ทำให้ชาวบ้านห้วยแคนมีเงินใช้ มีฐานะดีขึ้นอย่างรวดเร็ว การพนันก็ไม่มี คุดทะราดก็หาย เงินก็มีใช้ บ้านช่องก็สะอาด นับว่าผลงานของพระวิริยังค์สำเร็จขึ้นเป็นอย่างดี ต่อจากนี้พระวิริยังค์ยังคำนึงถึงการศึกษาของเด็ก ๆ ในที่นี้ยังไม่ได้รับการศึกษาเลย คนโตอ่านหนังสือไม่ออก พวกเด็ก ๆ ยิ่งไปกันใหญ่ จำเป็นต้องมีโรงเรียนขึ้นสักแห่งหนึ่ง ข้าพเจ้าได้ป่าวร้องชาวบ้านว่าพวกเรามาสร้างโรงเรียนกันเถิด

เวลานี้ชาวบ้านได้เชื่อถือพระวิริยังค์อย่างยิ่งแล้ว ว่ายังไงก็เอากันทั้งนั้น เมื่อได้ยินพระวิริยังค์ประกาศว่าจะสร้างโรงเรียน ทุกคนก็พร้อมกัน พระวิริยังค์เป็นหัวหน้า ชาวบ้านพร้อมกันถากเสา เลื่อยไม้ ใช้เวลา ๒ เดือนเศษ ได้โรงเรียนขึ้นมาหลังหนึ่ง กว้างใหญ่พอจะรับนักเรียนได้กว่าร้อยคน ข้าพเจ้าได้ไปพบเจ้าหน้าที่ทางจังหวัด ขอให้ส่งครูมาสอนโรงเรียนนี้ ทางจังหวัดได้

ส่งมาให้สมความประสงค์ เป็นอันว่าเด็ก ๆ ที่นี่ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น พระวิริยังค์ดีใจว่าเราได้ทำงานเป็นผลสำเร็จ ชาวบ้านมีความรักและเคารพผู้เขียนมากขึ้นตามลำดับ จนถึงขอสร้างเสนาสนะที่อยู่อาศัยถวายให้เป็นกุฏิ-ศาลาขึ้น ข้าพเจ้ายังไม่หยุดยั้งเพียงเท่านี้ ข้าพเจ้าพยายามที่จะนำเอาความเชื่อถือมาเป็นประโยชน์ต่อไป แถว ๆ ย่านนี้มีทำเลเป็นที่ทำนาได้ไม่น้อย ผู้เขียนถามชาวบ้านว่าทำไมไม่ทำ เขาบอกว่าไม่มีน้ำ เวลาน้ำมามันหลากป่าท่วมหมด เวลาฝนหยุดมันจะแห้งทันที ชาวบ้านพูดกันว่า มีพญานาคสำคัญมาก พอกันฝายหมายถึงกั้นคลอง มันจะพังทุกที เพราะถูกพญานาคทำลายหมด ชาวบ้านจึงทอดอาลัยไม่ทำอีกต่อไป

พระวิริยังค์ได้ไปสังเกตดูห้วยแคนแล้ว พอจะกั้นฝายได้ แต่ชาวบ้านกั้นไม่สำเร็จ เพราะขาดความรู้ ไปกั้นคลองเลย มันก็พัง ข้าพเจ้าทราบดีว่ามันไม่ใช่พญาน่งพญานาคอะไรหรอก เป็นเพราะขาดความรู้เท่านั้น พระวิริยังค์จึงประกาศแก่ชาวบ้านว่า อาตมาจะไล่พญานาคให้หนีไป เอาพวกเรามาช่วยกันทำฝาย (เขื่อน) กันต่อไป ชาวบ้านเชื่อถือเป็นเดิมพันอยู่แล้ว ก็ร่วมมือกับพระวิริยังค์ กั้นเป็นฝายน้ำล้น โดยใช้ไม้ต้นย่อม ๆ ถากปลายให้แหลม ตอกลงที่คลองจากต่ำจนสูง แต่ไม่ให้สูงถึงฝั่งคลอง เป็นฝายน้ำล้น เอาทรายถมเข้าในระหว่างต้นไม้ที่ตอกแน่นหนาดี พอฝนตกน้ำก็อยู่ ฝายน้ำล้นก็ไม่พัง ชาวบ้านก็เล่าลือว่าพญานาคหนีไปแล้ว ต่อจากนั้น ก็ให้ชาวบ้านช่วยแรงกันขุดคลองส่งน้ำไปที่ทำเลที่ทำนา บัดนี้ชาวบ้านมีนาเป็นของตนเอง ขุดร้างถางพง ทำนาได้ข้าวเป็นที่พออยู่พอกินไม่ต้องลำบากเรื่องข้าวอีกต่อไป

พระอาจารย์มั่นฯ เมื่อชาวบ้านสร้างเสนาสนะตามมีตามได้ ท่านก็ได้อนุเคราะห์แก่ผู้เขียน เดินทางมาเยี่ยมและพักอยู่ที่นี่เป็นเวลา ๓ เดือน ผู้เขียนก็ได้เริ่มโปรยปรายธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา มีศีล ๕ ศีลอุโบสถและฝึกสมาธิภาวนา สอนกันทั้งหมดทุก ๆ คน นอกจากเขาจะได้วัดภายนอกแล้ว เขาก็ได้วัดภายใน คือศีลวัด ทานวัด ภาวนาวัด พวกเขาได้รับความดีทั้งทางโลกและทางธรรม พระวิริยังค์ได้เล่าความเป็นมาของบ้านนี้ถวายพระอาจารย์มั่นฯ ท่านได้พูดกับข้าพเจ้าเมื่อมาพักที่นี่ว่า "วิริยังค์ทำดี เข้าใจทำ มีความคิด แม้จะช่วยฐานะครอบครัวก็เป็นทางที่ถูก พระอาจารย์มั่นฯ ได้พูดท้าวความไปถึงเมื่อครั้งที่ท่านอยู่เชียงใหม่ว่า พวกบาดหลวงได้ไปช่วยชาวเขาทุก ๆ อย่าง เพราะเหตุให้คนเข้าศาสนาเขา ส่วนพวกเรามัวแต่คิดว่ายังไง ๆ เกิดมาทุกคนก็เป็นพุทธศาสนิกชน เลยไม่ช่วยเศรษฐกิจของชาวบ้าน ไม่ทำประโยชน์ให้ชาวบ้าน กินแต่ผลของบรรพบุรุษที่ตั้งพระพุทธศาสนามา ไม่ช้าหรอก ผลของบรรพบุรุษมันก็จะหมดเข้าสักวันหนึ่ง ถึงเวลานั้นจะมาทำงานเพื่อพระพุทธศาสนามันก็ไม่ทันกาลแล้ว ต่อจากนี้ไปเราควรจะหาพระภิกษุสามเณรผู้ทรงคุณวุฒิรอบรู้ทั้งส่วนธรรม

และรอบรู้ทั้งส่วนโลก เรายังยึดพระพุทธศาสนาต่อไปอีกนาน พระอาจารย์มั่นได้พูดต่อไปว่า "เมื่อคราวเราป่วยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่นั้น ก็หมอเป็นคริสตังนี่เองที่ช่วยเราไว้ เราก็ยังไม่ลืมบุญคุณของเขาจนบัดนี้ นี่วิริยังค์เธอจงพยายามเถิด การกระทำครั้งนี้เท่ากับเป็นการพัฒนาบ้านเมืองและพระพุทธศาสนาไปพร้อมกัน มันเป็นเช่นกับนักปราชญ์ในอดีตที่ได้ทำมา"

นี่คือวัดแรกที่เกิดขึ้นโดยมิได้ตั้งใจ แต่วัดนี้ก็เกิดขึ้นมาอย่างภาคภูมิใจ แม้จะเป็นวัดเล็กๆ ก็ตาม และมันก็เป็นแหล่งหนึ่งที่สร้างคนให้ดี

๔.๑.๒ สร้างวัดที่ ๒ วัดวิริยพลาราม พ.ศ. ๒๔๘๗-๘๘

มันเป็นเรื่องแปลกประหลาดเกิดขึ้นในหมู่บ้านเต่างอย อ.เมือง จ.สกลนคร ชาวบ้านกำลังมีความเชื่อว่า ผีปอบ หรือผีกระสือ กำลังอาละวาดกินผู้คนโดยเฉพาะเด็กๆ ตายกันอย่างผิดปกติ ชาวบ้านมีแต่สงสัยคนนั้นคนนี้เป็นตัวผีกระสือ แต่ก็ไม่สามารถจะยืนยันได้ ไม่ทราบจะไปเอาความผิดกับผู้ใด ถ้าหากสงสัยคนไหนเป็นผีกระสือ คนนั้นก็รับเคราะห์โดยชาวบ้านจะไม่คบหาสมาคมและหาทางกำจัด จนบางคนต้องหนีไปจากบ้าน เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในระยะเดียวกับพระวิริยังค์กำลังดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านห้วยแคนตามคำสั่งของพระอาจารย์มั่นฯ หลังจากพระวิริยังค์ได้ดำเนินงานแก้ไขเรื่องผีๆ สางๆ โดยความเชื่อถือของชาวบ้านห้วยแคนสำเร็จไปโดยความสวัสดิภาพแล้ว ข่าวคราวต่างๆ ก็ลือกันไปต่อๆ ไปว่า พระวิริยังค์ไล่ผีเก่ง ชาวบ้านเต่างอย ซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่มีกว่า ๓๐๐ หลังคาเรือนก็ทราบข่าวนี้ พวกเขากำลังได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับผีกระสือที่กำลังอาละวาดอยู่ เด็กๆ ได้ตายกันอย่างไม่มีเหตุผลจำนวนมิได้ลดลง แม้พวกเขาจะช่วยกันหาหมอมดหมอผีมาแก้ไขกันมากต่อมาก ก็ไม่มีทางจะแก้ไขกันได้ ชาวบ้านเต่างอยจึงส่งผู้แทนไปอาราธนาให้พระวิริยังค์มาช่วยปราบผีปอบ ผีกระสือให้พวกเขาด้วย หลังจากที่พระวิริยังค์ได้รับอนุญาตจากพระอาจารย์มั่นฯ แล้ว และท่านได้กำชับว่า "ให้ไปแก้ความเห็นผิดแก่ชาวบ้านเต่างอยด้วย จะเป็นการช่วยงานพระพุทธศาสนาไปในตัว"

ข้าพเจ้าได้รับอาราธนาจากชาวบ้านเต่างอยแล้ว พระวิริยังค์ก็แบกกลดตะพายบาตรเดินทางไปยังหมู่บ้านนี้ทันที เพราะหมู่บ้านนี้ไม่ห่างจากบ้านห้วยแคนเท่าไร ประมาณสัก ๑๐ กิโลเมตร พระวิริยังค์ได้เลือกเอาป่าช้าเป็นที่พำนัก โดยชาวบ้านมาช่วยกันถากถางที่พออาศัยได้ ในค่ำคืนวันนั้นทั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ก็ได้มาพบกับพระวิริยังค์ และเล่าเหตุการณ์ของเด็กที่ตายว่า บางทีชาวบ้านตายทั้งแม่ทั้งลูก ดูๆ ก็เหมือนกับจะเชื่อสิ่งเหลวไหล แต่ผมก็ยังหาทางแก้ไขไม่ได้ กลางคืนมาสุนัขจะเห่าหอนกันระงม ทั้งๆ ที่ไม่มีอะไร พระวิริยังค์ได้ฟังก็นิ่งไม่โต้ตอบ หลังจากแสดงธรรมและบอกให้ชาวบ้านรักษาศีล ๕ พร้อมกับให้ความมั่นใจแก่ชาวบ้านด้วยคำว่า "อาตมา

จะปราบผีกระสือ ขอให้ทุก ๆ คนจงสบายใจเถิด" พระวิริยังค์พยายามนั่งสมาธิและพยายามพิจารณาอยู่หลายวันว่าอะไรเป็นเหตุแห่งความทุกข์ของชาวบ้าน ข้าพเจ้าได้ความว่าพวกชาวบ้านเขากำลังขาดที่พึ่ง ในสมาธิของข้าพเจ้าปรากฏเป็นควันดำ ๆ คลุมอยู่ทั่วบ้านเต่างอย เห็นจะเป็นเพราะความหวาดกลัวหรืออาจจะเป็นพวกปิศาจ พระวิริยังค์ก็ไม่ยืนยัน ในวันอาทิตย์ต่อมา ปรากฏว่ากระแสจิตของพระวิริยังค์ เป็นประดุจสิ่งแหลมคมเข้าทำลายควันดำทั้งมวล การณ์เป็นเช่นนี้ได้เป็นอยู่ถึง ๗ วัน ๗ คืน ต่อมาจึงปรากฏว่าควันดำเหล่านั้นได้สูญสิ้นไป อาจจะเป็นเพราะเหตุแห่งพลังจิตหรือถึงคราวที่ชาวบ้านหมดเคราะห์กรรมก็ได้ หลังจากที่พระวิริยังค์ได้พักอยู่ในป่าช้านี้เป็นเวลาประมาณ ๑ เดือน พวกเด็กที่เคยปรากฏว่ามีการตายเสมอ ๆ นั้นก็หายไป เหตุการณ์กลับคืนปกติ ชาวบ้านทั้งหลายก็ยังไม่แน่ใจกลัวเหตุการณ์จะเกิดขึ้นอีก จึงขอให้พระวิริยังค์อยู่กับพวกเขาต่อไป พระวิริยังค์ได้ถือโอกาสนี้สอนชาวบ้านให้บำเพ็ญสมาธิไปด้วย ชาวบ้านได้สนใจเป็นพิเศษจึงทำให้มีผลทางใจจำนวนมากในบ้านนี้

สงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นได้เข้ามาตั้งกองทัพในประเทศไทยทั่วประเทศ แม้จังหวัดสกลนครนี้ก็มีกองทัพของญี่ปุ่น บ้านเต่างอยนี้อยู่ชายภูเขาภูพานเหมือนกัน พระวิริยังค์ได้ขึ้นไปบนภูเขาพักวิเวกเพื่อทำสมาธิภาวนาอยู่เสมอ เวลานี้ใกล้สงครามจะสงบอยู่แล้ว แต่ทุกคนก็ยังไม่ทราบว่าสงครามจะสงบ ขณะที่พระวิริยังค์พักอยู่ที่นี้ คณะเสรีไทยก็อยู่บนภูเขาซึ่งพระวิริยังค์ก็ได้อยู่กับพวกเขา อาวุธ-กระสุน-อาหาร-เครื่องใช้-เวชภัณฑ์ได้ถูกทิ้งลงมาจากเครื่องบินเป็นร่มชูชีพ บางทีก็ค้างอยู่บนยอดไม้ยางสูงต้องโค่นต้นไม้เอาของเหล่านี้

คณะเสรีไทยพร้อมกับชาวบ้านก็ร่วมกันใช้อาวุธที่ส่งมาเหล่านี้ บนภูเขาภูพานพระวิริยังค์เข้าตาจน ต้องร่วมอยู่กับเขาด้วย เขาบอกว่าเตรียมตัวจะจัดการกับญี่ปุ่น ซึ่งก็น่ากลัวว่าเราก็จะต้องตกอยู่ในข่ายอันตราย จนกระทั่งในระยะต่อมา ญี่ปุ่นรู้ว่าพวกเสรีไทยรวมกันตั้งกองอยู่ที่นี้ ญี่ปุ่นมันก็ขออนุญาตเจ้าหน้าที่ไทยทำการกวาดล้าง คณะเสรีไทยยังไม่พร้อม ก็พากันขนของหนีเข้าไปในป่าลึก ก็ในวันนั้นเองทหารญี่ปุ่นก็เข้ามาถึงพอดี ของที่เหลืออยู่มีปลอกกระสุนปืน ส่วนของอื่นเอาไปฝังดินหมด ทหารญี่ปุ่นเข้ามาประชิดตัวพระวิริยังค์ พระวิริยังค์เอาปลอกกระสุนใส่กล่องเอาหมอนอิงทับและนั่งอยู่ พวกมันเข้ามาถามหาคณะเสรีไทยว่าอยู่ที่ไหน พระวิริยังค์ตอบว่าไม่ทราบว่าเขาอยู่ที่ไหน แต่พวกทหารญี่ปุ่นไม่เชื่อ พยายามอยู่หลายชั่วโมง ข้าพเจ้าต้องให้โยมช่วยหาอาหารตามมีตามได้เลี้ยงมัน เมื่อพวกมันกินอิ่มแล้วก็กลับไปที่ตั้ง พระวิริยังค์โล่งใจ รีบเอาปลอกกระสุนไปเททิ้งที่หลุมส้วม วันต่อมามันก็มาตรวจทั่ววัด ซึ่งในที่นี้ก็มีของที่ฝังอยู่หลายอย่าง น่ากลัวมันจะหาของพบแล้วมันก็จะถือว่าพระวิริยังค์ร่วมมือ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ร่วมมือ วันต่อมาพวกทหาร

ญี่ปุ่นก็ได้ค้นแม้กระทั่งหลุมส้วม พอมันได้กลิ่นเหม็นมันก็พากันหนีไป โล่งใจไปอีกวันสำหรับพระวิริยังค์

แต่พวกญี่ปุ่นก็ไม่ลดละความพยายามที่จะค้นหาวัตถุสงครามอย่างใดอย่างหนึ่งในบริเวณนี้ แต่ก็แคล้วคลาดไปทุกอย่าง พวกมันค้นไม่พบ พระวิริยังค์พยายามทำดีกับพวกมัน โดยการให้อาหารทั้งข้าวและผลไม้ที่ปลูกในวัด เก็บให้พวกมันกินกัน มันบอกว่าไม่มีเงินให้ พระวิริยังค์ตอบว่าเราไม่ต้องการเงิน แต่เราเป็นพวกเดียวกันจึงต้องช่วยกัน วันต่อมานายทหารผู้ใหญ่ของมันได้เข้ามาพบกับพระวิริยังค์ รู้สึกมารยาทดีมาก พูดไทยได้คล่องจึงพูดกันรู้เรื่อง นายทหารผู้นี้ได้มากล่าวขอบคุณพระวิริยังค์อย่างมากที่ได้ให้อาหาร และเขาบอกว่าเมื่อพวกเราต้องการอะไร ถ้าพวกเขามีเขาก็จะตอบแทนให้ เป็นอันโล่งใจ กลัวว่าญี่ปุ่นมันจะเข้าใจว่าเราเข้ากับคณะเสรีไทย มันจะทำร้ายเอา เพราะดูท่าทางของมันแล้วน่ากลัวมาก ในวันต่อมาทหารญี่ปุ่นก็ไม่กลับ มันได้ตั้งค่ายถาวรขึ้นในที่ข้างวัดนี้เอง และมีการอยู่เวรยามกวดขันอย่างหนัก ทำเอาพระวิริยังค์ก็ลำบากใจอย่างหนักไม่ทราบว่าจะแก้ไขอย่างไร เพราะชาวบ้านก็หนีไปอยู่กับพวกเสรีไทยเกือบหมดบ้าน รู้สึกว่าสถานการณ์ไม่ใคร่จะดี แต่เพื่อแสดงความหนักแน่น พระวิริยังค์ก็อยู่เป็นเพื่อนชาวบ้านแถวนี้ต่อไป โดยไม่ย้ายไปที่ไหน พระวิริยังค์ฟังแต่ข่าวลืออยู่ตลอดเวลาว่า ทหารญี่ปุ่นจะยกบุกที่โน้นที่นี้ คณะเสรีไทยจะบุกที่โน้นที่นี้ ดูสับสนมากทีเดียว นับเป็นเวลาหลายเดือน วันสิ้นสุดก็มาถึง คือประเทศสหรัฐอเมริกาได้ทิ้งระเบิดปรมาณูที่จังหวัด ฮิโรชิมา และนางาซากิ เพียง ๒ ลูก ทำให้คนตายร่วมล้าน จ้าวจักรพรรดิ์ญี่ปุ่นเห็นความตายอย่างสยดสยองเช่นนี้ จึงทรงประกาศยอมแพ้สงครามแก่สหรัฐอเมริกาโดยไม่มีเงื่อนไข เมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้แล้ว ณ ที่พระวิริยังค์อยู่นี้ทหารญี่ปุ่นได้รวมกันตั้งอยู่กับที่ไม่เคลื่อนไปไหน ไม่ทราบคณะเสรีไทยมาจากไหนได้ทราบว่าออกจากป่าจำนวนมาก เข้าทำการปลดอาวุธของทหารญี่ปุ่นที่ข้างวัดนี้เอง ข้าพเจ้าได้เห็นกับตาและเห็นทหารญี่ปุ่นร้องไห้และเศร้าหมองขณะที่ถูกควบคุมตัวไปจังหวัดสกลนคร บางคนเดินไม่ไหวล้มลุกคลุกคลาน ก็ถูกพวกเสรีไทยใช้ไม้ตีแล้วก็ลุกต่อไป ถ้าเดินช้าก็ใช้ไม้ตีหลังบ้าง ขาบ้าง ต้อนเอาต้อนเอา ภาพนี้พระวิริยังค์ยังติดตาและเศร้าใจ เพราะสงครามนี้เป็นการละเลงความทุกข์ให้แก่ผู้กระหายสงคราม ละเลงความทุกข์ให้แก่ทั้ง ๒ ฝ่าย เพราะเหตุใดสงครามจึงเกิดขึ้น เพราะความไม่เพียงพออันได้แก่ตัณหานั่นเอง เลิกความทะเยอทยานและมีความสันโดษ พร้อมกับมีเมตตาต่อกันและกันยอมเสียสละความสุขของตนแก่ผู้อื่น ผู้ปกครองประเทศทำเพียงเท่านี้สงครามก็จะไม่เกิดขึ้นในโลกนี้แน่นอน

๔.๑.๓ สร้างวัดที่ ๓ วัดมณีคีรีวงค์ (กงษีไร่) พ.ศ. ๒๔๘๙-๙๑

พระวิริยังค์ได้อยู่ปฏิบัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตฺตเถระ และปฏิบัติด้านจิตใจเป็นเวลา ๔ ปี ได้ผลทางการปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ อันเป็นชีวิตที่ได้ต่อสู้กับกิเลสกับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผลเกิดขึ้นหาประมาณมิได้ พระวิริยังค์ซาบซึ้งในชีวิตที่มีผลแก่ตน สำหรับความเป็นสมณะเพศ ได้รับการศึกษาไม่เฉพาะแต่การปฏิบัติในทางจิตใจอย่างเดียว แต่ได้รับความรู้ตื้นลึกหนาบางทางการพระพุทธศาสนา ในการที่จะรักษาพระพุทธศาสนาและทำประโยชน์อันยาวไกลอีกด้วย

พระวิริยังค์ได้มาคำนึงถึงการสอนสมาธิ-วิปัสสนา ที่พระอาจารย์กงมา และพระวิริยังค์ได้สอนไว้แก่พระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกาทางจังหวัดจันทบุรีแต่ก่อนมา และเมื่อมาได้รับความรู้ความเข้าใจจากพระอาจารย์มั่น ภูมิทัตฺตเถระแล้ว รู้สึกว่ามีการสอนที่ยังบกพร่องอยู่หลายประการ สมควรที่เราจะได้มาทำการแก้ไขการปฏิบัติจิตที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อไป เพราะพุทธบริษัททางจังหวัดจันทบุรีสนใจการปฏิบัติสมาธิกันมาก และได้ผลในขั้นสูงก็หลายคน หากเราได้มาแก้ไขแล้วก็จะเป็นแนวการปฏิบัติต่อไปอย่างได้ผลดี

พระวิริยังค์จึงได้ตัดสินใจลาพระอาจารย์มั่น ภูริทัตฺตเถระ เพื่อเดินทางไปจังหวัดจันทบุรี ทั้งๆ ที่ไม่อยากจะไป เมื่อได้รับอนุญาตแล้วพระวิริยังค์ได้เดินทางไปจังหวัดจันทบุรี โดยพักอยู่ที่วัดทรายงามอันเป็นวัดแรกที่พระวิริยังค์เคยอาศัยอยู่ พระวิริยังค์ได้พยายามแนะนำการปฏิบัติจิตที่บกพร่องอยู่แต่ก่อนนั้น ให้ผู้ที่เคยปฏิบัติได้รับความรู้ที่ได้จากพระอาจารย์มั่นให้แก่ญาติโยมเหล่านั้นจนเป็นที่พอใจ และญาติโยมก็ได้รับความรู้เหล่านี้จนมีความเข้าใจดี พระวิริยังค์ก็ได้คิดว่าจะต้องหาที่สงบเพื่อตนของตนต่อไป จึงเดินทางไปที่ภูเขาสระบาป เพราะโดยรอบภูเขาสระบาปนี้ยังมีที่วิเวกได้หลายแห่ง พระวิริยังค์ได้เลือกเอาแถวๆ หมู่บ้านกงษีไร่ เพราะมีสัปปายะหลายอย่าง พร้อมทั้งคุ้นเคยกับญาติโยมในละแวกนี้ ครั้งก่อนเมื่อพระวิริยังค์เร่งความเพียรในสมัยที่ยังเป็นสามเณรอยู่ ในย่านนี้เป็นภูเขาล้อมรอบเป็นป่าทึบและเป็นดงมาเลเรีย ต้องระวังพอสมควร พระวิริยังค์ได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ทางจิตอย่างยิ่ง ขณะที่พระวิริยังค์พักอยู่ในบริเวณนี้ ในค่ำวันหนึ่งเวลานั่งสมาธิ เกิดนิมิตเห็นพระอินทร์ ตอนแรกเห็นรัศมีสีเขียวพุ่งลงมา พระวิริยังค์ได้กำหนดดูว่าเป็นสีอะไร เมื่อกำหนดสักพักหนึ่งก็ปรากฏเป็นรูปพระอินทร์และเทพหลายองค์มาปรากฏให้เห็น พระวิริยังค์จึงถามว่า พวกท่านมาในที่นี้มีความประสงค์อะไร พระอินทร์ตอบว่าผมลงมาแสดงที่ให้ ขอให้ท่านทำสำนักปฏิบัติสมาธิในที่นี้เถิด จะเป็นประโยชน์ต่อคนเป็นอันมาก แล้วพระอินทร์กับพวกเทพก็หายไป

ผู้เขียนได้นำเรื่องนี้ไปกราบเรียนพระอาจารย์มั่นฯ ท่านก็สั่งให้พระวิริยังค์อยู่ที่นี่ต่อไป และให้สร้างสำนักปฏิบัติสมาธิขึ้น ซึ่งพระวิริยังค์เองมิได้มีความประสงค์จะอยู่ที่นี้นาน ต้องการจะกลับไปอยู่กับพระอาจารย์มั่นฯ ที่สกลนครต่อไป แม้พระวิริยังค์เรียนท่านอาจารย์มั่นฯ ว่า พระวิริยังค์ต้องการจะอยู่กับท่าน ท่านก็ไม่ยอม ท่านกลับบอกที่นี้จะเป็นประโยชน์ต่อไปอีกไกล เธอต้องการจะอยู่กับเราอีกไปทำไม ความรู้ต่าง ๆ เธอก็ทราบหมดแล้ว หากประสงค์จะมาอยู่กับเรา เวลาออกพรรษาก็มาได้ พระวิริยังค์จึงต้องยอมรับคำแนะนำจากพระอาจารย์มั่นฯ และทำตามคำสั่งของท่าน โดยที่พระวิริยังค์จะใช้เวลาอยู่ทางจันทบุรี ๔ เดือน และอยู่กับพระอาจารย์มั่นฯ ที่บ้านหนองผือ จ.สกลนคร ๘ เดือน เป็นประจำจนถึงวันสุดท้ายชีวิตของพระอาจารย์มั่นฯ

เมื่อพระวิริยังค์อยู่นานเข้า ประชาชนในละแวกนี้ได้พากันหลั่งไหลมากันมากมายเพื่อเรียนปฏิบัติสมาธิ เป็นผลประโยชน์แก่ประชาชนผู้สนใจในการปฏิบัติจิตใจ พระวิริยังค์ได้ใช้เวลาแนะนำกรรมฐานให้แก่ประชาชนแถวนี้โดยมิเห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบากแต่อย่างใด

คนในหมู่บ้านกงษีไร่นี้ ครั้งแรกที่พระวิริยังค์ได้มาพักอาศัยเขาอยู่นั้น มีความแตกแยกไม่ค่อยจะสามัคคีกัน เป็นเหตุให้การทำมาหากินไม่ค่อยจะดี มีความยากจน ทั้ง ๆ ที่บริเวณนี้การทำสวนมีทั้งน้ำและดินดีมาก แต่ผู้คนไม่ค่อยจะเอาใจใส่ ส่วนมากมีการเล่นการพนัน พระวิริยังค์เดินไปบิณฑบาต เห็นบ้านที่เขาอยู่ไม่เป็นหลักฐาน หลังคาก็รั่ว ซ่อมอยู่กันไปวัน ๆ วันหนึ่งพระวิริยังค์บอกญาติโยมว่า จีวรอาตมาขาดเสียแล้ว ช่วยกันเรี่ยไรซื้อจีวรให้สักตัวเถอะ แม้เขาจะเรี่ยไรแล้วเรี่ยไรอีก ก็ได้เงินไม่พอซื้อจีวร ๑ ตัว พระวิริยังค์เลยบอกญาติโยมว่า ไม่ต้องเรี่ยไรกันแล้ว อาตมาปะชุนเอาก็ได้ เหตุการณ์เหล่านี้เองทำให้พระวิริยังค์พิจารณาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านนี้ โดยจะต้องใช้สติปัญญาที่มีอยู่ของเราแก้ไขคนในหมู่บ้านนี้ให้มีฐานะดีให้จงได้

อันดับแรกพระวิริยังค์หาทางให้เกิดความสามัคคี โดยรวมหมู่บ้านทั้ง ๒ หมู่บ้าน เพราะบ้านกงษีไร่ มีบ้านล่างและบ้านบน คนละหมู่บ้านกัน เป็นเหตุให้ถือพรรคถือพวก คอยทะเลาะและทำลายของกันอยู่เรื่อย เมื่อบ้านล่างทำลายพริกไทยบ้านบน บ้านบนก็ทำลายพริกไทยบ้านล่าง เมื่อบ้านบนทำลายต้นทุเรียนปลูกใหม่ ๆ บ้านล่างก็ไปทำลายทุเรียนบ้านบน แต่เมื่อพระวิริยังค์ได้พยายามปลูกความสามัคคีก็พอค่อยยังชั่วขึ้น พระวิริยังค์ ต้องไปขอร้องทางอำเภอ ขอให้รวมหมู่บ้านให้เหลือผู้ใหญ่เดียวดีกว่า จะทำงานนี้สำเร็จก็ต้องใช้ความพยายามมาก เพราะชาวบ้านไม่ยอม แต่ในที่สุดทางการก็เชื่อคำแนะนำของพระวิริยังค์ ได้รวมหมู่บ้านสำเร็จ เมื่อรวมเหลือผู้ใหญ่เดียว พระวิริยังค์ก็บอกผู้ใหญ่บ้านว่า เวลาจะมีประชุมอย่าประชุมที่บ้านผู้ใหญ่ ให้มาประชุมที่วัด ทุกครั้งที่มีธุระทางราชการงานเมือง

ผู้ใหญ่ก็ได้ทำตามคำแนะนำของพระวิริยังค์ ทุก ๆ ครั้งที่มีการประชุม ก่อนจะประชุมข้อราชการ พระวิริยังค์พยายามโปรยปรายธรรมต่าง ๆ เพื่อความสามัคคีและความเจริญในหมู่บ้าน ตลอดถึงการทำสวนเท่าที่พระวิริยังค์จะมีความรู้จะให้ได้ ก่อนการประชุมทุกครั้ง สถานการณ์ได้ดีขึ้นตามลำดับ อันดับแรกการพนันต่าง ๆ เริ่มจางหายไปทีละน้อย ๆ เพราะผู้เขียนพยายามบอกเจ้าหน้าที่ให้กวดขันให้หนัก แม้กระทั่งทายกวัด มีงานบวชนาคเอาไพ่มาเล่น พระวิริยังค์กระซิบเจ้าหน้าที่ ถูกจับไปกลางงาน ซึ่งในกาลไม่ช้านัก การพนันก็เป็นอันหมดไป ต่อมาพระวิริยังค์ได้แนะนำถึงทุเรียนและเงาะว่าให้พวกเราจัดการเปลี่ยนพันธุ์เสียใหม่กันเถอะ เพราะพันธุ์เก่าเป็นทุเรียนป่ามีแต่เม็ดขายไม่ได้ราคา เงาะมีแต่บางยี่ขันเปลี่ยนเป็นเงาะสีชมพูกันเถอะ พระวิริยังค์ได้ยกตัวอย่างทุเรียนสวนเมืองนนทบุรี ของเขาผลหนึ่ง ๒๐-๓๐ บาท ของเราผลหนึ่ง ๕ บาท ๑๐ บาท อย่างสูง

เมื่อพระวิริยังค์แนะนำ ชาวบ้านทุกคนก็เริ่มตื่นตัว ไปหาพันธุ์ทุเรียนที่ดี มีอีกบ อีก้านยาว เป็นต้น ทั้งติดตาทาบกิ่งตอน กว่าชาวบ้านจะโค่นทุเรียนเก่าปลูกทุเรียนใหม่ มันเป็นสิ่งลำบากยากเย็นจริง ๆ เพราะความเชื่อว่าทุเรียนเก่าต้นใหญ่มีผลมากก็ขายได้มาก และเมื่อโค่นทุเรียนเก่าแล้ว กว่าทุเรียนใหม่จะให้ผล ก็หมดทุนไม่มีอะไรจะกิน จึงเป็นปัญหาใหญ่จะต้องช่วยกันแก้ไข แต่เมื่ออาศัยความสามัคคีกันเป็นอย่างดีแล้ว ต่างก็อุดหนุนกันกู้เงินกันเองเพื่อการลงทุน และทางตลาดก็ให้ความเชื่อถือว่า เมื่อให้เงินมาลงทุนแล้วจะไม่สูญ ทั้งนี้ก็อาศัยพระวิริยังค์เป็นผู้รับรองว่า คนเหล่านี้ซื่อสัตย์ เขาก็ยอมให้เงินลงทุนก่อน ประกอบกับเขารู้ว่าเลิกการพนันกันแล้ว ก็ทำให้เขาไว้ใจกันมากขึ้น ในที่สุดระยะไม่กี่ปีต่อมาสวนทุเรียนของชาวบ้านกงษีไร่ก็ได้เปลี่ยนจากทุเรียนโบราณกลับมาเป็นพันธุ์ทุเรียนสวน ขายได้เงินเป็นล่ำเป็นสันขึ้น ถนนรถยนต์จะเข้าสู่หมู่บ้านนี้ก็ไม่มี การลำเลียงผลไม้ออกจากสวนก็ล่าช้าและลำบาก เสียค่าใช้จ่ายสูงไม่ทันกับเวลา เพราะการตัดผลไม้ส่งกรุงเทพฯ รถผลไม้จะต้องออกทุ่มหนึ่งหรือสองทุ่มถึงกรุงเทพฯ เช้าพอดี

ดังนั้นพระวิริยังค์จึงต้องหาวิธีตัดถนนรถยนต์ให้เข้าถึงหมู่บ้านนี้ให้ได้ แต่ก็ติดขัดที่เจ้าของที่ดินไม่ยอมให้ผ่าน พระวิริยังค์พยายามอย่างยิ่ง เดินไปหาเจ้าของที่ดินที่จะตัดถนนผ่าน แม้บ้านไหนเขาไม่ยอมให้ พระวิริยังค์ก็จะพยายามเดินไปบ้านนั้น ของ้อเขาพูดจนใจอ่อนจนได้ ชาวบ้านแถวนี้เขายังกล่าวขวัญกันว่า “หลวงพ่อวิริยังค์นี้ตื๊อน่าดู” เพราะความหวังและต้องการความเจริญให้แก่หมู่บ้านนี้ พระวิริยังค์ก็ต้องทำทุกอย่างแม้จะน่าเกลียดไปหน่อย ในที่สุดก็ได้ที่ดินหมดทุกตอน ต่อไปนี้ก็ต้องใช้แรงงานถากถางขุดและเอาดินลูกรังมาโรยให้เป็นถนน รถยนต์แล่นเข้าได้ทุกฤดูกาล ถนนนี้ก็สำเร็จได้ตามความประสงค์ รถยนต์บรรทุกผลไม้ไปกรุงเทพฯเข้าจอดที่สวนผลไม้บ้านกงษีไร่ได้เลย ก็ทำให้ผลไม้ได้ราคาเพิ่มขึ้น ระยะนี้ชาวบ้านมีฐานะ

ดีขึ้นแล้ว บ้านทุกหลังมุงด้วยกระเบื้อง มีความเป็นอยู่สมบูรณ์ แถมยังมีเงินให้ทางบ้านอื่นกู้ต่อไปอีก มันเป็นความสำเร็จของพระวิริยังค์อีกแห่งหนึ่งอย่างน่าภาคภูมิใจ ถ้าหากพระวิริยังค์จะกลับไปเยี่ยมชาวบ้านแถวนี้ เขาจะขนผลไม้ให้โดยเฉพาะทุเรียนเป็นรถกุดังเลยทีเดียว เพราะเขายังไม่ลืมที่พระวิริยังค์ได้มาช่วยพัฒนาหมู่บ้านเอาไว้แต่อดีต เมื่อญาติโยมมีฐานะดีขึ้นแล้วเขาก็คิดหวนถึงวัด ได้ช่วยกันทำนุบำรุงวัด มีกุฏิ-ศาลา-หอระฆัง และทำสวนทุเรียนให้สวนหนึ่ง ชื่อสวนญาณวิริยะ วัดนี้มีชื่อว่า วัดมณีคีรีวงค์ ตามชื่อสระข้างวัดเรียกว่าสระแก้ว-ได้แก่มณี โดยรอบวัดเป็นภูเขาล้อมรอบได้แก่คีรีวงค์

๔.๑.๔ สร้างวัดที่ ๔ วัดดำรงธรรมมาราม พ.ศ. ๒๔๙๒-๒๔๙๕

คณะญาติโยมที่อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำนวนมากที่ได้รับการอบรมทำสมาธิ จากพระวิริยังค์สมัยที่พระวิริยังค์ยังเป็นสามเณรเคยธุดงค์มาพักอยู่ตามสวน โดยมากเป็นสวนทุเรียน และเฉพาะสวนของนางห่วง รัตนารมย์ เป็นสวนที่เหมาะแก่การทำความเพียรและวิเวก ห่างจากบ้านมีลำคลองเล็ก ๆ ผ่าน จึงทำให้พระวิริยังค์ (สามเณรวิริยังค์) ได้มาแวะพักอยู่

พระอาจารย์วิริยังค์ สิรินฺธโร เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล
ณ เสนาสนะป่าดำรงธรรมมาราม ปี พ.ศ. ๒๔๙๓

เสมอ ผู้ที่ทำความเพียรได้ดี คือนางห่วง รัตนารมย์ นางผาด นางเอี้ยน นางเกษร ฯลฯ โดยเฉพาะนางห่วงได้สมาธิพิเศษ สามารถล่วงรู้กาลข้างหน้าได้ ที่สวนทุเรียนของนางห่วง เขาจัดสร้างเป็นศาลาบำเพ็ญบุญและกุฏิปฏิบัติสมาธิ พระภิกษุสามเณรที่มีความประสงค์จะบำเพ็ญสมาธิ ก็มาพักที่นี้ได้โดยสะดวกทุกประการ มิได้เจาะจงเฉพาะรูปใดรูปหนึ่ง เมื่อผู้ใดมาพักบำเพ็ญสมาธิที่นี้ จะได้รับความสะดวกสบายทุกประการ เพราะนางห่วงจะเป็นผู้จัดการถวายทั้งอาหารและเครื่องใช้ ความที่นางห่วงได้บำเพ็ญสมาธิ โดยได้รับการศึกษาจากสามเณรวิริยังค์เป็นครั้งแรก เธอบำเพ็ญได้ผลตั้งแต่ชั่วโมงแรกของการศึกษา และได้บำเพ็ญตะบะมาอย่างไม่หยุดยั้ง จนฌานแก่กล้าขึ้นตามลำดับ

นางห่วงนี้เธอจะทราบได้ล่วงหน้าทีเดียวว่าจะมีพระหรือเณรหรือพระวิริยังค์จะมาพักอยู่ที่สำนักปฏิบัตินี้ วันนี้จะมากี่รูป มาเวลาใด นางห่วงจะรู้ล่วงหน้าจากสมาธิของเธอ เธอจะไปป่าวร้องชาวตลาดขลุงให้ทราบว่าจะมีพระเณรมา ขอให้มาช่วยกันดูแล เช่นวันพรุ่งนี้จะมา ๑ รูป นางห่วงก็จะไปจัดกุฏิไว้ ๑ ที่ ถ้าจะมา ๒-๓ รูป นางห่วงก็จะไปจัด ๒-๓ ที่ พอดีกับพระเณรที่จะมาพัก บางครั้งชาวตลาดขลุงก็ไม่เชื่อว่าจะมีพระเณรมาตามที่นางห่วงบอก แต่ก็ต้องเชื่อเพราะมันเป็นความจริงทุกครั้งไป แม้พระเณรผู้จะมาบำเพ็ญสมาธิที่นี่ก็ทราบดีว่านางห่วงมีญาณ เธอยังระลึกชาติได้ว่าแต่เมื่อชาติก่อนเธอเกิดอยู่ทางภาคอีสานที่จังหวัดสกลนคร เมื่อนางห่วงจะถึงแก่ความตาย เธอได้บอกกับพระวิริยังค์ล่วงหน้าไว้ปีกว่า ได้นิมนต์พระวิริยังค์ให้ไปช่วยเขียนพินัยกรรม ซึ่งผู้เขียนก็ได้เรียกพวกลูก ๆ ของเธอมารวมกันแล้วก็เขียนพินัยกรรมตามที่เธอประสงค์ทุกประการ ทั้งลูก ๆ ก็พอใจกันทุกคน วันที่จะถึงแก่กรรมนั้น เป็นวันที่ ๑๐ ธันวาคม ที่จริงเธอบอกพระวิริยังค์ว่าเห็นจะสิ้นใจวันที่ ๘ ธันวาคม พระวิริยังค์บอกว่าขอให้เข้าฌานพยุงสังขารถึงวันที่ ๑๐ เถิด เพราะจะพาพระเณรไปสอบนักธรรมจะกลับไม่ทัน ตอนนี้กำลังทรุดหนักแต่สติดีมาก พูดกับพระวิริยังค์รู้เรื่องทุกประการ ยังบอกพระวิริยังค์ให้เป็นผู้เปิดพินัยกรรม และได้ปรากฏในนิมิตขณะนั้นว่ามีเทพเจ้ามาคอยเธออยู่ พวกลูก ๆ เขาก็พากันร้องไห้เสียใจว่าแม่เขาเพ้อเสียสติ พระวิริยังค์บอกว่าไม่ใช่เพ้อแต่เป็นความจริง หลังจากสอบนักธรรมเสร็จ พระวิริยังค์ก็กลับมา ยังไม่ไปที่วัดและขึ้นบ้านนางห่วงทันที เธอก็ได้ร่ำลาและขอขมา พระวิริยังค์ในฐานะพระอาจารย์ผู้สอนเธอเป็นรูปแรก ชั่วเวลาไม่พูดอยู่เฉย ๆ หายใจอย่างเดียว ๓ ชั่วโมง หลังจากลาพระวิริยังค์แล้ว ก็สิ้นลมปราณโดยความสงบในวันที่ ๑๐ ธันวาคมนั้นเอง

นางห่วง รัตนารมย์ เป็นหัวหน้าพาคณะญาติโยมที่สนใจในการบำเพ็ญสมาธิจำนวนมาก อาราธนาพระวิริยังค์ให้มาตั้งสำนักปฏิบัติในที่ใกล้ ๆ กับสวนของเธอ พระวิริยังค์เล็งเห็นประโยชน์จะเกิดขึ้นจากคณะญาติ

โยมทั้งหลายนี้ จึงรับอาราธนาอย่างไม่มีข้อขัดข้องด้วยประการใดๆ ระยะเวลาที่มาอยู่ที่นี้ ญาติโยมเป็นอันมากมาบำเพ็ญสมาธิ แต่พระวิริยังค์ก็ให้โอกาสเฉพาะวันพระ คือ ๗ วันครั้ง ส่วนเวลาอื่นให้โอกาสแก่พระภิกษุสามเณร

ในการสร้างวัดก็มีเหตุการณ์สำคัญควรบันทึกไว้ ใน พ.ศ. ๒๔๙๙ คือการประชุมของพระอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิสายพระอาจารย์มั่น ซึ่งมีพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม เป็นประธาน และพระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ พระอาจารย์ของพระวิริยังค์ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ พระอาจารย์สีโห เป็นต้นมีกว่าร้อยรูป และมีการบวชพระภิกษุสามเณรจำนวน ๒๐๐ กว่ารูป บวชชี ๕๐๐ กว่าคน เป็นเวลา ๗ วัน มีการแสดงธรรมเทศนาอย่างวิจิตร ทำให้เกิดศรัทธาปสาทะ ความเลื่อมใสแก่ชนเป็นอันมาก พระอาจารย์สิงห์ ผู้เป็นองค์แทนพระอาจารย์มั่นฯ นั้นได้มาจังหวัดจันทบุรีเป็นครั้งแรก การกระทำพิธีบวชชี ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่พระวิริยังค์ได้จัดทำขึ้น ปรากฏว่าการประชุมพระคณาจารย์ครั้งนี้ ได้ปรารภถึงข้อปฏิบัติที่จะดำเนินการสอนแก่บุคคลที่ฝึกหัดในเบื้องต้น โดยวางหลักการไว้ง่ายๆ เพื่อให้ทุกๆ คนสามารถทำได้ดังนี้

การนั่งสมาธิ เหมือนกับสมาธิโดยทั่วไป คือนั่งเอาขาขวาทับขาซ้าย มือขวาหงายทับมือซ้ายวางไว้บนตัก หลับตาหุบปากนึกในเบื้องต้นว่าข้าพเจ้าระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ คุณบิดามารดา คุณครูบาอาจารย์ จงมาดลบันดาลให้ใจของข้าพเจ้าจงรวมลงเป็นสมาธิ พุทโธ-ธัมโม-สังโฆ พุทโธ-ธัมโม-สังโฆ พุทโธ-ธัมโม-สังโฆ พุทโธๆ ๆ ๆ นึกไปเรื่อยๆ อย่ากลั้นใจ ทำลมหายใจให้สะดวก วางอวัยวะทั้งปวงให้เรียบร้อยปกติ การนึกพุทโธนั้นนึกลงไปที่ใจ คือหัวอกเบื้องซ้าย การบริกรรมพุทโธนี้เป็นเพียงการนำจิตให้อยู่ เพื่อความเป็นเอกัคคตาเท่านั้น มิได้หมายความว่าจะนึกไปตลอดเวลา เมื่อบริกรรมไป จิตจะสงบ อารมณ์ต่างๆ จะค่อยๆ หดสั้นลงจนเหลือแต่คำบริกรรมพุทโธ การเป็นเช่นนี้เรียกว่าเอกัคคตาจิต ถ้าเป็นเช่นนี้ได้ก็ให้ลองละคำบริกรรมพุทโธ ดูว่าจิตจะเป็นเอกัคคตาต่อไปไหม ถ้าไม่ได้ก็ให้บริกรรมพุทโธต่อไป แสดงว่าจิตยังเลื่อนขั้นไม่ได้ ถ้าละคำบริกรรมพุทโธแล้ว จิตยังเป็นเอกัคคตาอยู่ได้ แสดงว่าจิตได้เลื่อนขั้นขึ้นไปแล้ว

เป็นอันว่าการบริกรรมพุทโธเพื่อให้จิตสงบนั้น เป็นการบำเพ็ญเพียงเบื้องต้นเท่านั้น ความสงบของจิตนี้ถือว่าได้ส่งเสริมพลังจิตให้แก่กล้ายิ่งขึ้น เมื่อทำจิตให้เป็นเอกัคคตาละเอียดเข้าๆ และละเอียดเข้า ความมีพลังจิตก็มากขึ้นตามลำดับ อาศัยกาลและเวลาโดยไม่ต้องใช้ความโลภ คือต้องการผลอย่างเร็วไว เหมือนกับเลี้ยงเด็ก เมื่อให้อาหารเด็กถูกต้อง เด็กก็จะแข็งแรงเจริญวัยขึ้นตามกาลแห่งอายุอาหารที่เลี้ยงเด็ก ซึ่งเป็นวิตามิน โปรตีน ก็จะ

ถูกย่อยจากอาหาร ส่วนกากอาหารก็ถ่ายทิ้งไป การทำจิตให้เป็นเอกัคคตาก็เช่นเดียวกัน เมื่อจิตเป็นเอกัคคตามากเข้า ก็จะกลับกลายไปเป็นพลังจิต คือเป็นอาหารให้แก่จิตจนเกิดความแข็งแกร่งขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะเรียกว่า ขณิกะ อุปจาระ อัปปนา ก็สุดแล้วแต่ การที่จิตจะเกิดความแก่กล้าได้นั้นก็คือเจริญให้มาก กระทำให้มากโดยการไม่หยุดยั้ง

เมื่อจิตเป็นเอกัคคตามากแล้ว เกิดกำลังจิตมีความแข็งแกร่งขึ้นตามลำดับ จิตนี้ก็จะเกิดกระแสจิต กระแสจิตกระแสธรรมอันเดียวกัน เหมือนคนธรรมดา ใช้คำนึกคิดถึงสิ่งต่าง ๆ จนเป็นอารมณ์นี้ก็เรียกว่ากระแสจิต แต่กระแสจิตเช่นนี้ยังไม่ได้รับการอบรม จึงเป็นกระแสจิตที่ไม่มีกำลัง กระแสจิตที่ได้รับการอบรมเกิดขึ้นจากพลังจิต มีความนึกคิดเช่นเดียวกัน แต่เป็นพลังสามารถมองเห็นรู้แจ้งขึ้นมาได้ ดังนั้น เพื่อการทดสอบจิตว่ามีกำลังหรือไม่ หลับตากำหนดจิตเพ่งดูร่างกาย มีกระดูก เนื้อหนัง กระโหลกศีรษะหรืออะไรก็ตาม ถ้าหลับตาเพ่งดูมืดไม่เห็นอะไร แสดงว่ากำลังจิตยังไม่พอ ถ้าเห็นแสดงว่ากำลังจิตพอ และพิจารณาเป็นวิปัสสนา คือให้พิจารณาถึงรูปเป็นต้นให้เป็นธาตุทั้ง ๔ เมื่อเห็นได้เช่นนี้เท่ากับเป็นตาใน หรือเรียกว่าทิพย์จักษุ นิพพิทาญาณก็จะเกิดขึ้นอันเป็นวิปัสสนาญาณ เจริญให้มากกระทำให้มากก็จะเป็นไปเพื่อความรู้ยิ่ง จะเป็นไปเพื่อความรู้ดี จะเป็นไปเพื่อความดับสนิท คณะพระอาจารย์ มีพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม เป็นประธานก็ได้ให้พระอาจารย์ทั้งหลายลงมติในที่ประชุม ดำเนินการสอนบุคคลที่สนใจในสมาธิเป็นแนวเดียวกัน ได้ประโยชน์มหาศาลในการประชุมครั้งนี้

๔.๑.๕ สร้างวัดที่ ๕ วัดสถาพรวัฒนา (วัดหนองซิ่ม) พ.ศ. ๒๔๙๓

มีกำนันตำบลหนองซิ่ม อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรีคนหนึ่ง เป็นผู้มีฐานะดีในตำบลนี้ แต่เป็นคนขี้เหล้าเมายา ดุร้ายปากว่ามือถึง คนกลัวกันทั้งตำบล ระยะกาลผ่านมา เมื่อทำกรรมหนัก กรรมก็จะให้เห็นเป็นปัจจุบันดังที่กำนันคนนี้จะได้รับผลของกรรมอย่างทันตาเห็น

กำนันเริ่มได้รับผลคือในวันหนึ่ง กำนันได้นอนหลับไปฝันว่าเดินไปถึงนรก เห็นคนถูกเผาไฟถูกต้มทั้งเป็น ถูกตีเนื้อหลุดออกมาเป็นชิ้น ๆ ทันใดนั้นมีบุรุษคนหนึ่งร่างกายกำยำเข้ามาที่กำนันตรงเข้าจับ แม้กำนันจะพยายามหนี แต่ก็หนีไม่พ้นถูกจับจนได้ เมื่อถูกจับแล้ว บุรุษคนนั้นก็เอาตัวกำนันโยนลงไปที่กองไฟ กำนันเล่าให้พระวิริยังค์ฟังว่า มันโยนผมลงที่กองไฟร้อนเหลือใจ แม้จะดิ้นเท่าไรก็ไม่พ้น จนตื่นขึ้นยังร้อนและร้องครวญครางว่าร้อนเหลือเกิน ภรรยาและลูก ๆ ก็สงสัยถามว่าเป็นอะไรไป กำนันตอบว่ากูตกนรกแล้วร้อนเหลือเกิน ไฟไหม้กู ภรรยาและลูก ๆ ก็บอกว่าไม่เห็นมีไฟที่ไหน ทำไมจึงร้อน กำนันก็ร้องอยู่อย่างนั้นว่าร้อนเหลือเกิน ๆ การเป็นเช่นนี้อยู่หลายวัน ข้าวปลาอาหารก็ไม่รับประทาน ผอมลงผอมลง กำนันบอกให้

ภรรยาและลูก ๆ ให้หาใบตองกล้วยมารองนอน เพราะมันร้อนจะทนไม่ไหวอยู่แล้ว เมื่อทุรนทุรายมากเข้า กำนันก็ลุกขึ้นกระโจนวิ่งไปทางโน้นทางนี้อย่างไม่มีจุดหมาย ญาติ ๆ ก็ต้องคอยเฝ้าระวัง จนระวังกันไม่ไหว เพราะเวลาลุกขึ้นแล้ววิ่งเร็วมาก จึงต้องล่ามโซ่กันเอาไว้ เมื่อล่ามโซ่ติดเสาก็วิ่งขึ้นต้นเสา ร้องว่ากูขึ้นต้นงิ้วหนามปักกู เลือดสาดหมดเลย ภรรยาลูก ๆ ญาติได้ไปหาหมอมดหมอผีมาเพื่อจะแก้ไข หมอทุกหมอมาเห็นเข้าก็ได้แต่ส่ายศีรษะไม่สามารถที่จะเยียวยาได้ และลงความเห็นว่าคงจะเป็นบ้าเสียแล้ว ดังนั้นในที่สุดกำนันก็ถูกล่ามโซ่ไว้อย่างแน่นหนา และร้องทุรนทุรายตลอดกลางวันกลางคืน ประมาณ ๑ เดือนผ่านไป กำนันได้รู้สึกตัวขึ้นหายร้อนไปเอง เมื่อหายแล้วได้ลอกหนังออกเหมือนงูลอกคราบ มีความสบายขึ้น กำนันได้บอกภรรยาลูก ๆ ญาติทั้งหลายว่า ข้าไปตกนรกแน่นอน ใคร ๆ อย่าทำบาปเลย ข้าทำบาปมามาก ครั้งนี้ข้าได้รับผลของมันหนักนัก และนายนรกเขาบอกว่ายัง ๆ ไม่หมด ข้าก็กลัว ๆ ว่าข้าจะต้องไปนรกอีก มันเจ็บปวดเหลือเกิน โอกาสที่ได้คุยกับภรรยาลูกและญาติ ๆ เพียงอาทิตย์เดียวเท่านั้น กำนันก็เพ้อขึ้นมาอีก คราวนี้บอกว่ามีคนจะมาจับโยนลงหลุมนรกท่าเดียว ประเดี๋ยวจะกระโดดเรือน ประเดี๋ยวจะไปกระโดดเขาสารพัด จนวันหนึ่งได้ข่าวว่าพระอาจารย์วิริยังค์อยู่ที่วัดดำรงธรรม เป็นผู้มีความรู้สูงในทางสมาธิ ซึ่งอาจจะแก้ไขเหตุการณ์เหล่านี้ได้ ภรรยาจึงพามาหาพระวิริยังค์ที่วัดดำรงธรรม

เมื่อกำนันมาอยู่กับพระวิริยังค์ ฯ ก็ได้นำทำสมาธิโดยพระวิริยังค์เป็นผู้ควบคุมอย่างใกล้ชิด วันหนึ่งขณะทำสมาธิกำนันได้ร้องว่าไฟไหม้ ๆ ๆ ใกล้ตัวผมเข้ามาแล้ว พระวิริยังค์บอกว่าให้กำนันกำหนดจิตอย่ากลัว และให้กำหนดจิตคิดในใจว่าข้าพเจ้าจะไม่ทำบาปอีก เลิกการทำบาปทั้งปวงและจะบวชในพระพุทธศาสนา ปรากฏว่าไฟได้ดับลงฉับพลันนั้นเอง แล้วพระวิริยังค์ ก็ได้พากำนันเร่งทำสมาธิวันละหลาย ๆ ครั้ง แม้ว่าจะนั่งสมาธิกับพระวิริยังค์เป็นเวลาหลายวันแล้วก็ตาม ก็ยังมีบุรุษร่างกำยำมาเพื่อจับตัวอยู่เสมอ ๆ กำนันคอยวิ่งหนี พระวิริยังค์เห็นเข้าบอกกำนันว่าอย่ากลัว อยู่เฉย ๆ มานั่งสมาธิแผ่เมตตา แผ่ส่วนกุศล โดยพระวิริยังค์ได้ช่วยด้วยพลังจิต จนกำนันมีจิตเป็นสมาธิ ไม่หวั่นไหว ใช้เวลา ๓ เดือน ทุกอย่างก็เข้าที่เป็นปกติ

กำนันเกิดศรัทธาในข้อปฏิบัติของพระคณะกรรมฐานที่พระวิริยังค์ได้พาพระภิกษุสามเณร และญาติโยมบำเพ็ญกันอยู่ กำนันบอกว่าเคยเห็นแต่พระในบ้านไม่มีการอบรมกรรมฐาน เพิ่งจะมาเห็นและลงความเห็นว่าเป็นพระภิกษุสามเณรที่ถูกต้องควรแก่เคารพบูชา ก่อนแต่เราจะบวชเป็นพระในพระพุทธศาสนา ก็ควรจะได้สร้างวัดเช่นนี้ขึ้นในท้องที่ตำบลของเราสักแห่งก็จะเป็นการดี หากเราไม่คิดและริเริ่ม วัดปฏิบัติกรรมฐานเช่นนี้ก็จะไม่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของเรา ญาติพี่น้องก็จะไม่ได้เห็นของดีและพบธรรมอันสูงนี้ได้

ดังนั้นก่อนเราจะบวช ก็ควรจะได้เริ่มสร้างวัดกรรมฐานในที่นี้ กำนันได้สละที่อันเป็นของตน ติดอยู่กับภูเขา บนภูเขาเป็นที่สาธารณกำนันก็จัดทำให้เป็นที่อาราม กำนันได้ลงทุนขุดคนเดียว ปราบที่สูงชันให้เป็นที่ราบ แม้จะไม่มีใครช่วย ก็ขุดดินทำคนเดียว ความมานะพยายามของกำนันก็ทำให้ลูกบ้านมาช่วยกันขุดปราบที่ ใช้เวลาหลายเดือนการปราบที่ก็สำเร็จ พระวิริยังค์ได้ช่วยแนะนำจัดปลูกศาลากุฏิ พอเป็นพักอาศัยได้

เมื่องานการสร้างวัดสำเร็จพอเป็นรูปร่าง พระภิกษุสามเณรจำพรรษาได้แล้ว กำนันจึงเรียกลูกเมียมาบอกว่า ข้าจะบวชและไม่สึกด้วย แล้วก็จัดการแบ่งสรรปันส่วนสมบัติทั้งปวงให้แก่ลูก ๆ แล้วในพรรษานั้นก็ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เวลากลางพรรษาพระกำนันได้ข่าวว่าภรรยากำลังจะมีชู้ หรือกำลังจะมีสามีใหม่ กำนันก็มิได้คิดเสียใจอะไรแต่มาคิดว่าพวกมันกำลังจะทำบาป การทำบาปให้ผลแค่ไหนเราก็รู้อยู่แก่ใจ มันทนทุกข์ทรมานแสนเข็ญ ยิ่งการมีชู้แล้วเป็นต้องได้รับผลกรรมหนักมากทีเดียว เมื่อกำนันคิดเช่นนี้แล้ว จึงให้คนไปตามภรรยาและชายชู้นั้นมา ทั้งสองก็มาโดยดี กำนันได้อาราธนาพระวิริยังค์ให้มาเป็นสักขีพยาน โดยให้ทั้ง ๒ คนมานั่งต่อหน้า แล้วกำนันก็บอกกับทั้ง ๒ คนว่า "เราขออนุญาตไม่ถือว่าตัวเราเป็นสามี แม้จะมีทะเบียนก็ให้เป็นโมฆะ นามีอยู่จำนวนหนึ่งนั้นให้เธอทั้ง ๒ ทำกิน แล้วกำนันก็ตักน้ำมาหนึ่งแก้วเทลงบนฝ่ามือของชายผู้นั้นก็เป็นอันเสร็จพิธี" วัดสถาพรวัฒนาก็ได้เกิดขึ้นเป็นแหล่งของผู้บำเพ็ญสมณะธรรมได้เป็นอย่างดีด้วยประการฉะนั้น

๔.๑.๖ สร้างวัดที่ ๖ วัดธรรมมงคล (วัดแรกใน กทม.) พ.ศ. ๒๕๐๖

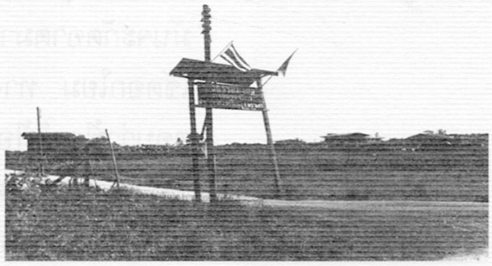
พระวิริยังค์ได้ข่าวว่า พระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ พระอาจารย์องค์แรกของพระวิริยังค์ ได้ถึงแก่มรณภาพ พระวิริยังค์ได้ไปนมัสการเคารพศพที่จังหวัดสกลนคร แล้วก็ตั้งใจที่จะมาบอกคณะญาติโยมที่เคารพนับถือท่านทั้งต่างจังหวัดและในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะที่กรุงเทพฯ พระวิริยังค์ต้องมาอาศัยอยู่ที่วัดบรมนิวาส แต่เป็นความไม่สะดวกด้วยประการทั้งปวง พระวิริยังค์จึงจัดบาตรและกลดขึ้นรถเมล์ขาว มองดูไปสองข้างทาง ก็ได้เห็นป่าไม้กลุ่มใหญ่แล้วแวะลงไปดู ก็เห็นว่าเป็นที่สงบอันจะมาอยู่นาน ๆ ได้ เพราะจะต้องใช้เวลานานพอสมควรในการจะบอกบุญกับญาติโยมที่กรุงเทพที่จะไปทำบุญงานศพของพระอาจารย์ฯ

วัดธรรมมงคลในอดีต

เมื่อเห็นว่าสถานที่นี้พอเหมาะแก่การพักในครั้งนี้ พระวิริยังค์จึงขอแรงคุณสงบ แก้วไพรซูรย์ ให้ช่วยขนของบางอย่างและพระที่จะไปอยู่เป็นเพื่อน คุณสงบ

ก็จัดการให้โดยใช้รถแลนด์โรเวอร์ช่วยกันขนของไปในครั้งแรก เมื่อผู้เขียนอยู่กับพระชัย ปภัสสโร และสามเณรนิคม ก็พยายามขยับที่ให้ไกลจากถนนใหญ่ เพราะเสียงรถยนต์ยังดังมาก เมื่อขยับเข้าไปจนถึงที่ตั้งค่ายทหารญี่ปุ่นเก่า ก็ได้พักอยู่ที่นี่หลายวัน

รูปทางเข้าวัด
สมัยเริ่มแรกก่อสร้าง

อยู่มาวันหนึ่งเจ้าของที่คือลูกชายนายเถา อยู่ประเทศ ก็ได้มาบอกพระวิริยังค์ว่า ที่แห่งนี้พ่อได้ถวายพระให้สร้างวัด แต่ยังไม่มีพระรูปใด มาจัดการให้เป็นวัดได้ พ่อเขาจะถวายให้ท่านสร้างวัดจะเอาไหม พระวิริยังค์พอใจอยู่แล้วที่จะสร้างวัดขึ้นในกรุงเทพฯ เพื่อเป็นวัดการปฏิบัติกรรมฐานสักแห่ง ผู้เขียนจึงรับเพื่อจะดำเนินการสร้างวัดต่อไป ครั้นเมื่อผู้เขียนได้รับเพื่อจะสร้างวัดขึ้นแล้ว จึงทบทวนเรื่องราวว่าเรานี้มีเหตุผลอันใดที่จะมาสร้างวัดปฏิบัติกรรมฐานในกรุงเทพฯ มันจะเหมาะหรือ พระวิริยังค์ได้มาคำนึงว่า คนในกรุงเทพฯ ก็อาจจะมีนิสัยวาสนาพอจะรับธรรมทางด้านภายในคือ สัจธรรมก็คงจะมีอยู่มิใช่น้อย หากเรามาสร้างวัดขึ้นก็จะทำให้คนเหล่านั้นมีโอกาสได้เข้ามาเรียนปฏิบัติกรรมฐาน เขาก็อาจจะได้รับผลทางใจ และคำนึงถึงคำพูดของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตฺตเถระ ในการที่พระวิริยังค์ได้อยู่ปฏิบัติอุปัฏฐากท่านในคำว่า "วิริยังค์ คุณจะต้องทำงานศาสนาใหญ่ จะต้องไปสร้างวัดในกรุงเทพฯ และในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเยอรมัน" ทำให้พระวิริยังค์ระลึกถึงคำพยากรณ์จากพระอาจารย์มั่นฯ แม้ครั้งที่พระวิริยังค์คิดว่าจะมาสร้างวัดในกรุงเทพฯ ก็ดี การไปต่างประเทศมีประเทศเยอรมันเป็นต้นก็ดี มันเป็นการเหลือวิสัยของพระวิริยังค์เหมือนกับมองดูเดือนกับดาว แต่บัดนี้ความจริงแห่งการพยากรณ์ของพระอาจารย์มั่นฯ จะเข้าจุดแล้ว

ก่อนแต่ที่พระวิริยังค์จะรับที่ดินสร้างวัดจากนายเถา นางบุญมา อยู่ประเทศนั้น พระวิริยังค์ได้นิมิตฝันไปว่า พระวิริยังค์เดินทางโดยเท้าตามถนนใหญ่ ได้พบร้านค้าของชำตั้งอยู่ข้างถนน พระวิริยังค์แวะเข้าร้านนี้แต่แวะเข้าทางหลังร้าน ที่ร้านนี้มีหมูดุ (ไม่ใช่หมาดุ) ตัวใหญ่ล่ำสันเขี้ยวโง้งเคยกัดคนตายมาหลายคนแล้ว พระวิริยังค์ก็ทราบดีถึงพฤติการณ์ที่โหดร้ายของมัน ขณะที่พระวิริยังค์กำลังเดินเข้าไป หมูดุตัวนั้นก็วิ่งพรวดออกมา ตรงรี่เข้าจะทำร้ายพระวิริยังค์ พระวิริยังค์เห็นจวนตัวก็ใช้เท้าเตะหมูตัวนั้นอย่างเต็มแรงทีเดียว เท่านั้นหมูตัวนั้นล้มลงชักดิ้นชักงอบัดเดี๋ยวก็สิ้นใจตายนอนหงาย ทั้งสี่ตีนชี้ฟ้า ทันใดนั้นเจ้าของร้านซึ่งเป็นเจ้าของหมูดุก็เดินออกมาต่อว่าพระวิริยังค์ว่า ท่านเตะหมูผมตายทำไม พระวิริยังค์ตอบว่ามันจะกัดอาตมา ๆ ก็ต้องป้องกันตัว เจ้าของหมูบอกว่าท่าน

บริเวณวัด
ก่อนก่อสร้าง

ทำเกินเหตุ ท่านต้องชดใช้ค่าเสียหายที่ท่านเตะหมูผมตาย ผู้เขียนบอกว่า ก็มันจะกัดอาตมานี่ ถ้าไม่ทำอย่างนี้มันก็จะต้องกัดอาตมาตายซิ อาตมาไม่ใช้ดอกโยม ทางเจ้าของหมูจึงบอกว่าถ้าอย่างนั้นผมจะฟ้องท่าน พระวิริยังค์ตอบว่าฟ้องก็ฟ้อง พระวิริยังค์จึงเดินทางต่อไป แต่ในใจคิดว่าเราจะต้องไปศาลเพราะเจ้าของหมูเขาฟ้องเรา การที่เราจะไปศาล ควรจะเดินทางลัดเพราะทางตรงมันอ้อม แม้จะลำบากหน่อยก็ยังดี พระวิริยังค์ตัดสินใจเดินลัดไปตามป่า ซึ่งก็เป็นป่ารกมาก เมื่อเดินไปเหนื่อยพอสมควรก็พบกระท่อมเล็กสัปรังเคหลังหนึ่ง

พระวิริยังค์ขึ้นไปนั่งพักบนกระท่อมหลังนั้น สักพักหนึ่งพระวิริยังค์ได้ยินเสียงเสือคำรามมาแต่ไกล รู้สึกกลัว ๆ เสียว ๆ คิดจะหลบหนี แต่มีเสียงหนึ่งดังมาจากอากาศเข้าหูพระวิริยังค์ว่า “อย่ากลัวมันเสือตัวนี้ถ้าหากใจกล้าตบหัวมันให้ได้ ๓ ครั้ง มันจะเป็นลูกศิษย์ที่ดี” เสียงนี้ก็ดังถี่เข้าถี่เข้า ทำเอาพระวิริยังค์หายกลัวแต่ยังเสียว ทันใดนั้นเสือก็มาถึงกระโดดขึ้นมาบนกระท่อม พระวิริยังค์แทบกระโดดหนี แต่เสียงดังจากอากาศก็เข้าหู พระวิริยังค์จึงไม่หนีแข็งใจตบหัวเสือ มันก็คำรามพร้อมแยกเขี้ยวน่ากลัวพิลึก พระวิริยังค์ตบหัวมัน ๓ ครั้ง เสือกลับพูดได้เหมือนคน พร้อมบอกกับพระวิริยังค์ว่า “ท่านจะใช้อะไรผมก็เชิญเลย” พระวิริยังค์แปลกใจว่าทำไมเสือพูดได้ พระวิริยังค์จึงบอกว่าเวลานี้เรากำลังจะไปศาลเพราะเขาฟ้องว่าเตะหมูเขาตาย เขาไม่ฟังเหตุผลแม้จะชี้แจงเท่าไร เสือเธอจงพาเราไปศาลด้วย พระวิริยังค์ได้ขึ้นขี่คอเสือ ๆ ได้พาพระวิริยังค์ซึ่งอยู่บนคอวิ่งไปเพียง ๒ เท้าเท่านั้น เมื่อวิ่งไปได้สักค่อนวัน เสือก็บอกว่าเหนื่อยขอหยุดพัก เสือนั่งพักเหนื่อยลิ้นห้อยน่าสงสาร

พระวิริยังค์ลงจากคอเสือเดินไปเห็นถ้ำ ในถ้ำมีพระพุทธรูปและช้าง–ลิง เป็นพระพุทธรูปปางพระป่าเลไลยกะ พระวิริยังค์ได้หมอบลงกราบทันใดนั้นพระพุทธรูปก็เคลื่อนไหวได้ ทรงแย้มพระโอษฐ์ พระวิริยังค์ถึงขนลุกปิติเป็นอย่างมาก และก็ได้ลุกออกมาจากถ้ำขึ้นขี่คอเสือเดินทางต่อไปจนถึงทุ่งกว้างใหญ่แลสุดลูกหูลูกตา เสือก็พาวิ่งอย่างไม่หยุดหย่อน จนถึงกลางทุ่งเห็นต้นไม้ต้นหนึ่งงามมาก เขียวเป็นแวววับแต่ทั้งต้นไม่มีใบ เป็นสิ่งประหลาดมหัศจรรย์ ต้นไม้พูดได้ ต้นไม้ได้เรียกพระวิริยังค์ขอนิมนต์ให้เข้าไป จึงได้ให้เสือเดินเข้าไปหาต้นไม้ ต้นไม้จึงพูดว่า “ท่านต้องการอะไรผมจะถวายท่านทุกอย่างทุกประการ” พระวิริยังค์คิดในใจว่าเราไม่เห็นต้องการอะไร จึงตอบต้นไม้ไปว่า “อาตมามีทุกอย่างแล้วไม่ต้องการอะไรหรอก” ต้นไม้จึงบอกต่อไปว่า “ถ้าอย่างนั้นผมจะให้กระเช้า มองดูแล้วกระเช้าโตเท่ากระเช้ากล้วยไม้ทันใดนั้นก็ตกหย่อนลงมาที่มือของพระวิริยังค์ พร้อมกันนั้นต้นไม้ก็บอกว่า “ถ้าท่านต้องประสงค์สิ่งใด ก็ให้ท่านนึกเอาทุก ๆ อย่างจะปรากฏขึ้นในกระเช้านี้” พระวิริยังค์รับกระเช้ามาแล้วก็คิดว่าดีเหมือนกัน เราอาจจะ

ต้องใช้มันต่อไป ต่อจากนั้นก็ขี่คอเสือเดินไปจนสุดทุ่งนา แล้วพระวิริยังค์ก็นั่งลง เสือได้นั่งข้างขวา ทันใดนั้นไม่ทราบว่าสามเณรมาจากไหนมานั่งลงข้างซ้าย ปรากฏการณ์ประหลาดมหัศจรรย์ก็ปรากฏขึ้นทันใดคือ พระวิริยังค์ได้กลายรูปเป็นพระพุทธเจ้า เสือได้กลายรูปเป็นพระมหากัสสปะ สามเณรได้กลายรูปเป็นพระอนุรุธ แล้วก็ตื่นขึ้น

กุฏิหลวงพ่อหลังแรก
พ.ศ. ๒๕๐๖

ความฝันนี้ได้อยู่ในความทรงจำตลอดเวลาไม่มีการลืมเลือนเลย เพราะฝันต่าง ๆ ก็มากมาย แต่ฝันเหล่านั้นบางทีก็ลืมตั้งแต่ยังไม่ตื่น บางทีก็เลือน ๆ ลาง ๆ จับต้นชนปลายไม่ได้ แต่ฝันคราวนี้เหมือนกับของจริง จึงถือเป็นนิมิตบอกเหตุแห่งการจะจัดการเตรียมสร้างวัดธรรมมงคล ซึ่งเห็นจะต้องเป็นเรื่องใหญ่มิใช่น้อย เนื่องด้วยเป็นวัดในกรุงเทพฯ แห่งแรก

ในระยะ พ.ศ. ๒๕๐๖ ที่พระวิริยังค์ได้มาสร้างวัดธรรมมงคลนี้ ยังมีผู้รู้จักพระอาจารย์มั่น และศิษย์สายพระอาจารย์มั่นฯ ไม่มากนัก แม้พระอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิสายพระอาจารย์มั่นฯ จะได้มาพักอยู่ที่วัดธรรมมงคลเป็นเวลานาน ๆ ก็มีผู้รู้จักเพียงบางส่วน เมื่อพระวิริยังค์ได้มาสอนกรรมฐานและแสดงธรรมเทศนาจนมีผู้เลื่อมใสมากขึ้น ตลอดถึงสื่อมวลชนได้มาขอประวัติไปเขียนทางหนังสือพิมพ์ ข่าวของการปฏิบัติกรรมฐานและสอนกรรมฐานทราบกันแพร่หลายไปยังประชาชนมากขึ้น ประกอบกับการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของศิษย์พระอาจารย์มั่น ซึ่งสูงไปด้วยคุณธรรม จึงปรากฏขึ้นล่วงรู้ไปถึงบุคคลโดยทั่วไป ซึ่งแต่ก่อนนี้ก็เป็นเหมือนปิดบังความดีต่าง ๆ ของพระอาจารย์ผู้ทรงคุณธรรมอยู่

แต่กาลบัดนี้ได้มีผู้สนใจมาก มีผู้มาถามพระวิริยังค์ว่า ศิษย์พระอาจารย์มั่นมีผู้ใดบ้าง พระวิริยังค์ก็มิได้ปิดบังบอกกล่าวชาวประชาว่า แม้ตัวเองก็ยังถือว่าเป็นศิษย์พระอาจารย์รุ่นสุดท้ายแล้ว รุ่นใหญ่ ๆ ก่อนพระวิริยังค์มีอยู่มาก เมื่อเป็นเช่นนี้ความสนใจของประชาชนก็มุ่งไปสู่ศิษย์พระอาจารย์มั่นชั้นผู้ใหญ่ ทำให้เกิดความเลื่อมใสเมื่อได้เข้าพบและคบหาสมาคม ความกว้างใหญ่ในหมู่คณะของศิษย์สายพระอาจารย์มั่นก็ยิ่งกว้างขวางขึ้นอย่างสูงสุดเป็นประวัติการณ์ ซึ่งยังไม่เคยมีความกว้างขวางสูงเหมือนในสมัยนี้ เมื่อกล่าวถึงความเลื่อมใสของประชาชนโดยทั่วไป เพราะเหตุกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางการกระจายข่าวออกไปทั่วประเทศ ดังนั้นวัดธรรมมงคลจึงเป็นศูนย์แรกแห่งการขยายความเชื่อความเลื่อมใส ในศิษย์สายพระอาจารย์มั่น ซึ่งพระวิริยังค์จำคำพูดของพระอาจารย์มั่นคำหนึ่งว่า "ถ้าวิริยังค์ได้เข้าไปอยู่กรุงเทพฯ แล้ว ก็เหมือนกับไก่ป่าเป็นไก่บ้าน ขันจ้านทั่วเมือง คำเฮืองทั่วจักรวาลทั้ง ๔" หมายความว่า ไก่ป่า คือพระป่าเป็นพระธุดงค์ชอบอยู่ปฏิบัติกรรมฐานในป่า จะกลับเป็นไก่บ้าน คือเข้ามาอยู่ในเมืองทำเหมือนพระที่อยู่ในเมือง โดยมีการเรียนปริยัติธรรมมากขึ้น "ขันจ้านทั่วเมือง" คือโด่งดังไปทั่วประเทศ ทำให้คนรู้จักทั่วประเทศ "คำเฮืองทั่วจักรวาลทั้งสี่" มิใช่จะ

กุฏิวัดธรรมมงคล
พ.ศ. ๒๕๐๗

กุฏิวัดธรรมมงคล
พ.ศ. ๒๕๑๕

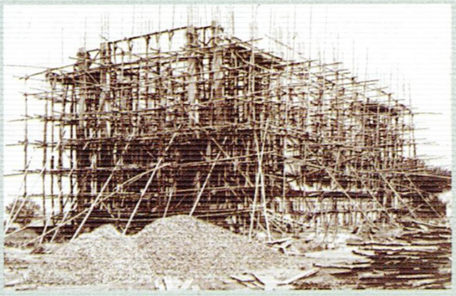
เฉพาะประเทศไทยเท่านั้นจะรุ่งเรืองทั่วไปถึงสี่ทวีปด้วย ถ้าพิจารณาตามคำพูดของพระอาจารย์มั่นคำนี้ก็พอจะประมาณได้ว่า เป็นความจริงอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ แม้พระวิริยังค์จะไม่ใคร่จะเชื่อตัวเองในเมื่อได้ยินคำพูดของพระอาจารย์มั่นฯ ในครั้งแรก ๆ ที่ท่านพูดไว้ แต่ก็มาแจ่มแจ้งเอาเมื่อพระวิริยังค์ได้มาสร้างวัดธรรมมงคลนี้เอง มันเป็นเรื่องแปลกประหลาดมากสำหรับชีวิตนี้ของพระวิริยังค์ ที่ต้องมาได้รับหน้าที่บริหารการพระศาสนาตลอดจนความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงแบบตั้งตัวไม่ติดที่เกิดขึ้นแต่ละปี เดือน วัน แต่พอจะคิดได้ในตัวเองว่า "เราอยู่เพื่องานพระพุทธศาสนา สมกับความตั้งใจไว้แต่เบื้องต้นของการบวช"

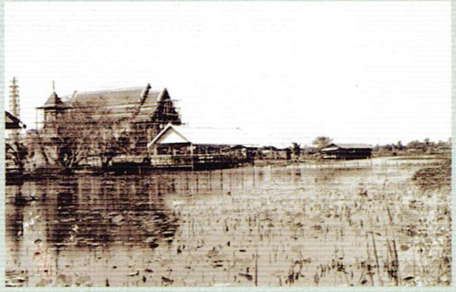
พระวิริยังค์พอรับสร้างวัดได้สักเดือนสองเดือน ก็ได้ข่าวว่ามีพระมาสร้างวัดทุ่งสาธิตในระยะใกล้เคียงกัน วัดสองวัดนี้มันก็แปลกมีอะไรชอบแข่งขันกัน พระวิริยังค์ชอบสงบมากกว่า ไม่ชอบแข่งกับใคร

อยู่มาวันหนึ่งก็ฝันอีกว่า ทางวังเขานิมนต์ มีอาจารย์วัดทุ่งสาธิตอาจารย์วัดธรรมมงคลด้วย และอีกหลาย ๆ วัดเข้าวัง ทีนี้ทางวังเขาแกล้งหลวงพ่อกัน ไม่ยอมเอารถมารับ แต่เอารถเบนซ์ไปรับอาจารย์วัดทุ่งและวัดอื่น ๆ ก็รับไปหมด เหลือแต่พระวิริยังค์ให้เดินไป เราก็เดินออกมาข้างนอกยืนเก้ๆ กังๆ อยู่ต่อมาไม่นานก็มองเห็นเต่าตัวหนึ่ง มันคลานเข้ามาหา พอมาถึงเต่าก็พูดว่า "ท่านๆ ขี่หลังผมสิจะได้ไปทัน โอ๊ย! ไอ้เต่าเอ๊ย! กูเดินยังเร็วกว่ามึง แล้วมึงจะมาเอากูไป มันไม่มีทางทันหรอก" "เอาเถอะน่า ขึ้นหลังผมสิ เต่าอ้อนวอนหลายที ก็เลยขึ้นเหยียบหลังเตา พอเหยียบปับเท่านั้นแหละ เต่าพาเหาะไปเข้าวังเลย พอไปถึงวังเต่าพูดว่า "หน้าที่ของผมหมดแล้ว ผมขอลากลับแล้วมันก็คำนับ "เออ! ดีแล้วดีแล้ว" เราพูดกับมัน พวกที่ขี่รถเบนซ์ยังมาไม่ถึงเราถึงก่อน เขาถามว่า "อ้าว ! ทำไมมาถึงเร็วจัง มาได้ยังไง" เอ้ย! ไม่รู้ๆ ฉันมาได้ก็แล้วกัน ก็เลยตื่นนอน

วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๐๖ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) สมัยดำรงตำแหน่งสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ วัดมกุฏกษัตริยาราม ได้เป็นประธานในการรับที่ดินสร้างวัดธรรมมงคล ซึ่งก็เป็นการเริ่มต้นในการสร้างวัดธรรมมงคลอย่างเป็นทางการ และวัดธรรมมงคลนี้เองเป็นต้นเหตุแห่งการสร้างของพระวิริยังค์ที่ต้องสร้างอย่างเอาจริงเอาจัง เกิดวัดขึ้นอีกติดต่อกันถึง ๖ วัดดังที่จะกล่าวต่อไป

วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๐๗	ดร.บุญ เจริญไชย มาวางศิลาฤกษ์ศาลา
วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๐๘	จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี มาวางศิลาฤกษ์อุโบสถ

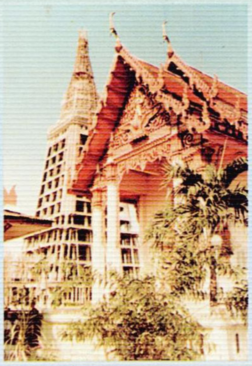

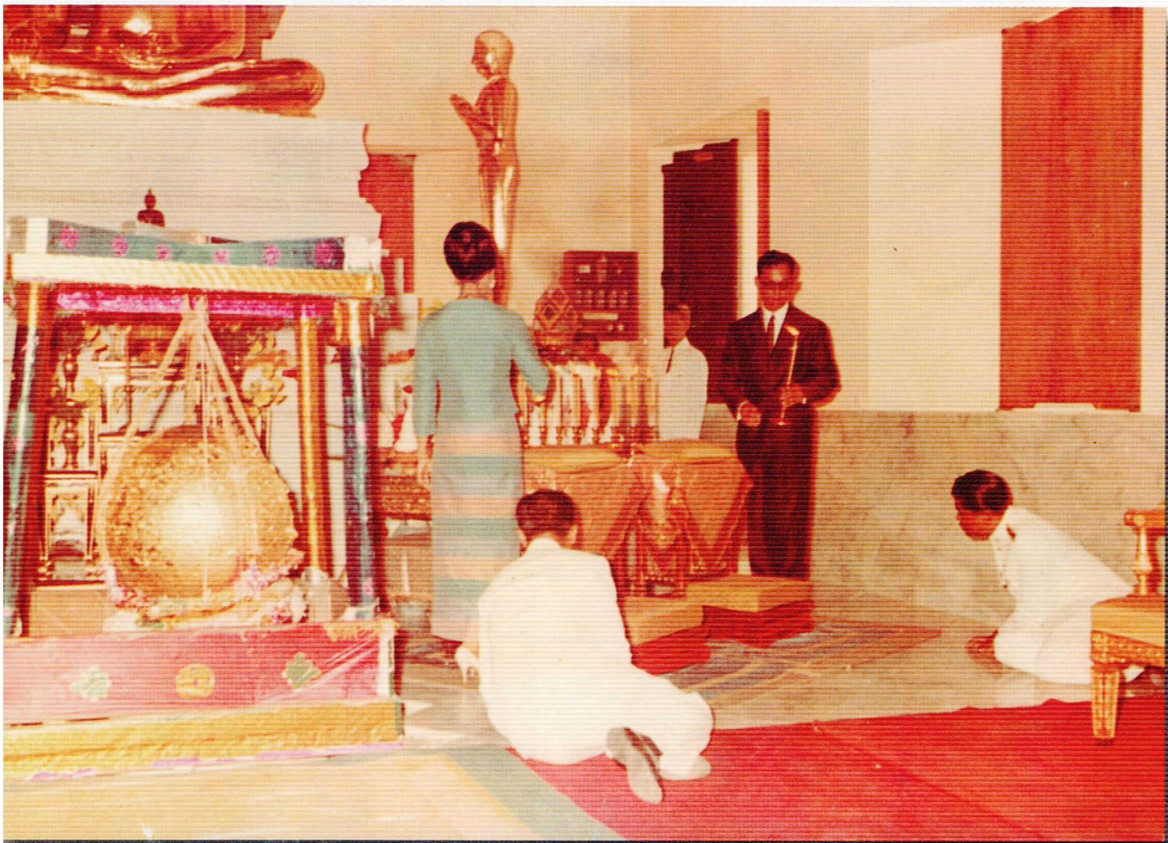

รูปวัดธรรมมงคลตั้งแต่อดีต–ปัจจุบัน

วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๐๙	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงหล่อพระประธานที่จะประดิษฐานที่พระอุโบสถ
วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) เสด็จเป็นประธานในงานผูกพัทธสีมาฝังลูกนิมิต
วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐	จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี มายกช่อฟ้าพระอุโบสถ

วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ สมเด็จเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญาฯ สมเด็จฟ้าหญิงสิรินธรเทพรัตนราชสุดาฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงตัดลูกนิมิต ทรงสวมพระเกตุพระประธานในพระอุโบสถ
วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๗	พระญาณวิริยาจารย์เป็นประธานในการรับพระบรมสารีริกธาตุ จากสมเด็จศรีลาลังกามหาเถระและท่านสันตปาทะ เลขาธิการเถระสมาคมแห่งประเทศบังคลาเทศ

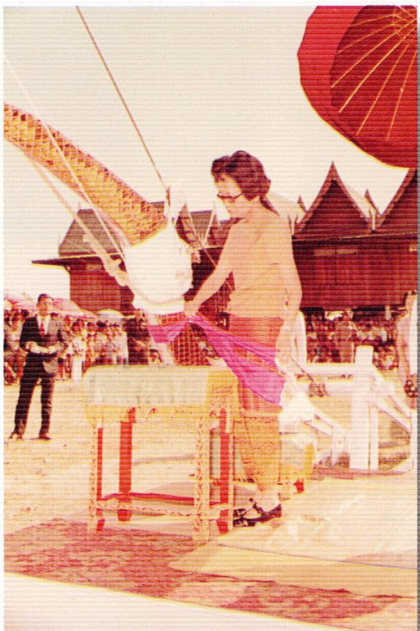
วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๑๙	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช วัดราชบพิธ (วาสน์ วาสโน) เสด็จทรงเป็นประธาน ลงเสาเข็มเอกพระมหาเจดีย์ฯ
วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๑๙	นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรี มากล่าวคำปราศรัยกับบรรดาคณาจารย์ศิษย์สายพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต
วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙	พระญาณวิริยาจารย์ เป็นประธานรับพระบรมสารีริกธาตุ ที่พระวิสุทธินันทนะมหาเถระ หัวหน้าคณะสงฆ์ และพณฯ มิสซิสรอย ผู้แทนรัฐบาลประเทศบังคลาเทศ

วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๑๙	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สมเด็จเจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์พระมหาเจดีย์ฯ
วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐	พระญาณวิริยาจารย์ เป็นประธานรับพระพุทธรูปโบราณอายุ ๑๒๐๐ ปี จากรัฐบาลประเทศบังคลาเทศ
วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๑	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนิน ทรงเท

	ทองหล่อพระประธาน ๒ องค์ ทรงพระราชทานนามว่า พระบังคลาสยามสัมพันธ์ อุทัดคสถิต และพระจิตตะกอง สุโขทัย พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ นายกรัฐมนตรีเป็นประธานในงานนี้
วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒	พลเอก เกรียงศักดิ์ฯ ได้ให้ผู้แทนรัฐบาล คือ พ.อ.จำลอง ศรีเมือง เดินทางไปกับพระญาณวิริยาจารย์ ไปรับเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่สมเด็จศรีลาลังกามหาเถระ สมเด็จพระสังฆราชแห่งประเทศบังคลาเทศ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ นายกรัฐมนตรีได้มาเป็นประธานรับเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ห้องรับรองสนามบินดอนเมือง
วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๒	ได้รับมาประดิษฐานที่วัดธรรมมงคล
วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๕	เวลา ๑๗.๕๙ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าให้ พระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนิน ทรงยกยอดฉัตรทองคำยอดพระมหาเจดีย์

๔.๑.๗ สร้างวัดที่ ๗ วัดผ่องพลอยวิริยาราม พ.ศ. ๒๕๑๒

สมเด็จย่าเสด็จมายกช่อฟ้า

นายอภัย บัวสรวง อยู่ที่ซอย ๑๐๕ (ลาซาล) ได้ทราบข่าวว่า พระญาณวิริยาจารย์ได้สร้างวัดธรรมมงคลเป็นผลสำเร็จ มีความประสงค์จะได้วัดขึ้นที่ซอยนี้ พร้อมกันนี้ นายสอาด นางเพี้ยน ศรีพงษ์ มีความประสงค์จะถวายที่ดินให้สร้างวัด ที่ดินนี้เดิมเป็นของนายผ่อง นางพลอย และที่ดินแห่งนี้เจ้าของเคยบอกถวายพระมาหลายรูปแล้ว ไม่เป็นผลสำเร็จ นายอภัย บัวสรวง จึงได้มาพบพระญาณวิริยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล ปรึกษาเพื่อการสร้างวัดเป็นเวลาหลายครั้ง จนในที่สุดพระญาณวิริยาจารย์ก็ตกลงที่จะไปสร้างให้ นายอภัย บัวสรวง จึงได้นำนายสอาด ศรีพงษ์ มาพบ กับพระญาณวิริยาจารย์ พร้อมกับให้คำมั่นที่จะถวายที่ดินให้สร้างวัด

พระญาณวิริยาจารย์ ได้มาคำนึงว่า วัดในกรุงเทพฯ ก็มากแล้วทำไมจะต้องมาสร้างเพิ่มขึ้นอีก แต่กลับคิดได้ว่า การ

ศึกษาทางต่างจังหวัดยังไม่เจริญพอ พระภิกษุสามเณรตามต่างจังหวัดก็อยากจะมาหาการศึกษาให้ยิ่งขึ้น หาวัดที่จะพอพักพาอาศัยก็ลำบากมาก พระญาณวิริยาจารย์ได้คิดถึงคณะเพื่อสหธรรมมิกต่างจังหวัดจำนวนมาก ที่มาขอฝากพระให้อยู่ด้วย วัดธรรมมงคลแม้จะรับไม่อั้นถึงกว่า ๓๐๐ รูป ก็ยังไม่พอ ครั้นจะปฏิเสธไม่รับพระภิกษุสามเณรอีกก็ไม่ไหว เพราะเป็นเพื่อนสหธรรมมิกที่คุ้นเคยกันทั้งนั้น ก็จำเป็นต้องรับและจำนวนก็มากขึ้นๆ ทุกที พระญาณวิริยาจารย์จึงตัดสินใจรับที่ดินจากนายสอาด ศรีพงษ์ ทำการสร้างวัดนี้ แม้จะได้รับการคัดค้านจากนายนาค รุ่งแสงก็ตาม

นายสาย หุตะเจริญ ได้ถวายที่เพิ่มเติมเพื่อให้ครบ ๑๐ ไร่ การสร้างวัดนี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว เพราะเหตุพระญาณวิริยาจารย์ได้มีผู้รู้จักเคารพนับถือมากขึ้นกว่าแต่ก่อน และการก่อสร้างกุฏิที่วัดธรรมมงคลก็เต็มที่พอสมควรแล้ว แต่ผู้มีศรัทธาก็ยังไม่หยุดยั้ง ยังมีความประสงค์ที่จะสร้างต่อไป พระญาณวิริยาจารย์ก็ยกศรัทธาของผู้จะสร้างกุฏิที่วัดธรรมมงคล ไปที่วัดผ่องพลอยวิริยาราม ดังนั้นการสร้างกุฏิจึงใช้เวลาเพียงปีเดียวเท่านั้น จึงได้กุฏิถึง ๖๐ หลัง เต็มตามความต้องการ

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) ได้ทรงเป็นประธาน ได้รับที่ดินจากนายสอาด นางเพี้ยน ศรีพงษ์ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๑๒ และในวันนั้น สมเด็จพระสังฆราช ทรงวางศิลาฤกษ์ศาลาการเปรียญด้วย พระญาณวิริยาจารย์ได้ทำหนังสือขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่นายสอาด นางเพี้ยน ศรีพงษ์ ในฐานะเป็นผู้บริจาคที่ดินถวายแก่สงฆ์เพื่อสร้างวัด ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้น *เบญจมาภรณ์ช้างเผือก* และได้ขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ นางละมุน รุ่งแสง ในฐานะเป็นผู้บริจาคทรัพย์จำนวนมากช่วยสร้างวัดนี้

วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๑๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิน ทรงเททองหล่อพระประธาน และทรงวางศิลาฤกษ์พระอุโบสถ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) ได้ทรงเสด็จมาเป็นประธานในงานนี้ นายแก้ว เชาวสังเกตุ ได้เป็นผู้มีศรัทธาสร้างพระประธานในอุโบสถหลังนี้

วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖ งานฝังลูกนิมิต ผูกพัทธสีมา สมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน ผู้แทนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตัดลูกนิมิต

๔.๑.๘ สร้างวัดที่ ๘ วัดสิริกมลาวาส พ.ศ. ๒๕๑๒

นายรื่น เคลือคล้าย ได้มาที่วัดธรรมมงคล พบกับพระญาณวิริยาจารย์ บอกถวายที่ดินของนายกมล เรืองศิลป์ ให้สร้างวัด เพราะนายรื่นได้ทราบว่า พระญาณวิริยาจารย์ ได้สร้างวัดธรรมมงคลสำเร็จมาแล้วด้วยความรวดเร็ว ต้องการที่จะให้มีวัดปฏิบัติขึ้นในละแวกนี้ คือ ซอยเสนานิคม ๑ ถนนพหลโยธิน พระญาณวิริยาจารย์ได้คิดว่า ทำไมจึงมีผู้ถวายที่ดินให้สร้างวัดในกรุงเทพฯ เพิ่มขึ้น เพราะการสร้างวัดมิใช่ง่าย แต่ละวัดเป็นความยากลำบากมาก โดยเฉพาะวัดในกรุงเทพฯ มาตอนนี้พระญาณวิริยาจารย์คิดว่าการเพิ่มวัดให้มากโดยเฉพาะธรรมยุต ยังมีไม่ถึง ๔๐ วัดในกรุงเทพฯ หากว่ามีวัดธรรมยุตเพิ่มขึ้น ก็เท่ากับมีพระภิกษุสามเณรเพิ่มขึ้น ก็ควรจะเป็นความดีที่อาจจะได้ทางปริมาณ เพราะว่าการมีวัดเท่ากับเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความเลื่อมใสของประชาชน ถ้าประชาชนเลื่อมใส เขาก็ต้องมีการกระตือรือร้นในอันที่จะแสดงออกให้ปรากฏถึงความจริงอันเป็นภายใน

ก็อะไรเล่าที่เราจะแสดงศรัทธาให้ปรากฏ นอกเหนือจากการกราบไหว้และปฏิบัติธรรม สิ่งนั้นก็คือวัตถุได้แก่โบสถ์-ศาลา-กุฏิ และวัตถุอื่นๆ เมื่อศรัทธาแล้วก็บริจาค เมื่อบริจาคแล้ววัตถุก็เกิดขึ้น สิ่งนี้ก็เป็นการหาได้ยากมิใช่จะเกิดขึ้นได้อย่างง่ายๆ เพราะการบริจาคทำบุญก็เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ใครจะมาบังคับใครไม่ได้ แม้แต่พระพุทธองค์ก็ยังทรงสรรเสริญ อนาถบิณฑิกเศรษฐีผู้สร้างวัดพระเชตวันถวายแด่พระพุทธองค์ด้วยศรัทธา และพระพุทธองค์ก็ทรงตรัสว่า *ทานัง เทติ สีลัง รักขติ ภาวนานัง ภาเวตวา* ผู้ให้ทาน-รักษาศีลและนั่งสมาธิภาวนา *เอกัจโจ สัคคัง คัจฉติ* บางพวกจะได้ไปสู่สวรรค์ *เอกัจโจ โมกขัง คัจฉติ* บางพวกก็จะไปสู่พระนิพพาน *นิสังสยันติ* ข้อนี้ไม่ต้องสงสัยเลย เมื่อพระพุทธองค์ทรงตรัสเช่นนี้แล้ว ประชาชนชาวพุทธก็หวังเพื่อจักสู่สุคติโลกสวรรค์ และเพื่อพระนิพพาน เขาก็ต้องพยายามหาทางทำบุญบริจาค เราผู้เป็นสงฆ์ก็ควรจะเป็นผู้นำในการดำเนินงานเพื่อให้เขาได้สำเร็จ เป็นมหาผลานิสงส์ พระญาณวิริยาจารย์ได้มาคิดคำนึงเช่นนี้แล้ว จึงคิดว่าถึงจะยากลำบากสักเพียงใดก็ตามก็จะต้องรับสนองในการรับที่ดินสร้างวัดนี้ต่อไป

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) เป็นประธานรับถวายที่ดินจาก นายกมล เรืองศิลป์ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๑๒ และ พณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ได้มาวางศิลาฤกษ์อุโบสถ และศาลาการเปรียญ

การดำเนินการก่อสร้างเสร็จได้อย่างรวดเร็ว เพราะญาติโยมที่รู้จักพระญาณวิริยาจารย์มากขึ้น ทั้งที่วัดธรรมมงคลผู้สร้างกุฏิก็มากพอสมควรแก่พระภิกษุสามเณรแล้ว จึงยกศรัทธาของญาติโยมมาช่วยสร้างกุฏิที่วัดนี้ด้วย พร้อมกับโยมในท้องถิ่นก็ร่วมมือกันอย่างดีด้วย

วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗ เริ่มงานฝังลูกนิมิต สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (พิมพ์ ธัมมธโร) รักษาการในตำแหน่ง สมเด็จพระสังฆราช ได้มาเป็นประธานในงานนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จมาทรงยกช่อฟ้า และฝังลูกนิมิต เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๑๗ ดร.ประกอบ หุตะสิงห์ รองนายกรัฐมนตรีได้มาเป็นประธานฝ่ายฆราวาส

๔.๑.๙ สร้างวัดที่ ๙ วัดหนองกร่าง วิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน พ.ศ. ๒๕๑๑

เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) ได้รับสั่งให้พระวิริยังค์ไปพบที่อุโบสถวัดพระศรีมหาธาตุ เมื่อพบกับ พล.อ.อ. บุญชู จันทรุเบกษา และ พล.อ.ต.ประสิทธิ ศุกรแพทย์ เพื่อดำเนินการสร้างวัดหนองกร่าง บ้านหนองกร่าง ต.ทุ่งลูกนก อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม พระวิริยังค์ได้ไปที่อุโบสถวัดพระศรีมหาธาตุตามรับสั่ง เมื่อพระวิริยังค์ได้ไปในที่ประชุม ซึ่งมีสมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ พล.อ.อ. บุญชู จันทรุเบกษา แม่ทัพอากาศ พล.อ.ต.ประสิทธิ ศุกรแพทย์ เจ้ากรมการเงินทหารอากาศ สมเด็จพระสังฆราชทรงรับสั่งว่า “ให้พระญาณวิริยาจารย์ ไปดำเนินการสร้างวัดหนองกร่าง เจ้าคุณ จะขัดข้องประการใด” พระวิริยังค์ทูลตอบว่า “สุดแล้วแต่จะทรงโปรด กระหม่อม ไม่ขัดข้อง แต่กระหม่อมจะไม่เพียงสร้างวัดเท่านั้น จะขอความกรุณาสร้างวิทยาลัยสงฆ์ด้วย” สมเด็จพระสังฆราชทรงรับสั่งว่า “เมื่อเจ้าคุณประสงค์จะสร้างวิทยาลัยสงฆ์ด้วยก็ไม่ขัดข้อง ทำไปเถิดแล้วเราจะช่วย” เมื่อทุกอย่างตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พล.อ.บุญชู จันทรุเบกษา ผู้บัญชาการทหารอากาศ ได้มอบให้ พล.อ.ต. ประสิทธิ ศุกรแพทย์ เจ้ากรมการเงินทหารอากาศ เป็นผู้ประสานงาน พระวิริยังค์ได้มอบงานสำคัญขั้นแรกแก่ท่านเจ้ากรมการเงินว่า ขอให้สร้างที่พักชั่วคราวมุงจาก ๔๐ หลัง ให้พอแก่นักศึกษา ๔๐ รูปรุ่นแรก และสร้างโรงเรียนชั่วคราวมุงจาก กว้าง ๘ เมตร ยาว ๔๐ เมตร เมื่อเสร็จเมื่อไรให้มารายงานพระวิริยังค์ จะได้ยกพระภิกษุสามเณรอันเป็นนักศึกษาและครูอาจารย์ไปพร้อม

หลวงพ่อวิริยังค์ แจกประกาศนียบัตร แก่ภิกษุสามเณร ณ วิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน

หลวงพ่อวิริยังค์ มาตรวจดูความเรียบร้อย และให้กำลังใจแก่คณะครู

ที่พักของพระเณร ที่มาศึกษา

ปรากฏว่า พล.อ.ต. ประสิทธิ ศุกรแพทย์ ได้เร่งรีบการก่อสร้างเพื่อให้ทันปีการศึกษา ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ เดือนพฤษภาคม การก่อสร้าง

พระภิกษุสามเณร ฉันข้าวในบาตร

กุฎิอาคารเรียนก็สำเร็จเรียบร้อย เจ้ากรมการเงินก็ได้มารายงานพระวิริยังค์ พระวิริยังค์ ก็ได้พาภิกษุสามเณร นักศึกษาและครูอาจารย์รุ่นแรกเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชที่วัดมกุฏกษัตริยาราม แล้วก็นำนักศึกษาเดินทางไปยังวัดหนองกร่างวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน พระวิริยังค์ได้อยู่ดูแลและจำพรรษาที่วัดหนองกร่างในปีนี้

การที่จะได้จัดการจัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์นั้น พระวิริยังค์ได้ตั้งใจไว้นานแล้วแต่โอกาสยังไม่อำนวย เมื่อได้รับการสนับสนุนจากองค์สมเด็จพระสังฆราช ประมุขสงฆ์และผู้ใหญ่ฝ่ายบ้านเมือง คือ แม่ทัพอากาศ พระวิริยังค์ถือว่าเป็นโอกาสอันดียิ่ง ที่จะทำความปรารถนาของพระวิริยังค์ให้สำเร็จได้ จึงได้ทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจพร้อมทั้งสติปัญญาเท่าที่มีอยู่ ดำเนินงานวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้ให้ก้าวหน้าสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่อไป

เนื่องด้วยพระวิริยังค์มาพิจารณาถึงการศึกษาที่จะให้แก่กุลบุตรชาวไทยเป็นหลักสำคัญ เพราะพระภิกษุสามเณรก็เป็นกุลบุตรชาวไทยเช่นเดียวกัน แต่ยังขาดการศึกษาอยู่มากด้วยเหตุผลหลายประการ ผู้ที่บวชเป็นพระภิกษุสามเณรที่ต้องการการศึกษาก็มีมาก เพราะตามประวัติมาแต่อดีตผู้ที่ศึกษาจากความเป็นภิกษุสามเณร ลาสิกขาไปทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองมีจำนวนมาก เพราะได้ศึกษาจากความเป็นพระภิกษุสามเณร

อนึ่งผู้ที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนานั้น บางท่านก็หวังเพื่อปฏิบัติกรรมฐานและเพื่อความพ้นทุกข์ตามหลักธรรม บางท่านก็ไม่อาจจะตัดสินเพื่อครองความเป็นสมณะไปตลอด เพราะตามประเพณีของไทยไม่หวงห้ามหรือมีกฎห้ามไม่ให้ลาสิกขา โดยเฉพาะคนไทยเมื่อมีลูกผู้ชาย ก็ต้องการเห็นผ้าเหลืองโดยให้บวชในพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นบุญอันสูง ดังนั้นการบวชจึงไม่มีการจำกัดขอบเขต ถือว่าชายไทยแทบทุกผู้จะต้องบวชในพระพุทธศาสนา เมื่อบวชเข้ามาแล้วบางทีตนเองมีศรัทธาก็อยู่ต่อจากการกำหนดไว้ บางทีก็บวชหน้าไฟคือบวชให้พ่อแม่ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้วก็อาจจะอยู่ต่อ เช่น ชาวบ้านต่างจังหวัดเมื่อลูกเรียนจบ ป.๔ อายุยังน้อยช่วยการช่วยงานผู้ปกครองยังไม่ได้ อยู่บ้านก็เล่นเที่ยวเปล่าๆ ผู้ปกครองก็นำไปฝากวัดเป็นศิษย์วัด พระท่านก็จัดการบวชเณรให้ประมาณอายุ ๑๑-๑๒ ปี บวชไปเรื่อยๆ การศึกษาก็น้อยมาก เพราะวัดบ้านนอกหาครูสอนลำบาก อยู่กันไปตามเรื่อง กว่าจะได้บวชเป็นพระก็ต้องใช้เวลาอยู่เป็นเณรถึง ๗-๘ ปี พออายุครบบวชพระพรรษา ๑ หรือ ๒ พรรษา ก็สึกมีครอบครัว ระหว่างเวลา ๗-๘ ปี เป็นเวลาแห่งการศึกษาสำหรับกุลบุตร เพราะเป็นวัยที่ทรงจำได้ดี แต่กลายเป็นเวลาว่างไปเสีย พระวิริยังค์มาคำนึงเหตุผลหลายอย่างหลายประการ ที่ให้การช่วยเหลือกุลบุตรชาวไทยเหล่านี้โดยมาคำนึงว่า "พระภิกษุสามเณรเหล่านี้ ขอให้ได้มีการศึกษาให้สูง จะได้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองและแก่พระพุทธศาสนา เพราะผู้ที่มีการศึกษาสูงทั้งฝ่ายสามัญศึกษาและฝ่ายธรรมะ

จะเป็นผู้มีความสามารถเกิดขึ้นเฉพาะตัวมากกว่าผู้ที่มิได้มีการศึกษาสูง หากสามารถอยู่เป็นพระภิกษุก็ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ หากจะลาสิกขาไปก็ให้เป็นผู้มีความสามารถ ไม่เป็นภาระที่หนักแก่สังคม เป็นอันช่วยทั้งทางพุทธศาสนาและประเทศชาติ”

วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๒ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช ได้เสด็จโดยเฮลิคอปเตอร์กับ พล.อ.อ. บุญชู จันทรุเบกษา ผู้บัญชาการทหารอากาศ ได้เสด็จมาทำพิธีเปิดวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้ ที่มีชื่อว่า *“วิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน”* ต่อมาท่านผู้บัญชาการทหารอากาศ ได้ให้ความอุปถัมภ์แก่วิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสนแห่งนี้อย่างเต็มศรัทธา

เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๑๒ พลอากาศเอก บุญชู จันทรุเบกษา ได้มาทำพิธีวางศิลาฤกษ์พระอุโบสถ ปลูกต้นโพธิ์เป็นที่ระลึก การดำเนินงานเพื่อให้พระอุโบสถนี้สำเร็จเกิดจากความช่วยเหลือของท่านผู้บัญชาการทหารอากาศ นอกจากพระอุโบสถแล้ว ได้มีประชาชนทั่วไปได้มีศรัทธาสร้างกุฏิถาวร อาคารเรียนมากขึ้น เนื่องจากพระภิกษุสามเณรทั่วประเทศ ได้สมัครเข้ามาเป็นนักศึกษา ซึ่งประมาณว่าจะรับเพียงปีละ ๔๐ รูป แต่พระภิกษุสามเณรเข้ามาสมัครถึงปีละ ๑๒๐ รูป จึงทำให้นักศึกษาเพิ่มขึ้นถึง ๔๐๐ รูป เพียง ๒ ปี จึงจำเป็นต้องสร้างอาคารเรียน และกุฏิเพิ่มขึ้นให้ทันกับความต้องการ

เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์มาในพิธียกช่อฟ้าพระอุโบสถ และทรงวางศิลาฤกษ์อาคารเรียน

เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ พณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้มาในงานตัดลูกนิมิต ผูกพัทธสีมา เป็นอันว่าพระอุโบสถที่จะทำสังฆกรรมก็ได้สำเร็จลงแล้วด้วยดี

ในแต่ละปี พลอากาศเอก บุญชู จันทรุเบกษา ได้จัดการทอดกฐินเพื่อบำรุงวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน ได้ปัจจัยจำนวนกว่าแสนทุกปี แม้ตอนสุดท้ายก่อนจะปลดเกษียณราชการ ยังบริจาคมูลนิธิอีกแสนกว่า นับได้ว่าท่าน พลอากาศเอก บุญชู จันทรุเบกษา ผู้บัญชาการทหารอากาศ ได้ทำประโยชน์ให้แก่พระพุทธศาสนาอย่างสูง โดยเฉพาะการให้กำเนิดวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้ ถ้าไม่มีท่าน พลอากาศเอก บุญชู จันทรุเบกษา แม่ทัพอากาศแล้ว ก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะในขณะนั้นท่านมีทั้งอำนาจ บริวาร และคุณธรรมในใจตลอดถึงสิ่งแวดล้อม เพราะการจะสร้างวิทยาลัยสงฆ์นั้นไม่ใช่ของง่าย ต้องพร้อมทุก ๆ อย่าง เช่น ที่อยู่อาศัย ที่เรียนที่ศึกษา ห้องสมุด ครูอาจารย์ นิสิตนักศึกษา อาหารการบริโภคของพระภิกษุสามเณร แสงสว่าง น้ำฉันน้ำใช้ บริเวณสถานที่ปฏิบัติการ ญาติโยมภายนอกที่จะต้องมาร่วมงาน

ตลอดจนผู้บริหารงานให้ดำเนินไป

งานการศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน ได้ก้าวหน้าไปด้วยดี จนเป็นที่นิยมของพระภิกษุสามเณรทั่วประเทศ ได้หลั่งไหลกันขอเข้าศึกษาเป็นจำนวนกว่าพันรูป พระวิริยังค์เป็นผู้อำนวยการ จึงจัดการตั้งสาขาของวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้ เพื่อจะได้ไม่ต้องมาอยู่รวมกันเป็นหมู่ใหญ่ ซึ่งจะเป็นปัญหาทั้งอาหารการฉัน และการปกครอง เพื่อแก้ปัญหานี้จึงจัดการขยายสาขาออกไป อันดับแรกจัดขยายศูนย์กลางวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแแสนมาไว้ที่วัดธรรมมงคล กรุงเทพฯ ตั้งสาขาที่วัดไผ่ดำ ตั้งสาขาที่วัดผ่องพลอยวิริยาราม กรุงเทพฯ ตั้งสาขาที่วัดสิริกมลาวาส กรุงเทพฯ ตั้งสาขาที่วัดป่าสว่างอารมณ์ บ้านใหม่สำโรง อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ตั้งสาขาที่วัดน้ำตกแม่กลาง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ ตั้งสาขาที่วัดมหาชัย อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น

๔.๑.๑๐ สร้างวัดที่ ๑๐ วัดอมาตยาราม พ.ศ. ๒๕๑๓

เนื่องจากท่าน ดร.มนู อมาตยกุล ได้มาช่วยสร้างกุฏิถวายที่วัดผ่องพลอยวิริยาราม ในวันฉลองได้มาปรารภกับท่านเจ้าคุณญาณวิริยาจารย์ว่า ผมมีที่อยู่จังหวัดปราจีนบุรีประมาณ ๖๐ ไร่จะถวายเป็นวัด ท่านพระญาณฯ จึงมีความสนใจในการจะสร้างวัดแห่งนี้ หากเป็นไปได้จะสร้างให้เป็นวัดที่สงบ เพื่อเป็นที่วิเวกแก่บุคคลผู้ต้องการทำความเพียร ท่านพระญาณฯ จึงรับเพื่อจะได้ดำเนินการก่อสร้างให้เป็นวัดโดยสมบูรณ์ต่อไป

บริเวณวัดนี้ตั้งอยู่ใกล้กับภูเขาชื่อ เขาอีโต้ เป็นป่าข่อยซึ่งเป็นต้นไม้ที่หายากในปัจจุบัน ต้นข่อยนั้นหากจะมีก็จะมีเป็นต้นสองต้น แต่บริเวณวัดนี้มีต้นข่อยเป็นป่าใหญ่ทีเดียว และต้นข่อยให้ร่มได้เป็นอย่างดี หมายความว่า ป่าข่อย ภายใต้ต้นข่อยเตียนสะอาด ร่มรื่นซึ่งจะหาดูที่อื่น ๆ ในประเทศไทยไม่มี ปัจจุบันได้รักษาต้นข่อยห้ามมิให้ผู้ใดตัดแม้แต่ต้นเดียว

การอุปถัมภ์วัดนี้ ตระกูลอมาตยกุลได้ให้ความอุปถัมภ์เป็นอย่างดี ในครั้งแรก ดร.มนู อมาตยกุล ได้ถวายเป็นทุนการสร้าง ๕๐,๐๐๐ บาท และนางผ่อน เชาว์ลังเกตุ ๕๐,๐๐๐ บาท ต่อมาท่านบุญวงศ์ อมาตยกุล ได้จัดการทอดกฐินผ้าป่า จนเป็นกุฏิ-ศาลา-และอุโบสถ เป็นวัดโดยสมบูรณ์ ในเวลาต่อมา ประชาชนทั่วไปได้มีจิตศรัทธาช่วยอุปถัมภ์วัดนี้จำนวนมาก ทั้งมาปฏิบัติศาสนกิจเป็นต้นว่า มาฟังธรรมเทศนา จำศีลภาวนามิได้ขาด

พระนิคม เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นศิษย์ของพระญาณวิริยาจารย์ สถานเดิมอยู่จังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ปฏิบัติดีสามารถสอนการทำวิปัสสนาได้ มีผู้สนใจไปพักอาศัยบำเพ็ญวิปัสสนามิได้ขาด ดังนั้น ที่วัดนี้จึงมีสำนักชีที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายอุบาสิกาที่ประสงค์จะบวชชีได้เป็นที่พักอาศัยสงบสงัดดี

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) วัดมกุฏกษัตริยาราม ได้เสด็จมาทรงวางศิลาฤกษ์ศาลาการเปรียญ เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๑๔ และพระญาณวิริยาจารย์ได้วางศิลาฤกษ์พระอุโบสถ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๒๓

๔.๑.๑๑ สร้างวัดที่ ๑๑ วัดน้ำตกแม่กลาง พ.ศ. ๒๕๑๓

นายแนว จิตตธร ได้มีศรัทธายกที่ดินที่ติดกับน้ำตกแม่กลาง อันเป็นภูเขาและติดกับสวนอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อยู่ในเขตอำเภอจอมทอง พระญาณวิริยาจารย์ได้พิจารณาเห็นว่า ภาคเหนือสมควรจะมีสาขาไว้สักแห่ง เพราะปรากฏว่า ภิกษุสามเณรจำนวนมากได้เข้าศึกษาที่วิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน จ.นครปฐม นั้นมากแล้ว ควรจะสร้างสาขาที่นี้อีกสักแห่ง โดยให้ชื่อว่า วิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน สาขาน้ำตกแม่กลาง ประกอบสถานที่นี้สงบสงัดวิเวกดี ทั้งวิวทิวทัศน์เป็นภูเขาและธารน้ำต่อไปการข้างหน้าก็จะเป็นแหล่งการปฏิบัติธรรม ทั้งบรรยากาศก็เหมาะแก่การที่พระภิกษุสามเณรจะมาอาศัยศึกษาธรรมปฏิบัติธรรม พระญาณวิริยาจารย์จึงรับสถานที่แห่งนี้เป็นสาขาวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน ที่วัดน้ำตกแม่กลาง จังหวัดเชียงใหม่

เนื่องจากนโยบายที่จะยกฐานะความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมอันเป็นส่วนสำคัญของวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้ เพราะผู้ที่มีความรู้มีการศึกษาดีเท่านั้นที่จะช่วยกันรักษาประเทศชาติและพระพุทธศาสนา คนไทยทุกคนต่างก็มีความปราณาเพื่อให้ประเทศชาติและพุทธศาสนาเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น แหละพระพุทธศาสนากับประเทศชาติก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน บุคคลจึงชื่อว่ามีความสำคัญเพราะถือว่าเป็นแกนของชาติเป็นทรัพยากรของชาติ หากบุคคลที่ชื่อว่าเป็นทรัพยากรของชาติด้อยการศึกษา ความหวังที่จะให้ประเทศและ พระพุทธศาสนาเจริญก็หวังไม่ได้ ไม่เป็นไปเพื่อความเจริญ แต่ถ้าหากชาติเจริญด้วยการศึกษา ความหวังที่จะให้ประเทศชาติเจริญก็เป็นความหวังที่เป็นความจริง พระภิกษุสามเณรก็ชื่อว่าเป็นบุคคลหรือคนไทย ควรจะได้รับการศึกษาให้กว้างขวางทั้งทางโลกและท่างธรรม เมื่อศึกษามีความรู้แล้วหากท่านอยู่เป็นสงฆ์ก็จะเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ ไม่เดินออกนอกลู่นอกทางอย่างที่พระภิกษุบางรูปอยากใหญ่โต แต่ขาดการศึกษาที่ถูกต้อง เดินออกนอกทาง ยังความลำบากให้แก่คณะสงฆ์มามากต่อมากในอดีต หากลาสิกขาไปเป็นฆราวาส เพราะได้ศึกษาดีแล้วก็จะสามารถเป็นพลเมืองดี รู้ถูกผิด ไม่หลงไปตามผู้เดินทางผิด ช่วยเป็นหูเป็นตา รักษาพระพุทธศาสนาได้ทางหนึ่ง

เพื่อให้นโยบายของวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสนบรรลุความมุ่งหมาย

พระญาณวิริยาจารย์จึงจัดการก่อสร้างสถานที่จนเป็นที่พักอาศัยและเป็นสถานที่ได้ศึกษาเล่าเรียน โดยส่งครูพระภิกษุมาจากวัดธรรมมงคลซึ่งถือเป็นศูนย์กลาง มีพระภิกษุสามเณรอยู่จำพรรษาประมาณ ๓๐-๔๐ รูปทุกๆ ปี มีการสอนสมาธิ บำเพ็ญเพียรนั่งสมาธิกันทุกรูป ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายฝ่ายการปฏิบัติทางใจ อันเป็นนโยบายสำคัญอันหนึ่งของวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้

ซึ่งต่อไปวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสนสาขาน้ำตกแม่กลาง จะเป็นศูนย์อบรมกรรมฐานปฏิบัติธรรมทั้งฝ่ายบรรพชิตและฆราวาสต่อไป

๔.๑.๑๒ สร้างวัดที่ ๑๒ วิทยาลัยสงฆ์วังน้อย จ.อยุธยา (วชิราลงกรณ์วิทยาลัย) พ.ศ. ๒๕๑๔

นายฉบับ-นางสงวน ชูจิตารมย์ ผู้คหบดีได้ยกที่ถวายพระญาณวิริยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล จำนวน ๑๐๘ ไร่ ณ ที่วังน้อย อยุธยา ได้มุ่งหวังจะให้เป็นวัดและวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งพระญาณฯ ก็ได้รับไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ เพราะในขณะนั้นพระญาณฯ กำลังดำเนินการสร้างวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสนอยู่และขยายสาขาไปหลายจังหวัด และที่นี้จึงจัดเป็นสาขาของวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสนอีกแห่งหนึ่ง

ในวันหนึ่งพระญาณวิริยาจารย์ ได้พบกับท่านเจ้าคุณเทพโมลีวัดมกุฏกษัตริยารามได้สนทนาถึงการศึกษาของพระภิกษุสามเณรที่จะให้เจริญกว้างขวางยิ่งขึ้น และมีทัศนะตรงกัน พระญาณวิริยาจารย์จึงขอมอบที่ของคุณนายสงวน ชูจิตารมย์ ที่ถวายแด่สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) ท่านก็รับไว้แต่ไม่ได้ทำอะไร พระญาณวิริยาจารย์ก็ได้เตือนท่านเจ้าคุณเทพโมลี เจ้าอาวาสวัดมกุฏกษัตริยาราม ให้ดำเนินงานเพราะเจ้าภาพเขาถวายมา ๓ ปีแล้วยังไม่ได้ทำอะไรเลย หากพระญาณวิริยาจารย์จะทำเองก็จะเป็นสาขาของวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน เพราะได้ถวายพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) แล้วจึงรอให้ทางท่านเจ้าคุณเทพโมลี ขณะเป็นเลขาของสมเด็จพระสังฆราช หากจะทำก็ง่ายมาก แต่เพราะเหตุใดท่านจึงไม่ดำเนินงาน เมื่อพระญาณวิริยาจารย์เห็นว่าเวลาได้ล่วงมานานแล้ว ประกอบกับสมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) ได้ถึงแก่สัญญกรรม จึงตัดสินดำเนินการก่อสร้างเพื่อให้พระภิกษุสามเณรเข้ามาอยู่อาศัยศึกษาเล่าเรียน โดยยกเป็นอาคารชั่วคราว มุงจากเป็นอาคารเรียน บรรจุนักเรียนได้ร้อยกว่า กุฏิที่พักครูอาจารย์ โรงครัวสำหรับทำอาหารที่พักแม่ครัว เป็นที่เรียบร้อยแล้ว พระญาณวิริยาจารย์จึงไปเรียนให้พระเทพโมลีทราบ พร้อมทั้งบอกว่าให้รีบรับนักศึกษาเข้ามาเรียน ส่งครูอาจารย์มาสอนพร้อมแม่ครัว เมื่อท่านเจ้าคุณ

เทพโมลีทราบก็ได้เริ่มดำเนินงานรับพระภิกษุสามเณร ปีแรก ๔๐ รูป ได้ดำเนินงานติดต่อกันมา จนถึงการปลูกต้นไม้ ก่อสร้างอาคารถาวร และให้ชื่อว่า มหาวชิราลงกรณ์ราชวิทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นต้นมาเจริญขึ้นตามลำดับ มีพระภิกษุสามเณรมาอาศัยศึกษาเล่าเรียนถึงขณะนี้กว่า ๓๐๐ รูป ดำเนินงานต่อจากพระญาณวิริยาจารย์โดยท่านเจ้าคุณเทพโมลี เลขาธิการมหามกุฏราชวิทยาลัย ณ สถานที่แห่งนี้ประวัติศาสตร์จะต้องจารึกว่า นายฉบับ-นางสงวน ชูจิตารมย์ พระญาณวิริยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล พระเทพโมลี เจ้าอาวาสวัดมกุฏกษัตริยาราม เป็นผู้ริเริ่มตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖

๔.๑.๑๓ สร้างวัดที่ ๑๓ วัดแก้วพิทักษ์ กทม. พ.ศ. ๒๕๑๖

ครูพิน-นางจรูญ กลิ่นชื่น ซึ่งเป็นผู้มีศรัทธาได้พยายามเพื่อจะสร้างวัดอันบุญกุศลอุทิศไปให้แก่บิดามารดาจึงได้มาปรึกษาพระญาณวิริยาจารย์ แล้วได้ดำเนินการซื้อที่ดินแห่งนี้เพื่อสร้างวัดโดยใช้ทุนของครูเอง ได้ให้พระญาณวิริยาจารย์ช่วยดำเนินงานการก่อสร้างจากที่ดินว่างเปล่ามาเป็นวัด

ครูพิน-นางจรูญ กลิ่นชื่น ได้เคยมาช่วยบริจาคทรัพย์สร้างวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน นครปฐม อยู่เสมอ ได้มาปรารภในการที่จะสร้างวัดขึ้นสักแห่ง เพื่อเป็นการสร้างกุศลครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิต กับพระญาณวิริยาจารย์ ครูพิน-นางจรูญ เป็นผู้มีศรัทธาน่านับถือ เพราะการสร้างวัดเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ง่ายๆ ทั้ง ๒ สามีภริยาต่างก็มีจิตตรงกัน คือ มีศรัทธาความเลื่อมใสพระพุทธศาสนาอย่างสูง ดังนั้นเพื่อให้ศรัทธาของทั้งครูพิน-นางจรูญ ได้เป็นความจริงขึ้นมา เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ รักษาการสมเด็จพระสังฆราชวัดพระศรีมหาธาตุ ได้มาเป็นประธานในการรับที่ดินแห่งนี้ และการดำเนินการก่อสร้างก็ได้เริ่มขึ้นโดยสร้างศาลา กุฏิ โรงครัว สถานที่พักชี บ่อน้ำ และอุโบสถ ตามลำดับ ในครั้งแรกพระญาณวิริยาจารย์ได้ส่งพระไปจากวัดธรรมมงคล เพื่ออยู่ปฏิบัติศาสนกิจ โดยมีพระครูสถิตบุญรักษ์ พระอาจารย์ไสว โสภิโต และพระครูปลัดสิงห์ การก่อสร้างก็ได้ดำเนินมาโดยไม่หยุดยั้ง ทั้งครูพิน-นางจรูญ ก็เป็นที่เชื่อถือจากประชาชนเป็นอย่างดี แต่ครูพิน-นางจรูญ ก็ได้เสียสละทรัพย์และความสามารถครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิตจนกระทั่งสำเร็จเป็นวัดขึ้น ก็มิใช่เป็นสิ่งที่ง่ายเลย

วัดนี้ได้ขออนุญาตจากกรมศาสนา และได้รับวิสุงคามสีมาแล้ว ตั้งอยู่ที่ซอย ๑๐๓ สุขุมวิท เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

เป็นอันว่าพระญาณวิริยาจารย์ได้เป็นผู้นำสร้างวัดในกรุงเทพมหานครถึง ๔ วัด คือ วัดธรรมมงคล ซอย ๑๐๑ วัดแก้วพิทักษ์ ซอย ๑๐๓ วัดผ่องพลอยวิริยาราม ซอย ๑๐๘ สุขุมวิท ถือ ได้ว่ามีวัดเรียงตามลำดับซอย เพราะซอยนี้เป็นซอยเลขคี่ และอีกวัด คือ วัดสิริกมลาวาส วัดใหม่เสนานิคม

เป็นวัดที่ ๔ การสร้างวัดในกรุงเทพมหานครเป็นสิ่งที่ทำได้อย่างลำบากมาก เพราะที่ดินราคาแพง การก่อสร้างก็แพง และทุกวัดทั้ง ๔ วัด ที่พระญาณวิริยาจารย์เป็นผู้นำสร้างก็เจริญทุกวัด เป็นประโยชน์แก่พระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกาที่จัดให้บำเพ็ญศาสนกิจสมณธรรมอย่างมาก

ฉะนั้นวัดคือสถานที่ศึกษาและปฏิบัติธรรม จึงจำเป็นต้องสร้างให้เป็นถาวรวัตถุ มีสถานที่พักอยู่อาศัย แม้ในสมัยพุทธกาลก็มีการสร้างวัดถวายพระพุทธเจ้า เช่น วัดเวฬุวัน สร้างถวายโดยพระเจ้าพิมพิสาร วัดพระเชตวัน สร้างถวายโดยอนาถบิณฑิกะเศรษฐี และวัดบุปผาราม สร้างถวายโดยมหาอุบาสิกาวิสาขา เป็นต้น การสร้างวัตถุจึงมีประโยชน์มากมาย เมื่อมีที่อยู่อาศัยสะดวกสบาย การจะศึกษาและปฏิบัติธรรมย่อมเป็นไปได้ดี เป็นประโยชน์ต่อมหาชนอย่างเต็มที่ เป็นการพัฒนาคุณภาพบุคคล ได้ทั้งบุญและกุศล เพราะการพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีคุณภาพหนึ่งคน ดีกว่าไปพัฒนาวัตถุหลายร้อยเท่า

แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งวัตถุและบุคคลก็ควรจะพัฒนาควบคู่กันไป ถ้ามิฉะนั้นเขาจะไม่สร้างโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย สิ้นเงินเป็นหมื่นล้านแสนล้าน ไม่ต้องสร้างบ้านสร้างวัดวาอารามให้เป็นที่อยู่อาศัย พากันไปอยู่ป่าอยู่เขาดังเก่าก่อนก็คงจะไม่ดี ด้วยเหตุนี้ จึงพัฒนาทั้งวัตถุและคุณภาพบุคคลให้ควบคู่กันไป เป็นการสร้างโลกให้ศิวิไลซ์ ทั้งวัตถุก็งดงามได้อยู่พักอาศัยอย่างสะดวกสบาย มีความสงบสุขโดยทั่วกัน บุคคลเมื่อได้รับผลจากการพัฒนาที่ดีจากการศึกษาแล้ว ก็จะนำพาให้ประเทศชาติศาสนาให้เจริญยิ่งขึ้นต่อไป

๔.๒ ประวัติพระบรมสารีริกธาตุ

พระบรมสารีริกธาตุ แม้จะเป็นวัตถุเล็ก ๆ แต่เป็นสัญญลักษณะที่มีความสำคัญสูงสุดเป็นที่เทิดทูนแก่ประชาชนชาวพุทธทุก ๆ คน แม้ในพระคัมภีร์ก็ได้แสดงอย่างชัดเจนว่า การอันตรธานของพระบรมสารีริกธาตุเมื่อใดเมื่อนั้นก็คือการอันตรธานต่อพระพุทธศาสนา จึงเป็นวัตถุที่ชาวพุทธจักต้องรักษาและเคารพด้วยชีวิตจิตใจตลอดมาตั้งแต่พระพุทธองค์เสด็จดับขันธ์ปรินิพพานจนถึงปัจจุบัน

ผู้ที่มีจิตบริสุทธิ์ หมายความว่าเป็นผู้พ้นจากกิเลสอาสวะทั้งปวงด้วยการบำเพ็ญธรรมตามหนทางที่ถูกต้อง ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญบารมี ๑๐ ทัศจนแก่กล้าแล้ว ในปัจฉิมชาติพระองค์ได้ทรงบำเพ็ญสมาธิ-วิปัสสนาภายใต้ต้นไม้มหาโพธิ์(พุทธคยาประเทศอินเดียในปัจจุบัน) ในวันเพ็ญวิสาขะเดือน ๖ วันนั้นพระองค์ทรงนั่งสมาธิตั้งแต่ปฐมยาม ได้บรรลุ ปุพเพนิวาสานุสติญาณ คือญาณหยั่งรู้ชาติในอดีต ในมัชฌิมยามทรงบรรลุ จตูปปาตญาณ คือ ญาณหยั่งรู้ การจุติและอุบัติของสัตว์ทั้งหลายคือรู้ว่ามนุษย์สัตว์ตายแล้วไปเกิดที่ไหน เกิดขึ้นมาแล้วเกิดมาจากไหน ในปัจฉิมยาม พระองค์ได้บรรลุอาสวักขญาณ คือญาณเป็นที่สิ้นไปจากอาสวะกิเลส หมายความว่าสิ้นจากกิเลส คือ ราคะความกำหนัดยินดี โทสะความโกรธ โมหะความหลง ทรงกำจัดอวิชาตัวผู้ก่อให้เกิดได้โดยสิ้นเชิง ชื่อว่าเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ได้ตรัสรู้เอง ไม่มีใครเป็นครูอาจารย์สั่งสอนพระองค์ ดังนั้นหลังจากที่พระพุทธองค์ปรินิพพาน อัฐิของพระองค์จึงบริสุทธิ์ขาวผ่องรวมกันเป็นองค์เล็ก ๆ อย่างใหญ่ที่สุดเท่าเมล็ดถั่วเขียว อย่างกลางขนาดเท่าเมล็ดข้าวสารหัก อย่างเล็กเท่าเมล็ดงา

ส่วนผู้เป็นพระอรหันต์สาวก หมายถึงผู้พ้นจากกิเลสโดยการได้ฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เช่นเดียวกันกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต่างแต่ท่านต้องฟังธรรมและปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้บริสุทธิ์พ้นจากความมี ราคะ-โทสะ-โมหะ ดังนั้นอัฐิธาตุของท่านจึงเป็นของบริสุทธิ์ ก้อนกลมบ้างเรียวบ้าง เล็กบ้างใหญ่บ้าง แต่ก็ต้องเป็นองค์ ๆ เหมือนกัน มีสีสรร รูปพรรณคล้ายกับอัฐิธาตุของพระพุทธเจ้า แต่ใหญ่กว่า รวมความว่า อัฐิของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีลักษณะกลม-เรียวเล็กขาวบริสุทธิ์ เรียกว่าพระบรมสารีริกธาตุ อัฐิของพระอรหันต์สาวกมีลักษณะกลม-เรียว สีสรรต่าง ๆ ตามอุปนิสัยวาสนา แต่เป็นก้อนใหญ่กว่าของพระพุทธองค์ เรียกว่าพระธาตุ

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธ์ปรินิพพานที่ป่าไม้รังอันเป็นอุทยานของจ้าวมัลละกษัตริย์แห่งนครกุสินารานั้น หลังจากจ้าวมัลละกษัตริย์ได้ถวายเพลิงแล้ว ได้ทรงเก็บพระบรมสารีริกธาตุไว้ในนครกุสินารา ทรง

อารักขาอย่างแข็งแรง มิให้บุคคลผู้ใดเข้ามาแตะต้องได้ ขณะนั้นได้มีจ้าวผู้ครองนครใหญ่ๆ เช่น พระเจ้าอชาตศัตรูแห่งนครราชคฤห์เป็นต้นถึง ๘ นคร ได้ส่งทูตมาเพื่อขอแบ่งปันพระบรมสารีริกธาตุ แต่ทางฝ่ายจ้าวมัลละกษัตริย์ไม่ทรงยอมแบ่งให้ จ้าวผู้ครองนครทั้งแปดจึงยกกองทัพมาล้อมนครกุสินาราไว้ทุกด้าน ได้ยื่นคำขาดต่อเจ้ามัลละกษัตริย์ให้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุให้แก่ตน จนเกือบจะต้องสัปยุทธกันด้วยกำลังอาวุธ อันเนื่องมาจากพระบรมสารีริกธาตุ ในขณะนั้น โทณะพราหมณ์ผู้เป็นอาจารย์ของกษัตริย์เหล่านั้นทราบถึงเหตุอันจะเกิดสงคราม ซึ่งจะต้องทำความเสียหายเกิดขึ้นอย่างใหญ่หลวง จึงออกมาห้ามทัพ โดยประกาศว่า “เมื่อพระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ ทรงแสดงธรรมให้มีความอดทนอย่างยิ่ง อย่าทำบาปทั้งปวง จงมีแต่ความสามัคคีซึ่งกันและกัน เป็นพุทธบริษัทที่ดี เหตุไฉนพวกเราจะมาเข่นฆ่ากันโดยเพียงอาศัยพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง” ในที่สุดกษัตริย์ทั้งหลายก็ได้ยอมตามคำแนะนำของโทณะพราหมณ์ ได้ทำการแบ่งสรรปันส่วนโดยมีโทณะพราหมณ์เป็นผู้แจก ได้แจกให้แก่จ้าวผู้ครองนครแต่ละนครๆ ละ ๑ ทนาน และจ้าวมัลละกษัตริย์ก็ได้ ๑ ทนานเช่นเดียวกัน เป็นอันว่าทุกนครก็ได้พระบรมสารีริกธาตุสมความประสงค์โดยไม่ต้องทำสงครามกัน แล้วจ้าวผู้ครองนครแต่ละนครก็ได้สร้างพระสถูปประดิษฐานเพื่อเป็นที่กราบไหว้บูชาแก่ประชาชนทั่วไป

จำเนียรกาลต่อมา พระมหากัสสปะเป็นพระเถระผู้ใหญ่ในสมัยนั้น และเป็นพระสาวกองค์สำคัญ ได้เป็นหัวหน้าคณะสงฆ์ทำสังคายนาธรรมวินัยครั้งที่ ๑ ได้มาดำริว่า ต่อไปข้างหน้าไม่นาน พระบรมสารีริกธาตุจะได้รับอันตรายจากคนชั่ว ท่านจึงได้รวบรวมพระบรมสารีริกธาตุทั้งหมด เอามารวมไว้แห่งเดียวและขอให้พระเจ้าแผ่นดินผู้ครองนครราชคฤห์จัดสถานที่เก็บพระบรมสารีริกธาตุให้เป็นความลับมิให้ผู้ใดล่วงรู้ วิธีการเก็บนั้นทางคันถรจนาจารย์ได้กล่าวไว้ว่า ได้ขุดหลุมลึกลงไปใต้ดิน ๖๐ ศอก แล้วทำเป็นอุโมงค์อย่างสวยงามประดับประดาตกแต่งวิจิตตระการตา ทั้งพุ่มไม้เงินและทอง ทำผอบชั้นในเป็นแก้วผลึกชั้นรองลงมาเป็นหินสีเขียวมีค่ามาก ชั้นนอกทำเป็นหินทรายรูปร่างประดุจหีบ ครอบด้วยหินทรายเช่นเดียวกัน วางไว้ตรงกลางอุโมงค์แล้วทำครอบด้วยไม้หอมแกะสลักอย่างสวยงาม มีที่ตั้งบูชาดอกไม้และ ธูปเทียน แล้วเอาไม้แก่นจันทร์หอมวางไว้ ๑ ท่อน แกะสลักที่ไม้หอมนั้นใจความว่า “ต่อไปจะมีพระยาผู้มีบุญญาธิการมานำพระบรมสารีริกธาตุทั้งหมดนี้ไปสร้างเป็นปูชนียสถานให้คนได้เคารพสักการะบูชา ทั่วสากลชมภูทวีป” ในคันถรจนาจารย์ได้กล่าวต่อไปว่า จากนั้นท้าวสักกะเทวราชก็ได้ใช้ให้ท้าววิศวกรรมเทพบุตรลงมาดูแลอารักขา ท้าววิศวกรรมได้เนรมิตยนต์ชนิดหนึ่งแวดล้อมระวังมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเข้าใกล้ในสถานที่เหล่านี้ได้ พระบรมสารีริกธาตุก็ประดิษฐานอยู่ที่อุโมงนี้ด้วยความปลอดภัยตลอดมา จากนั้นก็ไม่มีใครทราบว่าพระบรมสารีริกธาตุอยู่ที่ใด

๔.๒.๑ พระเจ้าอโศกกลับพระทัยมานับถือพุทธศาสนา

เมื่อ พ.ศ. ๒๑๘ พระเจ้าอโศกมหาราชได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินที่มีกฤษฎาภินิหารมาก สามารถแผ่อำนาจทั่วทั้งสากลชมภูทวีป พระองค์ได้กรีฑาทัพปราบปัจจามิตรจนราบคาบไปทุกหนทุกแห่ง ในการกรีฑาทัพย่ำยีข้าศึกแต่ละคราวนั้นได้ฆ่าฟันปัจจามิตรล้มตายดุจใบไม้ร่วงครั้งละมาก ๆ จนพระองค์รู้สึกสลดพระทัยอย่างยิ่ง ภายหลังต่อมาพระองค์ได้หันมานับถือพระพุทธศาสนา มีความเลื่อมใสอย่างสูงต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนั้น พระองค์จึงเปลี่ยนจากการกรีฑาทัพฆ่าฟันศัตรู กลับกรีฑาทัพให้ธรรมแก่ศัตรู จนกลายเป็นกองทัพธรรม ด้วยความเลื่อมใสยิ่งในพระพุทธศาสนา พระองค์จึงได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาทุก ๆด้าน ด้านการก่อสร้างนั้นได้สนับสนุนให้ประเทศราชของพระองค์สร้างวัดวาอาราม ส่วนพระองค์ก็สร้างวัดและเจดีย์ ณ ที่ประสูติ-ตรัสรู้-แสดงปฐมเทศนา-และปรินิพพาน ได้ทรงจารึกหลักฐานลงในเสาหินทุก ๆ แห่งที่สำคัญ เรียกกันว่าเสาอโศก ส่วนที่ต้นมหาโพธิ์ที่ตรัสรู้นั้น พระองค์จะมานมัสการเป็นนิจโดยนำน้ำนมโคมารดที่โคนโพธิ์ทุกครั้งที่เสด็จมา จนพระมเหสีเสียพระทัยว่า พระเจ้าแผ่นดินรักต้นพระมหาโพธิ์มากกว่าตน ได้จ้างคนไปโค่นต้นพระมหาโพธิ์เสีย นี่เป็นการโค่นต้นพระมหาโพธิ์เป็นครั้งแรก พระเจ้าอโศกมหาราชทรงทราบว่าพระมหาโพธิ์ถูกโค่น ทรงเสียพระทัยมาก เสด็จไปกราบนมัสการที่พระมหาโพธิ์ทรงอธิษฐานรดน้ำที่โคนต้น ปรากฏว่าพระมหาโพธิ์ได้ขึ้นหน่อโดยพลัน ทำให้พระองค์ เกิดปิติยินดีเป็นอย่างยิ่ง

พระเจ้าอโศกมหาราช

โดยที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ประชาราษฎรก็ได้โดยเสด็จพระราชกุศล ประเทศราชของพระองค์ก็ได้โดยเสด็จพระราชกุศลทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาทั่วกัน ทำให้ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาพุ่งขึ้นสูงสุดขีดในสมัยนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ลาภสักการะก็เกิดขึ้นในบวรพระพุทธศาสนาอย่างเต็มเปี่ยม ทำให้ความเป็นอยู่ของพุทธบริษัทโดยเฉพาะพระภิกษุมีความเป็นอยู่อย่างดี กรณีนี้เองเป็นเหตุให้ศาสนาอื่นเสื่อมความนับถือจากประชาชน ทำให้นักบวชในศาสนาอื่นต้องลำบากความเป็นอยู่ฝืดเคืองอัตคัดขัดสนจนตั้งตัวไม่ติด นักบวชในศาสนาอื่นจึงหลบเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนากันมาก จนทางฝ่ายคณะสงฆ์ในพระพุทธศาสนาต้องจำกัดมิให้บวช แม้จะบวชก็ต้องอยู่วัด หมายถึงต้องเตรียมตัวและฝึกหัดจนพอใจของคณะสงฆ์จึงจะบวชให้ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ย่อมทำให้ไม่ทันใจแก่ผู้หวังจะมาพึ่งพระพุทธศาสนา ต่อมาจึงปลอมบวชหมายถึงว่าบวชเองโดยไม่ต้องมีอุปัชฌาย์ เหตุนี้เองเมื่อพวกนอกศาสนามาบวชไม่ถูกต้องก็จำเป็นอยู่เองที่พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจะต้องรังเกียจ จนถึงไม่ยอมร่วมสังฆกรรมกับพวกปลอมบวชเหล่านี้ แหละนี่เองเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกเป็นหมู่คณะ ความแตกแยกนี้มีมากขึ้นตามลำดับจนทราบถึงพระกรรณ

ของพระเจ้าอโศกมหาราช พระองค์ทรงเลื่อมใสยิ่งในพระพุทธศาสนา ก็ทรงกลัวว่าพระพุทธศาสนาจะเสียหายเสื่อมศรัทธาประชาชน จึงทรงหาทางให้พระสงฆ์ร่วมสังฆกรรมเพื่อป้องกันการแตกแยก แม้พระองค์จะทรงสั่งให้พระสงฆ์ร่วมสังฆกรรมกัน แต่พระสงฆ์ผู้บริสุทธิ์ก็ไม่อาจทำได้

ในที่สุดพระเจ้าอโศกมหาราชทรงใช้กำลังทหารให้ไประงับอธิกรณ์ เมื่อกำลังทหารไประงับอธิกรณ์ที่อารามได้บังคับให้พระสงฆ์ลงสังฆกรรมร่วมกัน แต่พระสงฆ์ผู้บริสุทธิ์ก็ไม่ยอมทำตามคำสั่งทหาร หมู่ทหารที่รับพระราชโองการก็มาปรึกษากันว่า พวกเราจะทำอย่างไรดี ในหมู่ทหารออกความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า เหมือนกับพระราชามีพระราชโองการให้ไปปราบโจร เมื่อโจรไม่ยอมก็ต้องฆ่าทิ้งเสีย ทหารเหล่านั้นจึงบังคับให้พระสงฆ์ที่อโศกอารามลงสังฆกรรมกับพวกปลอมบวช พระสงฆ์ ไม่ยอม ทหารจึงได้ฆ่าพระภิกษุเสียเป็นจำนวนมาก เมื่อฆ่าไปฆ่าไป ก็ไปถึงพระมหินทร์เถระ ซึ่งเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าอโศกมหาราช พระมหินทร์ ได้ห้ามปรามทหารและกราบทูลแด่เสด็จพ่อ พระเจ้าอโศกมหาราชทราบก็ตกพระทัยเป็นกำลัง รีบสั่งระงับมิให้ใช้กำลังทหารอีกต่อไป

พระเจ้าอโศกมหาราช เกิดความสงสัยในพระทัยว่า อันการฆ่าพระภิกษุเป็นจำนวนมากนี้ บาปจะมิตกแก่พระองค์หรือ ได้ทรงไต่ถามพระอรหันต์เป็นจำนวนมาก ก็ไม่สามารถจะระงับความเดือดร้อนในพระทัยและตัดความสงสัยได้ พระองค์จึงประชุมสงฆ์เพื่อสรรหาพระผู้ทรงคุณวุฒิแสดงธรรมแก้ความสงสัย ในจำนวนนี้มีพระมหาเถระองค์หนึ่งทูลว่า มีพระอรหันต์องค์หนึ่งมีความรู้สูง แต่อยู่ในถ้ำเพียงองค์เดียว ท่านชื่อพระโมคคัลลีบุตร องค์นี้เองที่จะแก้ความสงสัยของพระองค์ได้ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงดีพระทัย ได้ใช้ให้ราชบุรุษไปอาราธนาให้พระโมคคัลลีบุตรมาที่พระราชวัง กรุงปาฏลีบุตร ราชบุรุษไปพบท่านพระโมคคัลลีบุตร อาราธนาว่าพระเจ้าแผ่นดินขออาราธนาพระโมคคัลลีบุตรถามว่า อาราธนาอาตมาไปทำไม ราชบุรุษตอบว่าขออาราธนาไปแก้สงสัยแด่พระเจ้าอโศกมหาราช พระโมคคัลลีบุตรจึงตอบว่าเหตุเพียงเท่านี้อาตมาไปไม่ได้ เมื่อราชบุรุษกลับมาแจ้งข่าวเช่นนี้ พระเจ้าอโศกมหาราชจนพระทัยจึงไปถามพระสงฆ์ว่าจะทำอย่างไรจึงจะได้ท่านพระโมคคัลลีบุตรมา พระสงฆ์ทูลถามว่าเพราะเหตุใดพระโมคคัลลีบุตรจึงไม่รับอาราธนา พระองค์ได้ตอบพระสงฆ์ว่า ขอให้ท่านมาแก้ความสงสัย พระสงฆ์จึงทูลว่าถ้าพระองค์อาราธนามาชำระสะสางทำสังคายนาแก่พระพุทธศาสนา อาตมาภาพแน่ใจว่าท่านจะต้องมาให้เป็นแน่แท้ พระเจ้าอโศกมหาราช จึงให้ราชบุรุษไปอาราธนาพระโมคคัลลีบุตรด้วยคำว่า ขออาราธนามาเพื่อชำระสะสางสังคายนาพระพุทธศาสนา พระโมคคัลลีบุตรรับอาราธนาแล้ว พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งเรือไปรับ ท่านพระโมคคัลลีบุตรได้โดยสารมากับเรือเข้าจอดที่ท่าเรือ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงศรัทธาอย่างยิ่ง เสด็จไปรับ

ทรงลุยน้ำลงไปรับพระโมคคัลลีบุตรถึงเรือ และอาราธนาให้อยู่ที่พระอาราม ในเมืองปาฏลีบุตร

วันหนึ่ง พระเจ้าอโศกมหาราชได้อาราธนาให้พระโมคคัลลีบุตรมาฉันที่พระราชวัง เพื่อจะได้ให้แสดงธรรมแก้ความสงสัยของพระองค์เป็นอันดับแรก เมื่อพระโมคคัลลีบุตรมาถึงพระราชวังแล้ว และได้ฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว พระเจ้าอโศกมหาราชทรงต้องการทราบว่าพระโมคคัลลีบุตรจะเป็นอรหันต์และมีฤทธิ์จริงหรือไม่ จึงขอให้พระโมคคัลลีบุตรทำปาฏิหาริย์ให้ดู พระโมคคัลลีบุตรจึงทูลแก่พระเจ้าอโศกมหาราชว่า ขอให้พระองค์ตักน้ำให้เต็มโอ่งและภาชนะทุกภาชนะในบริเวณจะกว้างสักเท่าใดก็ได้ อาตมาจะสำแดงแผ่นดินไหวให้พระองค์เห็น พระเจ้าอโศกมหาราชได้รับสั่งให้ประชาชนตักน้ำเต็มโอ่งเต็มภาชนะทั่วทั้งเมือง เมื่อพร้อมแล้วก็ได้บอกแก่ท่านพระโมคคัลลีบุตร ๆ ท่านได้เข้าฌาณชั่วขณะเดียว น้ำที่ตักไว้เต็มภาชนะทุกแห่งได้หกหมดทั่วไป แสดงถึงแผ่นดินได้ไหวเป็นบริเวณกว้าง แต่มิได้ทำความเสียหายแก่วัตถุสิ่งใดเลย ทำความอัศจรรย์เกิดขึ้น พระเจ้าอโศกมหาราชก็ได้เกิดพระราชศรัทธาในองค์พระโมคคัลลีบุตรอย่างเต็มเปี่ยมพระทัย จึงพร้อมที่จะฟังคำแก้สงสัยในพระทัยของพระองค์

คำแรกที่พระโมคคัลลีบุตรถามพระเจ้าอโศกมหาราชว่า "การที่ทหารไปฆ่าพระภิกษุให้ตายนั้น" พระองค์ได้สั่งให้ฆ่าหรือเปล่า พระเจ้าอโศกมหาราชตอบ "โยมมิได้สั่งให้เขาไปฆ่า แต่โยมเป็นผู้มีราชโองการให้ไประงับอธิกรณ์ แต่ทหารรับเอาราชโองการแล้วก็ได้ฆ่าพระภิกษุก็เท่ากับโยมมีส่วนในการฆ่าพระภิกษุนั้น" พระโมคคัลลีบุตรได้มองเห็นนกขุนทองอยู่ในกรงตัวหนึ่ง จึงกล่าวว่า "นกขุนทองตัวนั้นพูดได้ไหม" ราชบุรุษตอบว่า "พูดได้" พูดว่าอย่างไร "พูดว่าฆ่าคน" ใครสอนให้พูด "คนสอนให้พูด" นกรู้หรือไม่ว่ามันพูดว่าอะไร "ไม่รู้" "มันมีเจตนาหรือไม่" "เมื่อไม่รู้ก็ไม่มีเจตนา" "นกจะบาปหรือไม่" "ไม่บาป" "เพราะอะไร" "เพราะคนหัดมันแต่มันไม่รู้เรื่อง" "เป็นอันว่านกไม่บาปเพราะเหตุไม่มีเจตนา" "ถ้าจะปรับบาปให้กับนกว่านกมีส่วนแห่งการฆ่าคน นกก็ไม่มีบาปและไม่ผิดกฎหมายทั้งทางโลกและทางธรรมจะปรับโทษแก่นกไม่ได้ ถ้าใครปรับโทษกับนกผู้นั้นก็โง่ที่สุดหรือไม่รู้ภาษาเสียเลย" พระเจ้าอโศกมหาราชก็หมดความสงสัยในพระทัยของพระองค์ด้วยประการฉะนี้

พระโมคคัลลีบุตรได้เทศนาอานิสงส์แห่งการทำสังคายนามีอานิสงส์มากกว่าการทำบุญอย่างใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะสังคายนาชื่อว่าดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้ผ่องใสบริสุทธิ์ เป็นประโยชน์แท้จริงแก่พระพุทธศาสนา และพุทธศาสนาจะจิรังยั่งยืน ก็เพราะการทำสังคายนาที่ถูกต้อง พระเจ้าอโศกมหาราชทรงมีพระราชศรัทธา มอบหน้าที่ฝ่ายสงฆ์แก่พระโมคคัลลีบุตร

เป็นประธานในการสังคายนา ส่วนการอุปถัมภ์เป็นหน้าที่ของพระองค์ การสังคายนาธรรมวินัยครั้งที่ ๓ ก็ได้เกิดขึ้น ณ นครปาฏลีบุตร มีพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นองค์ศาสนูปถัมภ์ ครั้งนั้นพระเจ้าอโศกมหาราชได้เรียกพระสงฆ์มาชุมนุมกันทั่วประเทศ แล้วให้พระโมคคัลลีบุตรตรวจดูว่าองค์ไหนบริสุทธิ์องค์ไหนปลอมบวช พระโมคคัลลีบุตรตรวจแล้วก็ทราบว่าพวกเหล่านี้ปลอมบวชโดยอาศัยอำนาจของพระราชอาณาจักร พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทำการสึกพระภิกษุปลอมบวชจำนวนประมาณหลายหมื่นองค์ พระพุทธศาสนาก็ผ่องใสอร่ามเรือง เพราะได้กำจัดเสี้ยนหนามพระศาสนาออกไปจนหมดสิ้น พระสงฆ์ผู้ทรงวุฒิประมาณ ๑,๐๐๐ องค์ ได้ร่วมกันชำระพระไตรปิฎกในที่ประชุมเป็นสังฆมติอรหันต์ การชำระธรรมวินัยใช้เวลาประมาณ ๑ ปี จึงสำเร็จ

๔.๒.๒ พบพระบรมสารีริกธาตุ

พระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ทำนุบำรุงทุก ๆ ด้าน ปรากฏว่าพระพุทธศาสนาได้แผ่ไพศาลทั่วสากลชมภูทวีปแหละแผ่ขยายต่อไปยังประเทศต่าง ๆ อีกมากมาย ตลอดถึงประเทศไทยด้วย พระองค์แม้ได้ทรงทำทุกอย่างอย่างที่ไม่เคยมีพระเจ้าแผ่นดินองค์ใดกระทำได้ ก็ยังมิทรงพอพระทัยเพียงเท่านั้น ทรงรำลึกถึงสิ่งหนึ่งอันเป็นสิ่งสำคัญ คือพระบรมสารีริกธาตุ จึงได้ทรงไต่ถามพระสงฆ์ทั้งหลายว่า "พระบรมสารีริกธาตุจะยังมีอยู่ ณ สถานที่ใดหรือไม่" พระเถรานุเถระทั้งหลายก็หาคำตอบทูลถวายมิได้ เพราะระยะเวลาหลายร้อยปียังไม่มีผู้ใดทราบถึงแหล่งแห่งการประดิษฐานไว้ของพระบรมสารีริกธาตุเลย จึงเป็นที่จนใจแก่พระเถรานุเถระเป็นอย่างยิ่ง แต่พระสงฆ์มีพระมหาเถระเป็นประธาน ได้อาราธนาพระเถรานุเถระทั่วสังฆมณฑลประชุมกันเพื่อทำการสืบเสาะหาพระบรมสารีริกธาตุ จนในที่สุดมีพระเถระผู้เฒ่าอายุ ๑๒๐ ปี ได้กล่าวในที่ประชุมสงฆ์ว่า "เมื่อข้าพเจ้ายังเป็นสามเณรอยู่นั้นได้ยินพระอาจารย์ของข้าพเจ้าได้บอกว่า พระมหากัสสปได้นำพระบรมสารีริกธาตุมารวมกันทั้งหมด แล้วนำมาเก็บรักษาไว้ใต้อุโมงค์แห่งหนึ่ง มีต้นไม้ใหญ่เป็นสัญลักษณ์" เมื่อพระมหาเถระได้ทราบจากพระเถระผู้เฒ่าเช่นนั้นแล้ว จึงได้นำข้อความทูลถวายแด่พระเจ้าอโศกมหาราช พระองค์ทรงดีพระทัยอย่างหาที่เปรียบมิได้ พระองค์จึงจัดพหลพลโยธาเป็นอันมากเพื่อไปยังสถานอันเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ คันถรจนาจารย์ได้รจนาไว้ว่า "ขณะนั้นเทวดาผู้มีอายุยืนสิงสถิตย์อยู่ ณ ที่ใกล้พระบรมสารีริกธาตุได้ดลใจให้หัวหน้าพหลพลโยธา เดินทางตรงไปยังสถานที่เป็นอุโมงค์เก็บรักษาพระบรมสารีริกธาตุ และได้ไปพบสถานที่นั้นโดยไม่ยากนัก"

ครั้นเมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชไปถึงบริเวณอันที่เชื่อได้ว่าเป็นที่เก็บรักษาไว้ซึ่งพระบรมสารีริกธาตุแล้ว พระองค์จึงได้น้อมองค์ลงกราบแทบแผ่นปฐพีอธิษฐานว่า "ขอให้ข้าพเจ้าได้พบพระบรมสารีริกธาตุตามความประสงค์

เกิด ข้าพเจ้าจะให้สร้างพระเจดีย์ทั่วสากลชมภูทวีป และข้าพเจ้าจะทำการฉลองให้เป็นมหกรรมสุดความสามารถ” เมื่อทรงอธิษฐานแล้ว พระองค์ก็รับสั่งให้ราชบุรุษผู้มีกำลัง ขุดลงไปยังสถานที่เชื่อว่าเป็นที่เก็บรักษาไว้ซึ่งพระบรมสารีริกธาตุ คันถรจนาจารย์ได้รจนาไว้ว่า “ในครั้งนั้นท้าวสักกะเทวราชได้ทรงทราบว่า ถึงคราวแล้วที่พระบรมสารีริกธาตุจักได้สำแดงอภินิหารเผยแพร่ไปทั่วโลก โดยอาศัยบารมีอำนาจศรัทธาของพระเจ้าอโศกมหาราช ท้าวสักกะเทวราชจึงทรงรับสั่งให้ท้าววิศวกรรมถอนหุ่นยนต์ที่อารักขาพระบรมสารีริกธาตุนั้น เพื่อให้พระเจ้าอโศกมหาราชได้ขุดและนำพระบรมสารีริกธาตุได้ตามพระประสงค์” ดังนั้น เมื่อราชบุรุษผู้มีกำลังได้ขุดลงไปซึ่งก็ถูกจุดพอดีด้วยอำนาจเทพยดาดลใจในที่สุดก็ได้พบอุโมงค์เก็บรักษา

ครั้นเมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงเห็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ที่มีที่สักการะบูชาวิจิตรระการตาเช่นนั้น ก็ทรงโสมนัสเป็นอย่างยิ่ง ได้ทรงก้มกราบลงยังพื้นปฐพีโดยเบ็ญจางคประดิษแล้ว ทรงเหลือบไปเห็นท่อนจันทร์หอม ทรงอ่านข้อความที่จารึกอยู่กับไม้ท่อนจันทร์หอมข้อความว่า “ต่อไปจะมีพระยาผู้มีบุญญาธิการมานำพระบรมสารีริกธาตุไปฉลองเผยแพร่แก่ชาวโลกเป็นมหกรรม” พระองค์ถึงกับอุทานออกมาว่า “พระเจ้าแผ่นดินครั้งนั้นเขารวยกันสักเท่าไรเชียว” จากนั้นพระองค์ก็ทรงรับสั่งให้นำสิ่งของทั้งหมดพร้อมทั้งพระบรมสารีริกธาตุแห่เป็นกระบวนพยุหยาตราเดินทางไปยังนครปาฏลีบุตร นำเข้าประดิษฐานที่พระบรมมหาราชวัง ให้ความอารักขาอย่างหนาแน่น

ครั้นแล้วพระเจ้าอโศกมหาราช ได้มีพระราชบัญชารับสั่งให้พระราชา ประเทศราช และประชาชนทั่วสากลชมภูทวีปให้สร้างพระสถูปเจดีย์เพื่อที่จะเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ พระราชาและประชาชนต่างก็มีความเชื่อความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอยู่แล้วทั่วสากลชมภูทวีป จึงพากันรับพระบัญชาจากพระเจ้าอโศกมหาราชดำเนินการก่อสร้างพระสถูปเจดีย์ตามความสามารถแห่งตน ส่วนพระองค์ก็ทรงรับสั่งให้สร้างพระสถูปใหญ่น้อยทั่วไปอย่างเต็มพระราชศรัทธา (ซึ่งก็ปรากฏมีหลักฐานอยู่ทั่วไปในพุทธสถานประเทศอินเดีย) จนถึงวาระที่พระมหาสถูปเจดีย์ และพระสถูปเจดีย์ได้สร้างสำเร็จตามพระราชประสงค์ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงดีพระทัยเป็นที่ยิ่ง จึงได้มีพระราชบัญชาเพื่อให้พระราชาและประชาชนผู้สร้างพระสถูปเจดีย์มารับพระราชทานพระบรมสารีริกธาตุเพื่อจะได้นำไปประดิษฐาน ณ สถูปเจดีย์ที่ได้สร้างขึ้นอันจักได้เป็นที่สักการะและเคารพกราบไหว้แก่ประชาชนทั่วไป

๔.๒.๓ พิธีฉลองพระมหาสถูปเจดีย์และพระสถูปเจดีย์ทั่วสากลชมภูทวีป

ครั้นการก่อสร้างพระมหาสถูปเจดีย์และพระสถูปเจดีย์สำเร็จพร้อมที่จะประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุได้แล้ว พระองค์ก็ทรงกำหนดวันฉลองต่อไป

พระคันถรจนาจารย์ท่านได้รจนาไว้ว่า “เมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชได้กำหนดงานฉลองพระบรมสารีริกธาตุในครั้งนั้นไว้ ทรงรับสั่งให้จุดประทีปธูปเทียนทั่วไปหมดทั้งสากลชมภูทวีป ให้สว่างไสวกำหนด ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน ในครั้งนั้นพอพญามาราธิราชรู้ถึงว่าจะมีมหกรรมฉลองพระบรมสารีริกธาตุเช่นนั้นแล้ว ด้วยความอาฆาตในพระศาสดา พระยามาราธิราชจึงประกาศว่าหากว่าพระเจ้าอโศกมหาราชจะทำการฉลองพระบรมสารีริกธาตุเป็นมหกรรมเช่นนี้ ย่อมเป็นการหยามหน้าเราๆ จะจัดการทำลายพิธีฉลองพระบรมสารีริกธาตุอันเป็นมหกรรมเช่นนี้เสีย ทำให้พระเจ้าอโศกมหาราชมีความตกใจเป็นอย่างยิ่ง พระองค์จึงทรงเสด็จไปที่สังฆาราม ขอความช่วยเหลือจากพระอรหันต์สงฆ์ผู้ทรงฤทธิ์มาต่อสู้กับพระยามาราธิราชซึ่งเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งอิทธิฤทธิ์ยากที่ใครจะรู้สู้ได้

หลังจากคณะสงฆ์มีพระมหาเถระเป็นประธาน ได้ทราบถึงความปริวิตกของพระเจ้าอโศกมหาราช และทรงรับสั่งให้แสวงหาพระภิกษุผู้ทรงฤทธิ์ต่อสู้กับพระยามาราธิราช ดังนั้น พระมหาเถระจึงเรียกพระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิให้มาประชุมกัน ณ วัดอโลเกน เมื่อพระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาพร้อมแล้วขณะที่กำลังปรึกษาหารือกันเพื่อสรรหาพระภิกษุที่มีฤทธิ์ช่วยต่อสู้กับพระยามาราธิราช ก็ได้มีพระยานาคตนหนึ่งมาร่วมประชุมอยู่กับคณะสงฆ์และพญานาคได้อยู่ตอนท้ายของคณะสงฆ์ ขณะนั้นได้มีพญาครุฑบินโฉบมาจากอากาศตรงเข้าจะทำร้ายพญานาคด้วยความรวดเร็ว เมื่อพญาครุฑโฉบเข้าจวนเจียนจะถึงตัวพญานาคอยู่แล้ว พญานาคคิดจะแทรกแผ่นดินหนีแต่ไม่ทันเพราะพญาครุฑได้โฉบลงมาอย่างรวดเร็ว พญานาคจึงร้องขอให้คณะสงฆ์ช่วยชีวิต ก็มิได้มีสงฆ์องค์หนึ่งองค์ใดช่วยได้ทัน ในที่ประชุมสงฆ์นั้นมีสามเณรองค์หนึ่งเป็นผู้ทรงฤทธิ์ได้เข้าวาโยกสินโดยฉับพลัน กลับกลายเป็นลมพายุอย่างแรงหอบเอาพญาครุฑลอยไปตามลม จนไกลสุดแสนไกล พญานาคก็พ้นอันตราย ได้กราบนมัสการสามเณรน้อยรูปนั้นด้วยความเคารพยิ่งแล้วชำแรกดินกลับไป

ในขณะนั้นท่านมหาเถระได้เห็นเหตุการณ์โดยตลอด จึงทราบว่าสามเณรน้อยองค์นี้มีฤทธิ์เดชมาก จึงเรียกสามเณรเข้าพบแล้วมีบัญชาว่าขอให้สามเณรผู้ทรงฤทธิ์จงได้ช่วยปราบพระยามาราธิราชในงานฉลองพระบรมสารีริกธาตุในครั้งนี้ด้วย สามเณรได้ตอบพระมหาเถระว่า กระผมแม้จะมีฤทธิ์ถึงเพียงนี้ก็ยังมิอาจที่จะต่อสู้กับพระยามาราธิราชได้ แต่พระอาจารย์ของข้าพเจ้าท่านมีฤทธิ์มากกว่าข้าพเจ้ามากนัก ขอให้ท่านได้ไปอาราธนาพระอาจารย์ของข้าพเจ้าเถิด ท่านอาจจะช่วยในการปราบพระยามาราธิราชได้ พระมหาเถระถามสามเณรว่าพระอาจารย์ของท่านคือใคร ขณะนี้อยู่ที่ไหน? สามเณรตอบว่า พระอาจารย์ของข้าพเจ้าชื่อ ท่านอุปคุต ขณะนี้ท่านเข้าฌาณอยู่ที่ใต้ทะเล เมื่อพระมหาเถระทราบเช่นนั้น ท่านจึงใช้ให้พระอรหันต์

ผู้ทรงฤทธิ์ ๒ องค์ให้ไปอาราธนาท่านพระอุปคุต เมื่อพระอรหันต์ ๒ รูปไปพบพระอุปคุตที่กำลังเข้าฌาณอยู่ และพระอรหันต์ ๒ องค์ได้รับบัญชาจากพระมหาเถระอาราธนาท่านพระอุปคุต ท่านพระอุปคุตไม่ขัดข้อง รับอาราธนาแล้วก็บอกให้พระอรหันต์ ๒ องค์กลับไปก่อน ส่วนท่านจะตามไปภายหลัง ครั้นพระอรหันต์ ๒ องค์เดินทางกลับด้วยฤทธิ์อย่างรวดเร็ว แต่พอมาถึงท่ามกลางสงฆ์ก็ได้พบท่านพระอุปคุตมานั่งอยู่ท่ามกลางสงฆ์เสียก่อนแล้ว(นัยว่าพระอุปคุตท่านสำเร็จพระอรหันต์และอิทธิบาท ๔ ซึ่งจะต้องการมีอายุเท่าไรก็ย่อมได้) เมื่อพระสงฆ์มีพระมหาเถระเป็นประธาน ได้พบท่านอุปคุตแล้วคณะสงฆ์จึงพร้อมกันลงฑัณฑกรรมแก่ท่านพระอุปคุต โดยเหตุที่ว่าท่านพระอุปคุตไม่ได้มาลงอุโสถสังฆกรรมกับด้วยคณะสงฆ์และไม่ได้ช่วยเอาภาระธุระงานพระศาสนาเป็นเวลานาน ท่านพระอุปคุตท่านก็ยอมรับฑัณฑกรรมที่คณะสงฆ์ได้ลงโทษท่านโดยดุษณี มิได้มีคำโต้แย้งแต่ประการใด พระอุปคุตจึงถามพระมหาเถระว่า "จะลงฑัณฑกรรมแก่ข้าพเจ้าอย่างไรก็นิมนต์เถิด" พระมหาเถระผู้เป็นประธานสงฆ์จึงกล่าวแก่ท่านพระอุปคุตว่า "ขณะนี้พระเจ้าอโศกมหาราชทรงมีพระราชศรัทธาช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยทุกด้าน จนปรากฏว่าพระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองที่สุดแผ่ไพศาลไปทั่วทั้งสากลชมภูทวีป ขณะนี้พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเลื่อมใสในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างสูง ทรงค้นพบพระบรมสารีริกธาตุ เกิดโสมนัสปิติปราโมทย์ ทรงให้สร้างพระสถูปเจดีย์ทั่วทั้งสากลชมภูทวีป เพื่อที่จักเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ให้เป็นที่สักการะบูชาแก่พุทธศาสนิกชนให้กว้างขวาง บัดนี้การก่อสร้างพระสถูปเจดีย์ได้สำเร็จลงแล้ว แหละจักได้ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ พร้อมกับฉลองทั่วไปทั้งสากลชมภูทวีป จักตามประทีปให้สว่างตลอดในการฉลองทรงกำหนดถึง ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน ขณะนี้ปรากฏว่าพระยามาราธิราชได้ประกาศจักทำลายพิธีการฉลองนี้ด้วยฤทธิ์ให้พินาศ ทางคณะสงฆ์ได้ประชุมกันแล้ว โดยรับสั่งของพระเจ้าอโศกมหาราชให้หาพระผู้ทรงฤทธิ์สูงให้ต่อสู้กับพระยามาราธิราช ดังนั้น คณะสงฆ์จึงเห็นสมควรว่า ท่านเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งอิทธิฤทธิ์สูงมาก คงจะสามารถต่อสู้กับพระยามาราธิราช เพื่อให้การฉลองพระบรมสารีริกธาตุได้ดำเนินไปตามพระราชประสงค์ของพระเจ้าอโศกมหาราชอันจักเป็นการเฉลิมฉลองศรัทธาในพระองค์ท่านให้เจริญยิ่งขึ้น หวังว่าท่านอุปคุตจะช่วยในงานนี้"

พระอุปคุตได้ฟังพระมหาเถระชี้แจงแถลงไขดังนี้แล้วก็ยอมรับที่จะเป็นผู้ต่อสู้กับพระยามาราธิราช พระมหาเถระพร้อมกับคณะสงฆ์ในวัดอโลเกน ก็มีความดีใจมอบงานนี้ให้แก่ท่านพระอุปคุต และก็ได้ไปทูลความเป็นมาที่จะให้พระผู้ทรงคุณวุฒิต่อสู้กับพระยามาราธิราชแด่พระเจ้าอโศกมหาราช พระองค์ทรงดีพระทัยและก็ได้มากราบนมัสการท่านพระอุปคุตที่วัดอโลเกน เมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงทอดพระเนตรเห็นพระอุปคุตรูปร่างกายผ่ายผอมแทบจะยืนไม่ติดเหมือนกับถูกต้องลมก็จะล้มเสียแล้ว

อย่างนี้จะเอาแรงมาต่อสู้กับพระยามาราธิราชอย่างไรไหว แต่ก็มิได้ทรงตรัสอะไร เสด็จกลับไปยังพระราชวังพร้อมอาราธนาท่านพระอุปคุตให้ไปฉันในพระราชวังในวันรุ่งขึ้น

๔.๒.๔ พระอุปคุตถูกทดสอบอิทธิฤทธิ์

ครั้นรุ่งเช้าท่านพระอุปคุตได้ถือบาตรเดินไปยังพระราชวังองค์เดียว เมื่อใกล้ถึงพระราชวัง พระเจ้าอโศกมหาราชทรงตั้งใจว่าจะทดลองฤทธิ์ของท่านพระอุปคุต จึงได้ปล่อยช้างตกมันที่ดุร้ายเพื่อให้เข้าไปทำร้ายท่านพระอุปคุต เมื่อช้างตกมันดุร้ายวิ่งรี่ตรงเข้าไปเพื่อจะทำร้ายท่านพระอุปคุต แม้พระอุปคุตก็ทราบว่าพระราชาประสงค์จะทดลองตน พระอุปคุตก็เดินเข้าไปที่พระราชวังเฉย ๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น พอช้างเข้ามาใกล้ท่านอุปคุตก็พูดว่า "ช้างเจ้าจงเป็นหิน" เพียงเท่านั้นช้างก็หยุดยืนจังงังแข็งทื่อเหมือนหินรูปปั้น พระราชาทรงเห็นเช่นนั้นจึงรีบเสด็จลงมาจากพระราชวัง ห่มผ้าสไบเฉียงรีบเข้าไปนมัสการแทบเท้าท่านอุปคุต ขอขมาโทษ ทรงตรัสว่า "โยมได้ทดลองพระผู้เป็นเจ้าเพราะยังไม่แน่ใจว่าจะสู้พระยามาราธิราชได้หรือไม่ แต่บัดนี้โยมทราบแน่ชัดแล้วว่าพระผู้เป็นเจ้ามีฤทธิ์ยิ่งใหญ่ ขออภัยแก่โยมด้วย และโปรดให้ช้างกลับคืนชีพด้วยเถิด" ท่านพระอุปคุตมิได้โต้ตอบแต่ประการใดเพียงแต่บอกว่า "ช้างจงกลับและอย่าดุร้ายต่อไป" เท่านั้นเองช้างได้ร้องด้วยเสียงอันดังแล้วก็กลับไปยังสถานที่เดิม พระเจ้าอโศกมหาราชก็ทรงรับบาตรของท่านพระอุปคุตอาราธนาขึ้นไปที่พระราชวังถวายภัตตาหารอันประณีตแล้วทรงส่งพระเถระกลับไปยังวัดอโลเกน

บัดนี้การฉลองพระบรมสารีริกธาตุจักได้เริ่มต้น โดยที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงรับสั่งให้ทุกหนทุกแห่งทั่วสากลชมภูทวีปประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ โดยที่พระองค์ได้ทรงแจกจ่ายพระบรมสารีริกธาตุแก่จ้าวผู้ครองนครน้อยใหญ่โดยทั่วถึง ให้ตามประทีปนับเป็นแสน ๆ ดวงสว่างไสวตลบอบอวลด้วยกลิ่นธูปควันเทียนเป็นมหกรรมอย่างยิ่งใหญ่ ซึ่งมิได้มีครั้งใดในพระพุทธศาสนาที่จักมีการบูชาที่ยิ่งใหญ่เหมือนครั้งนี้

ดังนั้นพระยามาราธิราชซึ่งคอยจ้องที่จะทำลายการฉลองพระบรมสารีริกธาตุในครั้งนี้ จึงได้จำแลงตัวเป็นโคอสุภราชตัวมหึมาแหวกอากาศลงมาดังสนั่น ตรงเข้าจะขวิดแสงประทีปที่ประชาชนทั่วไปจุดถวายเป็นพุทธบูชาจักให้พินาศโดยพลัน ครั้งนั้นท่านพระอุปคุตซึ่งก็คอยทีอยู่แล้วก็เข้าฌาณมีอภิญญาเป็นบาท แปลงตัวเป็นเสือโคร่งแหวกอากาศมาอีกทิศทางหนึ่งเสียงดังสนั่นดุจฟ้าคำราม ตรงรี่เข้าประชิดโคอสุภราชเพื่อเข้าสัปประยุทธซึ่งกันและกัน เมื่อโคอสุภราชเห็นพญาเสือโคร่งซึ่งตัวใหญ่กว่าคิดว่าคงจะสู้ไม่ไหวพระยามาราธิราชจึงจำแลงแปลงตัวให้เป็นพญาราชสีห์คำรามร้องก้องมาตรงเข้าจะจับพญาเสือโคร่งกินเป็นอาหาร ฉับพลันท่านพระอุปคุตก็เข้าฌาณ

มีอภิญญาเป็นบาทดุจลัดนิ้วมือเดียวกลับกลายตัวเป็นพญายักษ์ตัวมหึมาตรงเข้าจับพญาราชสีห์ ซึ่งกำลังจะจับเสือโคร่งอยู่ทีเดียว เมื่อเสือโคร่งกลายเป็นควันและอากาศกลับกลายเป็นพญายักษ์เสียเช่นนี้ ก็รู้แน่แล้วว่ามีผู้มีความสามารถฤทธิ์เดชแก่กล้าจะบังเกิดขึ้นในขณะนี้ ก็ให้มีความเกรงกลัวขึ้นแต่วิสัยมารก็ชื่อว่าเป็นมารอยู่ตลอด ดังนั้น มันจึงแปลงตัวจากพญาราชสีห์ให้กลับกลายเป็นพญายักษ์เช่นเดียวกัน แต่แม้จะแปลงตัวสักเท่าใดก็ไม่สามารถจะสับประยุทธกับพญายักษ์อันเกิดจากอภิญญาพลังจิตที่สูงส่งได้เมื่อต่างตัวต่างยืนจังก้า เพื่อจักลองกำลังซึ่งกันและกัน ทางฝ่ายพระยามารก็อันตรธานหายไป การฉลองจุดประทีปรูปเทียนทั่วสากลชมภูทวีปก็ดำเนินไปด้วยความสะดวกสบายโดยมิได้มีอุปสรรคใดๆ ตลอดระยะเวลามีแต่ความดีงามสร้างบุญกุศลตามศรัทธาของตนๆ อย่างมิได้ขาดสาย

พระยามาราธิราช เมื่อแพ้ฤทธิ์ท่านอุปคุตแล้วมันก็มิได้ลดละความพยายามได้แปลงตนเป็นมาณพน้อยเพื่อจักได้มาขอเป็นศิษย์ของท่านอุปคุต มันนึกในใจของมันว่าเมื่อท่านพระอุปคุตเผลอเมื่อไรมันจะจับขาทั้ง ๒ ข้าง ของท่านอุปคุตเหวี่ยงไปนอกขอบจักรวาลเพื่อทำลายพระอุปคุตให้ได้ เมื่อมาณพน้อยมาขอเป็นศิษย์ ท่านพระอุปคุตก็ไม่ขัดข้องยอมรับมาณพน้อยเป็นศิษย์ตามความปรารถนา มาณพน้อยเธอก็พยายามหาช่องทางเพื่อจะจับพระอุปคุตเหวี่ยงไปนอกขอบจักรวาลให้ได้ แต่พระอุปคุตหรือท่านจะเผลอ ท่านกลับรู้ว่ามาณพน้อยนี้คือตัวพระยามาราธิราช ดังนั้นท่านจึงทำเป็นเหมือนไม่รู้ว่ามาณพน้อยนี้เป็นใคร เมื่อกาลเวลาล่วงมาหลายวันต่างก็ยังไม่มีใครเผลอพอที่จะทำอะไรกันได้ พระอุปคุตจึงคิดวิธีได้ วันนั้นขณะที่มาณพก้มกราบลงกำลังจะเอื้อมมือไปจับขาทั้ง ๒ ข้างของท่าน เพื่อจะเหวี่ยงท่านไปตกนอกขอบจักรวาล ท่านพระอุปคุตก็ได้เศกหนังหมาเน่า (สุนัขเน่า) ผูกลงที่คอของมาณพน้อยนั้นโดยพลันมิทันที่มาณพจะเอื้อมมือไปจับขาทั้ง ๒ ข้างของท่าน ทำให้มาณพน้อยตกใจเป็นกำลัง ท่านพระอุปคุตจึงอธิษฐานด้วยอภิญญาฤทธานุภาพว่า อย่าให้ผู้ใดแก้มัดหนังหมาเน่านี้ออกได้เป็นอันขาดแม้แต่มาณพน้อยนี้ ดังนั้น เมื่อมาณพน้อยถูกมัดด้วยหนังหมาเน่าโดยอิทธิฤทธานุภาพ จึงมิใช่หนังหมาเน่าธรรมดา ซึ่งมันส่งกลิ่นเหม็นตลบอบอวลอย่างยิ่ง จนมาณพน้อยสุดจะทนความเหม็นนั้นได้รีบเหาะไปในอากาศเที่ยวหาผู้ช่วยแก้หนังหมาเน่า มาณพน้อยได้เหาะไปขอความช่วยเหลือจากพระอินทร์ๆ ถามว่าใครผูก ได้รับคำตอบว่าท่านพระอุปคุตผูก พระอินทร์บอกว่าถ้าท่านพระอุปคุตผูกก็ไม่มีใครแก้ได้ มาณพน้อยจึงเหาะไปขอความช่วยเหลือจากเทพยดาทุกๆ ชั้น ตั้งแต่ชั้นจาตุมหาราชิกา ชั้นดาวดึงส์ ชั้นยามา ชั้นดุสิต ชั้นนิมมานรดี ชั้นปรินิมิตสวัสดี ถึงชั้นพรหม ทุกหนทุกแห่งได้พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า หากท่านพระอุปคุตได้เป็นผู้ผูกแล้ว ใครๆ ก็แก้ไม่ได้ เพราะไม่ใช่ผูกธรรมดาเป็นการผูกด้วยอิทธิฤทธานุภาพแห่งฌาณมี

อภิญญาเป็นบาท สุดที่ผู้ใดจะแก้ได้จงไปหาพระอุปคุตเถิด ผู้ใดผูกผู้นั้นจะต้องแก้จึงจะเป็นการถูกต้อง

๔.๒.๕ พระยามาราธิราชสิ้นฤทธิ์

เมื่อมาณพน้อยหมดหนทางที่จะแก้หนังหมาเน่าที่คอแหละเหม็นอย่างมหาศาล เช่นนั้นก็หมดพยศยอมที่จะกลับไปหาท่านพระอุปคุตให้แก้หนังหมาเน่าให้ เมื่อมาณพน้อยเหาะกลับมายังที่อยู่ของท่านพระอุปคุต ก็น้อมตัวยอมแพ้ เพื่อขอให้ท่านพระอุปคุตแก้มัดหนังหมาเน่าให้ เมื่อมาถึงท่านพระอุปคุตก็ยิ้ม แล้วก็พามาณพนั้นไปยังภูเขาสุเนรุราช แก้หนังหมาเน่าออกจากคอของมาณพน้อยนั้นแล้ว ท่านพระอุปคุตก็ยังมิได้ไว้วางใจ เพราะมารมันก็ยังเป็นมารตลอดไป เพื่อป้องกันอันตรายอันจะเกิดขึ้นในขณะที่พระเจ้าอโศกมหาราชฉลองพระบรมสารีริกธาตุ ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วันนี้ เราจะไม่ยอมปล่อยมาณพนี้เป็นอันขาด ดังนั้น ท่านพระอุปคุตจึงเอาสายราชคตคล้องคอมาณพ ซึ่งขณะนี้ได้กลับกลายเป็นตัวพระยามาราธิราชแล้วแหละได้มัดข้างหนึ่งติดไว้ที่เขาสุเนรุราช แล้วบอกแก่พระยามาราธิราชว่าเราจะมัดท่านไว้กับภูเขาสุเนรุราชนี้ตลอด ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน จนกว่าพระเจ้าอโศกมหาราชจะทำการฉลองพระบรมสารีริกธาตุเสร็จ เมื่อท่านพระอุปคุตได้เอาสายราชคตอธิษฐานด้วยอิทธิฤทธานุภาพจากฌานมีอภิญญาเป็นบาทมิให้พระยามาราธิราชดิ้นหลุดและหนีไปที่ไหนได้ พระยามาราธิราชถูกมัดจองจำอยู่กับที่เช่นนี้ ท้าวเธอก็รำพึงรำพันว่า "เออหนอเรานี้มาแพ้แก่สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างหน้าอับอายแก่เทวดามนุษย์อย่างที่สุด เมื่อเราได้เข้าผจญกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าครั้งนั้น แม้เราจะแพ้ท่านทุกอย่างทุกประการแต่ก็มิได้ถูกทรมานเหมือนอย่างสาวกของพระองค์ สาวกของพระพุทธองค์นี่ช่างทรมานข้าพเจ้าสุดแสนจะทนทาน ข้าพเจ้าจะขอยอมทุกสิ่งทุกประการมิได้มีข้อแม้แต่ประการใด" ส่วนท่านพระอุปคุตก็ได้แต่คอยฟังคำรำพันของพระยามาราธิราช แต่ก็มิได้แก้มัดให้แต่อย่างใด พระยามาราธิราชเมื่อถูกมัดจำจองอยู่เป็นเวลานานทรมานอย่างแสนสาหัสจนมาถึงวันสำคัญของพระยามาราธิราชเองคือ พระยามารได้ตั้งสัตยาธิษฐานอย่างมั่นคงว่า "ข้าพเจ้าจะละพยศทั้งปวงจะไม่รบกวนผู้ใด ขอตั้งอยู่ในความสงบขอนมัสการพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงพระคุณอันสูง แหละข้าพเจ้าขอตั้งสัจจะว่า ข้าพเจ้าขอเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเช่นกับด้วยพระพุทธองค์ จักได้โปรดสัตว์ผู้ยากให้พ้นจากโอฆะสงสาร ตั้งปณิธานเพื่อบำเพ็ญบารมีต่อไป ขอภูเขา สุเนรุราช เทพยดาทุกหมู่เหล่าจงเป็นพยานแก่ข้าพเจ้าผู้ปรารถนาโพธิญาณในอนาคตกาลด้วยเถิด"

เมื่อท่านพระอุปคุตได้ยินคำปรารถนาพระโพธิญาณเช่นนั้นแล้ว ท่านพระอุปคุตก็ได้เดินทางไปสู่ภูเขาสุเนรุราชทำการปลดราชคตที่ผูกพระ

ยามาราธิราชออกจากการพันธนาการ แม้เวลายังไม่ถึง ๗ ปี เพราะเหตุพระยามาราธิราชได้กลับใจละพยศทั้งปวง แล้วเป็นผู้ปรารถนาความเป็นพระสัมมา สัมพุทธเจ้าในอนาคต ดังนั้น เมื่อพระยามาราธิราชถูกปลดออกจากเครื่องพันธนาการแล้วก็ทรุดตัวลงก้มกราบท่านพระอุปคุตด้วยเบ็ญจางคประดิษฐและปฏิญญาตัวเป็นศิษย์ของท่านพระอุปคุตนับแต่นั้นเป็นต้นไป พระอุปคุตท่านก็รับพระยามาราธิราชเป็นศิษย์ ถือว่าพระยามาราธิราชเป็นศิษย์ท่านพระอุปคุตเป็นพระอาจารย์ ขณะที่กำลังนั่งสนทนากันระหว่างศิษย์กับอาจารย์ใกล้ฝั่งแม่น้ำ ท่านพระอุปคุตได้กล่าวว่า “นี่แน่พระยามาราธิราชท่านนี้เคยเห็นพระพักตร์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรานี้เกิดมาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ปรินิพพานเสียก่อนแล้ว ท่านพระยามาราธิราชท่านจงเนรมิตองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนองค์จริงให้เราได้เห็นจะได้หรือไม่” พระยามาราธิราชตอบว่าได้ กระผมจะทำทุกอย่างในฐานะศิษย์ถวายแด่พระอาจารย์ แต่กระผมขอท่านสักอย่าง ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นศิษย์ต้องเคารพคาระวะพระอาจารย์ หากกระผมเนรมิตเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ขอให้ท่านพระอาจารย์อย่าได้เคารพกราบไหว้เป็นอันขาด เพราะนั่นคือตัวกระผม” ท่านพระอุปคุตรับว่าได้ ทันใดนั้นพระยามาราธิราช ก็เนรมิตตัวเองให้เหมือนกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์จริงทุกส่วน แม้กระทั่งปุริสลักษณะ มีรัศมีผ่องใสเป็นฉัพพรรณรังสีงดงามอย่างยิ่ง เมื่อท่านพระอุปคุต ได้เห็นเช่นนั้นก็อัศจรรย์ยิ่งว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสง่ายิ่งนัก จึงห่มผ้าสไบเฉียงก้มลงนมัสการกราบลงด้วยเบ็ญจางคประดิษฐ ทันใดนั้นพระยามาราธิราชก็รีบกลับกลายตัวจากเนรมิตเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระยามารดังเดิมและต่อว่าท่านพระอุปคุตว่า “เหตุไฉนพระอาจารย์มาผิดสัญญา เพราะพูดกันแต่แรกว่าจะไม่กราบในเมื่อกระผมเนรมิตเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” ท่านพระอุปคุตตอบว่า “เราไม่ได้กราบท่านพระยามารดอก เรากราบพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างหาก” พระยามารแย้งว่า “ก็รูปเนรมิตนั้นคือตัวกระผม” พระอุปคุต “แม้จะเป็นตัวเธอ แต่รูปนั้นเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคุณธรรมเรามิได้กราบเธอแต่กราบคุณธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนรูปปั้นหรือวัตถุที่อยู่ข้างหน้าเรา จะใครก็ตามเมื่อเรากราบไหว้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าข้างหน้าเราก็มิได้ชื่อว่าเป็นอันกราบ”

ท่านพระอุปคุตปราบพระยามาราธิราชจนพ่ายแพ้แล้ว ท่านก็กลับไปเข้าฌาณอยู่ใต้ท้องทะเลตามเดิม พระยามาราธิราชก็ได้ปรารถนาพระโพธิญาณ พระเจ้าอโศกมหาราชก็ได้ฉลองพระบรมสารีริกธาตุตลอด ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วันตามพระราชประสงค์ ผ่านพ้นไปโดยมิได้มีอุปสรรคภัยอันตรายใด ๆ พระบรมสารีริกธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้แผ่กว้างไพศาลทั่วทั้งสากลชมภูทวีป ได้เป็นที่สักการะบูชาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไปด้วยประการฉะนี้

๔.๓ การรับพระบรมสารีริกธาตุ ครั้งที่ ๑

ท่านสันตะปะทะมหาเถระ เจ้าอาวาสวัดโคตะมะวิหาร เมืองจิตตะกอง ประเทศบังคลาเทศ เป็นผู้เก็บรักษาพระบรมสารีริกธาตุชุดนี้ไว้มีด้วยกันสิบเก้าองค์ ได้มีการรักษาพระบรมสารีริกธาตุสืบต่อจากพระเถระห้าชั่วคน เดิมได้ถูกขุดพบจากซากของพระเจดีย์ใกล้ชายแดนประเทศบังคลาเทศติดต่อกับประเทศพม่า (เดิมคือปากีสถาน ก่อนจะถูกแบ่งแยกออกเป็นประเทศบังกลาเทศ) พระเจ้าอโศกมหาราชได้สร้างพระเจดีย์ขึ้นถึงแปดหมื่นสี่พันองค์ตามสถานที่ต่าง ๆ และบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและมีศิลาจารึกไว้เป็นหลักฐาน ผอบที่ขุดพบโดยมากจะเป็นหินรูปครึ่งวงกลมเหมือนพระจันทร์ครึ่งซีก สีหินเป็นสีน้ำตาลอ่อนส่วนใหญ่

คืนหนึ่งท่านได้ฝันว่า มีพิธีมอบพระบรมสารีริกธาตุที่ท่านเก็บรักษาไว้ให้แก่พระภิกษุ ไม่ปรากฏแน่ชัดในความฝันว่าเป็นชาติใด แต่เป็นชาวเอเชียด้วยกัน หลังจากตื่นขึ้นท่านได้คำนึงว่า ประเทศบังคลาเทศส่วนใหญ่พุทธศาสนาเหลือน้อยเต็มที และประชาชนก็ยากจน ท่านมีความปรารถนาจะมอบพระบรมสารีริกธาตุบางส่วนให้แก่ประเทศที่พุทธศาสนาได้มีความเจริญรุ่งเรือง เช่น ประเทศไทยหรือศรีลังกา จึงได้ปรารภเรื่องนี้แก่ลูกศิษย์คือ พระวาสุมิตรภิกขุ พระวาสุมิตรได้เข้ามาจำพรรษาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้ว และพักอยู่ที่วัดราชผาติการาม วันหนึ่งพระวาสุมิตรได้พบรูปภาพของพระญาณวิริยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล ในปกหนังสือแมกกาซีนฉบับหนึ่งเป็นภาษาอังกฤษ เป็นรูปนั่งสมาธิใต้โคนไม้สะแกจึงได้ไต่ถามจากพระภิกษุในวัดนั้น ทราบว่าเป็นเจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล พระโขนง พระวาสุมิตรเกิดความเลื่อมใสจึงได้มาหาและบอกว่าหากท่านปรารถนาพระบรมสารีริกธาตุ ท่านก็จะนำมาถวายแก่พระญาณวิริยาจารย์ พระญาณวิริยาจารย์ไม่ได้ตอบรับแต่อย่างไร เหตุการณ์ผ่านไปถึง ๖ เดือน พระวาสุมิตรได้มาพบอยู่บ่อย ๆ จนกระทั่งวันหนึ่งท่านได้บอกว่า หากพระญาณวิริยาจารย์ไม่ปรารถนาจะรับพระบรมสารีริกธาตุก็จะนำไปถวายแก่ประเทศศรีลังกา พระญาณวิริยาจารย์ขอเวลาตัดสินใจและจะตอบให้ทราบภายหลัง หลังจากที่ท่านได้นั่งสมาธิอธิษฐานจิตก่อนรุ่งสว่างเป็นเวลาสามวันติดกัน ปรากฏเห็นแสงสว่างเท่าลำตาลพุ่งตรงมาที่วัดธรรมมงคล ปรากฏเสียงว่า "นี่คือพลังของพระบรมสารีริกธาตุชุดนี้ จงเตรียมตัวรับเถิด" รุ่งขึ้นเป็นวันธรรมสวนะ ท่านได้ประกาศว่าจะเดินทางไปรับพระบรมสารีริกธาตุจากบังกลาเทศ โดยชวน นายต่วน มิตรอุดม คหบดีชาวสำโรงให้ไปด้วย และพูดว่าจะพาไปดูพายุ "ไซโคลน" ได้มีผู้ขอติดตามรวมทั้งสิ้นตามรายชื่อมีสิบสามคน เมื่อลงจากเครื่องบินได้เดินทางไปสถานทูตไทย มีพันเอกสุรชิต กนิษฐานนท์เป็นเอกอัครราชทูตและแจ้งความประสงค์ให้ทราบว่า คณะธรรมยาตราเดินทางมาเพื่อรับพระบรมสารีริกธาตุ ท่านได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

พระบรมสารีริกธาตุ ที่นำมาจากประเทศบังคลาเทศ

ปรากฏการณ์พิเศษของพระบรมสารีริกธาตุ ณ พระมหาเจดีย์ฯ
วัดธรรมมงคล เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘

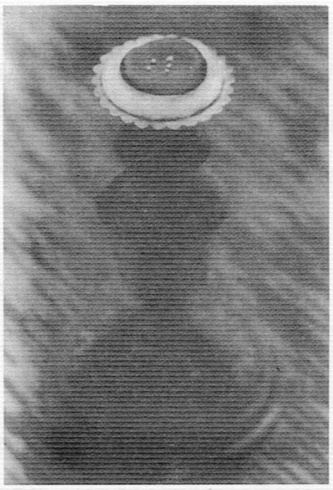
พระเกศาธาตุที่นำมาจากประเทศบังคลาเทศ ประดิษฐานในพระมหาเจดีย์ฯ

มณฑปที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ณ พระมหาเจดีย์ฯ

ระหว่างนั้นทุกคนต้องรออยู่ที่เมืองหลวงคือนครดักก้าเป็นเวลาถึงสามวัน เพื่อพบพระสันตะปะทะมหาเถระผู้เก็บรักษาพระบรมสารีริกธาตุ ขณะนั้นเดินทางไปธุระที่กัลกัตตา ประเทศอินเดีย

คณะได้ออกเดินทางโดยรถบัสจากนครดักก้าในเวลารุ่งอรุณ ระหว่างเดินทางมิได้หยุดพักแต่ประการใด เพราะหนทางไกลมาก ถนนขรุขระลำบากมากต้องนำรถลงแพผ่านแม่น้ำยมนา กว่าจะเข้าเขตจังหวัดจิตตะกองก็เป็นเวลาเลยเที่ยงคืน ทุกคนต้องทานอาหารกันบนรถ และเหน็ดเหนื่อยเหลือประมาณ ระหว่างนั้นหลายคนได้ม่อยหลับไป คนที่นั่งอยู่หลังรถได้กลิ่นหอมประหลาดคล้ายกลิ่นกำยานปนธูปแขกและน้ำมันจันทร์ ครั้งแรกคิดว่ามีผู้ทำขวดน้ำมันจันทร์หก แต่กลิ่นยิ่งรุนแรงขึ้นจนทุกคนในรถตกใจตื่น ต่างเอะอะถามกันว่าเป็นกลิ่นอะไร พระญาณวิริยาจารย์ตอบว่า ชาวบ้านคงช่วยกันจุดธูป ซึ่งสองข้างทางรถไม่มีบ้าน คนหนึ่งในจำนวนผู้เดินทางเกิดความสงสัยจึงเปิดหน้าต่างรถขึ้น ปรากฏว่ากลิ่นหอมรุนแรงนั้นได้ทะลักเข้ามาใน

พระบรมสารีริกธาตุที่ไปรับครั้งแรก จำนวน ๕ องค์

ชาวบังคลาเทศมาต้อนรับหลวงพ่อ

รถจากอากาศ และมิได้จางหายไปเลยจนถึงอาละบัสโฮเต็ล กลิ่นนั้นจึงได้หยุดลงเป็นที่พิศวงแก่ทุกคนที่ได้เดินทางร่วมกัน ในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น พระญาณวิริยาจารย์ นายชาติชาย นาครักษ์ นายนิตย์ โลหิตคุปต์ (ผู้สื่อข่าว นสพ.เดลิไทม์) นายสถาพร อิศรางกูร (ช่างภาพทีวีสีช่อง ๕) ได้เดินทางไปยังโคตะมะวิหาร เพื่อขอดูพระบรมสารีริกธาตุ และทราบว่าทางบังกลาเทศจะมอบให้เพียงหนึ่งองค์เท่านั้น พระญาณวิริยาจารย์ปรารถนาจะรับห้าองค์จึงได้ขอให้คุณรัตนา สมบุญธรรม เป็นผู้เจรจาด้วยเหตุผลที่ว่าพระพุทธศาสนาตามจุดต่างๆ กระจายทั่วโลก เป็นนิมิตดีหากได้รวมพุทธศาสนาให้เจริญยิ่งที่จุดใดจุดหนึ่ง ฉะนั้นการมอบพระบรมสารีริกธาตุรวมกันไว้ห้าองค์เสมือนเราได้อัญเชิญพระพุทธเจ้าทุกพระองค์มารวมกันไว้ ณ พระมหาเจดีย์ที่พระญาณวิริยาจารย์ปรารถนาจะสร้างให้สูงใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตามที่ได้ตั้งจิตอธิษฐานไว้ครั้งแรก คณะสงฆ์บังคลาเทศขอให้สร้างพระมหาเจดีย์ให้

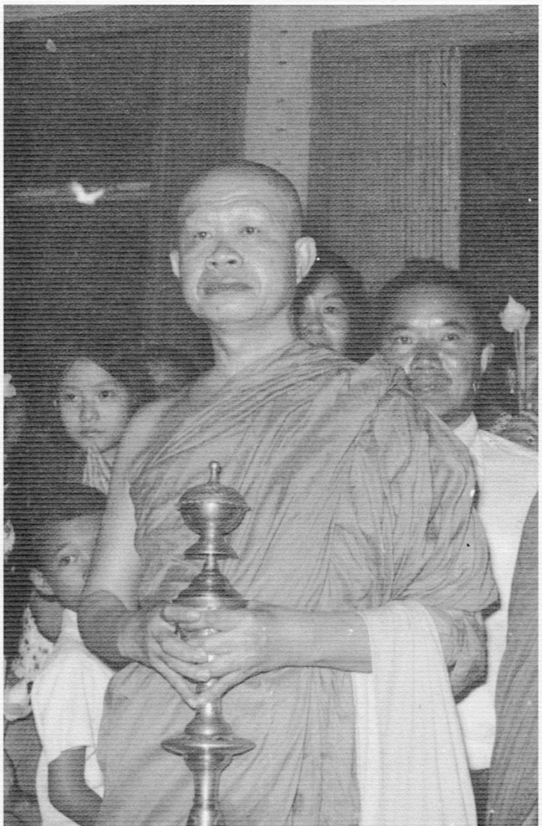
ขณะรับมอบ
พระบรมสารีริกธาตุ
ครั้งที่ ๑

เสร็จก่อนจึงจะมอบให้อีกสี่องค์ แต่สุดท้ายก็ยินยอมให้คุณรัตนา สมบุญธรรม เลือกพระบรมสารีริกธาตุได้ตามต้องการอีกสี่องค์ รวมเป็นห้าองค์ด้วยกัน นำความปิติยินดีให้พระญาณวิริยา–จารย์และคณะเป็นอย่างยิ่ง ทุกคนได้สวดอิติปิโสถวาย และพิธีมอบได้เริ่มขึ้นในวันต่อมาประมาณเวลา ๑๕.๐๐ น. ของวันที่ ๒๗ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๗ ณ โคตะมะวิหาร พิธีได้กระทำกันต่อหน้าฝูงชนชาวพุทธ ขณะทำพิธีมอบได้เกิดฝนตกใหญ่ แต่ปรากฏว่าโดยรอบโต๊ะที่วางพระบรมสารีริกธาตุไม่เปียกฝนซึ่งตกเป็นวงกลมรอบนอก เป็นที่น่าอัศจรรย์อีกอย่างหนึ่ง หลังจากนั้นเมื่อถึงกำหนดกลับ ตามกำหนดการเดิมจะเดินทางไปพุทธคยา ประเทศอินเดีย ได้ถูกระงับเพราะขณะที่เครื่องบินจากสนามบินจังหวัดจิตตะกอง จะนำพระบรมสารีริกธาตุทะยานขึ้นสู่อากาศไปนครดักก้า

พระญาณวิริยาจารย์ได้พูดว่า “ลาก่อนบังคลาเทศ เรากำลังจะกลับแล้ว” พอขาดคำเกิดอลเวงกันทั้งเครื่องบิน ได้เกิดพายุไซโคลนกระทันหัน ทั้งๆ ที่อากาศแจ่มใส กัปตันสั่งให้ทุกคนวิ่งหนีเร็วที่สุด ปรากฏว่าแทบเหยียบกันตาย น้ำทะเลขึ้นท่วมลานสนามบิน และต้นไม้ใหญ่หักระเนระนาด ในอากาศมีแต่แผ่นสังกะสี จากหลังคาบ้านคนปลิวว่อน ทุกคนหนีขึ้นรถบัสกลับโฮเต็ล รถไม่สามารถวิ่งต้านกระแสลมได้ กว่าจะถึงก็ปรากฏว่าในรถมีแต่เสียงสวดมนต์ เมื่อถึงโฮเต็ลซึ่งสูงแปดชั้น ทุกห้องเต็มหมด เพราะชาวต่างประเทศพากันหนีไปอยู่ที่นั่น น้ำในสระว่ายน้ำกลางแจ้งถูกกระแสลมดูดขึ้นมาสูงเหมือนลูกคลื่นในทะเล กว่าจะเจรจาขอห้องได้ก็ทุลักทุเลมาก เป็นเวลาใกล้เที่ยงเหลือเพียงสิบห้านาที พระญาณวิริยาจารย์ ยังไม่ได้ฉันอาหารเลย อาหารในโรงแรมก็หมด ไฟฟ้าก็ดับ ทางโรงแรมไม่สามารถจัดอาหารถวายได้ ขณะนั้นปรากฏว่ามีอาหารข้าวของและเครื่องกระป๋องของคุณรัตนาสมบุญธรรม ติดค้างอยู่ในกระเป๋าสะพาย จึงนำมาถวายเป็นภัตตาหารเพลได้ ส่วนกระเป๋าอื่นๆ ตกค้างอยู่ในเครื่องบินหมด ทุกครั้งที่คณะพยายามจะเดินทางต่อเกิดพายุไซโคลนขึ้นถึงสามครั้ง จนสายการบินประกาศงด คืนนั้นทุกคนได้สวดมนต์รวมกันโดยมีพระบรมสารีริกธาตุวางอยู่ตรงกลางโต๊ะ ระหว่างสวดมนต์นั่งสมาธิถวาย ทุกคนได้ยินเสียงที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุเคลื่อนไปมา

บนโต๊ะ แต่เมื่อลืมตาขึ้นปรากฏว่าอยู่ที่เดิมและมีเสียงดังคล้ายอุ้งเล็บนกใหญ่กระพือปีกดังประดุจจะเข้ามาในห้องที่พวกเรานั่งอยู่ สิ่งเหล่านี้ไม่มีใครอธิบายได้และได้เกิดอัศจรรย์แก่ทุกคนที่นั่งสมาธิอยู่คนละแบบอย่าง โดยทั่วกันทุกคน นายชาติชาย นาครักษ์ ถึงกับร้องไห้ออกมาดังๆ วันต่อมาอีกสองวันคณะจึงเดินทางต่อได้ แต่ไม่สามารถแวะประเทศอินเดียได้ เพราะต้องให้ทันกำหนดเดิมที่ประชาชนชาวไทยจะพากันมารอรับอยู่ที่สนามบินดอนเมือง ระหว่างเปลี่ยนเครื่องบินที่นครดักก้า เพื่อขึ้นเครื่องบินของบริษัทการบินไทย ชาวพุทธในบังกลาเทศที่นครดักก้า และคณะพระภิกษุนิกายต่างจากพระสังฆราชได้พากันเดินขบวนคัดค้านพวกเราที่สนามบิน แต่เอกอัครราชทูตไทยเห็นจะลุกลามใหญ่โต จึงได้มารับถึงประตูเครื่องบินและพาพวกเราเข้าห้อง วี.ไอ.พี. เพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ประท้วงไม่ให้นำพระบรมสารีริกธาตุกลับประเทศไทย ด้วยความช่วยเหลือของพันเอกสุรชิต กนิษฐานนท์ ท่านเอกอัครราชทูตไทย และเจ้าหน้าที่สถานทูต คณะของเราได้เดินทางกลับโดยปลอดภัยถึงกรุงเทพฯ เมื่อมาถึงดอนเมืองปรากฏว่าเกิดเหตุวุ่นวายในประเทศไทย ชาวนากำลังเดินขบวนต่อต้านรัฐบาล แต่เมื่อมาถึงได้ไม่นานชาวนาก็ได้สลายตัว นับเป็นนิมิตดียิ่ง ทันพิธีต้อนรับอันมีขบวนแห่จากสนามบินดอนเมืองยาวเหยียด โดยมี ฯพณฯ ดร.ประกอบ หุตะสิงห์ เป็นประธานเมื่อวันที่ ๓๐ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๗ เวลา ๑๗.๐๐ น.

หลวงพ่ออัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ ครั้งที่ ๑
มาถึงวัดธรรมมงคล

ชาวไทยแห่ต้อนรับพระบรมสารีริกธาตุ ครั้งที่ ๑

คณะผู้เดินทางไปรับพระบรมสารีริกธาตุ ครั้งที่ ๑

๑. พระญาณวิริยาจารย์
๒. พระวาสุมิตร
๓. พระต่วน มิตรอุดม
๔. นายธำรงค์ศักดิ์ อายุวัฒนะ (เลขานุการกรมการศาสนา)
๕. นายประยงค์ นามเมือง
๖. นายนิตย์ โลหิตคุปต์ (น.ส.พ.เดลิไทม์)
๗. นายสถาพร อิศรางกูร ณ อยุธยา (โทรทัศน์ช่อง ๕)
๘. คุณนายนวลศรี ศรีศักดิ์
๙. คุณนายละออง รุ่งเรือง
๑๐. นางปรุง สุทธิรัตน์
๑๑. นางรัตนา สมบุญธรรม
๑๒. นายชาติชาย นาครักษ์
๑๓. นางอาภา ประเทืองโลก

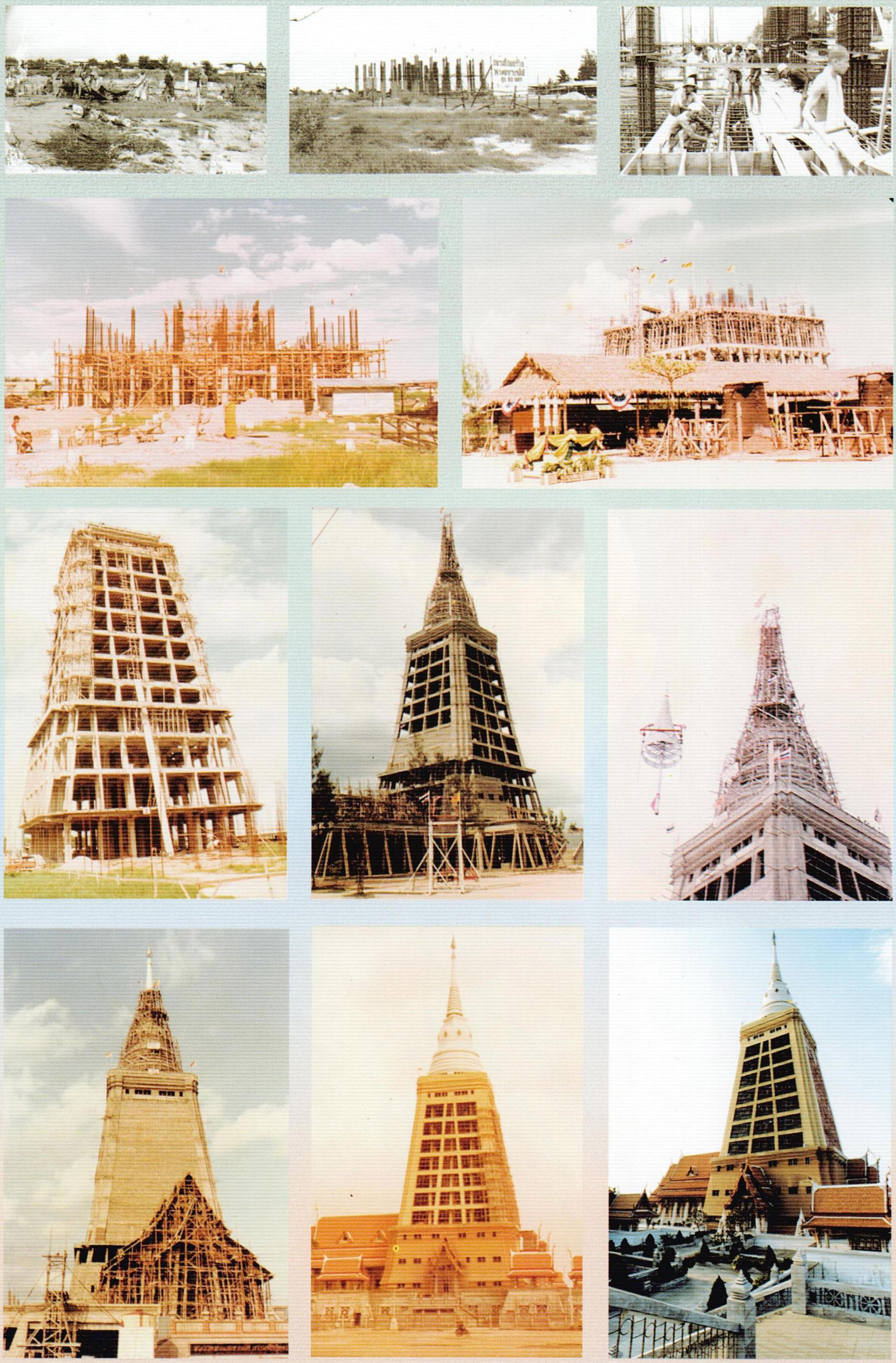
พระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ศรีรัตนโกสินทร์

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ เสด็จมาสักการะบูชาพระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดธรรมมงคล

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ทรงยกฉัตรพระมหาเจดีย์ พ.ศ.๒๕๒๕

การก่อสร้างพระมหาเจดีย์ฯ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเป็นพระมหาเจดีย์ที่งดงามและสูงที่สุดในประเทศไทย

พระราชธรรมเจติยาจารย์ผู้สร้างพระมหาเจดีย์สูงที่สุดในประเทศไทย

ธรรมพจน์

การทำงานใหญ่ๆ นั้น จะต้อง

ใช้สติปัญญาสูง

มีความรอบคอบ

มีศรัทธาสูง

มีร่างกายสมบูรณ์

มีจิตใจเสียสละอย่างแรงกล้า

พร้อมทั้งมีปัจจัยมาก

จึงจะทำสำเร็จได้

พระราชธรรมเจติยาจารย์

เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล

คติพจน์

มีความรู้ ต้องมีความฉลาด

มีความฉลาด ต้องมีความปราดเปรื่อง

มีความปราดเปรื่อง ในที่สุดต้องมี

คุณธรรม กิจกรรมจึงจะสำเร็จ

ได้รับประโยชน์ สมความประสงค์

พระราชธรรมเจติยาจารย์
เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล

๔.๔ ประวัติการสร้างพระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ฯ

เริ่มด้วยการตั้งสัจจยาธิษฐาน ต่อพระบรมสารีริกธาตุ ณ ที่วัดโคดมวิหาร จังหวัดจิตตะกอง ประเทศบังคลาเทศเป็นครั้งแรกว่า "หากข้าพเจ้าได้รับพระบรมสารีริกธาตุครบ ๕ องค์ ข้าพเจ้าจะสร้างพระมหาเจดีย์เพื่อประดิษฐานให้ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย" เมื่อข้าพเจ้าตั้งสัจจยาธิษฐานต่อพระบรมสารีริกธาตุ ก็เหมือนกับต่อพระพักตร์ของพระพุทธองค์ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ข้าพเจ้าก็ต้องทำตามโดยมิพรั่นพรึงต่อสถานการณ์ใดๆ ทั้งสิ้น แม้ว่าจะเป็นการหนักใจเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่อย่างไม่เคยปรากฏมาเลยในชีวิตของข้าพเจ้าก็ตาม ในที่สุดข้าพเจ้าก็ได้รับพระบรมสารีริกธาตุครบ ๕ องค์ ในวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๗

พ.ศ. ๒๕๑๘ ข้าพเจ้าได้ประชุมคณะกรรมการในการประชุมครั้งนี้ได้ตกลงที่จะดำเนินการสร้างมหาเจดีย์ โดยจัดซื้อที่ดินสำหรับเป็นที่ตั้งพระมหาเจดีย์ ๕ ไร่ จากนางบุญมา อยู่ประเทศ ซึ่งเป็นเจ้าของที่ได้ขายให้ในราคาถูกตารางวาละ ๒,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในที่ประชุมได้มอบหมายให้ ศาสตราจารย์ยรรยง ณ ตะกั่วทุ่ง เป็นผู้หาบุคคลที่เป็นสถาปนิกมาเขียนแปลนพระมหาเจดีย์ ภายหลังศาสตราจารย์ยรรยง ฯ ได้ผู้เขียนแปลน คือ อาจารย์ภิญโญ สุวรรณคีรี เป็นผู้เขียนแปลนพระมหาเจดีย์ อาจารย์ภิญโญ เป็นผู้มีความชำนาญในการเขียนศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นที่เลื่องลือในสมัยนั้น

ข้าพเจ้าได้พยายามวาดมโนภาพพระมหาเจดีย์ในใจ พร้อมกับเข้าสมาธิเพื่อความสงบวาดภาพเพื่อเป็นแนวความคิดให้แก่อาจารย์ภิญโญฯ จนปรากฏเป็นพระมหาเจดีย์ทรง ๔ เหลี่ยม มียอดเป็นเจดีย์ที่ส่วนมากเป็นแบบของประเทศไทย สูง ๙๔.๗๘ เมตร จัดเป็นชั้นมี ๑๔ ชั้น มีความสวยงามน่าทัศนาเป็นความคิดของอาจารย์ภิญโญฯซึ่งได้วาดภาพอย่างสุดฝีมือ กับทั้งให้เป็นประโยชน์ใช้สอย อาทิเช่น โรงเรียน ห้องสมุด ห้องประชุมเพื่อแสดงธรรม และสถานบำเพ็ญกรรมฐาน เป็นต้น การวาดแปลนพร้อมกับการปรึกษาหารือระหว่างข้าพเจ้ากับอาจารย์ภิญโญใช้เวลา ๑๐ เดือน จึงวาดแปลนสำเร็จ เมื่อการวาดแปลนของสถาปนิกสำเร็จแล้วเป็นหน้าที่ของวิศวกรนายสมอาจ จตุนิรัติศัย และคณะ เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ล้วนแต่เป็นวิศวกรเกียรตินิยมจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรวมสิบกว่าคน

เริ่มถมดินจากที่ลุ่มให้สูงขึ้น สูงกว่าพื้นเดิม ๑.๕๐ เมตร จากนั้นได้ว่าจ้างบริษัท U.C.M. มาสำรวจที่ดิน ในความลึกของชั้นดินที่จะมีความแข็งแรงพอที่จะรับน้ำหนักขององค์พระเจดีย์ ซึ่งได้ทดสอบที่ดินอยู่ ๕๐ วัน เมื่อได้ดินแต่ละชั้นแล้วก็นำไปให้กรมวิทยาศาสตร์ทดสอบ จนเป็นที่พอใจว่าดินชั้นนี้สามารถที่รับน้ำหนักของพระเจดีย์ได้ ชั้นที่ต้องการสุดท้ายเป็นดินสี

เหลืองปนแดงแข็งมาก ระยะลึก ๒๕ เมตร เป็นที่พอใจแก่วิศวกร ซึ่งจะต้องตอกเข็มให้ถึงดินชั้นนี้จึงจะรับน้ำหนักขององค์พระมหาเจดีย์ได้

๔.๔.๑ นิมิตเห็นพระอาจารย์มั่น

การสร้างพระมหาเจดีย์สูงที่สุดในประเทศไทยนั้น จำเป็นจะต้องใช้เงินค่าก่อสร้างเป็นจำนวนมาก ซึ่งข้าพเจ้าจะไปหาเงินที่ไหนมาทำการก่อสร้างให้สำเร็จได้ ขณะนั้นมีเงินอยู่เพียงหกพันบาทเท่านั้นเอง แต่จะมาสร้างพระมหาเจดีย์ตั้ง ๗๕ ล้านบาท จะเอาเงินที่ไหน? นึกย้อนไปถึงการสร้างโบสถ์ที่ใช้ทำสังฆกรรมอยู่ ใช้เวลาสร้าง ๓ ปี หมดเงินไปล้านสอง ก็หมายความว่าเราหาเงินได้ปีละ ๔ แสนบาท โบสถ์หลังนี้จึงสำเร็จบริบูรณ์

อยู่มาวันหนึ่งขณะนอนเป็นทุกข์อยู่ว่าจะเอาเงินที่ไหนมาสร้างพระมหาเจดีย์แล้วก็นอนหลับไป พอตื่นเช้าตอนตีสามซึ่งเป็นเวลาตื่นนอนมานั่งสมาธิเป็นประจำทุกวัน ขณะนั่งสมาธิก็นั่งหลับไปยังไงไม่ทราบ ก็ปรากฏนิมิตเห็นหลวงปู่มั่นเดินตรงเข้ามาหา ข้าพเจ้าก็พูดกับท่านว่า

ข้าพเจ้า : เอ! ท่านอาจารย์ ผมนึกว่าท่านอาจารย์ตายแล้ว
พระอาจารย์มั่น : เฮ้ย! ใครบอกว่าเราตาย แกจะสร้างเจดีย์ใช่ไหม?
ข้าพเจ้า : ครับ
พระอาจารย์มั่น : เออ! สร้างเลยเราจะช่วย
ข้าพเจ้า : ครับ ๆ เดี๋ยว ๆ ผมขอพูดอีกหน่อย

ยังไม่ทันพูดอะไร ท่านก็หายวับไป เห็นท่านเดินออกไปทางหลังวัด พอรู้สึกตัวก็นั่งคิดทบทวน คงเป็นนิมิตหมายที่ดีแน่ เกิดความมั่นใจอย่างเต็มที่ ก็คิดว่า "ไหน ๆ เราได้ตั้งสัจจยาธิษฐานแล้ว เป็นไงเป็นกันละคราวนี้"

ในเช้าวันนั้นข้าพเจ้าได้กำหนดวันตอกเสาเข็มทันที แล้วได้ไปตกลงกับวิศวกรให้มาดำเนินงานตอกเสาเข็ม ทางวิศวกรต้องการเงิน ๔ หมื่นบาท ข้าพเจ้าได้โทรศัพท์ไปถามธนาคารว่าเงินที่ฝากไว้ว่ามีอยู่เท่าไร ทางธนาคารตอบว่ามีเงินฝากอยู่แค่สี่พันกว่าบาทเท่านั้นเอง ตายละหว่า จะทำยังไงดี รับปากเขาไว้แล้ว จะต้องจ่ายวันพรุ่งนี้ พอใกล้ค่ำก็เลยเดินไปเที่ยวยืมเงินเขาไปยืมบ้านผู้ใหญ่ก็ไม่มี เดินไปหายืมโยมรอบ ๆ วัดก็ไม่มี จึงเดินกลับวัดด้วยความไม่สบายใจ และได้คิดในใจว่า "พรุ่งนี้เสียชื่อแน่แล้ว วิศวกรมารับเงินไม่ได้เขาคงด่าเราแน่" แต่พอเดินเข้ามาในวัดเข้าไปในกุฎี มีคน ๆ หนึ่งมานั่งรอคอยถวายเงิน ๔ หมื่นบาทพอดี โดยพูดว่า

"นี่ถ้าอีก ๑๐ นาทีไม่มากลับแล้ว ผมขอถวายเงิน ๔ หมื่นบาท"

"โยมชื่ออะไร อยู่ที่ไหน เดี๋ยวเขียนใบอนุโมทนาบัตรให้" หลวงพ่อถาม

"ไม่เอาทั้งนั้น ลาล่ะ!" ลุกขึ้นเดินเปิดประตูออกไปเลย

หลวงพ่อถามซ้ำ โยมไม่เขียนชื่อหรือ

"ไม่เขียนไปละ รอคอยตั้งชั่วโมง" แล้วก็เดินหายไป

ข้าพเจ้านึกอยู่ในใจว่า เอ! มันเงินจริงหรือเงินปลอมหนอ ก็เลยจับพลิกดู เฮ้อ! ช่างเถอะ พรุ่งนี้วิศวกรเขาจะมารับเอาไปแล้ว เป็นไงเป็นกันปลอมหรือจริงรู้กันล่ะพรุ่งนี้ รุ่งเช้าวิศวกรมา ข้าพเจ้าก็ให้เงินเขาไป มองดูเขาก็ไม่ว่าอะไร เขาก็รับไปใช้ได้ตามปกติ นี้คือเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นโดยบังเอิญจริง ๆ

เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยการก่อสร้างจึงได้เริ่ม ซึ่งใช้เวลาตลอดปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงสร้างเสร็จ ได้กำหนดวันลงเสาเข็มเอก และกำหนดฤกษ์คือวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๑๙ ได้อัญเชิญเสด็จ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช วัดราชบพิธ ทรงเจิมลงเสาเข็มเอกเมื่อเวลา ๑๖.๔๙ น.

การตอกเข็มได้ว่าจ้างบริษัท U.C.M. มาตอกเสาเข็ม ก่อนตอกเสาเข็มนั้นได้ให้บริษัทมาตอกเสาให้ลึกถึงชั้นดินที่สำรวจคือ ถึง ๒๕ เมตรแล้วให้ทดสอบเสาเข็ม ๓ ต้น โดยทำการโรดดิ้ง ใช้น้ำหนักที่ต้องการกดเสาเข็มที่ตอกแล้ว ๓ ต้นอยู่เป็นเวลา ๑๐ วัน ปรากฏว่าการทดสอบได้ผลสมความตั้งใจถูกต้องตามสเปค ข้าพเจ้าได้เห็นวิธีการทดสอบโดยตลอด จึงได้อนุญาตให้ตอกเสาเข็มทั้งหมด ๕๕๐ ต้น เป็นแบบเข็มคอนกรีต D.H. หน้ากว้าง ๔๐ ซ.ม. ยาว ๒๓ เมตร เมื่อขณะที่ตอกเสาเข็มข้าพเจ้าต้องให้พระภิกษุที่ไว้ใจและตัวข้าพเจ้าเองคอยสังเกตการตอกเสาเข็มลงไปว่า การตอกได้ตอกกี่ทีของแต่ละเมตร ปรากฏว่าอันดับแรกเพียงกดก็ลงไปแล้วโดยไม่ต้องตอก ๑๐ เมตร จากนั้นต้องตอก ๒๐ ครั้ง ๕๐ ครั้ง ๘๐ ครั้งต่อเมตร จนถึงสุดท้าย ๑๒๐ ครั้งต่อเมตร ซึ่งตอกไม่ลงอีกแล้วก็ถูกต้องตามที่ต้องการ ลูกตุ้มสำหรับตอกน้ำหนัก ๑๐ ตัน บริษัทใช้เวลาตอกเข็ม ๑๐ เดือนจึงเสร็จ คือเสร็จในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๙

ฐานราก
พระมหาเจดีย์

๔.๔.๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯเสด็จมาวางศิลาฤกษ์พระมหาเจดีย์

เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๑๙ เวลา ๑๔.๔๙ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามมกุฎราชกุมารี สมเด็จเจ้าฟ้าจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ ได้เสด็จทรงวางศิลาฤกษ์พระมหาเจดีย์ ในวันนั้น ฝนตกลงมาอย่างหนัก น้ำท่วมบริเวณวัด เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาถึงวัด ฝนก็ได้หยุดลงโดยฉับพลัน ท้องฟ้าโปร่งเหมือนปกติ ขั้นแรกเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะให้ทรงเจิมแผ่นศิลาฤกษ์เท่านั้น เพราะเกรงจะทรงลำบากในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางศิลาฤกษ์ ณ ที่วางศิลาฤกษ์ แต่ครั้นถึงกำหนดเวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งให้ไปวางศิลาฤกษ์ที่หลุมศิลาฤกษ์ ทรงเสด็จไปวางศิลาฤกษ์ ซึ่งเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ยังความปลื้มปิติยินดีแก่ข้าพเจ้าและพสกนิกรที่มาชุมนุมกัน ณ ที่นี้อย่างหาประมาณมิได้

หลังจากการลงเสาเข็มเสร็จ เป็นเวลาน้ำยังไม่ลด จึงไม่สามารถจะขุดหลุมหัวเสาเข็มได้ เพราะขุดลงไปแล้วมีแต่น้ำ จะทำให้ไม่เรียบร้อย และอาจจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรากฐาน จึงรอจนน้ำแห้ง วันที่ ๒๕

เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๒๐ จึงได้เริ่มลงมือขุดดินหัวเสาเข็มเพื่อวางคานคอดิน ใช้เวลา ๓ เดือนเสร็จ โดยใช้กำลังของพระภิกษุสามเณรและชีในวัดธรรมมงคล ซึ่งมี ๓๐๐ กว่ารูป นับว่าพระภิกษุสามเณรได้เป็นกำลังส่วนหนึ่งในการสร้างพระมหาเจดีย์ เมื่อขุดหลุมเสร็จแล้วได้ช่างมิ่งเป็นนายช่างดำเนินการก่อสร้างในส่วนรากฐานถึงองค์พระมหาเจดีย์ชั้น ๕ จากนั้นได้นายช่างแฉล้ม เอมบุญลือ เป็นนายช่างก่อสร้างพระมหาเจดีย์จนสำเร็จ

การผูกเหล็กชั้นคานคอดินเฉพาะองค์พระเจดีย์ ใช้เหล็กใหญ่มากคือเหล็ก ๘ หุน หรือเหล็กนิ้ว ๒๕ มิล ผูกเป็นตระแกรงถึง ๓ ชั้น ตอนกลางเป็นคอม้า ตั้งเสาตั้งแต่ชั้นฐานคานคอดิน หนาถึง ๑.๘๐ เมตร ใช้เหล็กเฉพาะคานคอดินถึง ๒๕๐ ตัน ใช้ปูนซิเมนต์สำเร็จจากบริษัทชลประทานซิเมนต์เฉพาะคานคอดินถึง ๒๐๐๐ คิวบิกเมตร การเทคอนกรีตคานคอดินนั้นเทตลอด ๒๔ ชั่วโมง ขณะนั้นเป็นเวลาเคอร์ฟิว ต้องขออนุญาตจากกรมตำรวจใช้เวลา ๗ วัน ๗ คืน จึงเสร็จโดยใช้รถบรรทุกผสมคอนกรีตลำเลียง คานคอดินนั้นมิใช่ทำเฉพาะหัวเสา แต่ทำเป็นแผ่นเดียวสี่เหลี่ยมกว้าง ๓๓ เมตร ยาว ๓๓ เมตร หนา ๑.๘๐ เมตร ถือว่าเป็นมาตรฐานมั่นคงมาก การผสมคอนกรีต ก็ได้ผสมถูกต้องตามมาตรฐานทุกประการเช่น ส่วนของซีเมนต์-หิน-ทราย เสร็จแล้วก็หล่อส่วนหนึ่งไปให้กรมวิทยาศาสตร์ทดสอบกดให้ได้มาตรฐาน คอนกรีตเหล็กเส้นที่ใช้ทำรากฐานนั้นใช้เหล็ก ๒๕ มิล-เหล็กนิ้ว S.D. ๔๐. ซึ่งก็ตัดส่วนหนึ่งนำไปใช้กรมวิทยาศาสตร์ดึงให้ได้มาตรฐานเป็นการทดสอบให้ถูกต้อง ปูนซิเมนต์ใช้ซีเมนต์ตราพญานาค เป็นปูนซุปเปอร์ทั้งหมด หิน-ทราย ก่อนผสมคอนกรีตได้ล้างสะอาด และตรวจว่าเป็นทรายและหินชั้นดีจึงจะใช้ผสมคอนกรีต และเหล็กก็วัดตามมาตราส่วนถูกต้อง จึงเป็นอันว่าทำคอนกรีตเสริมเหล็กได้มาตรฐานทุกประการ

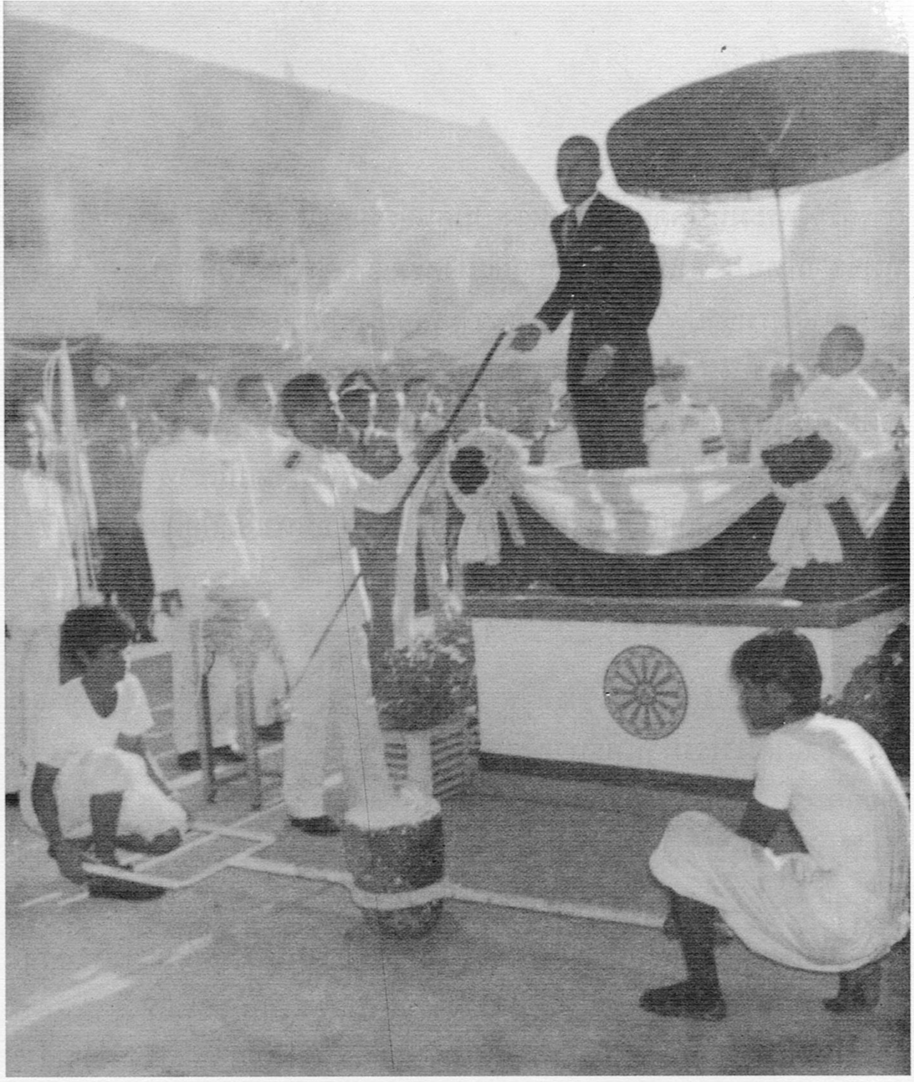
เงินที่นำมาก่อสร้างพระมหาเจดีย์นี้ เป็นเงินที่ประชาชนทั่วประเทศไทยได้มีศรัทธาร่วมกันบริจาค โดยมิได้มีการบังคับ เป็นไปโดยศรัทธาที่แท้จริง ไม่มีการเรี่ยไรหรือเดินเรี่ยไรตามบ้านหรือตามที่ต่างๆ เพียงแต่ประกาศว่า "จะสร้างพระมหาเจดีย์ทั้งใหญ่และสูงที่สุดในประเทศไทย เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและพระเกศาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น" ก็ได้มีผู้ศรัทธามาบริจาคที่วัดธรรมมงคลโดยมิได้ขาดสาย เราอาจกล่าวได้ว่า นับแต่วันประกาศว่าจะสร้างพระมหาเจดีย์คือ พ.ศ. ๒๕๑๙ นับแต่วันนั้นเป็นต้นมา ได้มีผู้มาบริจาคทรัพย์สร้างพระมหาเจดีย์ไม่เคยขาดเลยแม้แต่วันเดียว จะแตกต่างก็คือมากหรือน้อย สิ่งนี้เป็นสิ่งอัศจรรย์มาก เพราะตั้งแต่สร้างวัดมาไม่เคยมีปรากฏการณ์เช่นนี้เลย จึงทำให้การก่อสร้างพระมหาเจดีย์ได้ดำเนินการโดยตลอด อันเป็นกำลังใจให้แก่ข้าพเจ้าอย่างสูงทีเดียว แม้ว่าการบริจาคจะมีทุกๆ วันแต่บางครั้งก็ไม่พอแก่ความต้องการ เพราะต้องซื้อ

ของก่อสร้างเป็นจำนวนมาก ก็ต้องเป็นหนี้แก่ทางร้านค้าบ้างและธนาคารบ้าง ทั้งนี้ร้านค้าและธนาคารก็ให้ความร่วมมือด้วยดีตลอดมา มีบางร้านที่จะฟ้องร้องเอาเพราะจ่ายเงินล่าช้า แต่ก็มีเพียงร้านค้าเดียว ทุกอย่างจึงไม่เป็นปัญหา แต่สำหรับการบริจาคนั้นได้เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ เมื่อพระมหาเจดีย์สูงขึ้นเป็นรูปร่าง ศรัทธาของประชาชนดูเหมือนเป็นไปตามการก่อสร้าง เมื่อครั้งพระมหาเจดีย์ตอกเสาเข็มเสร็จจมอยู่ในดิน ต้องทิ้งระยะทำต่อไม่ได้เพราะน้ำยังไม่ลด ขุดดินหัวเข็มไม่ได้เป็นเวลาถึง ๓ เดือน ได้มีผู้เขียนจดหมายมาต่อว่าเสียๆ หายๆ โดยกล่าวหาว่านำเงินมานอนทิ้งบ้าง ผู้ศรัทธาบริจาคเงินมาว่าเอาเงินไปไหน บ้างก็พูดตรงๆ เลยว่านี่โกงเงินไปแล้วหรือ และจะลงโทษแก่ผู้สร้างได้อย่างไร บางรายใจร้อนให้ตอบด่วนแต่จดหมายทุกฉบับบอกที่อยู่ไม่ตรงตามความเป็นจริง ข้าพเจ้าได้ให้พระเลขาเขียนถึงก็ไม่เคยถึง เลยยกเลิกไม่ตอบ ปล่อยให้ความจริงมันฟ้องตัวเองจะดีกว่าก็เลยงดต่อความยาว ในที่สุดเมื่อการก่อสร้างดำเนินไปเรื่อยๆ จดหมายชนิดนี้ก็หายไป แต่ยังมีจดหมายอีกชนิดหนึ่ง กล่าวหาว่าข้าพเจ้ามาสนใจเรื่องวัตถุไม่สนใจเรื่องจิตใจและขณะนี้เศรษฐกิจกำลังแย่ ไม่ควรจะมาสร้างพระมหาเจดีย์ให้ใหญ่โตเช่นนั้น ทั้งข้าพเจ้าเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตตเถระ ก็ยิ่งไม่สมควร แต่ข้าพเจ้าก็ไม่โต้ตอบจดหมายประเภทนี้ เพราะมันไม่เสียหายอะไร เนื่องจากการสร้างพระมหาเจดีย์ก็คือการสร้างศูนย์รวมของจิตใจ และข้าพเจ้าก็ไม่เคยทอดทิ้งการบำเพ็ญสมาธิส่วนตัว และสอนผู้อื่นให้ทำสมาธิอยู่เป็นประจำมิได้ขาด แม้แต่พระมหาเจดีย์นี้ก็มีสถานที่ทำสมาธิ จึงตัดปัญหาข้อนี้ไป

๔.๔.๓ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เสด็จทรงเททองหล่อพระพุทธจิตตะกองสุโขทัย

เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๑ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเททองหล่อพระพุทธจิตตะกองสุโขทัย และพุทธบังคลาสยามสัมพันธ์อุทัตตสติตะ ในครั้งนี้ได้ทรงเป็นประธานทอดผ้าป่าสามัคคีเพื่อสร้างพระมหาเจดีย์ด้วย ยังความปลาบปลื้มให้แก่คณะกรรมการดำเนินการสร้างพระมหาเจดีย์อย่างสูงยิ่ง พร้อมทั้ง พณฯ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นก็ได้มาร่วมในการพิธีนี้ด้วย

นับแต่เริ่มการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้มีการสวดลักขีบวชชีจำนวนหมื่น และอาราธนาพระอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิศิษยสายหลวงปู่มั่น ภูริทัตตเถระ จำนวน ๓๐๐ กว่าองค์ทุกๆ ปี การสวดลักขีนั้นเพื่อความเป็นศิริมงคลแก่บริเวณสถานที่ๆ ตั้งองค์พระมหาเจดีย์ แต่ละครั้ง

จะต้องสวด ๓ วัน ๓ คืน การสวดลักขีคือสวดพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ การสวดนับเป็นแสนชื่อว่าลักขี การทำพิธีบวชชีสวดลักขีนี้ นอกจากสวดพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณแล้วยังมีการแสดงธรรมเทศนา และฝึกหัดบำเพ็ญสมาธิด้วย ทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มาบวชอย่างมาก จนเป็นที่สนใจแก่อุบาสิกามากขึ้น ครั้งแรกบวชกันเพียง ๕,๐๐๐ คน ต่อมาได้มีการเพิ่มขึ้นทุกปีจนถึงหมื่นคนและหมื่นกว่าคน ผู้ที่มาบวชชีได้มีศรัทธาบริจาคทรัพย์สร้างพระมหาเจดีย์ทุกคน แต่ละ ครั้งที่บวชชีคณะชีได้บริจาคทรัพย์จำนวนล้านบาทขึ้นไป นอกจากจะบริจาคในขณะบวชชีแล้ว หลังจากลาสิกขากลับก็ได้ไปบอกบุญแก่ญาติ-เพื่อน-ลูกหลานให้มาบริจาคสร้างพระมหาเจดีย์ จึงเป็นทางหนึ่งที่ทำให้มีผู้บริจาคทรัพย์เพิ่มขึ้นจนสามารถสร้างพระมหาเจดีย์อันใหญ่โตมหึมานี้ได้

การมาบวชชีก็ดี การบริจาคทรัพย์สร้างพระมหาเจดีย์ก็ดี มิได้มีการบังคับหรือมีนโยบายบังคับให้มากระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเลย ทุกๆ คนต่างมาด้วยความพอใจและศรัทธาด้วยตนเองทั้งนั้น ปรากฏว่าผู้มาบวชชีบริจาคทรัพย์ เป็นผู้มีศรัทธาอย่างแท้จริง เพราะมาทราบถึงความเป็นมหาปูชนียสถาน อันเป็นที่ประดิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิคือ พระบรมสารีริกธาตุและพระเกศาของสมเด็จ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ที่มีประโยชน์ มิใช่สร้างเพียงเพื่อการบูชาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะ

การสร้างพระมหาเจดีย์องค์นี้ หวังเป็นศูนย์รวมจิตใจ รวมพลังศรัทธาของชาวพุทธชาวไทย จึงเป็นนิมิตหมายแห่งศรัทธาของชาวพุทธชาวไทยว่า เป็นแหล่งแห่งศรัทธาปสาทะความเชื่อความเลื่อมใสอันแท้จริงบริสุทธิ์จริง เพราะหากศรัทธาของชาวพุทธไม่ถึงแก่นแท้แล้ว ย่อมจะปรากฏเป็นองค์พระมหาเจดีย์อันมหึมานี้ไม่ได้ หากแต่ศรัทธาที่บริสุทธิ์ช่วยบริจาคทรัพย์ตามกำลังศรัทธาของตน แม้จะเป็นคนละเล็กละน้อย เมื่อรวมกันเข้าทั่วประเทศไทยก็กลายเป็นของใหญ่โตขึ้นมาได้ ดังพระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ศรีรัตนโกสินทร์นี้จึงเป็นสัญลักษณ์แห่งศรัทธาของประชาชนชาวพุทธชาวไทยที่บริสุทธิ์แท้จริงซึ่งจะประมาณค่ามิได้

ส่วนพระคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิศิษย์สายหลวงปู่มั่น ภูริทัตตะเถระนั้น ท่านได้มาร่วมงานพิธีบวชชีสวดลักขีทุก ๆ ปี โดยที่ท่านทุกองค์ต่างก็ได้เสียสละเพื่อพระมหาเจดีย์อันเป็นปูชนียสถานสำคัญ แม้จะเหนื่อยมากในการเดินทางไกล และเวลานั่งสมาธิเพื่อเป็นการส่งเสริมพลังจิต เมตตาจิตตลอดคืนทั้ง ๓ คืนแห่งงาน ทุก ๆ องค์ก็เต็มใจเพื่องานนี้ จึงเป็นทางหนึ่งที่ดลใจให้ ชาวพุทธทั้งหลายเกิดความเลื่อมใส ทั้งในการสร้างมหาปูชนียสถานในครั้งนี้ การประชุมพระเถรานุเถระเป็นอันมากเช่นนี้ในกรุงเทพมหานคร เป็นสิ่งที่ทำได้โดยยาก เพราะพระเถรานุเถระเหล่านี้ท่านต่างก็อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ห่างไกลจากกรุงเทพฯ มาก แม้เวลาอยู่ในวัดธรรมมงคลก็ต้องลำบาก เพราะมากันมาก สถานที่ที่กว้างก็คับแคบ อย่างไรก็ตามแม้จะมีความลำบากท่านคณาจารย์ทั้งหลายก็ยังมาช่วยงานทุก ๆ ปี โดยสม่ำเสมอมิได้ขาด นี่เป็นการแสดงถึงความมีศรัทธาในองค์ท่าน ปรารถนาดีต่อพระบรมสารีริกธาตุและพระเกศาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นตัวแทนพระพุทธองค์

ในระหว่างการสร้างพระมหาเจดีย์ก็มีปัญหาหลายอย่าง แต่ก็ผ่านพ้นไปได้แม้บางครั้งเงินหมดต้องเป็นหนี้เขา แต่เป็นหนี้ไม่นานก็มีผู้มาถวายพอใช้จ่ายได้ บางครั้งไม่มีก็หลบหนีไปเชียงใหม่สักพักหนึ่ง เพื่อไปเพิ่มพลังจิต มิฉะนั้นจะสู้ไม่ไหวพอกำลังใจดีทำการบวชชีต่อไป ผู้ที่มาบวชชีได้ร่วมกันทำบุญตามกำลังศรัทธา ในที่สุดการสร้างพระมหาเจดีย์ที่สูงที่สุดในประเทศไทยก็สำเร็จ เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๘ เป็นวันหมดหนี้ การสร้างพระมหาเจดีย์ รวมค่าก่อสร้าง ๗๕ ล้านบาท

รายชื่อ สถาปัตย์และวิศวกร ผู้เขียนแปลน
พระมหาเจดีย์ "วิริยะมงคลมหาเจดีย์ศรีรัตนโกสินทร์"

สถาปัตย์

๑. นายภิญโญ สุวรรณคีรี
๒. นายเมธี สุนทรรังษี

วิศวกร

๑. นายสมอาจ จตุนิรัติศัย
๒. นายวันชัย อดิรัตน์วรกิจ
๓. นายสายัณห์ อิ่มสมบูรณ์
๔. นายพิชิต สุขเจริญพงษ์
๕. นายปกปัก สุวรรณเกษร
๖. นายสุเทพ บูรณะวิทยาภรณ์
๗. นายธวัชชัย ธนาศัพท์
๘. นายปิติพงษ์ ชิยานนท์

ช่างเขียนแบบ

๙. นายพันธ์ศักดิ์ คงไทย
๑๐. นายประชุม ยังตรง
๑๑. นายสมศักดิ์ ตั้งอิทธิโภโนย
๑๒. นายณรงค์ เอมกมล
๑๓. นายอโณทัย วิมลแก้ว
๑๔. นายอดุลย์ ปทุมเมศร

๔.๔.๔ เหตุผลของการสร้างพระมหาเจดีย์

ยืนบนยอดพระมหาเจดีย์ฯ
ด้วยความภาคภูมิใจ

การสร้างมหาปูชนียสถาน เช่นกับพระมหาเจดีย์วัดธรรมมงคล หรือปูชนียสถานทั่วโลก นาน ๆ จึงจะมีการสร้างในระยะหลาย ๆ ร้อยปีจึงจะมีการสร้างเช่นนี้สักครั้ง เพราะว่าเป็นการยากนักที่จะมีการสร้างปูชนียวัตถุใหญ่โตเช่นนี้สักที เนื่องจากการสร้างปูชนียวัตถุใหญ่โตจำต้องมีเหตุผลเพียงพอและมีความสำคัญเกิดขึ้น อันเหตุผลสำคัญที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งผลักดันให้มีการริเริ่มก่อสร้างอันเป็นปูชนียวัตถุอัศจรรย์เกิดขึ้นในโลก เช่น บุโรพุทโธ แห่งประเทศอินโดนีเซีย ปิรามิดที่ประเทศอียิปต์ พุทธคยาและทัชมาฮาลแห่งประเทศอินเดีย พระเจดีย์ชเวดากองที่ประเทศพม่า และพระปฐมเจดีย์แห่งประเทศไทยเป็นต้น แต่ละแห่งย่อมมีเหตุผลสำคัญทั้งนั้นที่สามารถผลักดันให้มีหัวหน้าเป็นผู้นำทำการก่อสร้างจนสำเร็จ ให้เป็นปูชนียวัตถุมหัศจรรย์เกิดขึ้นและตั้งตระหง่านอยู่ในโลก

พระมหาเจดีย์วัดธรรมมงคลนี้ บังเกิดขึ้นได้ เพราะศรัทธาของชาวพุทธชาวไทยร่วมพลังกันสร้างขึ้น โดยศรัทธานี้เกิดขึ้นภายในจิตใจมิได้บังคับ เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

๑. เพื่อประดิษฐานพระเกศาและพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แท้จริง จากดินแดนของพระพุทธองค์

๒. เพื่อเป็นศูนย์รวมพลังจิตใจของชาวพุทธและเป็นพุทธบูชาถวายเทิดพระเกียรติคุณแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ชาวพุทธศาสนิกชนทุกคนเคารพนับถือเป็นศาสดาเอกของโลก

๓. เพื่อรักษาพระธรรม โดยรวบรวมหนังสืออันเป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมด ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ และหนังสือธรรมะทุกประเภททุกภาษาในโลก เก็บรักษาไว้ภายในพระมหาเจดีย์

๔. เพื่อเป็นศูนย์รวมของการปฏิบัติธรรม โดยจัดสถานที่ภายในพระมหาเจดีย์ให้เป็นสัปปายะเหมาะแก่การปฏิบัติจิต และเป็นที่แสดงพระธรรมเทศนา ตลอดจนถึงเป็นที่บำเพ็ญกรรมฐานขั้นสูง

๕. เป็นมหาปูชนียสถาน อันจักนำมาซึ่ง พุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ พร้อมทั้งเป็นการแสดงพลังแห่งศรัทธาที่ยิ่งใหญ่ยุค

๖. เพื่อเป็นแหล่งกลางของการศึกษาพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรและเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีพระภิกษุสามเณรสอนเป็นวิทยาทาน เด็กเล็กเหล่านี้จักเติบโตเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีต่อไปในอนาคต

๗. เพื่อประโยชน์ทางประวัติศาสตร์ศิลปกรรม และวัฒนธรรมของชาติไทยในยุครัตนโกสินทร์

๘. เพื่อจารึกประวัติการสร้างพระมหาเจดีย์สมัยใหม่ สามารถใช้ประโยชน์มากที่สุดตั้งแต่ชั้นแรกจนถึงชั้นสุดท้าย คือชั้นที่ ๑๔

๙. แต่ละชั้นของพระมหาเจดีย์ใช้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

ชั้นที่ ๑	–	นครธรรม เป็นแหล่งศึกษาธรรมะสุดอลังการในนามสถาบันพลังจิตตานุภาพ
ชั้นที่ ๒	–	เป็นวิหารทรงไทยประดิษฐานพระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ
ชั้นที่ ๓	–	วิหารหลวงพ่อดำ เป็นที่แสดงธรรมและจัดงานต้อนรับแขก
ชั้นที่ ๔	–	เป็นห้องสมุดประชาชน
ชั้นที่ ๕-๖	–	เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม ม.๑-ม.๖
ชั้นที่ ๗	–	เป็นสำนักงานครูสอนและห้องประชุม
ชั้นที่ ๘-๙	–	เป็นสถาบันราชภัฏสวนสุนันทาระดับปริญญาตรีปีหนึ่ง-ปีสี่

ชั้นที่ ๑๐ - เป็นห้องคอมพิวเตอร์

ชั้นที่ ๑๑-๑๒ - เป็นพิพิธภัณฑ์

ชั้นที่ ๑๓ - เป็นสถานที่พักผ่อน ฝาผนังมีรูปแสดงปริศนาธรรมชั้นต้นถึงธรรมชั้นสูงสุด

ชั้นที่ ๑๔ - เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ พระอุรังคธาตุ พระเกศาธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๔.๕ การรับพระบรมสารีริกธาตุ ครั้งที่ ๒

พระวิสุทธินันทะมหาเถระ หัวหน้าพระสงฆ์เถระนิกาย เจ้าอาวาสวัดธรรมราชิกา นครดักก้า เมืองหลวงของประเทศบังคลาเทศ และคณะได้รับการเชิญให้เข้ามาร่วมพิธีทางศาสนาของสำนักปู่สวรรค์ แต่ด้วยพระต่างประเทศมาชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก ทำให้การต้อนรับเป็นไปได้ไม่ทั่วถึง ปรากฏว่าคณะของท่านวิสุทธินันทะไม่ได้รับการถวายอาหารกลางวัน ท่านจึงพากันเดินออกมาจากสำนักปู่สวรรค์ ขณะนั้นได้มีรถคันหนึ่งขับผ่านมาและนำคณะของท่านวิสุทธินันทะ มาส่งไว้ที่วัดธรรมมงคล ท่านได้พบเห็นการก่อสร้างพระมหาเจดีย์ เกิดความประทับใจ และเลื่อมใสในความสามารถของพระญาณวิริยาจารย์ ได้เห็นการบวชชี มีคนนับจำนวนหมื่นมาชุมนุมกันเพื่อรักษาอุโบสถศีล บวชชีพราหมณ์ ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ภายหลังต่อมาท่านวิสุทธินันทะได้ตัดสินใจมอบพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งท่านได้เก็บรักษาไว้นานกว่าห้าสิบปี ซึ่งเดิมพระบรมสารีริกธาตุชุดนี้มีจำนวนสี่องค์ด้วยกัน ลอร์ดคันนิงแฮม (ข้าหลวงอังกฤษ) ได้ขุดพบที่เมืองกุสินาราประเทศอินเดียใกล้กุสินาราวิหาร (บริเวณสถานที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน) ส่วนหนึ่งได้ถูกส่งไปที่พิพิธภัณฑ์ ประเทศอังกฤษ และส่วนหนึ่งได้มอบให้เจ้าอาวาสวัดพุทธที่นั่น เก็บรักษาไว้ที่วัดพุทธในอินเดีย ต่อมาท่านวิสุทธินันทะได้ไปจำพรรษากับท่านจึงเกิดความสนิทสนม เพราะมีศักดิ์เป็นญาติกัน และได้รับส่วนแบ่งของพระบรมสารีริกธาตุนี้ เมื่อออกพรรษาได้นำกลับไปประเทศบังคลาเทศ ท่านได้เก็บไว้ที่วัดท่านหนึ่งองค์ ส่วนอีกสามองค์ได้แยกย้ายไว้ตามวัดต่าง ๆ เมื่อเกิดรัฐประหารในบังคลาเทศ พระบรมธาตุสามองค์เกิดสูญหายในสงครามกลางเมือง ระหว่างที่เกิดเหตุการณ์นองเลือด ประชาชนชาวพุทธและต่างศาสนาพากันวิ่งเข้ามาในวัดเพื่อหลบภัยจากทหารที่กำลังไล่ฆ่ายิงฝูงชน คนเหล่านั้นตะโกนร้องขอให้ท่านวิสุทธินันทะช่วยชีวิต ด้วยความตกใจ ท่านวิสุทธินันทะจึงยกผอบพระบรมสารีริกธาตุไว้เหนือศีรษะและตะโกนว่า “ให้ทุกคนอยู่ในความสงบและภาวนา” ด้วยปาฏิหาริย์ของพระบรมสารีริกธาตุ ทหารส่วนนั้นได้วางอาวุธและเลิกล้มความตั้งใจที่จะฆ่าประชาชน ท่านวิสุทธินันทะได้รับการยกย่องและความเคารพจากประชาชนในละแวกนั้นเป็นต้นมา พระบรมสารีริกธาตุองค์ปัจจุบันนี้ได้ประดิษฐานไว้

ณ มณฑปของพระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ศรีรัตนโกสินทร์แห่งนี้ด้วย มีพุทธะลักษณะกลมสีทอง แตกต่างจากองค์อื่น

พิธีมอบพระบรมสารีริกธาตุ ได้มอบในนามรัฐบาลประเทศบังคลาเทศให้พระญาณวิริยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล เพื่อเสริมสร้างสัมพันธไมตรีของประชาชนทั้งสองประเทศและเพื่อความเจริญของพุทธศาสนาสืบต่อไปให้มั่นคงถาวร

พิธีได้กระทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๙ เวลา ๑๕.๐๐ น. ในสมัยของเอกอัครราชทูตไทยประจำนครดัทก้า ชื่อ นายวุฒิ ชูชม

คณะผู้เดินทางไปรับพระบรมสารีริกธาตุ ครั้งที่ ๒

๑. พระญาณวิริยาจารย์

๒. พระวาสุมิตร

๓. นางรัตนา สมบุญธรรม

๔. นางบุญถิ่น ณีซัง

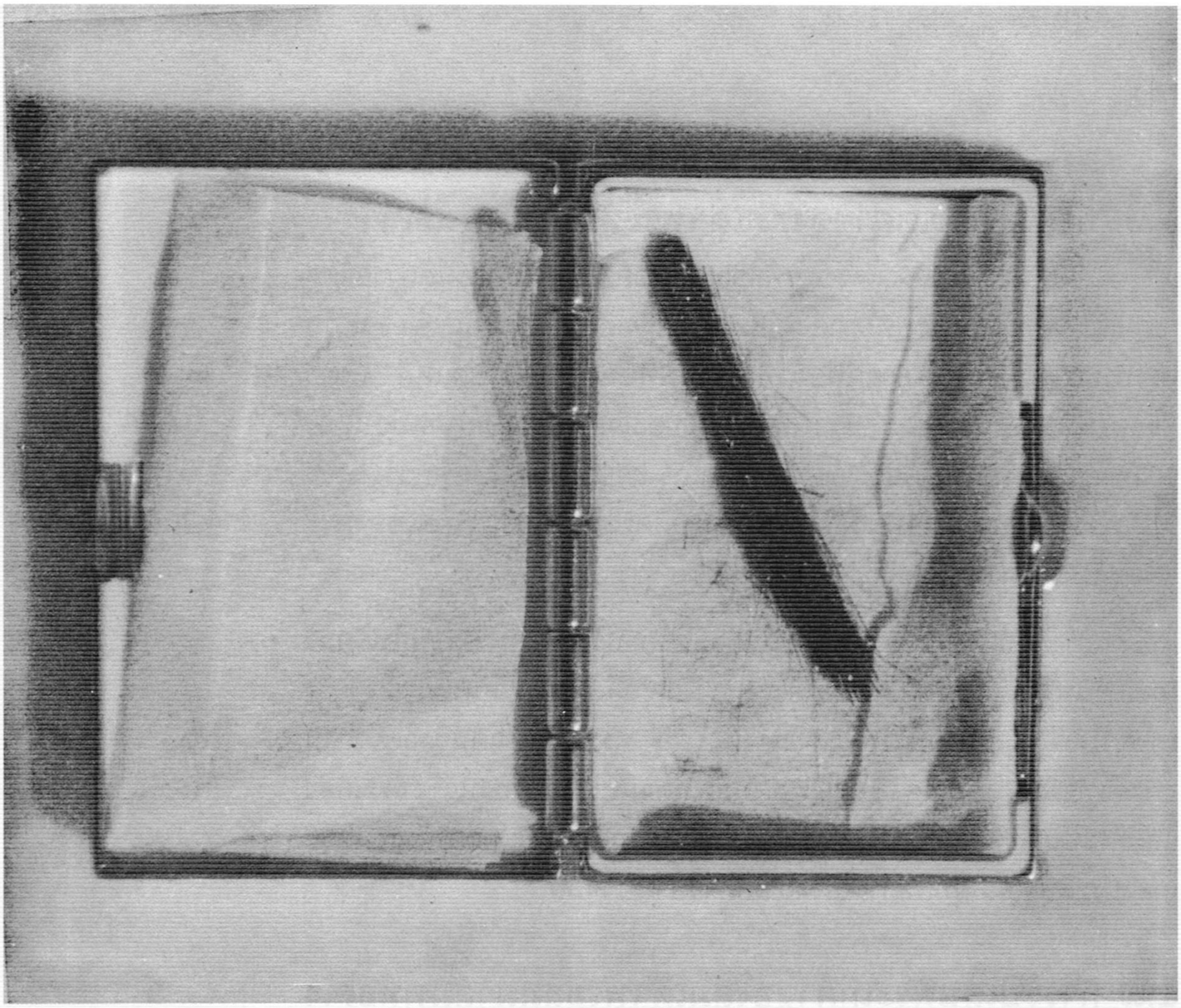
๔.๖ ประวัติพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นายตะปุสส และนายพัลลิกะ พ่อค้าสองคนพี่น้องได้ถวายสัสดุก้อนและสัสดุผงแด่พระพุทธองค์ เมื่อทรงตรัสรู้ หลังจากเสวยอิ่มแล้ว ๔๙ วัน ทรงประทานเส้นพระเกศาแก่พ่อค้าทั้งสองคนพี่น้องจำนวนแปดเส้น นัยว่าทั้งสองพี่น้องได้นำไปประดิษฐานที่พระเจดีย์ชะเวดากองประเทศพม่า ซึ่งชาวพม่าได้สร้างพระเจดีย์ชะเวดากองสูงใหญ่ สวยงามที่สุดเป็นที่บูชาแก่ชาวพุทธทั่วโลกจวบจนปัจจุบันนี้ นี่เป็นประวัติครั้งแรกของพระเกศาของพระสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ต่อมาเมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน ปรากฏในคัมภีร์มหาปรินิพพานสูตรว่า พระทนต์และพระเกศามิได้ไหม้ไปกับพระเพลิง ซึ่งเทวดาได้เป็นผู้เก็บรักษาไว้ (เทวดานั้น คือ พระเจ้าแผ่นดินซึ่งถือว่าเป็นสมมติเทวดา) ข้าพเจ้าคิดว่า สมมติเทวดานั้นเป็นผู้รักษาไว้ซึ่งพระเกศาและพระทนต์ จึงปรากฏว่ามีพระทนต์ประดิษฐานอยู่ที่ประเทศศรีลังกา พระเกศาประดิษฐานอยู่ที่ประเทศบังคลาเทศจวบจนปัจจุบัน

๔.๗ การรับเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คณะธรรมยาตราวัดธรรมมงคล หลังจากได้รับพระบรมสารีริกธาตุแล้ว ทุก ๆ ปีคณะเราจะได้ไปเยี่ยมเยียนเพื่อบำเพ็ญกุศล และเป็นการตอบแทนที่คณะสงฆ์บังคลาเทศได้ถวายพระบรมสารีริกธาตุแก่ประเทศไทย ในการเดินทางทุกครั้งจะต้องไปที่โคตมะวิหาร แวะนมัสการสมเด็จศรีลาลังกามหาเถระสมเด็จพระสังฆราชแห่งบังคลาเทศ และท่านสันตะปะทะมหาเถระเลขาธิการมหาเถระสมาคม ในการเดินทางครั้งนี้ขากลับได้แวะไปที่สามัคคีพุทธสมาคม ใจกลางเมืองจิตตะกองโดยการเชิญของคณะกรรมการพุทธสมาคมแห่งนี้ ขณะที่คณะเราวิสาสะกับชาวพุทธที่มารับพวกเราที่วิหารนั้น คุณรัตนา สมบุญธรรม ได้เดินเที่ยวชมบริเวณพุทธสถานแห่งนี้ จนไปถึงที่บูชาอันเป็นแท่นมีประตูเหล็กปิดอยู่อย่างหนาแน่น ขณะที่คุณรัตนากราบบูชาพระอยู่นั้น มีพระภิกษุรูปหนึ่ง มาทักทายปราศรัยประมาณสักครู่หนึ่ง โดยเผอิญหรืออย่างไรไม่ทราบ ท่านก็ได้เชิญคุณรัตนาเข้าไปที่บูชา แล้วท่านก็ได้เปิดผอบเพื่อให้นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ภายในผอบนั้น เมื่อคุณรัตนาได้เห็นก็สงสัยและถามพระว่า พระบรมสารีริกธาตุทำไมจึงสีดำ พระได้บอกคุณรัตนาว่า เส้นพระเกศาของพระพุทธเจ้า คุณรัตนาได้อุทานขึ้นว่า "เส้นพระเกศา (เส้นผม) ของพระพุทธเจ้า" เกิดปิติ ดีใจ ตกใจพร้อมกัน สิ่งที่ปรากฏต่อสายตา มีลักษณะคล้ายเส้นผมนับจำนวนเป็นร้อยเส้น สีดำสนิท แต่เล็กกว่าเส้นผมมนุษย์ธรรมดา เหยียดเป็นเส้นตรงแข็งติดกันเป็นพืด แต่ละเส้นส่องแสงแวววาวคล้ายประกายของเพชร เมื่อต้องแสงไฟมีประกาย

เหมือนสีรุ้ง ด้วยความพิศวงและอัศจรรย์ พอดีขณะนั้นคุณสาร บรรดาศักดิ์ หัวหน้านักข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเดินตามขึ้นมา จึงเรียกให้คุณสารเข้ามาดูด้วย คุณสารถามว่าดูอะไรกัน พระองค์นั้นตอบว่า นี่ไม่ใช่พระบรมสารีริกธาตุ แต่เป็นเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คุณสาร บรรดาศักดิ์ ดีใจมาก ยกผอบทูนไว้บนศีรษะ เกิดปีติจนตัวสั่นไปทั้งตัว แม้ว่าจะเรียกสักเท่าใด คุณสารก็ไม่รู้สึกตัว คุณรัตนาจึงรีบวิ่งลงมาข้างล่าง ขณะนั้นพระญาณวิริยาจารย์กำลังฉันอาหารอยู่ จึงได้บอกว่าสงสัยคุณสารผีเข้า เรียกเท่าใดไม่รู้สึกตัว ท่านได้รีบขึ้นไปชั้นบน หลังจากนั้นสักครู่ คุณสารได้รู้สึกตัว และลืมตาขึ้นพูดว่า ผมงงไปหมดแล้ว ผมไม่รู้สึกตัวเลยว่าผมตัวสั่น แต่ผมเห็นภาพเหมือนภาพยนตร์กำลังฉายอยู่ เห็นภาพตนเองบวชเป็นพระภิกษุ เอื้อมมือรับเส้นผมนี้จากพระพุทธเจ้า ต่อมาภาพนั้นเปลี่ยนไปเห็นตัวเองสิ้นชีวิตเพราะอุบัติเหตุรถยนต์ชนกัน และพูดว่าเวลาของผมเหลือน้อยแล้ว ผมจะช่วยท่านสร้างพระมหาเจดีย์ให้สุดความสามารถ

ข้าพเจ้าได้ถามพระที่รักษาว่า เส้นพระเกศานี้ได้มาอย่างไร มีอยู่เท่าไร พระที่รักษาได้บอกว่า ได้รักษาไว้นานมาแล้ว เพราะพระพุทธศาสนาที่นี่สืบต่อกันมาตั้งแต่ยุคแรกของพระพุทธศาสนา ท่านได้เล่าต่อไปว่า เส้นพระเกศานี้มีทั้งหมดด้วยกัน ๔ ชุด ชาวพุทธที่ประเทศศรีลังกา ได้ทราบข่าวว่ามีเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่นี่ รัฐบาลศรีลังกาได้

ดำเนินการติดต่อคณะสงฆ์ เพื่อขอเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปประดิษฐานที่ประเทศนั้น จึงได้ถูกแบ่งไป ๑ ชุด เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ต่อมาชาวพุทธที่ประเทศญี่ปุ่น ได้ทราบว่าที่ประเทศบังคลาเทศมีเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระเถระผู้ใหญ่ได้เดินทางมาเจรจาเพื่อขอเส้นพระเกศานี้จนเป็นที่ตกลงแล้ว รัฐบาลญี่ปุ่นได้เป็นธุระที่จะอัญเชิญเส้นพระเกศานี้ โดยคณะสงฆ์และรัฐบาลบังคลาเทศได้มอบถวายไป ๑ ชุด ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ มีพิธีแห่ฉลองใหญ่โตมาก และได้สร้างพระเจดีย์เพื่อบรรจุเส้นพระเกศานี้บนยอดภูเขา ตามประทีปบูชาตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน เวลานี้ท่านบอกว่าเหลืออยู่สองชุด

หลังจากพวกเรากลับประเทศไทยแล้ว ก็ได้ครุ่นคิดว่าทำฉันใดจึงจะได้มาเป็นสมบัติของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณรัตนา สมบุญธรรม มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่ให้ได้พระเกศาชุดนี้มาไว้ที่ประเทศไทย จึงได้ติดต่อกับสมเด็จพระสังฆราชแห่งประเทศบังคลาเทศตลอดมา แม้ดูเหมือนความหวังจะเลือนลาง แต่ก็ได้ใช้ความพยายาม ในที่สุดความหวังก็ปรากฏขึ้นมา คือสมเด็จพระสังฆราชท่านได้พูดขอกับพระผู้รักษา ชื่อพระเถระทีบังคละ พระผู้รักษาก็จะยอมสละเพื่อประเทศไทย แต่ยังไม่ได้รับการยืนยัน คุณรัตนานำจดหมายของสมเด็จพระสังฆราชมาให้ข้าพเจ้า ยืนยันว่าเราจะได้เส้นพระเกศาฯ ค่อนข้างแน่

คุณรัตนาเป็นบุคคลสำคัญขึ้นแล้ว เพราะจดหมายบ่งว่า "ให้แก่คุณรัตนา สุดแล้วแต่จะถวายพระองค์ใด หรือวัดใดสมควรจะได้รับเส้นพระเกศาฯ นี้" ข้าพเจ้าเองก็ดีใจมาก เมื่อได้รับจดหมายจากสมเด็จพระสังฆราชว่าได้ตกลงใจมอบให้คุณรัตนาเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะถวายแก่ผู้ใดหรือวัดใดพระสังฆราชคงจะเห็นว่า คุณรัตนาเป็นบุคคลสำคัญของวัดธรรมมงคล คงจะไม่นำไปถวายพระอื่น หรือนำไปถวายที่อื่นแน่ และคงจะดูมานานแล้วว่าคุณรัตนาเป็นผู้มีความปรารถนาดี เลื่อมใสอย่างยิ่งในวัดธรรมมงคล โดยเฉพาะพระญาณวิริยาจารย์เจ้าอาวาส จึงได้ทำหนังสือมอบเส้นพระเกศาแก่คุณรัตนา สมบุญธรรม อย่างเป็นทางการและเป็นหลักฐานตามปรากฏในหนังสือลงชื่อสมเด็จพระสังฆราช เป็นเรื่องแปลกประหลาดมากว่าทำไมสมเด็จพระสังฆราชไม่บอกมอบเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแก่ข้าพเจ้าโดยตรง เป็นเรื่องที่มหัศจรรย์มากและท่านคงจะดำริรอบคอบในเรื่องนี้ จึงได้นำลง และเรื่องก็เป็นจริงเป็นไปตามความประสงค์

หลังจากนั้นข้าพเจ้าได้พาคณะไปเจรจาเพื่อความแน่นอนอีก ๔ ครั้ง ทุกครั้งที่ไปท่านเจ้าของผู้รักษาเส้นพระเกศายอมมอบให้ตามหนังสือที่แจ้งมา แต่พอเรากลับประเทศไทย ก็ได้ข่าวว่าจะไม่ให้พวกเราเสียแล้ว จึงทำให้พวกเราไม่สบายใจ คุณรัตนา จึงต้องเดินทางไปเจรจา จนถึงครั้งสุดท้ายตกลงจะให้เส้นพระเกศาและกำหนดวันให้ไปรับ ดังนั้น คุณหมอประเสริฐ คุณประสพสุข

ปราสาททองโอสถ ผู้ซึ่งคุ้นเคยกับพณฯท่านพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี จึงนำพระญาณวิริยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลเข้าพบท่านนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ท่านนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับเส้นพระเกศาฯ ในครั้งนี้ พระญาณวิริยาจารย์ จึงเล่าเรื่องเส้นพระเกศาฯ ที่ทางคณะสงฆ์บังคลาเทศจะถวายแก่ประเทศไทย และขอให้รัฐบาลไทยเป็นผู้รับ ท่านนายกรัฐมนตรีทราบแล้ว มีความปลื้มปิติยินดีอย่างล้นพ้น ท่านปรารภกับพระญาณวิริยา-จารย์ว่า ผมยินดีอย่างยิ่งและพร้อมที่จะเป็นผู้น้อมรับเส้นพระเกศาฯ และบอกว่า ผมจะส่งผู้แทนรัฐบาลไทยไปกับคณะที่จะไปรับเส้นพระเกศาฯ ในครั้งนี้ แต่เมื่อใกล้กำหนดวันไปรับเส้นพระเกศา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ ท่านนายกรัฐมนตรี ได้รับเชิญไปเยือนประเทศสหรัฐอเมริกา พอดีกับทางคณะสงฆ์ประเทศบังคลาเทศพร้อมกับคณะธรรมยาตรามีพระญาณวิริยาจารย์เป็นหัวหน้า นัดเพื่อทำพิธีรับมอบเส้นพระเกศาฯ ซึ่งเป็นการลำบากอย่างยิ่งที่จะพบท่านนายกรัฐมนตรี เพราะอยู่ทางสหรัฐอเมริกา แต่คุณหมอประเสริฐ ปราสาททองโอสถ ก็ช่วยเหลืออย่างเต็มที่แม้จะเป็นการลำบากมากสักเพียงใดก็ตาม ดังนั้น คุณหมอประเสริฐฯ จึงโทรศัพท์ทางไกลแจ้งไปที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อท่านนายกรัฐมนตรีทราบ ท่านก็ได้โทรเลขเป็นหลักฐานส่งมาถึงประเทศไทยทันที โดยให้พันโทจำลอง ศรีเมือง เป็นผู้แทนรัฐบาลไทยเดินทางไปรับเส้นพระเกศาฯ กับคณะธรรมยาตราที่ประเทศบังคลาเทศ

เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว คณะธรรมยาตรามีพระญาณวิริยาจารย์ พร้อมทั้งพันโทจำลอง ศรีเมือง ผู้แทนรัฐบาลไทยจึงเดินทางจากประเทศไทยโดยสายการบินไทย ไปประเทศบังคลาเทศ ในวันที่ ๒๓ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๒ พักที่บาบูนี่โฮเต็ล ข้าพเจ้าพักที่สถานทูตไทยและได้แจ้งต่อคุณทวี มนัสช่วง เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงดักก้าให้ทราบว่า พวกเราจะมารับเส้นพระเกศาฯ ซึ่งท่านเอกอัครราชทูตก็ทราบล่วงหน้าแล้ว รุ่งขึ้นท่านเอกอัครราชทูตพร้อมคณะเราโดยสารเครื่องบินภายในประเทศ ไปยังจังหวัดจิตตะกองเพื่อทำพิธีรับเส้นพระเกศาฯ เมื่อคณะเราไปถึงจังหวัดจิตตะกองก็ได้กราบเรียนสมเด็จสังฆราช และพระผู้รักษาเส้นพระเกศาฯ ซึ่งกำหนดกันไว้ว่า วันที่ ๒๕ เดือนกุมภาพันธ์ เป็นวันรับเส้นพระเกศา

ท่านเจ้าของผู้รักษาเส้นพระเกศาพูดว่ายังไม่ให้ จะให้เหมือนกันแต่รอก่อน คุณรัตนาถามว่าจะรอไปถึงไหน ท่านตอบว่ายังไม่มีกำหนด คุณรัตนาถามว่ามีเหตุผลอะไร ท่านตอบว่ามีคนเขามาบอกว่าวัดธรรมมงคลเป็นวัดธรรมดา ไม่ใช่วัดใหญ่โต เจ้าคุณเจ้าอาวาสก็เป็นพระธรรมดา จะไปประดิษฐานวัดธรรมมงคล จะสมควรหรือ

มาถึงตอนนี้ ทำเอาข้าพเจ้าและคณะพร้อมทั้งคุณรัตนาตกตลึงไปหมด ทุกคนนั่งอยู่ในที่นั้นเงียบสงบ แม้กระทั่งสมเด็จพระสังฆราชเหมือนกับถูกมนต์สะกด ทันใดนั้นคุณรัตนาได้สติก่อนคนอื่น จึงพูดเป็น

ภาษาอังกฤษว่า ดิฉันขอพูดหน่อย การที่ท่านว่าวัดอื่นใหญ่โตนั้น มันไม่สำคัญหรอก เพราะวัดใหญ่เหล่านั้นเป็นวัดที่เขาสร้างเสร็จแล้ว สมภารมรณะภาพไป เขาก็ตั้งสมภารใหม่ขึ้น รักษาวัดไปเท่านั้นเอง ไม่มีความหมายเท่าไร ท่านเจ้าคุณญาณฯ ท่านสร้างวัดธรรมมงคลขึ้นด้วยน้ำมือของท่านเอง ไม่ใช่ไปสืบต่อเหมือนเจ้าอาวาสวัดอื่น สมเด็จพระสังฆราชทรงพูดช่วยขึ้นว่า ใช่ใช่ อย่างคุณรัตนาว่าเราได้ไปเห็นมาเองด้วยตาของเรา เราเองก็ยังทำไม่ได้เหมือนเจ้าคุณญาณวิริยาจารย์

คุณรัตนาได้พูดเสริมอีกว่า นอกจากวัดที่เจ้าคุณญาณฯ สร้างไปแล้วตั้ง ๑๒ วัด ขณะนี้ยังสร้างพระมหาเจดีย์สูงที่สุดในประเทศไทย หรืออาจจะสูงที่สุดในโลกด้วย เพื่อประดิษฐานเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งจะเป็นการเทิดพระเกียรติที่สูงที่สุด ขณะนี้กำลังก่อสร้างเสร็จไปเป็นส่วนมากแล้ว ดิฉันคิดว่าพระในประเทศไทยที่มีใครมาอ้างกับท่านว่าใหญ่โตนั้น คงไม่คิดจะสร้างมหาเจดีย์ใหญ่อย่างนี้ให้ลำบากหรอก

คุณรัตนาได้พูดเสริมต่อไปว่า ดิฉันเองสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ โดยไม่มีโอกาสเข้าใกล้พระ แต่ก็เลื่อมใสพระพุทธศาสนา ที่เลื่อมใสนั้นก็เพราะเจ้าคุณญาณฯ เนื่องจากดิฉันได้มาสนทนาธรรมและปฏิบัติธรรมกับท่านเจ้าคุณญาณฯ จนเห็นความดีในพระพุทธศาสนา

คณะกรรมการพุทธสมาคม บอกว่ายังให้ไม่ได้ เพราะพวกเขายังไม่พร้อม เราบอกเขาว่านายกรัฐมนตรีไทย ก็ได้เตรียมรับอยู่ที่ประเทศไทยแล้วตามกำหนดนี้ เขาก็ไม่ยอมให้และไม่กำหนดวันที่จะให้กับพวกเราด้วย คืนวันนั้นพวกเราก็ไม่สบายใจ กระวนกระวายกันอย่างหนัก ไม่ทราบว่าพวกเขาจะเอายังไงกัน ในที่สุดเช้าวันที่ ๒๔ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๒ คณะกรรมการพุทธสมาคมได้ประชุมกันที่เถระสมาคม เขาบอกว่าขออนุญาตรัฐบาลยังไม่ได้ และทางรัฐบาลไทยก็ยังไม่มีหลักฐาน พวกเราได้บอกเขาว่าเอกอัครราชทูตไทยท่านเป็นผู้แทนชาวไทยทั้งมวล พันโทจำลอง ศรีเมือง ก็เป็นผู้แทนรัฐบาลไทย เขาก็บอกว่ายังใช้ไม่ได้ เอกอัครราชทูตไทยถึงกับงงแล้วกลับมาที่โฮเต็ลอย่างความผิดหวัง รุ่งขึ้นเช้า เอกอัครราชทูตไทยก็ต้องเดินทางกลับไปนครดักก้าเพื่อติดต่อรัฐบาลบังคลาเทศ ขออนุญาตรับเส้นพระเกศา เอกอัครราชทูตไทยได้ไปนั่งรอเจ้าหน้าที่รัฐบาลบังคลาเทศและเจรจากับรัฐมนตรีเป็นการส่วนตัวตั้งแต่เช้าจนบ่าย จึงได้หนังสือรับรองเพื่อนำเส้นพระเกศาฯถวายให้แก่ประเทศไทย ท่านเอกอัครราชทูตไทยรีบขึ้นเครื่องบินมาที่จิตตะกอง ซึ่งพวกเราก็คอยกันอย่างกระวนกระวาย พอเห็นหนังสือรับรองจากรัฐบาลบังคลาเทศที่นำมาออกให้ดูเป็นหลักฐานตามความจริง พวกเราจึงหายกังวลใจและดีใจเป็นอย่างยิ่ง ท่านเอกอัครราชทูตฯ จึงนำหนังสือหลักฐานไปที่คณะกรรมการของเขา เมื่อเห็นหนังสือหลักฐานจากรัฐบาลของเขา คณะรักษาพระเกศาก็ออกตัวกันอีกว่า ยังไม่ได้นัดชาวบ้าน

กำหนดวันไม่ได้ เราก็บอกว่าเราจะต้องกลับประเทศไทยวันที่ ๒ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ เพราะกำหนดพิธีรับ ๔ มี.ค. ๒๕๒๒ นัดนายกรัฐมนตรีไทย แล้วเขาก็ไม่ฟังจนพวกเราต้องยื่นคำขาดว่าพ้นจากวันที่ ๑ มี.ค. ๒๕๒๒ แล้ว พวกเราจะกลับประเทศไทย คณะกรรมการพุทธสมาคม พร้อมกับพระผู้รักษาเส้นพระเกศาฯ ดูจะใจเย็นจนไม่ฟังความจำเป็นของพวกเรา

พันโทจำลอง มีความสนใจเป็นพิเศษ บอกพวกเราว่าให้ใจเย็นๆ ขณะเดียวกันกับพวกเราร้อนรุ่มกันไปหมด ในที่สุดคณะกรรมการของเขาได้มาต่อรองสิ่งต่างๆ มากมายกับท่านเอกอัครราชทูตของเรา ท่านเอกอัครราชทูตฯ ก็ยอมรับคำต่อรองทุกประการ เมื่อพวกเราเห็นว่าเรื่องการรับเส้นพระเกศาฯ เห็นจะตกลงกันได้ยากขึ้นทุกที พวกเราจึงต้องปรึกษากันอีกครั้ง โดยขอให้ท่านเอกอัครราชทูตไทยไปเจรจาโดยตรงกับคณะกรรมการ และผู้รักษาเส้นพระเกศาฯ ส่วนพันโทจำลองฯ คุณรัตนา และคุณบุญถิน ไปเจรจากับผู้ว่าการรัฐ เพื่อความสำเร็จในครั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายใช้ความพยายามและความสามารถอย่างเต็มที่ ฝ่ายผู้ไปเจรจากับผู้ว่าการรัฐนั้นสำเร็จก่อน และผู้ว่าการรัฐได้รับรองว่าจะมาเป็นประธานในพิธีให้ พร้อมทั้งรับรองว่า คณะกรรมการทางพุทธสมาคมและพระผู้รักษาเส้นพระเกศาจะมอบให้โดยไม่มีเงื่อนไข พันโทจำลอง คุณรัตนา คุณบุญถินรีบกลับมาแจ้งทางเอกอัครราชทูตไทยที่กำลังเจรจาอยู่กับคณะกรรมการของเขา พอคณะกรรมการทราบว่าผู้ว่าการรัฐตกลงที่จะมาเป็นประธานพิธีและมีหนังสือเอกสารจากรัฐบาลบังคลาเทศยืนยันมาทุกอย่างพร้อมแล้วเป็นอันไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการพุทธสมาคมและพระผู้รักษาเส้นพระเกศาฯ จึงยอมกำหนดรับมอบในวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. ซึ่งคณะมีความยินดีและชื่นชมสบายใจในคืนนี้คืนเดียว ส่วน ๔ คืนที่แล้ว มีแต่ความทุกข์ใจ

วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๒ เป็นวันทำพิธีรับเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นพิธียิ่งใหญ่ มีเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่และประชาชนชาวพุทธเป็นอันมาก และท่านผู้ว่าการรัฐ สมเด็จพระสังฆราช ท่านสันตะปะทะ เลขาธิการเถระสมาคมและพระมหาเถระจากที่ต่างๆ ๒๕ องค์ พร้อมพระเถระผู้รักษาเส้นพระเกศาฯ และพระมหาเถระทั้งหลาย ได้นัดมาประชุม ณ วิหารพุทธใจกลางเมืองจิตตะกอง

ฝ่ายเราคือคณะธรรมยาตรา มีพระญาณวิริยาจารย์ นายทวี มนัสช่วง ท่านเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศบังคลาเทศ พันโทจำลอง ศรีเมือง ผู้แทนรัฐบาลไทย ใกล้เวลาเข้ามา ความระทึกใจของคณะเราเกิดขึ้นอย่างน่าตื่นเต้น คณะเรารีบไปที่วิหารนั้นก่อนเวลาหลายชั่วโมง เพราะพวกเราแม้จะมั่นใจว่าจะได้เส้นพระเกศาฯ ก็ยังไม่แน่ใจ เพราะเราต้องประสบกับความไม่แน่นอนมาหลายหนเหลือเกิน เมื่อไปถึง พระผู้รักษาเส้นพระเกศาฯ ถามพวกเราว่า "มาทำไมแต่เช้ามืดยังไม่ได้เวลา" พวกเราก็เพียงอมยิ้ม

เมื่อใกล้เวลารับเส้นพระเกศาฯ พระผู้รักษาเส้นพระเกศาฯ ท่านเป็นผู้เฒ่าอายุ ๘๐ กว่าแล้ว บางทีท่านก็หลงไปบ้างท่านจึงเดินหลบลงไปข้างหลังวิหารเสียเฉย ๆ เหมือนกับจะไม่ให้เราเสียแล้ว ร้อนถึงพระวาสุมิตผู้ประสานงานองค์สำคัญตกใจ รีบตามไปพูดกับพระผู้รักษาเส้นพระเกศาฯ ว่าจวนเวลาแล้วทุกคนเขาพร้อมแล้ว ไปเอาเส้นพระเกศาฯ มาเถอะ ท่านก็นั่งเฉยอยู่หลังวิหารนั่นเอง พระวาสุมิตจึงต้องมารายงานต่อสมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระสังฆราชจึงสั่งให้มาหา พระผู้รักษาเส้นพระเกศาฯ จึงมาเฝ้าสมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระสังฆราชจึงสั่งให้รีบไปนำพระเกศาฯมา ซึ่งที่เก็บเส้นพระเกศาฯ ก็มีของอะไรต่อมิอะไรวางเต็มไปหมด พระผู้รักษาเส้นพระเกศาฯ ใจยังพะวงหวงอยู่ก็ทราบไม่ได้ ท่านเดินวนไปวนมากลับไปกลับมาอยู่นั่นแหละ พวกเรายิ่งกระวนกระวายใจกันใหญ่ ไม่ทราบท่านจะเอาอย่างไงกันแน่ ยิ่งนานเข้าทำเอาพวกเราใจเสีย มองหน้ากันและกันจนพระวาสุมิตต้องไปช่วย พวกเราต้องมานั่งคอยกัน ณ ที่ประชุมนานมาก ในที่สุดท่านถือผอบประคองออกมา พวกเรายิ้มแก้มแทบปริขึ้นพร้อมกันทันทีเมื่อเส้นพระเกศาฯถูกนำมาวางไว้ท่ามกลางที่ประชุมชน

ขณะนั้นผู้ว่าการรัฐมาถึงพอดี พิธีก็เริ่มขึ้นด้วยการรับศีล ๕ สวดมนต์ แล้วผู้ว่าการรัฐก็กล่าวคำมอบโดยย่อว่า "ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่จะมอบของสำคัญนี้ คือเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแก่ประเทศไทยที่เป็นเมืองพระพุทธศาสนา แม้สิ่งนี้พวกเราจะหวงแหนเคารพนับถืออย่างยิ่งแต่เพื่อสนองเจตนาดีของชาวพุทธและเพื่อความสัมพันธไมตรี อันดียิ่งของประเทศเราทั้งสองด้วย"

จากนั้นพระญาณวิริยาจารย์ ก็กล่าวคำต้อนรับเส้นพระเกศาว่า "ข้าพเจ้ามีความซาบซึ้งใจอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนเลยในการที่ได้รับเส้นพระเกศาฯ ในครั้งนี้ แม้เส้นพระเกศาฯจะเป็นเพียงวัตถุ ก็สามารถทำให้จิตใจชาวพุทธเลื่อมใสและเป็นสื่อทำให้เกิดความเลื่อมใสยิ่งในพระพุทธศาสนา ทั้งยังเป็นการทำให้เกิดความทรงจำถึงความดีของกันและกัน เป็นมิตรไมตรีอันดียิ่ง ข้าพเจ้าจะนำไปให้ชาวพุทธชาวไทยทั้งหลาย เมื่อได้บูชาแล้วจะระลึกถึงท่านผู้มีพระคุณแก่พวกเราตลอดกาลนาน ขอสัมพันธไมตรีของประเทศเราทั้งสองจงสถิตย์สถาพรตลอดไป"

เมื่อเสร็จพิธีแล้ว ได้มีการเซ็นชื่อมอบโดยสมเด็จพระสังฆราช พระมหาเถระทั้งหลาย ผู้ว่าการรัฐและคณะกรรมการพุทธสมาคม พวกเรามีท่านเอกอัครราชทูต ผู้แทนรัฐบาลไทย และคณะธรรมยาตราทุกคน เซ็นรับมอบเป็นเสร็จพิธี พวกเราทุกคนพักอยู่ที่จิตตะกองอีก ๑ คืน รุ่งขึ้นเดินทางกลับดักก้า เพื่อเตรียมเดินทางกลับประเทศไทยต่อไป ก่อนเดินทาง พันโทจำลอง ศรีเมือง ได้ติดต่อไปที่ พณฯนายกรัฐมนตรีปรากฏว่า วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๒ ท่านไม่ว่างเสียแล้ว มีธุระกระทันหันจำเป็นจึงต้องเลื่อนการต้อนรับ

ไปเป็นวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๒๒ เพราะท่านนายกรัฐมนตรี ท่านบอกว่าการรับเส้นพระเกศาฯครั้งนี้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญจึงไม่ได้มอบให้ใครทำการแทนท่านและจะมารับมอบด้วยตัวเอง

ดังนั้นพิธีต้อนรับมโหฬารจึงเกิดขึ้น เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๒๒ เวลา ๑๕.๓๐ น. ณ ห้องรับรองพิเศษเฉพาะแขกต่างประเทศ สนามบินดอนเมือง พระภิกษุสามเณรกว่า ๖๐๐ องค์ ประชาชนกว่าหมื่นคน แออัดคอยต้อนรับอยู่ที่สนามบินดอนเมือง เส้นพระเกศาฯ ได้ถูกนำมาตั้งประดิษฐานอยู่กลางห้องรับรอง ประชาชนได้หลั่งไหลกันเข้ามานมัสการอย่างแน่นขนัด

ได้เวลา พณฯ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีและพณฯ อุปดิศ ปาจริยางกูล รัฐมนตรีต่างประเทศ ท่านเอกอัครราชทูตบังคลาเทศประจำประเทศไทย พระสังฆราชประเทศบังคลาเทศ ท่านสันตะปะทะมหาเถระเลขาธิการมหาเถระสมาคม พระผู้รักษาเส้นพระเกศาและคณะกรรมการพุทธสมาคมแห่งบังคลาเทศ และแขกผู้มีเกียรติจำนวนมาก ส่วนพระผู้สวดชัยมงคลนั้น เป็นอาจารย์ฝ่ายกรรมฐานสายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

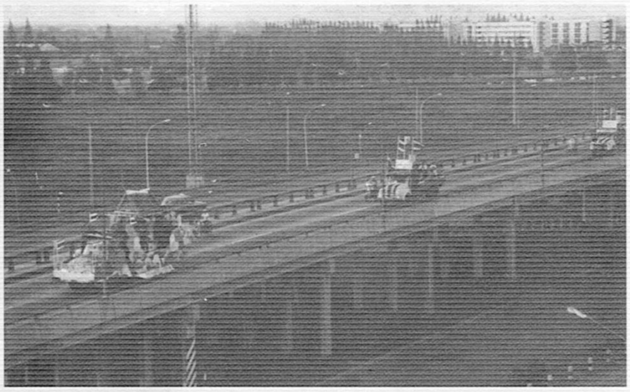
เมื่อพร้อมแล้วท่านเอกอัครราชทูตบังคลาเทศประจำประเทศไทยได้กล่าวคำมอบเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แทนประชาชนชาวบังคลาเทศความว่า “ข้าพเจ้าผู้แทนชาวบังคลาเทศมีความยินดีที่จะมอบเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งชาวพุทธบังคลาเทศได้รักษาไว้อย่างดีเป็นเวลาอันยาวนานและหวงแหนอย่างที่สุด เนื่องจากมีจำนวนน้อยซึ่งเป็นวัตถุสูงค่า และไม่มีทางที่จะหาได้ที่ไหนอีก แม้ประเทศศรีลังกาและประเทศญี่ปุ่นเราก็หาให้ประเทศละชุดและประเทศไทยเป็นชุดสุดท้าย เพราะเรายังเหลืออยู่อีกชุดเดียว ชาวพุทธบังคลาเทศได้เห็นความเจริญของพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งเป็นศูนย์กลางใหญ่จึงยินดีมอบเส้นพระเกศาฯ อันเป็นของประเมินค่ามิได้นี้แก่ประเทศไทย เพื่อสัมพันธไมตรีอันดีของประเทศทั้งสองต่อไป

จากนั้น พณฯ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ นายกรัฐมนตรีไทยได้กล่าวคำรับมอบเส้นพระเกศาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าสูงยิ่งไม่เคยปรากฏมีในประเทศไทย ข้าพเจ้าในนามรัฐบาลไทยและประชาชนชาวไทย มีความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง น้อมรับเส้นพระเกศาฯนี้ และจะรักษาหวงแหนไว้อย่างดีที่สุดแม้เส้นพระเกศาฯ จะเป็นเพียงวัตถุ แต่เป็นสิ่งประเสริฐอันสามารถโน้มน้าวจิตใจของชาวพุทธให้เลื่อมใสในองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า อันจะได้ระลึกถึงคำสอนของพระพุทธศาสนาแล้วปฏิบัติตามธรรมวินัยอันดีงาม อันจะเป็นผลทำให้เกิดความสุขแก่มวลมนุษย์ชาติต่อไป ขอให้การรับเส้นพระเกศาฯครั้งนี้ จงเป็นความสัมพันธไมตรีแก่ประเทศเราทั้ง

สองตลอดไป

เมื่อการกล่าวจบลง สมเด็จพระสังฆราชแห่งประเทศบังคลาเทศ ก็ได้มอบเส้นพระเกศาฯแก่ท่านเอกอัครราชทูตบังคลาเทศ ประจำประเทศไทย ท่านเอกอัครราชทูตบังคลาเทศประจำประเทศไทย ก็มอบแก่พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี รับเส้นพระเกศาฯเดินมาส่งพระญาณวิริยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลเพื่อนำขึ้นบนรถบุษบก เป็นดอกบัวลอยฟ้า มีมณฑป ตั้งอยู่ตรงกลาง ระหว่างทางประชาชนแน่นขนัด ชะเง้อคอคอยจ้องมองเส้นพระเกศาฯที่ท่านนายกรัฐมนตรีถือประคอง นายกรัฐมนตรีได้นำขึ้นไปบนรถบุษบกถวายแก่พระวิริยาจารย์ ใส่ที่ประดิษฐาน ขบวนได้เคลื่อนจากดอนเมืองเป็นแถวยาวเหยียดกว่า ๗ กิโลเมตร นับเป็นประวัติศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งยังไม่เคยปรากฏมาก่อนเลย และเส้นพระเกศาฯของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้ประดิษฐานอยู่ที่วัดธรรมมงคล เพื่อจะได้บรรจุประดิษฐานที่พระมหาเจดีย์สูง ๙๔.๗๘ เมตร ในเมื่อพระมหาเจดีย์นี้สร้างเสร็จและคาดว่าพระมหาเจดีย์จะสร้างเสร็จทันฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพฯ) พ.ศ. ๒๕๒๕ เมื่อถึงเวลานั้นการฉลองใหญ่ทางพระพุทธศาสนาจะเกิดขึ้น ชาวพุทธทั่วไปคงได้ฉลองด้วยความชื่นชมและพระมหาเจดีย์นี้จะเป็นมหาปูชนียสถานที่สูงใหญ่ สมควรแก่การประดิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีความสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา อันจะนำมาเพื่อเป็นสถานที่สักการะบูชาแก่ชาวพุทธทั่วโลกตลอดไป

คณะผู้ไปรับมอบเส้นพระเกศาฯ

๑. พระญาณวิริยาจารย์
๒. พระวาสุมิตร มหาเถระ
๓. นายชาติชาย นาครักษ์
๔. นายสายหยุด ฟ้าอ่อน
๕. นายทองคำ เปรมฤทัย
๖. อาจารย์สุนทร เปรมฤทัย
๗. นายประสพสุข ปราสาททองโอสถ
๘. นายเผด็จ ภูริปฏิภาณ น.ส.พ.แนวหน้า
๙. นายโกศล อนวัชชสุข ที.วี.ช่อง ๗

๑๐. นายสมศักดิ์ สุวพิชณ์ภูมิ น.ส.พ.ไทยรัฐ

๑๑. นายอัศนี จ้อยศิริ

๑๒. ศิริพร จ้อยศิริ

๑๓. นางลัดดา เปรมฤทัย

๑๔. นางบุญถิน ณีซัง

๑๕. นางรัตนา สมบุญธรรม

๑๖. นางศิริสุพร เปรมฤทัย

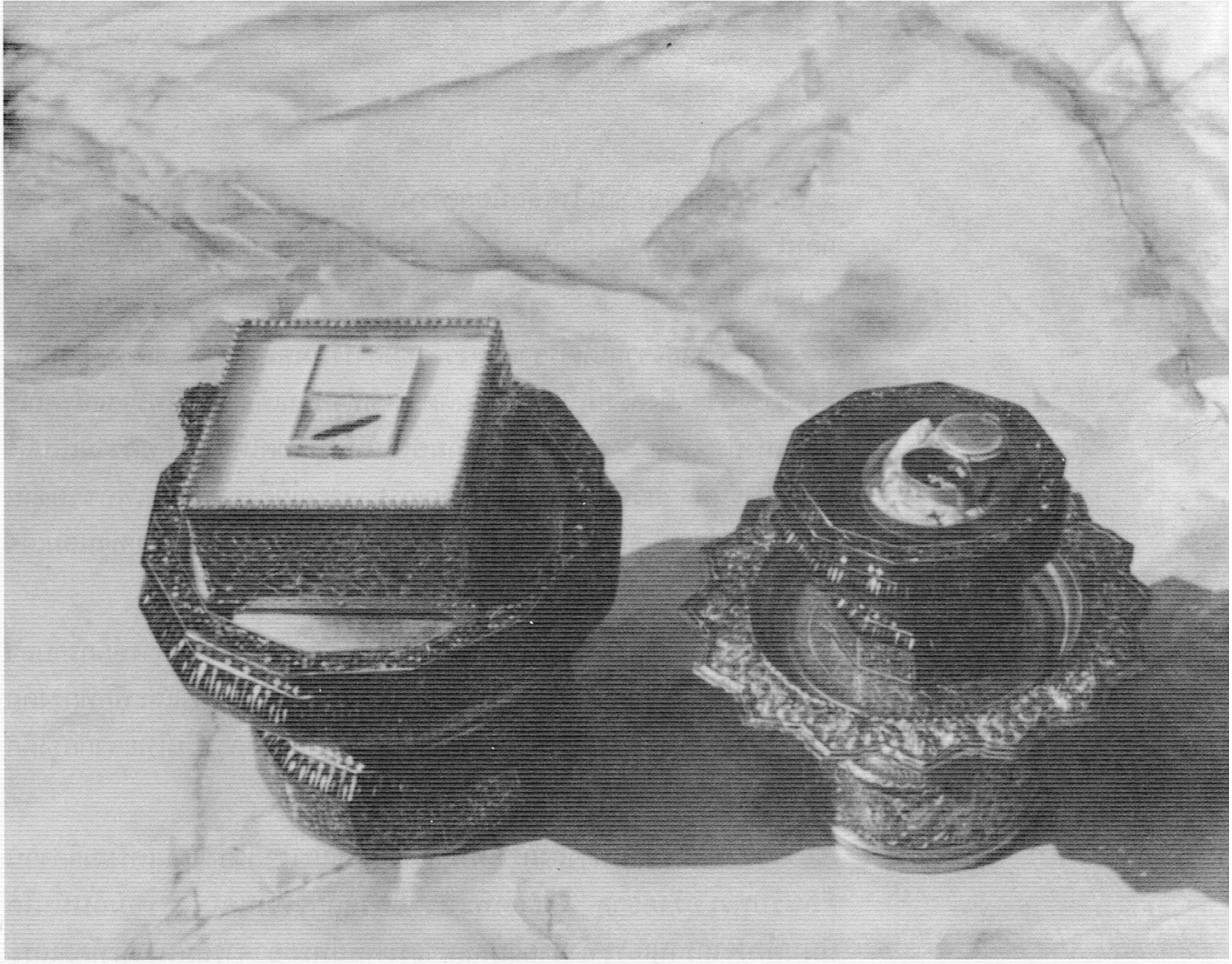
๑๗. นางปรุง สุทธิรัตน์

๑๘. นางนวลศรี ศรีศักดิ์

๔.๘ การรับพระอุรังคธาตุ

หลังจากพระมหาเจดีย์สร้างใกล้จะสำเร็จเข้ามาทุกขณะ สมเด็จพระสังฆราชศรีลาลังกามหาเถระได้มีจดหมายบอกมาว่า ตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ พระญาณวิริยาจารย์มีความอุตสาหะบากบั่นที่จะสร้างพระมหาเจดีย์ด้วยความเหนื่อยยากให้สำเร็จ สมควรที่จะได้รับสิ่งที่มีค่าและหวงแหนมาเก็บไว้และคงจะหายเหนื่อยเมื่อทราบว่าพระอุรังคธาตุ (คือพระบรม

สารีริกธาตุส่วนนอก) ได้ถูกเก็บรักษาไว้ที่วัดของท่านลัทธปิยะ จะนั้น เมื่อพระมหาเจดีย์ สร้างสำเร็จท่านจึงถือว่าเป็นโอกาสที่จะบอกให้ทราบว่าวันใดเป็นวันสะดวก ก็ให้กำหนดที่จะมารับพระอุรังคธาตุ ท่านเองได้ตั้งใจจะบอกให้ทราบเมื่อพระมหาเจดีย์เสร็จ เป็นการตอบแทนคุณงามความดีของพระญาณวิริยาจารย์ที่สามารถสร้างพระมหาเจดีย์ให้สำเร็จได้ในระยะเวลาเพียงเก้าปี และจะได้ถือว่าเป็นพระมหาเจดีย์ที่สมบูรณ์ที่รวบรวมสิ่งสำคัญ ๆ ทางพุทธศาสนาไว้ อีกทั้งเป็นที่รวมศรัทธาประชาชนที่สละเงินคนละเล็กละน้อยไว้จนสร้างเป็นองค์พระมหาเจดีย์ได้สูงถึง ๙๔.๗๘ เมตร บางคนนำเงินมาให้ทุก ๆ ปี โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนแม้แต่สลักชื่อไว้บนพระมหาเจดีย์ แต่ด้วยแรงพลังศรัทธาของประชาชนต่อพระพุทธศาสนาทำให้การสร้างพระมหาเจดีย์สำเร็จลงได้ในยุคนี้ เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าพุทธศาสนาในยุคนี้เจริญเพียงใดและยังเป็นพระมหาเจดีย์ที่นอกจากจะเป็นปูชนียวัตถุแล้วยังใช้ประโยชน์ได้ทุกตารางนิ้วอีกด้วย เป็นการพลิกประวัติศาสตร์ของการสร้างพุทธสถาน

ก่อนกำหนดวันรับมอบพระอุรังคธาตุ พระญาณวิริยาจารย์ พระเธียร นรินโท คุณรัตนา สมบุญธรรม คุณบุญถิ่น ณีซัง ได้เดินทางไปนมัสการพระอุรังคธาตุที่ประเทศบังคลาเทศ ก่อนจะถึงกำหนดพิธีการเพื่อเตรียมการรับมอบให้เรียบร้อย ระหว่างเดินทางไปนมัสการ รถแท็กซี่จากสนามบินได้วิ่งตัดหน้ารถไฟเพียงระยะกระชั้นชิด พอเร่งเครื่องตัดหน้าได้

สำเร็จรถก็เสียเลยรางรถไฟเล็กน้อยเท่านั้น ไม่สามารถวิ่งได้ พาให้ทุกคนต้องกลั้นใจแทบแย่ แต่ก็ผ่านพ้นไปด้วยดี ไม่มีใครได้รับอันตรายใด ๆ ไปสู่ที่หมายตามต้องการ

หลังจากได้เจรจาตกลงว่าจะมีการรับมอบพระอุรังคธาตุอย่างเป็นทางการแล้ว ซึ่งครั้งนี้เป็นความเมตตาของท่านสมเด็จพระสังฆราชและคณะสงฆ์แห่งประเทศบังคลาเทศจะนำมามอบให้ที่ประเทศไทย เพื่อความเป็นสิริมงคลในวันคล้ายวันเกิดของพระญาณวิริยาจารย์ผู้ซึ่งอุทิศชีวิตเพื่อช่วยงานพระพุทธศาสนา สมควรยกย่องและสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง โดยท่านสมเด็จพระสังฆราชประทานโอวาทแก่คณะที่ไปนมัสการในครั้งนั้น

เมื่อได้เวลาจะเดินทางกลับ คณะพระญาณวิริยาจารย์ก็กราบลาท่านโดยไปขึ้นเครื่องบินในตัวจังหวัดจิตตะกองไปที่กรุงดักก้าและพักที่กรุงดักก้าหนึ่งคืน วันรุ่งขึ้นคณะเราจึงได้เดินทางกลับโดยสายการบินไทยจากกรุงดักก้าถึงกรุงเทพฯ ใช้เวลาสองชั่วโมงกว่า

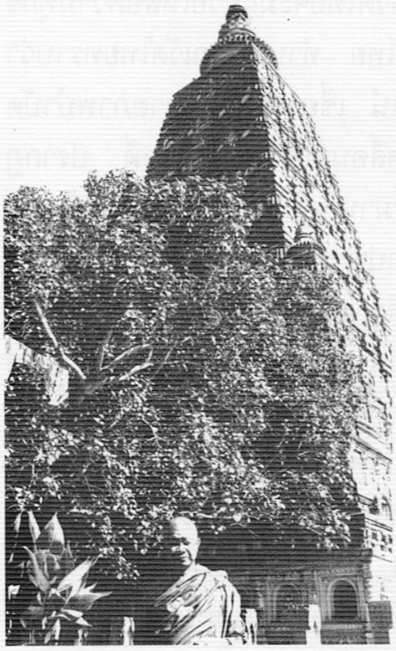
เมื่อเดินทางถึงกรุงเทพฯแล้ว คณะเราก็วางแผนเตรียมจัดงานต้อนรับพระอุรังคธาตุ โดยจัดพิธีบวชชีสวดลักขีหมื่นคน พร้อมกันนั้นได้นิมนต์พระเถรานุเถระทั้งฝ่ายวิปัสสนาธุระศิษย์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระมาร่วมพิธี และพระเถรานุเถระฝ่ายคันถธุระผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมสวดมนต์ฉลองเป็นเวลา ๔ วัน ๓ คืน โดยมี ฯพณฯ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นประธานพิธีฝ่ายฆราวาส เพื่อมารับมอบพระอุรังคธาตุ นับว่าเป็นการจัดเตรียมงานต้อนรับที่ยิ่งใหญ่สมพระเกียรติเป็นอย่างยิ่ง การเตรียมงานก็เป็นไปโดยเรียบร้อย

วันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๗ สมเด็จพระสังฆราชแห่งประเทศบังคลาเทศ ท่านลัทธปิยะ และคณะสงฆ์รวม ๙ รูป เดินทางมาถึงประเทศไทย พระญาณวิริยาจารย์และคณะกรรมการจัดงานไปต้อนรับที่สนามบิน แล้วนำมาพักที่วัดธรรมมงคล วันรุ่งขึ้นจึงทำพิธีรับมอบพระอุรังคธาตุต่อไป

กำหนดวันรับพระอุรังคธาตุคือ วันศุกร์ที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๗ เวลา ๑๕.๐๐ น. โดยคุณรัตนา สมบูญธรรม เป็นตัวแทนประชาชนชาวบังคลาเทศรับมอบพระอุรังคธาตุจากสมเด็จพระสังฆราชส่งมอบแก่พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งเป็นผู้แทนประชาชนชาวไทย แล้วนำไปมอบถวายพระญาณวิริยาจารย์ เพื่อประดิษฐานไว้ ณ พระมหาเจดีย์ ท่ามกลางผู้คนที่มาบวชชีพราหมณ์เป็นจำนวนนับหมื่น ต่างก็อนุโมทนาสาธุการ ได้สวดบทพุทธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ พร้อมกันนั้นก็มีการนั่งสมาธิฉลองเป็นเวลา ๔ วัน ๓ คืน นับว่าเป็นวันประวัติศาสตร์ที่จะต้องจารึกไว้ว่าเป็นพิธีกรรมที่ยิ่งใหญ่แห่งการรับมอบพระอุรังคธาตุในประเทศไทย

๔.๙ ทำตามสัจจะที่ตั้งไว้เมื่อสร้างพระมหาเจดีย์สำเร็จ

พระญาณวิริยาจารย์ ได้ตั้งจิตอธิษฐานเมื่อรับพระบรมสารีริกธาตุครั้งแรกว่า หากสร้างพระมหาเจดีย์สำเร็จลงเมื่อใด จะไปทำสมาธิปฏิบัติบูชาที่ต้นพระศรีมหาโพธิ์พุทธคยา รัฐพิหาร เมืองคยา ประเทศอินเดีย โดยจะนั่งสมาธิบูชาให้ครบเก้าสิบครั้ง ฉะนั้นเมื่อพระมหาเจดีย์ได้สร้างเสร็จแล้ว ท่านจึงไปตามที่ได้ตั้งสัจจะอธิษฐานไว้ แต่ทว่าในฤดูกาลเข้าพรรษาอากาศที่อินเดียกำลังร้อนจัด แม้แต่คนอินเดียเองก็ถึงแก่ความตายเพราะทนอากาศร้อนไม่ไหว จึงเป็นที่หวั่นวิตกสำหรับผู้ใกล้ชิด ถึงจะมีผู้ขอร้องให้รอจน

อากาศหนาวก่อนจึงค่อยเดินทาง แต่ท่านก็ไม่ยอม ท่านกล่าวว่า "เมื่อตัดสินใจแล้ว ขอให้เป็นไปตามนั้นเถิด ท่านยอมสละทุกอย่าง และไม่สามารถยอมให้ใครมาขวางหน้าทัดทานได้" ก่อนออกเดินทางท่านได้สละข้าวของทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นสมบัติของวัด และออกเดินทางในวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๙ โดยเครื่องบินของบริษัทการบินไทย โดยมีพระติดตามเพียงรูปเดียวคือ พระธรรมศักดิ์ คุตตธัมโม ท่านได้ธุดงค์ไปแถบแคชเมียร์ก่อน ต่อมาจึงได้เดินทางไปพำนักอยู่ที่ศูนย์ปฏิบัติสมาธิของบังคลาเทศ พุทธคยา ซึ่งท่านรัฐปาลเป็นผู้ดูแลอยู่ ท่านรัฐปาลเป็นลูกศิษย์ของพระสังฆราชศรีลาลังกามหาเถระ ได้มาตั้งศูนย์ปฏิบัติสมาธิ ห่างจากพระศรีมหาโพธิ์เพียงสามกิโลเมตรเท่านั้น ระหว่างนั้นอากาศร้อนมาก จะเป็นด้วยเหตุผลกลใดยากที่จะอธิบาย หรือเป็นวิบากกรรม หรือเป็นเพราะท่านจะต้องบำเพ็ญบารมีให้เพิ่มขึ้น เพราะกำลังของพญามารคราวนี้เหลือที่จะประมาณได้ ท่านถึงกับอุทานว่า "ชีวิตของท่านนี้แสนสาหัส" ท่านได้ทราบข่าวว่าท่านสันตะปะทะจะเดินทางมาจำพรรษาที่นี่ ท่านจึงขึ้นรถไฟจากเมืองคยาไปเมืองกัลกัตตากับ

ท่านรัฐปาล ระหว่างการเดินทางได้ฉันอาหารอินเดียและนมสด ปรากฏว่าท่านท้องเสีย ฉันยาก็ไม่หยุดถ่าย ท่านถ่ายท้องติดกันถึงสิบสี่วัน นับได้สองร้อยกว่าครั้ง การสูญเสียน้ำออกจากร่างกายทำให้ขาดเกลือแร่ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ มิหนำซ้ำยังขาดอาหารอีก ทั้งการรักษาพยาบาลก็ไม่มี แต่ท่านก็อุตส่าห์พยุงร่างกายไปนั่งสมาธิ เดินจงกรมโดยเพิ่มเป็นวันละสองครั้ง เพื่อจะให้เสร็จเร็วขึ้น แต่ผอิญวันนั้นอากาศร้อนจัด แทบไม่มีอากาศหายใจ ท่านได้ยกถังน้ำซึ่งเป็นถังเหล็กหนามากเทใส่ศีรษะดับความร้อน พอครั้งที่สามกระดูกสันหลังเคลื่อนเจ็บปวดทรมานแสนสาหัส ท่านจึงนั่งสมาธิเพื่อดับทุกข์ที่เกิดขึ้น พอใกล้รุ่งสว่างปรากฏเป็นแสงพุ่งไปที่วัดไทยพุทธคยา เห็นท่านเจ้าอาวาสนั่งอยู่มีเสียงดังว่า "ไปที่วัดไทยจะมีผู้ช่วยเหลือความทุกข์ครั้งนี้ได้" พอออกจากสมาธิท่านจึงไปที่วัดไทย ท่านเจ้าคุณวัดไทยทราบว่าป่วย จึงบอกว่ามีหมอจิตตินทร์ จินดาดวงรัตน์ เชี่ยวชาญทางกายภาพบำบัดให้ช่วยดูแลรักษาให้ หมอจึงจับกระดูกซึ่งเคลื่อนเกยกันอยู่ให้เข้าที่ ปรากฏว่าความเจ็บปวดได้หายไปทันที หลังจากทรมานถึงสิบกว่าวัน หมอจิตตินทร์ผู้นี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระดูก สรีระร่างกายจากประเทศนอรเวย์ ต่อมาคุณหมอได้เล่าว่า "ฝันเห็นว่า ลูกสาวซึ่งเสียชีวิตแต่เล็ก มาเรียกให้ไปรักษาพระซึ่งป่วยหนักอยู่ที่ต้นโพธิ์" คุณหมอคิดว่าเป็นท่านเจ้าคุณวัดไทย จึงได้แวะมาดูแต่กลายเป็นพระญาณวิริยาจารย์แทน หลังจากที่กระดูกเคลื่อนหายดีแล้วเพียงสามวัน พระญาณวิริยาจารย์ก็ป่วยเป็นโรคตาแดงเกิดไวรัสขึ้น ทำให้กล้ามเนื้อคอเกิดอักเสบขึ้นอีก มีอาการคอแข็ง เอี้ยวตัวไม่ได้กว่าจะพลิกตัวหรือยกศีรษะจากหมอนก็ทรมานเหลือหลาย ระหว่างนั้นทางกรุงเทพฯ ก็ได้รับจดหมายบอกว่าท่านอาพาธ อาหารที่นำติดตัวไปก็หมด ให้ทางกรุงเทพฯ ส่งอาหารไปด้วย เป็นที่ทราบว่าการส่งอาหารไปอินเดียนั้นกินเวลานานมาก การคมนาคมไม่สะดวก อาจจะไปไม่ถึงด้วยซ้ำ ฉะนั้น คุณรัตนา สมบุญธรรม จึงตัดสินใจร่วมเดินทางไปกับนางสาวนฤมล วชราภรณ์พินทุ โดยไม่ยอมฟังคำทัดทานจากเพื่อนฝูงที่หวังดี เพราะสุขภาพของตัวเองตอนนั้นกำลังแย่มาก ขาขวาเดินไม่ได้สะดวก เพราะหกล้มเอ็นที่เท้าขาดและเป็นไข้หวัดใหญ่ด้วย แต่กระนั้นก็ตัดสินใจนำยาและที่รัดหลังสำหรับผู้ป่วยกระดูกเคลื่อนไปให้พร้อมอาหารที่จำเป็น เมื่อถึงเมืองกัลกัตตา อากาศร้อนจัด เปลี่ยนใจจะเดินทางกลับ แต่ด้วยความเป็นห่วงจึงพนมมืออธิษฐานว่า "ขอให้หายใจได้จนสามารถไปถึงเมืองคยาด้วยเถิด" ได้ไต่ถามดูทราบว่าการเดินทางจากเมืองกัลกัตตาไปเมืองคยาจะต้องนั่งรถไฟไปหนึ่งคืนกับครึ่งวัน การจองตั๋วรถไฟชั้นหนึ่งจะต้องกินเวลาเป็นอาทิตย์ก็มี แต่ในที่สุดก็ได้พยายามเดินทางไปวัดเบงกลอง เพื่อขอความช่วยเหลือ เพราะการที่ผู้หญิงต้องเดินทางตามลำพังในอินเดีย เป็นเรื่องที่น่าไหวหวั่น ยิ่งได้ทราบก่อนออกเดินทางว่าที่เมืองเดลลี คนเดินบนถนนอยู่ดี ๆ ถูกจับไปตัดหัวบูชายันต์เพื่อสังเวยเจ้าแม่กาลี ท่ามกลางฝูงชนโดยไม่มีผู้ใดกล้าช่วยเหลือเป็นเรื่องน่าสยดสยอง เมื่อ

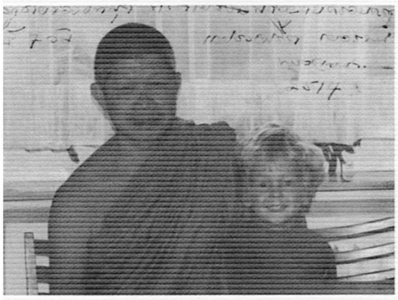
ถึงวัดเบงกลองได้พบท่านเจ้าอาวาส ท่านมีเมตตา เมื่อชูรูปของพระญาณวิริยาจารย์ให้ดู ท่านได้อุทานว่า “ญาณ-นะ-วิ-ร-ยา ฉันรู้จักท่านดี” “รัตนา” พอได้ยินชื่อท่านบอกว่า รู้จักชื่อมานานแล้ว เพราะได้ข่าวว่าทำประโยชน์ให้พุทธศาสนาไว้มากในบังคลาเทศและอินเดียรู้จักชื่อดี เมื่อทราบความประสงค์ท่านได้เมตตาปลอบใจว่าให้มานอนในวัดจะปลอดภัยกว่า และท่านได้ให้คนพาไปซื้อตั๋วรถไฟ พอซื้อตั๋วเสร็จเขาก็ปิดขายตั๋วหมดเวลาพอดีนับว่าโชคดีมาก รุ่งขึ้นประมาณสองทุ่มได้ออกเดินทางโดยมีพระภิกษุเป็นผู้นำทาง การเดินทางเป็นไปอย่างทุลักทุเลมากแต่ก็ปลอดภัย ท่านกำชับว่าเมื่อไปถึงเมืองคยา หากพระอาทิตย์ยังไม่ขึ้นไม่ให้ออกจากสถานีรถไฟ เพราะอาจถูกฆ่าตายได้ ให้รออยู่จนท้องฟ้าสว่าง ประมาณตีสี่ ท่านรัฐปาลและพระธรรมศักดิ์ได้มารับไปพบพระญาณวิริยาจารย์ ขณะนั้นร่างกายท่านอยู่ในสภาพแย่มากแล้ว แต่ถึงกระนั้นท่านก็ไม่ยอมละเว้นที่จะปฏิบัติธรรม บำเพ็ญสมาธิถวายวันละสองหน คุณหมอจิตตินทร์ได้มาพำนักอยู่ด้วย ตลอดระยะการเจ็บป่วยช่วยดูแลใกล้ชิด ระหว่างนั้นทุกคนอยู่ในความวิตกกังวลว่า พระญาณวิริยาจารย์จะเดินทางกลับประเทศไทยอย่างปลอดภัยได้หรือ คณะพระภิกษุชาวอินเดียถึงกับขอร้องว่า “อย่านำชีวิตมาทิ้งไว้อินเดียเลย เพราะพระพุทธศาสนาจะถูกฝังดินไปอีกนาน ชีวิตของท่านยังนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่พระศาสนาและพวกเราที่อินเดียได้อีก ขอจงเลิกล้มความพยายามเสียเถิด ขอให้เดินทางกลับ” เพราะทุกคนเป็นโรคแทบแย่ไปตาม ๆ กัน แต่ท่านก็ไม่ยอม ทุกคนได้แต่รอนับวันนับเวลาครบกำหนด จนท่านทำสัจจะอธิษฐานครบถ้วน และวันนั้นก็เป็นวันที่ทุกคนรอคอย คณะพวกเราได้ตั้งชื่อสถานที่นี้ว่า “ตึกแดง” แต่พระญาณวิริยาจารย์ว่าเปรียบเสมือน “ปราสาทแดง” หมายถึง ที่คุมขังกษัตริย์ผู้เคยสร้างทัชมาฮัล สัจจะอธิษฐานของพระญาณวิริยาจารย์ได้กระทำครบถ้วนแล้ว รถไฟได้นำพวกเรากลับสู่เมืองกัลกัตตา วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๒๙ และเดินทางกลับเมืองไทย วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๒๙ โดยเครื่องบินของบริษัทการบินไทย เที่ยวบินที่ทีจี ๓๑๔ เวลา ๑๓.๐๐ น. และได้เดินทางกลับโดยปลอดภัยด้วยพุทธานุภาพที่ตามปกปักษ์รักษาคณะของพวกเรา

๔.๑๐ ไปพักรักษาตัวที่จังหวัดเชียงใหม่

มนุษย์ที่เกิดมาแล้วถ้าไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียนรุมเร้า ก็จะเข้าตำราดังพุทธภาษิตว่า “อโรคยา ปรมาลาภา” ความไม่มีโรคเป็นความโชคดี ความมีโรคเป็นความโชคร้าย ทำให้เกิดความทุกข์ใจ จะมีคนสักเท่าไรจะหลีกหนีความทุกข์ไปได้ การเกิดแก่เจ็บตายเป็นเรื่องธรรมดาของสังขาร ทั้ง ๆ ที่เรารู้แต่ก็ทำใจยอมรับไม่ได้ มนุษย์เราจะมีอายุยืนยาวสักเท่าไร อย่างมากก็แค่ร้อยปี จะมีเกินบ้างก็นิดหน่อย รู้ทั้งรู้ว่าชีวิตคนเรามีอยู่แค่นี้ก็ยังพากันชะล่าใจปล่อยให้วันคืนล่วงไปด้วยความประมาท

นี้เป็นคำรำพึงรำพันของหลวงพ่อ ขณะที่ป่วยได้รับทุกขเวทนาแสนสาหัส ท่านคิดจะสละชีวิตหนีความทุกข์ทรมานนี้ แต่ก็มานึกขึ้นได้ว่าเราได้สละชีวิตเพื่อช่วยงานพระศาสนา จะมาสละชีวิตกับเรื่องแค่นี้ได้ไง ชีวิตคืออะไร ชีวิตคือการต่อสู้ แล้วจะมายอมแพ้ง่าย ๆ ไม่ได้ จะต้องต่อสู้จนวินาทีสุดท้าย นั่นคือนักสู้ผู้ยิ่งใหญ่ หลวงพ่อตัดสินใจไปจำพรรษาที่สำนักสงฆ์น้ำตกแม่กลาง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง ๆ ที่ยังป่วยไม่หาย พยายามฝืนใจเดินธุดงค์ขึ้นไปบนดอยอินทนนท์ ขณะนั้นร่างกายเจ็บปวดเหมือนมีเข็มหมื่น ๆ เล่มทิ่มแทงทั่วร่างกาย มันเจ็บปวดทรมานแทบขาดใจ จนน้ำตาไหลริน กินยาแก้ปวดเท่าไรก็ไม่หาย เลยโยนยาทิ้ง ไม่หายก็ให้มันตายไปซะจะได้หมดเวรหมดกรรมซะที หลวงพ่อพยายามฝืนใจเดินธุดงค์ขึ้น-ลงบนดอยอินทนนท์หลายร้อยเที่ยว เป็นเวลา ๒ ปีกว่า อาการเจ็บปวดนั้นได้หายหมดสิ้น โดยไม่ได้กินยาอะไร ๆ เลย มีแต่นั่งสมาธิเดินธุดงค์ขึ้น-ลงดอยอินทนนท์เท่านั้น

ในขณะที่พักรักษาตัวอยู่ที่สำนักสงฆ์น้ำตกแม่กลาง หลวงพ่อก็ช่วยพัฒนาบริเวณน้ำตกแม่กลาง สร้างสะพานข้ามน้ำตกแม่กลางร่วมกับผู้ศรัทธาเพื่อสาธารณะ และจัดสร้างร้านค้าขายของให้ดูดีเป็นระเบียบยิ่งขึ้น ช่วยสร้างที่ว่าการอำเภอจอมทอง สถาบันประถมศึกษาจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนั้น สร้างอาคารโรงพยาบาลจอมทอง ๓ ชั้น ขนาด ๖๐ เตียง สิ้นเงิน ๒๒ ล้านบาท เพื่อประชาชนในถิ่นอำเภอจอมทองและใกล้เคียง ทั้งสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอีกมากมาย ในโครงการประทีปเด็กไทย โดยคำนึงถึงภาษิตโบราณว่า "อยู่บ้านเขาอย่านิ่งดูดาย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกเขาเล่น" หลวงพ่อยึดถือคำภาษิตนี้ จึงไม่นิ่งดูดาย ทั้ง ๆ ที่ยังไม่หายป่วยดี

ลูกชาย นายเฮอร์มั่น คือจุดกำเนิด โครงการประทีปเด็กไทย–2514

๔.๑๐.๑ โครงการประทีปเด็กไทย

เด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี จึงมีความเฉลียวฉลาด

หลวงพ่อได้มาพักรักษาตัวอยู่ที่สำนักสงฆ์น้ำตกแม่กลาง เห็นลูกหลานชาวบ้านน่าสงสารเวทนาน่าหดหู่ใจ ทั้งอดอยากไร้การศึกษา ชาวบ้านก็ยากจน ทำให้คิดถึงเมื่อครั้งหลวงพ่อไปประเทศเยอรมันกับนายเฮอร์มั่นชาวเยอรมัน เขาบอกว่าถ้าต้องการจะให้ประเทศไทยเจริญ ต้องเริ่มต้นพัฒนาเด็ก ๆ ก่อน ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาถูกต้อง เด็ก ๆ ก็จะเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ จะทำให้ประเทศชาติศาสนาเจริญยิ่งขึ้นต่อไป เมื่อกลับจากเยอรมันแล้ว จึงได้สร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ณ ที่วัดธรรมมงคล ใช้ชื่อว่า อนุบาลธรรมศาลา และไปสร้างให้ตำบลลาดบัวขาว บ้านใหม่สำโรง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาจำนวน ๕ แห่ง ในสมัยนั้นไม่ค่อยมีใครสนใจเท่าไร เขาคิดว่าไม่สำคัญ เพราะโรงเรียนรัฐบาลก็มีอยู่แล้ว หลวงพ่อก็พยายามอธิบายให้ใครต่อใครฟัง ไม่เป็นผลสำเร็จ หลวงพ่อก็หมดกำลังใจ นึกถึงคำโบราณว่า "พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง" ก็เลิกล้ม ไม่ทำอีกต่อไป หันไปพัฒนาวัตถุดีกว่า จึงทุ่มเทสร้างพระมหาเจดีย์อย่างเต็มที่ แต่ก็ยังพูดให้

สอนครอบครัวนายเฮอร์มั่นนั่งสมาธิ

ใครต่อใครฟังถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็กเสมอ

การพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพนั้นถือว่ามีความสำคัญยิ่ง ถ้าบุคคลากรบุคคลขาดคุณภาพ แม้วัตถุจะดีทันสมัยแค่ไหน คุณภาพบุคคลไม่มีศักยภาพดีพอ ก็จะทำให้วัตถุเสียหายหรือใช้ไม่เป็น แต่ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาที่ถูกต้อง เด็กจะมีปฏิภาณไหวพริบดี นำประเทศชาติศาสนาให้ไปสู่ความทันสมัย ไม่ล้าหลังอารยะประเทศเขา การพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพนั้นจะต้องพัฒนาตั้งแต่เด็กเล็ก ดังคำโบราณว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” ข้อนี้เป็นความจริง เปรียบเหมือนต้นไม้ปล่อยให้เจริญเติบโตตามธรรมชาติ ผลก็เป็นต้นไม้ตามธรรมชาติ โตช้า ออกดอกออกผลไม่ดี เช่น ต้นทุเรียนเก่าแก่โบราณ เกิดตามธรรมชาติ เนื้อนิดเดียว เมล็ดโตๆ แต่ปัจจุบันเขาพัฒนาใหม่ เป็นพันธุ์ก้านยาว, เล็บเหยี่ยว, ชะนี และพันธุ์หมอนทอง ทั้งเนื้อมากและอร่อย เมล็ดเล็กนิดเดียว

เพราะฉะนั้น มนุษย์ที่เกิดจากบิดามารดา เลี้ยงดูกันตามยถากรรมแบบเก่าๆ โบราณ ขาดสารอาหารที่จะทำให้เซลล์สมองเจริญในวัยเด็กๆ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๖-๘ ขวบ ถ้าเด็กถูกเลี้ยงไม่ถูกวิธี ขาดสารอาหาร เซลล์สมองจะเสื่อมคุณภาพ และตายไป เด็กๆ เหล่านั้นถึงจะโตหรือเป็นผู้ใหญ่ ก็จะพัฒนาให้ดีได้ยาก ความคิดอ่านขาดคุณภาพไปแล้ว เช่นเดียวกับต้นทุเรียนโบราณ ต้นใหญ่จริง แต่ผลเล็กเนื้อน้อยเมล็ดโต จะใส่ปุ๋ยพรวนดินรดน้ำสักเท่าไรจะให้ดีเหมือนทุเรียนสมัยใหม่ย่อมเป็นไปได้ยาก

ด้วยเหตุนี้ประเทศที่พัฒนาทั้งหลาย เขาจะให้ความสำคัญแก่เด็กๆ มาเป็นอันดับหนึ่ง จึงมีการพัฒนาคุณภาพบุคคลให้ถูกต้อง มีสถานที่เลี้ยงเด็กๆ ทุกหนแห่ง พอเติบโตแล้วเขาถึงปล่อยให้รับผิดชอบตัวเอง แต่ตรงกันข้ามกับประเทศกำลังพัฒนา ระบบการศึกษายังมุ่งพัฒนาผู้ใหญ่ แต่หารู้ไม่ คุณภาพบุคคลหรือเซลล์สมองที่ดีได้ฝ่อซะแล้ว จึงเป็นผู้ใหญ่ขาดคุณภาพ คอยแต่จะพึ่งผู้อื่นเสมอ ขาดความเชื่อมั่นตัวเอง ไม่กล้าแสดงออก เป็นคนขี้อาย ขี้กลัวสารพัด

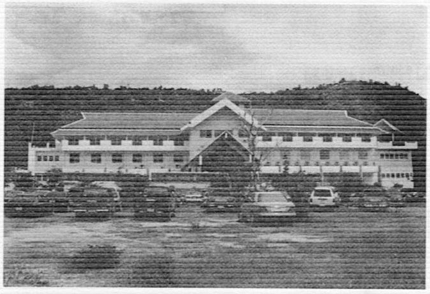
ดังนั้น จึงเป็นการสมควรแล้วที่เราจะช่วยกันมาพัฒนาเด็กไทยเราให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพบุคคล จะได้ทั้งบุญกุศล เพราะการพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีคุณภาพได้หนึ่งคน ดีกว่าไปพัฒนาวัตถุหลายร้อยเท่า แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งบุคคลและวัตถุก็ควรจะพัฒนาควบคู่กันไป ประเทศชาติ

และศาสนาขาดคุณภาพบุคคลมาช่วยพัฒนา มีแต่จะเกิดปัญหาและนำพาไปสู่ความล้มเหลว และก่อเรื่องก่อปัญหาอยู่ร่ำไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว โครงการประทีปเด็กไทยของหลวงพ่อวิริยังค์จึงเกิดขึ้น เพื่อร่วมงานกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เพื่อให้การพัฒนาเด็กไทยให้เป็นไปอย่างถูกต้อง การจะทำงานให้สำเร็จนั้นต้องมีนักวิชาการ ทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันสนับสนุน ร่วมมือกันในทุก ๆ ด้าน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อบุคคลอื่นที่ด้อยโอกาส ประเทศชาติศาสนาจะเจริญก้าวหน้าไปพร้อมกับโลกาภิวัฒน์ เป็นโลกแห่งความศิวิไลซ์ หลวงพ่อวิริยังค์จึงทุ่มเทเพื่องานพัฒนาเด็กเล็กนี้ร่วมกับเอกชน และกรมพัฒนาชุมชนได้สร้างศูนย์เด็กไปแล้วโดยการเริ่มต้นใหม่อีกครั้ง ที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ แล้วกระจายไปทั่วประเทศ ศูนย์พัฒนาเด็กที่โครงการประทีปเด็กไทยสร้างเสร็จไปแล้ว ๕๐๐ ศูนย์ ผู้ใคร่จะบริจาคร่วมโครงการติดต่อได้ที่ สำนักงานประทีปเด็กไทย จะทราบรายละเอียดได้เป็นอย่างดี

แม้ขั้นเตรียมอุดมศึกษาของพระภิกษุสามเณร พระอาจารย์หลวงพ่อได้สร้างวิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน ที่บ้านหนองกร่าง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมถึงชั้นมัธยมแล้วกระจายออกไปหลายจังหวัด เช่น วัดไผ่ดำ จังหวัดสิงห์บุรี วิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน สาขาน้ำตกแม่กลาง จังหวัดเชียงใหม่ วัดมหาชัย จังหวัดขอนแก่น วัดสิริกมลาวาส ซ.โชคชัย ๔ กทม. วัดผ่องพลอยวิริยาราม ซอยลาซาล กทม. และวัดธรรมมงคล กทม. ได้เปิดให้เรียนตั้งแต่ขั้นเตรียมอุดมจนถึงขั้นอุดมศึกษา ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษา โดยเป็นสาขาของสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา จนจบปริญญาตรี นอกจากนี้ยังไปสร้างสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) เป็นอาคาร ๒ หลัง กว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๘๑ เมตร ๓ ชั้น และ ๔ ชั้น กว่า ๖๐ ล้านบาท ที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ในระดับมหาบัณฑิต คือ ปริญญาโท และเอก ต่อจากนั้นไปสร้างอาคารโรงพยาบาลโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นอาคาร ๓ ชั้น ๖๐ เตียง ปีพ.ศ. ๒๕๓๙ แก่ผู้ป่วยในและนอก ให้เป็นที่รักษาพยาบาลแก่ชาวจังหวัดมหาสารคาม และใกล้เคียง จะพิจารณาได้ว่า พระอาจารย์หลวงพ่อมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกลไม่ว่าในเรื่องใดถ้าช่วยได้หรือช่วยพัฒนาได้จะอยู่ใกล้หรือไกล ท่านจะไปช่วยเสมอโดยไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าแต่ประการใด ท่านได้ยึดถือปฏิบัติด้วยเมตตาธรรม ดังพุทธภาษิตว่า โลโก ปัตถัมภิกา เมตตา เมตตาธรรมค้ำจุนโลก เมื่อเรามเตตาตนแล้ว เราก็ควรเมตตาคนอื่น เมื่อให้ความสุขแก่เขา ความสุขนั้นย่อมมาถึงเรา

สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์
(นิด้า)

โรงพยาบาล
โกสุมพิสัย
จ.มหาสารคาม

พระพุทธมงคลธรรมศรีไทย

ก้อนหยกก่อนแกะสลัก
เป็นพระพุทธมงคลธรรมศรีไทย

ก้อนหยกก่อนแกะสลัก
เป็นเจ้าแม่กวนอิมฯ

พระพุทธมงคลธรรมศรีไทย ประดิษฐานเด่นเป็นสง่าภายในศาลาพระหยก

พระแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรผู้เปี่ยมด้วยเมตตาธรรม

๔.๑๑ ประวัติการสร้างพระพุทธมงคลธรรมศรีไทย (พระพุทธรูปหยกฯ)

นับเป็นปรากฏการณ์ครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่ยังไม่เคยมี ณ ที่ใดในโลกนี้ คือองค์พระพุทธรูปหยกเขียวใหญ่ที่สุดในโลกหน้าตักกว้างถึง ๑.๖๖ เมตร สูงถึง ๒.๒๐ เมตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงพระราชทานนามว่า "พระพุทธมงคลธรรมศรีไทย" ประดิษฐานอยู่ ณ ที่บนศาลาพระหยก วัดธรรมมงคล

พระราชธรรมเจติยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล เมื่อไปพักรักษาตัวทั้งปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิเดินจงกรม และเดินธุดงค์ขึ้น-ลงบนดอยอินทนนท์ เป็นเวลา ๕ ปีนั้น ยังได้สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชาติและศาสนา ทั้งได้สร้างตำราสอนสมาธิ เพื่อให้เป็นหลักสูตรการสอนสมาธิอย่างง่าย ๆ และได้ผล ท่านจึงปรารภว่า อันว่าพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเป็นของดีวิเศษนับว่าเป็นแก้วรัตนมงคลของโลกเพราะเหตุใด เพราะเหตุว่า พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์นั้นสามารถชี้ช่องทางให้มนุษย์ทั้งหลายในโลกนี้ดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกและที่ควร โดยแนะนำหนทางกลางไว้ให้เป็นข้อปฏิบัติให้ละความชั่วประพฤติความดีในอุบายวิธีต่าง ๆ เมื่อบุคคลประพฤติตามแล้วก็สามารถดำเนินชีวิตไปได้อย่างเป็นระเบียบและมีความสุข เขาเหล่านั้นมีความเชื่อและความเลื่อมใสปฏิบัติในพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ชั้นสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป ถึงขั้นอริยมรรคเขาทั้งหลายเหล่านั้นก็จะพ้นจากทุกข์ถึงซึ่งพระนิพพานในที่สุด

เมื่อท่านได้ปรารภเช่นนี้แล้ว โดยประสงค์ต้องการให้พระพุทธศาสนานี้มีความจีรังยั่งยืนให้ยาวนานที่สุด มิใช่เพียงพัน ๆ ปี แต่จะขอให้พระพุทธศาสนาจีรังยั่งยืนหลาย ๆ หมื่นหลาย ๆ แสนหลาย ๆ ล้านปี การที่จะให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองเป็นการต่อเนื่องไปได้นั้นจะต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ประการ ในปัจจัยหลาย ๆ ประการนั้นที่จะมองข้ามเสียมิได้ก็คือ "พระพุทธรูป" ที่เป็นองค์แทนองค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้เป็นรูปธรรมแต่ก็มีความสำคัญเพราะรูปธรรมเป็นสิ่งที่เห็นได้ด้วยตาเปล่า ส่วนนามธรรมมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า การปฏิบัติตามศาสนธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ย่อมมีความสำคัญ เพราะฉะนั้นพระพุทธรูปที่เป็นรูปธรรมจึงเป็นสื่อที่จะนำบุคคลผู้ที่มีความเชื่อ ความเลื่อมใสให้เข้าไปถึงนามธรรม แต่พระพุทธรูปองค์นั้นจะต้องมีค่าสูงจนทำให้เกิดความทึ่งและอัศจรรย์ จึงมีความสำคัญส่วนหนึ่งที่ช่วยสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ซึ่งองค์พระหยกเขียวบริสุทธิ์องค์นี้จะมีค่าสูงและน่าอัศจรรย์ยิ่งนักอันจะเป็นศูนย์รวมของคนทั่วโลกต่อไปในอนาคต

ด้วยความปรารภเช่นนี้จึงทำให้พระราชธรรมเจติยาจารย์ ดำริที่จะหาหนทางสร้างพระปฏิมากรที่ยิ่งใหญ่ให้เป็นพระพุทธรูป โดยคิดถึงวัตถุที่มีความคงทนและมีค่าสูงให้สมกับพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นของดีของวิเศษนับว่าเป็นรัตนมงคลของโลก เมื่อคิดถึงวัตถุเป็นต้นว่าทองเหลือง ทองแดง อิฐ ปูน ทราย วัตถุเหล่านั้นจะเสื่อมสลายไปตามอายุของมันในเวลาอันไม่นานนัก ท่านจึงมีความคิดว่ามีวัตถุอันหนึ่งที่มีอายุยิ่งนานเท่าไรยิ่งมีค่าสูงและวัตถุนั้นมีอายุนานนับแสนนับล้านๆ ปีไม่มีการเสื่อมสภาพ วัตถุสิ่งนั้นคือ "หยกสีเขียว" เพื่อให้เป็นสิ่งที่มีค่าสูงยิ่งขึ้นก็ต้องเป็นหยกสีเขียวบริสุทธิ์ที่มีก้อนใหญ่ที่สุดในโลก ถ้าเป็นก้อนเล็กค่าก็ต่ำการเคลื่อนย้ายไปมาย่อมทำได้ง่าย ถ้าเป็นก้อนใหญ่ย่อมมีค่าสูงการเคลื่อนย้ายทำได้ยาก เมื่อมีค่าสูงและเป็นสมบัติของพวกเราชาวพุทธก็จะมีการหวงแหนช่วยกันดูแลรักษาเป็นอย่างดียิ่ง

ดังนั้นพระราชธรรมเจติยาจารย์จึงได้ใช้ความพยายามแสวงหาวัตถุชิ้นนี้ คือหยกสีเขียวก้อนที่ใหญ่ที่สุดในโลกอย่างเต็มความสามารถ ในขณะเดียวกันท่านก็ได้ทราบข่าวว่ามีหยกที่ประเทศแคนาดา แต่ขณะนั้นก็ยังเป็นที่มืดมนไม่ทราบว่าประเทศแคนาดานั้นอยู่ที่ไหน ถึงอย่างนั้นท่านก็ไม่ละความพยายาม

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้ข่าวว่าจะมีผู้เดินทางไปประเทศแคนาดาด้วยจุดประสงค์อันแน่วแน่ของท่านจึงขอติดตามเขาไปด้วย เมื่อไปถึงเมืองแวนคูเวอร์ท่านก็ไม่รอช้ารีบขอให้คนที่ทราบว่าหยกมีอยู่ที่ไหนพาไปในทุกๆ ที่เพื่อหาก้อนหยกเขียวบริสุทธิ์ คนนำทางก็แสนดีเขาได้พาท่านไปในที่ทุกสถานในกาลทุกเมื่อ ไปในครั้งนั้นก็มิได้เสียประโยชน์เพราะได้พบก้อนหยกหลายๆ ก้อนเหมือนกัน แต่มันไม่เขียวบริสุทธิ์และก้อนก็ไม่ใหญ่ ทั้งมีแต่ร้าวๆ ไม่สมบูรณ์ "เราใช้เวลา ๑ เดือนเต็มๆ ที่หาหยก" ท่านว่า ถึงไม่ได้ก้อนหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกตามความปรารถนา แต่ก็พอมองเห็นความสำเร็จอันที่จักเป็นลู่ทางต่อไป นับว่าการเดินทางมาครั้งนี้มิได้เสียเปล่าประเทศแคนาดาที่ว่ามืดมนก็ได้สว่างขึ้นมาเหมือนกับว่าเป็นดินแดนที่เคยไปมาแล้วนั่นเทียว

"ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น" นี้เป็นอมตะวาจาของนักปราชญ์ พระราชธรรมเจติยาจารย์ท่านจึงได้เข้าไปพบเจ้าของบริษัททำเหมืองหยกและได้สั่งจองหยกก้อนใหญ่สีเขียวบริสุทธิ์ว่า "ถ้าพบหยกก้อนใหญ่ที่สุดในโลกเขียวบริสุทธิ์เมื่อใดให้รีบบอกข่าวไปที่เราทันที" เมื่อท่านได้กลับมาจากประเทศแคนาดาอย่างความผิดหวังนิดๆ แต่มันเป็นความสำเร็จขั้นหนึ่ง ซึ่งถ้าจะพูดไปแล้วหากในนาทีนี้ไม่มาที่ประเทศแคนาดา ความสำเร็จอาจจะยังห่างไกลแสนไกลหรืออาจจะไม่สำเร็จเลยก็ว่าได้

*พระอาจารย์หลวงพ่อ
กำลังนั่งสมาธิ
ที่เทือกเขาร็อกกี้
ประเทศแคนาดา*

การรอคอยก้อนหยกที่ใหญ่ที่สุดในโลก ณ ที่ประเทศไทยมันช่างยาวนานเสียนี่กระไร จาก พ.ศ. ๒๕๓๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นเวลาถึง ๕ ปี แห่งการรอคอยอย่างมีจุดหมายไม่มากนัก ข่าวคราวจากประเทศแคนาดาไม่ปรากฏเลย แม้เราจะโทรศัพท์ไปถามก็ไม่ได้รับคำตอบแต่อย่างใด ครั้นจะเดินทางไปอีกก็ใช่ว่าใกล้ การรอคอยนี้มันเป็นการทรมานสิ้นดี ๕ ปี เหมือน ๕๐ ปี อยู่ๆ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๐๓.๐๐ น. พระราชธรรมเจติยาจารย์ท่านได้นำพระภิกษุสามเณรในวัดธรรมมงคลนั่งสมาธิ ซึ่งตามปกติในพรรษาท่านจะนำพระภิกษุสามเณรตื่นขึ้นตั้งแต่ ๐๓.๐๐ น. นั่งสมาธิทุกๆ วันทั้งวัด ในขณะที่ท่านนั่งสมาธิจิตสงบลึกซึ้ง "พลันก็ปรากฏเป็นนิมิตเห็นหยกเขียวบริสุทธิ์ก้อนใหญ่ที่สุดในโลกได้เกิดขึ้นแล้ว" หลังจากท่านได้นิมิตแล้วท่านก็เกิดความเชื่อมั่นว่าหยกก้อนที่ท่านต้องการนั้นใกล้จะเป็นจริงแล้ว ท่านจึงได้กำหนดการเดินทางที่จะไปประเทศแคนาดาในวันที่ ๒๘ ตุลาคม แต่มีเหตุบางประการจึงทำให้ท่านต้องเลื่อนกำหนดการเป็นวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ โดยมีคุณชัยยศ สมบุญธรรม เป็นอุบาสกผู้ติดตาม

ในการเดินทางครั้งนี้ ท่านพลอากาศเอกเกษตร โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารอากาศในขณะนั้นเป็นผู้ให้ความอุปถัมภ์ตั๋วเครื่องบินทั้งไปและกลับโดยสายการบินไทย ซึ่งก็ได้รับความสะดวกสบายทุกประการ เมื่อเดินทางไปถึงเมืองแวนคูเวอร์ รัฐบริทิชโคลัมเบียซึ่งเป็นรัฐใหญ่มาก รัฐใหญ่กว่าประเทศไทย เมื่อเดินทางไปถึงเราก็มุ่งหน้าไปยังก้อนหยกที่เราต้องการและปรารถนา ทันทีที่เราได้พบหยกก้อนมหึมาสีเขียวบริสุทธิ์ พระราชธรรมเจติยาจารย์ถึงกับตกตลึงขนพองสยองเกล้า พลางคิดว่า "หยกก้อนนี้เองที่เราได้นิมิตเห็น เป็นความสำเร็จเหมือนคอยมาเป็นพันปี บัดนี้เราได้พบแล้วๆ" ท่านยืนสงบนิ่งบังเกิดความภาคภูมิใจประดุจบุคคลผู้ที่กำลังกำชัยชนะ

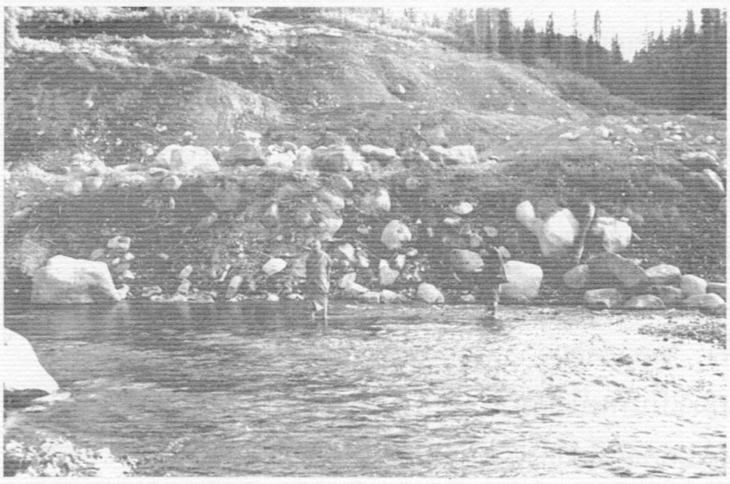
จากนั้นท่านมิได้ลังเลใจที่จะให้ค่าตอบแทนต่อผู้รักษาหยกก้อนนี้ โดยเป็นเงินเหรียญสหรัฐ หรือยูเอสดอลล่าร์ตามความประสงค์ของเขา การถือกรรมสิทธิ์หยกเขียวบริสุทธิ์ก้อนที่ใหญ่ที่สุดในโลกก้อนนี้ก็เป็นของชาวพุทธ โดยเฉพาะประเทศไทย และจะได้นำมาเพื่อทำการแกะสลักเป็นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมความตั้งใจ

๔.๑๑.๑ การค้นพบและการขนย้าย

แน่นอน "ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น อมตะวาจาของท่านนักปราชญ์ผู้หนึ่ง พระราชธรรมเจติยาจารย์ท่านได้พบกับความจริงข้อนี้แล้ว ณ วันนี้และที่นี้" นายจอน สกัสเลอร์ ชาวเยอรมันนีได้มาทำมาหากินที่บริทิชโคลัมเบีย ประเทศแคนาดานี้ เป็นเวลาหลายสิบปี เขาได้เป็นผู้แสวงหาทองคำเป็นอาชีพ เมื่อเขาได้พบทองคำมีมาก เพื่อความเจริญก้าวหน้าของเขา ๆ จึงได้ตั้งเหมืองขึ้น ณ ที่แห่งนี้เพื่อนำทองไปจำหน่ายต่อตลาดโลก เขาได้กระทำเช่นนี้เป็นเวลานาน ครั้นเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๔ ตรงกับวันที่พระราชธรรมเจติยาจารย์ได้นิมิตเห็นหยกก้อนมหึมา ขณะนั้นพอดีนายจอนบอกหลวงพ่อว่าไม่ทราบมีอะไรมาดลบันดาลจิตใจของเขาให้มุ่งลงไปตรงนี้ หมายความว่าที่ตรงที่ท่านยืนอยู่ ว่าเราจะต้องขุดลงไปและก็เป็นการบังเอิญว่าที่ตรงขุดตรงนี้มันมีก้อนทองคำมากเสียด้วย จึงเป็นความจูงใจให้เกิดความพยายามเพิ่มขึ้น แต่มีเหมือนกันบางครั้งที่กำลังขุดลงไปเหมือนกับว่าไม่ทราบจะขุดลงไปทำไมกัน เกือบจะสั่งให้หยุดขุดเสียแล้ว แต่แล้วคนงานเองนั่นแหละพวกเขาไม่ท้อถอย ก็ยังมีความมุมานะเป็นพิเศษไม่ยอมเลิกลา ทั้งหมดแห่งคำพูดของผมนี้มันเป็นความจริงจริง ๆ นายจอน สกัสเลอร์ พูดพลางทำท่าทางเหมือนจะเลื่อมใสกับพระราชธรรมเจติยาจารย์

ลึกจากก้นคลองลงไปถึง ๒๐ ฟุต เขาจึงได้พบกับความจริงที่ว่าอะไรที่เหนือความสำนึก ทำให้เขาต้องสั่งให้คนงานขุดลงตรงนี้ ก็เพราะว่าเขาได้พบก้อนหยกเขียวบริสุทธิ์ก้อนใหญ่มหึมานั่นเอง โดยที่ในโลกนี้ยังไม่มีใครเคยพบหยกก้อนใหญ่เช่นนี้ก่อนเลย ๗ วันทีเดียวที่เขาต้องใช้แมคโครตัวใหญ่ถึง ๒ ตัวช่วยกันดึงหยกก้อนนี้ขึ้นจากหลุม นับว่าเป็นการทำงานที่หนักมากสำหรับแมคโครของฉัน ที่เป็นเช่นนี้ครั้งแรกก็ยังไม่ทึ่งเท่าไร นายจอน สกัสเลอร์พูด ครั้นเมื่อได้พบกับท่านพระราชธรรมเจติยาจารย์ พร้อมได้รับการยืนยันว่าเป็นของอัศจรรย์ เพราะจะได้นำเอาไป

สถานที่พบหยกก้อนใหญ่

แกะสลักเป็นองค์พระปฏิมากรอันล้ำค่าของโลก เขาจึงยิ่งบังเกิดความศรัทธาเลื่อมใสเชื่อมั่นขนลุกขนพองปิติอย่างสูง พร้อมกับได้บรรยายต่อไปว่าที่นี่ไม่ใช่เหมืองหยก คือไม่ใช่แหล่งหยกเหตุไฉนอยู่ๆก็มามีหยกก้อนใหญ่มหึมาเขียวบริสุทธิ์ นายจอน สกัสเลอร์ได้กล่าวต่อไปว่า ตามการสันนิษฐานของเขาและเพื่อนๆ ที่เป็นนักธรณีวิทยาลงความเห็นกันว่าหยกเขียวบริสุทธิ์ก้อนใหญ่ที่สุดในโลกก้อนนี้ จะต้องไม่เกิดอยู่ที่นี่แน่นอน จะต้องมาจากที่อื่นซึ่งเขาแน่ใจว่าหยกก้อนนี้จะต้องเคลื่อนตัวมาจากที่สูงที่สุดคือยอดเขาคิงส์เมาเทิ่น ซึ่งไกลจากที่นั้นประมาณ ๘๐ กิโลเมตร เขาได้คำนวณการเดินทางมาจากคิงส์เมาเทิ่น ใช้เวลาถึง ๘,๐๐๐ ปีหรือ ๑๐,๐๐๐ ปีทีเดียว ดังนั้นความอัศจรรย์ของหยกก้อนนี้มิเพียงเป็นหยกก้อนใหญ่ที่สุดในโลกเท่านั้น ยังเป็นก้อนหยกที่มีความเป็นมาที่จะไม่มีก้อนหยกใดๆ ในโลกนี้จักเป็นเช่นนี้ได้ จึงได้ชื่อว่าเป็นสมบัติของพระพุทธศาสนาชิ้นสำคัญที่มิได้เคยมีมาก่อน จากความคิดที่เป็นนามธรรมมาเป็นรูปธรรมชิ้นเอกของโลกอย่างแท้จริง ยังกับว่าท่านเทพเจ้าเหล่าเทพยดาเป็นผู้รักษารัตนชาติหยกก้อนนี้เอาไว้เพื่อให้เป็นสมบัติอันสูงค่าหาประมาณมิได้ไว้ในพระพุทธศาสนา เพื่อดำรงพระพุทธศาสนาให้จีรังยั่งยืนดุจหยกที่จะจีรังยั่งยืนนับล้านๆๆ ปี เพราะหยกนั้นยิ่งนานเท่าไรก็ไม่มีเปื่อยพัง ยิ่งนานเท่าไรก็ยิ่งมีค่าราคาสูงจนประเมินค่ามิได้ และแล้วก็จะมีผู้ศรัทธาเคารพบูชาระลึกถึงพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เอามาเป็นสรณะที่พึ่งแล้วปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรมถึงความพ้นทุกข์ นี้คือแก่นธรรมซึ่งมาจากนามธรรมมาเป็นรูปธรรม

เทือกเขาคิงส์เมาเทิ่น

เมื่อได้หยกก้อนมหึมามาเป็นกรรมสิทธิ์แล้ว พระราชธรรมเจติยาจารย์ ก็ได้สั่งการให้ดำเนินการส่งลงเรือเพื่อนำมาที่ประเทศไทยในปลายเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๓๔ หยกก้อนอัศจรรย์ก็ได้เดินมาถึงท่าเรือคลองเตย ประเทศไทย โดยเรือชื่อว่า Luanhe พระราชธรรมเจติยาจารย์พร้อมด้วยญาติโยมหลายคนได้เข้าไปรับหยกก้อนนี้ที่ท่าเรือ ณ ที่คอนเทนเนอร์ที่บรรจุหยกก้อนนี้มา เมื่อทุกๆ คนได้เห็นหยกแล้วต่างก็มีความดีใจกันอย่างสุดซึ้งสุดที่จะพรรณา ทั้งมีความอิ่มเอิบใจแล้วให้รถเทลเลอร์ค้นยาวนำหยกเขียวบริสุทธิ์จากประเทศแคนาดาไปวัดธรรมมงคล ๑๐๑ สุขุมวิท พระโขนง กรุงเทพมหานคร ได้ตั้งตระหง่านอยู่ที่กลางลานวัดธรรมมงคล ข่าวนี้ได้แพร่

สะพัดออกไปทั่วประเทศไทยโดยพลัน เพราะว่ารายการ "ท้าพิสูจน์" ของโทรทัศน์สีช่อง ๗ สี ได้นำนายอนันต์ ซาลวาลา ประธานการค้าอัญญมณีแห่งประเทศไทย มาทำการพิสูจน์หยกก้อนนี้ว่าเป็นหยกจริงหรือไม่ นายอนันต์ได้ทำการพิสูจน์ด้วยเครื่องมือที่นำมาพร้อมกันกับการถ่ายทำของทีวี. โดยนายอนันต์ฯ ได้มีอาการตกตลึงพร้อมกับกล่าวว่า "น่าอัศจรรย์ นี่เป็นหยกแท้จริงสีเขียวบริสุทธิ์ก้อนใหญ่มหึมาอะไรเช่นนี้ ผมเองอยู่ในวงการอัญญมณีมาตั้งแต่อายุ ๒๐ ปี จนบัดนี้ถึงอายุ ๗๐ ปีแล้ว ยังไม่เคยเห็นหยกเขียวบริสุทธิ์ก้อนใหญ่มหึมาขนาดนี้มาก่อนเลย นับว่าเป็นบุญของประเทศไทยได้หยกก้อนนี้มา" ที.วี.ช่อง ๗ สี ได้แพร่ภาพขยายข่าวนี้ออกไปทั่วประเทศไทย จึงทำให้มหาชนทั่วประเทศ หลั่งไหลกันเข้ามาชมหยกก้อนนี้นับล้าน ๆ คน พระราชธรรมเจติยาจารย์จึงคิดสร้างศาลาประดิษฐานไปพร้อม ๆ กับการจะแกะสลักพระปฏิมากรหยกต่อไป จึงได้เชิญพลอากาศเอกเกษตร โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารอากาศได้มาเป็นประธานวางศิลาฤกษ์ ศาลาที่จะประดิษฐานพระหยกเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ มีประชาชนมาร่วมงานคับคั่ง ทั้งนายทหารสามเหล่าทัพ และข้าราชการพลเรือน พร้อมทั้งพระภิกษุสงฆ์ได้มาร่วมประกอบพิธีในครั้งนี้ด้วย

วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๓๕ พลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก ได้เดินทางมาเป็นประธานการต้อนรับหยกก้อนมหึมานี้ พร้อมด้วยคณะนายทหารชั้นผู้ใหญ่ พ่อค้า ประชาชนจำนวนมาก โดยทำพิธีทั้งพุทธและพราหมณ์กล่าวอัญเชิญเทพยาดาทุกหมู่เหล่ามาเป็นสักขีพยานว่า บัดนี้ได้มีหยกสีเขียวบริสุทธิ์ก้อนใหญ่ที่สุดในโลกได้มาประดิษฐานอยู่ ณ บริเวณวัดธรรมมงคลแล้ว ท่ามกลางประชุมชนที่มีท่านพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นประธาน หลังจากนั้นพระสงฆ์ทั้ง ๙ รูป ได้เจริญพระพุทธมนต์ มีการถวายภัตตาหารเพล พระสงฆ์สวดอนุโมทนาและสวดชัยมงคลคาถา ในการนี้ได้มีการเผยแพร่ข่าวนี้ออกไปทั่วประเทศทั้ง ที.วี. และหนังสือพิมพ์ ทำให้ประชาชนเพิ่มความศรัทธาหลั่งไหลมาชมและช่วยบริจาคทรัพย์เพื่อจักได้เป็นทุนในการแกะสลักหยกก้อนนี้ต่อไป

๔.๑๑.๒ พระราชธรรมเจติยาจารย์เกิดความกังวลใจ

การบันทึกรายละเอียดการสร้างพระพุทธรูปหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกไว้เช่นนี้ เพื่อจารึกเป็นประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา โดยไม่ต้องให้นักโบราณคดีมาทำการสันนิษฐานให้ลำบาก หรือเพี้ยนจากของจริง เพราะว่าการแกะสลักองค์พระพุทธรูปหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกองค์นี้มันเป็นมหกรรมที่ยิ่งใหญ่จริง ๆ ทั้งการฝ่าฟันอุปสรรค การค้นคว้าแสวงหา การรอคอย การใช้ความสามารถพิเศษ ตลอดถึงการเงินก้อนมหึมาร่วม ๓๐ ล้านบาท ซึ่งเงินจำนวนมากเช่นนี้จะหามาได้จากไหน ทั้งที่มิได้คาดคิดว่าจะ

ต้องใช้เงินจำนวนมากถึงขนาดนี้ตั้งแต่แรก แต่ต้องใช้ในการสร้างองค์พระ หยกถึงเกือบสามสิบล้านบาท ถือว่าบานปลายอย่างมาก มิใช่ธรรมดา ที่คน หรือพระธรรมดาเช่นพระราชธรรมเจติยาจารย์จะหาได้ จึงเป็นความจนใจ อย่างแท้จริงว่าเมื่อเราได้หยกมาแล้วจะทำฉันใดไม่ทำก็ไม่ได้ ถ้าจะทำเงินก็ไม่มี เดือน ธ.ค. ม.ค. ก.พ. มี.ค. สี่เดือนแห่งความวิตกกังวลว่าจะทำแนวไหน พยายามวิ่งหาผู้ช่วยเหลือตามลูกศิษย์ลูกหา มีแต่คนรับปากว่าจะช่วย แต่แล้วก็ไม่มีใครช่วย เรานี้จะเหมือนลิงได้แก้วไก่ได้พลอยเสียกระมัง เป็นความคิดของหลวงพ่อวิริยังค์ ในขณะนั้น

แต่คำโบราณว่าไว้ว่า "ทำความดีบุญมีตามช่วย ทำบาปไซร้กรรม ไล่ตามหลัง" "ถ้ามีบุญแล้วไม่แคล้วกัน" วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๓๕ เจ้าหน้าที่ TV. ช่อง ๕ ได้มาอาราธนาให้หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร ไปแสดงธรรม ตอน ๐๘.๐๐ น. หลังจากที่ได้แสดงธรรมจบ ท่านบอกว่าได้หยกเขียวบริสุทธิ์ ก้อนใหญ่น้ำหนัก ๓๒ ตัน จะมาแกะสลักเป็นองค์พระพุทธรูปใหญ่ที่สุดในโลก แต่ขาดปัจจัยดำเนินงาน เอาเถอะถ้าใครมาช่วยบริจาคสร้างพระพุทธรูปหยก เขียวบริสุทธิ์องค์นี้ อาตมาจะทำพระหยกเล็ก ๆ จากหยกก้อนใหญ่เป็นที่ ระลึกแก่ทุก ๆ คน ขณะนี้เงินที่จะโอนไปให้ค่าหยกก็ยังไม่พอ อาตมาต้อง ตกตลึงเมื่ออาตมากลับเข้ามาวัดธรรมมงคลในตอนบ่าย เพราะเห็นประชาชน แห่กันเข้ามาที่วัดธรรมมงคลยังกับมีงานใหญ่ ๆ เพราะประชาชนนับร้อยนับ พันคนกำลังมาช่วยกันบริจาคอย่างคาดไม่ถึง คิดว่าจะสามารถดำเนินการ สร้างองค์พระพุทธรูปหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกได้สำเร็จสมความ ปรารถนา โดยไม่ต้องวิตกกังวลเรื่องเงินที่จะมาสร้างทั้งองค์พระและศาลาที่ ประทับอันสดสวยงดงามอีกต่อไป

๔.๑๑.๓ ได้ช่างแกะสลักยอดฝีมือของโลก

การแกะสลักอันที่เรียกว่า "สุดยอดแห่งปฏิมากรรม" ก็มีความ สำคัญไม่น้อยกว่ากัน หากช่างแกะสลักไม่ชำนาญไม่สันทัด อาจจะทำให้ ปฏิมากรรมชิ้นนี้ไม่โดดเด่นสมกับคุณค่าของหยกเขียวบริสุทธิ์ หรือทำให้ เสียหายไร้คุณค่าไปเลย และแล้วก็จะหาหยกเขียวบริสุทธิ์ก้อนใหญ่ที่สุดใน โลกอีกก็ไม่มีอีกแล้ว หรือหาจนหมดชีวิตเราก็คงหาหยกอย่างนี้อีกไม่เจอ พระราชธรรมเจติยาจารย์ท่านรำพึงอยู่ในใจ

ด้วยความครุ่นคิดเช่นนี้เอง จึงทำให้ท่านต้องเสาะแสวงหาช่างแกะ สลักหยกในที่หลาย ๆ แห่งทั่วทั้งประเทศไทยและประเทศพม่า การสืบหาช่าง ที่จะมาแกะสลักเป็นไปด้วยความยากลำบากยิ่งนัก เพราะการแกะสลักหยก ก้อนใหญ่มหึมา มันมีเป็นครั้งแรกของประเทศไทย ซึ่งหยกนี้มีความแข็งกว่า หินอ่อนหลายจุด หินอ่อนแข็ง ๓.๕ จุด หยกแข็งถึง ๗.๓ จุด (หมายถึง

หยกเนฟไฟรท์จากแคนาดา) การตระเวนไปดูการแกะสลักหินอ่อนหรือหินธรรมดาในที่หลายแห่ง พระราชธรรมเจติยาจารย์ได้พบว่า "ฝีมือยังไม่ถึง" แม้จะเป็นเพียงหินอ่อน

อาจารย์อำนวย หุนสวัสดิ์ เป็นอาจารย์สอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้เคยมาช่วยปั้นและออกแบบลวดลายหลายอย่างที่พระมหาเจดีย์ เป็นที่พอใจของพระราชธรรมเจติยาจารย์อย่างมาก ท่านจึงได้ไปปรึกษาในการแกะสลักหยกในครั้งนี้ ณ ที่บ้านของอาจารย์อำนวยฯ ครั้นต่อมาอาจารย์อำนวยก็ได้ให้ศิษย์ของท่านมาพบที่วัดธรรมมงคล ซึ่งการดำเนินการเพื่อหาช่างแกะสลักในครั้งนี้ได้รับการแนะนำว่า "ถ้าไม่ดังก็ดับ" หมายความว่าถ้าเราเอาช่างที่มือไม่ถึงมาทำการแกะสลักก็จะได้พุทธลักษณะที่ไม่ครบขาดตกบกพร่อง ทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน เป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงแก้ไขไม่ได้เลย เพราะหยกมีอยู่ก้อนเดียวเท่านี้ และหยกทั้งแข็งทั้งคม ถ้าคนไม่ชำนาญแกะ พลาดไปก็เสียเลย เพราะไม่ใช่ดินเหนียวหรือขี้ผึ้งที่จะตัดเติมได้ แต่ตรงกันข้ามถ้าหากได้ช่าง "ยอดฝีมือของโลก" หมายความว่าเป็นช่างผู้ชำนาญการจริง ๆ โดยเฉพาะการแกะสลัก ทั้งนี้ก็ได้รับคำแนะนำว่าช่างแกะสลักฝีมือเยี่ยมที่สุดในโลกก็มีเฉพาะที่ประเทศอิตาลี ด้วยเหตุที่ว่าจะต้องไม่ดังก็ดับ จึงมีความตั้งใจว่า "ช้า ๆ ได้พร้าเล่มงาม" เพราะกลัวจะเกิดความเสียหายอย่างหนัก ถ้าพลาดพลั้งในครั้งนี้

วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ พระราชธรรมเจติยาจารย์พร้อมคณะ จึงตัดสินใจเดินทางไปประเทศอิตาลี โดยเฉพาะเมืองคาราร่า อันเป็นเมืองหินอ่อนไวท์คาราร่า และช่างแกะสลักก็มีอยู่ที่เมืองนี้ พร้อมมีมหาวิทยาลัยสอนการแกะสลักโดยเฉพาะ นับว่าคณะเราได้รับความมืดมนอีกครั้ง เพราะเหตุผู้นำทางเคยมาเรียนอยู่ที่นี่จริงแต่เขาไม่มีที่อยู่ บ้านเลขที่หรือโทรศัพท์ มีแต่ที่อยู่ที่มหาวิทยาลัย และเมื่อคณะมาถึงมหาวิทยาลัยนี้ก็ปิด เราเดินทางไปที่มหาวิทยาลัย มีแต่ภารโรง ถามหาศาสตราจารย์ เปาโล เวี๊ยกกี้ ไม่มีใครรู้ เพราะผู้นำมาลืมชื่อนี้ (เปาโล) เสียแล้ว ในที่สุดก็จนปัญญา แต่พวกเราก็ไม่ละความพยายามเที่ยวไปตามแหล่งแกะสลักทั่วทั้งเมืองคาราร่า ได้พบช่างแกะสลักหลายคนแต่มองดูแล้วก็ยังไม่ประทับใจ เมื่อเป็นเช่นนี้พวกเราก็มืดมนยิ่งขึ้น คิดว่าคงเสียเวลาเสียเงินค่าเดินทางเปล่าเป็นแน่แล้ว

พระราชธรรมเจติยาจารย์ก็กลับที่พัก คณะที่มาเมื่อทุกคนหมดหวังและพรุ่งนี้เราจะกลับประเทศไทยแล้ว จึงชวนกันไปช้อปปิ้งหาซื้อของโดยเฉพาะร้านขายรองเท้า คำโบราณว่าไว้ว่า "ถ้าเป็นเนื้อคู่กันแล้วก็ไม่แคล้วต้องได้กัน" ซึ่งเรื่องของเหตุการณ์ที่จะทำความสำเร็จในกิจการงานต่าง ๆ นั้น โดยเฉพาะคำที่ว่า "บุญบันดาล" ย่อมเป็นความจริงที่ไม่มีใครปฏิเสธได้ ถ้าบุญไม่ถึงทำอะไรก็ไม่สำเร็จ ถ้าบุญถึงทำยังไงยังไงก็สำเร็จจนได้ เราประมวลคำพังเพยเหล่านี้มารวมกันและนึกถึงวันนี้ที่เมืองคาราร่า ประเทศอิตาลี เพราะ

คณะของเราที่กำลังช้อปปิ้งอยู่ เข้าหาซื้อรองเท้าในร้านรองเท้า ตัวช่างแกะสลัก (ทัปฟิก, เปาโล) ก็มาซื้อรองเท้าในร้านเดียวกัน เจอกับคณะของเราพอดิบพอดี ดูซิ!! หาเกือบตายวิ่งโน่นวิ่งนี่เสียสามวันไม่พบพานแม้แต่เงานี่!!! ไม่ต้องไปหาที่ไหน "เจอแล้ว" คณะของเราผู้นำเราไปกระโดดเข้ากอดกันกลม ดีใจจนน้ำตาไหล พลางพูดภาษาอิตาลี คงได้ใจความว่า "สำเร็จแล้วๆๆๆ" เพราะได้พบช่างแกะสลักมือชั้นหนึ่งของโลกทีเดียว พร้อมกับความดีใจอย่างสุดซึ้งนั้นเองก็ได้มีการนัดพบกันที่โฮเต็ล ที่พักของคณะอยู่ใกล้สถานีรถไฟคาราร่า ในตอน ๕ โมงเย็น

หลวงพ่อๆๆๆ เสียงนั้นได้ดังเข้ามาที่พักของหลวงพ่อซึ่งเป็นเสียงฟังแล้วมีกังวาล ซึ่งเสียงอย่างนี้นานๆ จะได้ยินสักครั้ง เพราะเสียงบริสุทธิ์หาฟังได้ยาก และน้ำเสียงบอกว่าคงจะได้อะไรที่สมอกสมใจสักอย่าง พระราชธรรมเจติยาจารย์ได้รีบเปิดประตูออกมารับเสียงนั้น ซึ่งเป็นเสียงของคณะเรานั้นเอง และในเสียงนั้นได้บอกว่าสำเร็จแล้ว เพราะได้พบช่างพร้อมจะมีการตกลงในการเดินทางไปประเทศไทย "ข้าพเจ้ามีความยินดีอย่างบอกไม่ถูก มันเป็นความรู้สึกว่าเหมือนกับข้าพเจ้าพบก้อนหยกครั้งแรกยังไงยังงั้น เอิบอิ่มเหมือนตัวจะลอย" หลวงพ่อวิริยังค์พูด

การเลี้ยงอาหารในร้านที่มีชื่อเสียงในเมืองคาราร่าได้เกิดขึ้นหลังจากพระราชธรรมเจติยาจารย์ประชุมคณะเราและช่างแกะสลัก (เปาโล, ซีซี, ทัปฟิก) ตกลงราคาที่จะมาแกะสลักให้เป็นรายเดือนโดยมีค่าเครื่องบิน ค่าที่พักพร้อมทั้งนำเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวที่เขาชอบ เรายอมให้ค่าใช้จ่ายทุกอย่างทุกประการไม่มีข้อต่อรองแต่อย่างใด ขณะที่มีการรับประทานอาหารในเรสเตอร์รอง หลวงพ่อวิริยังค์ก็เข้าร่วมวงกับเขาด้วยเพื่อให้เกิดความสนิทสนมเป็นกันเอง เพราะค่ำแล้วก็ไม่ได้ฉันอะไรเพียงฉันน้ำชาเท่านั้นทุกคนในที่นั้นก็แฮปปี้เป็นสุขซึ้งใจ ต่างก็พอใจในการพูดจาสนทนา ก็มีการให้คำมั่นสัญญาว่าจะเดินทางมาประเทศไทยเพื่อทำการแกะสลักหยกให้เป็นปฏิมากรรมชั้นยอดของโลกให้สำเร็จ

เรื่องอย่างนี้มันเกิดขึ้นมาได้ยังไงหนอ การพบกันโดยบังเอิญที่มันน่าประหลาดมาก เพราะหากไม่ไปที่นั้นเวลานั้นผิดพลาดกันเพียงนิดเดียวเท่านั้นก็ไม่เจอกันแน่ พลาดเพียงนาทีเดียว ความหวังที่สำเร็จก็พังทลายชั่วพริบตา เพราะฉะนั้นเหตุการณ์ครั้งนี้ไม่ควรจะเป็นเหตุการณ์ที่บังเอิญ น่าจะเป็นเหตุการณ์แห่งเทพบันดาล เพราะอภินิหารของพระหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลก เพราะว่าสิ่งสำคัญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอะไรที่มีความสำคัญที่ยิ่งใหญ่ มักจะมีสิ่งลึกล้ำอยู่เบื้องหลังที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น เป็นที่กล่าวขานตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

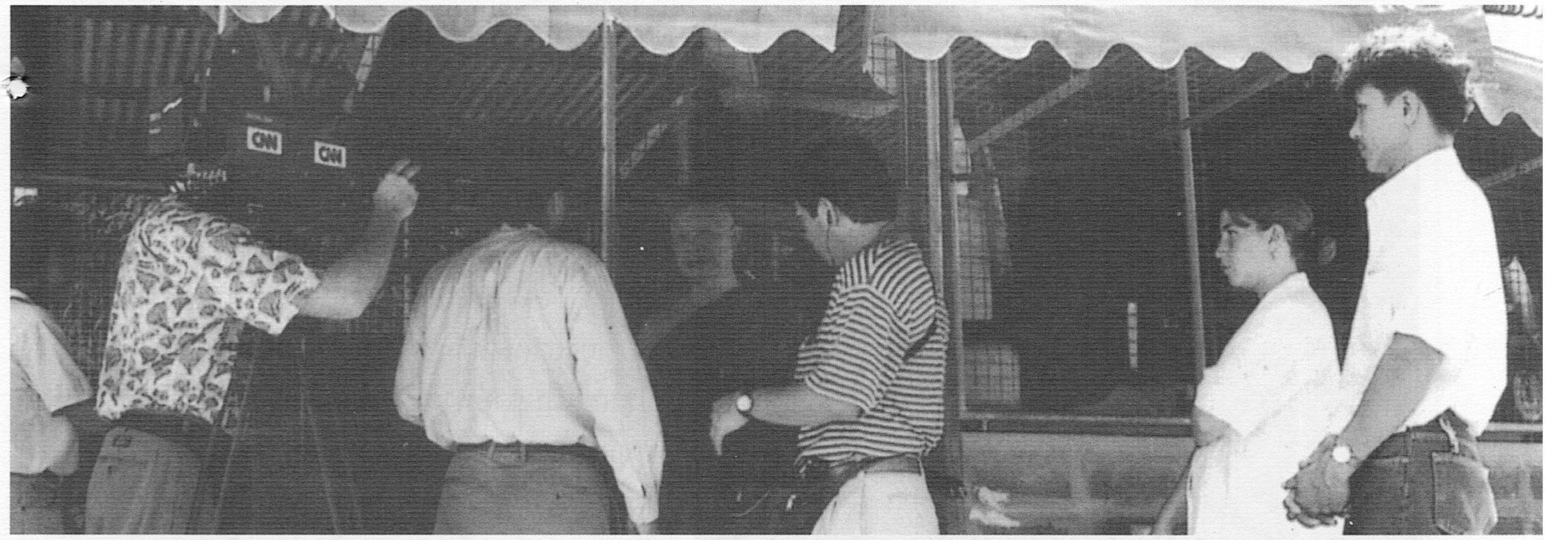
๔.๑๑.๔ เริ่มต้นการแกะสลักหยกเป็นองค์พระปฏิมากรอันล้ำค่า

๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ นายซีซี่ ช่างแกะสลักคนแรกได้เดินทางมาก่อนเพื่อขึ้นรูป นายเปาโลตามมาเพื่อความละเอียดอ่อน เป็นการเริ่มลงมือที่จะทำการแกะสลัก ดังนั้นการแกะสลักพระหยกเขียวบริสุทธิ์ได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว

เมื่อนายซีซี่มาถึงพร้อมด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ การแกะสลักก็ได้เริ่มลงมือ ปรากฏว่าหยกก้อนใหญ่เกินไป เครื่องมือนั้นเล็กมาก หากจะใช้เครื่องมือนี้ตัดกว่าจะขึ้นรูปได้ ปีหนึ่งก็ยังมองไม่เห็นว่าจะขึ้นรูปได้ นายซีซี่เกิดความหนักใจแล้ว พระราชธรรมเจติยาจารย์ยิ่งหนักใจมากกว่าเพราะจะต้องจ่ายเงินเดือนทุกเดือน หลวงพ่อคิดขึ้นได้ว่าต้องรีบหาเครื่องตัด พอไปหาจริงๆ ก็มีแต่เครื่องตัดหินอ่อน ไม่มีเครื่องตัดหยก เครื่องตัดหยกก็มีแต่อันเล็กๆ เกือบจะต้องส่งกลับไปตัดที่ประเทศแคนาดา เพราะหมดหนทาง ขณะนั้นคุณเปี๊ยกก็ได้มาพบหลวงพ่อ พร้อมกับบอกว่าเคยอยู่ที่ บริษัทรอแยลไทยมาเบิ้ล ปากช่องมาก่อน พร้อมบอกว่าที่นั้นมีเครื่องตัดหินอ่อนอย่างใหญ่อาจจะตัดหยกเราได้

เมื่อเป็นเช่นนั้นก็เท่ากับพอมองเห็นทาง ขณะนั้นคุณอบ วสุรัตน์ยังมีชีวิตอยู่ หลวงพ่อได้ไปขอความช่วยเหลือในเรื่องนี้ ท่านก็ยินดีที่จะสนองตอบด้วยศรัทธา เราจึงนำหยกก้อนใหญ่ไปที่ บริษัทรอแยลไทยมาเบิ้ล โดยอาศัยคุณอุดมศักดิ์ พิชัยรัตนพงศ์ ใช้รถเครนและเทลเลอร์นำไปส่งให้ ขณะนั้นเองเราได้ข่าวมาว่า เพชรสำหรับตัดหยกที่เรียกว่า ใดม่อนด์วาย ไม่มีต้องสั่งซื้อ ราคาเมตรละ ๖,๐๐๐ บาท ใช้ความยาวครั้งละ ๒๐ เมตร ต้องเสียเวลาสั่งถึง ๒ เดือน เอาละซี เกิดชักช้าเสียอีกแล้วทั้งๆ ที่หยกก็ขึ้นรถเทลเลอร์พร้อมที่จะไปปากช่องแล้ว หลวงพ่อหายใจอึดอัดอีกแล้ว ชั่วเวลาเพียง ๓ ชั่วโมงต่อมา เราได้รับโทรศัพท์จากคุณสุรฉัตร (อ๋อย) บุตรสาวของคุณอบฯ ว่า หลวงพ่อส่งหยกไปได้แล้ว เพราะใดม่อนด์วายที่ซื้อไว้ยังเก็บอยู่ที่โรงงานพึ่งจะค้นพบเพราะเราไม่ได้ใช้มันมานาน หลวงพ่อพลันหายใจโล่งอุทานว่า "พ้นทุกข์อีกครั้งแล้ว" การลำเลียงหยกก็ได้เดินทางจากกรุงเทพฯ ไปยังบริษัทรอแยลไทมาเบิ้ล มีคุณชัยยศและซีซี่ไปกำกับดูแลจนตัดสำเร็จ เป็นอันว่าทุนเวลาจาก ๑ ปี เหลืออาทิตย์เดียว โดยใช้เครื่องตัดด้วยสายใดม่อนด์วายสำเร็จนำกลับมายังวัดธรรมมงคลทำการแกะสลักเป็นองค์พระปฏิมากรต่อไป

การแกะสลักหยกเป็นองค์พระพุทธรูปนับว่าเป็นปฏิมากรรมล้ำค่าซึ่งจะต้องย้ำคำว่า **"ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น"** นี้คือสัจจธรรม เพราะการแกะสลักกำลังเผยโฉมหน้าโฉมองค์พระออกมาทีละน้อยๆ ซึ่งประหลาดที่สุด คือประชาชนทั่วทุกสารทิศได้หลั่งไหลกันเข้ามาชมการแกะสลักหยกอันล้ำค่านี้ทุกๆ วัน วันละหลายร้อยคน บางวันเป็นพันๆ คน เพื่อให้ผู้แกะสลักมีสมาธิในการแกะสลักจึงต้องล๊อกประตูทั้งหมดห้ามคน

นักข่าว C.N.N.
กำลังสัมภาษณ์
พระอาจารย์หลวงพ่อ

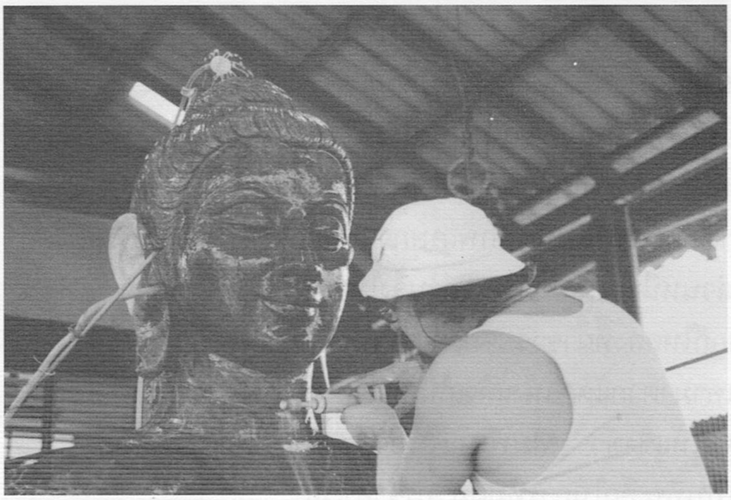
เข้าข้างใน ให้ดูแต่ภายนอก อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์เช่นนี้หาดูได้ยาก เพราะความเลื่อมใสศรัทธาของชาวพุทธชาวไทยยั้งไม่อยู่ ได้โหมเข้ามาอย่างล้นเหลือ เมื่อเป็นเช่นนี้โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ทุกแห่งทุกช่องก็ออกข่าวอย่างไม่ขาดระยะ แม้กระทั่ง น.ส.พ.เอเชียวีค น.ส.พ.ฮ่องกง น.ส.พ.สิงคโปร์ก็ได้ออกข่าวไปทั่วตลอดถึงสถานีโทรทัศน์ C.N.N. ก็ได้ขยายข่าวนี้ออกไปทั่วโลก ดูๆ แล้วปรากฏการณ์ครั้งนี้มันไม่ใช่เรื่องเล็กๆ เสียแล้ว กลายเป็นงานระดับโลกไปตามวิถีทางที่มิได้ตั้งใจ แต่บังเกิดขึ้นด้วยความจริงที่ว่าเป็นปฏิมากรรมอันล้ำค่าแห่งยุคหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกกำลังถูกแกะสลักให้เป็นองค์พระปฏิมากร

การแกะสลักหยกนั้นต้องใช้น้ำหล่อเลี้ยงที่ใบมีดที่เลื่อยแกะลงไปที่เนื้อหยก จึงเป็นการลำบากของผู้แกะสลักเพิ่มขึ้น ถ้าไม่ใช้น้ำจะตัดไม่ได้เลย ใบมีดจะไหม้ลุกเป็นไฟ เพราะหยกก้อนนี้แข็งมากมีดจะต้องอาบด้วยเพชรมิฉะนั้นจะตัดไม่เข้า อันนี้เราจะต้องยอมรับว่าหยกก้อนนี้เป็นชั้นดีจริงๆ หลวงพ่อวิริยังค์ ท่านได้ควบคุมดูแลการแกะสลักอย่างใกล้ชิด และให้พระสุพล ขันติพโล เป็นผู้ช่วย และท่านยังคิดว่าหยกก้อนนี้เป็นหยกพิเศษกว่าหยกก้อนอื่นดังกล่าวแล้วก็ไม่ควรจะให้ส่วนใดส่วนหนึ่งทิ้งเสียเปล่า ท่านจึงให้เอาผ้าขาวมารองน้ำที่ไหลขณะเจียรนัยผงหยกก็ไหลลงที่ผ้าขาว กรองเอาน้ำทิ้งไปเหลือผงหยกละเอียดค้างอยู่ที่ผ้าขาวนำเอามาตากแดดแห้งแล้วเก็บเอาไว้เป็น "ผงหยก" จำนวนมาก ท่านให้นำมาผสมให้แข็งตัว พิมพ์ให้เป็นองค์พระสมเด็จหยกและรูปเหมือนของท่าน เพื่อเป็นที่ระลึกในการที่มีผู้มาบริจาคช่วยสร้างพระหยกใหญ่ นับว่าทุกส่วนของหยกน้ำหนัก ๓๒ ตัน ไม่มีเสียหายเลยเพราะเศษหยกได้นำมาแกะสลักเป็นพระพุทธรูปองค์เล็กๆ ให้เป็นที่ระลึกแก่ผู้บริจาคช่วยสร้างพระหยกใหญ่เช่นกัน ถือว่าเป็นประวัติศาสตร์แก่ผู้ที่มีไว้ครอบครองด้วย

๔.๑๑.๕ องค์พระหยกกำลังปรากฏความงดงาม

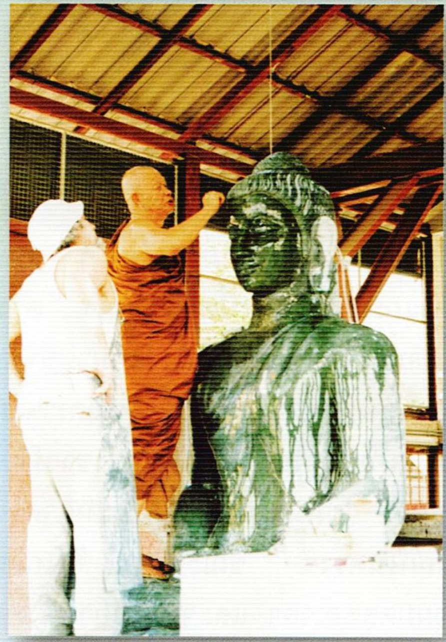
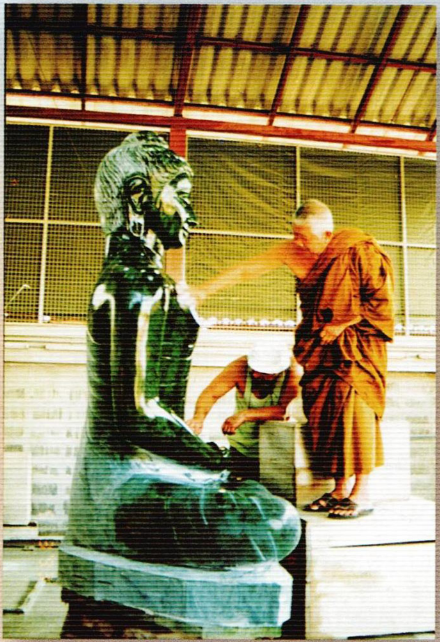
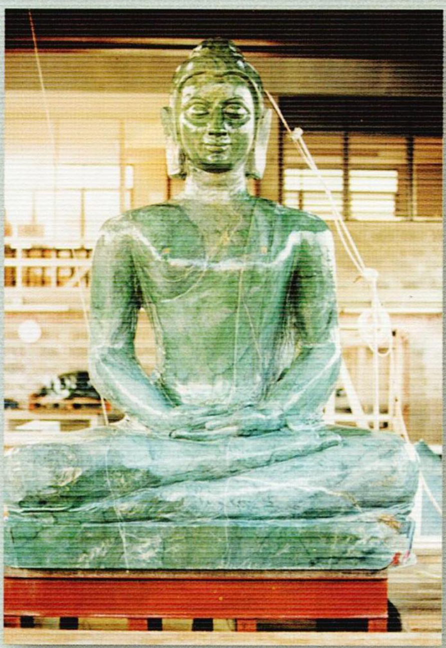
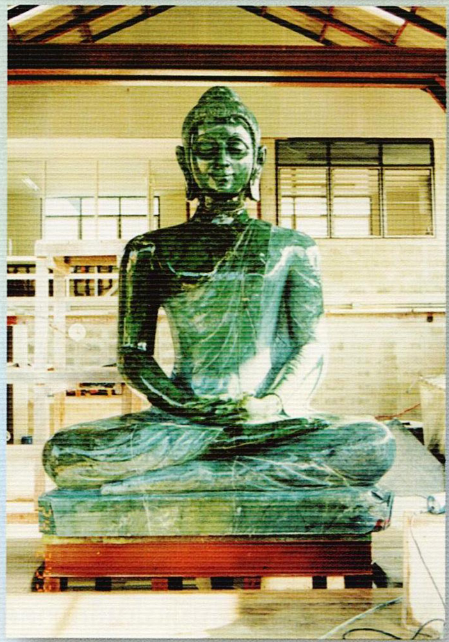
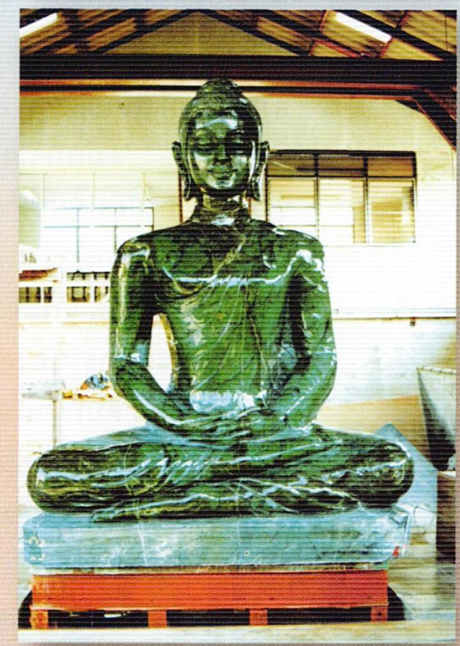

การแกะสลักหยกมหึมากำลังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ด้วยความสามารถของนายช่างทั้งสอง คือ นายซีซี่ สมาอิล และศาสตราจารย์เปาโลเวี้ยกกี้ ซึ่งได้แกะสลักหยกก้อนมหึมานี้ ยุ่งยากลำบากมากทีเดียวกว่าจะปรากฏเป็นองค์พระหยกที่สมส่วนตามพุทธลักษณะ ต้องใช้เวลากว่าหกเดือน ซึ่งศาสตราจารย์เปาโลบอกว่า “มันมิใช่เรื่องง่ายเลย เมื่อตอนลงมือแกะสลักครั้งแรก เพราะแข็งเหลือเกิน ปกติใบมีดชนิดนี้เพียงใบเดียวก็เพียงพอต่อการแกะสลักองค์พระขนาดนี้ได้ แต่สำหรับพระยกองค์นี้เราต้องใช้ใบมีดสำหรับตัดและแกะสลักถึงกว่า ๑๒๐ ใบ ถ้าเป็นหินธรรมดาเราใช้เวลาแกะสลักเพียง ๓ เดือน แต่การแกะสลักองค์พระหยกนี้ ต้องใช้เวลาถึง ๖ เดือน กว่าจะรู้ว่างดงามขึ้นมาบ้าง แต่อย่างไรก็ตามผมมีความตั้งใจอยู่ในระดับสูง โดยเน้นถึงความเป็นศิลปินมากกว่าต้องการไว้ฝีมืออย่างเต็มที่ อันที่จริงผมอยู่เมืองคาราร่าผมได้ค่าแรงมากกว่านี้เยอะ ที่มาทำงานครั้งนี้เพราะต้องการ ประกาศเกียรติของจิตรกรของชาวอิตาลี ให้ปรากฏแก่สายตาชาวโลก ดังนั้น ผมจึงใช้ฝีมืออย่างเต็มความสามารถ” จากการพูดคุยผ่านล่ามในวันนั้น หลวงพ่อวิริยังค์จึงได้รู้ว่าจิตรกรชาวอิตาลีนี้ เขารักศักดิ์ศรีรักความเป็นศิลปิน จึงไม่แปลกอะไรเลยที่จิตรกรชาวอิตาลีจะเก่งและมีชื่อเสียงในด้านการแกะสลักดังเช่นไมเคิลเอนเจโล่ จิตรกรชาวอิตาลีชื่อก้องโลก แม้ศาสตราจารย์เปาโล เวี้ยกกี้และนายซีซี่ สมาอิล ก็มีจิตวิญญาณของความเป็นศิลปินในสายเลือดเช่นเดียวกัน

ช่างชาวอิตาลีกำลังแกะสลักพระหยกให้เป็นรูปร่างขึ้นมาเป็นลำดับ

พระหยกกำลังปรากฏความงดงามขึ้นมาตามลำดับ

การแกะสลักองค์พระหยกกำลังงดงามขึ้นเรื่อย ๆ ประชาชนทั้งหลายต่างก็ทยอยกันมาชมการแกะสลักในครั้งนี้อย่างคับคั่ง ต่างก็ชมว่างามจริง ๆ บางคนมาแล้วมาอีก และให้สิ่งของเป็นกำลังใจแก่นายช่างอยู่เสมอ การแกะสลักนั้นย่างเข้าเดือนที่แปดยิ่งดูงดงามสมส่วนยิ่งนัก ศาสตราจารย์เปาโล เวี้ยกกี้ ได้กล่าวกับพระราชธรรมเจติยาจารย์ผ่านบาทหลวงชาวอิตาลี ที่ทำงานอยู่ที่โรงพยาบาลคามิเลี่ยนว่า "ผมมีความแปลกประหลาดใจมากในการที่มาแกะสลักพระพุทธรูปหยกในครั้งนี้ ขณะที่ผมกำลังแกะสลักนั้นเหมือนมีแม่เหล็กมาดูดที่มือของผมตลอดเวลา และจะพยายามดึงดูดให้เป็นไปตามที่แม่เหล็กต้องการ ตามความรู้สึกของผมนั้นเหมือนกับพระพุทธเจ้าเสด็จมาคอยให้เห็นอยู่ต่อหน้า เวลาฝันจะฝันเห็นพระพุทธเจ้านับบ่อยครั้ง สิ่งเหล่านี้ทำให้ผมเกิดความพอใจในการแกะสลักที่ไม่เคยมีปรากฏการณ์อย่างนี้มาก่อน แม้ผมจะเคยแกะสลักบุคคลทุก ๆ ขั้นผ่านมาเป็นเวลากว่า ๔๐ ปี ก็ไม่มีปรากฏการณ์ใด ๆ เลย อย่างไรก็ตามหลังจากผมแกะสลักพระพุทธรูปหยกสำเร็จแล้ว ปรากฏการณ์เหมือนแม่เหล็กมาดูดที่มือก็หายไป จะเรียกกลับมาอีกก็ไม่ได้" ที่เป็นเช่นนี้จะสันนิษฐานว่า สิ่งลึกลับมาช่วยแกะสลักพระพุทธรูปองค์นี้คงไม่ผิด เพราะนายเปาโลเขาพูดความจริงออกมาจากใจ สิ่งลึกลับที่ว่านี้อาจจะเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งองค์ใดหรือเทวดาองค์หนึ่งองค์ใดมาช่วยการแกะสลักพระพุทธรูปในครั้งนี้ก็เป็นได้ นายเปาโล กล่าวว่า "จะให้ผมแกะสลักอีกกี่ครั้งก็จะเหมือนองค์นี้ไปไม่ได้ เพราะแม่เหล็กในมือของผมนั้นได้หายไปแล้ว" การแกะสลักองค์พระหยกสีเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลก สำเร็จอย่างสง่างามในเวลาหนึ่งปีพอดีรวมค่าสร้างกว่า ๒๙ ล้านบาท

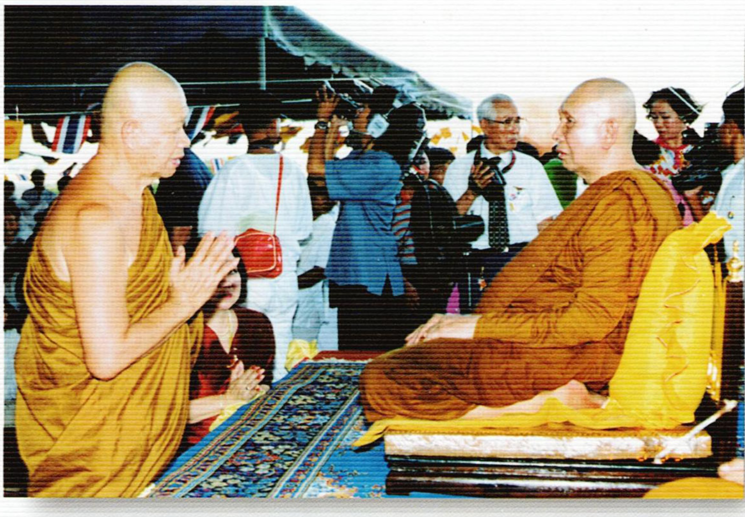

พระหยกถูกอัญเชิญ จากโรงงานแกะสลัก สู่ศาลาประดิษฐาน ด้วยพิธีกรรม อันยิ่งใหญ่

๔.๑๑.๖ เหตุการณ์ประวัติศาสตร์

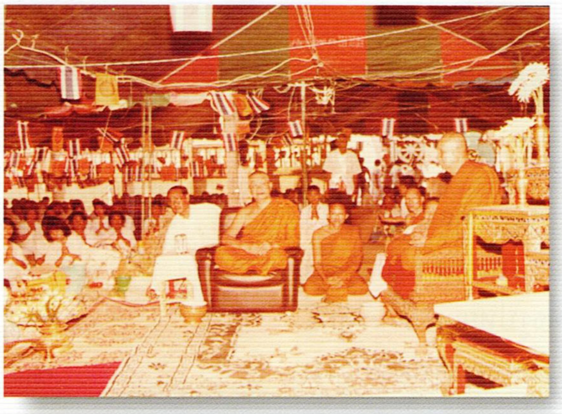
วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๓๖ เวลา ๑๐.๑๘ น. พลเอกสุจินดา คราประยูร และพลอากาศเอกเกษตร โรจนนิล ได้มาเป็นประธาน วันประวัติศาสตร์อีกวันหนึ่งคือวันที่เคลื่อนที่อัญเชิญพระพุทธรูปหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลก จากบริเวณที่แกะสลักขึ้นสู่ศาลาพระหยกด้วยมหกรรมที่ยิ่งใหญ่ถูกแห่ห้อมล้อมด้วยมหาชน การอัญเชิญนั้นค่อยเดินทางมาจากโรงงานแกะสลักสู่ศาลาพระหยก โดยมีหลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร เป็นผู้นำขบวน โดยเป็นมหกรรมแห่งความสำเร็จครั้งยิ่งใหญ่แห่งชีวิตของท่าน หลวงพ่อมีความรู้สึกประทับใจอย่างสูง พร้อมทั้งความคิดถึงตรึงใจประกอบด้วยพละกำลังกายให้เกิดความรู้สึกเสมือนมิได้เดินมองดูการเคลื่อนมาถึงศาลาที่ประทับเมื่อไรไม่ทราบ เมื่อทุกอย่างเรียบร้อย ความจริงปรากฏ คือองค์พระหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกกำลังลอยคว้างอยู่บนนภากาศอันสูง องค์ท่านค่อย ๆ เคลื่อนลง ๆ ต่ำลง ๆ มหาชนแหงนคอมององค์พระหยกฯ ซึ่งถูกหุ้มห่อด้วยผ้าจีวร และไม้ตีเป็นกรอบครอบองค์ เวลา ๑๐.๑๘ น. องค์พระก็ได้ถึงแท่นที่ประทับพอดี นำเอากรอบไม้ครอบจีวรออกจากองค์ เปิดเผยโฉมอันสง่างามประทับใจแก่สาธุชนพร้อมทั้งพระเถรานุเถระ ๑๐๐ รูป สวดชัยมงคลคาถา ต่างก็กล่าวด้วยวาจาพร้อมกันว่า "งามแท้ ๆ" องค์พระสมส่วนดุจมีชีวิต ต่างคิดคำนวณค่า ไม่ถูกคือประมาณค่าไม่ได้จริง ๆ

๔ มิถุนายน ๒๕๓๖ พระเถรานุเถระทั้งเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ พระเกจิอาจารย์ทั่วประเทศไทย ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

นับพันๆ องค์ พร้อมอุบาสกอุบาสิกในกรุงเทพและต่างจังหวัดนับหมื่นๆ คน ได้มารวมกันที่ศาลาพระหยกทำพิธีพุทธาภิเษก สวดลักขีตลอดคืนโดยพระราชธรรมเจติยาจารย์ได้นั่งสมาธิเป็นประธานตลอดคืนยันรุ่งเช้า

ในงานนี้สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายกทรงเป็นประธานจุดเทียนชัย เวลา ๑๗.๔๕ น. พร้อมทั้งพระสงฆ์พระผู้ใหญ่ของประเทศเกาหลี ๕๐ องค์ อุบาสกอุบาสิกาเกาหลี ๘๐ คนมาสวดถวายพระหยกด้วยเสียงสวดมนต์ที่ไพเราะกังวาลสะท้านใจอยู่ ๒ ชั่วโมงเศษ

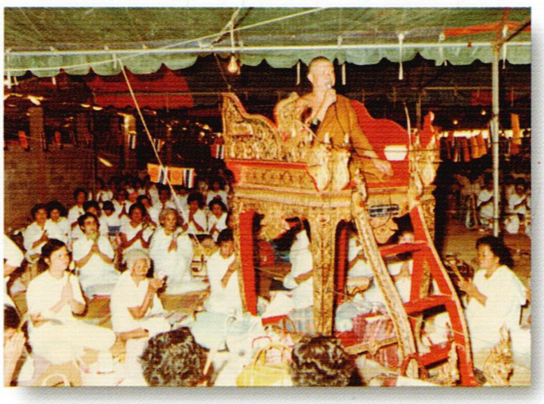

ในพิธีครั้งนี้ได้นำเอาพระสมเด็จ พระสมเด็จนางพระยา พระสมบูรณ์พูนสุข พระสมเด็จผงหยก พระผงหยกรูปเหมือนหลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร เข้าพิธีพุทธาภิเษก สวดลักขีในครั้งนี้เพื่อจะให้เป็นที่ระลึกแก่ผู้มีศรัทธาช่วยสร้างพระหยกองค์ใหญ่ฯ ในพิธีครั้งนี้ด้วย

๓ มกราคม ๒๕๔๐ พระเถรานุเถระ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เกจิอาจารย์ทั่วประเทศไทยนับด้วยพันๆ องค์ อุบาสกอุบาสิกานับด้วยหลายหมื่นคน พร้อมทั้งพระสงฆ์ผู้ใหญ่และอุบาสกอุบาสิกาประเทศเกาหลี จำนวนหลายร้อยคนมาที่วัดธรรมมงคลในครั้งนี้ เพื่อฉลองพระหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกพร้อมทั้งพิธีพุทธาภิเษก สวดลักขีอีกครั้งเป็นการฉลองที่ยิ่งใหญ่ที่สุด และจะฉลองจากนี้ไปอีก ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วันต่อไป

๔.๑๑.๗ มารผจญขณะดำเนินงาน

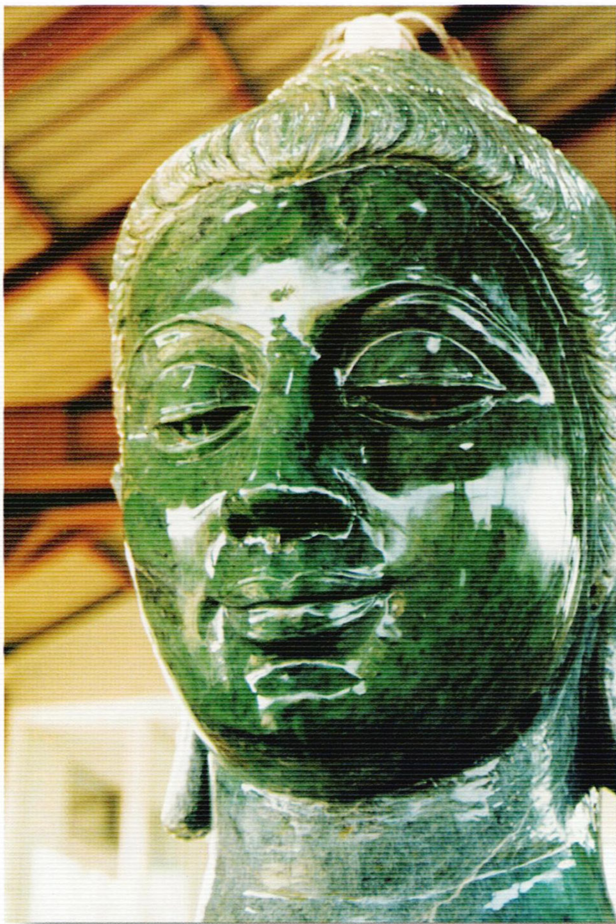
ประการแรก ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการแกะสลักนี้มีมาก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแทบจะไม่สำเร็จ

ประการที่สอง เครื่องมือคือใบมีดทนความแข็งของหยกไม่ไหวมันบิ่นหลุดออกมาเป็นชิ้น ๆ คมมากมันเฉี่ยวไปเฉี่ยวมายังกับจานบิน หากเกิดอุบัติเหตุถูกช่างแกะสลักถึงขั้นสาหัสก็จะทำให้เกิดความสำเร็จไม่ได้

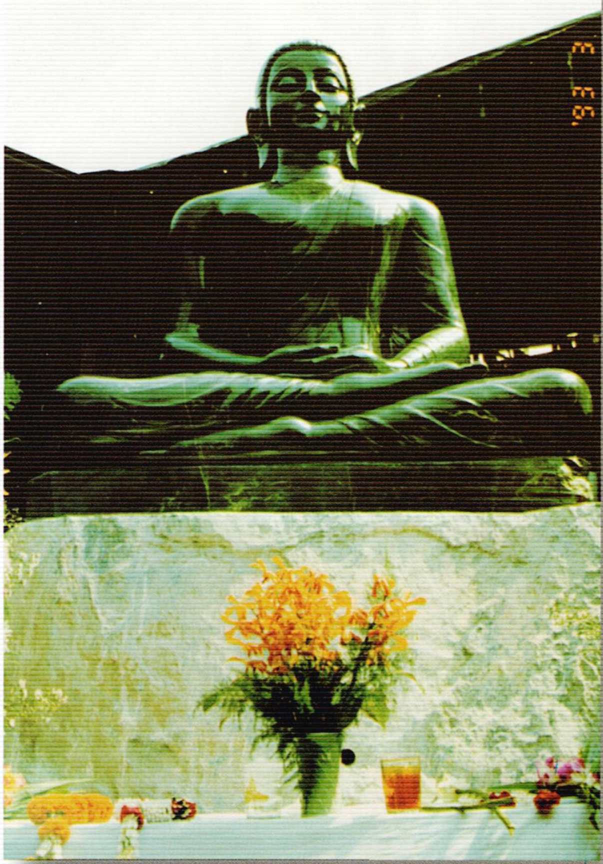
ประการที่สาม เมื่อช่างแกะสลักมาจากประเทศแคนาดาแทนที่จะมาช่วยแนะนำให้มีผลดี กลับมายุยงให้ช่างแกะสลักของเรารวนเรจะหนีกลับ เราต้องคอยปลอบเอาใจไว้จนสงบจึงอยู่ทำให้ต่อไป

ประการที่สี่ ผู้ร่วมมือมาแต่ครั้งแรกเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยนำช่างเหล่านี้มา ทั้งเป็นล่ามภาษาอิตาลีเพื่อสื่อสารให้เข้าใจ พร้อมกับช่วยแนะนำการแกะสลัก ได้เกิดความเข้าใจผิดอย่างไม่มีเหตุผล ออกไปจากการร่วมมือในการแกะสลัก แม้จะให้คนไปตามให้กลับมาก็ไม่มาเกือบจะทำให้ไม่สำเร็จ

ประการที่ห้า ช่างมี ๒ คน คือ นายเปาโล และนายซีซี่ เกิดความเข้าใจผิดหรือเรียกว่าผิดใจกัน ต้นเหตุเพราะต่างคนต่างนำภรรยามาเกิดการไม่เข้าใจกัน ครั้งแรกดูจะแก้ไขได้ เมื่อเข้าใจกันไม่ได้จึงจำเป็นต้องเลือกเอาคนใดคนหนึ่ง เราก็เลือกเอานายเปาโล เพราะมีฝีมือชั้นยอด เมื่อเหลือคนเดียว นายเปาโล ต้องมาป่วยกระดูกสันหลัง ซึ่งทำท่าว่าจะทำงานไม่ได้ต้องเข้าโรงพยาบาลหลายครั้ง ครั้งสุดท้ายต้องกลับไปรักษาที่ประเทศอิตาลีของเขา ได้หมอดีรักษาเดือนเดียวหาย ทั้งนี้และทั้งนั้นโชคช่วยจริง ๆ นายเปาโลกลับมาแกะสลักจนสำเร็จ หากนายเปาโลไม่หายก็จะไม่สำเร็จเช่นนี้ได้เลย

การทำงานใหญ่คือการแกะสลักองค์พุทธรูปหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในบวรพระพุทธศาสนา เพราะจะเป็นภาระแสดงให้เห็นว่าผู้เลื่อมใสยิ่งนั้นย่อมเกิดขึ้นได้ในทุกยุคทุกสมัย แต่ละยุคนั้นก็ได้สร้างสิ่งมหัศจรรย์ไม่มาก เช่น บูโรพุทโธ ประเทศอินโดนีเซีย พุทธคยา ประเทศอินเดีย พระเจดีย์ชะเวดากอง ประเทศพม่า และการสังคายนาพระพุทธศาสนา ครั้งที่ ๓ ที่พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นราชูปถัมภ์ พระเจ้าอโศกมหาราชได้สร้างพระมหาเจดีย์มากถึงนับพันนับหมื่นองค์ พร้อมเริ่มการฉลอง ก็มีมารมาผจญต้องร้อนถึงท่านพระอุปคุตเป็นอรหันต์มาช่วยปราบมารจึงทรงฉลองสำเร็จ การทำสิ่งมหัศจรรย์ทุกอย่างจึงต้องมีมารมาผจญ

ท่านเจ้าคุณพระราชธรรมเจติยาจารย์ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินธโร) ท่านได้สร้างสิ่งมหัศจรรย์ คือ พระพุทธรูปหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกประมาณค่ามิได้ในยุคนี้ จึงได้พบกับมารมาผจญถึง ๕ ประการด้วยกันดังกล่าวมาแล้ว จึงไม่แปลกอะไรเพราะเมื่อมีพระก็ต้องมีมาร แม้จะมีมารผจญต่อการสร้าง พระพุทธรูปหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกเป็นปฏิมากรรมอันล้ำค่าล้ำยุคนั้นก็ยังเกิดขึ้นมาให้เป็นสมบัติที่มีค่าหาประมาณมิได้แก่พระพุทธศาสนา เป็นที่เคารพสักการะกราบไหว้เป็นทัศนานุตริยะแก่ชาวโลกทั่วไปตลอดกาลนาน หาประมาณมิได้

พระพุทธรูปหยกประดิษฐานเด่นเป็นสง่า

๔.๑๑.๘ ประวัติพระแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

ถ้าจะหวนระลึกถึงพระศรีอริยะเมตไตรโพธิสัตว์ ก็จะทราบว่า ผู้ที่จะมาตรัสรู้เป็นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นจำเป็นที่จะต้องบำเพ็ญพระบารมีทั้ง ๑๐ ทัศเสียก่อน ดังนั้นพระแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรจึงเป็นผู้บำเพ็ญพระบารมีเยี่ยงพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย ด้วยความเป็นผู้เสียสละอย่างยวดยิ่ง

ตัวอย่างแห่งคุณธรรมเป็นตัวอย่างที่หาได้ยาก ซึ่งมีคุณธรรมอย่างหนึ่งที่เด่นชัดของพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ คือเมตตาธรรม เมตตาแปลว่าการเสียสละ การเสียสละนั้น

เป็นการทำที่ยากนัก เพราะความที่มนุษย์มีความเห็นแก่ตัวเป็นส่วนมาก จึงทำให้เกิดความวุ่นวายในสังคมโลกโกลาหลไม่สงบสุข เกิดความแก่งแย่งแข่งดีถือทิฐิมานะจนเป็นสงครามย่อยและสงครามใหญ่ ความทุกข์ทั้งหลายจึงบังเกิดขึ้นไม่หยุดหย่อน

ดังนั้นจึงต้องมีผู้ที่มีเมตตาธรรมบังเกิดขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัย คือ ผู้ที่มีความเสียสละที่ยิ่งใหญ่ เพื่อจะได้ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี บุคคลผู้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่เพียบพร้อมในหลายอย่างหลายประการ เป็นต้นว่าเกิดในตระกูลสูง มีกำลังอำนาจพวกพ้องบริวารทรัพย์สินสมบัติรูปลักษณ์ประเสริฐเป็นต้น แหละแล้วพร้อมพรั่งด้วยทรัพย์ศฤงคารบริวารมาถึงน้ำใจเปี่ยมล้นด้วยเมตตาความเสียสละด้วยความบริสุทธิ์

การเสียสละความสุขของตนเพื่อแบ่งปันให้แก่คนอื่น ย่อมจะต้องใช้ปัญญาไตร่ตรองหาความเป็นประโยชน์แก่สังคมในชนทุกชั้น ตนของตนเพียบพร้อมแล้วแต่ใช้ความเพียบพร้อมนี้ทำประโยชน์ต่อสังคมชื่อว่าเมตตาสิ่งเหล่านี้ย่อมยังประโยชน์อันยิ่งใหญ่ไพศาล เป็นแบบอย่างต่อคนอื่นๆ ที่จะดำเนินตามอย่างที่มีความเลื่อมใสเป็นที่ยิ่งและเป็นงานทำให้เกิดความถาวรหมายความว่าเป็นผลระยะยาวแก่สังคมโลกได้ดำเนินตาม เช่นนี้จึงเป็นเหตุแห่งความสงบสุขและหากเป็นไปได้ความมีเมตตาธรรมแผ่ขยายกว้างขวางก็ย่อมทำให้เกิดความสงบสุขได้ทั่วทุกมุมโลก

วัดธรรมมงคล นำโดยพระราชธรรมเจติยาจารย์ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินธโร) เจ้าอาวาส จึงได้มีการดำเนินการจัดสร้างพระแม่กวนอิมมหาโพธิ

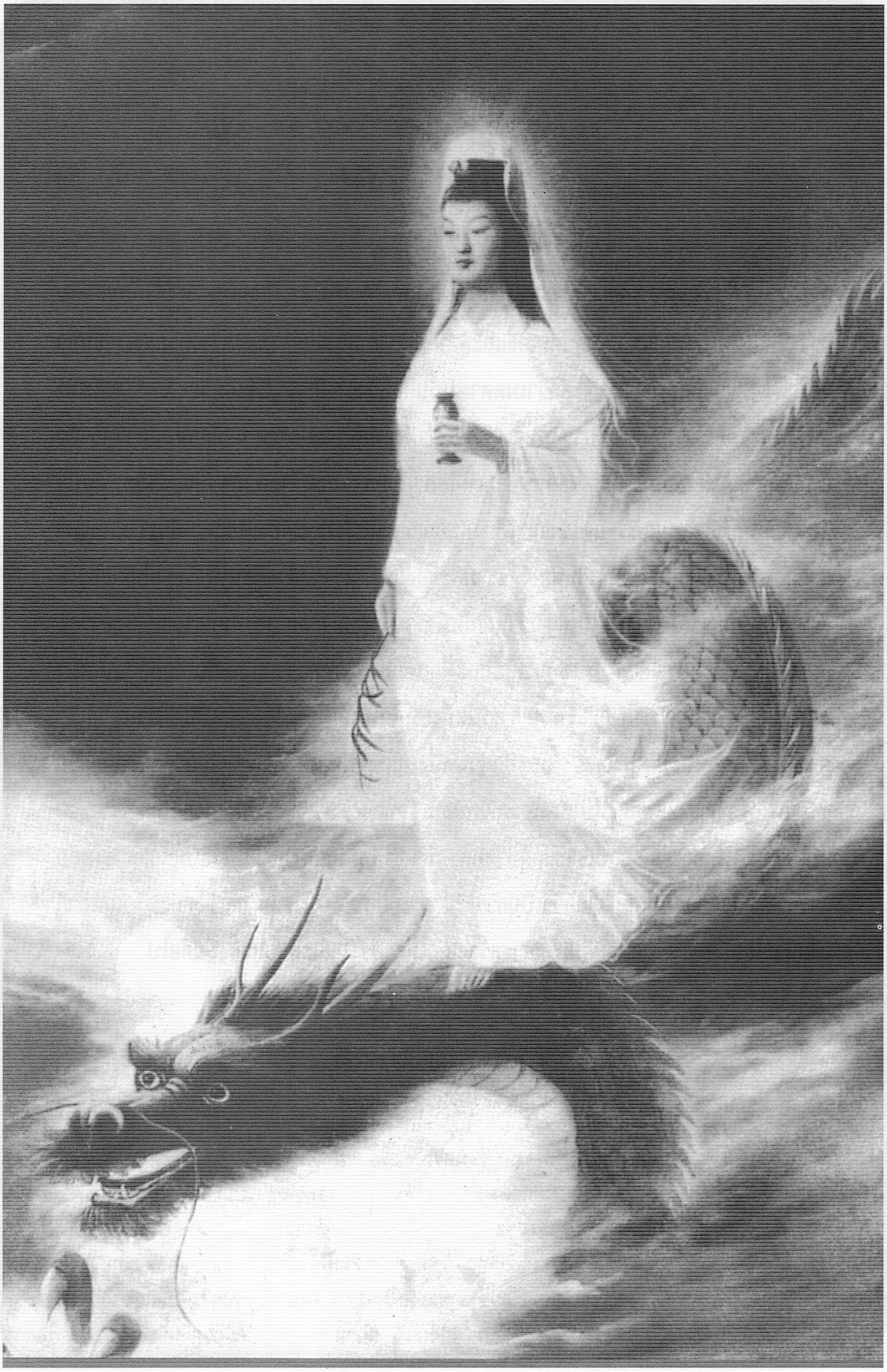

สัตว์อวโลกิเตศวรโดยใช้หยกสีเขียวอันเป็นหยกก้อนเดียวกันกับที่ได้สร้างเป็นพระพุทธรูปหยกสีเขียวใหญ่ที่สุดในโลก หยกก้อนนี้เป็นหยกสีเขียวที่มีความสมบูรณ์ไม่ร้าวก้อนใหญ่ที่สุดเท่าที่ทางเหมืองหยกแห่งประเทศแคนาดาได้เคยพบมา นับว่าเป็นโชควาสนาของประเทศไทยที่ท่านเจ้าคุณพระราชธรรมเจติยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล ได้เดินทางไปพบหยกก้อนนี้และได้ซื้อเอามาเป็นกรรมสิทธิ์ นำเอามาเป็นสมบัติของประเทศไทย ทั้งยังได้ให้ช่างที่มีฝีมือชั้นหนึ่งของโลกที่มาจากประเทศอิตาลีทำการแกะสลัก ซึ่งในการดำเนินการครั้งนี้จะต้องใช้เงินจำนวนมากนับเป็นร้อย ๆ ล้านบาททีเดียว แต่ด้วยความศรัทธาอันเปี่ยมล้น พุทธศาสนิกชนได้หลั่งไหลกันมาร่วมการกุศลครั้งนี้อย่างมากมายน่าอัศจรรย์ ช่วยกันบริจาคเหมือนกับน้ำฝนที่ตกจากท้องฟ้าสู่ผืนแผ่นดินจนบังเกิดขึ้นซึ่งความสำเร็จ และจะมีอายุยืนยาวนานไม่มีการบุบสลายเพราะธรรมชาติหยกนั้นยิ่งนานยิ่งแกร่งยิ่งนานหลาย ๆ ร้อยหลาย ๆ พันหลาย ๆ หมื่นปี ธรรมชาติหยกจะคงความเขียวสดจะมีเปลี่ยนสีตามกาลเวลา

เมตตาธรรม

คำว่าเมตตานั้นแปลว่าการเสียสละ คือเสียสละเพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น การจะทำชีวิตให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ อันดับแรกจะต้องสร้างตัวของเราขึ้นมาก่อน เขาเรียกว่าเมตตาตน คำว่าเมตตาตนนั้นคือสร้างหลักฐานให้แก่ตัวเราเองเป็นต้นว่าสร้างพื้นฐานแห่งความรู้ มีการศึกษาเล่าเรียนมาตั้งแต่อนุบาล ประถม มัธยม มหาวิทยาลัย อันนี้คือความเมตตาตน ต่อจากนั้นช่วยเหลือครอบครัวและสร้างหลักฐานของชีวิต อันนี้ก็ถือว่าเราได้เมตตาตนแล้ว แต่ในขณะเดียวกันถ้าเรามีสิ่งที่เราจะต้องเสียสละเช่นเรามีความรู้ความฉลาด เรามีทรัพย์สินเงินทอง เรามีสิ่งของอะไรที่เราจะช่วยผู้อื่นได้ เราก็เสียสละให้สังคมไป แต่การเสียสละนั้นไม่ใช่ว่าเรามีเงินหนึ่งร้อยสละหนึ่งร้อย เรามีหนึ่งร้อยสละสองร้อยยืมเขาอีกหนึ่งร้อย ถือว่า ไม่ใช่การเสียสละที่ถูกต้อง เพราะการเสียสละที่ถูกต้องนั้นเขาบอกว่า อาจจะต้องแบ่งเป็น ๔ ส่วน ส่วนหนึ่งเก็บไว้ใช้ในเมื่อถึงคราวจำเป็น ส่วนหนึ่งเสียภาษี อีกส่วนหนึ่งนั้นบูชาคุณ และอีกส่วนหนึ่งนั้นใช้ตามปกติ อย่างนี้เรียกว่าแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน แต่การจะเสียสละไม่ใช่เฉพาะทรัพย์สินเงินทอง ถ้าเงินเราไม่มี เราก็ใช้แรงเราช่วยคนอื่นเขา หรือว่าเมื่อเวลาที่เขาขาดผู้ช่วยคิด ถ้าเรามีสติปัญญาเราก็ใช้สติปัญญาช่วยเหลือ การช่วยเหลือด้วยสติปัญญาก็ถือว่าเป็นการเสียสละเหมือนกัน ดังนั้นการเสียสละหรือเมตตาก็เพื่อประโยชน์ตนและบุคคลผู้อื่นเป็นการสร้างโลกให้สวยงามและสงบสุขยิ่งขึ้นต่อไป

พระราชธรรมเจติยาจารย์
เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล

๔.๑๑.๙ แกะสลักพระอวโลกิเตศวรมหาโพธิสัตว์กวนอิม

การแกะสลักองค์พระแม่กวนอิมหยกนั้น ก็มิใช่เรื่องง่าย แม้ช่างแกะสลักศาสตราจารย์เปาโลก เวี้ยกกี้ ได้มีประสบการณ์จากการแกะสลักพระหยกมาแล้ว ย่อมเข้าใจดี แต่การแกะสลักนั้นมันมีปัญหาตรงแม่แบบไม่แน่นอน มีการไปดูแม่แบบที่ประเทศฮ่องกง ไต้หวัน และแคนาดา แต่ไม่ถูกใจ ในที่สุดหลวงพ่อท่านเขียนแบบเอง แล้วให้ศาสตราจารย์เปาโล แต่งส่วนละเอียด จึงได้แม่แบบพระแม่กวนอิมปางประทานพร ยืนถือคนโฑน้ำมนต์มือซ้าย มือขวาพรมน้ำมนต์ ซึ่งเป็นที่พอใจของช่างและหลวงพ่ออย่างยิ่งยวด จึงได้เริ่มแกะสลักเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๓๖

ในการลงมือแกะสลักนั้น ก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร แต่พอช่างแกะสลักไปเรื่อย ๆ เริ่มมีปัญหา เกิดอุบัติเหตุใบมีดแตก ไฟฟ้าดูดเครื่องมือแกะสลักไฟช็อตไหม้เสียหาย เนื่องจากใบมีดเก่า และเครื่องมือเก่าเอามาใช้ แต่ที่สุดก็แก้ปัญหาไปได้โดยใช้ใบมีดใหม่ เครื่องมือใหม่ ทำให้การแกะสลักเป็นไปด้วยดี

ครั้งหนึ่งการแกะสลักกำลังจะเป็นรูปร่าง ทางคณะกรรมการเห็นว่าแม่แบบมือยกสูงไป ให้ลดลงมาอีกหน่อย แต่หยกได้แกะสลักไปแล้ว กำลังจะดี ช่างแกะสลักไม่พอใจหนีกลับประเทศอิตาลีไป ต้องหยุดการแกะสลักลงเป็นเวลาหนึ่งเดือน แต่เหตุการณ์ไม่คาดคิดเกิดขึ้นกับศาสตราจารย์เปาโล ในค่ำคืนหนึ่ง เขาบอกว่าได้นอนหลับฝันไป มีผู้หญิงคนหนึ่งมาบอกว่า "ฉันคือพระแม่กวนอิม เธอเป็นช่างแกะสลักจะต้องไปทำให้สำเร็จ" เมื่อตื่นนอนใจกระวนกระวาย ในที่สุดตัดสินใจกลับมาเมืองไทย มาขอขมาโทษหลวงพ่อ บอกว่าจะทำการแกะสลักต่อไป แต่ไม่ให้ใครมาวุ่นวายนัก

การแกะสลักก็เริ่มลงมืออีกครั้ง พอขึ้นเดือนที่สี่ก็ปรากฏรูปร่างงามสง่า เป็นที่น่าเคารพศรัทธา ศาสตราจารย์เปาโล บอกว่า "การแกะสลักพระแม่กวนอิมนี้ ได้นอนหลับฝันเห็นแต่ท่านมาหาอยู่เรื่อย ๆ ทุก ๆ ครั้งที่ฝันเห็นจะปรากฏเห็นลอยอยู่เหนือทะเล มีรัศมีพุ่งออกมาจากองค์ท่าน ดูน่าเคารพศรัทธายิ่งนัก" การแกะสลักสำเร็จลงด้วยเวลา ๙ เดือน เป็นพระแม่กวนอิมทรงยืน งามสง่า สูง ๒.๒๐ เมตร

ในเดือนมกราคม ๒๕๓๘ ได้จัดพิธีอัญเชิญขึ้นไปประดิษฐานบนศาลาติดกันกับพระหยก โดยมีนายวรรณ ชันซื่อ เป็นประธานพิธี ซึ่งได้จัดให้มีการแห่อย่างใหญ่โต ได้นิมนต์พระเถรานุเถระจีนนิกายมาสวดจำนวนหลายรูป ในขณะทำพิธีสวดมนต์ฉลองนั้น ครั้งแรกท้องฟ้าโปร่งใส พระสวดมนต์ไม่นานเท่าไร แสงอาทิตย์ได้อ่อนแรงลงพร้อมทั้งมีฝนตกลงมาปรอย ๆ ทำให้เกิดความชุ่มชื่นใจไปตาม ๆ กัน และการสวดมนต์นั้นก็ได้สวดติดต่อกันไปจนจบตามพิธีกรรม ทำให้รำลึกได้ถึงความเมตตาแห่งองค์พระแม่กวนอิมฯ ว่าท่านเป็นผู้ดับความทุกข์ นำความสุขร่มเย็นมาสู่ปวงชนผู้เคารพสักการะบูชาท่านด้วยใจศรัทธา

๔.๑๑.๑๐ สถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหยกเขียวใหญ่ที่สุดในโลก และพระแม่กวนอิมหยก

การที่จะเอาจุดใดจุดหนึ่งมาเป็นสถานที่ตั้งของสำคัญ ๆ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ย่อมจะต้องพิจารณานัยสำคัญอยู่มาก

กล่าวคือ ที่ตั้งนั้นจะต้องเป็นสถานที่ที่เหมาะสม เด่นสง่า สะดวก สวยงามสมควรแก่สิ่งที่มีความสำคัญ มีค่าควรแก่การนับถือและศักดิ์สิทธิ์ เรียกกันง่าย ๆ ว่าจะต้องเป็นที่ที่ดี โดยนัยเดียวกันนี้ กรณีพระพุทธรูปก็จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมและจะต้องมีที่สำหรับการสักการะบูชาอย่างเพียงพอ

พระพุทธรูปหยกสีเขียว ขนาดใหญ่ที่สุดในโลกพร้อมด้วยเจ้าแม่กวนอิมแกะสลักจากหยกสีเขียวขนาดใหญ่ที่สุดในโลกเช่นกัน ซึ่งเป็นปฏิมากรรมอันสำคัญและสวยงามมากจะประดิษฐานอยู่บนมณฑปศาลาในวัดธรรมมงคล ทุกคนสามารถที่จะเดินจากพระมหาเจดีย์ผ่านเข้าไปสู่ศาลาพระหยกที่มีกระจก แสงสว่างจากภายนอกจะทอแสงเข้าภายในผ่านกระจก เมื่อกระทบองค์พระจะทำให้พระพุทธรูปหยกซึ่งมีสีเขียวสวยงามในตัวอยู่แล้ว มีความเขียวสดใสเป็นนวลใยสวยงามยิ่งขึ้น พุทธบริษัทจะรู้สึกเลื่อมใสศรัทธาดื่มด่ำในจิตใจอย่างยิ่ง

บริเวณโดยรอบของมณฑปศาลาที่มีโดมกระจก ล้อมด้วยสระกว้าง น้ำจะระยิบระยับเมื่อต้องลมและกระทบกับแสงอาทิตย์ รอบขอบสระน้ำประดับประดาด้วยต้นไม้เล็กใหญ่นานาพรรณ ยามราตรีมีน้ำพุสลับสีโปรยปรายอย่างสวยงาม

ภายในโดมมีรูปเจดีย์หลายองค์ ประกอบด้วยองค์ประธานและองค์บริวารโดยรอบ ซึ่งจัดสร้างขึ้นด้วยกระจกเช่นกัน มีโคมไฟซึ่งจะส่องแสงออกมาหลายสีสัน ส่วนทางด้านกำแพงที่ชิดขอบนอก ประกอบไปด้วยภาพแกะสลักหินทรายรายรอบด้วยรูปอันมีคติต่าง ๆ

ทางเดินจากพระมหาเจดีย์ไปยังศาลาพระหยกปูด้วยหินอ่อน บริเวณรอบข้างประดับด้วยไม้ดอกและไม้ใบเป็นระยะ ๆ มีบันไดเพื่อความสะดวกในการเดินขึ้นลงสามชั้นด้วยกัน

ทุกคนเมื่อเดินเข้ามาสู่สถานที่นี้แล้ว จะมีความรู้สึกเหมือนเข้าสู่จุดสงบเพลิดเพลินด้วยธรรมลีลา และเมื่อได้ยลพระพักตร์แห่งพระพุทธรูปหยกสีเขียวที่อิ่มเอิบเต็มไปด้วยพระเมตตา สิ่งที่วุ่นวาย การกังวลใจจะหายไปโดยพลัน

บริเวณสถานที่ตั้งของพระพุทธรูปหยกจึงนับได้ว่าเป็นสถานที่ที่วิเศษและพิเศษนอกเหนือไปจากสถานที่อื่น ๆ เพราะเมื่อเข้ามาถึงตรงนี้แล้ว พระธรรมก็พร้อมที่จะเข้าสู่หัวใจของทุกท่าน เพียงแต่ท่านจะให้ความสนใจอีกสักนิด กล่าวคือในสถานที่นี้จะมีหนังสือธรรมในพระพุทธศาสนาโดยย่อ ๆ วางไว้ให้ทุกท่านได้หยิบขึ้นอ่าน เพียงแค่นั้นท่านก็จะเริ่มเข้าใจหนทางที่จะนำไปสู่ทางดับทุกข์ได้...

๔.๑๒ ประวัติการสร้างวัดไทยในแคนาดา

๔.๑๒.๑ ประวัติการสร้างวัดไทยในต่างประเทศ

การสร้างวัดไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศแคนาดานั้น นับว่าเป็นผลดีมาก เพราะว่าประเทศแคนาดานี้ ยังไม่มีวัดพุทธไทยเลย แต่ก็มีปัญหาอยู่มิใช่น้อย คือมีความยากลำบาก ต้องใช้ความสามารถทุกๆ ด้าน ทั้งภาษา วัฒนธรรม และเงินจำนวนมาก หากไม่มีความตั้งใจจริงทั้งเสียสละอย่างสูงแล้ว จะทำให้สำเร็จนั้นยากมาก

แต่หลวงพ่อวิริยังค์ ได้ดำเนินการอย่างมีความเสียสละและอดทนอย่างยิ่งใหญ่ ด้วยความตั้งใจจริงของท่าน เพื่อจะให้พุทธศาสนามาเจริญในทวีปอเมริกา เป็นความหวังของชาวโลกจะได้เกิดความสงบสุขยิ่งขึ้น เพราะพระพุทธศาสนาได้ยึดหลักแห่งความเมตตา คือ การเสียสละความสุขของตนให้แก่บุคคลอื่น และหลักอหิงสะธรรม คือการไม่เบียดเบียนใคร มีแต่ปรารถนาดีส่งเสริมให้คนในโลกมีความสงบสุขโดยทั่วกัน

ดังนั้น พระราชธรรมเจติยาจารย์ จึงได้บอกบุญมายังประเทศไทยทั้งในประเทศแคนาดา ให้ช่วยกันสร้างวัดพุทธไทยในประเทศแคนาดา ก็ปรากฏว่ามีชาวไทยบริจาคเงินช่วยเป็นจำนวนมาก ตลอดถึงชาวไทย ลาว เขมร เวียดนาม พม่า จีน ที่อยู่ในประเทศแคนาดาได้ร่วมใจบริจาค ทำให้มีเงินจนสามารถสร้างวัดพุทธไทยในประเทศแคนาดาถึง ๖ วัดด้วยกัน ตามเมืองใหญ่ๆ เช่น เมืองแวนคูเวอร์ เมืองโตรอนโต เมืองออตตาวา เมืองเอ็ดมันตัน เมืองแคลการี่ และน้ำตกไนแองการ่า เป็นเงินกว่า ๙๐ ล้านบาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินมากมหาศาล แต่การสร้างวัดพุทธไทยในต่างแดนนั้น นับว่ามีประโยชน์มากมาย ทำให้ชาวไทย ลาว เขมร เวียดนาม พม่า ศรีลังกา ที่จากบ้านเมืองมาได้มีที่พึ่งทางใจ เพราะวัดเป็นศูนย์รวมการปฏิบัติทางศาสนา มีการสวดมนต์ไหว้พระรักษาศีล ฟังธรรมนั่งสมาธิ หรือจัดพิธีกรรมตามประเพณีต่างๆ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา และออกพรรษา เป็นต้น

ผู้ที่มาอยู่ต่างประเทศก็ย่อมมีลูกหลานมาด้วยและเกิดใหม่ก็มาก กลัวจะหลงลืมประเพณีและวัฒนธรรมเก่าๆ หรืออาจจะไปเข้านับถือศาสนาอื่นก็เป็นไปได้ เมื่อมีวัดพุทธ พ่อแม่ก็จะพาลูกหลานมาวัด จะได้สืบต่อพระพุทธศาสนาในต่างแดนต่อไป ทั้งจะเกิดความมั่นคงยิ่งขึ้น เพราะลูกหลานที่เกิดในต่างแดนย่อมรู้ภาษาอังกฤษดี เขาเหล่านี้จะเป็นผู้เผยแผ่พุทธศาสนาต่อจากบิดามารดาของเขา ทำให้พุทธศาสนายิ่งจะเจริญยิ่งขึ้นต่อไป

ขณะนี้วัดต่างๆ ได้ทำประโยชน์มากมาย เช่น มีประชาชนมาทำบุญตักบาตร มารักษาศีลฟังธรรมนั่งสมาธิในวันสำคัญๆ เช่น วันมาฆบูชา

วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันออกพรรษา วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ลูก ๆ หลาน ๆ ในต่างแดนได้เห็นก็จะจัดพิธีกรรมเช่นนี้ต่อไป

นอกจากนั้น ที่วัดญาณวิริยา เมืองแวนคูเวอร์ มีนักเรียนนักศึกษาชาวแคนาดามาฝึกทำสมาธิ ทำให้เขาเข้าใจพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น และที่เมืองโตรอนโตก็เช่นเดียวกัน พระได้ออกไปสอนสมาธิในเรือนจำเป็นประจำ ทำให้ผู้ถูกคุมขังรู้จักพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจำนวนมาก ที่วัดน้ำตกไนแองการ่ามีชาวต่างชาติและมีชาวแคนาดามาฝึกทำสมาธิที่วัดมิเคยขาด ทุก ๆ วัดในเมืองต่าง ๆ กำลังดำเนินงานเผยแผ่พุทธศาสนา ซึ่งจะมีผลดีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว คาดว่าในอนาคตวัดในประเทศแคนาดาตามเมืองต่าง ๆ จะเป็นสถานที่ศึกษาพุทธศาสนา และเผยแผ่การทำสมาธิให้ได้รับประโยชน์มหาศาล เกินความคาดหมายของหลวงพ่อวิริยังค์ผู้นำในการสร้างวัดพุทธไทยในประเทศแคนาดา จะทำให้ทวีปอเมริการู้จักพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นแน่นอน

๔.๑๒.๒ ความหวังในการสร้างวัดในต่างประเทศ

ด้วยความตั้งใจอันแน่วแน่ของข้าพเจ้า ที่จะเผยแผ่คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสู่ต่างประเทศ เนื่องด้วยข้าพเจ้าได้ทำงานให้แก่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของข้าพเจ้า นับแต่ข้าพเจ้าได้อุทิศตนเข้าบวชในพระพุทธศาสนาตั้งแต่อายุเพียง ๑๕ ปีเท่านั้น ตั้งใจปฏิบัติสมาธิภาวนา และเรียนพระปริยัติธรรมตลอดระยะเวลา ๑๒ ปี ข้าพเจ้าก็เริ่มช่วยงานพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างวัดขึ้นในประเทศไทยถึง ๑๔ วัด เพื่อเป็นสำนักปฏิบัติธรรมและช่วยสาธารณประโยชน์แก่ประเทศชาติ โดยการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศกว่า ๓๐๐ แห่ง สร้างโรงพยาบาลให้แก่อำเภอจอมทอง จ.เชียงใหม่ และอำเภอโกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม เป็นอาคารเอนกประสงค์ และสร้างสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ที่อำเภอสีคิ้ว จ.นครราชสีมา ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปี ข้าพเจ้าได้สอนพระภิกษุสามเณรจำนวนหลายพันองค์ พร้อมทั้งสอนธรรมแก่อุบาสกอุบาสิกากว่าแสนคน ซึ่งการกระทำทั้งหมดนี้ ข้าพเจ้าหวังเพื่อการช่วยดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นศาสนทายาทด้วยความอุสาหะวิริยะตลอดระยะเวลาอันยาวนานในประเทศไทย เป็นการสมควรแล้วที่จะไปทำงานพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ

ในต่างประเทศ โดยเฉพาะที่ประเทศแคนาดา ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าสมควรจะดำเนินการเพื่อเป็นประโยชน์แก่ชาวไทย ชาวลาว ตลอดถึงชาวกัมพูชา ชาวพม่า ชาวศรีลังกา ชาวจีน ชาวเวียดนามที่นับถือพระพุทธศาสนาอยู่แล้วจำนวนมากในประเทศแคนาดานี้ จึงดำเนินการในการสร้างวัดขึ้นหวัง

เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้มีหลักในการดำเนินชีวิต เป็นไปตามศาสนธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา วัดย่อมเป็นที่พำนักของพระสงฆ์ พระสงฆ์จะได้นำคำสอนของพระพุทธศาสนาออกเผยแผ่และเป็นหลักในการแสดงธรรมแก่กุลบุตรกุลธิดาที่เกิดมาแล้ว ทำตนให้เป็นพุทธมามกะเพิ่มพูนสถิติของชาวพุทธเป็นจำนวนพุทธศาสนิกชนเพิ่มขึ้นเป็นกำลังต่อไป ซึ่งในกรณีนี้เป็นสิ่งไม่ง่ายเลยที่จะมีการเริ่มต้นสร้างวัดพระพุทธศาสนาในประเทศนี้ เพราะจะต้องใช้ทุนทรัพย์จำนวนมาก และประชาชนที่จะมาร่วมมือในการดำเนินงานปรากฏว่าในวันทำบุญที่บ้านคุณประเสริฐ อุทกภาชน์ ในวันนั้นมีประชาชนมาร่วมทำบุญมากเต็มบ้าน ล้นออกมานอกบ้าน ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีและคงจะเป็นที่อุ่นใจได้เมื่อวัดเกิดขึ้น

เมื่อตัดสินใจซื้อโบสถ์ของคริสต์ศาสนาให้มาเป็นโบสถ์พระพุทธศาสนาได้สำเร็จ ข้าพเจ้าก็ได้ส่งพระภิกษุจากวัดธรรมมงคล คือ พระมหาอำไพ จิรธมฺโม มาเป็นองค์แรก ปรากฏในเวลาต่อมาได้มีประชาชนหลายชาติ ไทย-ลาว-กัมพูชา-เวียดนาม-จีน-พม่า จำนวนมากได้มาบำเพ็ญศาสนกิจเป็นจำนวนมากและมากขึ้นตามลำดับ เป็นอันว่าโบสถ์ที่ซื้อไว้แคบลงถนัดใจ เพราะการปฏิบัติศาสนกิจของชาวพุทธนั้น เป็นประเพณีนิยมมาจากประเทศของตน ซึ่งทำให้เกิดความอบอุ่นใจที่ได้กระทำกิจกรรมอันเป็นบุญกุศลซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของชาวพุทธ เพราะว่าบุญกุศลเท่านั้นที่จะเป็นที่พึ่งของเราได้ คนที่ไม่มีบุญแล้วเกิดไปแต่ละชาติก็จะได้รับความทุกข์ยากลำบาก ตลอดถึงต้องไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เพราะไม่มีบุญช่วย เมื่อมีบุญช่วยก็ทำให้เกิดมามีความสุขตลอดถึงความมั่งคั่งด้วยทรัพย์สินสมบัติ ดังนั้น ชาวพุทธถึงต้องหาโอกาสทำบุญกุศลให้แก่ตนเองเอาไว้ในชาตินี้ให้มากที่สุด เท่าที่โอกาสอำนวยให้ ด้วยเหตุดังกล่าว วัดจึงเป็นจุดศูนย์กลางของการทำบุญกุศล ในประเทศไทยจึงปรากฏมีวัดทั่วทุกตำบลหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นจุดศูนย์กลางของการทำบุญกุศลนั่นเอง

วัด Yanviriya Buddhist Temple จึงได้เกิดขึ้นด้วยพระราชธรรมเจติยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล โดยทุนทรัพย์จากพระหยกอันเป็นหยกจากประเทศแคนาดา เมื่อวัดได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๘ จนถึงบัดนี้ ได้เป็นที่เลื่อมใสจากบรรดาพุทธบริษัททั้งหลายทั่วไป และชาวแคนาเดียนก็ได้มาร่วมศรัทธาด้วย จึงเห็นสมควรที่จะทำการขยายโบสถ์นี้ให้กว้างขวางต่อไป เพื่อจะได้สะดวกในการบำเพ็ญกุศลศาสนกิจ ซึ่งก็ได้ดำเนินการต่อเติมใช้เงินประมาณ $๑๕๐,๐๐๐ จนเป็นที่เรียบร้อย ดังนั้น เพื่อให้เป็นวัดที่สมบูรณ์จึงได้จัดงานฝังลูกนิมิตผูกพัทธสีมาพร้อมกันถึง ๔ วัดด้วยกัน คือในประเทศอเมริกาและแคนาดา หมายความว่าการผูกพัทธสีมาถือเป็นสังฆกรรมที่ยิ่งใหญ่ เพราะเป็นโบสถ์อย่างแท้จริงสามารถจะทำการบวชพระภิกษุได้ แสดงถึงความยิ่งใหญ่ของงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาครั้งสำคัญ

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมีความหวังว่าชาวแคนาเดียนจะต้องมีการอุปสมบทเป็นพระภิกษุมากขึ้น การสร้างวัดญาณวิริยา บุดดิสท์ เทมเปิ้ล ๑ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าจึงดำเนินงานการฝังลูกนิมิตผูกพัทธสีมา เพื่อให้เป็นวัดที่สมบูรณ์ สามารถทำการอุปสมบทพระภิกษุได้ อันจะเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาต่อไป การบำเพ็ญบุญกุศลอันที่เรียกว่ามหากุศลก็คือการร่วมแรงร่วมใจกันสร้างโบสถ์สำเร็จ ได้ฝังลูกนิมิตผูกพัทธสีมานี้เอง เพราะว่าโบสถ์จะเป็นหน่วยงานให้เกิดขึ้นซึ่งพระภิกษุสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์คือศาสนทายาทที่จะสืบต่อพระพุทธศาสนาต่อไปชั่วกัลปาวสาน

๔.๑๒.๓ ประวัติวัดญาณวิริยา ๑ เมืองแวนคูเวอร์

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ข้าพเจ้าพร้อมด้วยคุณชัยยศและคุณรัตนา สมบุญธรรม ได้เดินทางจากประเทศไทย มาที่ประเทศแคนาดาเป็นครั้งแรก โดยเฉพาะการมาในครั้งนี้มีงานแสดงสินค้าที่ Edmonton แต่ได้แวะที่แวน-คูเวอร์ พักอยู่ที่บ้านคุณประเสริฐ คุณสุพัตรา (แหม่ม) อุทกภาชน์ การมาในครั้งแรกนี้นั้นเป็นที่น่าตื่นตาตื่นใจพอสมควร เพราะไม่เคยมาประเทศย่านอเมริกาเหนือเลย ได้พบกับความเจริญรุ่งเรืองของประเทศในแถบนี้หลายประการ พร้อมทั้งสัมผัสบรรยากาศที่เย็นสบายดูเหมือนอากาศบริสุทธิ์ ทำให้เกิดความกระชุ่มกระชวยในร่างกายมาก ทั้งถนนหนทางดูมีมาตรฐาน โดยอาศัยคุณประเสริฐช่วยนำไปชมสถานที่ต่าง ๆ ทำให้เห็นความสะอาดและความ

ร่มรื่นเป็นเมืองที่น่าอยู่มาก โดยจุดมุ่งหมายของข้าพเจ้าต้องการจะได้หยกสีเขียวที่ใหญ่ที่สุดในโลก เพื่อที่จะนำมาแกะสลักเป็นองค์พระพุทธปฏิมากรให้ใหญ่ที่สุดในโลก เนื่องจากข้าพเจ้าได้สร้างพระมหาเจดีย์ที่สูงที่สุดในประเทศไทยสำเร็จแล้ว ซึ่งพระมหาเจดีย์ที่ข้าพเจ้าสร้างสูงใหญ่ตระหง่านในท่ามกลางเมืองหลวงของประเทศไทย เป็นพระมหาเจดีย์เอนกประสงค์ ตามความคิดของข้าพเจ้า เมื่อเราได้ใช้จ่ายปัจจัยจำนวนมากแล้ว ก็ควรทำให้เป็นประโยชน์ให้มากสมกับปัจจัยที่ต้องจ่ายไป คือ ได้จัดห้องต่าง ๆ ภายใต้พระมหาเจดีย์ให้เป็นที่ศึกษาปริยัติธรรมและปฏิบัติธรรม โดยจัดเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษา และก็มีพระภิกษุสามเณรจำนวนหลายร้อยรูปเข้ามาศึกษา และยังมีสถาบันราชภัฏที่เรียนปริญญาอีกจำนวนหลายร้อยด้วย และยิ่งกว่านั้นก็ได้ตั้งสถาบันพลังจิตตานุภาพ (WILLPOWER INSTITUTE) เพื่อเป็นศูนย์กลางฝึกสมาธิ ตามหลักสูตร MEDITATION INSTRUCTOR COURSE คือ เรียนสมาธิแบบเป็นครูสอนสมาธิแก่บุคคลผู้อื่นได้ ซึ่งปัจจุบันได้มีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน จึงเชื่อว่าพระมหาเจดีย์นี้ ได้ชื่อว่าเป็นพระมหาเจดีย์อเนกประสงค์โดยแท้จริง และการดำเนินงานมีผลออกมาโดยการผลิตบุคคลที่มีคุณภาพจากบุคคลธรรมดาเป็นบัณฑิต มหาเปรียญจบมัธยมศึกษารุ่นแล้วรุ่นเล่า พร้อมทั้งฝ่ายปฏิบัติสมาธิก็ได้จบการศึกษาเป็นครูสอนสมาธิทั้งบรรพชิตและฆราวาสจำนวนหลายพันคน การดำเนินงานมิได้หยุดยั้งมีการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคาดว่าจะเป็นศูนย์กลางผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่มีความยิ่งใหญ่ จึงสมควรแก่การที่พระมหาเจดีย์นี้เป็นทั้งปูชนียสถาน ประกอบไปด้วยศิลปวัฒนธรรมและศิลปะแบบไทยเป็นที่เชิดชูและสร้างศรัทธาปสาทะแก่บุคคลโดยทั่วไปพร้อมกันกับคุณธรรมอันเกิดจากสมาธิที่มีหลักสูตรแน่นอนอีกด้วย

เมื่อเป็นเช่นนั้นข้าพเจ้าก็มานึกถึงประเทศแคนาดาในเรื่องของพระพุทธศาสนา เพราะวันที่ไปพักบ้านคุณประเสริฐ อุทกภาชน์ นั้น มีประชาชนชาวไทย ชาวลาว มาทำบุญกันจำนวนมาก และได้ปรารถนาที่จะทำวัดพระพุทธศาสนาขึ้นในที่นี้ เป็นภาพจารึกอยู่ในใจของข้าพเจ้าตลอดมาด้วยเหตุนี้ จึงทำให้จำเป็นต้องหาบริเวณสถานที่ก่อสร้างทำให้เป็นวัดขึ้นมาให้ได้สักแห่งในเมืองแวนคูเวอร์นี้ ในวันหนึ่งคุณสุจิตรา ภรรยาของคุณการ์ดดินเนอร์ ได้พยายามหาสถานที่ที่จะทำให้เป็นวัดในพระพุทธศาสนา ด้วยศรัทธาของคุณสุจิตรา จึงแสวงหาสถานที่เป็นเวลาหลายวัน จึงผอิญได้พบวัดคริสต์ศาสนาอันเป็นโบสถ์เก่าแก่แห่งหนึ่งประกาศขาย ในเมืองแวนคูเวอร์คุณสุจิตราจึงได้บอกแก่คุณประเสริฐ จึงได้มาบอกแก่ข้าพเจ้า ในขณะนั้นข้าพเจ้าก็คิดว่าถ้าจะทำให้เป็นวัดก็ต้องหาโบสถ์คริสต์ศาสนาจึงจะเป็นการสะดวกเพราะว่าการจะเป็นวัดขึ้นมาได้นั้น จำเป็นต้องมีโซนของการทำให้เป็นวัด

มิฉะนั้นแล้วยากนักที่จะขออนุญาตขึ้นมาได้ เพราะว่าถ้าไม่เป็นวัดมาก่อน การขออนุญาตจะต้องมีการทำเฮียริ่งไถ่ถามประชาชนใกล้เคียง พวกชาวบ้านเขาตกลงไม่คัดค้านจึงจะทำได้ กว่าจะได้แต่ละแห่งนั้นต้องใช้เวลาหลายปี ซึ่งก็จะเป็นการช้านานเสียเวลาไม่ทันกับความต้องการ ดังนั้นเมื่อคุณสุจิตราได้พบโบสถ์คริสต์ศาสนาจะขาย คุณประเสริฐได้มาบอก ข้าพเจ้าจึงตกลงทันที

จากนั้น เราก็ขอให้ทนายความคือ คุณเทอรี่ ซึ่งเป็นเพื่อนกับคุณการ์ดดินเนอร์ สามีของคุณสุจิตรา เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือได้ ทนายความก็ได้ดำเนินการตามกฎหมายของประเทศแคนาดา จดทะเบียนเป็นวัดพระพุทธศาสนาภายใต้สมาคม Yanviriya Buddhist Society คุณเทอรี่ทนายความได้ทำตามขบวนการกฎหมายของแคนาดาให้แก่สมาคมของเรา ซึ่งมีพระราชธรรมเจติยาจารย์ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร) เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล กรุงเทพฯ ประเทศไทย เป็นประธานของสมาคม การจดทะเบียนได้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกระบวนการกฎหมายของประเทศแคนาดาทุกประการ จึงเป็นอันว่าวัดพระพุทธศาสนาทำโดยหลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร ได้สำเร็จลงอย่างรวดเร็วเป็นวัดแรกที่จดทะเบียนถูกต้อง เราสามารถกล่าวได้ว่า วัดญาณวิริยา บุดดิสท์ เทมเปิล ๑ เป็นวัดแรกของพระพุทธศาสนาในประเทศแคนาดา

๔.๑๒.๔ ประวัติวัดราชธรรมวิริยาราม ๒

น้ำตกไนแองการ่า (Niagara fall) เป็นน้ำตกที่ใหญ่ที่สุดในโลกและสวยที่สุดในโลก มีคนมาเที่ยวชมปีละไม่ต่ำกว่า ๒๐ ล้านคนทั่วโลก จึงถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญแห่งหนึ่งของโลก อันว่าสิ่งสำคัญหรือสิ่งอัศจรรย์ของโลกนั้นมีไม่กี่แห่งในโลกนี้ ด้วยเหตุผลที่บังเกิดขึ้นซึ่งความอัศจรรย์นี้เอง จึงดลบันดาลให้ พระราชธรรมเจติยาจารย์ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร) เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล ประธานสมาคม YANVIRIYA BUDDHIST ASSO-CIATION OF CANADA และประธานคณะสงฆ์ไทยในประเทศแคนาดา ได้เดินทางมาครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เกิดความประทับใจในที่แห่งนี้เป็นอย่างมาก โดยความคิดว่าที่น้ำตกไนแองการ่านี้ มีความใหญ่ความสวยงามที่สุดถึงที่สุด ได้ดึงดูดใจของคนทั่วโลกหลั่งไหลกันมายังสถานที่แห่งนี้ โดยความเต็มใจแม้ว่าจะเสียค่าใช้จ่ายการเดินทางมิใช่น้อยก็ตาม

ธรรมะคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของดีของวิเศษ นับว่าเป็นแก้วรัตนมงคลของโลก เพราะเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วสามารถนำความสุขความเจริญให้เกิดขึ้นได้จริง ทั้งอย่างต่ำอย่างกลางและอย่างสูง หากประชาชนทั่วโลกส่วนมากได้ปฏิบัติสัก ๓ ข้อ คือ ๑. เมตตา แปลว่ามีการเสียสละความสุขของตนแบ่งปันให้คนอื่น (บริจาค) ๒. อหิงสา ความไม่

เบียดเบียนซึ่งกันและกัน คือไม่ใช้กำลังประหัตประหารกัน ๓. การทำจิตให้สงบเป็นสมาธิ (เพื่อให้ ๒ ข้อต้น บังเกิดขึ้นได้) เมื่อมีธรรมะสามประการนี้แล้ว โลกนี้ทั้งโลกก็จะเกิดความสงบไม่มีสงคราม

ณ ที่แห่งนี้เป็นที่รวมคนทั่วโลก ก็น่าจะมีสถานที่ที่จะนำเอาธรรมะในพระพุทธศาสนาวางไว้ ณ ตรงที่แห่งนี้เพื่อเป็นที่ก่อให้เกิดการกระจายเผยแผ่ออกไปทั่วโลก และทำอย่างไรจึงจะบังเกิดความสำเร็จสมความตั้งใจได้ก็จำเป็นต้องมีอารามเป็นที่พำนักสงฆ์อันที่เรียกว่า "วัด" ณ ที่แห่งนี้ แต่บริเวณน้ำตกไนแองการ่า ทางซิตี้ (ราชการ) เขาไม่ให้สร้างวัด ไม่ว่าศาสนาใดถ้าจะสร้างวัดก็ต้องสร้างห่างจากน้ำตกไนแองการ่าไปมาก เมื่อสร้างวัดห่างน้ำตกไปก็จะไม่มีความหมาย จึงทำให้พระราชธรรมเจติยาจารย์ต้องลำบากใจอย่างยิ่งในการที่จะมีวัด ณ ที่ใกล้กับน้ำตกไนแองการ่านี้

ธรรมะในพระพุทธศาสนาที่เป็นของดีของวิเศษนั้น ก็ได้บังเกิดขึ้นซึ่งพลานุภาพ (สัพพะ ธัมมานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เต) อานุภาพแห่งพระธรรมสามารถนำความสุขสวัสดีมาให้แก่ประชาชนเป็นอันมาก ขณะนั้นได้มีวัดคริสต์หนึ่งวัดตั้งอยู่ภายในน้ำตกไนแองการ่า ใกล้น้ำตกเรานั่งอยู่ในวัดได้ยินเสียงน้ำตกไหลเป็นจังหวะๆ ห่างจากน้ำตกไนแองการ่าเพียงกิโลเมตรเศษๆ ได้ประกาศขายวัดนั้น พระราชธรรมเจติยาจารย์อยู่ที่วัดญาณวิริยา ๑ เมืองแวนคูเวอร์ทราบข่าวการประกาศขายวัดคริสต์ ณ น้ำตกไนแองการ่ามีความดีใจอย่างหาประมาณไม่ได้ รีบเดินทางไปซื้อวัดนี้เมื่อวันที่ ๓ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยได้ปรึกษาหารือกับพุทธบริษัทมีชาวลาวและชาวไทยที่อาศัยอยู่ในบริเวณโดยรอบจำนวนมาก มาร่วมประชุมกันที่น้ำตกไนแองการ่า พวกเขาทั้งหลายได้ให้การสนับสนุนอย่างพร้อมเพรียงกันมองดูแล้วน่าอัศจรรย์เพราะในประเทศนี้ คือประเทศแคนาดา จึงมีชาวพุทธที่เป็นแคนาเดียนน้อยมาก แต่ก็มีชาวไทย–ลาวอยู่กระจัดกระจายกันในตำบลอำเภอ จังหวัด ห่างไกลรถยนต์วิ่งเป็นชั่วโมงและหลายชั่วโมง กระนั้นชาวพุทธที่ได้รวมตัวกันอย่างสามัคคีมาร่วมสนับสนุนให้กำลังใจพร้อมกับบริจาคร่วมช่วยกันเพื่อให้ได้วัดขึ้นมา ณ น้ำตกไนแองการ่า สมเจตนาของท่านพระราชธรรมเจติยาจารย์ จึงเป็นเรื่องน่าอัศจรรย์มากว่าทำไมจึงมีวัดคริสต์ขายขึ้น ณ ที่แห่งนี้ จึงเป็นความลี้ลับที่ยังหาคำตอบได้ยาก แต่ความลี้ลับในครั้งนี้เป็นความดีจริงๆ สำหรับพระพุทธศาสนา อันความมาบรรจบกันพอดิบพอดีเช่นนี้ส่วนมากจะเรียกว่า เทพบันดาลหรือบุญมาวาสนาส่ง

ด้วยเหตุดังกล่าว วันที่ ๓ ตุลาคม ๑๙๙๕ การเป็นวัดขึ้นโดยอัตโนมัติก็เกิดขึ้น ณ Niagara fall, Ontario, CANADA แต่มันไม่ง่ายอย่างที่คิด เพราะจะต้องมีทุนซื้อวัดคริสต์ถึง ๓๕๐,๐๐๐ CN$ เป็นเงินไทยถึง ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินสดมิใช่เงินเชื่อ จึงต้องเกิดความยากลำบากมิใช่

ง่ายนัก อย่างไรก็ตามเมื่อพูดถึงเรื่องบุญวาสนาแล้ว ก็เป็นสิ่งที่เราจะหาคำพูดใด ๆ มาเปรียบก็ไม่ได้ ผู้มีศรัทธาทั้งหลายเล็งเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา ก็ได้มารวมตัวกันที่วัดธรรมมงคลช่วยกันบริจาค แม้เงินจะมากถึง ๗ ล้านบาทก็ตาม ได้รับความร่วมมือเพียงเดือนเดียวก็สำเร็จ แม้ชาวพุทธลาว-ไทย ในประเทศแคนาดาก็ได้ร่วมกันบริจาคจนสำเร็จขึ้นโดยมิได้มีหนี้สินแต่อย่างใด

ความบังเอิญย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ คือ หินหยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดรองจากที่นำมาวัดธรรมมงคล น้ำหนัก ๑๖ ตัน ที่นำมาที่วัดธรรมมงคลน้ำหนัก ๓๒ ตัน แต่ที่วัดธรรมมงคลได้ถูกตัดออกเป็นก้อน ๆ ละ ๙ ตันและ ๗ ตัน และ ๑๖ ตัน สร้างเป็นพระพุทธรูปหยกสีเขียวบริสุทธิ์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก และแกะสลักเป็นพระพุทธรูปองค์เล็กจำนวนมาก

ส่วนหยกเขียวบริสุทธิ์น้ำหนัก ๑๖ ตัน ที่พบใหม่นี้ไม่มีการตัดออกเป็นท่อน ให้ช่างขัดเงา ทั้งก้อนตามธรรมชาติ สูงถึง ๓.๘๐ เมตร ส่วนใหญ่ ๓ คนโอบ จึงเท่ากับว่าหยกก้อนนี้เป็นหยกที่ใหญ่ที่สุดในโลกที่ยังไม่มีการแกะสลัก ซึ่งการเกิดขึ้นของหยกก้อนนี้ เป็นระยะพอดีกับการเกิดขึ้นซึ่งวัดพุทธที่น้ำตกไนแองการ่า ย่อมเป็นการเหมาะตรงเป้าหมายอย่างชัดเจนที่ว่าบุญมาวาสนาส่ง เพราะความที่แห่งการเกิดขึ้นซึ่งหยกก้อนนี้นับว่าเป็นการอุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน สำหรับความเจริญรุ่งเรืองของวัดพระพุทธศาสนาแต่ว่าหยกก้อนนี้ก้อนเดียวราคามากกว่าการซื้อวัดที่น้ำตกไนแองการ่า อย่างไรก็ตามทุก ๆ อย่างได้บรรลุถึงความสำเร็จอันสง่างามตามความปณิธานความตั้งใจของท่านพระราชธรรมเจติยาจารย์

ก้อนหยกสูงโปร่ง งามตามธรรมชาติ ตั้งอยู่ที่พิพิธภัณฑ์หยก วัดราชธรรมวิริยาราม ๒ น้ำตกไนแองการ่า

เพราะว่าเมื่อได้หยกเขียวบริสุทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลก ที่ยังมิได้แกะสลัก อันมีค่า เป็นก้อนเดียวมิได้มีการแตกร้าว เป็นรูปร่างสูงโปร่งกลมงามตาม ธรรมชาติ ทั้งยังได้ขัดเงาเอาเปลือกนอกออก ค่าขัดมากถึง ๕๐,๐๐๐ CN$ เศษ คิดเป็นเงินบาทกว่าล้านบาท ดูแล้วสุกสกาวอะร่าม เป็นรัตนชาติที่มีค่าอย่างสูง ก้อนกลมสมส่วนจะหาที่ไหนอีกไม่ได้แล้ว นี้เป็นความจริงยิ่งมีอายุนานต่อไป ข้างหน้านั้นจะประมาณค่าราคามิได้เลย หรือเราพูดกันว่า “ล้ำค่า” ซึ่งมัน เป็นบุญมหาศาลจริงๆ จึงจะได้หยกก้อนนี้มาอยู่ ณ ที่น้ำตกใหญ่ที่สุดในโลก งามที่สุดในโลกเฉกเช่นกับหยกก้อนนี้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก หยกที่ยังไม่ได้ แกะสลักงามที่สุดในโลกมาอยู่ในที่แห่งเดียวกัน เช่นนี้

ดังนั้นการที่จะเอารัตนะที่มีค่าสูงมาตั้งไว้กลางดินกลางทรายหรือ เอามาวางไว้เฉยๆ ก็เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง เหมือนของมีค่าเช่นแก้ว แหวนเงินทองสรรพสิ่งมีค่าทั้งหลายจะเอามาทิ้งกลางถนนก็จะหมดค่าหมดราคา

พิธีเปิดพิพิธภัณฑ์หยก โดยผู้ว่าการรัฐออนตาริโอ พ.ศ. ๒๕๔๐

ไม่สมควรกันกับของดีมีค่าเหล่านั้น ผู้รู้ที่มีความคิดอ่านมีปัญญาเขาจึงสร้างอาคารสถานที่โอ่อ่างดงามมั่นคงแข็งแรงเพื่อเก็บของดีมีค่าเพื่อให้สมศักดิ์ศรี ในที่ทุก ๆ แห่งทั่วโลกเขาลงทุนนับร้อยล้านพันล้านเพื่อเก็บรักษาของดีมีค่าเหล่านั้น เราพระราชธรรมเจติยาจารย์ (หลวงพ่อวิริยังค์) จึงได้คำนึงถึงหยกสีเขียวบริสุทธิ์อันใหญ่ที่สุดในโลกที่ยังไม่ได้แกะสลักอันมีค่ามหาศาลนั้น จึงได้จัดการก่อสร้างอาคารอันงดงามสง่า ด้วยฝีมืออันปราณีตออกแบบโดยสถาปัตย์ที่มีความชำนาญทำการก่อสร้างให้มั่นคงแข็งแรง และมีความงดงามเต็มไปด้วยศิลปหัตถกรรมสมศักดิ์ศรี อันจะได้ส่งเสริมให้หยกก้อนนี้มีสง่าราศีขึ้นเหมือนกับคนที่จะสวยสักเท่าใด แต่ถ้าไม่แต่งตัวก็ทำให้คน ๆ นั้นออกอวดใครไม่ได้ อาคารหยกแห่งนี้ทั้งบริเวณโดยรอบประกอบด้วยอาคารสีสรรสมประกอบจึงทำให้พร้อมที่จะโชว์แก่ชาวโลกทั้งหลาย การสร้างอาคารนี้จึงหมดเงินอีกหลายแสนเหรียญแคนาดา ซึ่งในการก่อสร้างในต่างแดนย่อมมีอุปสรรคนานาประการไม่อาจนำมากล่าวที่นี้ได้ จะเป็นเพียงพูดว่ามีอุปสรรคมากมายรอบด้านจนแทบจะเกือบไม่ผ่าน แต่อย่างไรก็ตามบัดนี้ก็สำเร็จลงแล้วด้วยดีถือเป็นนิมิตดีระหว่างน้ำตกและหยกใหญ่ที่สุดสวยที่สุดในโลก ได้มาอยู่บริเวณเดียวกันแล้ว

เป็นอันว่า วัดราชธรรมวิริยาราม ๒ ได้บังเกิดขึ้นในประเทศแคนาดา เป็นรูปธรรม มีทั้งพระอุโบสถ อาคารพระหยก กุฏิสวยงามสามหลัง มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา มีอุบาสกอุบาสิกาไทย-ลาว-กัมพูชา-แคนาดา มาร่วมทำบุญกุศลกันอย่างมากมายในเวลาเทศกาล

จึงเป็นประวัติศาสตร์เขียนไว้ว่า มีพิธีแห่ขบวนหยกสีเขียวใหญ่ที่สุด มาที่วัดราชธรรมวิริยาราม ๒ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๙ และได้มีการฝังลูกนิมิต ผูกพัทธสีมา เป็นครั้งแรกของวัดราชธรรมวิริยาราม ๒ ของประเทศแคนาดา ในวันที่ ๒๕-๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๐ คือวันที่ ๒๕ มิถุนายน ทำพิธีสวดถอน วันที่ ๒๖ มิถุนายน สวดญัตติฝังลูกนิมิต

ความสำเร็จของวัดราชธรรมวิริยารามบุดดิสท์เทมเปิ้ล ๒ ที่น้ำตกไนแองการ่า รัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา เกิดขึ้นจากความร่วมมือของชาวไทย-ชาวลาว และอื่นๆ ในบริเวณโดยรอบแห่งเมืองนี้ โดยเฉพาะพระราชธรรมเจติยาจารย์ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร) เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และประธานสงฆ์ในประเทศแคนาดาเป็นผู้ริเริ่มและแสวงหารวบรวมปัจจัยจากที่ต่างๆ จนสามารถซื้อวัดแห่งนี้ได้นำไปสู่ความสำเร็จในที่สุด

๔.๑๒.๕ ผลงานการสร้างวัดไทย ในประเทศแคนาดา

๑. วัดญาณวิริยา ๑ เมืองแวนคูเวอร์ มลรัฐบริติชโคลัมเบีย นับเป็นวัดแรกที่ได้เปิดทำการมาและได้ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ได้เปิดสอนหลักสูตรครูสมาธิจบไปแล้วหลายรุ่น เป็นประโยชน์ต่อชาวเมืองนี้มาก

๒. วัดญาณวิริยา ๒ เมืองโตรอนโต มลรัฐออนทาริโอ ได้ดำเนินการเปิดวัดอย่างเป็นทางการแล้ว เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ซึ่งก็เปิดสอนหลักสูตรครูสมาธิเช่นเดียวกัน ทำให้ชาวแคนาดารู้จักการทำสมาธิดีมีประโยชน์ต่อทุกคน

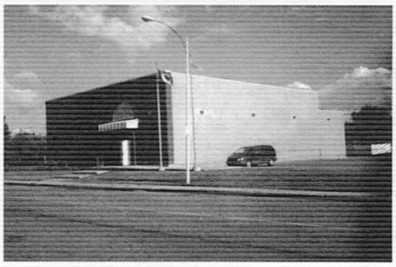

วัดญาณวิริยา ๒ เมืองโตรอนโต

๓. วัดราชธรรมวิริยาราม ๑ เมืองออตตาวา ปัจจุบันทางราชการแคนาดาได้อนุญาตให้เป็นโซนวัดและประกอบพิธีทางศาสนาหรือกิจกรรมอื่นๆ เรียบร้อยแล้ว โครงการที่จะทำคือจะใช้เป็นศูนย์กลางการฝึกสมาธิอีกแห่งหนึ่ง เพราะมีเนื้อที่ ๑๐๐ ไร่ ขณะนี้กำลังเปิดสอนหลักสูตรครูสมาธิอยู่

๔. วัดราชธรรมวิริยาราม ๒ เมืองไนแองการ่า มลรัฐออนทาริโอ ซึ่งจะได้ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๐ มีโบสถ์ ๑ หลัง กุฏิ ๔ หลัง มีศาลามิวเซียมทรงปิรามิด ๑ หลัง เป็นที่ตั้งหยกเขียวบริสุทธิ์ ก้อนมหึมารักษารูปทรงเดิมไว้ ขัดเงาแล้วสวยงามมาก น้ำหนัก ๑๖ ตัน ก้อนใหญ่ที่สุด

ขณะนี้กำลังจะเปิดหลักสูตรครูสมาธิรุ่น ๓ และรุ่น ๔ และจะเปิดสอนต่อไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก

วัดราชธรรมวิริยาราม ๓ เมืองเอ็ดมันตัน

๕. วัดราชธรรมวิริยาราม ๓ เมืองเอ็ดมันตัน มลรัฐอัลเบอร์ต้า ได้ดำเนินการเปลี่ยนเป็นโซนวัดเรียบร้อยแล้ว มีสถานที่กว้างขวางบรรจุคนได้ประมาณ ๔๐๐-๕๐๐ คน สามารถประกอบกิจกรรมจัดงานใหญ่ๆ สำหรับชุมชน มีห้องเรียนสำหรับโรงเรียนพุทธศาสนาในวันอาทิตย์และเป็นแห่งแรกที่เปิดสอนหลักสูตรครูสมาธิ โดยพระราชธรรมเจติยาจารย์ พร้อมทีมงานครูสมาธิ เมื่อปี ๒๕๔๒

ขณะนี้กำลังเปิดสอนหลักสูตรครูสมาธิรุ่น ๖ ซึ่งมีนักศึกษาชาวแคนาดากำลังเรียนอยู่ร้อยกว่าคน ผู้จบแล้วก็ช่วยกันไปเปิดสอนตามเมืองต่างๆ ทั่วประเทศแคนาดา นับว่าได้ผลเกินความคาดหมาย

๖. วัดราชธรรมวิริยาราม ๔ เมืองแคลการี่ มลรัฐอัลเบอร์ต้า ได้รับอนุญาตเปลี่ยนเป็นโซนวัดเรียบร้อยแล้ว สามารถประกอบพิธีหรือทำกิจกรรมทางศาสนาได้ ในวันสำคัญก็มีชาวพุทธ ไทย ลาว เขมรมาร่วมทำบุญเป็นจำนวนมาก และได้เปิดสอนหลักสูตรครูสมาธิเช่นเดียวกัน

๗. วัดโรจนพฤกษาราม พ.ศ. ๒๕๔๔ มีเนื้อที่ ๓๕ ไร่ เป็นป่าไม้เมืองหนาวร่มรื่น เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติธุดงค์กรรมฐานของนักศึกษาครูสมาธิภาคสนาม เพราะการมาเปิดสอนหลักสูตรครูสมาธินั้น เป็นงานอันยิ่งใหญ่ของหลวงพ่อวิริยังค์ ที่จะสร้างครูสมาธิให้มากที่สุด เพื่อกระจายกันไปสอนสมาธิให้เกิดสันติภาพสันติสุขไปทั่วโลก นั่นคือจุดประสงค์ที่ยิ่งใหญ่ที่ท่านมาสร้างวัดในประเทศแคนาดา

๔.๑๓ ประวัติสถาบันพลังจิตตานุภาพ และศูนย์สมาธิวิริยานุภาพ

๔.๑๓.๑ แรงบันดาลใจ

อาตมาในนามพระราชธรรมเจติยาจารย์ ฉายา สิรินฺธโร ชื่อเดิม วิริยังค์ สกุล บุญฑีย์กุล ประชาชนส่วนมากเรียกตามนามเดิมว่า **"หลวงพ่อวิริยังค์"** เป็นเจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล สุขุมวิท ๑๐๑ เขตพระโขนง กรุงเทพฯ

อาตมา จิตสงบลึกซึ้งเป็นสมาธิครั้งแรก เมื่ออายุเพียง ๑๓ ปี ที่วัดป่าสว่างอารมณ์ ซึ่งมีพระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ เป็นเจ้าอาวาส นับตั้งแต่นั้นการทำสมาธิได้ดำเนินติดต่อกันเรื่อยมา จนกระทั่งอายุ ๑๕ ปี พระอาจารย์กงมาจึงบวชให้เป็นตาปะขาวอยู่รับใช้ท่านเมื่ออายุ ๑๖ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณรอยู่ปฏิบัติสมาธิกับท่านทั้งในป่าไม้ ภูเขา และตามวัดอย่างเคร่งครัด จนกระทั่งอุปสมบทเป็นพระภิกษุ รวมการอยู่เรียนสมาธิกับท่านเป็นเวลา ๘ ปีเต็ม จึงมีความรู้เรื่องสมาธิสามารถสอนผู้อื่นได้

พระอาจารย์กงมา ได้พาอาตมาไปอยู่กับหลวงปู่มั่น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ ขณะนั้นมีอายุ ๒๒ ปี พอดี ท่านบอกอาตมาว่า **"วิริยังค์ หลวงปู่มั่น ภูริทัตตะเถระ เป็นปรมาจารย์และเป็นอาจารย์ของเรา สมาธิทุกๆ ขั้นตอนเราได้สอนเธอไปหมดแล้ว ต่อไปนี้เธอจะได้เรียนสมาธิกับท่านปรมาจารย์ เธอจงอย่าประมาท จงปฏิบัติหลวงปู่มั่นแบบถวายชีวิต เธอจะได้ความรู้อย่างกว้างขวางยิ่งกว่าที่เราสอนอีกมากนัก"**

อาตมารับคำตักเตือนจากพระอาจารย์กงมาด้วยความตื่นตันใจ ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ จึงเป็นปีเริ่มศักราชใหม่ของอาตมา โดยที่หลวงปู่มั่น

รับเข้าเป็นศิษย์แบบใกล้ชิด ที่เรียกว่า ท.ส. อาตมาจึงได้เป็นพระอุปัฏฐากท่านตั้งแต่นั้นมา

นับว่าเป็นโอกาสดีที่สุดในชีวิต ที่อาตมาได้อยู่ใกล้ชิดท่านปรมาจารย์ด้านสอนสมาธิ และเป็นโอกาสที่อาตมาจะได้ทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดของสมาธิ นับเป็นบุญญาธิการยิ่งใหญ่นักของอาตมาที่จะนำเอาหลักการสมาธิมาเป็นประโยชน์ และก็เหมือนท่านรู้ซึ้งถึงจิตใจของอาตมาที่ต้องการรู้เรื่องสมาธิอย่างกว้างขวาง ท่านได้ให้โอกาสแก่อาตมาเป็นพิเศษในการไต่ถามอัตถปัญหาเรื่องของสมาธิ ถ้าอาตมาไม่ถามท่านก็ยกปัญหาขึ้นถามและท่านก็ตอบเอง ดังนั้นระยะเวลาอยู่ใกล้ชิด ๔ ปี และอยู่นอกพรรษา หมายถึงเดือนตุลาคมไปถึงเดือนมิถุนายนเป็นเวลาอีก ๕ ปี รวมทั้งหมด ๙ ปี จึงเป็นอันว่าปัญหาของสมาธิได้ถูกชี้แจงอย่างหมดเปลือกจริง ๆ ซึ่งบางครั้งปัญหาเข้าขั้นสำคัญ ท่านให้อาตมาอยู่ด้วยกับท่านสองต่อสองตลอดเวลาและแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งมีครั้งหนึ่งอาตมาต้องใช้เวลาอยู่กับท่านสองต่อสองนานถึง ๓ เดือน

ผลงานชิ้นแรกที่อาตมาได้ทำ คือ เมื่ออยู่กับท่านในปีที่ ๒ อาตมาได้บันทึกธรรมเทศนาของท่านตลอดพรรษา เมื่อได้บันทึกแล้วอาตมาก็ได้ถวายให้ท่านตรวจดู ท่านพอใจและไว้ใจอาตมาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจากการบันทึกในครั้งนั้น ได้นำมาพิมพ์เป็น **หนังสือมุตโตทัย** ที่โด่งดังอยู่ในเวลานี้เพราะได้ถูกพิมพ์เผยแผ่กว่าล้านเล่ม

ระหว่างที่อาตมาอยู่ใกล้ชิดหลวงปู่มั่น ได้ทราบข้อเท็จจริงมากทั้งสมาธิตื้น สมาธิลึก ตลอดถึงวิปัสสนา ซึ่งเมื่อเข้าใจทุกประการแล้วอาตมามีความรักและหวงแหนในหลักการต่าง ๆ อย่างยิ่ง ไม่อยากที่จะให้หลักการเหล่านั้นต้องสลายไป เพราะท่านมีวิธีทั้งขั้นพื้นฐานและขั้นสูงสุดอาตมาถามท่านว่า **"ต่อไปกระผมจะเขียนเป็นหลักการให้ชาวโลกเขาทำกันจะได้ไหม"** ท่านตอบว่า **"ได้ แต่ต้องเอาแบบขั้นพื้นฐานสำหรับเป็นประโยชน์แก่มหาชน สำหรับขั้นสูงให้มีน้อย โอกาสที่เธอจะทำนั้นมีอยู่แต่ต้องทำขั้นพื้นฐานเพื่อคนส่วนมากในโลกจะได้สงบ และเธอจะต้องไปอยู่กรุงเทพ เพราะคนกรุงเทพที่มีวาสนาบารมี มีอยู่ไม่น้อย"**

ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ เป็นแรงสนับสนุนในใจของอาตมาอยู่ตลอดเวลาจน พ.ศ. ๒๕๒๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๔ อาตมาได้มีโอกาสไปพักผ่อนที่วิทยาลัยสงฆ์น้ำตกแม่กลาง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อันเป็นบริเวณป่าไม้ ภูเขาดอยอินทนนท์ ทำให้ได้ทบทวนหลักการต่าง ๆ ที่เคยได้ไต่ถามอัตถปัญหาสมาธิ พร้อมทั้งคำแนะนำจากหลวงปู่มั่น จึงได้เขียนเป็นตำราสมาธิขึ้นจนเต็มรูปแบบ สามารถใช้ในการเรียนการสอนวิชาสมาธิได้รวมการทบทวนและรวบรวมการเขียนตำรานั้นใช้เวลา ๕ ปีจึงสำเร็จ เพื่อให้

ได้เนื้อหาสาระที่สำคัญ จึงจัดทำเป็นรูปเล่ม ตั้งแต่ ขั้นพื้นฐาน ขั้นกลาง และขั้นสูง รวม ๓ เล่ม เหมาะแก่การศึกษาและปฏิบัติสมาธิยิ่งนัก

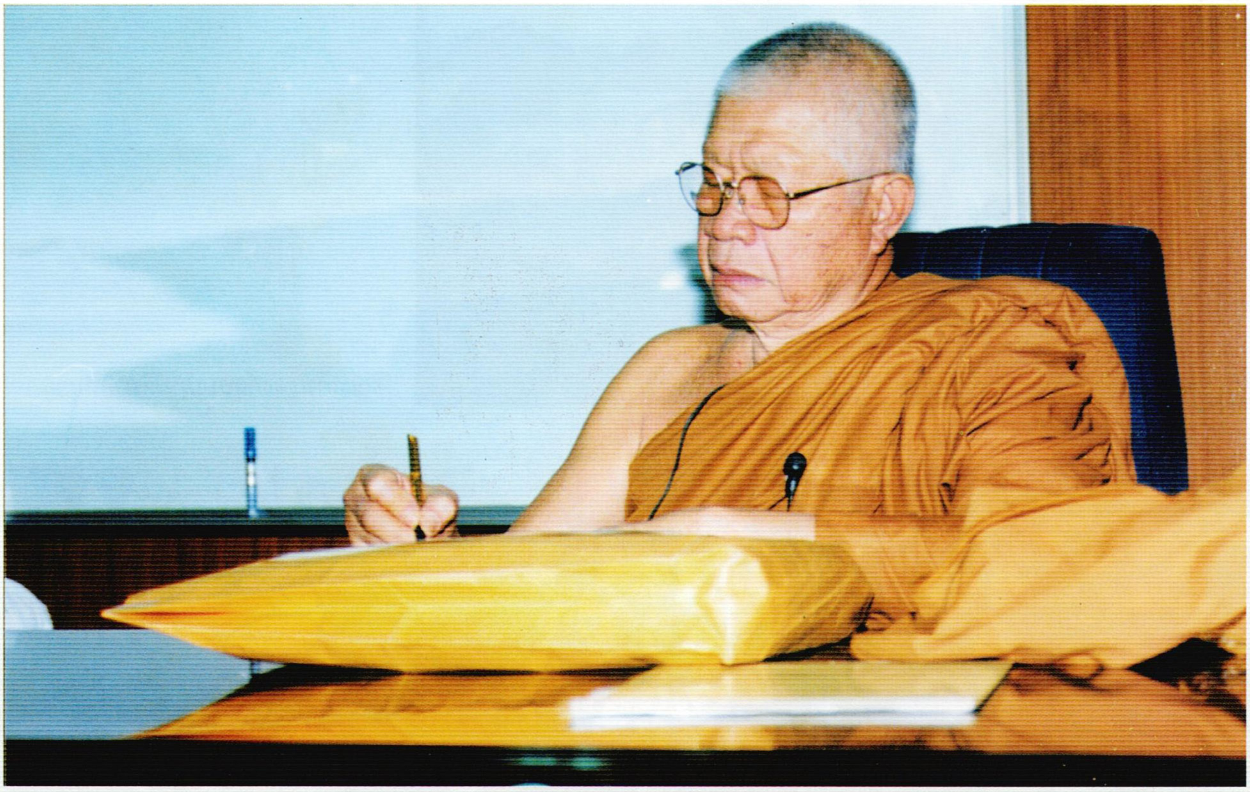
๔.๑๓.๒ คิดสร้างนครธรรม สถานที่ตั้งสถาบันพลังจิตตานุภาพ

ในขณะเขียนตำราสมาธิ ก็มาคำนึงว่าชาวโลกได้พัฒนาก้าวไปไกลถึงยุคโลกาภิวัตน์ เขาได้ลงทุนสร้างวัตถุต่าง ๆ ทั้งแหล่งบันเทิงเริงรมณ์ ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสบายทั้งหลาย ทั้งที่อยู่อาศัย ทั้งรถยนต์ เรือยนต์ เครื่องบิน สามารถย่นระยะทางไกลให้ใกล้ไปมาได้ง่าย ทั้งโทรทัศน์ โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เนท และอีเมล์ ก็ย่นระยะการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสบาย ทั้งหมดเงินเป็นหมื่นล้าน แสนล้าน เขาก็ยังลงทุนกันได้ **แล้วทำไม? เราจะลงทุนสร้างนครธรรมให้ทันสมัยด้วยไฮเทคต่าง ๆ เพื่อย่นระยะการศึกษาและปฏิบัติธรรมะบ้างมิได้หรือ?**

จึงได้คิดสร้างนครธรรมขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ และได้ดำเนินการสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ ซึ่งก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะคนส่วนมากเข้าใจแต่การสร้างโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ บวชพระ ถวายสังฆทานเป็นต้น จึงจะได้บุญกุศล แต่จะมาสร้างนครธรรมสอนคนด้วยไฮเทคนี้ ไม่รู้ว่าจะได้บุญตรงไหน แต่ด้วยใจที่มีความมุ่งมั่นของผู้สร้าง จึงพยายามพูดให้สาธุชนทั้งหลายเข้าใจในการทำบุญกุศล จนสามารถมีผู้บริจาคสร้างสำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงเป็น**นครธรรมยุคไฮเทค แหล่งย่นระยะการศึกษาธรรมะล้ำยุค สุดอลังการ** ณ วัดธรรมมงคล ในเนื้อที่ ๔,๘๐๐ ตารางเมตร ใต้ฐานพระมหาเจดีย์ที่สูงที่สุดในกรุงเทพมหานคร คือ สถานที่ศึกษาและปฏิบัติธรรมทันสมัย มีห้องเรียนภาคทฤษฎี มีห้องเรียนภาคปฏิบัติทั้งนั่งสมาธิและเดินจงกรม มีห้องชมธรรมะด้วยสไลด์มัลติวิชั่น มีห้องสนทนาธรรม มีห้องสมุดธรรมะ มีห้องธุรการ มีห้องอาหารและเครื่องดื่ม มีห้องสำนักงานประทีปเด็กไทย เพื่อช่วยเหลือเด็กทั่วเมืองไทย มีห้องถ้ำวิปัสสนาไว้ให้ปฏิบัติธรรม เป็นต้น ผู้ที่มาศึกษาและปฏิบัติธรรมจะได้รับความสะดวกสบายในห้องแอร์คอนดิชั่นอย่างดี **เป็นการลงทุนสร้างนครธรรมให้ทันสมัยเพื่อสุขภาพใจโดยเฉพาะ จึงเหมาะแก่คนยุคโลกาภิวัตน์** ที่ได้มาศึกษาและปฏิบัติธรรม ทั้งมีเกียรติมีศักดิ์ศรี ทั้งจะได้รับความรู้และความสุขใจเป็นอย่างยิ่ง **นี้คือ นครธรรม สถานที่ตั้งสถาบันพลังจิตตานุภาพ ในใจกลางกรุงเทพมหานคร**

๔.๑๓.๓ หลักสูตรครูสอนสมาธิ

ด้วยเหตุนี้ จึงได้ประกาศเปิดสอนหลักสูตรครูสมาธิขึ้น ณ นครธรรม วัดธรรมมงคล และเปิดรับสมัครนักศึกษาอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่

พระอาจารย์หลวงพ่อ
เตรียมการสอน

เรียนภาคทฤษฎี

เรียนภาคปฏิบัติเดินจงกรม

เรียนภาคปฏิบัตินั่งสมาธิ

ขณะเดินธุดงค์สอบปฏิบัติภาคสนาม

ขึ้นยอดเขาดอยอินทนนท์

พักระหว่างทาง ฟังพระอาจารย์หลวงพ่อเล่านิทานธรรมะต่างหัวเราะชอบใจ

ถึงที่พักปฏิบัตินั่งสมาธิ

เริ่มพิธีปัจฉิมนิเทศที่ลานโพธิ์วิทยาลัยสงฆ์ น้ำตกแม่กลาง

ผู้แทนนักศึกษากล่าวขอขมาโทษและ
กล่าวอำลาพระอาจารย์หลวงพ่อ

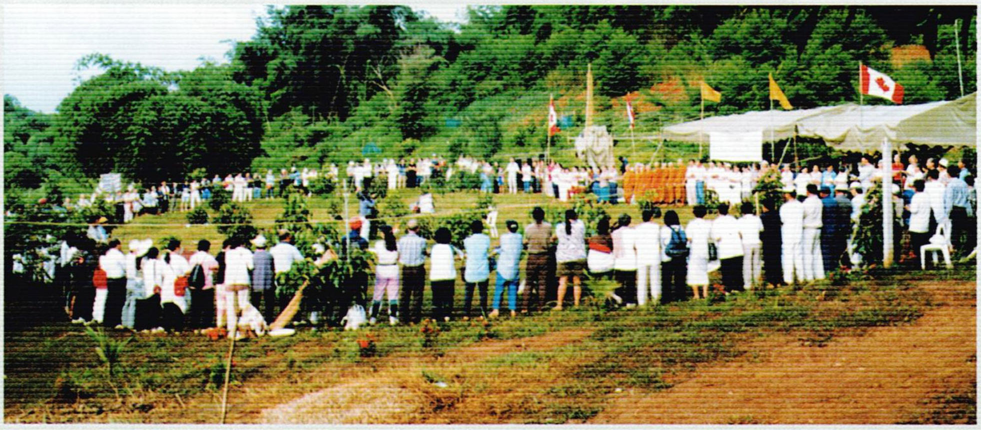
จับมือร่วมแรงร่วมใจ
ร้องเพลงอรุณทอแสง
เพื่อสานต่อให้เกรียงไกร

กล่าวต้อนรับ
คณะเจ้าหญิง
หัวหน้าเผ่าอินเดียนแดง

พิธีปัจฉิมนิเทศ
พร้อมกับคณะเจ้าหญิง

ที่ศูนย์สมาธิเวฬุพัชร
จ.เชียงราย

รับประกาศนียบัตร
แล้วมาถ่ายรูปร่วมกันที่
หน้าสถาบันฯ

๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๐ โดยจำกัดรุ่นละ ๒๐๐ คน มีบุคคลที่มีความรู้ตามกำหนดมาตรฐานมาสมัครเรียนถึง ๒๐๐ กว่าคน เริ่มเปิดสอนเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เป็นรุ่นแรกเรียกว่า รุ่นปฐโม (รุ่นพยัคฆ์) ดำเนินการสอนโดยพระราชธรรมเจติยาจารย์ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ พร้อมทั้งนำไปสอบปฏิบัติภาคสนาม จึงจะจบครบตามหลักสูตร ในหลักสูตรนี้แบ่งออกเป็น ๓ เทอมๆ ละ ๔๐ วัน มีการปิดภาคเรียนเทอมละ ๗-๑๕ วัน เปิดเรียน วันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๑๘.๐๐ น.-๒๐.๒๐ น. วันละ ๒ ชั่วโมง ๒๐ นาที เริ่มชั่วโมงแรกเรียนภาคทฤษฎี ๔๐ นาที ถาม-ตอบ เพื่อความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ๒๐ นาที รวมเป็น ๑ ชั่วโมง หยุดพัก ๒๐ นาที ต่อจากนั้นเรียนภาคปฏิบัติเดินจงกรม ๓๐ นาที และนั่งสมาธิอีก ๓๐ นาที รวมเป็น ๑ ชั่วโมง เมื่อเรียนจบทั้ง ๓ เทอมแล้ว มีการสอบข้อเขียน ทั้งภาคทฤษฎีและสอบภาคปฏิบัติตลอดถึงการสอบสัมภาษณ์ และในขั้นสุดท้ายจะต้องไปสอบปฏิบัติภาคสนาม บนดอยอินทนนท์ที่สูงที่สุดในเมืองไทย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเวลา ๔ วัน ๓ คืน จึงจะมีสิทธิ์จบหลักสูตรครูสมาธิ ๒๐๐ ชั่วโมง และสุดท้ายจึงจัดพิธีมอบใบประกาศนียบัตรให้

บัดนี้นักศึกษาครูสมาธิรุ่นแรก ชื่อว่า รุ่นปฐโม (รุ่นพยัคฆ์) ได้เรียนจบหลักสูตรครูสมาธิครบทุกอย่างแล้ว จึงกำหนดวันรับประกาศนียบัตรในวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ณ นครธรรม วัดธรรมมงคล ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งสถาบันพลังจิตตานุภาพ หรือเป็นที่รู้จักในนามวิทยาลัยครูสมาธิ

ขณะนี้นักศึกษาครูสมาธิรุ่นสอง ชื่อว่า รุ่นทุติโย (รุ่นมังกร) กำลังศึกษาอยู่ ๒๐๐ กว่าคน ซึ่งจะจบหลักสูตรการศึกษาประมาณปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ นี้ ในขณะเดียวกันก็เปิดรับสมัครนักศึกษาครูสมาธิรุ่นสาม ชื่อว่า รุ่นตติโย (รุ่นอินทรีย์) ตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ถึงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ปรากฏว่ามีนักศึกษามาสมัครเรียนแล้วกว่า ๓๐๐ คน ทางสถาบันมีสถานที่เรียนจำกัดจึงไม่อาจรับนักศึกษาได้มากกว่านี้ จึงได้ขยายห้องเรียนให้ใหญ่ขึ้น จุได้ ๕๐๐ คน จึงรับนักศึกษารุ่น ๓ ได้ ๕๐๐ กว่าคน

จากการเรียนการสอนที่ผ่านมาของนักศึกษา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ ผลที่ออกมาจึงทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจ และได้ทั้งประสบการณ์ด้านการปฏิบัติเป็นที่ประทับใจอย่างยิ่ง นับเป็นปรากฏการณ์ในการศึกษาสมาธิในยุคปัจจุบัน ทำให้ผลงานนี้แพร่กระจายออกไปอย่างกว้างขวาง ทั่ววงการต่างๆ จะเห็นได้จากการมีผู้มาสมัครเรียนหลักสูตรครูสมาธิเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

นอกจากศึกษาในห้องเรียนแล้ว นักศึกษาที่จบหลักสูตรครูสมาธิทุกรุ่น จะต้องไปสอบฝึกปฏิบัติภาคสนามที่ดอยอินทนนท์ ซึ่งเป็นภูเขาที่สูง

ที่สุดในประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเวลา ๔ วัน ๓ คืน การปฏิบัติภาคสนามนี้ เริ่มต้นพิธีกรรมที่วิทยาลัยสงฆ์ กำแพงแสน สาขาน้ำตกแม่กลาง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เสร็จแล้วพระอาจารย์หลวงพ่อนำเดินธุดงค์ขึ้นดอยอินทนนท์ โดยเดินเรียงแถวตามกันขึ้นไป พอเหนื่อยก็พัก ในช่วงพักพระอาจารย์หลวงพ่อจะมีนิทานธรรมะมาเล่าให้ฟัง ทำให้หายเหนื่อยไปได้เช่นกัน บางครั้งนักศึกษาก็ถามประวัติพระอาจารย์หลวงพ่อ ท่านก็เมตตาเล่าให้ฟัง

พอถึงที่พักก็แยกย้ายกันไปพักตามเต็นท์ บางคนก็ไปทำธุระส่วนตัว เมื่อได้เวลารับประทานอาหาร ต่างก็เดินเข้าแถวไปรับอาหารมารับประทาน เสร็จแล้วพอได้เวลาก็ทำวัตรเย็น ทุก ๆ คนก็มานั่งรวมกันที่ลานพิธี พระอาจารย์หลวงพ่อจุดเทียนธูปนำสวดคำไหว้พระบูชาพระรัตนตรัย นักศึกษาสวดตามพร้อมกันไปจนจบ เสร็จแล้วพระอาจารย์หลวงพ่อ กล่าวคำอธิษฐานก่อนนำนั่งสมาธิว่า "ข้าพเจ้าระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ คุณบิดามารดา คุณครูบาอาจารย์ จงมาดลบันดาลให้ใจของข้าพเจ้าจงรวมลงเป็นสมาธิ "พุทโธ ธัมโม สังโฆ" สามครั้ง และตามด้วย "พุทโธ" สามครั้ง แล้วให้นั่งสมาธิ เอาขาขวาทับขาซ้าย มือขวาหลายทับมือซ้าย วางไว้บนตัก หลับตา บริกรรมว่าพุทโธ ๆ อยู่ในใจ ในขณะนั่งสมาธิ อากาศเริ่มหนาวเล็กน้อยเย็นสบาย ๆ ลมพัดใบไม้ไหวสั่นระริก ๆ เสียงจิ้งหรีด เรไร เสียงสัตว์น้อยใหญ่ร้องดังระงม ทั้งเสียงน้ำตกดังซ่า ๆ ไม่ขาดระยะ ทำให้บรรยากาศในการนั่งสมาธิเกิดความสงบ เวลาการนั่งสมาธิเท่ากับ ๓๐ นาที

เมื่อหมดเวลานั่งสมาธิ พระอาจารย์หลวงพ่อจะบรรยายธรรมะให้ฟัง พอสรุปใจความว่า "การเดินธุดงค์คือการปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลส โดยอาศัยธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก อันเงียบสงบ เหมาะแก่การนั่งสมาธิทำให้จิตสงบได้ง่าย เราเรียนหลักสูตรครูสมาธิ เรารู้แต่ทฤษฎี เรามาปฏิบัติอย่างนี้มาสัมผัสของจริง นั่งอยู่บนภูเขามีป่าไม้ มีน้ำตก ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปาไม่มีแอร์คอนดิชั่น เราก็พอใจ เพราะอะไร เพราะว่าเรามาธุดงค์ เพราะฉะนั้นให้พากันตั้งใจนั่งสมาธิ ธรรมดาของจิตย่อมไม่อยู่นิ่ง ชอบดิ้นรน ฟุ้งซ่านไปตามอารมณ์ต่าง ๆ แต่การมาธุดงค์อย่างนี้ แม้จิตจะดิ้นรน ก็ดิ้นรนอย่างมีสติ เพราะว่าความสงบความมืดอยู่ในที่ไม่คุ้นเคย สติจะต้องสำรวมระวังมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ การมาธุดงค์จึงทำให้ปฏิบัตินั่งสมาธิได้ผลดีมาก"

พระอาจารย์หลวงพ่อบรรยายจบ นักศึกษาก็กล่าวคำว่า "สาธุ" พร้อมกัน ทำให้บรรยากาศที่เงียบสงบ เสียงดังก้องทั่วป่าไม้ ต่างเกิดปิติขนลุกซู่ไปตาม ๆ กันด้วยความปลาบปลื้ม ยินดี ต่อจากนั้น นักศึกษา ต่างก็ลุกขึ้นไปนั่งล้อมรอบกองไฟ ทำให้ร่างกายรู้สึกอบอุ่นขึ้น ได้เวลาเล่าธรรมะรอบกองไฟ พิธีกรก็เชิญผู้แทนนักศึกษาแต่ละกลุ่มมายืนท่ามกลางวงล้อม แล้วเล่านิทานธรรมะ ทั้งลึกซึ้งและสนุกสนาน สร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองอย่างสบาย ๆ

จนถึงเวลาสี่ทุ่ม (๒๒.๐๐ น.) ก็แยกย้ายกันไปเข้าเต็นท์ ผู้ที่เดินไม่ระวัง บางทีก็สะดุดตอไม้หรือสะดุดก้อนหินล้มลุกคลุกคลานก็มี เพื่อนบางคนก็หัวเราะชอบใจ แต่ทุก ๆ คนก็ยังมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้รู้สึกรักกันเห็นใจกันในการมาเดินธุดงค์ยิ่งขึ้น ก่อนนอน บางคนก็สวดมนต์เสียงดังพึมพำ ๆ บางคนก็นั่งสมาธิ มีอยู่หลายคนเปิดไฟฉายทิ้งไว้ สงสัยจะกลัวมากไป หรืออย่างไรไม่ทราบ แต่หลายคนก็หลับอย่างง่ายดาย พอไม่นานเท่าไร บางคนก็ส่งเสียงกรนดังสนั่นทั่วป่าท่ามกลางความเงียบ เพราะเหนื่อยแต่หลับอย่างมีความสุข

พอเสียงระฆังปลุกตีสี่ครึ่ง (๐๔.๓๐ น.) ทุกคนตื่นนอนเพื่อนั่งสมาธิในเต็นท์หนึ่งชั่วโมง แล้วจึงออกไปทำธุระส่วนตัว พอได้เวลาหกโมงครึ่งก็มารวมกันที่ลานพิธีเพื่อทำวัตรเช้า และนั่งสมาธิ บางคนบอกว่าจิตสงบเร็วดีกว่านั่งที่สถาบันฯ การมาเดินธุดงค์ได้ประโยชน์อย่างนี้เอง พอได้เวลารับประทานอาหาร ก็เข้าแถวเรียงหนึ่งเข้าไปรับอาหารเป็นระเบียบเรียบร้อย แล้วมานั่งรับประทานเป็นกลุ่ม ๆ เสร็จแล้ว เตรียมตัวเก็บของเดินธุดงค์ต่อไป พอเหนื่อยก็พัก ในขณะพักพระอาจารย์หลวงพ่อก็เล่านิทานธรรมะให้ฟัง บางเรื่องก็สนุกสนาน หัวเราะลั่นกันยกใหญ่ ลืมความเหน็ดเหนื่อยไปตาม ๆ กัน มีนักศึกษาคนหนึ่งถึงกับลืมตัวพูดออกมาว่า "ตะแลม ๆ ๆ แกว๊ก ๆ แกวก" ยิ่งหัวเราะฮาลั่นกันใหญ่ ทำให้หายเหนื่อยได้จริง ๆ

การเดินธุดงค์ พระอาจารย์หลวงพ่อจะนำเดินตลอด แม้ท่านจะอายุถึง ๗๙ ปี ก็ยังเดินธุดงค์ขึ้นและลงตามภูเขา ทั้งสูงและชันได้สบาย นักศึกษาบางคนเหนื่อยหอบแฮ่กๆ ทั้งคอแห้งกระหายน้ำ และหิวข้าวจนตาลายก็หลายคน แต่ก็ทนกันได้ อันที่จริงพระอาจารย์หลวงพ่อท่านต้องการให้นักศึกษาทราบอย่างลึกซึ้งถึงหลักสูตรครูสมาธิที่ได้เรียนมาเรื่องความเจ็บปวดเมื่อยเหนื่อย หิว ลักษณะเป็นยังไง พอจะนั่งสมาธิสงบดีไหม? บางคนถึงบางอ้อถึงกับอุทานออกมาว่า อ้อ! อย่างนี้เอง เรียกว่าเป็นทีเด็ดในการฝึกลูกศิษย์ของพระอาจารย์หลวงพ่อ การเดินธุดงค์ในแต่ละวันแต่ละคืนจะไม่ได้พักอยู่ในที่เดิม เพื่อมิให้คุ้นเคยกับสถานที่จะได้มีสติระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา เรียกว่าการมาเดินธุดงค์ ๔ วัน ๓ คืน ได้ผลเกินคาดจริง ๆ ในวันสุดท้าย เวลาเก้าโมงเช้า (๐๙.๐๐ น.) ทำพิธีปิดหรือปัจฉิมนิเทศที่ลานต้นโพธิ์ทำให้ทุก ๆ คนซาบซึ้งตรึงใจ มีการจุดเทียนปฏิญาณตนและร้องเพลงอรุณทอแสงตามด้วยคำสัญญา ทำให้บรรยากาศอำลาอาลัย บางคนถึงกับร้องไห้ด้วยความตื้นตันใจ ต่างสวัสดีจับมืออำลาอาลัยซึ่งกันและกัน สุดท้ายได้ถ่ายรูปเป็นที่ระลึกแล้วก็ลาจากกันไปด้วยความสุขใจ

ส่วนในปีต่อมา นักศึกษารุ่น ๔ เรียกว่ารุ่นทะเลทราย กลายเป็นรุ่นโชคดีที่สุด ได้ไปเดินธุดงค์ที่จังหวัดเชียงราย โดยมีนักศึกษารุ่นบีเวอร์รุ่นหนึ่งของประเทศแคนาดามาร่วมเดินธุดงค์ด้วย นอกจากนั้น ยังได้รับเกียรติสูงสุด

มีเจ้าหญิงเพิร์ล คาลาฮาเซ็น (Honourable Pearl Calahasen) หัวหน้าเผ่าอินเดียนแดง ประเทศแคนาดา พร้อมพระสวามีและพระธิดาเสด็จมาเยี่ยมในวันปัจฉิมนิเทศ ยิ่งทำให้ภาคภูมิใจ มีการพูดภาษาอังกฤษด้วยสำเนียงไทย ๆ ของพระอาจารย์หลวงพ่อกล่าวต้อนรับ ทำเอาเจ้าหญิงงงและทรงหัวเราะชอบพระทัยยิ่งนัก ใคร ๆ ก็ชอบใจที่เจ้าหญิงทรงหัวเราะ ทรงเป็นกันเอง จากนั้นก็ออกไปยืนเป็นวงกลม ร้องเพลงอรุณทอแสงทั้งภาคภาษาไทยและอังกฤษ ปิดท้ายรายการด้วยเพลงคำสัญญา ต่างก็สวัสดีจับมืออำลาซึ่งกันและกันด้วยความซึ้งใจ

เมื่อมีการเรียนการสอนตามระบบของหลักสูตรดังได้กล่าวมาแล้วจึงมีความพร้อม คือ มีทั้งอาจารย์ผู้สอน มีนักศึกษา มีอาคารสถานที่ มีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบถ้วนบริบูรณ์ที่นครธรรม อันเป็นสถานที่ตั้งสถาบันการศึกษาครูสมาธิ เรียกว่า **"สถาบันพลังจิตตานุภาพ" (Willpower Institute)** เป็นสถานที่ศึกษาสมาธิทันสมัยในยุคปัจจุบัน ผู้ที่เข้ามาศึกษาจะได้รับประโยชน์จากสถาบันแห่งนี้อย่างเต็มที่ ทั้งจะเป็นผลดีต่อชาติ ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และก่อให้เกิดความสงบ ร่มเย็นเป็นสุขแก่โลกมากยิ่งขึ้นต่อไป

๔.๑๓.๔ ศูนย์สมาธิวิริยานุภาพ

จุดประสงค์เพื่อเพิ่มพูนพลังจิตให้ประชาชน เนื่องจากกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต บุคคลเมื่อมีกำลังใจแล้ว ย่อมบังเกิดความสุข สามารถทำให้ชีวิตบรรลุความสำเร็จได้ เมื่อขาดกำลังใจย่อมมีความทุกข์ กิจการงานก็ล้มเหลว ร่างกายก็พลอยทรุดโทรมไปด้วย ถ้ากำลังใจดี ก็สามารถบรรเทาโรคภัยไข้เจ็บได้เป็นอย่างดี เด็กและเยาวชนเมื่อมีกำลังใจดี จะมีความเฉลียวฉลาดเรียนเก่ง สมองโปร่งใส ดังนั้น กำลังใจมีส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตแก่ทุกเพศทุกวัย

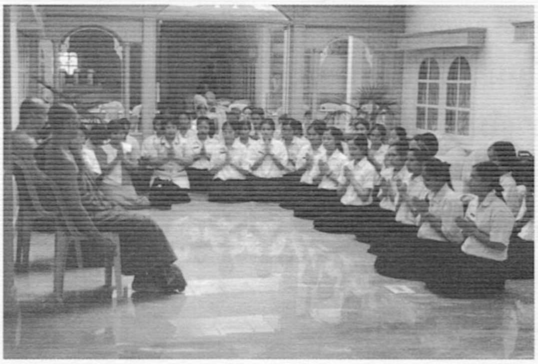
สุขภาพกาย สุขภาพใจ ถือว่ามีความสำคัญแก่มนุษย์ทุก ๆ คน แต่การจะมีสุขภาพกายสุขภาพใจที่สมบูรณ์ได้นั้น ย่อมถือว่าเป็นจุดสำคัญที่จะหาทางพยายามทำขึ้นมาให้ได้ เพราะว่าบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งสองนั้นสามารถมีชีวิตอย่างปรกติสุข เป็นการทำให้สังคมโลกมีสันติภาพ มีความสุขความสบายตามอัตภาพได้เป็นอย่างดี และก็เป็นความหวังของมนุษย์ทุก ๆ คนด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้จะต้องหาวิธีการให้สัมฤทธิผลให้ได้ตามความหวังของประชาชนดังกล่าวมาแล้ว การที่จะมีสุขภาพกายสุขภาพใจที่สมบูรณ์ได้นั้นจำเป็นอยู่เองที่จะต้องมาจากการทำสมาธิ เพราะการทำสมาธิเป็นบ่อเกิด

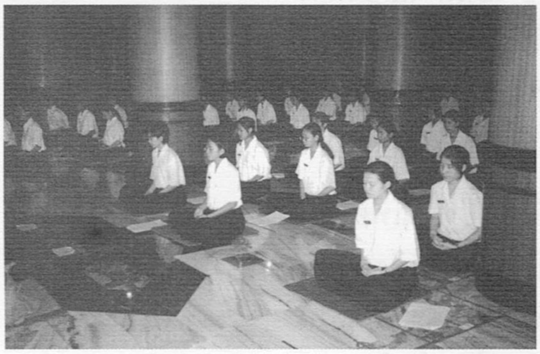
ของพลังจิต เมื่อทำสมาธิมากขึ้นพลังจิตก็มากขึ้น เมื่อประชาชนมีพลังจิตมากขึ้น สิ่งสำคัญต้องหาทางวางหลักเกณฑ์ในการทำสมาธิขึ้นเสียใหม่ โดยให้ทำตามระบบที่ง่ายที่สุด ได้ผลมากที่สุด จนรู้สึกว่า การทำสมาธิไม่หนักหนาอะไร เมื่อเป็นเช่นนี้ได้ ประชาชนก็หันมาสนใจการทำสมาธิมากขึ้น เพราะว่าเมื่อพวกเขาได้สัมผัสสมาธิเพียงแต่เบื้องต้นหรือน้อยนิด พวกเขาก็รู้รสชาติว่าดีเพียงใด จากนั้นก็จะทำให้ประชาชนสนใจในการทำสมาธิมากขึ้น และมากขึ้นจนเป็นเหตุให้มวลมนุษยชาติได้เพิ่มพลังจิตให้แก่พวกเขาไปในตัว ในที่สุดก็จะเกิดสันติภาพอย่างถาวรขึ้นในสังคมมนุษย์ได้ ผล คือ เป็นทางเลือกทางหนึ่งที่จะเข้าสู่สันติสุขของโลกต่อไป การจะทำงานเช่นนี้ให้ปรากฏขึ้นได้ ต้องอาศัยการเริ่มต้นโครงการให้เป็นรูปธรรมขึ้น ดำเนินการโดยโครงการสถาบันพลังจิตตานุภาพ

อันดับแรก คือ การผลิตครูสมาธิให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้มีบุคลากรผู้สอนสมาธิให้พอเพียงแห่งความต้องการ ซึ่งปัจจุบัน ได้มีสถาบันพลังจิตตานุภาพเป็นแหล่งผลิตครูสมาธิ จะได้สอนสมาธิแบบง่ายๆ อันเป็นพื้นฐานของจิตใจเป็นการเริ่มรับพลังจิตและสะสมพลังจิต พร้อมกันนี้ คณะครูสมาธิจะบริหารงานแบบมีระบบการสอนสมาธิ และระบบบริหารให้กว้างขวางไปยังประชาชนทั้งเด็ก เยาวชน นักธุรกิจ นักปกครอง นักเรียนนักศึกษาตลอดถึงครอบครัวทุกหมู่เหล่า

การทำเช่นนี้ ผู้ทำสมาธิจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีครูสมาธิเป็นผู้สอน หรือเรียกอีกในหนึ่งว่า "กัลยาณมิตร" เป็นผู้คอยแนะนำ เนื่องจากการทำสมาธิ ถ้าหากคิดเองโดยไม่มีครูอาจารย์แล้ว จะได้ผลน้อย อาจจะเสียผลถึงชีวิตในเวลาอันยังไม่ควร เป็นต้น เปรียบเทียบดังคนไข้มีนายแพทย์ดูแลรักษา ย่อมมีผลมาก สามารถเยียวยาให้หายโรคได้ ประคับประคองชีวิตได้ต่อไป เช่นเดียวกับผู้ที่จะมาเรียนสมาธิ จึงจำเป็นต้องมีครูอาจารย์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีโครงการที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับมีการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อขยายงานให้กว้างขวาง จึงเป็นการนำธรรมะเข้าสู่จิตใจของประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนที่จะเป็นกำลังของประเทศชาติในอนาคต

ปัจจุบันเราได้เห็นสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นภัย ทำความมัวเมาต่อประชาชนและเยาวชนมีหลายๆ อย่างโดยเฉพาะยาเสพย์ติด ที่เป็นภัยใหญ่หลวง ทั้งนี้ เพราะความหลงผิดที่เกิดขึ้นจากจิตใจ ที่ใฝ่หาความสุข สนุกเพลิดเพลินโดยปราศจากความยั้งคิด เมื่อคิดได้ก็สายเสียแล้ว ทั้งนี้ เพราะขาดพลังจิตที่จะต่อต้านสิ่งมัวเมาต่างๆ ที่จะเข้ามาเยียวยานั้นเอง หากทิ้งไว้โดยไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจังแล้ว ขบวนการยาเสพย์ติดจะขยายวงกว้างจนสุดจะแก้ไข เราจะเสียทรัพยากรของชาติไปอย่างน่าเสียดายที่สุด แต่สิ่งเหล่านี้

นักศึกษาเข้ามาฝึก
ชินนสาสมาธิ

ย่อมมีการแก้ไขได้ ในเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่รับผิดชอบพึงช่วยกันหาวิธีการ ให้ประชาชนและเยาวชนได้รับความรู้ความฉลาด ความรู้ความเข้าใจด้วยการเพิ่มพูนพลังจิตให้แก่เขาทั้งหลาย เพราะวิธีการเพิ่มพูนพลังจิตนี้จะเป็นการให้ทั้งความสุขความสนุกความเพลิดเพลินได้ ถ้าหากใช้วิธีการโดยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของสมาธิพื้นฐานเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของสมาธิจะได้มีความคิดมากมายที่จะผสมผสานสมาธิขั้นพื้นฐานเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นที่พอใจแก่ประชาชนและเยาวชนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ต้องอาศัยบุคลากรเป็นจำนวนมากที่จะปฏิบัติตามโครงการให้เป็นล่ำเป็นสันด้วยการวางแผนให้เป็นการต่อเนื่อง ในเมื่อเราต้องการให้สังคมมีความสุข เราต้องช่วยสังคมคนละไม้คนละมือพร้อมที่จะมีการเสียสละร่วมกัน ก็น่าจะทำความสำเร็จขึ้นได้ แต่การที่จะทำสำเร็จในกิจการงานทั้งหลายทั้งปวงนั้นก็ต้องอาศัยกำลัง ๒ ประการ คือ

๑. กำลังบุคลากร

๒. กำลังการดำเนินการ

ทั้งนี้เพื่อสัมฤทธิผลตามความประสงค์ คือ ความสงบสุขเกิดแก่สังคมเป็นส่วนรวม จำเป็นอยู่เองที่จะต้องมีสมาชิกเข้าร่วมโครงการให้มากที่สุด ในสมาชิกทั้งหลายก็เล็งเห็นความสำคัญของประชาชนและเยาวชน อันเป็นผู้รับผิดชอบต่อศาสนาและสังคมต่อไป จะได้รวบรวมผู้ที่มีความเห็นพ้องต้องกันในโครงการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสียสละร่วมกันให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จึงควรมีสมาชิกโดยประมาณแสนคนในอันดับแรก และขยายสมาชิกให้มากเป็นจำนวนล้าน และหลาย ๆ ล้านในอนาคตในสมาชิกแต่ละคนเสียสละคนละ ๕๐๐ บาทต่อปีให้แก่สถาบัน เมื่อเป็นไปได้งานของโครงการสถาบันพลังจิตตานุภาพก็สามารถดำเนินไปได้ ก็จะมีความคล่องตัวเกิดขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ การดำเนินงานก็จะบรรลุเป้าหมายเป็นประโยชน์อันใหญ่หลวงต่อสังคมเป็นส่วนรวม การเป็นสมาชิกจะมีบัตร และเหรียญสัญลักษณ์ประจำตัวของสมาชิก เพื่อแสดงว่าเป็นสมาชิกผู้มีเกียรติในการเป็นนักสังคมสงเคราะห์ด้วย

ศูนย์สมาธิวิริยานุภาพได้มองเห็นความสำคัญของมนุษย์ ที่ได้วิวัฒนาการโลก ให้เกิดความสะดวกสบายในทุก ๆ ด้าน เช่น การสัญจรไปมาทั้งทางบกทางน้ำ และทางอากาศ ก็ล้วนแต่ได้รับความสะดวกสบาย ด้านการสื่อสาร ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เนต และอีเมล์ ก็เร็วดี ด้านที่อยู่อาศัยจากหลังเล็ก ๆ จนเป็นตึกสูงระฟ้า ด้านอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่มห่ม เป็นต้น ก็ล้วนดีมีประโยชน์มากมาย

แต่การที่มนุษย์ในสังคมได้คิดค้นวิวัฒนาการสิ่งต่าง ๆ ได้ถึงเพียงนี้ ก็ต้องสูญเสียพลังงาน พลังความคิดไปมากมายเช่นกัน จึงทำให้เกิดความเครียด หงุดหงิด ฉุนเฉียว เบื่อเซ็ง โมโหง่าย ทั้งกลุ้มและคุ้มคลั่ง ดังปรากฏให้เห็นตามสื่อมวลชนต่าง ๆ บ้างก็หาทางออกไปเสพของมึนเมา มีบุหรี่ เหล้า เบียร์ กัญชา ฝิ่น เฮโรอิน และยาบ้า เป็นต้น ผลก็พอทุเลาลงได้ แต่ก็ให้ผลข้างเคียงเกิดโรคร้ายต่าง ๆ มากมาย หรือทำให้เสียสติคุ้มคลั่ง ก่ออาชญากรรม ทำความเสียหาย หนังสือพิมพ์สื่อมวลชนเสนอข่าวเกือบทุกวัน ดังนั้นหลายสังคมจึงหาทางป้องกัน เพื่อช่วยหาทางระงับโรคภัย และความเครียดต่าง ๆ ซึ่งหลายสังคมมนุษย์ได้สรุปผลออกมาว่า การปฏิบัติสมาธิเป็นทางออกที่ดีที่สุดและได้ผลที่สุด สำหรับสังคมมนุษย์ในโลกศิวิไลซ์ หรือยุคโลกาภิวัตน์ เพราะผลของการทำสมาธิในหมู่ผู้ปฏิบัติปรากฏผลว่า สามารถระงับความเครียดได้ผลดีที่สุดจริง ๆ เพราะการทำสมาธิ คือ การสะสมพลังจิต เมื่อมีพลังจิตเพียงพอความเครียดต่าง ๆ ก็พลอยทุเลาและหายได้ เหมือนผู้เรียนหนังสือทุกวันเพื่อสะสมความรู้ความโง่ก็พลอยเบาบางลง และหายไปฉันใดก็ฉันนั้น

ศูนย์สมาธิวิริยานุภาพจึงถูกสร้างขึ้นโดย พระราชธรรมเจติยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล กรุงเทพมหานคร ได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๒ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมาปฏิบัติสมาธิอย่างสะดวกสบาย ด้วยบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำสมาธิ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก มีห้องนอนติดแอร์คอนดิชั่นอย่างดี มีห้องอาหาร มีห้องประชุม มีห้องปฏิบัติธรรม มีกัลยาณมิตรคอยช่วยเหลือ ทั้งมีการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีอาจารย์สอนคอยแนะนำในการทำสมาธิจริง ๆ ผู้ที่มาปฏิบัติสมาธิที่ศูนย์ฯ จะได้รับความรู้ และได้ปฏิบัติสมาธิอย่างเต็มความสามารถของแต่ละบุคคล ผลก็จะเป็นดั่งบทธรรมคุณที่ว่า สันทิฏฐิโก คือ ผู้ปฏิบัติจะพึงรู้ได้ด้วยตนเอง ขอเชิญสอบถามรายละเอียดได้ที่ประชาสัมพันธ์ของศูนย์สมาธิวิริยานุภาพได้ทุกวัน

๔.๑๔ การเปิดสอนหลักสูตรครูสมาธิที่ประเทศแคนาดา

หลังจากสร้างวัดได้ ๗ วัดตามเมืองใหญ่ ๆ แล้ว หลวงพ่อวิริยังค์ก็ส่งพระไปประจำในแต่ละวัด ในทุก ๆ ปี หลวงพ่อก็จะไปเยี่ยมเยียน ตลอดถึงประชุมสงฆ์วางแผนเพื่อขยายงานด้านเผยแผ่ให้ได้ผลยิ่งขึ้น นับว่าเป็นความปรารถนาดีที่จะให้พุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองในประเทศแคนาดาอย่างยิ่ง

การเดินทางไป-มา ระหว่างกรุงเทพฯ แคนาดานั้น จะต้องใช้เวลากว่า ๒๐ ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่เตรียมตัวเก็บของเข้ากระเป๋า ต่อจากนั้นนั่งรถไปสนามบิน เมื่อถึงแล้วให้เจ้าหน้าที่ตรวจดูกระเป๋าเพื่อนำไปขึ้นเครื่องบิน และต้องรอเกือบสองชั่วโมง จึงได้ขึ้นเครื่องบินจากกรุงเทพฯ ไปฮ่องกงใช้เวลาสองชั่วโมง เมื่อถึงแล้วนั่งรอเปลี่ยนเครื่องลำใหม่ที่นี่ จากสนามบินฮ่องกง

ไปลงเมืองแวนคูเวอร์ประเทศแคนาดา ๑๔ ชั่วโมง พอถึงสนามบินเมืองแวนคูเวอร์แล้ว ก็ต้องนั่งรอกระเป๋าอีก ๒ ชั่วโมง จากนั้นขึ้นเครื่องบินไปเมืองเอ็ดมันตัน ใช้เวลานั่งเครื่องอีก ๔ ชั่วโมง กว่าจะลงจากเครื่องเดินไปรอรับกระเป๋าอีกกว่าหนึ่งชั่วโมง จากนั้นนั่งรถไปวัดราชธรรมเมืองเอ็ดมันตันใช้เวลาอีกเกือบ ๒ ชั่วโมง จากเมืองไทยเป็นกลางวันไปถึงแคนาดาก็เป็นกลางวันอีก และเป็นวันเดียวกันกับเมืองไทย เพราะเวลาของเมืองแคนาดานั้น ช้ากว่าเมืองไทย ๑๔ ชั่วโมง (แต่ถ้ามาจากเมืองแคนาดาวันจันทร์ มาถึงเมืองไทยเป็นวันอังคาร) หลวงพ่อต้องนั่งอยู่บนเครื่องมากกว่า ๑๘ ชั่วโมง เพราะฉะนั้น จะต้องมีปัญหาในการปรับร่างกายให้เข้ากับภูมิอากาศ คือ จากเมืองร้อน ไปสู่เมืองหนาว จากเมืองไทยเป็นกลางวัน ไปอยู่เมืองแคนาดาเป็นกลางคืน ทำให้ปรับร่างกายลำบากมาก กว่าจะเคยชินกับอากาศ จะเห็นว่ามิใช่เรื่องง่ายเลย ในการไปต่างประเทศ นอกจากนั้นยังต่างภาษา ต่างธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม กว่าจะพูดคุยกันรู้เรื่อง หรือรู้จักประเพณีวัฒนธรรมได้ ก็ต้องใช้เวลาพอสมควร แม้กฎหมายบ้านเมืองเขาก็ต่างจากเมืองเรา จะปรับตัวเข้ากับคนเมืองเขาได้ก็ไม่ใช่ง่ายดังที่คิดไว้ แล้วเหตุไฉนหลวงพ่อจึงจะมาสอนสมาธิที่ประเทศแคนาดา

หลวงพ่อมาคำนึงถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า เป็นของดีเป็นของวิเศษ นับว่าเป็นแก้วรัตนมงคลอันประเสริฐของโลก สามารถชี้ช่องทางให้ผู้ปฏิบัติตามพบกับความสงบสุขได้จริง และพระองค์ทรงตรัสไว้ว่า *"ภิกขุทั้งหลายพวกเธอจงเที่ยวไปประกาศศาสนาอันงามในเบื้องต้น เบื้องกลาง และที่สุด เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชน บุคคลผู้มีบุญวาสนายังมีอยู่ เดี๋ยวเขาจะเสื่อมจากธรรมที่เขาจะพึงได้พึงถึง"*

ด้วยเหตุนี้ หลวงพ่อยังพอมีชีวิตอยู่จะช่วยงานพระศาสนาได้ ทั้งในและต่างประเทศหลวงพ่อจะทำให้ถึงที่สุด เพราะหลวงพ่ออุทิศชีวิตนี้ให้กับพระศาสนาแล้ว แม้จะเหน็ดเหนื่อยสักเพียงไหน หลวงพ่อก็ยอม หลวงพ่อไปประเทศแคนาดาเพื่อจะสอนสมาธิทั้งๆ ที่ภาษาอังกฤษก็พอรู้งูๆ ปลาๆ แต่หลวงพ่อก็อาจหาญจะไปสอนสมาธิแก่เขา ในขณะที่หลวงพ่อพักอยู่เมืองเอ็ดมันตัน ได้ปรารภว่า จะมาสอนสมาธิที่นี่ในปี ๒๕๔๑ ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ใครรู้จักเพื่อนที่ไหนชวนกันมาเรียน หลวงพ่อจะเปิดสอนให้ฟรี แล้วหลวงพ่อก็กลับเมืองไทย ให้พระและคนไทยช่วยกันรับสมัครนักศึกษารอหลวงพ่ออยู่ที่นี้

ก่อนจะถึงกำหนดวันเดินทาง หลวงพ่อได้โทรศัพท์ติดต่อพระที่วัดเมืองเอ็ดมันตันว่า มีนักศึกษามาสมัครเรียนเท่าไร พระบอกว่าประมาณ ๒๕ คนแล้ว พระก็ส่งรายชื่อมาให้ดูเพิ่มเป็น ๓๐ คน จึงได้ถือมาอวดคนโน้นคนนี้ว่า นี่คือรายชื่อนักศึกษาครูสมาธิชาวแคนาดาของหลวงพ่อ

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ หลวงพ่อและคณะมีคุณบุญเรือน ศักดิ์ศิริเวทย์กุล คุณราหู ชาญสมร คุณสุธน ชื่นโชคสันต์ และคุณวรวิทย์ จำเริญเลิศ ได้ขึ้นเครื่องบินไปประเทศแคนาดา แล้วแวะพักดูงานที่เมืองแวนคูเวอร์หนึ่งคืน วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ขึ้นเครื่องไปเมืองเอ็ดมันตัน พอไปถึงทั้งพระและโยมหนีไปไหนไม่รู้ ตายละหว่า! พรุ่งนี้จะทำพิธีปฐมนิเทศแล้ว ยังไม่ได้จัดเตรียมอะไรเลย ทั้งโต๊ะเรียน ป้ายปฐมนิเทศก็ไม่มี บังเอิญมีคนลาวมาวัดก็ให้เขาช่วยจัดโต๊ะ เขียนป้ายปฐมนิเทศและมีคนไทยอีกคนมาช่วย กว่าจะจัดเสร็จทุกอย่างก็เที่ยงคืน ทั้งให้คนไทยช่วยโทรฯ ติดต่อนักศึกษาให้มาปฐมนิเทศในวันพรุ่งนี้ด้วย พอตอนเช้าก็ให้เขาโทรฯติดต่ออีก คนโทรฯติดต่อบอกว่ารายชื่อและที่อยู่นั้น ส่วนมากเป็นรายชื่อและที่อยู่ของคนตายทั้งนั้น เอาละสิ เหลือเวลาไม่ถึง ๑๐ ชั่วโมงก็จะเปิดปฐมนิเทศนักศึกษาครูสมาธิ รุ่นบีเวอร์แล้ว จะทำยังไงดีหนอ เราก็มาใหม่ยังไม่รู้จักใครเท่าไร

เหอ! นี่ละหนา โบราณว่า "ยังไม่ถึงคราวตาย ก็ไม่วายชีวาวาตใครคิดพิฆาตเข่นฆ่าไม่อาสัญ" อยู่ๆ มีชาวแคนาเดียนสองสามีภรรยาเดินเข้ามาที่วัด มาถามเรื่องนั่งสมาธิ หลวงพ่อก็บอกว่ากำลังจะเปิดสอนพอดี ถ้าอย่างนั้นผมและภรรยาขอสมัครเรียนเลย และพูดต่อไปว่าจะชวนเพื่อนมาเรียนอีก ๔-๕ คน จะได้ไหม? หลวงพ่อบอกว่าได้ เท่าไรก็ได้ เป็นอันว่าได้นักศึกษาแล้ว ๘ คน พอเพื่อนของสองสามีภรรยานั้นมาเห็นสถานที่ก็ถูกใจก็ได้โทรศัพท์ไปบอกเพื่อนมาสมัครเรียนเพิ่มขึ้นอีก รวมนักศึกษามาปฐมนิเทศวันนั้น ๕๐ คน

วันต่อๆ มา ก็มีนักศึกษามาสมัครเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งๆ ที่หลวงพ่อก็ไม่เก่งภาษา พูดผิดทีไรนักศึกษาก็สอนหลวงพ่อทุกที แทนที่เขาจะเบื่อหรือรำคาญ กลับหัวเราะชอบใจ บรรยากาศของการเรียนการสอนก็เป็นกันเอง มีหนังสือพิมพ์มาขอสัมภาษณ์ไปลงข่าว ก็ยิ่งมีนักศึกษาสนใจมาสมัครเรียนเพิ่มขึ้น บางวันทางมหาวิทยาลัยได้นิมนต์ไปพูดให้นักศึกษาฟังจนกระทั่งสอนจนจบเทอมแรกเป็นไปด้วยดี

ในเทอมที่สองเปิดเรียนวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๑ หลวงพ่อทำหน้าที่สอน คุณบุญเรือน และคุณราหู ทำหน้าที่พี่เลี้ยง พอเปิดเรียนได้ไม่นานทั้งพระและคนไทยไม่พอใจที่หลวงพ่อไม่ให้พระที่อยู่ที่นั่นเป็นผู้สอน ได้รวมกันยุแหย่นักศึกษาไม่ให้มาเรียน บางคนก็เชื่อบางคนก็ไม่เชื่อ จะเรียนไปจนจบ มีคนไทยคนหนึ่งเห็นว่าไม่ได้ผล อยู่มาวันหนึ่งเขาลุกขึ้นชี้หน้าด่าหลวงพ่อต่อหน้าชุมชน คุณราหูและคุณบุญเรือนอยู่ในเหตุการณ์ จะลุกขึ้นต่อว่าเขาหลวงพ่อได้ห้ามไว้ บอกให้ใจเย็นๆ หลวงพ่อทนให้เขาด่าได้ เรามาอยู่ต่างเมืองอย่ามีเรื่องเลย

พระพุทธเจ้ายังโดนชาวบ้านด่าหนักยิ่งกว่าหลวงพ่อซะอีก "โธ่หลวงพ่อ ถ้าอยู่เมืองไทย ผมเอามันตายแน่" คุณราหูพูด "จะอย่างไรก็ตามใจเย็นๆ ไว้ คุณบุญเรือนก็เหมือนกัน อย่าเถียงเขา ปล่อยเขาด่าหลวงพ่อไปเถอะ" หลวงพ่อพูดตักเตือน คุณบุญเรือนเรียนว่า "หลวงพ่อเจ้าคะ ดิฉันเคารพหลวงพ่อ ไม่อยากให้ใครชี้หน้าด่าเช่นนี้" เมื่อคนไทยผู้นั้นกลับไปแล้ว หลวงพ่อได้เล่าเรื่องพระพุทธเจ้าให้ฟังว่า พระพุทธองค์ทรงเสด็จไปเมืองโกสัมพี ขณะเสด็จไปบิณฑบาตในเช้าวันหนึ่ง ชาวเมืองโกสัมพีตะโกนด่าพระพุทธเจ้าว่าไอ้อูฐ ไอ้ลา ไอ้สัตว์นรก จงหนีไป เป็นต้น พระอานนท์ทนรับฟังไม่ไหว กราบทูลให้พระพุทธเจ้าให้เสด็จหนีไปเมืองอื่น พระพุทธเจ้าตรัสว่า "อานนท์ ถ้าชาวเมืองนั้นเขาด่าอีกล่ะ จะทำยังไง" พระอานนท์กราบทูลว่า "เราก็หนีไปเมืองอื่นอีก พระเจ้าข้า" "ถ้าเช่นนั้นเราก็ต้องหนีไปเรื่อยๆ ซิ อย่าเลยอานนท์ เหตุเกิดที่ไหนก็ให้ระงับที่นั่น คนที่ด่าตถาคตไม่เกินเจ็ดวันก็จะเลิกไปเอง" และก็เป็นจริงดังพระพุทธองค์ตรัส เพราะฉะนั้น หลวงพ่อยังพอทนได้ และจะทนอยู่ต่อไปเพื่องานสอนสมาธิของหลวงพ่อให้บรรลุเป้าหมาย

ทั้งพระและกลุ่มคนไทยที่เสียผลประโยชน์ ยังไปยุยงคนไทยด้วยกันจนแตกความสามัคคี มีการโทรศัพท์ขู่ทำร้ายกันถ้าใครมาวัด คนที่เคยมาวัดและนำอาหารมาถวาย ก็ลดลงและหายไป คุณบุญเรือนจึงเป็นแม่ครัวทำกับข้าวถวายหลวงพ่อ แต่ประเทศแคนาดามีกฎหมายห้ามนำถังแก๊สเข้ามาหุงต้มอาหารในบ้านหรือสำนักงานต่างๆ คุณบุญเรือนไม่รู้จึงไปซื้อถังแก๊สมาทำอาหาร เพื่อถวายหลวงพ่อ พอกลุ่มคนไทยไม่พอใจหลวงพ่อรู้ จึงโทรศัพท์ไปแจ้งตำรวจให้มาจับ แต่บังเอิญมีคนลาวที่มาอยู่แคนาดานาน ได้เตือนหลวงพ่อว่า การทำอาหารใช้ถังแก๊สอย่างนี้ผิดกฎหมาย ให้หลวงพ่อบอกคุณบุญเรือนหยุดทำเสีย พอหลวงพ่อบอกคุณบุญเรือนหยุดทำอาหาร และเก็บถังแก๊สเพียงวันเดียวเท่านั้น วันรุ่งขึ้นตำรวจมาตรวจ แหม! หวุดหวิดโดนตำรวจจับจริงๆ นี่ล่ะหนาเขาว่า ธรรมะย่อมชนะอธรรม แต่ถ้าพลาด หลวงพ่อถูกตำรวจจับก็คงเป็นข่าวใหญ่โต ผู้ที่ไม่พอใจคงสมน้ำหน้าและสะใจกันใหญ่

ตั้งแต่วันนั้น คุณบุญเรือนก็นิมนต์หลวงพ่อไปฉันเพลนอกวัดเป็นประจำ คุณบุญเรือนและคุณราหู ก็ช่วยงานของหลวงพ่ออย่างทุ่มเทจริงๆ ได้ทำทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งต้อนรับนักศึกษา และนิมนต์หลวงพ่อออกไปฉันเพลข้างนอก มีนักศึกษาอินเดียนแดงคนหนึ่งนั่งสมาธิแล้วจิตสงบตัวลอย เขานึกว่าตัวเขาลอยจริงๆ ดีอกดีใจใหญ่ หลวงพ่อบอกเขาว่าไม่ใช่ตัวลอยจริงๆ มันเป็นความรู้สึกเท่านั้นเอง แต่เขาก็ยังเชื่อว่าตัวเขาลอยได้ พอจบเทอมที่สองเขาได้นิมนต์ไปพบหัวหน้าเผ่าอินเดียนแดงของเขา และบอกให้หลวงพ่อมาเปิดสอนสมาธิที่หมู่บ้านเผ่าของเขาด้วย และเขาได้แนะนำให้รู้จักกับเจ้าหญิงเพิร์ล คาราฮาเซ็น (Honourable Pearl Calahasen) หัวหน้าเผ่าที่เราไปร่วมงานประจำปีของเขา ซึ่งมีทั้งหมด ๒๓ เผ่า มีเจ้าหญิงเป็นหัวหน้า

เผ่าที่ยิ่งใหญ่เพียงผู้เดียว เผ่าต่าง ๆ ต้องให้ความเคารพ

วันหนึ่ง หลวงพ่อนอนหลับฝันว่าไปยืนอยู่ที่ Slap Lake ก็คือที่อยู่ของอินเดียนแดง และในทะเลสาปสแลพนั้น ก็มีปลาตัวใหญ่ ซึ่งมันตัวใหญ่จริง ๆ แล้วหลวงพ่อก็เข้าไปยืนอยู่ในน้ำ ในน้ำนั้นมันมีหิน เราก็ไปยืนอยู่บนหิน น้ำมันก็แค่หัวเข่า แล้วปลาตัวนั้นก็กระโดดโถมเข้ามา เราก็เลยว่าไอ้ปลาตัวนี้ตัวมันใหญ่จริง ๆ แต่ทำไมปากมันเล็ก และก็แหลมด้วย ทันใดนั้นก็มีคนบอกว่า

"เฮ้ย! เฮ้ย! หนีเร็วสิ ปลานี่มันกัดตายนะ"

เราก็ว่าจะหนียังไงก็อยู่ในน้ำนี่ เราก็บอกว่ากัดก็กัด เราไม่กลัว เสร็จแล้วอีกสักครู่หนึ่งมันก็ว่ายน้ำวิ่งรี่เข้ามาหาพอวิ่งรี่เข้ามาหาหลวงพ่อบอกว่า

"เฮ้ย! ไอ้ปลา แกมาหาเราทำไม" ปลามันก็บอกว่า

"โอ้! ก็ฉันไม่เคยเห็นคนที่ใส่ผ้าเหลือง ๆ แบบนี้"

"เอ๊ะ! แกพูดได้ด้วยเหรอ"

หลวงพ่อเลยบอกกับปลาว่า ดีแล้วมาตบหัวสักที หลวงพ่อก็เลยเอามือตบหัว พอเอามือตบหัวมันก็ว่ายน้ำวิ่งวนหลวงพ่อรอบหนึ่ง สองรอบ สามรอบ พอสามรอบแล้วมันตั้งตัวตรง เอ๊ะ! มันตั้งตัวตรงอย่างนี้ได้ยังไง มองเห็นท้องของมันมีแต่ไข่

"โอ้! แกนี่ทำไมไข่เยอะจัง"

"อ้าว! ก็ฉันเป็นตัวเมียนี่"

"เอ เป็นตัวเมียแล้วแกจะมาอยู่ใกล้เราได้ยังไง"

"ไม่เป็นไรหรอก ฉันเป็นปลา"

คุยกับปลาเป็นเรื่องเป็นราวไม่รู้เป็นไปได้ยังไง แล้วปลามันบอกว่า

"เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน ไหน ๆ ท่านก็มาอยู่แคนาดาแล้ว ฉันจะพาพรรคพวกปลามาอยู่กับท่าน"

"เอ้ย! แกจะพาพวกปลามาอยู่กับเราแล้วจะคุยกันรู้เรื่องเหรอ"

"เดี๋ยวฉันจะไปสอนเขาเอง" ปลาใหญ่พูด เอ๊ะ! มันยังไงกันปลาตัวนี้ เสร็จแล้วครู่หนึ่งมันก็จะพาหลวงพ่อไปอีกที่หนึ่ง ซึ่งมันก็จะให้หลวงพ่อขี่หลังมันไป

"เฮ้ย! แกตัวเมีย ขึ้นไม่ได้"

มันบอกว่า "มีมีตัวผู้ก็มี" มันก็เลยเอาตัวผู้ว่ายน้ำมาก็ให้หลวงพ่อขี่ พอหลวงพ่อขี่เสร็จแล้ว ได้ถามว่า

“แกจะพาเราไปไหน”

“เถอะน่า!” ปลาใหญ่พูด

“เฮ้ย! แกอย่าว่ายน้ำเร็วนัก เดี๋ยวกันตกน้ำ” พอปลาตัวผู้นั้นมันว่ายน้ำไป ปลาใหญ่ตัวนี้มันก็ว่ายตาม พอว่ายตามไปแล้ว หลวงพ่อก็ถามอีกว่า

“เฮ้ย! แกจะพาเราไปไหน”

“เถอะน่า!” ปลาใหญ่พูด เอ๊ะ! ไอ้ปลาใหญ่นี่มันพูดไทยได้นี่ ปลาฝรั่งมันพูดไทย พอว่ายไปที่นี้มันก็เข้าถ้ำ ในถ้ำมันก็มีหินย้อย พอว่ายเข้าไปอีกทีหนึ่งมันกลายเป็นทองคำ เลยบอกว่า

“เอ้ย! นี่มันอะไร” แล้วมันก็บอกว่า

“ไอ้นี่แหละกรุสมบัติ คนโบราณเขาเอามาไว้”

“ทั้งหมดนี่ ถวายท่าน” ปลาใหญ่พูด

“เอ้ย! ทำไมมันเยอะนัก แล้วเราจะเอาไปทำไม”

“อ้าว! ก็ไหนว่าจะมาสอนสมาธิไง”

“เอ๊ะ! ไอ้ปลา??? แกรู้ได้ยังไงว่าฉันจะมาสอนสมาธิ”

เสร็จแล้วน้ำหายหมด ถ้ำก็หายหมด พวกปลาใหญ่ปลาเล็กกลายเป็นคน นั่งล้อมหลวงพ่อเป็นแถวเลย แล้วเขาก็พูดว่า

“นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ท่านไม่ต้องเดือดร้อน พวกผมเป็นบริวารท่านตั้งแต่อดีตชาติ”

เราก็นับทองก้อนนี้เท่านั้นกิโล ทองก้อนนี้เท่านี้กิโล นับไปนับมาเลยตื่น แหม! ดีใจเกือบตาย แท้ที่จริงฝันไป

พอเปิดเทอมที่สาม มีนักศึกษามาเรียนประมาณ ๕๐ คน พอเรียนไป ๆ เหลือเพียง ๓๐ คน จนจบเทอมที่สาม หลวงพ่อก็พาไปปฏิบัติภาคสนาม ณ ภูเขาแคนมัว เมืองแคลการี เป็นเวลา ๔ วัน ๓ คืน เมื่อวันที่ ๙-๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๒ โดยมีพระอาจารย์เลขา พระมหาสุพล ขันติพโล และนักศึกษาที่จบจากเมืองไทยไปช่วย มีคุณไพรัช-คุณอัจฉรา มหธารทิพย์ คุณปรุง สุทธิรัตน์ คุณนิภาพร บัวทอง คุณวรวิทย์ จำเริญเลิศ คุณมยุรี ไพศาล คุณพินิจ พิณรัตน์ คุณนลินี พงศ์ศิริพัฒน์ เป็นพี่เลี้ยง เมื่อคณะเดินธุดงค์ไปถึงภูเขาแคนมัวแล้ว ต่างก็ตกตะลึงทึ่งในความสวยงาม มีน้ำตก มีทะเลสาป มีกวาง มีหมี เป็นธรรมชาติที่สวยงามมาก อากาศไม่หนาวมากนัก ได้แยกย้ายกันกางเต๊นท์ ดูทุกคนชอบใจทั้งตื่นเต้นกันยกใหญ่ ได้เวลาทำวัตรค่ำนั่งสมาธิก็มารวมกันทำที่หน้าเต๊นท์ของหลวงพ่อ การทำวัตรสวดมนต์เย็นก็กระท่อนกระแท่น เพราะนักศึกษาแคนาดาไม่เคยสวด สำเนียงเสียงสวดแปลกๆ

พระอาจารย์หลวงพ่อ
กำลังสอนภาคทฤษฎี
นักศึกษาครูสมาธิ
ที่ประเทศแคนาดา

เรียนภาคปฏิบัติ
เดินจงกรม

เรียนภาคปฏิบัติ
นั่งสมาธิ

เดินธุดงค์ขึ้น
ยอดเขาแคนมัว
สอบปฏิบัติ
ภาคสนามนั่งสมาธิ

พิธีปัจฉิมนิเทศ
จบลงด้วยการ
สวมกอดอำลา
ซึ่งกันและกัน
ด้วยความซาบซึ้ง

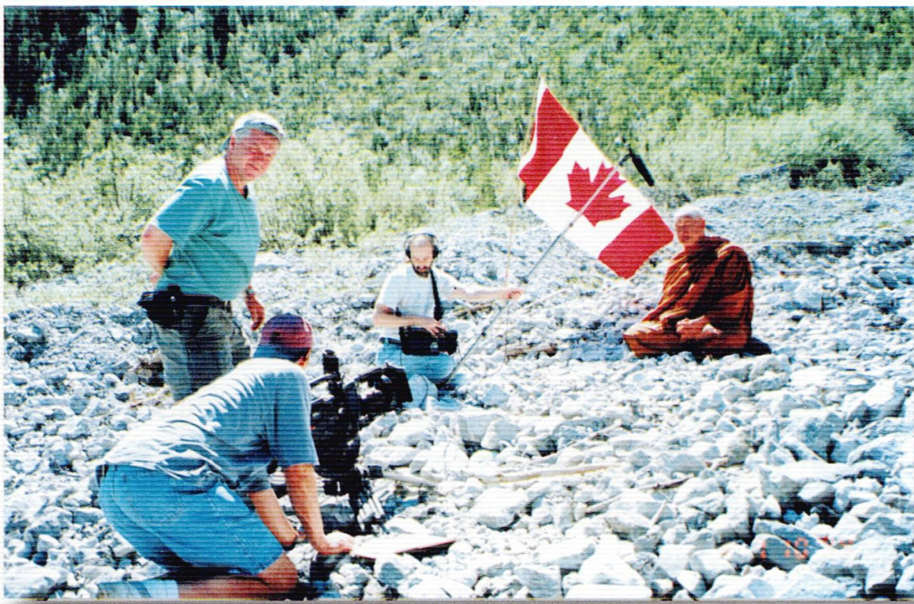
ยังไงพิกล แต่ทุกคนก็ตั้งใจสวดจนจบ หลวงพ่อพานั่งสมาธิ ๓๐ นาที ต่อจากนั้นหลวงพ่อบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งสำเนียงเสียงบรรยายก็ไม่ต่างจากนักศึกษาสวดมนต์เท่าไร ซึ่งก็พอจับใจความได้ว่า การทำสมาธิคือการสะสมพลังจิต เมื่อสะสมได้มาก ก็จะทำให้จิตสงบพบกับความสุขพิเศษ เรียกว่า Extra ordinary Happiness" ซึ่งจะฝังสนิทติดอยู่ในใจ ความสุขพิเศษนี้เกิดขึ้นจากสมาธิสร้างขึ้นเท่านั้น

เมื่อหลวงพ่อบรรยายจบทุกคนก็สาธุ ทุกคนต่างว่าหลวงพ่อบรรยายยอด ต่อจากนั้นก็ไปนั่งล้อมกองไฟเล่านิทานธรรมะต่างๆ สร้างบรรยากาศให้สนุกสุขใจอีกแบบหนึ่ง ก่อนเลิกทุกคนได้ร่วมกันร้องเพลงไชนิ่งซัน หรือ อรุณทอแสง ภาคภาษาอังกฤษ แหม! นักศึกษาแคนาดานี้ เขาร้องไพเราะจริงๆ จบแล้วแยกย้ายเข้าเต๊นท์นอน พอตื่นนอนตอนเจ็ดโมงเช้า

ทุกคนมารวมกันทำวัตรเช้าที่หน้าเต็นท์หลวงพ่อเช่นเคย แต่เสียงทำวัตรเช้าก็ยังสำเนียงแปร่ง ๆ ยังไงไม่รู้ พอจบสวดมนต์ หลวงพ่อพานั่งสมาธิ แหม! การนั่งสมาธิตอนเช้ากลางป่าสน ลมโชยมาอ่อน ๆ ทำให้หนาวเหน็บยิ่งขึ้น แต่ทุกคนมีผ้ากันหนาวก็พอทุเลาไป แม้อากาศจะหนาว การนั่งสมาธิก็สงบดี พอได้กำหนดเวลา ๓๐ นาที ก็หยุด หลวงพ่อได้เรียกผู้เขียนให้ลุกขึ้นบรรยาย ทำเอาผู้เขียนตกใจ แย่แน่เรา เสร็จแน่งานนี้ เราก็ทำท่าทางจะไม่พูด หลวงพ่อก็ดุ เร็วเข้าสิ มัวชักช้าอยู่นั่นล่ะ เราตัดสินใจ สู้เขาไม่ดังก็ดับอีเที่ยวนี้แหละ อากาศหนาว ๆ กลับร้อนขึ้นมาทันที ขาสั่นดิก ๆ ผู้เขียนถือไมค์พูดว่า "กุ๊ดมอนิ่ง หลวงพ่อ" หลวงพ่อก็ตอบทันทีว่า "เออ! กุ๊ดมอนิ่ง" นักศึกษาทุกคนหัวเราะฮา ผู้เขียน ยิ่งเขินใหญ่ ตายแน่ ๆ คราวนี้ต้องตายแน่ ๆ แต่ก็พูดไปได้จนจบ

เวลา ๐๘.๓๐ น. ได้เวลารับประทานอาหารเช้า แหม! อาหารเช้านี้อร่อยจริง ๆ ทั้งที่ไม่มีอะไรมากมาย เห็นทุกคนตักอาหารรับประทานกันใหญ่ พอได้เวลาออกเดินธุดงค์ขึ้นไปเขาสูง ต่างก็ชอบใจไม่มีใครบ่น ระหว่างทางขึ้นภูเขามีขอนไม้ระเกะระกะ มีนักศึกษาคนหนึ่งหกล้มขาแพลง แต่เธอก็ไปจนถึงยอดเขา เราทุกคนปรบมือให้กำลังใจ

การมาธุดงค์ที่ภูเขาแคนมัวคราวนี้ มีทีวีมาขอสัมภาษณ์และถ่ายทำสารคดีด้วย ยิ่งทำให้คณะเรามีกำลังใจเดินธุดงค์ขึ้นเขาไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อยแต่อย่างใด เมื่อไปถึงที่หมาย คณะทีวีขอถ่ายตอนนั่งสมาธิและสัมภาษณ์หลวงพ่อ และใครต่อใครอีกหลายคน ตอนขากลับหลวงพ่อปล่อยให้เดินตามสบาย นักศึกษาบางคนอวดเก่ง เดินนำหน้าไปคนเดียว แล้วเป็นไงก็เดินหลงทางขึ้นเขา กลับมาถึงช้ากว่าใคร เพื่อน ๆ สงสัย นึกว่าหมีคาบไปกินซะแล้ว ที่ไหนได้หลงทางสมน้ำหน้า อวดเก่งดีนัก มีนักศึกษาคนหนึ่งพูดให้ด้วยความหมั่นไส้

ทิวทัศน์สวย ๆ ณ ทะเลสาบ ภูเขาแคนมัว ประเทศแคนาดา จากกันไปด้วยความสุขใจ

วันสุดท้ายได้เวลาปัจฉิมนิเทศ ทุกคนไปรวมกันที่ฝั่งทะเลสาปในยามเช้า โอ้โห ทิวทัศน์สดสวย น้ำสีเขียวใสดังใยหยก คณะเรายืนเป็นวงกลมล้อมรอบหลวงพ่อและพระ ๒ รูป ด้วยบรรยากาศเงียบสงบ หลวงพ่อกล่าวปิดปัจฉิมนิเทศมีใจความย่อว่า ให้นักศึกษาทุกคนนำหลักสูตรครูสมาธิที่เรียนจบไปแล้วไปขยายผล แนะนำ หรือสอนคนที่สนใจให้ฝึกปฏิบัติสมาธิกันเยอะ ๆ จะทำให้เกิดความสงบร่มเย็นมากยิ่งขึ้น ต่อจากนั้นผู้แทนนักศึกษากล่าวขอบพระคุณหลวงพ่อที่มีเมตตาแนะนำสั่งสอนคณะนักศึกษาชาวแคนาดาในครั้งนี้ นักศึกษาทุกคนต่างก็รู้สึกดีใจปลื้มใจ ต่อท้ายด้วยการกล่าวคำอำลา จากนั้นหลวงพ่อบอกนักศึกษาทุกคนจุดเทียนและกล่าวคำปฏิญาณตนตามหลวงพ่อพร้อมยกเทียนชูขึ้นว่า

๑. ข้าพเจ้า จะมีความเมตตาต่อกัน
๒. ข้าพเจ้า จะมีความสามัคคี
๓. ข้าพเจ้า จะให้อภัยซึ่งกันและกัน
๔. ข้าพเจ้า จะไม่นำสมาธิไปใช้ในทางที่ผิด

เมื่อกล่าวเสร็จแล้วนำเทียนมาปักที่กระถางทีละคน แล้วเดินกลับเข้าที่เดิม นักศึกษาจับมือกันร้องเพลงไชนิ่งซัน ทำให้บางคนน้ำตาไหล ด้วยความซาบซึ้งใจ โอบกอดอำลาอาลัยซึ่งกันและกัน ทำให้บรรยากาศเงียบสงบได้ยินเสียงสะอึกสะอื้นร้องไห้ด้วยความตื้นตันใจ แม้เสียงเพลงไชนิ่งซันก็ดังไม่ขาดระยะ ยิ่งทำให้นักศึกษาหลั่งน้ำตาอาลัยซึ่งกันและกัน เป็นบรรยากาศแห่งความสุขใจและซึ้งใจจนไม่มีคำอะไรจะมาบรรยายได้ในเหตุการณ์เช่นนี้จริง ๆ หลวงพ่อนั่งปลื้มใจ พอใจในผลงานที่ได้ทุ่มเทมาสอนสมาธิในครั้งนี้

เวลา ๐๙.๓๐ น. ของวันที่ ๑๒ มิถุนายน ทุกคนกลับมาขึ้นรถเดินทางกลับเมืองเอ็ดมันตันด้วยความปลอดภัย ในความรู้สึกของหลวงพ่อที่มาสอนสมาธิแก่ชาวแคนาดาจนจบไปแล้วรุ่นหนึ่ง ท่านบอกว่าเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ แต่ว่าจะมาถึงวันนี้ได้ ต้องต่อสู้กับอุปสรรคมากมาย เช่น ถูกกลั่นแกล้งเอาชื่อคนตายแล้วมาสมัครเรียน ไม่จัดเตรียมงานเปิดปฐมนิเทศ ถูกชี้หน้าด่าต่อหน้าชุมชน ถูกกลั่นแกล้งเรียกตำรวจให้มาค้นวัด ทั้งถูกคนไทยยุแหย่กันไม่ให้มาทำบุญที่วัดและยังไปยุแหย่นักศึกษาไม่ให้มาเรียน ถูกกลั่นแกล้งสารพัดก็ยังยืนหยัดต่อสู้ต่อไป ไม่หวั่นไหวว่าจะเกิดอะไรขึ้น ไม่โต้เถียง ต่อสู้ด้วยขันติธรรมและเมตตาธรรม พระอาจารย์หลวงพ่อจึงทุ่มเททั้งกายและใจสอนสมาธิอย่างเต็มที่แม้จะพูดหรือสอนด้วยภาษาอังกฤษไม่คล่อง ผิดบ้างถูกบ้าง แต่ท่านก็ไม่ย่อท้อ อาศัยทอล์คกิ้งดิกค์ (เครื่องดิกชั่นนารี) เป็นอาจารย์ ทั้งฝึกพูดฝึกอ่านจนสามารถสอนด้วยภาษาอังกฤษได้ แม้นักศึกษาชาวแคนาเดียนก็เข้าใจในความเพียรพยายามของพระอาจารย์หลวงพ่อ นักศึกษาทั้งหลายจึงตั้งใจฟัง ตั้งใจมาเรียนด้วยความสนใจและประทับใจ

ในระหว่างปิดภาคเรียนทุก ๆ ครั้ง พระอาจารย์หลวงพ่อจะกลับมาสอนสมาธิที่สถาบันพลังจิตตานุภาพ วัดธรรมมงคล กรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่าพระอาจารย์หลวงพ่อได้ทำหน้าที่ของท่านอย่างเต็มที่โดยไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อยแต่อย่างใด แม้วัยของท่านจะ ๘๐ ปีแล้วก็ตาม ก็ทุ่มเทชีวิตต่อสู้เพื่องานพระศาสนา สมกับที่ได้สัญญากับชีปะขาวไว้ว่า จะอุทิศชีวิตนี้ช่วยงานพระศาสนาทั้งสิ้น ดังผลงานที่ปรากฏทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศแคนาดา ท่านทุ่มเทชีวิตเพื่องานพระศาสนาจริง ๆ ไม่มีคำว่าท้อถอย แม้จะมีปัญหาและอุปสรรค ทั้ง ๆ ที่อากาศก็หนาวสุด ๆ ถึงลบ ๑๐ องศาเซลเซียส ก็ยังสู้ทนสอนสมาธิแก่ชาวแคนาเดียนจนจบไปแล้วรุ่นหนึ่ง ขณะนี้กำลังเปิดสอนหลักสูตรครูสมาธิรุ่นที่สอง วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ ชื่อว่ารุ่นสวอน (รุ่นหงษ์) มีนักศึกษามาสมัครเรียน ๒๐๐ คน ล้วนเป็นชาวแคนาเดียนทั้งนั้น คาดว่าการสอนหลักสูตรครูสมาธิจะขยายผลอย่างกว้างขวาง เพราะชาวแคนาเดียนใช้ภาษาอังกฤษอยู่แล้ว เมื่อจบรุ่นที่สองที่เมืองเอ็ดมันตันแล้ว จะไปเปิดสอนรุ่นที่สามที่เมืองโตรอนโต รุ่นที่สี่ที่น้ำตกไนแองการ่า แล้วย้ายไปสอนที่เมืองแวนคูเวอร์เป็นรุ่นที่ห้าและรุ่นที่หกต่อไปทั่วประเทศแคนาดา เมื่อนักศึกษาทุกรุ่นเรียนจบหลักสูตรครูสมาธิแล้ว สามารถเป็นครูไปสอนสมาธิได้ทั่วโลก นั่นคือเป้าหมายสูงสุดของพระอาจารย์หลวงพ่อ เมื่อเป็นเช่นนี้โลกก็จะสงบสุขได้โดยไม่ยากเลย

กระแสจิตกระแสธรรม

การบริกรรมพุทโธเพื่อให้จิตสงบนั้น เป็นการบำเพ็ญเพียงเบื้องต้นเท่านั้น ความสงบของจิตนี้ถือว่าได้ส่งเสริมพลังจิตให้แก่กล้ายิ่งขึ้น เมื่อทำจิตให้รวมอยู่ในอารมณ์อันเดียว จิตจะละเอียดเข้าๆ และละเอียดเข้า ความมีพลังจิตก็มากขึ้นตามลำดับ อาศัยกาลและเวลาโดยไม่ต้องใช้ความโลภ คือต้องการผลอย่างเร็วไว เหมือนกับเลี้ยงเด็ก เมื่อให้อาหารเด็กถูกต้อง เด็กก็จะแข็งแรงเจริญวัยขึ้นตามกาลแห่งอายุแม้อาหารที่เลี้ยงเด็ก ซึ่งเป็นวิตามิน โปรตีน ก็จะถูกย่อยจากอาหาร ส่วนกากอาหารก็ถ่ายทิ้งไป การทำจิตให้รวมอยู่ในอารมณ์อันเดียวก็เช่นกัน เมื่อจิตรวมอยู่อย่างนี้มากเข้า ก็จะกลับกลายไปเป็นพลังจิต คือเป็นอาหารให้แก่จิตจนเกิดความแข็งแกร่งขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะเรียกว่า ขณิกะสมาธิ อุปจาระสมาธิ อัปปนาสมาธิก็สุดแล้วแต่ การที่จิตจะเกิดความแก่กล้าได้นั้นก็คือเจริญให้มาก กระทำให้มากโดยการไม่หยุดยั้ง เมื่อจิตรวมอยู่ในอารมณ์อันเดียวมากแล้ว จะเกิดกำลังจิตมีความแข็งแกร่งขึ้นตามลำดับ จิตนี้ก็จะเกิดกระแสจิต กระแสจิตหรือกระแสธรรมอันเดียวกัน เหมือนคนธรรมดา ใช้ความนึกคิดถึงสิ่งต่างๆ จนเป็นอารมณ์นี้ก็เรียกว่ากระแสจิต แต่กระแสจิตเช่นนี้ยังไม่ได้รับการอบรม จึงเป็นกระแสจิตที่ไม่มีกำลังจะรู้แจ้ง ส่วนกระแสจิตที่ได้รับการอบรมจากสมาธิจนเกิดพลังจิต ก็มีความนึกคิดเช่นเดียวกัน แต่เป็นกระแสจิตที่มีพลังสามารถมองเห็นอย่างชัดเจนและรู้แจ้งขึ้นมาได้

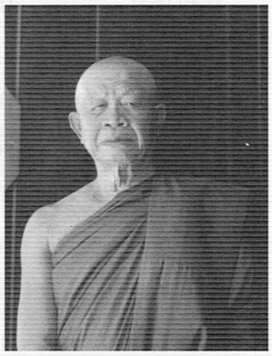
พระราชธรรมเจติยาจารย์

เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล

ภาพของพระอาจารย์หลวงพ่อฯ
ตั้งแต่วัยเด็ก-ปัจจุบัน

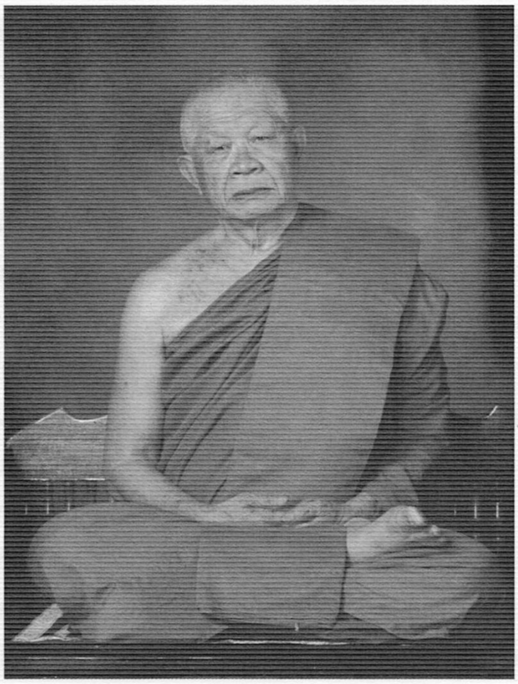
๑ วัยเด็ก อายุ ๕ ปี

๘ อายุ ๗๕ ปี

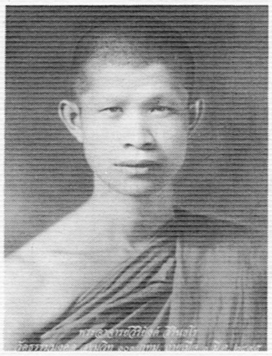
๒ เป็นสามเณร อายุ ๑๖ ปี

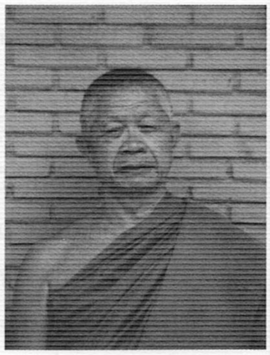
ปัจจุบัน อายุ ๘๐ ปี

๗ อายุ ๗๐ ปี

๓ เป็นพระภิกษุ อายุ ๓๐ ปี

๖ อายุ ๖๐ ปี

๔ อายุ ๔๐ ปี

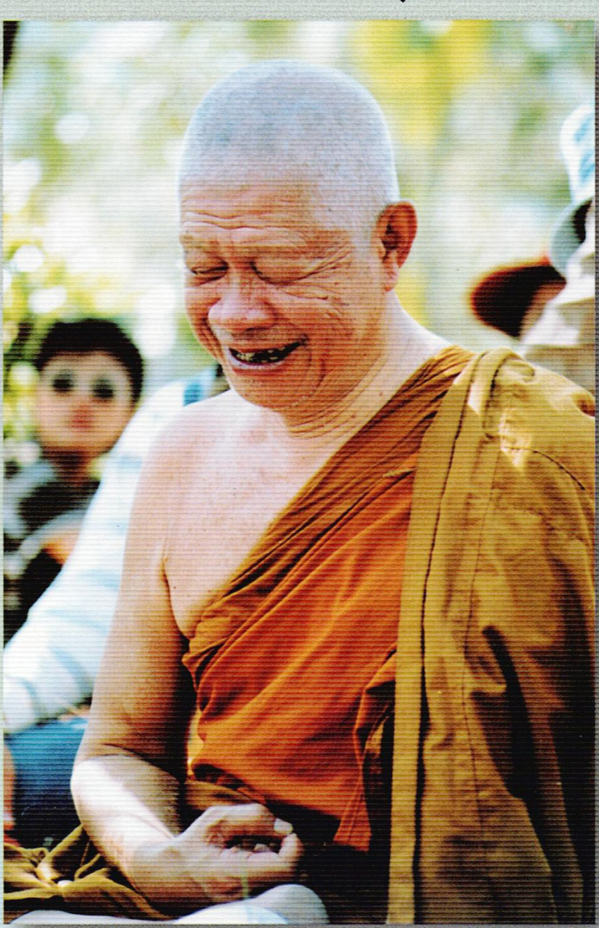
๕ อายุ ๕๐ ปี

จากดวงใจของผองศิษย์มอบให้แด่พระอาจารย์หลวงพ่อ

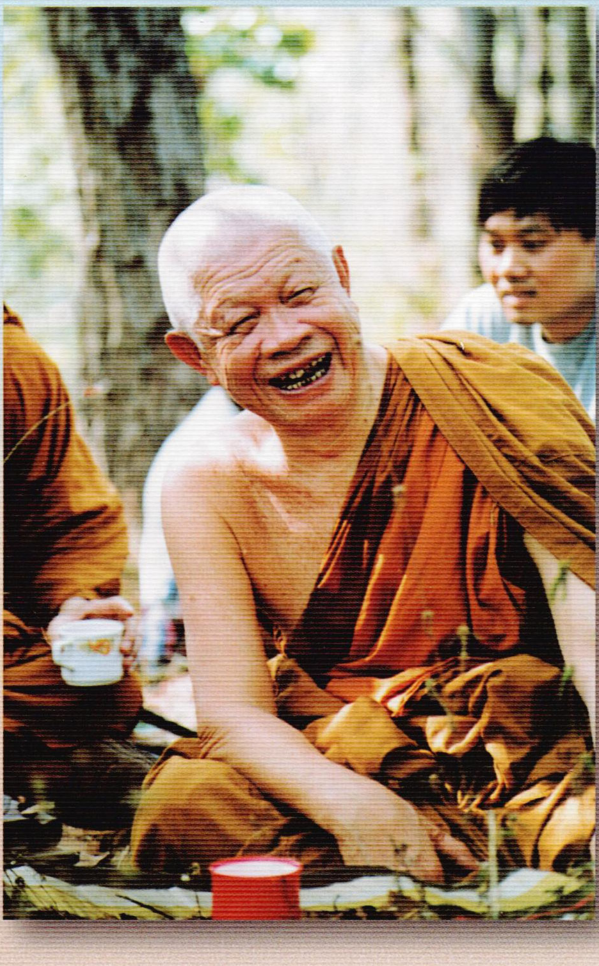
หลวงพ่อ ได้เมตตา ลงมาเกิด
วิริยังค์ แสนประเสริฐ สุดกล่าวไข
สิรินธโร ทรงไว้ซึ่ง ธรรมวินัย
ศิษย์จึงได้ พึ่งใบบุญ อบอุ่นเอยฯ
พระ...รักงาน การปฏิบัติ ฝึกหัดจิต
ราช...กิจ พระคอยช่วย อำนวยผล
ธรรม...คงอยู่ พ่อทรงไว้ ใช้ฝึกตน
เจติยาจารย์...ล้น คนนิยม ชื่นชมเทอญฯ

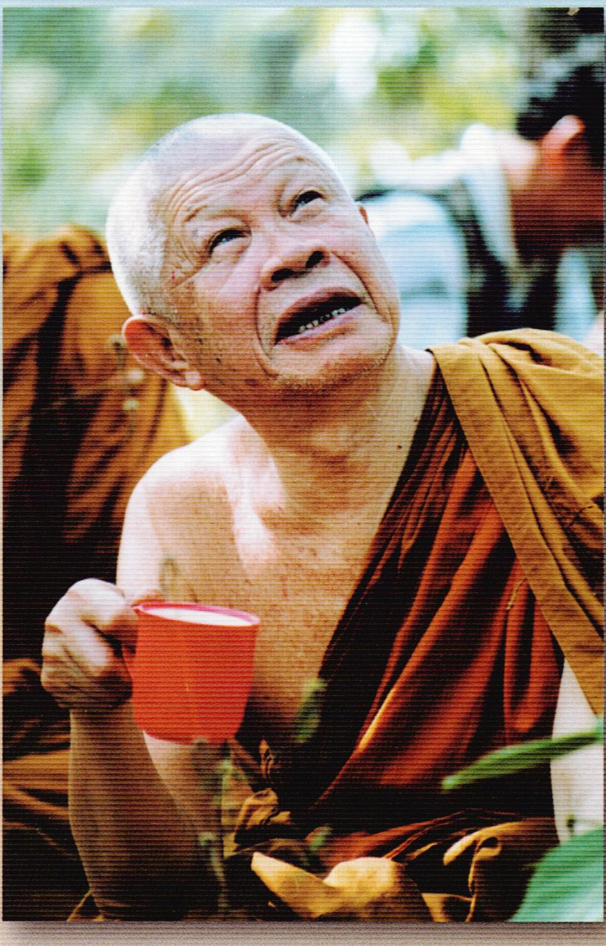
ขอบูชาเป็นคำกลอนจากผองศิษย์ ตั้งจิตบูชาธรรมคำพ่อสอน
เป็นถอยคำแทนมาลัยอันสุนทร เพื่อสะท้อนให้เห็นความเมตตา
พ่อกำเนิดเกิดมาเป็นที่พึ่ง ศิษย์ซาบซึ้งถึงพระธรรมศาสนา
ประดุจฝนจากฟ้าหลั่งลงมา ย่อมนำพาหมู่ชนให้ชื่นบาน
พ่อฝึกตนตามคำที่ครูบอก พ่อคอยตอกย้ำปณิธานจนแตกฉาน
อุปัฏฐากศึกษาธรรมคำอาจารย์ ธุดงค์ผ่านห้วยเขาลำเนาไพร
พ่อสร้างวัดปฏิบัติมาหลายวัด พ่อได้จัดสงเคราะห์เด็กผู้ยากไร้
ทั่วทุกทิศในผืนแผ่นดินไทย พ่อตั้งใจให้ชาวพุทธรุดทำดี
พ่อสร้างวัดธรรมมงคลกลางกรุงเทพฯ พ่อได้เก็บจำลองป่าพนาศรี
สร้างเป็นถ้ำวิปัสสนาละราคี เพื่อให้บุคลากรช่วยสอนธรรม
พ่อตั้งใจสร้างนครสอนพระธรรม เพื่อน้อมนำจิตใจให้ถ่ายถอน
ละความชั่วทำความดีตามขั้นตอน มาพักผ่อนทั้งกายวาจาใจ
ด้วยกุศลผลบุญที่สร้างพระหยก มาป้องปกรักษาพ่อให้ผ่องใส
เป็นที่พึ่งของศิษย์เป็นร่มไทร เป็นหลักชัยให้เหล่าศิษย์คิดทำดี
นับเป็นบุญของชาวไทยและชาวเทศ เมื่อเกิดเหตุอัศจรรย์สมศักดิ์ศรี
เมื่อหลวงพ่อได้หยกใหญ่เขียวเนื้อดี สลักองค์ชินสีห์ชี้พระธรรม
เปรียบเสมือนแห่งองค์พระสัมพุทธ ให้โลกหยุดทำชั่วไม่ถลำ
สร้างความดีที่พระองค์ทรงชี้นำ น้อมพระธรรมฝึกหัดจิตคิดฝึกตน
นับเป็นเกียรติประวัติของชาติ ช่วยประกาศผู้ค้นพบทางหลุดพ้น
หลวงพ่อมุ่งตั้งใจให้ทุกคน ได้ฝึกฝนทางสงบพบสุขใจ
หลวงพ่อนำสร้างวัดพุทธไทย ในประเทศแคนาดาหกวัดใหญ่
นำหลักสูตรครูสมาธิไป สอนให้ชาวแคนาเดียนรู้
การฝึกจิตคือทางแห่งสันติ ทั้งสอนสมาธิให้เป็นครู
ไปช่วยเผยแผ่ให้โลกได้รู้ หลักสูตรครูสมาธิมีสุขใจ
ในที่สุดศิษย์ขออ้างพระไตรรัตน์ มาเป็นฉัตรคุ้มครองคอยผลักไส
ให้หลวงพ่อแข็งแรงไร้โรคภัย คิดสิ่งใดให้สมหวังดั่งใจเทอญ

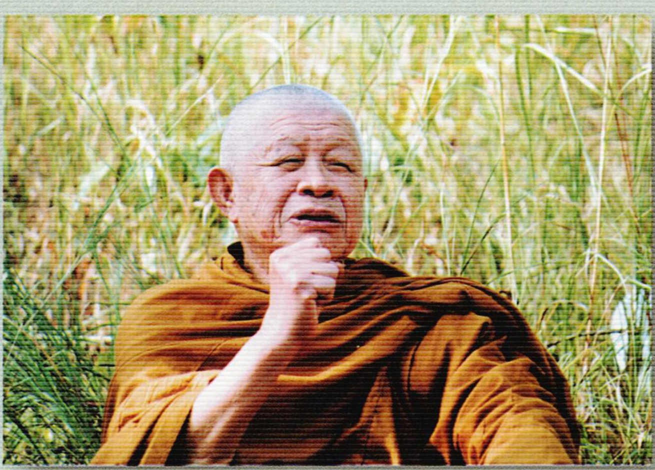
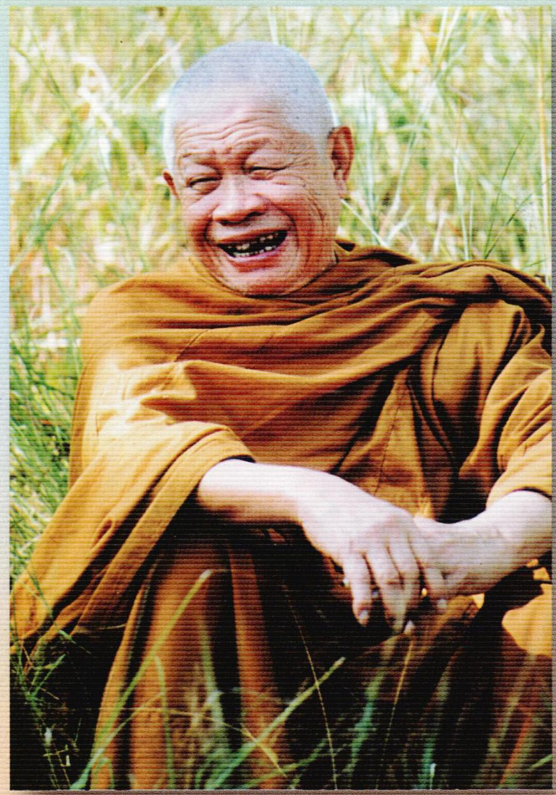
อิริยาบถสบาย ๆ ในช่วงไปเดินธุดงค์ที่ดอยอินทนนท์

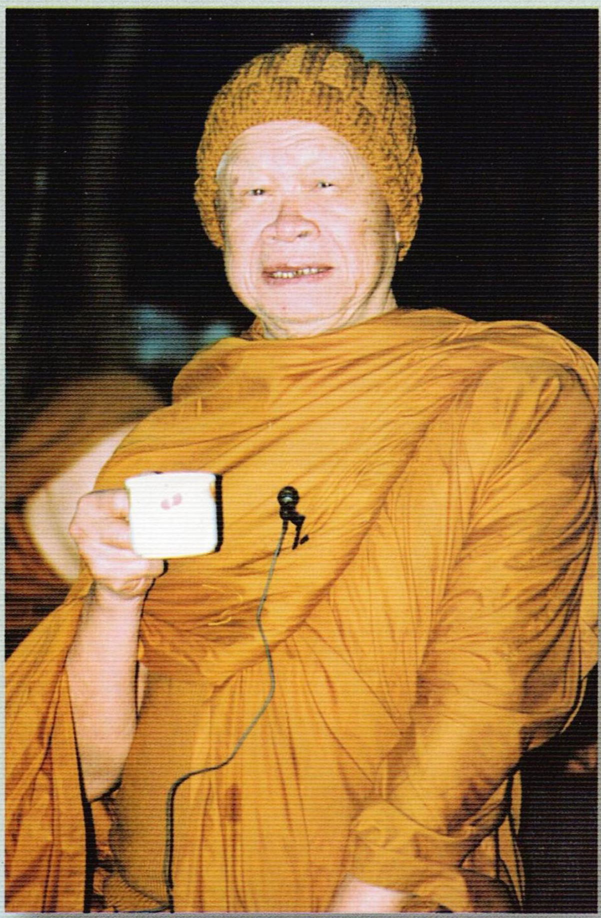

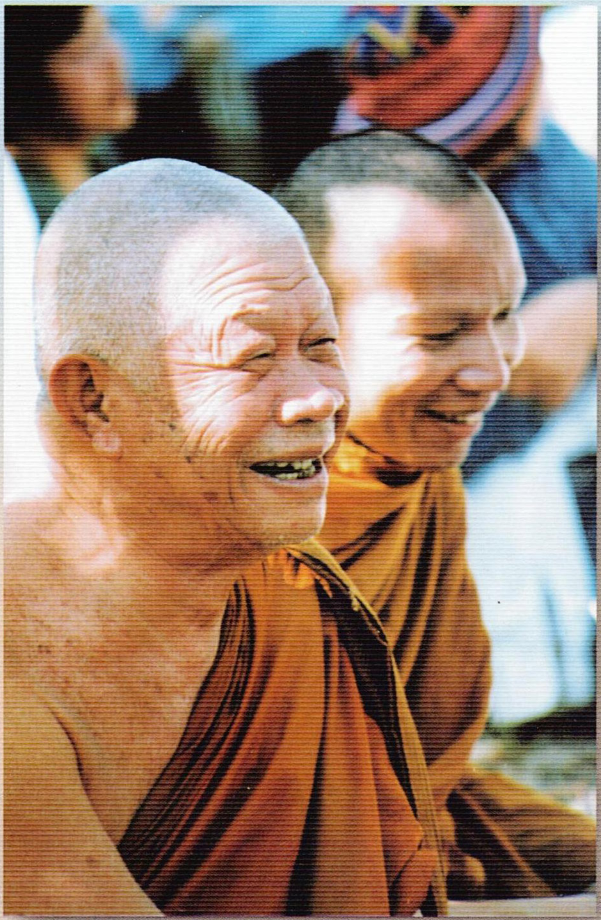

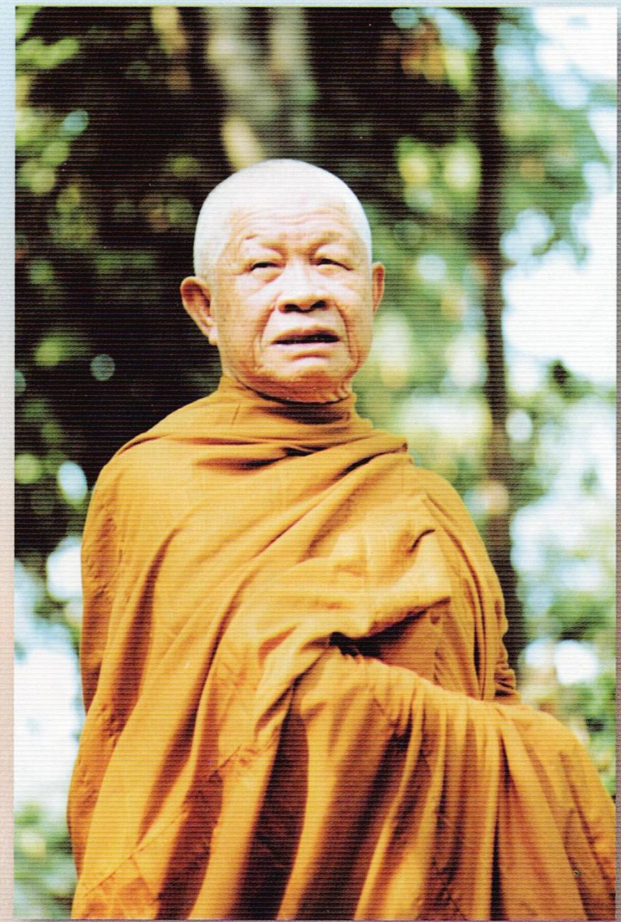

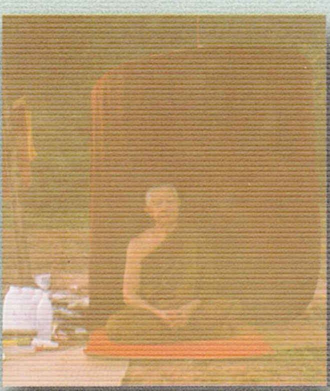

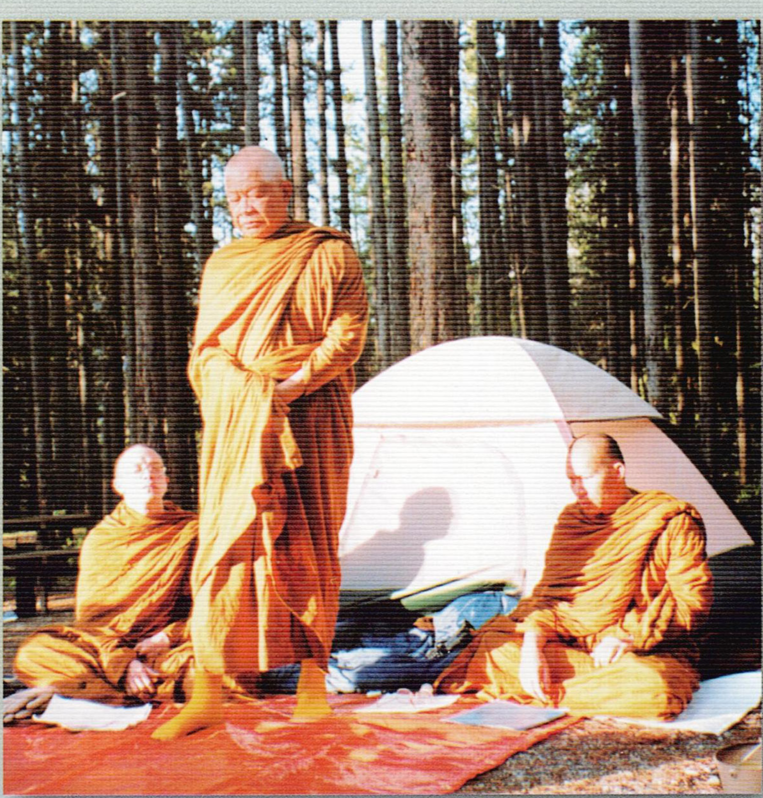

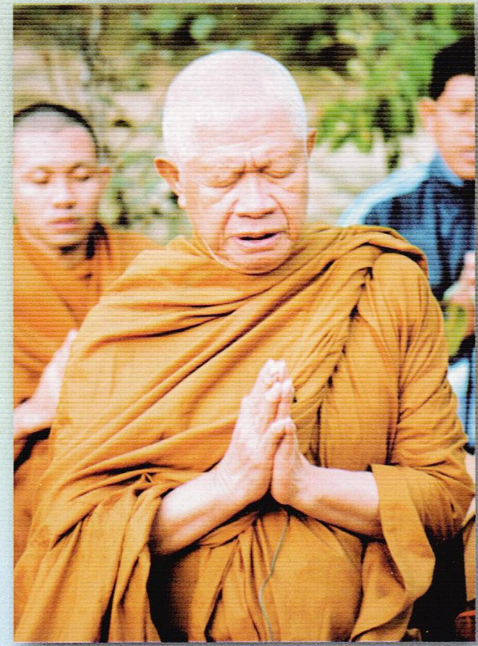

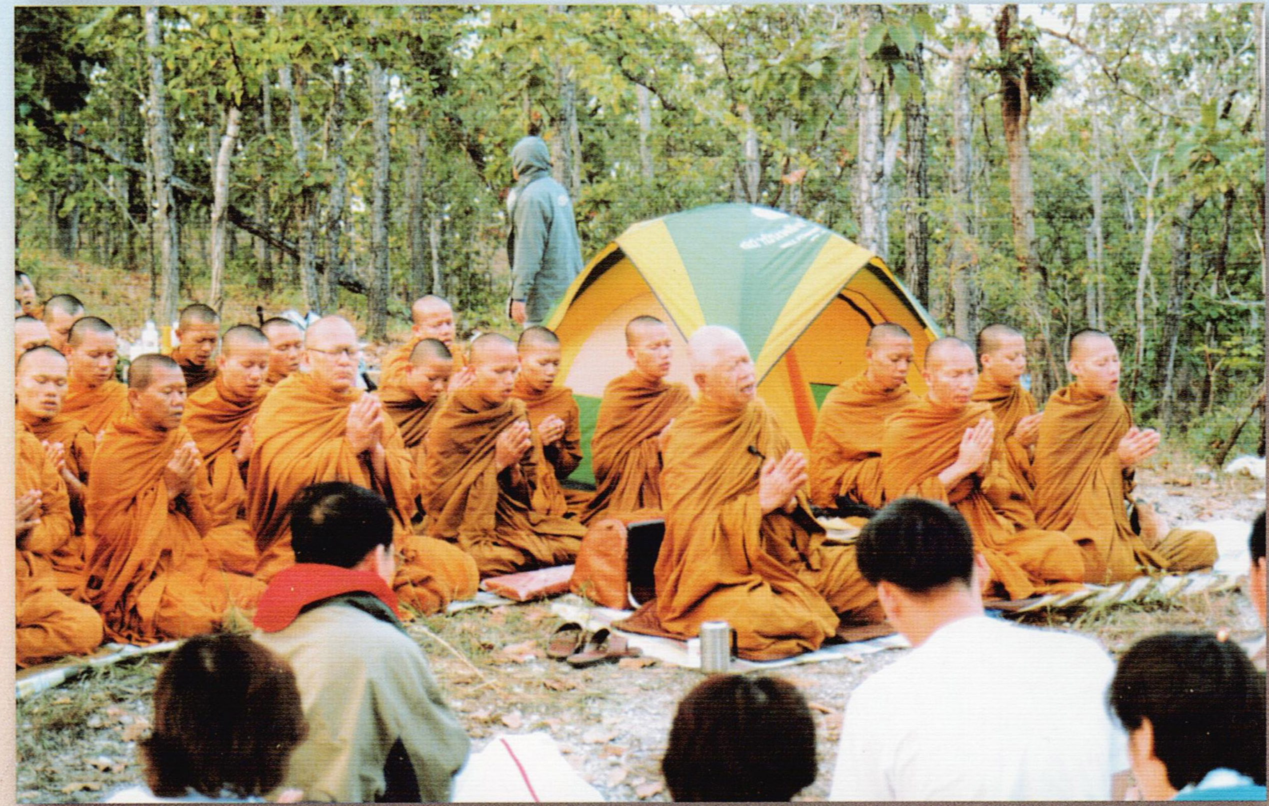

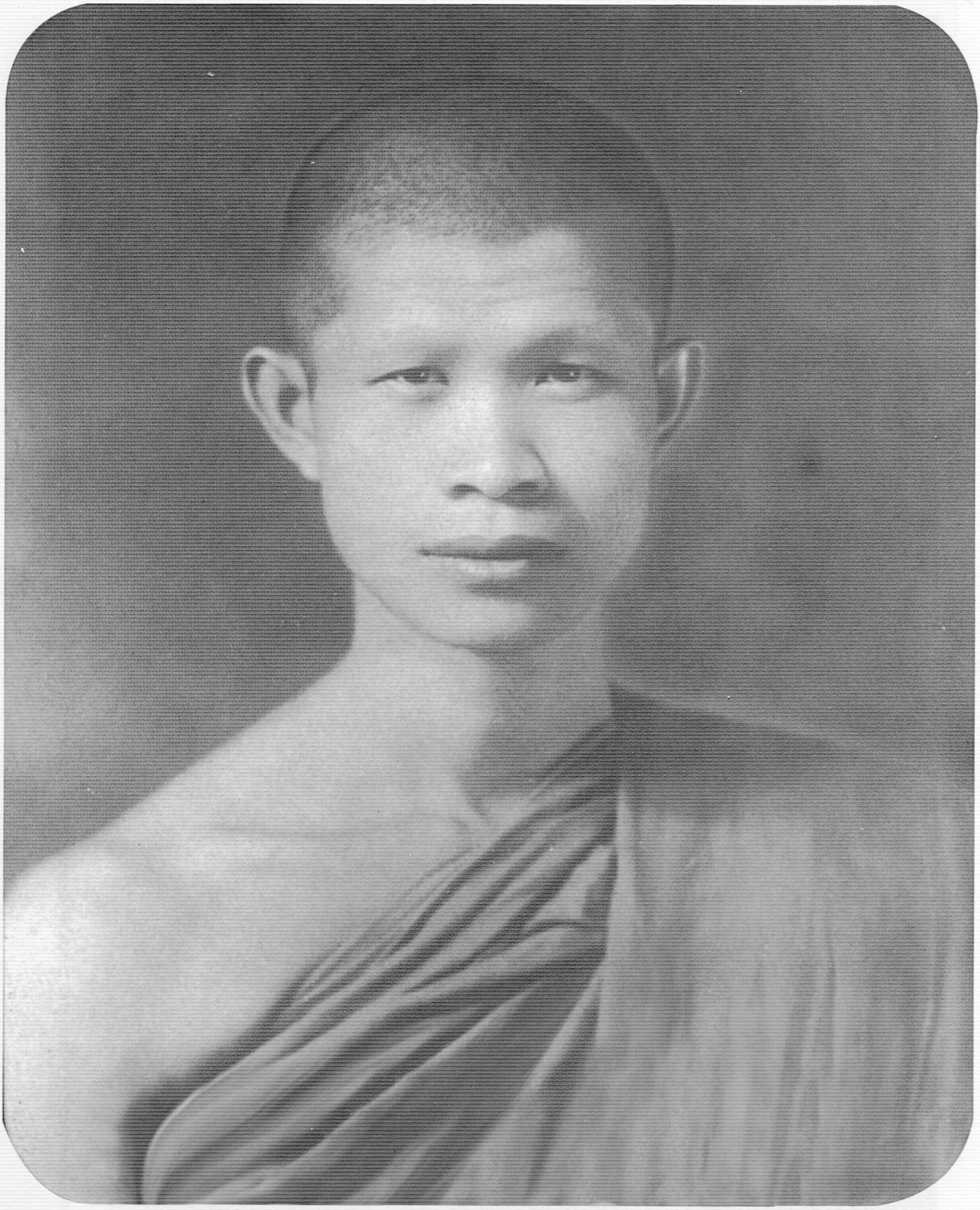

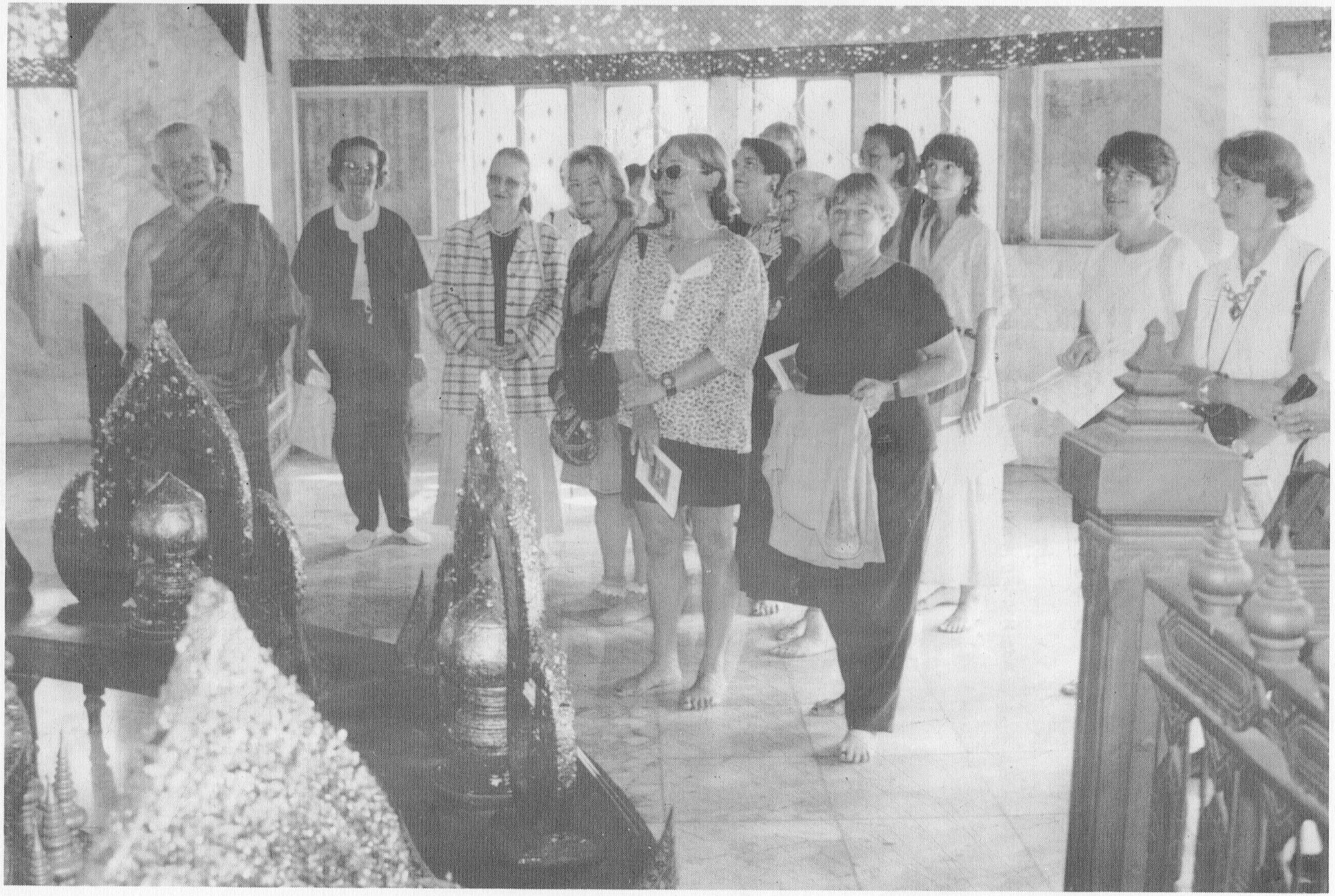

พระเทพเจติยาจารย์ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร)

ถ่ายเมื่อ ๑ มีนาคม ๒๔๙๕

หลวงพ่อและพระอาจารย์มหาสุพล ขันติพโล ต้อนรับนักข่าว ซี เอ็น เอ็น ที่มาถ่ายทำสารคดีเกี่ยวกับพระพุทธมงคลธรรมศรีไทย พระหยกที่ใหญ่ที่สุดในโลก ณ วัดธรรมมงคล

หลวงพ่อพาคณะภริยาทูตจากหลายประเทศ ชมความงดงามของมณฑปที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ณ พระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ศรีรัตนโกสินทร์ ชั้นที่ ๑๔

ISBN 974-463-077-9

ชีวิตคือการต่อสู้

ประวัติและผลงานของ

พระเทพเจติยาจารย์ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร)

เรียบเรียงโดย

พระมหาสุพล ขันติพโล

คุณนิพันธ์ เหตระกูล

คุณธนเทพ สิริพัลลภ

คุณเติมศักดิ์ ไชยกุล

พิมพ์ครั้งที่ ๑ - มกราคม ๒๕๔๓ จำนวนพิมพ์ ๔,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ - พฤษภาคม ๒๕๔๕ จำนวนพิมพ์ ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๓ - พฤศจิกายน ๒๕๔๙ จำนวนพิมพ์ ๒,๐๐๐ เล่ม

ราคาเล่มละ ๓๙๙.- บาท

พิมพ์ที่

บริษัท ประชาชน จำกัด

๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทร. ๐๒-๖๓๖-๖๕๕๐-๘, ๐๒-๒๓๔-๒๐๖๒, ๐๒-๒๓๔-๒๘๖๐, ๐๒-๒๓๕-๐๓๘๙

แฟกซ์ ๐๒-๒๓๘-๑๐๗๔

ประเทศไทยแม้จะดูเล็ก ๆ ในแผนที่โลก แต่เป็นจุดกำเนิดของสถาบันพลังจิตตานุภาพ
ที่จะผลิตครูสมาธิไปสอนสมาธิได้ทั่วโลก เพื่อให้เกิดสันติสุขยิ่งขึ้นต่อไป

ISBN 974-463-077-9